

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ BİLİM DALI

İNTERNET TELEVİZYONLARINDAKİ
EŞCİNSELLİĞİN SOSYAL ÖĞRENME AÇISINDAN
İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Halil İbrahim DİZMAN

İstanbul
Nisan-2024

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ BİLİM DALI

İNTERNET TELEVİZYONLARINDAKİ EŞCİNSELLİĞİN
SOSYAL ÖĞRENME AÇISINDAN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Halil İbrahim DİZMAN

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Turgay ŞİRİN

İstanbul
Nisan-2024

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Felsefe ve Din Bilimleri Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman Doç. Dr. Turgay ŞİRİN

Üye Doç. Dr. Faruk KANGER

Üye Dr. Öğr. Üyesi Orkun Osman BİLGİVAR

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Erhan İÇENER

Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek lisans tezi olarak hazırladığım “**İnternet Televizyonlarındaki Eşcinselliğin Sosyal Öğrenme Açısından İncelenmesi**” adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlandığı aşamaya kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığımı, bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

Halil İbrahim DİZMAN

İstanbul-2024

ÖN SÖZ

İnternet Televizyonlarındaki Eşcinselliğin Sosyal Öğrenme Açısından İncelenmesi adlı yapılan yüksek lisans tez çalışmasında internet televizyonlarında yayınlanan bazı dizilerdeki eşcinsellik barındıran sözs el ve görsel iletiler sosyal öğrenme kuramı bağlamında değerlendirilmiş, bu platformlardan herhangi bir dizi veya film izlendiğinde fazlaca bu iletilere maruz kalınlabileceğini göstermek amaçlanmıştır. Bunun yanında dizilerdeki verilen iletilerin etkilerini ortaya koyabilmek için derinlemesine görüşme tekniği uygulanarak, bu iletilerin bireye, aileye ve topluma çokça olumsuz etki oluşturacağını göstermek amaçlanmıştır.

Bu alışma MAXQDA programı üzerinden analiz yapacak ve internet üzerinden verilen iletileri incelemek isteyen araştırmacılara ve eşcinsel veriye devamlı maruz kalıp hiç görmediğini veya duymadığını söyleyenlere faydalı olmasını umut ediyorum.

Kendisine sinema üzerine çalışmak istediğimi söylediğimde bana güncel, herkesin son zamanlarda daha fazla bilgi sahibi olduğu bu konu üzerine çalışmamı öneren ve desteğini hiç esirgemeyip bana her daim güvenen Doç. Dr. Turgay şirin hocama teşekkürlerimi sunmayı borç bilirim.

İstanbul Fatih'te geçirdiğim öğrencilik yıllarımda her zaman yanımda olan Kemal Boz, Numan Said Uzunoğlu, Abdurreşid Ensari, Uralhan Aslan, Ali Avşaroğlu'na, Fatih caminin minberinin yanında ders aldığımız tüm dostlarıma, meslektaşlarım olan Alper Sarı ve  mer Baturşah'a ve bu süreçte her daim desteğini esirgemeyen biricik eşime Beyza Nur Dizman ve benim eğitim ser venimde bana güvenlerini hiç kaybetmeyen anne ve babama sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans ders dönemimde kendilerinden bolca istifade ettiğim Sabahattin Zaim Üniversitesi Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim dalındaki hocalarıma ve bu sürecin ders döneminde tanıştığım ve hala bir dost olarak devam ettiğimiz kıymetli dostlarımdan Arife Yılmaz, Fatih Kemal Yegin, Gizem Elif Ceylan, Meryem Fehime Adalan, Nurcan Doğan ve Büşra Genç'e sevgi ve saygılarımı sunarım.

Halil İbrahim DİZMAN

İstanbul-2024

ÖZET

İNTERNET TELEVİZYONLARINDAKİ EŞCİNSELLİĞİN SOSYAL ÖĞRENME AÇISINDAN İNCELENMESİ

Halil İbrahim DİZMAN

Yüksek Lisans, Felsefe ve Din Bilimleri

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Turgay ŞİRİN

Nisan, 2024 – 288 Sayfa

İnternet platformları kuruldukları günden bugüne her daim gelişmiş ve insanların ilgisini çekecek yeni formatlarla devamlı etki alanını genişletmiştir. Bu gelişimin son basamağı olan internet platformlarının artması ve özgürce yayın sayısındaki belirli artış, internet platformları ve bu platformlarda verilen iletiler üzerine bir inceleme ve değerlendirme ihtiyacı ortaya çıkarmıştır. Bu ihtiyaç doğrultusunda dizilerde verilen iletiler sosyal öğrenme kuramı bağlamında ele alınmış, en çok izlenenler arasından seçilen dizilerdeki eşcinsellik üzerine verilen iletiler tespit edilmiştir. Bu verilerin yanında derinlemesine görüşme tekniğiyle 20 kişi ile mülakat yapıp bu dizilerdeki eşcinsellik barındıran iletilerin bireye, aileye ve topluma nasıl etki ettiği tespit edilip ilk baştaki elde edilen verilerle birleştirilip değerlendirilmiştir.

İnternet televizyonlarında yayınlanan pek çok dizi yayın sınırlamaları olmadan, açık veya gizli istediği mesajları izleyiciye sunmaktadırlar. Bu çalışmada, İnternet platformlarının Netflix platformunda yayınlanan, La Case De Papel ve 13 Reasons Why dizilerinde verilen iletiler üzerinden ve bu dizileri izleyen bireylerin birey, aile ve toplum başlıkları altında bu iletilere nasıl baktıkları ortaya koyulup ortak bir değerlendirme yapılmıştır. Araştırmayı desteklemesi hususunda söylem analizi yöntemi, Yarı Yapılandırılmış Mülakat Yöntemi ve MAXQDA 2024 programı kullanılmıştır.

Bu iki diziye genel olarak bakıldığında, verilmek istenen düşünce, açıkça gözler önüne serilirken bir yandan da örtük olarak çokça ileti verilmiştir. Verilen bu iletilerin bireye, aileye ve topluma çokça olumsuz etkisi olduğu söylenebilir. Mülakatlardan elde ettiğimiz sonuçlar ile incelediğimiz dizilerdeki verilen ileti sayılarına ve bu iletilerin nasıl verildiğine baktığımızda; ilk başlarda dikkatini çekerken sonrasında hatırd

kalmaya başlamasına ve sonrasında da davranışı onaylayıp güdülenmesine veya normalleşmesine sebep olduğu, bireysel etki olarak bu iletilere maruz kalanların bu olguya karşı düşüncelerini normalleştiği hususunda sonuca ulaşılmıştır. Aynı şekilde aile ve toplum yapısında da alışılmadık yeni bir düşünce yapısının yerleştirilmeye çalışıldığını ve çocuk, genç gibi grupları olumsuz etkileyebileceği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Eşcinsellik, Sosyal Öğrenme, İnternet Dizileri, İleti, Aile, Toplum.

ABSTRACT

ANALYSING HOMOSEXUALITY ON INTERNET TELEVISION FROM SOCIAL LEARNING PERSPECTIVE

Halil İbrahim DİZMAN

Master, Philosophy and Religious Studies

Thesis Advisor: Assoc. Prof. Dr. Turgay ŞİRİN

April, 2024- 288 Pages

Internet platforms have always developed and expanded their influence with new formats that will attract people's attention since the day they were established. The increase in internet platforms, which is the last step of this development, and the significant increase in the number of free publications, have created a need for examination and evaluation on internet platforms and the messages given on these platforms. In line with this need, the messages given in the TV series were discussed in the context of social learning theory, and the messages given about homosexuality in the TV series selected among the most watched ones were determined.. In addition to these data, 20 people were interviewed using the in-depth interview technique, and it was determined how the messages containing homosexuality in these series affected the individual, family and society, and they were combined and evaluated with the data obtained in the first place.

Many series broadcasted on internet televisions present the messages they want to the viewers in an explicit or obscure way without any broadcast restrictions. In this study, a common evaluation was made by determining the messages given in the TV series La Case De Papel and 13 Reasons Why, which are published on the Netflix platform, the most developed of the Internet platforms, and how the individuals who watch these series view these messages under the headings of individual, family and society. Discourse analysis method, Semi-Structured Interview Method and MAXQDA 2023 program were used to support the study.

When we look at these two series in general, the idea that is intended to be conveyed is clearly revealed, while at the same time, many messages are implicitly given. These messages have many negative effects on the individual, family and society. When we

look at the results we obtained from the interviews and the number of messages given in the series we examined and how these messages were delivered; It was concluded that while it attracts attention at first, it later starts to be remembered, and then it causes the behavior to be approved and motivated or normalized. It was concluded that those who were exposed to these messages as an individual effect normalized their thoughts towards this phenomenon. Likewise, it has been concluded that an unusual new mindset is being tried to be placed in the family and social structure, and that it may negatively affect groups such as children and young people.

Keywords: Homosexuality, Social Learning, Web Series, Message, Family, Society

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAYI	i
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ.....	ii
ÖN SÖZ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
TABLO VE ŞEKİLLER.....	xii

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Amacı	5
1.2. Araştırmanın Önemi ve Özgün Değeri	7
1.3. Araştırmanın Problemi	8
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	8
1.5. Araştırmanın Soruları.....	9
1.6. Varsayımlar	10
1.7. Tanımlar	11

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE/TEORİK ÇERÇEVE	12
2.1. İnternet Televizyonları	12
2.1.1. İnternet Televizyonunun Tanımı ve Tarihine Genel Bir Bakış.....	12
2.1.2. Türkiye’de ve Dünyada Olan Dijital Platform Kanalları	16
2.1.3. Dijital Platformlarda yayınlanan İnternet Dizileri.....	31
2.2. Eşcinsellik	34

2.2.1. Eşcinselliğin Tanımı.....	37
2.2.2. Kadın ve Erkek Eşcinselliği	38
2.2.3. Eşcinselliğin Etiolojisi.....	42
2.2.4. Eşcinselliğin Tarihsel Seyri	45
2.2.5. Eşcinselliğe Yaklaşımlar	51
2.2.6. Semavi Dinlerin Eşcinselliğe Bakışı	59
2.2.6.1. Yahudiliğin Eşcinselliğe Bakışı.....	60
2.2.6.2. Hristiyanlığın Eşcinselliğe Bakışı.....	63
2.2.7. Sinemada Eşcinselliğin Ortaya Çıkışı	67
2.3. İslamın Eşcinselliğe Bakışı	74
2.3.1. Kur'an-ı Kerim'in Eşcinselliğe Bakışı.....	77
2.3.2. Hadislerin Eşcinselliğe Bakışı.....	87
2.3.3. İslam Hukukunun ve Mezheplerin Eşcinselliğe Bakışı.....	91
2.4. Sosyal Öğrenme	97
2.4.1. Sosyal Öğrenme Kuramının Tarihsel Seyri ve Tanımı	97
2.4.2. Sosyal Öğrenme Kuramının Temel İlkeleri.....	104
2.4.3. Sosyal Öğrenme Kuramının Süreçleri.....	107
2.4.4. Sosyal Öğrenme ve Sinema İlişkisi.....	110

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	113
3.1. Araştırmanın Yöntemi.....	113
3.2. Katılımcılar	116
3.3. Evren ve Örneklem.....	119
3.4. Veri Toplama Yöntemi ve Aracı.....	119
3.5. Veri Analizi.....	120

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR 122

4.1. Diziler Üzerinden Elde Edilen Nitel Bulgular 122

4.1.1. La Casa De Papel Dizisi 123

4.1.1.1. Dizinin Künyesi 124

4.1.1.2. Dizinin Konusu ve Özeti..... 125

4.1.1.3. La Casa De Papel Dizinin Karakterlerinin İncelenmesi..... 130

4.1.1.4. Dizinin Değerlendirilmesi..... 136

4.1.2. 13 Reasons Why (Ölmek İçin On Üç Sebep) Dizisi 140

4.1.2.1. Dizinin Künyesi 140

4.1.2.2. Dizinin Konusu ve Özeti..... 141

4.1.2.3. Ölmek İçin On Üç Sebep Dizinin Karakterlerinin İncelenmesi. 147

4.1.2.4. Dizinin Değerlendirilmesi..... 155

4.1.3. La Casa De Papel ve 13 Reasons Why Dizilerinin Ortak Değerlendirme 161

4.2. Yarı Yapılandırılmış Mülakat Yöntemi ile Elde Edilen Nitel Bulgular 166

4.2.1. Eşcinselliğin; Bireye, Aileye ve Topluma Etkisi 166

4.2.1.1. Eşcinsel İçerikli Dizilerin Genel Etkileri 167

4.2.1.2. Eşcinsel İçerikli Dizilerin Bireye Etkileri..... 176

4.2.1.3. Eşcinsel İçerikli Dizilerin Topluma Etkileri 185

4.2.1.4. Eşcinsel İçerikli Dizilerin Aile Kurumuna Etkileri 195

4.2.1.5. Eşcinsel İçerikli Dizilerin Dini Yaşantıya Etkisi 221

4.2.1.6. Eşcinsel İçerikli Dizilerin Rol Model Almada Etkileri 228

4.2.2. Genel Değerlendirme 237

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER 241

5.1. Tartışma ve Sonuç	241
5.2. Öneriler.....	249
KAYNAKÇA	251
ÖZGEÇMİŞ.....	273

ŞEKİL VE TABLOLAR

Tablolar

Tablo 2.1: Gözlem Yoluyla Öğrenme Süreçleri.....	107
Tablo 3.1. Demografik Bilgiler.....	117
Tablo 4.1: Van Dijk'ın Eleştirel Söylem Teorisindeki Makro ve Mikro Düzeyleri.....	121
Tablo 4.2: La Case De Papel dizi karakterlerinin eşcinsellik üzerine verdiği ileti tablosu.....	130
Tablo 4.3: La Case De Papel dizi oyuncularını ileti sayılarını gösteren kavram haritası.....	130
Tablo 4.4: Dizi karakterlerinin karşılıklı aynı iletide bulunduğu veri sayısını gösteren tablo.....	131
Tablo 4.5: La Case De Papel dizisinde verilen tüm iletileri gösteren tablo.....	137
Tablo 4.6: 13 Reasons Why dizi karakterlerinin eşcinsellik üzerine verdiği ileti tablosu.....	146
Tablo 4.7: 13 Reasons Why dizi oyuncularını ileti sayılarını gösteren kavram haritası.....	147
Tablo 4.8: Dizi karakterlerinin karşılıklı aynı iletide bulunduğu veri sayısını gösteren tablo.....	148
Tablo 4.9: 13 Reasons Why dizisinde verilen tüm iletileri gösteren tablo.....	158
Tablo 4.10: İki dizi üzerinden verilen tüm iletiler.....	162
Tablo 4.11: İki dizideki tüm verilerin gösterildiği kavram haritası.....	163
Tablo 4.12: İki dizide verilen görsel verilerin ortak olarak verildiği ileti tablosu.....	164
Tablo 4.13: İki dizide verilen sözselsel verilerin ortak olarak verildiği ileti tablosu.....	164
Tablo 4.14: Eşcinsel İçerikli Dizilerin Genel Etkilerine Yönelik Bulguların Grafiği.....	172

Tablo 4.15: Eşcinsel İçerikli Dizilerin Genel Etkisi Sorusuna Yönelik Verilen Cevapların Metin Portresi.....	173
Tablo 4.16: Eşcinsel İçerikli Dizilerin Bireysel Etkilerine Yönelik Bulguların Grafiği.....	180
Tablo 4.17: Eşcinsel İçerikli Dizilerin Bireysel Etkileri Sorusuna Yönelik Verilen Cevapların Metin Portresi.....	181
Tablo 4.18: Eşcinsel İçerikli Dizilerin Toplumsal Yapıya Etkilerine Yönelik Bulguların Grafiği.....	191
Tablo 4.19: Eşcinsel İçerikli Dizilerin Toplumsal Yapıya Etkileri Sorusuna Yönelik Verilen Cevapların Metin Portresi.....	192
Tablo 4.20: Eşcinsel İçerikli Dizilerin Aile Yapısına Etkilerine Yönelik Bulguların Grafiği.....	215
Tablo 4.21: Eşcinsel İçerikli Dizilerin Aile Yapısına Etkileri Sorusuna Yönelik Verilen Cevapların Metin Portresi.....	216
Tablo 4.22: Eşcinsel İçerikli Dizilerin Dini Yaşantıya Etkilerine Yönelik Bulguların Grafiği	224
Tablo 4.23: Eşcinsel İçerikli Dizilerin Dini Yaşantıya Etkileri Sorusuna Yönelik Verilen Cevapların Metin Portresi	225
Tablo 4.24: Eşcinsel İçerikli Dizilerin Rol Model Alma Hususundaki Etkilerine Yönelik Bulguların Grafiği	233
Tablo 4.25: Eşcinsel İçerikli Dizilerin Rol Model Alma Hususundaki Etkileri Sorusuna Yönelik Verilen Cevapların Metin Portresi.....	234
Tablo 4.26: Eşcinsel İçerikli Diziler Bazında Tüm Bölümlerdeki Verilere Yönelik Bulguların Grafiği	237
Tablo 4.27: Eşcinsel İçerikli Diziler Bazında Tüm Bölümlerdeki Verilere Yönelik Bulguların Sütun Grafiği	238

Grafikler

Grafik 2.1: Netflix, 2011, 2022'nin son çeyreği abone sayılarındaki artış grafiği.....	18
--	----

Grafik 2.1: Değişik türdeki modellerin saldırganlık davranışlarını izleyen çocukların saldırgan davranış gösterme sıklığı.....	102
--	-----

Görseller

Görsel 2.1: Netflix'in kullanıcı bilgisayar arayüzü.....	19
Görsel 2.2: BluTV'nin kullanıcı bilgisayar arayüzü.....	21
Görsel 2.3: PuhuTV'nin kullanıcı bilgisayar arayüzü.....	22
Görsel 2.4: HuluTV'nin kullanıcı bilgisayar arayüzü.....	23
Görsel 2.5: Disney+'ın kullanıcı bilgisayar arayüzü.....	24
Görsel 2.6: Prime Video'nun bilgisayar kullanıcı arayüzü.....	26
Görsel 2.7: Youtube Premium'un bilgisayar kullanıcı arayüzü.....	27
Görsel 2.8: Exxen'in bilgisayar kullanıcı arayüzü.....	29
Görsel 2.9: Gain bilgisayar kullanıcı arayüzü.....	30
Görsel 2.10: "Proud Family" Dizisinde Yer Alan Barry ve Randall Leibowitz-Jenkins, Yani "Gey Babalar" ile Evlat Edindikleri İkizler Francis ve Maya.....	68
Görsel 2.11: Albert Bandura'nın Bobo Doll Deneyi.....	98
Görsel 4.1: La Case De Papel Dizisinin Platform Üzerindeki Kapak Fotoğrafi.....	122
Görsel 4.2: 13 Reasons Why? Dizisinin Platform Üzerindeki Kapak Fotoğrafi.....	139

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Geçmişten günümüze teknolojinin gelişmesiyle beraber televizyon tarihi de teknolojiye paralel olarak gelişmiştir. Döneminde en çok kullanılan araçlardan biri olan radyonun üretilmesinden sonra televizyonun icat edilmesi insanları radyonun çevresinden alıp kendi etrafına toplamış ve tarih sahnesinde en çok kullanılan, verilmek istenen mesajlara en çok maruz bırakan araçlardan birisi olmuştur. Teknolojinin ilerlemesiyle televizyonda da büyük gelişmeler görülmüştür. Bu gelişmelerle beraber izleyici kitlesi de oransal olarak artış göstermiştir. 2019 yılında meydana gelen covid 19 vakasından sonra çeşitli ülkelerde çeşitli uygulamalar yapılmıştır. Bu uygulamalardan en çok ortaklık barındıran sokağa çıkma yasağıdır. Bu uygulamayla beraber birçok insanın hayatı kısıtlanmıştır. Bu kısıtlanma insanları son dönemde televizyonun son noktası olan internet televizyonlarına yönlendirmiştir. İnternet televizyonu abonelikleri üzerinde izlenme oranlarında %23'lük anormal bir artış gözükümüştür (Netflix Revenue and Usage Statistics, [10.04.2023]). Görülen bu yoğun ilgiyle beraber internet televizyonları, geleneksel televizyondaki belirli saat ve belirli gün kavramından uzaklaşarak bir veri tabanı görevi görmeye başlamıştır. Bu sayede izleyicisine istediği zaman, istediği saatte istediği yayını, programı, haberleri ve dizileri izlenebilmesini sağlamıştır. Bu platformların sadece bilgisayar üzerinden değil telefon ve tablet gibi taşınması kolay olan teknolojik aletler üzerinden de erişilebilmesini sağlamakla beraber insanların hareket halindeyken, yemek yerken, yolculuk yaparken ve benzeri birçok alanda platformlara ulaşabilmesi sağlanmıştır. Günümüzde bu platformların en başında Netflix gelmektedir. Bunun sonrasında Blutv, PuhuTV, Amazon prime, Youtube premium gibi platformlar onu takip etmektedir.

İnsan, çocukluktan meslek hayatına kadar müfredatı belli, çerçevesi çizilmiş ve planlı bir eğitim süreci geçirir. Lakin insanın öğrenmesi bu planlı süreç dışında örtük (gizli) olarak da gerçekleşir. Gizli öğrenme; sosyal çevre, aile, yaşamın ilerleyişinde

kendiliğinde gerçekleşir. Bunun yanında günümüzde gizli öğrenmenin en çok gerçekleştiği alanlardan birisi de sinemadır. Bunun bir alt başlığı olan internet televizyonları, farkında olmadan yayınların içerisindeki iletilerle kendiliğinden öğrenmenin sağlandığı alanlardan birisidir. Birey çevresinde yaşadığı veya yaşayacağı olaylara karşı belirli duygu ve düşünceleri öğrenebilir ve bu, bireyin kişiliğini oluşturur. Bunun yanında sinemada bireyin kişilik oluşumu ve hayatındaki tüm uğraşlara karşı başarısında önemli bir role sahiptir (MEB, 2008). Düzenli bir eğitimde, nasıl duyulan ve görülen durumlar bireyin kişiliğinin oluşumunda fark etmeden bir etki oluşturuyorsa medya gibi gizli öğrenme bölümleri de aynı işlevi görür. Bir kişi, planlı bir eğitim, doğru bir aile eğitimi ve sağlıklı bir sosyal çevre deneyimi olmadan hayata başlarsa öğrenme hususundaki boşluklarını sinemadan aldığı örtük öğrenme ile dolduracaktır. Bu öğrenme olumlu şekilde yansıyacağı gibi olumsuz pek çok sonuçta ortaya çıkarır. Çocuklar için çizgi film, gençler için gençlik dizi ve filmleri, orta yaşlı ve yaşlılar için de dizi ve belgeseller üzerindeki karakterlerden model alarak onlar üzerindeki birtakım özellikleri kendi hayatlarına yerleştirerek onlar gibi olmaya çalışırlar. Bu açıdan incelendiğinde bahsedilen platformlar üzerinden yayınlanan dizi ve filmlerdeki eşcinsellik üzerine verilen iletiler de izleyen kitlenin üzerinde bireysel, ailevi ve toplumsal birtakım etkiler oluşturacaktır.

Bireyin karakterinin oluşmasında planlı öğrenmeden daha fazla örtük öğrenmelerin etkisi bulunur. Bu çocuklukta bulunan kritik dönemde maruz kaldığı iletiler, etkiye ve rol model alamaya en açık olduğu gençlik dönemi ve kişiliğinde boşlukların doldurulma dönemi olan orta gençlik ve yaşlılık dönemi medyadaki iletilere maruz kalan yaş grubu, planlı öğrenmenin yanında izlenen dizi ve filmlerden örtük olarak öğrenmesi gerekeni öğrenir. Bu boşluklar bu şekilde dolarsa çocukluk döneminde olanlar, kurmak istedikleri ilişkileri zorluk yaşamalarına sebep olabilir. Bunun yanında iletilere maruz kalmış birisi kendisine sunulan karakterlerden kendisi ile özdeşleştirdiği karakteri kendi yaşam şekline dönüştürmeye çalışır. Orta gençlik ve yaşlılık döneminde bu iletilere maruz kalmış birileri, hayatlarındaki boşlukları dizi ve filmlerdeki karakterler üzerinden verilen iletilerle şekillendirerek bireyin bir kişilik karmaşasına girmesine sebep olur. Sonuç olarak televizyon, karşısındakini savunmasız bırakarak hangi yaş grubu olursa olsun tek yönlü bir ileti aktarımı sağlar. Bu aktarım sonucunda izleyici televizyondan, kötü hareket ve davranış, cinsellik ve benzeri davranışları öğrenir. İzleyici sinema üzerinden gördüğü bu etki ile yukarıda sayılan

durumları öğrenip yaşamlarında uygulamalarına sebep olabilir. Bu sebeple internet televizyonları kullanım hususunda çocuklar için sınırlanmalı, büyükler için ise kontrollü ve bilinçli izlenmelidir.

Bu çalışmada günümüzde kendini kanıtlamış bir internet televizyonu olan Netflix platformunda yayınlanan, oyuncu ve senaryosuyla birçok ödül alan La Case De Papel ve 13 Reasons Why dizilerinde geçen eşcinsellik iletileri, eleştirel söylem analizi yöntemiyle incelenmiştir. Bunun yanında bu iletilerin verildiği başka dizi ve filmleri izleyen en az lisans mezunu on kadın ve on erkek ile derinlemesine görüşme tekniği uygulanarak, diziler üzerinden verilen eşcinsellik iletilerinin bireye, aile yapısına ve toplumsal yapıya etkileri ölçülmüş ve bu iletilerin bireyi, aileyi ve toplumu olumsuz etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışma, alan yazında internet televizyonlarındaki diziler üzerinden verilen eşcinsellik iletilerinin nasıl verildiği ve bireyi, aileyi ve toplumu nasıl etkilediği ile ilgili yeterli çalışma bulunmaması açısından önemlidir ve bu alan üzerine çalışanlara katkı sağlayacağı düşünülmektedir. İnternet televizyonlarındaki eşcinsellik üzerine ve sosyal öğrenme bağlamında yapılan çalışmalara baktığımızda genel olarak üç yaklaşım üzerinde yoğunlaştıklarını söylemek mümkündür.

Bunlardan birincisi, sadece sinemadaki eşcinsellik olgusunu yıllara göre değerlendirenlerdir (Doğan, 2016; Erdem, 2019; Şeker, 2015; Ummanel, 2003; Yavuz, 2020; Yolcu, 2017).

İkincisi, bireylerin eşcinselliğe yönelik tutumlarını belirten çalışmalardır (örneğin, Çiffiliz, 2009; Efe, 2019; Kara, 2016; Kozan, 2020; Köroğlu, 2020; Kurdoğlu, 2018).

Üçüncüsü, sanatsal ürünlerin (dizi, film, roman ve benzeri) sosyal öğrenme bağlamında analizi şeklindedir (örneğin, Akhayeva, 2021; Kaşka, 2020; Şerbetçioğlu, 2019; Yıldız, 2011).

Kuşkusuz bu çalışmalardaki yaklaşımların her biri genel olarak sinemada ve toplum arasında eşcinsellik olgusunu özel olarak da bireylerin bakış açıları ile ilgili önemli ipuçları sunmaktadır. Ancak internet televizyonlarında yayınlanan dizilerdeki eşcinsellik olgusunu kapsamlı bir şekilde ele alan ve sonucunda bırakacağı etkiyi bir kuram ile değerlendiren ve bu değerlendirmeyi görüşme tekniği ile pekiştiren bir çalışma ile karşılaşmamıştır.

Yapılan çalışmalardan biri (Akhayeva, 2021) gençlikle ilgili dizileri ele alarak sosyal

öğrenme açısından analiz etmiştir. Bu çalışmada sadece gençlikle ilgili diyalog ve görseller üzerinde durulmuştur. Bir diğer yaklaşım ise (Kaşka, 2020) sosyal öğrenme kuramı bağlamında çizgi filmlerde verilen arkadaş iletilerini değerlendirmiştir. Burada da sosyal öğrenme kuramının sinema üzerinden arkadaşlık ilişkilerine dair bir değerlendirme aracı olarak kullanılmıştır. Yapılan diğer çalışmalara (Doğan, 2016; Şeker, 2015; Yavuz, 2020; Yolcu, 2017) baktığımızda ise eşcinselliğin sinemadaki tarihi seyri ele alınmıştır. Sadece kadın eşcinselliği veya sadece erkek eşcinselliğinin Türk veya dünya sinemasındaki temsilleri ele alınmıştır.

Kısacası, yukarıda verilmeye çalışılan analizlerden hareketle, eşcinsellik ve sosyal öğrenmenin sinema bağlamında yapılan çalışmaların genelde birkaç noktada yoğunlaştığı dikkat çekmektedir. Birincisi, bu çalışmalar sınırlı sayıda kavram ve konu üzerinden yapılmakta ve çalışmalar çoğunlukla bireye etkisi hususunu kısıtlı şekilde ele almaktadır. İkincisi, yapılan çalışmaların hiçbirinde sinemadaki eşcinsellik olgusunun bir kuram ile değerlendirmesine rastlanmamaktadır.

Bu yönüyle bakıldığında internet televizyonlarında yayınlanan dizilerdeki eşcinsellik etkisini bir kuram ile değerlendiren bir çalışmanın olmaması bu alanda önemli bir boşluğun olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte günümüzde internet televizyonları bu kadar hayatın içine girmişken ve çoğu dizide kadın veya erkek eşcinsel karakterler bulunurken böyle bir çalışmaya ciddi anlamda ihtiyaç duyulmaktadır. Tez çalışmamız esasında bu boşluğu dolduracaktır. Bu da tezimizin önemini teşkil etmektedir.

Bu tez, beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, araştırmanın problemi, araştırmanın sınırlılıkları, araştırmanın soruları, varsayımlar ve tezde sıkça kullanılan kavramların tanımlarına yer verilmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde internet televizyonları ve bu internet televizyonlarının en çok tercih edilenleri ayrıntılı şekilde açıklanmıştır. Sonrasında eşcinsellik kavramı ve alt başlıkları ve son olarak da sosyal öğrenme kuramı ve sosyal öğrenmenin alt başlıkları, sinema, sinemada cinsellik tarihinin seyri gibi bölümlerden oluşmaktadır. Üçüncü bölümde; araştırmanın yöntemi, katılımcılar, evren ve örneklem, veri toplama yöntemi ve aracı ve veri analizi yer almaktadır. Dördüncü bölümde La Case De Papel dizisinin özeti ve sonrasında dizi üzerinden verilen iletilerin önce karakterler üzerinden sonra genel olarak incelenmesi yapılmıştır. Bununla beraber 13 Reasons Why dizisinin de aynı şekilde önce özeti sonra da karakter analizi ve dizinin genel değerlendirmesi

yapılmıştır. Bölümün sonunda ise 2 dizinin ortak değerlendirmesi yapılmıştır. Dördüncü bölümün ikinci aşamasında, eşcinsellik içeriği barındıran dizi veya filmlerin dediği etkileri, bireysel etkileri, toplumsal etkileri, aile yapısını etkileri, dini yaşayışa etkileri ve rol model almak hususunda etkileri üzerine sorulan mülakat soruları sonucunda verilen cevaplara yer verilmiş ve bu cevapların altı bölümde analizi yapılmıştır. Bölümün en sonunda tümünün ortak değerlendirmesi yapılmıştır. Beşinci bölümde sonuç tartışma ve öneriler kısmına yer verilmiştir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Geçmişten günümüze sinema, her daim gelişmekte olan ve insanları yönlendirme hususunda çok büyük etkisi olan bir alandır. Sinemanın dil dışı göstergelerden meydana gelen bir iletişim ve etki sistemi vardır. Bunun yanında sinema, insanların yaşamı ile olan bağının yönlendirilmesinin ve hayatın gerçekliklerini ortaya koymanın en etkili yöntemlerinden birisidir. Sinema sektöründe insan etkisinin artması ve teknolojinin gelişmesiyle verilmek istenen mesajlar, filmler veya diziler üzerinden aktarılmaya başlanmıştır. Sinemanın bir alt başlığı olan televizyon tarihide sinemaya paralel olarak hızla gelişim göstermektedir. Günümüzde bayrağı internet televizyonları taşımaktadır. Yapılan çalışma, İnternet televizyonlarında yayınlanan dizilerdeki eşcinsellik olgusunu barındıran sahnelerinin ve iletilerin tespit edilmesi sonrasında bunları sosyal öğrenme kuramı bağlamında inceleyerek ve eleştirel söylem analizi yöntemi kullanılarak yazılması ve sonrasında yarı yapılandırılmış mülakat yöntemi ile bu diziler üzerinden verilen iletilerin; bireyi, toplumu ve aileyi nasıl etkilediğini ortaya koyup dizilerden çıkarılan veriler ile birlikte değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu platformlarda yayınlanan diziler, gerçeğin unsurlarını, kendine özgü yeni bir gerçeklik kurmak için bir araya getirmektedir. Çalışacak olduğumuz eşcinsellik olgusu da internet televizyonlarının kurulduğundan bu yana, dizilerde çok başarılı şekilde işlenmektedir. Bu çalışmada, internet televizyonlarında yayınlanan dizilerdeki eşcinsellik olgusunun insanda nasıl bir etki bıraktığı ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Bunun yanın bu olgun bireyin yaşamındaki olumlu veya olumsuz değişimleri aile ve aile fertlerinde oluşan olumlu veya olumsuz değişimleri ve toplumda oluşan olumlu veya olumsuz değişimleri ortaya koymaya çalışılmıştır. Bu etkiler incelenirken verilen iletiler gözler önüne serilip verilen mesajlar incelenip yorumlanacaktır. Bu amaçla seçilen dizilerdeki eşcinsellik görselleri ve söylemleri eleştirel söylem analizi yöntemi ve MAXQDA 2024 nitel veri analiz yöntemi

kullanılarak incelenmesi amaçlanmıştır. Aynı şekilde yarı yapılandırılmış mülakat sisteminden elde edilen verilerde MAXQDA 2023 nitel veri analiz yöntemi kullanılarak incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda tezin birinci aşaması için aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- La Case De Papel dizisinde kadın eşcinselliği üzerine verilen iletiler nelerdir?
- La Case De Papel dizisinde erkek eşcinselliği üzerine verilen iletiler nelerdir?
- Verilen iletiler hangi dizi karakterleri üzerinde yoğunluk göstermiştir?
- 13 Reasons Why dizisinde kadın eşcinselliği üzerine verilen iletiler nelerdir?
- 13 Reasons Why dizisinde erkek eşcinselliği üzerine verilen iletiler nelerdir?

Tezin ikinci aşamasında ise yarı yapılandırılmış mülakat yöntemi doğrultusunda şu sorular katılımcılara sorulmuştur:

- Eşcinsel içerikli dizilerin sizce etkileri neler olabilir?
- Eşcinsel içerikli dizilerin sizi bireysel olarak nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz?
- Eşcinsel içerikli dizilerin toplumu nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz? (Toplumsal değerler, sosyal barış, birlikte yaşama kültürü ...)
- Eşcinsel içerikli dizilerin aileyi nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz?
- Eşcinsel içerikli dizilerin evlilik müessesesini nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz?
- Eşcinsel içerikli dizilerin çocukları ve gençleri nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz?
- Eşcinsel içerikli dizilerin çiftleri nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz?
- Eşcinsel içerikli dizilerin dini yaşantınızı nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz?
- Eşcinsel karakterler dizilerde hangi karakterlerde sunuluyor? Sunulan bu karakterlerin sunuldukları modele göre izleyenlerin bu olguyu rol model alma hususunda bir etki oluşturacağını düşünüyor musunuz?

Kısaca söylenecek olursa, dizilerde kullanılan eşcinsellik sahne ve diyaloglarının, sosyal öğrenme kuramının yöntemleri kullanılarak verilen iletiler ortaya koyulup insanda bırakabileceği etki seçilen bazı diziler üzerinden yorumlanmıştır. Ve aynı şekilde bu dizileri izleyen bireyler üzerinden de bu etkinin birey, aile ve toplum

üzerinde nasıl şekillendiği ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Çalışmamızda öncelikle seçilen dizilerin bölümleri izlenip eşcinselliği barındıran sahneleri analiz edilmiştir. Ardından bu sahne ve diyalogları sosyal öğrenme kuramının boyutlarıyla çözümleyerek kadın ve erkek eşcinselliği üzerine verilen mesajlar tespiti çalışılmıştır. Sonrasında yirmi katılımcı ile görüşme yapıp yukarıda bahsedilen sorular sorulmuş ve bu iletilerin bireyi, aileyi ve toplumu olumsuz etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu veriler ışığında analizi yapılan iki diziden çıkarılan tüm veriler ortak şekilde değerlendirilmiştir.

1.2. Araştırmanın Önemi ve Özgün Değeri

Öğrenme, doğumdan başlayıp ölüme kadar süren bir süreçtir. Herhangi bir bireyde öğrenme, anne baba ile başlayıp sosyal çevre ve benzeri birçok unsurdan etkilenecek şekilde oluşur. Günümüzde bireylerin öğrenme unsurlarının başında internet televizyonlarında yayınlanan diziler yer almaktadır. Bu diziler izleyicilerinde boş vakit doldurma, aile ile vakit geçirme, eğlenme, hüzünlenme ve birçok amaç için kullanılmaktadır. Bu amacı gerçekleştirirken izleyicilerin örnek alacağı, özeneceği, model alabileceği karakterleri karşısına sunmaktadır. Bu da kişinin öğrenmesine büyük bir etki oluşturacaktır. Bu tez, bir etkinin oluşturulması için ne kadar mesaj verildiğini örneklem alınan bazı diziler üzerinden yorumlanmıştır. Bunun yanında diziler üzerinden verilen bu etkilerin bireyi, aileyi ve toplumu nasıl etkilediği hususunda yarı yapılandırılmış mülakat yöntemi uygulanmış ve olumsuz etki oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Televizyon, her yaş grubu tarafından ilgi gören, her izleyiciye göre içerik bulunan platformdur. Son zamanlarda eşcinsellik iletilerinin en fazla verildiği alanlardan birisi haline gelmiştir. Bu sebeple çalışma eşcinsellik ve sinema başlıklarını bir arada işleyecektir. Çalışma için seçilen diziler dünya sıralamasında çok izlenmiş ve çeşitli ödüller almış dizilerden seçilmiştir. Çalışmamıza özgün değer katan en önemli husus, sosyal öğrenme açısından eşcinsellik olgusunun sinema üzerinden incelenmemiş olmasıdır ve bu konu üzerine MAXQDA programı ile bir analiz yapılmamış olmasıdır. Şimdiye kadar gerçekleştirilen çalışmalarda (Akhayeva, 2021; Doğan, 2016; Erdem, 2019; Kaşka, 2020; Kırhan, 2007; Şeker, 2015; Ummanel, 2003; Yavuz, 2020; Yolcu, 2017) ya sadece eşcinselliğin sinemada yıllara göre işleniş konusunu almış ya da sosyal öğrenme kuramının sinemadaki dizi veya çizgi filmlerin toplum üzerindeki etkisini ortaya koymakla yetinilmiştir. Sosyal öğrenme kuramının tüm boyutlarıyla internet televizyonlarında yayınlanan dizileri analiz etmeyi ve verilen iletileri ortaya koymayıp

bu iletilerin birey, aile ve toplum üzerindeki bıraktığı etkiyi ortaya koymayı amaçlayan bu çalışma, aynı zamanda dizilerdeki erkek ve kadın eşcinsel karakterlerin, görsel ve söylemsel olarak verilen mesajların izleyici üzerinde bıraktığı etkinin kurama göre yorumlanması bakımından da “ilk” ve “özgün” bir değere sahiptir

1.3. Araştırmanın Problemi

Günümüzde internet televizyonlarına olan erişim sürelerinde çok yüksek bir artış gözlemlenmektedir. Bu da diziler ve filmler üzerinden verilen mesajların daha fazla izleyiciye ulaştığı gerçeğini doğurmaktadır. İnternet platformlarında kısıtlamanın ve denetimin en zor ve en alt seviyelerde olması, izleyicilerin maruz kaldığı cinsel verilerin, çıplaklığın, şiddetin ve benzeri şeylerin sayısının artmasına sebep olmuştur. Bu durumda bu iletilerin birey üzerinde birçok olumsuz etki bırakmasına, ailede ve aile fertlerinde birçok olumsuz etki bırakmasına ve toplum üzerinde, toplumsal yapılarda ve benzeri toplumun diğer yapılarında birçok olumsuz etki bırakmasına sebep olmaktadır. Bu diziler üzerinden açık veya örtük olarak birçok ileti verildiği gözler önüne serilmek amaçlanmıştır. Bazı dizilerde ulaşılamaz karakterler sunarken bazı karakterlerde ise halkın içinden roller sunularak izleyicilerin kendileri ile özdeşleşmesi sağlanır. Bunun sonucunda dizi karakterini kendisi ile özdeşleştiren izleyiciye istenilen iletiler açık veya alt mesaj olarak verilir. Bu çalışmada seçilen dizilerde ilk bölümden son bölüme kadar eşcinsellik üzerinden açık veya örtük tüm mesaj ve iletilerin sayısal verisi verilecektir. Bunun yanında bu dizileri veya filmleri izleyen yirmi katılımcıdan alınan derinlemesine görüşme soruları sonrasında birey, aile ve toplum üzerine verilen cevaplar, olumsuz etki ve olumlu etki başlıkları altında kodlanıp sonrasında çıkarılan sonuçlar tablolara dökülüp tezim bulgular bölümünde sunulmuştur. Bu sayede bu çalışmada incelenen iki dizide çokça eşcinsellik iletilerinin verildiği ortaya koyulurken yapılan yarı yapılandırılmış mülakat sonucunda da bu iletilerin; bireyi, aileyi ve toplumu olumsuz etkilediği ve içinde verilen ‘eşcinsellik cesurluktur’ mesajının izleyenleri rol model alma hususunda etkileyeceği hususunda önemli veriler sunmaktadır.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

İnternet platformları üzerinden yayınlanan dizilerde homoseksüellik üzerine verilen iletilerin tespiti için Netflix platformundan iki dizi seçilmiş ve onlar üzerinden analiz yapılmıştır. Ve yirmi kişi ile bu iletilerin; birey, aile ve toplum üzerindeki etkisini

ölçmek üzere mülakat yapılmıştır. Bu çalışmada sadece iki dizinin incelenmesi ve çalışmada yapılan mülakat yönteminin sadece yirmi kişiyle yapılması çalışmanın sınırlılığı olarak kabul edilmektedir.

1.5. Araştırmanın Soruları

Bu çalışmanın birinci aşamasında, 20 Aralık 2017 – 3 Aralık 2021 tarihleri arasında Netflix’te yayınlanan “La Casa De Papel” dizisi beş sezonu ve toplamda 48 bölümü ve 31 Mart 2017 – 5 Haziran 2020 tarihleri arasında Netflix’te yayınlanan “13 Reason Why” dizisi dört sezon ve toplamda 49 bölümü eleştirel söylem analizi yöntemiyle incelenmiştir. Çalışma aşağıda sunulan sorular çerçevesinde yapılandırılmıştır.

- Eşcinsellik görseli veya söylemi barındıran internet dizileri, izleyen bireylerde nasıl etki bırakabilir?
- Eşcinsellik olgusu barındıran internet dizilerini izleyen bireylerin, izledikten sonraki eşcinsellik yorumlarında nasıl bir değişme görülebilir?
- Eşcinsellik olgusu barındıran internet dizilerini izleyen bireylerin bir süre sonra, toplum içinde veya ailesine karşı davranış veya fikrinsel değişiklikler görülebilir mi?
- Sosyal öğrenme kuramı ile internet televizyonlarında yayınlanan dizilerin ilişkisi nelerdir?
- Sosyal öğrenme kuramı ile eşcinsellik olgusu arasındaki ilişkiler nelerdir?
- Sosyal öğrenme kuramı ile internet televizyonlarında yayınlanan dizilerdeki eşcinsellik etkisi nasıl yorumlanır?
- Eşcinsellik etkisinin tespitinde modelin özelliklerinin etkisi nedir?
- İnternet televizyonlarında eşcinsel temsilleri nasıl inşa edilmiştir?
- Eşcinsel erkeğin diğer erkekler, eşcinsel kadının diğer kadınlar karşısındaki durumu nedir?
- İnternet televizyonlarında yayınlanan yüksek izlenmesi olan diziler, eşcinsel karakterleri ve diğer bireyleri nasıl sunmaktadır?
- Sinema toplumun değer yargılarıyla mı şekillenir değer yargılarını mı şekillendirir?
- Eşcinsellik nedir ve nasıl tanımlanıyor?

Bu sorular neticesinde, internet televizyonlarında eşcinselliğin nasıl temsil edildiği, erkek ve kadın eşcinsellere yönelik nasıl bir duruş sergilediği ve zamanla bu

temsillerin ve tutumunun değişiklik gösterip göstermediği gibi ve bunun neticesinde insanlarda bu durumun nasıl etki bıraktığına çalışma kapsamında yanıtlar aranacaktır. Çalışmanın ikinci aşamasında eşcinsellik iletisi Barındıran dizi ve filmleri izleyen yirmi kişi ile görüşme yapılmıştır. Yapılan bu görüşmede şu sorulara yer verilmiştir:

- Eşcinsel içerikli dizilerin sizce etkileri neler olabilir?
- Eşcinsel içerikli dizilerin sizi bireysel olarak nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz?
- Eşcinsel içerikli dizilerin toplumu nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz? (Toplumsal değerler, sosyal barış, birlikte yaşama kültürü ...)
- Eşcinsel içerikli dizilerin aileyi nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz?
- Eşcinsel içerikli dizilerin evlilik müessesesini nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz?
- Eşcinsel içerikli dizilerin çocukları ve gençleri nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz?
- Eşcinsel içerikli dizilerin çiftleri nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz?
- Eşcinsel içerikli dizilerin dini yaşantınızı nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz?
- Eşcinsel karakterler dizilerde hangi karakterlerde sunuluyor? Sunulan bu karakterlerin sunuldukları modele göre izleyenlerin bu olguyu rol model alma hususunda bir etki oluşturacağını düşünüyor musunuz?

Bu sorular neticesinde, eşcinsellik iletisi barındıran dizilerin bireyi nasıl etkilediğini, aileyi ve aile içindeki fertleri nasıl etkilediğini ve toplumsal yapıyı nasıl etkilediğini öğrenmek için yanıtlar aranmıştır.

Başta incelenen diziler ve sonrasında yapılan mülakat çalışması neticesinde dizilerdeki iletilerin çokluğunun; bireye, aileye ve topluma kaşı olan olumsuz etkisi değerlendirilmiştir.

1.6. Varsayımlar

Bu çalışmada, aile ve okul gibi sosyal çevredeki kurumlarla birlikte sinemanın alt başlığı olan internet televizyonlarının da sosyalleşme sürecinde etkili olduğu varsayılmıştır. Seçilen diziler Netflix platformunda en çok saat izlenenler arasına girmiştir. En çok izleyiciye ulaşan, çok tercih edilen ve tercih edilme olasılığı yüksek

olan dizilerin seçildiği varsayılmıştır. Bunun yanında mülakat katılımcılarının toplu en iyi şekilde temsil eden bireyler olması varsayılmıştır.

1.7. Tanımlar

Cinsel yönelim: Toplumda ailenin ana unsurlarını oluştururken bireyin kendi cinsiyeti önemsiz olmaksızın normal olan karşı cinsine ve anormal olan bazen kendi cinsine, bazen de hem kendi hem de karşı cins karşı duyduğu cinsel, romantik ve erotik duygudur.

Lgbti: Cinsel yönelim başlığı altında bulunan lezbiyen (kadın eşcinselliği), biseksüel (her iki cinsten de hoşlanmak), gey (erkek eşcinselliği), transgender (cinsel kimliğini karşı cinsin kimliğine çevirme) ve intersex (erkeklik ve kadınlık özelliklerin tek bir vücutta toplanması) başlıklarının bir araya gelen cinsel bozuklukların oluşturdukları baş harflerinin birleşiminden oluşturulan topluluğun adı.

Homoseksüellik: Cinsel bozulma sonucu, erkek veya kadın fark etmeksizin bir kadının bir kadına veya bir erkeğin bir erkeğe karşı duyduğu sapkın romantik duygudur.

İnternet televizyonu: Teknolojinin gelişmesi ve bu durumun televizyona yansması ile meydana gelen belirli bir saat ve günü olmadan yayınlar yapan, izleyiciler için bir depolama görevi gören bir platformdur. Günümüzde Netflix bu platformların başında gelmektedir. Amazon Prime, Youtube Premium ve BluTV platformlar internet televizyonlarının diğer örneklerindedir.

Netflix: İlk başlarda bir DVD şirketi olarak kurulup sonrasında yeni satış stratejileri ile internet üzerine geçen ve buradan internet televizyonculuğu sektörünü oluşturan, insanların algısını, dikkatini ve odağını çekecek formatlar yaparak ve bunları her daim geliştiren, geniş bir çapı olan bir platformdur.

İleti: Verilmek istenen düşünce, yazar veya senarist tarafından muhataba açık veya örtük şekilde (jest, mimik, davranış, hareket ve benzeri) verilmesidir.

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE / TEORİK ÇERÇEVE

2.1. İnternet Televizyonları

2.1.1. İnternet Televizyonunun Tanımı ve Tarihine Genel Bir Bakış

Teknolojinin ilerlemesi, televizyona ayrılan sürenin artmasında büyük paya sahiptir. Televizyon tarihi, ilk denemelerini 1938-1945 yılları arasında yapmıştır. Teknik ve programsal açıdan denemeler yapılarak ilerlemeler kaydeden televizyon, İkinci Dünya Savaşı ile beraber duraklama dönemine geçmiştir. O dönemin dünya devlerinden olan İngiltere ve ABD, Televizyon yayınlarını geliştirmeye devam etmiştir. Savaş sonrası 1945-1960 yıllarında televizyon, tüm dünyada yayılarak olgunlaşma dönemi olmuştur. Afrika gibi fakir kıtalarda bu teknoloji daha ilerleyen dönemlerde gelmiştir (Aziz, 2013: 12-15). Dünya genelinde siyah-beyaz televizyonlar yaygınlaşırken gelişmiş ülkelerde 1945'ten itibaren renkli televizyon çalışmaları yapılmıyordu. Televizyonun altın dönemi olarak sayılabilecek 1960-1980 seneleri, televizyonda renkli yayınlar başlamış, içerikler çeşitlendirilmiş, yayına ayrılan süre uzatılmış ve teknik açıdan büyük gelişmeler kaydedilmiştir. Bu yıllardan sonra dünyadaki çoğu ülke televizyonla tanışmıştır (Ateşalp ve Başlar, 2020: 111). Uydular haberleşme sistemleri üzerine tasarlanmışken 1980-2000 yıllarında bu uydular televizyondaki yayınlar için kullanılmaya başlanmıştır. Televizyona uydu yayınlarının girmesiyle, televizyon için yeni bir çeşitlilik oluşmuştur. 1990'larda çoklu kanallara geçilerek çeşitlilik konusunda belirgin bir artma meydana gelmiştir. Aynı frekans üzerinden dört farklı kanalın yayına sürülebildiği 2000 yılında görüntü ve ses kalitesi hususunda da büyük düzeltmeler yapılmıştır (Aziz, 2013: 12-15). Bu yıllardan sonra cd ve dvd kullanımları yaygınlaşmıştır. Antenden uyduya, uydudan kabloya kablodan da internet yayıncılığına adımlar atılmaya başlanmıştır. Bu gelişmeler dijital televizyonculuğun kapılarını açmaya başlamıştır. İnternetin daha gelişmiş hale getirilmesiyle, ilk olarak

televizyondaki kanalların internet üzerine kurulması ve sonrasında da video akış siteleriyle beraber internet platformlarının içinde, o platformlara ait dizi ve filmlerin yerleştirilmesiyle, televizyon işlevini kaybetmiş yerini internet televizyonlarına bırakmıştır (Ateşalp ve Başlar, 2020: 111; Aziz, 2013: 19-23).

Televizyon ve internet sistemleri farklı olsa da bu farklılığın fark edilemeyeceği şekilde entegre olmuşlardır. Bu ilişkiden doğan ürüne; internet televizyonu, çevrimiçi televizyon ve dijital televizyon isimleri verilmiştir (Gezgin, 2018: 583-585). İnternet televizyonu; oyunlar, uygulamalar, telekomünikasyon, internet, televizyon ve benzerinin bir araya getirilmesiyle oluşan dijital bir araçtır. İnternet televizyonlarının kendi içinde; IPTV, etkileşimli TV, web TV, kişisel TV, gelişmiş TV bölümleri bulunmaktadır (Anbarlı, 2019: 89). İnternet televizyonlarına, internetin çevrimiçi olduğu her yerde; akıllı telefon, tablet, bilgisayar ve benzeri aletlerle ulaşılabilir. İnternet televizyonlarının yaşadığı bu gelişmeler neticesinde televizyon mantığındaki anlayış değişmiştir. Daha açık bir ifadeyle doğrusal yayıncılık anlayışı zayıflamış, platformlar veri tabanı işlevi görmeye başlamıştır. Televizyonda her hafta yeni bölümü bekleme anlayışının yerine istediğin anda istediğin bölümü izleme fırsatı oluşturulmuştur (Anbarlı, 2019: 89; Ateşalp ve Başlar, 2020: 111-112). Bu sistemin ismi VoD (video-on-demand) “İsteğe bağlı video” dur (Uluçay vd., 2021: 694). VoD mekanizması ile istenilen dizi veya filmler internet televizyonlarından istenildiği vakit izlenebilmektedir. Bu da geleneksel televizyon kullanımını geride bırakmıştır. Ayrıca belirli uydu, kablo ve benzeri gereçler olmadan kullanılabilmesi tercih edilebilirliğini artırmıştır.

Televizyon ve interneti birbiriyle etkileşim içine sokma konusunda ilk adım, 1995 yılında Microsoft firması tarafından “MSN TV” adıyla oluşturulmuştur. 1999 yılında Netaid.org adresi aracılığı ile, “NetAid” isimli bir yardım kampanyası adına yayınlanan konser yayını, üç milyona yakın insan tarafından izlenmiş olan ilk internet televizyonu yayınıdır (Akyol, 2006: 40)

İnternet televizyonları aracılığı ile her kesime hitap eden; çizgi film, belgesel, dizi, film ve yarışma programlarına ulaşmak mümkündür. İnternet televizyonlarındaki platformların ürettiği diziler “internet dizisi” veya “web dizisi” olarak isimlendirilmektedir (S. G. Erdem, 2019: 32-34). İnternet televizyonları, kendi içeriklerini oluştururken geleneksel televizyonda yayınlanan dizileri, yayımlandıktan sonra veri tabanına yükleyerek her daim ulaşılabilmesini sağlıyor. Bu platformların

diğer bir özelliği ise, izleyicinin izleme geçmişlerinden yola çıkararak onun taleplerini karşılayacak bir içerik önerisi oluşturmaktadır. Bazı internet televizyonları, ücret karşılığı veya kısıtlı izleme mevcutken, bazılarında ise üyelik aramadan ücretsiz veya reklamlı erişim bulunmaktadır. Platformu kullanan kişiye ilerleyen süreçte izlemek istediği dizileri sıralayarak içerikleri sınıflandırma fırsatı sunmaktadır (S. G. Erdem, 2019: 33).

Geleneksel televizyonlarda olan ahlaki sınırlamalar ve sansürlemeler internet televizyonlarında olmadığından dolayı, ahlak dışı sözsel ve görsel verilere internet televizyonlarından sansürsüz şekilde ulaşmak mümkündür. Dijitalleşme ile beraber televizyon izleme konusunda mekân ve zaman kavramına atfedilen önem ortandan kalmıştır. İnternetin olduğu her yerde ve istenilen zamanda teknolojik cihazlarla izlenilmek istenen her şey izlenebilmektedir. Daha açık bir ifadeyle internet televizyonlarında, güne ve saate bir aidiyet bulunmamaktadır (Karaduman ve etinkaya, 2020: 960).

Bu bilgilerden yola çıkararak televizyon tarihini Mareike Jenner dört dönemde sınıflandırmıştır. Birinci dönem, 1950-1980 yıllarında televizyon, yönetimin habercisi ve propaganda aleti olarak kullanılmıştır. İkinci dönem, 1980-1990 yıllarında reklamlar üzerinden kurulan bir ekonomik sistem olarak kullanılmıştır. Üçüncü dönem, 2000’li yıllarda, her türlü şeyi özgürce dile getiren bir medya aracı haline gelse de internetin gelişmesi televizyona olan rehabetin azaldığı bir dönem olmuştur. Son dönem ise, internet ve televizyonun birleşmesiyle oluşan formun çok etkili ve güçlü olmasıdır (Jenner, 2016: 2). Bu forma internet televizyonları denmektedir. Jenner’in bahsettiğinin gerçekleşmesinde daha açık bir ifadeyle internet televizyonlarının en ön sıraya geçmesinde, televizyon izlemek için kullanılan araçların oldukça çeşitlenmesi, medyaya destek oluşturan şirketlerin zenginleşmesi ve benzeri konular etkili olmuştur (Jenkins, 2016).

İnternet televizyonlarının günümüzde geldiği noktada birbirinde farklı çok fazla internet televizyonu oluşmuştur. Mesela, haber kanallarında video haber yayınları, bahis sitelerinde canlı ma yayınları veya istedikleri zaman istedikleri içerikleri izleyebildikleri VoD multimedya servisleri... Bu örneklerin dışında daha sistematik olarak yayın yapan internet televizyonları da bulunmaktadır (aycı, 2013; Demirkıran, 2010: 74). Sistematik ve düzenli olarak yayın gerçekleştiren internet televizyonları üç başlık altında toplanmaktadır. İlk başlık, geleneksel televizyona ait kanalların Web

siteleri veya YouTube gibi geleneksel televizyonda yayınlanan dizilerin parça parça veya tamamını yayınlanmasıdır. Bu grup internetler televizyonları sayesinde geleneksel televizyonlar istediği formatı internet üzerinden yayınlatabilir. Bu görevi gören internet televizyonları “WEB TV” ismiyle isimlendirilmişlerdir. Web Tv sayesinde izleyiciler, geleneksel televizyonda yayınlanan tüm dizileri takip edebilmektedirler (Demirkıran, 2010: 74). Bu platformlar sayesinde izleyici, takıldığı yeri geri alma, ilerletme, durdurma ve yeniden izleme gibi seçeneklere sahip olmuştur. İkinci başlık, “İnternet Protokol Televizyon Sistemi” (IPTV)’dir. IPTV, yayıncılıkta sayısal televizyonun ve internetin birlikte kullanılmasıyla meydana gelmektedir. Bu internet televizyonu için etkileşim en büyük öncelik olduğundan dolayı izleyiciyi pasiflikten aktifliğe sürüklemektedir. Bu televizyonlarda hizmetin kalitesi çok önemlidir. Belirli ödemeler karşılığında izleyicilere internetin tüm olanaklarıyla karşılaştırıp sadece izleme değil, alışveriş yapma gibi farklı olanaklarda sunmaktadır (Çaycı, 2013). Böyle özelliklere ek olarak bir ekranda birden fazla platform izleme fırsatı sunmaktadır. Türkiye’de IPTV yayın yapan tek kuruluş Tivibu’dur. Son başlık, “İnternet tabanlı çalışan profesyonel televizyon hizmet sağlayıcısı” OTT TV (Over-the-Top Television)’dir. İnternet ve televizyon arasındaki ilişkiyi daha profesyonel hale getirerek oluşturulan bir internet televizyonudur. Bu televizyonun en meşhur ve profesyonel kanalı Netflix’tir. Bu televizyonlar kendine özgü içerikler üreterek belirli bir sınırlama olmaksızın yayın yapabilmektedirler. İnternet üzerinden geleneksel televizyon yayınlarının dışında orijinal film, dizi, belgesel, yarışma ve benzeri içerikler üretilmiştir (Kavi ve Akyol, 2020: 153). İzleyicilere, belirli abonelikler şartıyla geniş bir veri aktarımı sunmaktadır. Akıllı telefon, Google TV, akıllı televizyon, Apple TV, Blue-Ray oynatıcıları gibi cihazlar kullanılarak OTT televizyonlarına ulaşılabilir. IPTV’de belirli bir abonelikten sonra sınırlanan hizmete erişim sağlanırken, OTT TV’de ücretsiz aboneliklerle ve açık ağlarla sınırsız bir erişime ulaşılabilir. Ayrıca IPTV’de geçmiş zamanlarda yayınlanan ürünlere ulaşmak için ekstra ücret ödenirken OTT TV’de izleyiciler dikeldiklerinde eski yayınları izleyebilmektedirler (Eren, 2022: 100-103). İnternet televizyonları kendi içinde alt başlıklara ayrılıp izleyicinin istek ve arzusuna göre tasarlanmaktadır. Bu platformların hepsi internet üzerinden televizyon yayıncılığı yapsalar da verdikleri hizmetlerde farklılaşmaktadır (Ateşalp ve Başlar, 2020: 114-117).

Sonuç olarak internet televizyonlarının gelişmesiyle ve geleneksel televizyondaki tüm içerikleri bünyesinde toplayarak geleneksel televizyonculuğa büyük bir darbe vurmuştur. Bu çalışmada internet televizyonlarından OTT (Over The Top TV) televizyonundaki platformların yayınladığı diziler üzerinden analiz yapılacaktır. OTT TV, birbirinden farklı içerikleri, kısıtlamaya tabi olmadan platformlar üzerinden yayınlamaktadır. OTT televizyonları, Netflix, Hulu, Google TV ve benzeri platformlar sayesinde dünya çapında popülerliği artmıştır. Her geçen gün dahada genişleyen OTT TV, 2016 yılının sonlarına doğru 400 milyon kullanıcıya ulaştığı tahmin edilmektedir (Taşkın, 2017). Tezin kapsamına OTT TV'nin platformlarından olan Netflix dijital platformu girmektedir. Amerika'da OTT platformlarından olan Netflix'in kullanıcı sayısı ABD'de geleneksel televizyon abone sayısını geçtiği tespit edilmiştir (Karabağ, 2021: 11-12). OTT TV'leri ülkemizde de son yıllarda oldukça artmıştır. Türkiye de en çok, Netflix, Puhu TV, Turkcell TV+ ve Blu TV platformları görülmektedir (Karabağ, 2021: 12).

2.1.2. Türkiye'de ve Dünyada Olan Dijital Platform Kanalları

2.1.2.1. Netflix

1997 yılında posta vasıtasıyla dvd satış ve kiralama amacıyla alanında başarılı iki matematikçi ve bilgisayar mühendisi Reed Hasting ve Marc Randolph tarafından ABD'nin Kaliforniya bölgesinde kurulmuştur (Netflix-American Company, [20.05.2023]). Şirketin ismi olarak kullandığı "Netflix" kelimesi, internet manasına gelen "net" kelimesi ve filmler manasına gelen "flicks" kelimelerinin bir araya getirilmesiyle türetilmiştir (Netflix, [10.05.2023]). İlk dönemlerinde, dizi-film yapımı, dvd'ye veya vhs kasetlerine dönüştürme, dağıtım ve satış işlemleri yapmaktaydı. Sonrasında internette içerik üretme konusunda çalışanlar daha da hızlanınca Vod¹ konusunu geliştirme çalışmaları yapmışlardır. Bu süreçten sonra, internet televizyonu kategorisinde hizmet vermeye başlamışlardır. Bazı ülkeler hariç (Kuzey Kore, Çin, Suriye) tüm dünyaya hizmet alanı yayılmıştır (Netflix, [20.05.2023]). İnternetin bağlandığı her yerde, bilgisayar, tablet, Xbox One, AppleTV, akıllı telefon, Playstation ve Android TV gibi akıllı aletlerle platforma giriş yapılabilmektedir. Netflix, her geçen

¹ Dijital platformlarda talep edilen dizinin istenilen zaman ve mekânda, talep edildiği dakikadan itibaren izleme fırsatı sunan program.

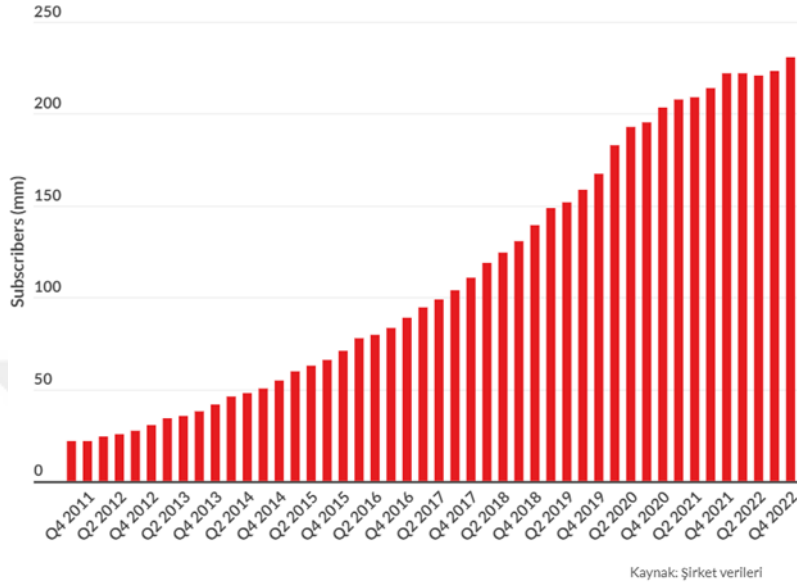
gün platform üzerinde geliştirmeler yaparak ve oluşturulan dizi veya filmlere çeşitli dillerde dublaj ve alt yazı eklemesiyle tüm dünyada tercih edilirligi artmiştır (Littleton, 2018; Randolph, 2020: 115-118).

Netflix, kuruluş aşamasında, 1994 yılında kurulup e-ticaret için tasarlanan Amazon sitesi örnek alınarak oluşturulmuştur. Bu örnekleme sonrasında Randolph, sektöre adım atmıştır. şirketi kurduktan sonra şu açıklamayı yayınlamıştır (Randolph, 2020: 116); “Netflix, DVD kiralamaıı inanılmaz ölçüde kolaylaştırıyor. Arabanızla gitmenize gerek yok. Park yeri armanıza gerek yok. Sizin için iadesini bile kolaylaştırıyor. Haftanın yedi günü yirmi dört saat ağıız.”

1998 yılının başlarında 925 dvd ve 30 çalışan ile e-ticaret sektörüne adımını atmıştır (Netflix, [20.05.2023]). Sistemin biraz daha oturduğu 1999 yılında abonelik sistemini devreye sokarak sınırsız dvd kiralama hizmeti için aylık bir abonelik sistemi oluşturulmuştur. Bu süreçte tek tek dvd kiralama işlemi de devam etmiştir. 2000 yılında tek tek işi bırakılıp sadece aylık abonelik sistemine odaklanılmıştır. Yapay zekâ sistemi geliştirilerek herkesin kişisel film tercihlerine göre film ve dizi öneri köşesi oluşturulmuş. Bunun yanında izleyicilerin izledikleri filmleri derecelendirme fırsatı sunulmuştur. 2000-2001 yıllarında maddi olarak sıkıntılar çeken Netflix şirketi, Blockbuster isimli şirket tarafından satın alınılma girişimlerinde bulunulsa da Netflix şirketi bunu reddetmiştir (Netflix-American Company, 2023; Randolph, 2020: 116-117).

2002’de bir milyon aboneye sahip olan Netflix her yıl kendisine yaptığı güncellemelerle 2006’da beş milyon kullanıcıya ulaşmıştır (Netflix, t.y. [20.05.2023]). 2007 yılından itibaren internet üzerinden dizi ve film izleme fırsatını izleyiciye sunmuş ve artık bir internet televizyonu olarak da görev yapmaya başlamıştır. 2012 yılında 25 milyon abone ile sektörde en hızlı büyüyen internet televizyonlarından birisi haline gelmiştir (Netflix, 2023; Randolph, 2020: 116). Bu yıllarda Avrupa’nın pek çok ülkesinde yayın yapmaya başlamıştır. Kendisine ait olan ilk orijinal dizisi olan “House of Cards” dizisini 2013 yılında yayınlamıştır (Netflix, t.y. [20.05.2023]). 2014 yılında Primetime Emmy ödülü kapsamında Netflix platformu aday gösterilmiş ve 50 milyon aboneye ulaşmıştır. 2016 yılında 167 milyon kullanıcıya ulaşarak, dünyanın neredeyse çoğu ülkesine hizmet vermeye başlamış ve bunun yanında dizi ve filmlerine 21’den fazla dilde yayın hizmeti sunmuştur (Netflix, t.y. [12.05.2023]). 2020 yılında dünya çapında 195 milyon kullanıcıya ulaşılırken Türkiye’de de 2 milyona yakın ücretli

kullanıcı bulunmaktaydı (“Netflix”, 10.12.2023). Bu rakam dünyadaki internet kullanıcı sayısının %38’ine tekabül etmektedir (About Netflix, t.y. [12.06.2023]). Covid 19’un dünyadaki etkisi ile insanların evde geçirdikleri vaktin artması sonucu, 2020 yılının sonlarına doğru ücretli abone sayısında anormal bir artış olmuştur.

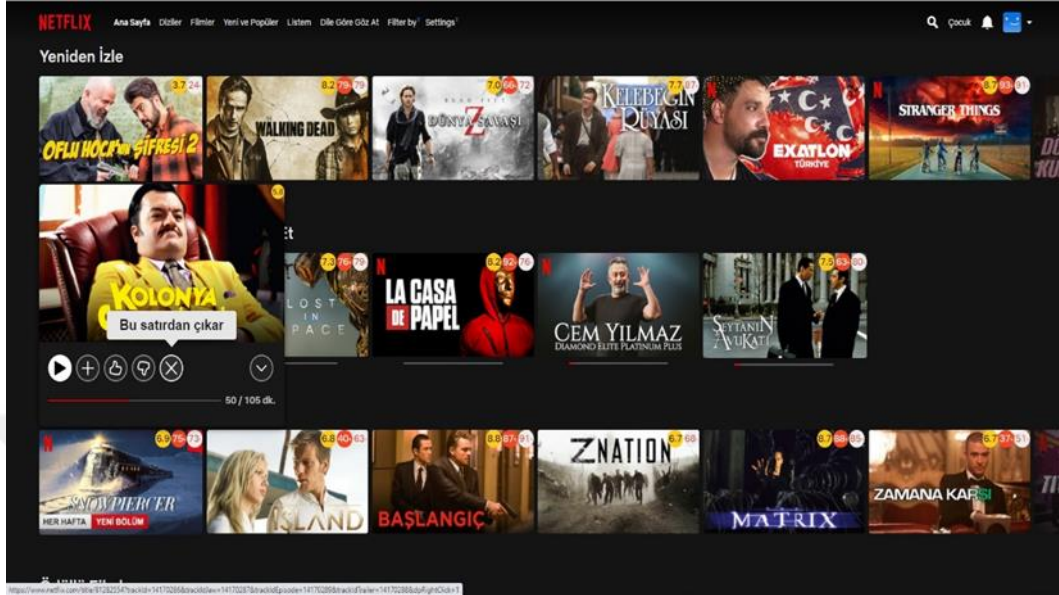

Grafik 2.1: Netflix, 2011, 2022'nin son çeyreği abone sayılarındaki artış grafiği

Kaynak: Netflix Revenue and Usage Statistics t.y. [12.12.2023]

Türkiye’de “1 aylık ücretsiz abonelik” kampanyası başlatılmıştır. Lakin çok kısa sürede kullanıcılar sürekli farklı hesaplarla ücretsiz şekilde kullanımı artınca kampanyayı kaldırmıştır. 2021 de üyelik üç farklı kategoride yapılmaktadır. Birincisi, standart çözünürlükte (SD), tek bir kişi tarafından kullanılabilen ve sadece bir cihaz üzerine internetsiz ortamda izlemek için içerik indirilebilmektedir. İkincisi, yüksek çözünürlükte (HD), iki kişi tarafından kullanılmakla beraber iki cihaza indirme yapılabilmektedir. Üçüncüsü, ultra yüksek çözünürlükte (Ultra HD), aynı anda dört cihaz birden kullanım ve indirme yapılabilir (Netflix-American Company, [12.12.2023]). Giriş yapan dört kullanıcı içinde, her biri için kişiselleştirilmiş öneri tablosu oluşturmaktadır. Tek hesapta beş ayrı profil oluşturulabilir. Bunun sebebi, kullanıcıların yaş düzeyleri, dil tercihleri, kişisel liste oluşturmak için, hız ve çözünürlük seçenekleri gibi durumlardan dolayıdır (Netflix Yardım Merkezi, t.y. [12.12.2023]). Bunun yanında çocuklar için “çocuk modu” şeklinde sadece çocuklar için içerikler olan bir bölümde yapılmıştır. Netflix’teki dize ve filmler, tek bir cihaza internet olmadığı durumlarda kullanılabilmesi için 100 tane içerik indirilmesine izin verilmektedir. Fazlasına verilmemektedir. İndirilen bu içerikler çevrimdışı olduğu

durumlarda da sadece indirilen cihazda izlenebilmektedir (Netflix Yardım Merkezi, t.y. [18.12.2023]).

Görsel 2.1: Netflix'in kullanıcı bilgisayar arayüzü

Kaynak: Netflix Browse, t.y. [12.12.2023]

Her kesim için içerik üretimi yapmaktadır. Çizgi dizi, yabancı, yerli dizi ve filmler, gençlik dizleri, belgeseller ve benzeri her yaşa hitap eden içerikleri bulunmaktadır (S. G. Erdem, 2019: 34-28). Netflix O3 şirketi ile ortaklaşa çalışarak, The Protector (Hakan Muhafız) Netflix'in ilk Türk dizisini oluşturmuşlardır. Bundan sonra Atiye (The Gift) ve aşk 101 (Love 101) Netflix çatısı altında çekilmiş Türk dizileri olarak yayına sürülmüştür. Platform, birbirinden farklı formatlar deneyerek izleyicinin heyecanını düşürmeyecek içerikler oluşturmaktadır. Oscar ödülünde ilk başarıyı "Beyaz Kasklılar" isimli belgeselden almıştır. Bunun yanında "Roma" isimli filmi 91. Oscar ödüllerine aday gösterilerek, "Yabancı Dilde En İyi Film", "En İyi Görüntü Yönetmeni" ve "En İyi Yönetmen" dallarında da ödüller almışlardır (Çınar, 2021: 50-55).

Netflix şirketi, LGBTIQ+ karakteri ve içerikleri yayınlama hususunda 2019 yılında bütün şirketlerin önüne geçmiştir. Mesela Netflix'in dizi ve filmlerinde Huhu Tv'nin LGBTIQ+ içerikli yayınlamının beş katından daha fazladır (Maden, 2020: 52-53). İzleyicileri üzerinde oluşturmuş olduğu izleme bağımlılığı sonrası izleyicilerini, çokça eşcinsel veriyle karşı karşıya bırakmaktadır. İnsanlar üzerinde bıraktığı etki en çok

genç kesimi etkilemiştir. Gençlerle yapılan röportajda Netflix'in sevilen dizlerinden olan "Breaking Bad" dizisinin 5 sezonunu 1 haftada izlediklerini (D'onfro, 2013), ilk orijinal üretilen olan "House of Cards" dizisinin 13 bölümünün toplam Netflix abonesinin %2'sinin (bu yüzdelik 634.000 izleyiciye tekabül etmektedir) 3 günde izledikleri tespit edilmiştir (Wallenstein, 2014). Gençlerin bu aşırı dizi tüketimi (binge consumption), onlar üzerinde uzun süreli oturmalar, obezitenin çoğalması, hazır yemek alışkanlığı, sahip oldukları ahlaki değerlerin zedelenmesi, cinsellik ve şiddet hakkındaki düşünce karmaşasının oluşması gibi pek çok durum zarar görmeye başlamıştır. Bu bağımlılık; seks, kumar, cinsel yönelim, uyuşturucu gibi sorunlu durumlarla benzerlik gösterir (Maden, 2020: 55).

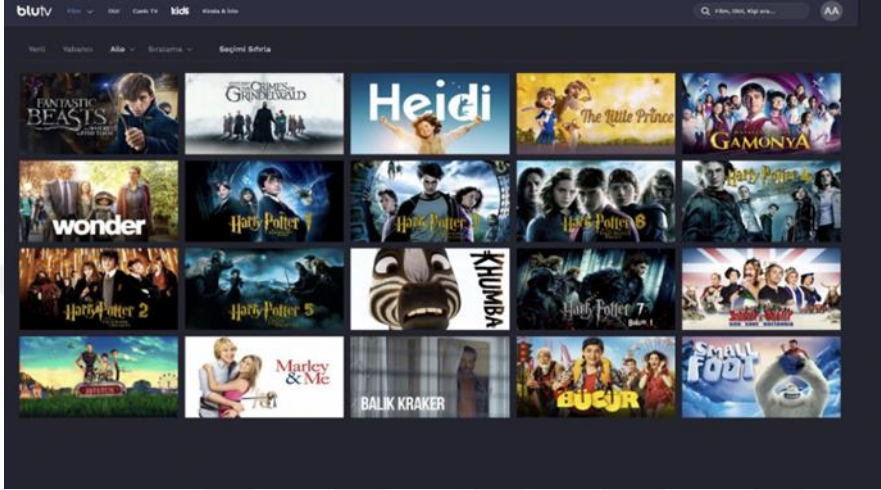
Netflix'in dizilerinin, bölüm bitişinde diğer bölüme otomatik geçişi, zihnimizdeki karar mekanizmasını devreye girmeden yeni bölüm başlayacak şekilde tasarlanmıştır. Bu durumda, günlük işlerden geri kalmanın endişesinin yanında merak edilen yeni bölümün hazzını yaşatır. İzleme duygusu, bir süre sonra vücutta dopamin hormonu salgılanmasını sağlayan; seks, yemek, içmek ve benzeri durumlarla aynı konuma gelip izleyicinin bölümü izledikten sonra, aç iken yemek yediğinde hissettiği mutluluğu hissetmesini sağlamaktadır. Daha açık bir ifadeyle izleyici, her türlü ahlak sistemine zarar verecek veri ile karşılaşsa da uyuşturucunun öldürene kadar mutluluk hormonu salgılatması gibi dizilerde bu işlevini her daim sürdürecektir (Goldstein, 2013).

2.1.2.2. BluTV

Platform, Türkiye'nin medya devlerinden olan Doğan Holding vasıtasıyla, "Türkiye'nin İnternet Televizyonu" sıfatını kullanarak 2015 yılında kurulmuştur. Doğan grup, bu platformu "yeni nesil online televizyon" isimlendirmesi ile tanımlamıştır (BluTV - Türkiye'nin İnternet Televizyonu, t.y. [19.10.2023]). İlk kurulduğunda "D-smart Blu" adında ücretli televizyon hizmetinde kullanılıyordu. Kısıtlı olsa da yurtdışına hizmet veren blutv de ücretli üyelik sistemi mevcuttur. Kazanılan gelir abonelikler tarafından karşılanmaktadır. Üye olmadan kullanmak isteyen kullanıcılar için bir izleme listesi hazırlanmıştır. Diğer bazı internet televizyonlarından farklı olarak online film kiralama sektöründe de bulunmaktadır (BluTV, t.y. [06.12.2023]).

İlk orijinal yapımı olan "Masum" dizisi, 2017 yılında yayınlanmıştır. Bu dizi, geleneksel televizyonun alışıl gelmiş 130-140 dakikalık dizilerinden farklı olarak her

bölüm, reklamsız ve 60 dakika olacak şekilde tasarlanmıştır. Masum dizisi gibi; “Dudullu Postası”, “Bozkır”, “Sıfır Bir” ve “7 Yüz” gibi orijinal içerikleri bulunmaktadır (Erdem, 2019: 38). Geleneksel yerli ve yabancı dizi yayınlarını 34 kanaldan yayınlamakta ve bu yayınları canlı yayın olarak reklamsız şekilde sunmaktadır. Her kesime hitap edebilecek dizi ve filmlerinde dublaj ve altyazı imkânı sunarak izleyiciye sunmaktadır.

Görsel 2.2: BluTV'nin bilgisayar arayüzü

Kaynak: BluTV Türkiyenin İnternet Televizyonu, t.y. [06.12.2023]

İzleyiciler platforma; akıllı televizyon, bilgisayar akıllı telefon ve benzeri aletlerle erişim sağlayabilir. 2019 yılında 4 milyon civarında üyesi bulunan blutv, Covid-19 salgınından sonra abone ve izlenme sayısında %100'lük oranında bir artış olmuştur (Dijital platformlar izlenme, t.y. [06.12.2023]).

Blutv aboneliklerinde aylık ve yıllık paket imkânı vardır. Aylık abonelikler, 69,90 TL olurken yıllık aboneliğin ücreti ise 478,80 TL'dir. İlk kurulduğunda aylık ücrette ilk 7 gün ücretsiz kullanma imkânı sunulurken şu an sadece yıllık aboneliklere bu imkân sunulmaktadır. Buna ek olarak yıllık abonelikler kredi kartına 12 taksit yapılabilmektedir. Yurtdışı kullanıcıları için ise aylık üyelik ücreti 5.90 Euro'dur (Blutv Yardım Merkezi, [06.12.2023]).

2.1.2.3. PuhuTV

2016 yılında Türkiye'nin televizyon devlerinden olan Doğu Holding tarafından “dijital televizyon” tanımıyla, “Sen nasıl izlersen” sloganını kullanılarak kurulmuştur (puhutv Yardım Merkezi, t.y. [14.09.2023]). Akıllı televizyon, tablet, telefon gibi pek

çok elektronik alet ile erişimi sağlanmaktadır. Günümüzde Puhu TV, izleyicilerine belirli bir üyelik talep etmeden reklamlı izleme ve ücretsiz üyelik fırsatı sunmaktadır (puhutv Orjinal, t.y.[14.09.2023]). İsteğe bağlı mail adresiyle veya Facebook adresiyle hesap açılabilir. İzleyici platforma üye bulunduğu takdirde, izlenen dizilere göre dizi önerileri listesi oluşturulmakta, platform, üyesini tanıyarak izleyicisinin izlediği dizide kaldığı yerden devam etmesini sağlamaktadır.

Görsel 2.3: PuhuTV'nin kullanıcı bilgisayar arayüzü

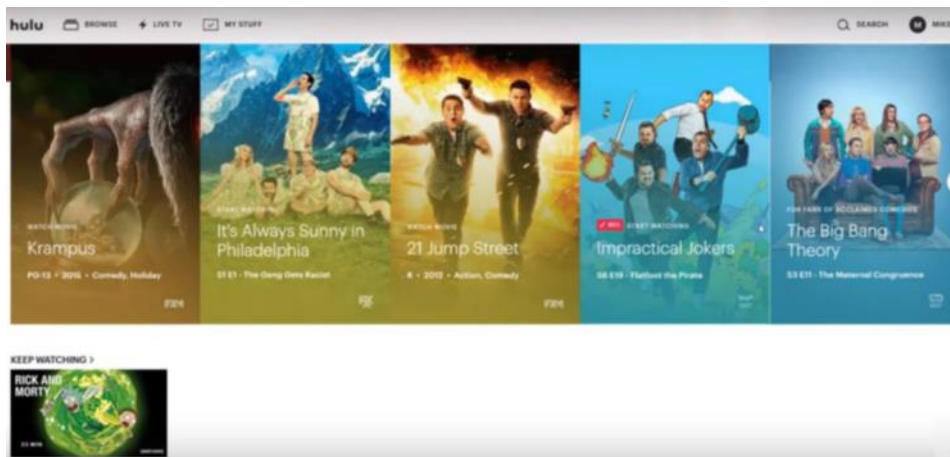
Kaynak: puhutv Orjinal, t.y. [14.09.2023]

Yerli ve yabancı dizi ve film içerikleri bulunmasının yanında çocuklar için tasarlanmış bir bölümde bulunmaktadır. Kendisine ait ilk orijinal yapımı 2017'de izleyicilere sunulan, Azra Kohen'in "fi-çi-pi" romanından esinlenerek tasarlanmış "Fi" dizisidir. Bu dizi, 45. Altın Kelebek ödüllerinde en başarılı internet dizisi kategorisine yerleştirilmiş bir projedir. İsminden bolca söz ettiren diğer önemli yapımlar ise "Dip" ve "Şahsiyet" dizileridir. Platformun, bu diziler gibi altı tane orijinal içeriği bulunmaktadır (puhutv Yardım Merkezi, t.y. [14.09.2023]). Bir polisiye dizi örneği olan şahsiyet dizisi sonrası, dizinin başrolü Haluk Bilginer, 47. Uluslararası Emmy Ödüllerinde En İyi Erkek Oyuncu ödülüne aday olarak sunulmuştur (Erdem, 2019: 39). Bu platformda yabancı dizilere yer verilmemekte ve canlı yayın hizmeti sunulmamaktadır. Diğer platformlara göre biraz daha yöresel bir platformdur. Geleneksel televizyonda yayınlanan dizilerin bölümleri yayınlandıktan sonra bu platformda izleyiciye izleme imkânı sunulmaktadır. Platform tarafından sansür bulunan programlar satın alındıktan sonra da sansürlü şekilde yayınlanmaktadır (puhutv Orjinal, t.y. [19.09.2023]).

Bu platformda aynı üyelik üzerinden birden fazla ekranda dizi veya film izlenebilmektedir. PuhuTV günümüzde, 120 milyonu aşan izleyiciye, bunlardan 2,6 milyon kayıtlı aboneye ve 8 milyon PuhuTV uygulamasını indiren izleyiciye ulaşmıştır (Ünal, 2020: 70). Platform gelirini, dizilerin ve filmlerin aralarına koyduğu “ürün yerleştirmeler” den karşılamaktadır. Dizilere 15-20 dakika arayla yerleştirilen reklamlar atlama izni verilmeden izleyiciye izletilmektedir. Bunun dışında dizilerin ve filmlerin içlerine; kıyafet, içecek, yiyecek, araba ve benzeri objelerini kullanarak, reklam yerleştirilmektedir (Çağıl ve Kara, 2019: 11).

2.1.2.4. HuluTV

Platform, Amerika Birleşik Devletleri’nde 2007 yılında medya devlerinden olan News Corporation, ABC ve NBC tarafından kurulmuştur. Hulutv’nin %67’lik hissesi ile büyük ortağı olan The Walt Disney Company, platform için “All Your TV In One Place” (Tüm Televizyonunuz Tek Bir Yerde) sloganını kullanmıştır (Hulu, [20.12.2023]). Akıllı telefon, akıllı televizyon, bilgisayar gibi elektronik aletlerle platforma erişim sağlanabilmektedir. İnternet televizyonunun abone sayısı, son yıllarda 36 milyonu geçmiştir (Hulutv, t.y. 20.12.2023). Platformun iki servisi bulunmaktadır. Bunlar “HULU + Live TV” ve “HULU”dir. Geleneksel televizyonda yayınlanan dizileri canlı yayın akışında ulaşmak için “HULU + Live TV” seçeneği vardır. Bu seçenektan HuluTV kütüphanesindeki film ve dizilere ulaşılamamaktadır. İkinci seçenek olan “HULU” ise platformdaki dizi ve filmlere ulaşmak için kullanılır (Hulu, [20.12.2023]).

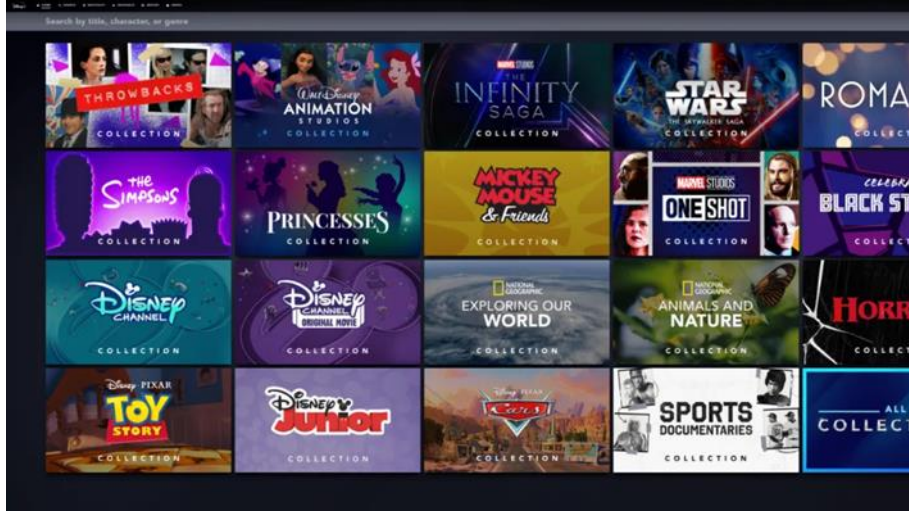
Görsel 2.4: HuluTV'nin kullanıcı bilgisayar arayüzü

Kaynak: Hulutv, t.y. [20.12.2023]

Bu seçenek iki alt bölüme ayrılır. Aylık 7,99 dolara, reklamlarla beraber uygun fiyata tarifesi ve aylık 10.99 dolara, reklamsız daha yüksek ücretli tarifesidir. Platform kullanıcıları istediği zaman bu bölümler arasında geçiş yapabilmektedir. Platform da diziden daha çok film üzerine alışveriş ve çalışmalar yapılmıştır. Kendi orijinal yapımlarından olan, “Monsterland, The Handmaid’s Tale, The Path, Marvel’s Runaways” isimli dizileri Hulu Originals başlığı altında yayınlamaya devam etmektedir. Bu diziler arasından “The Handmaid’s Tale” dizisiyle platform Emmy ve Golden Globe ödüllerini almaya hak kazanmıştır. Bu platforma üye olduğunda, Disney+ ve Spotify platformlarla birleştirme imkânı sunulmaktadır (S. G. Erdem, 2019: 41-42). Uygulama sadece Japonya ve Amerika ülkelerinde kullanıma sunulmuştur. Platform film yapımcılığında daha fazla başka servislerden filmin haklarını satın alarak platformda sunmayı tercih etmiştir (Hulu, [20.12.2023]).

2.1.2.5. Disney+

Amerika Birleşik Devletleri’nde, The Walt Disney Company şirketinin bir parçası olan Walt Disney Direct-to-Consumer ve International (Walt Disney Doğrudan ve Uluslararası Tüketici) tarafından 2019 yılında internet televizyonu başlığı altında kurulmuştur (Disney+, [27.12.2023]). İrlanda, Yeni Zelanda, İspanya, Avusturya, Almanya, İsviçre, Avustralya, İngiltere, Amerika ve Hindistan gibi pek çok ülkede yayın yapmaktadır. Son yıllarda abone sayısı 235 milyonu aşan Disney+, 2024 yılında 215 milyon ila 245 milyon arasında bir aboneye ulaşacaklarını öngörülmektedir (Disney+ Abone, [29.12.2023]). Platformun içinde HuluTV’de Yayınlanan tüm içerikler ve Lucasfilm, Walt Disney Pictures, 20th Century Fox, National Geographic, Walt Disney Animation Studios, Marvel Studios ve Pixar gibi eğlence içerikli stüdyolar bulunmaktadır. Bu stüdyolar sebebiyle oldukça fazla orijinal içeriğe sahiptir (Disney+, [26.12.2023]).

Görsel 2.5: Disney+'ın kullanıcı bilgisayar arayüzü

Kaynak: Disney+, t.y. [26.12.2023]

Platform, Walt Disney ve Walt Disney Stüdyoları aracılığıyla orijinal dizi ve film üretme işlemine yönelmiştir. Diğer şirketlere nazaran film ve dizi yapımlarını satın alma konusunda daha arka planda kalmıştır (Disney+ Review, t.y. [26.12.2023]). Platforma, akıllı telefon, akıllı televizyon, tablet, bilgisayar ve benzeri pek çok teknolojik aletle ulaşılabilir. Platform, canlı yayın erişimini kapatmıştır. Dizi ve filmlerini 4K çözünürlükte yayınlamasının yanında içerikte reklama yer vermemektedir ("Disney+", [26.12.2023]). Platformun aylık abonelik ücreti 64,99 TL iken yıllık abonelik ücreti ise 649,90 TL'dir (Disney+, t.y. [26.12.2023]). Platformda, 500 film ve 7500 TV dizisini aşan içerik bulunmaktadır. Son dönemde piyasaya sürmüş oldu "The Mandaloryan" dizisi, bölüm başı yaklaşık 15 milyon dolarlık harcaması sonrası son dönemde yapılmış en büyük maliyetli dizi olmuştur. Harcanan bu masraf sonucunda pahalılık konusunda Game of Thrones'u geçmiştir (Kahraman, 2020).

2.1.2.6. Amazon Prime Video

Amazon şirketi, e-ticaret gibi kurumsal işlerinin yanında Prime VoD hizmeti de vermektedir. Bu hizmeti ilk olarak "Amazon Unbox" ismiyle 2006 yılında hizmete sunmuştur. 2012 yılında Netflix'in rakibi yolunda kendi orijinal içeriklerini üretmek için ödemeli TV kanalı Epix ile anlaşarak çalışmalar yapmaya başlamıştır. Bu çalışmalar sonucunda ilk orijinal içerikleri olan "Alpha House" ve "Betas" dizilerini üretmiştir. 2013 yılında toplam 5 orijinal içerik üretirken 2016 yılında bu sayıyı 10'a çıkarmıştır. Bu dönemde bir ivme yakalayıp 2017 yılında bu sayıyı 23'e çıkarmıştır.

Platformun, 2016 yılında internet televizyonuna ayırdığı bütçe ve zaman, e ticarete ayırdığı zaman ve bütçeden daha fazla duruma gelmiştir (“Amazon Prime Video”, [14.07.2023]).

Prime Video 2018 yılında Amerika Birleşik Devletleri’nde Amazon şirketinden ayrılarak “İstedğiniz her an, istediğiniz yerden izleyin” sloganını kullanarak lanse edilmiştir. Asya kıtasında bulunan; Küba, İran, Çin, Suriye ve Kuzey Kore gibi ülkeler hariç tüm dünyada platforma ulaşmak mümkündür (“Amazon Prime Video”, [14.07.2023]). Platforma akıllı telefon, akıllı televizyon, bilgisayar, tablet ve benzeri akıllı cihazların tümünden erişilebilmektedir. Disney+, Netflix ve benzeri gibi 4K yayın yapan platformlar gibi Prime Video’da da 4K içeriklere ulaşmak mümkündür. Son yıllarda platformun abone sayısı 150 milyonu geçmiştir (Prime Video Abone, t.y. [14.07.2023]).

Diğer internet platformlarında olduğu gibi kendi bünyesinde orijinal içerikler üretmektedir. Bunlardan en önemlisi “Transparent” dizisidir. Prime Video’nun yapımcılığında ve yayınlanmasında büyük emek harcanmış olan yüzüklerin efendisi dizisi de Oscar ödülü almış orijinal dizilerindedir.

Görsel 2.6: Prime Video’nun bilgisayar kullanıcı arayüzü

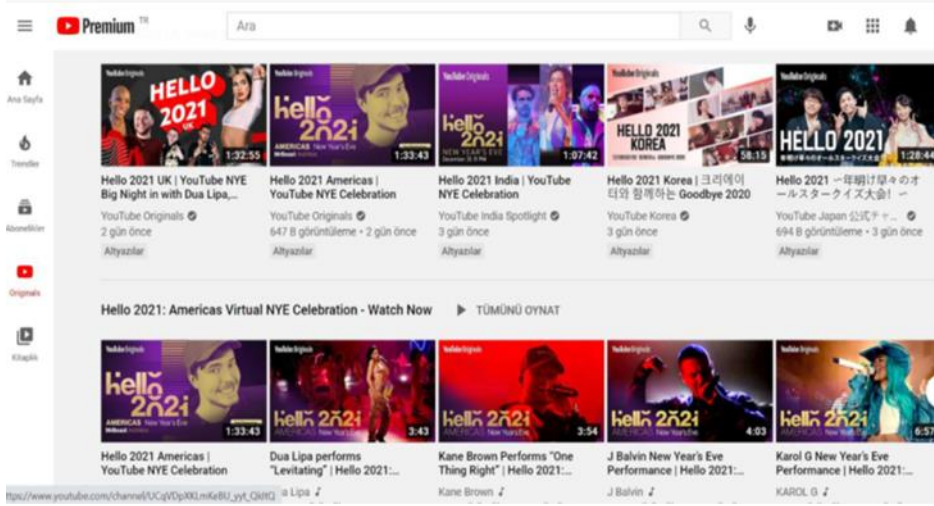
Kaynak: Welcome to Prime Video, t.y. [14.07.2023]

Orijinal birçok dizi içeriği bulunan platformun orijinal üretim birçok filmi de bulunmaktadır. Bunlardan bazıları; “The Aeronouts, The Man In The High Castle, Good Omens, Troop Zero, Honey Boy” filmleridir. Bunlar dışında; Hannibal, Sopranos gibi başka platforma ait pek çok orijinal filme platform üzerinden ulaşılabilir (“Amazon Prime Video”, [14.07.2023]).

Amazon prime video platformu üzerinden 2019 yılında 47 dalda Emmy katılıp 9 ödülle bu yarışmadan ayrılmıştır (Amazon Prime, t.y. [14.07.2023]). Platform, 30 günlük ücretsiz deneme sürümünden sonra ayda 7,90 TL gibi cüzi bir miktar ile platforma erişilebilmektedir (Amazon Prime Video, t.y. [14.07.2023]). Platform üzerinde yapılan geliştirmeler neticesinde hızlı bir şekilde büyümeye devam etmektedir. Çokça dilde alt yazı ve dublaj imkânı sunarken birçok kalitede de izleme imkânı sunmaktadır. Platform üzerinden akıllı cihaza indirilen içerikler çevrim dışı olarak da izlenebilmektedir (Ünlü, 2020: 60).

2.1.2.7. Youtube Premium

Video içeriği yayınlama amacıyla kurulan “Youtube” 2005 senesinde ABD tarafından kurulmuştur. Kuruluşundan bir sene sonran Google şirketi ortakları tarafından satın alınmıştır (“YouTube”, [04.11.2023]). Platformun içeriğinde; klipler, eğitim içerikli videolar, kısa filmler, müzik videoları ve birbirinden farklı birçok bloklar bulunmaktadır. Bunun yanında platform izleyicilere, sayılan içerikleri izleme, paylaşma ve yükleme imkânı sunmaktadır. 2022 yılının ikinci yarısıyla beraber platformun abone sayısı 80 milyonun üzerine çıkmıştır (Kalelioğlu, 2023). Hulutv, CBS, Vevo ve benzeri platformlar, bazı içeriklerini Youtube üzerinden paylaşmaktadırlar. Bu gibi büyük platformların yanında bireysel olarak şahıslar tarafından da içerik paylaşılmaktadır. Bu paylaşımların yapılabilmesi için üyelik yapılması gerekmektedir. Üyelik yapılmadığı takdirde sadece izleme imkanından yararlanılabilmektedir. Çoğu internet platformunda ahlaki sınırlar gözetilmeden, hiçbir denetlemeye tabi olmadan yayınlanan, müstehcen ve saldırganlık barındıran içerikler gibi Youtube de bu tarz videoları bir denetlemeye tabi olmadan yayınlamaktadır. Diğerlerinden farkı, “18 yaşından büyük müsün?” uyarısını onayladıktan sonra bu tarz içeriklere ulaşılmaktadır (“YouTube”, [04.11.2023]).

Görsel 2.7: Youtube Premium'un bilgisayar kullanıcı arayüzü

Kaynak: YouTube Originals, t.y. [04.11.2023]

Bireysel içerik yüklemeye açık olmasından dolayı çok fazla amatör içerik bulunmaktadır. Bunların içinde amatör film ve dizilerde bulunmaktadır. Premium aboneleri, videolarını yayınlamak için herhangi bir ücretlendirmeye tabi tutulmamaktadır. Bireysel yayınların yanında geleneksel televizyonda yayınlanan pek çok dizinin bölümleri, YouTube üzerindeki kanallarından bazen bir kısmı bazen de tüm bölüm şeklinde yayınlanmaktadır. Platform gelirini bu videoların aralarına yerleştirdiği reklamlardan elde etmektedir. 2015 yılında, reklamsız yayınlara erişim için "Youtube Red" isimli servis kurulmuştur. İlerleyen zamanlarda servisin ismi "Youtube Premium" şeklinden değiştirilmiştir. Bu servis, reklamsız video izlemenin yanında platformun herhangi bir video oynatırken başka bir sayfaya geçildiğinde izlenen videonun arka planda açık kalmasına olanak sunmaktadır ("YouTube Premium", [04.11.2023]).

Orijinal içerik üretimi hususunda diğer internet televizyonlarından daha zengin bir içerik havuzuna sahiptir. Orijinal olarak üretilen bu içerikler "Youtube Originals" kanalına yüklenip oradan izlenebilmektedir (YouTube Originals, t.y. [08.11.2023]). Buradaki içeriklerin bazılarını reklamlı şekilde ulaşılabilmektedir. İçeriklerin tümü reklamsız şekilde Youtube Premium'da mevcuttur. 170'ten fazla dizi ve film içeriği bulunan platform, 60'tan fazla ülkede de yayın yapmaktadır ("YouTube Premium", [08.11.2023]).

Ödeme koşulları aylık ve yıllık olmak üzere iki şekilde yapılabilmektedir. Abonelik yapma hususunda dört farklı ödeme standarttı bulunmaktadır; aile paketi, YouTube

Music aboneliği, standart paket ve öğrenci aboneliği. YouTube Premium'un son yaptığı zamlarla beraber, aile üyeliğinin aylık ücreti 59,99 TL, öğrenciler için aylık üyelik ücreti 19,49 TL, standart üyeliğin aylık ücreti ise 29,99 TL'dir. Yıllık abonelik ücreti ise 299,99 TL'dir (Karakaya, 2023).

2.1.2.8. Exxen

2021 yılının başlarında, Türk internet televizyonu olarak oluşturulmuştur. "Türkiye'nin dijital platformu" sloganıyla acun medya tarafından kurulmuştur (Exxen, t.y. [17.10.2023]). Dört farklı üyelik seçeneği vardır; reklamlı yıllık üyelik, reklamlı aylık üyelik, reklamsız yıllık üyelik ve reklamsız aylık üyelik şeklindedir. Üyelikler yıllık yapıldığında iki aylık, aylık yapıldığında ise yedi günlük ücretsiz deneme fırsatı bulunmaktadır. Reklamlı yıllık paket, 41,90 TL x 12 ay taksitle, reklamsız yıllık paket 58,50 TL x 12 ay taksitle, reklamlı aylık paket 49,90 TL, reklamsız aylık paket ise 69,90 TL'dir. Exxen üyeliğine ek olarak Exxen + Exxenspor üyelik paketi bulunmaktadır. Reklamlı sezonluk paket, 102,90 TL x 12 ay taksitle, reklamsız sezonluk paket, 119,50 TL x 12 ay taksitle, reklamlı aylık paket, 129,90 TL ve reklamsız aylık paket, 149,90 TL'dir (Exxen Üyelik, t.y. [17.10.2023]).

Reklamlı veya reklamsız herhangi bir üyeliğe dahil olduğunda, platformdaki içerikler akıllı telefona indirilebilmektedir. Akıllı telefon, akıllı televizyon, tablet bilgisayar ve benzeri akıllı tüm aletler üzerinden platforma ulaşılabilmektedir (Exxen Yardım Merkezi, 2020). Akıllı işaretler sistemi ile akıllı sınıflama sistemi uygulanmaktadır ("Exxen", [17.10.2023]).

Görsel 2.8: Exxen'in bilgisayar kullanıcı arayüzü

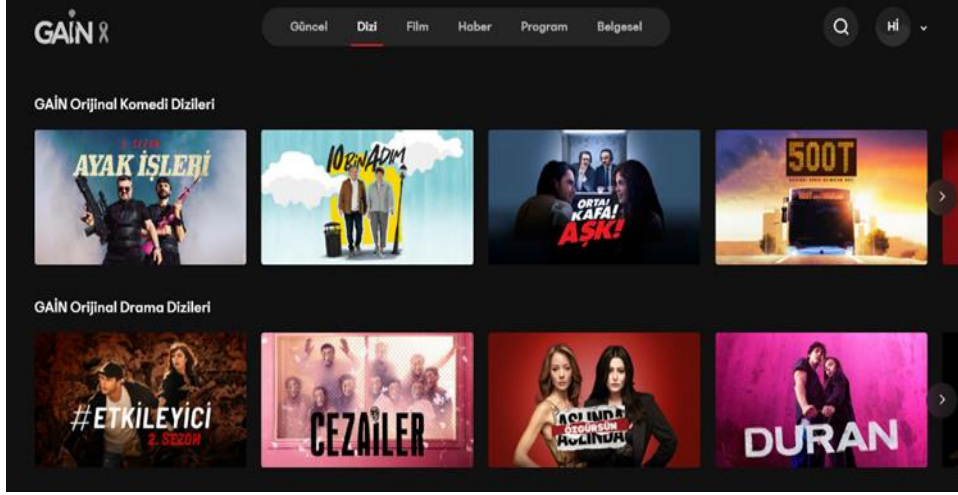
Kaynak: Exxen ana sayfa, t.y. [17.10.2023]

Kendi orijinal içeriklerinin yanında Youtube gibi başka platformlardan satın aldığı içerikler bulunmaktadır. Buna örnek olarak “Konuşanlar ve Katarsis” verilebilir. Platform kurulmadan önce YouTube’da yayın yapan bu programlar, platformun kurulmasından sonra acun medya tarafından satın alınarak sadece platform aracılığı ile ulaşabilen programlar haline gelmişlerdir. Bunun dışında Orkun Işıtmak, Enes Batur, gibi pek çok youtuberin yayınları Exxen platformuna taşınmıştır. Standart platformun yanında “Exxen Çocuk” adı altında, çocuklar için hazırlanmış özel içeriklerinde olduğu bir bölümü bulunmaktadır (“Exxen”, [17.10.2023]).

2.1.2.9. Gain

Türkiye dijital platformlardan birisi olan Gain, “Kısa, yaratıcı ve eğlenceli içeriklere sahip yeni nesil medya uygulaması” sloganını kullanarak, 30 Aralık 2020 tarihinde kurulmuştur (Gain Yardım Merkezi, t.y. [18.11.2023]). “Gain” kelimesi “Güzel Ahlak İyi Niyet” anlamına gelmektedir. Bilgisayar, akıllı telefon, tablet ve benzeri akıllı aletlerden platforma ulaşılabilir. Platformda, diziler, filmler, belgeseller, yarışma programları, haber ve müzik içerikleri gibi pek çok farklı kategori bulunmaktadır ve canlı yayında yapılmaktadır (“GAIN”, [18.11.2023]). Kullanıcıların istediği takdirde içerik listesi oluşturmak için bir modül bulunmaktadır. Bunun yanında çoklu liste yapma özelliği ile izleyici hangi modda ise ona göre liste oluşturulur ve izleme imkânı sunulur. İnternetsiz ortamda platformdan indirilen içerikleri izleme imkânı sunmaktadır (Gain Yardım Merkezi, t.y. [19.11.2023]).

Platformun reklamsız izleme ve içeriğindeki izleme kategorilerine ulaşmak için iki farklı abonelik seçeneği bulunmaktadır. Birincisi yıllık abonelikte 262,8 TL’ye bir yıl boyunca Gain platformunun orijinal içeriklerine reklamsız ve aynı anda üç farklı ekrandan bağlanabilme özelliğinden yararlanılabilmektedir. İkincisi, 34,90 TL’ye aylık üç ayrı ekrandan ve reklamsız şekilde platforma erişim sağlanabilir (Gain Abonelik, t.y. [19.11.2023]).

Görsel 2.9: Gain bilgisayar kullanıcı arayüzü

Kaynak: GAİN | Yeni Nesil İçerik Platformu, t.y. [19.11.2023]

Birçok orijinal içeriği bulunup bu içeriklerine birçok ülkeden erişim sağlanabilmektedir.

2.1.3. Dijital Platformlarda yayınlanan İnternet Dizileri

Televizyonun icadından bugüne, diziler hayatın kaçınılmaz parçası olmuştur. Televizyon çağını eleştirel bir şekilde inceleyen Martin Esslin, insanların doyumsuz bir şekilde olan dizi bağımlılığı için şu sözleri söylemiştir (Esslin, 2019: 40-42);

(...) Zamanlardan, sömürge olan Doğu Afrika'nın kenar kesimlerinde seyahat ederken, ne mağazaları, ne elektriği, ne de yolları ne de medeni kolaylıkları olan, eski püskü, çalı çırpıdan yapılmış köyleri gördüğümde, Afrikalı bir arkadaşşıma bu yöredeki insanların ekvatorda yılın her günü erkenden çöken bitmeyen gecelerde nasıl vakit geçirdiklerini sordum. Dostum duraksamadan cevapladı: 'Dedikodu yaparlar. Birbirlerine komşularının aşklarını ve hastalıklarını anlatırlar.' Gerçekten de şöyle düşünüyorum ki, bu, en temel insani dürtülerden birisidir (...) bütün kurguların, hikâyelerin ve dramının da kaynağıdır.

Esslin'in sözlerinden de anlaşılacağı üzere, insanoğlunun varoluşundan bugüne ihtiyacını hissettiği çeşitli hikâye ve anlatıların harmanlanarak birleştirilip günümüz taleplerine uygun şekilde sunulması, insanları yoğun bir şekilde televizyona yöneltmiştir. Halk içinden manzaralar, destan ve benzeri hikayelerle oluşturulmuş

karakterler izleyici ile dizi arasındaki bağı artırıp, izleyiciyi dizilere bağımlı hale getirmiştir (Mutlu, 1991: 204-205; Ünür, 2015; Yağcı Aksel, 2011).

Geçmişten günümüze geleneksel televizyonda yayınlanan diziler çokça eleştiri ile karşı karşıya gelmiştir. Bunlar; diziyi kaçırdığında tekrardan izleyememe, her yeni bölümü için belirli bir süre bekleme, dizilerin sürelerinin çok uzun olması ve benzeri pek çok durumdan dolayı insanlar diziler hususunda geleneksel televizyona bir alternatif bulmaya çalışmışlardır. Son dönemde bu alternatif, internet televizyonları olmuştur. Yeni istek ve arzulara göre oluşturulan dizilerin olduğu bu ortam, yeni medya olarak isimlendirilmiştir (Mutlu, 2005: 212-213).

İnternet televizyonları, ortaya çıktığında ilk olarak, geleneksel televizyonda kabul görmeyen veya bağımsız yapımcıların oluşturduğu dizileri yayınlamakla başlayıp ilerleyen dönemlerde internet platformlarında yayın yapmak için üretilen dizileri yayınlamışlardır. Sadece internet platformları için yapılan diziler geliştirilerek; oluşturulan içerikleri düzenli, izleyicinin istekleri doğrultusunda, geleneksel televizyondaki sıkıntılardan ders alınarak oluşturulmuş ve izleyiciye; özgür, istediğini istediği zaman izleyebileceği bir dizi akışı sunulmuştur. Bu platformlarda üretilen diziler, “İnternet Dizisi” olarak isimlendirilmiştir. İnternet dizisi, geleneksel televizyonun 130-140 dakikayı bulan dizilerine karşı 40-50 dakikayı geçmeyen, geleneksel televizyondaki gibi reyting kaygısına düşmeden çeşitli konular sunan, projelerde; stardan, çok tanınmamış oyunculara yer verilerek maliyete uygun iş sunan, yapım ve çekim konusunda özgürce hareket edip belirli kısıtlamalara tabi olmadan özgürce yayın yapan dizilerdir (Atila, 2018: 24-25).

Geleneksel televizyon dizisi ve internet dizisi diye bir ayrımın oluşmasındaki en büyük etkenin ticaret olduğunu dile getiren yönetmen Uygur Kutlu bu konuyu şu şekilde ifade etmektedir (Uygur Kutlu ile röportaj: 15.05.2018 Akt; Atila, 2018: 25):

Televizyon sanatsal dünyada eski değerinde değil. Prime-time'daki yayına ayrılan tüm süreyi diziyle doldurmamız isteniyor. Anlaşılan reklam kuşaklarını sığdırabilecek için bizden bu kadar uzun bir iş bekleniyor. Baktığımızda televizyon veya internet dizisi diye bir ayrım yoktur. Dizi dediğimiz bir şey vardır. Lakin dizi dediğimiz şey tıpkı sinema gibi sanatsal bir çerçeveye sahip o çerçevede üretimler yapan çalışmalardır. Lakin sinemadan ayrılarak dizilerin 40-45 dakikayı geçmemesi lazım. Ama

günümüzde televizyoncular tüm kuşağı doldurmak istiyor. Bu tamamen sanattan ve kaliteden ödün vermektir. Ancak bu durumu bile bile yapımcılar kabul etmektedirler.

İnternet televizyonlarında yayınlanan diziler izleyicilere farklı konulardan oluşan, ahlaki ve toplumsal normlar bir köşede bırakılarak hazırlanmış diziyi seyir deneyimi sunmaktadır. İzleyicinin arzu ettiği vakitte, arzu ettiği diziyi, istediği kalitede ve istediği bölümden ekrana getirmekte ve istediği zaman da durdurulabilmesi mümkün kılınmaktadır. Bu durum, geleneksel televizyon dizisi mantığını tamamen değiştirmektedir. Daha kısa süreli daha dinamik senaryo ve kurgu düzeni oluşturulmuştur. Geleneksel televizyondaki yayınlanan dizilerin aralarına yerleştiren reklam mantığı kısaltılarak veya ilk 5 saniyede geçilmesine imkân tanınarak internet dizilerinde de benzer şekilde sunulmaktadır (Tuncer, 2018: 30-31). İnternet insanların tercih ettiklerine ulaşma olanağı sağlamaktadır.

Netflix, BluTv, Gain, Prime Video, Huhu Tv, AmazonPrime, Exxen, Puhu Tv, Mubi, Disney+ ve benzeri platformlarda yayınlanan diziler günümüzdeki internet dizilerinin tanımının karşılığı olarak kullanılmaktadır. İzleyici, belirli bir kablo bağlantısı olmadan, akıllı telefon, bilgisayar, tablet ve benzeri elektronik aletlerle istediği mekân ve zaman da bu dizilere ulaşabilir. Bununla beraber kendisinden başka o diziyi izleyenlerin o diziye karşı bakış açılarını görme fırsatı sunar ve o dizi izleyenlerle karşılıklı iletişime geçebilir (Ergüney, 2017: 55-57). Günümüz insanları tek bir dizi bölümünü bir hafta bekleyip kaçırdığında da özetini izlemek için yayın saatlerini kovalamaktan sıkılıp, tek oturuşta birden fazla bölüm izleyip, istediği bölümün arzu ettiği yerinde bırakabilmeyi tercih etmektedir. İnsanları giderek evirildikleri bu yön, “binge-watching (tıkınmalı izleme)” olarak isimlendirilmektedir. İnternet platformlarının “binge-watching” olarak kullandığı bu kelime Türkçeye “Maraton” şeklinde geçmiştir. Bu binge-watching alışkanlığı, internet dizilerinin kısa ve konu akışının dinamik olması sebebiyle meydana gelmektedir. Çünkü 140 dakikalık bir geleneksel televizyon dizisinin art arda izlenmesi mantıklı değildir. İzlenecek olursa da izleyenin oldukça fazla vaktini alır. Netflix gibi, dizilerde çokça dilde altyazı imkânı sunan, her kesime uygun içerik üreten, herhangi bir kısıtlama veya engellemeye tabi olmadan isteği içeriği oluşturabilen büyük platformların büyümesi insanları internet dizilerine yöneltmiştir (Yengin ve Kinay, 2016: 351).

İnternet dizilerinin tercih edilirliliğini artıran hususlardan birisi de izleyicinin bulunduğu mekân ve zaman diliminde, ne izleyeceğine kendi istek ve arzularıyla belirleme özgürlüğüdür. OTT Televizyonlarındaki platformların tümünde izleyici sadece o platforma üye olmuş bir kişi değil, ne izleyeceğini tercih eden hâkim kullanıcıdır. Bu platformlarda geleneksel televizyonda olduğu gibi her hafta bir bölüm yerine dizi sezonları toplu şekilde platforma yüklenir. Geleneksel televizyon maliyet açısından daha avantajlı gibi gözükse de insanların istek ve arzularına hitap etmesi hususundan internet televizyonlarında yayınlanan diziler, geleneksel televizyonun önüne geçmektedir (Ünal, 2020: 47; Yengin ve Kinay, 2016: 356)

Günümüzde internet dizilerine olan yoğun yönelim Türkiye’de de görülmektedir (Çağlı ve Kara, 2019: 11). Türkiye’de internet dizilerinin en çok izlendiği platform Netflix tir. Ergüney, 2017 yılında 37 bin kişinin katıldığı bir araştırmada, insanların %77 sinin evde, yolda, işte ve birçok yerde Netflix platformundan dizi ve film izlediklerini ortaya çıkarmıştır (Ergüney, 2017: 56).

Sonuç olarak günümüzde internet dizilerini tercih etme, geleneksel televizyona göre çok daha fazladır. Lakin öğrenmenin en etkili olduğu kaynaklardan birisi olan internet dizilerinde, bir ahlak çizgisi olmadan yayınlanan film ve diziler izleyicilerde kendi ahlak anlayışının dışında bir yaşamı öğretmektedir. İnternet dizilerinde çokça yer verilen eşcinsellik olgusu, o dizileri izleyen tüm izleyiciler tarafından örtük olarak öğrenilmektedir. Tezin bulgular bölümünde, internet televizyonlarındaki eşcinsellik barındıran sahnelerin insan üzerinde nasıl bir öğrenme oluşturulduğunu, Albert Bandura’nın ilkelerini oluşturduğu Sosyal Öğrenme Kuramına göre analiz edilecektir.

2.2. Eşcinsellik

Cinsel yönelim (Sexual orientation), bir kişinin kadınlık ve erkeklik özelliklerinden bağımsız, cinsel (erotik) veya/ve romantik olarak herhangi bir cinse duyduğu çekimi tanımlayan bir terimdir (Şah, 2011: 90). Bu, bireyin kadın ve erkek kimliğine sahip olmasından bağımsız bir olaydır. Cinsel yönelim kavramı, cinsel kimlik kavramıyla karıştırılan bir kavramdır. Örneğin, bir kişi cinsel kimlik olarak kadınlık özelliğine sahip olabilir. Ama bu kadının, cinsel olarak başka bir kadına veya bir erkeğe yönelmesi onun cinsel kimliğinden bağımsız olarak cinsel yönelimi ile alakalı bir durumdur. Buradan şu anlaşılabilir ki, bireylerin cinsel kimlikleri ne olursa olsun, farklı cinsel yönelimler içinde olabilirler, ya da cinsel kimlikleri aynı olup farklı cinsel

yönelimler ortaya çıkabilir. Genel bir kavramla ifade edilecek olunursa, cinslere karşı duyulan bu romantik ilgiye “erotik nesne seçimi” de denir (Dökmen, 2015: 26; Nedim Bal ve Gök, 2022: 286).

Bireyin romantik ilgilerini bir cinse yöneltmesi ya da cinsel olarak herhangi bir cins tarafından uyarılması üç şekilde sınıflandırılır; heteroseksüellik (heterosexuality), biseksüellik (bisexuality) ve eşcinsellik (homosexuality). Heteroseksüellik, bireyin cinsel, erotik ve romantik yöneliminin karşı cinsiyetten kişilere olmasına denir. Biseksüellik, bireyin cinsel, erotik ve romantik yöneliminin her iki cinsiyete birden olmasıdır. Eşcinsellik, bireyin cinsel, erotik ve romantik yöneliminin ise bireyin kendi cinsinden kişilere (hemcinslere) olmasıdır. Bu üç yönelim dışında, bireyin herhangi bir kadın veya erkeğe cinsel ilgi duyamamasına aseksüellik denir (Dökmen, 2015: 17). Yukarıda bahsedildiği şekilde kişinin kendini; heteroseksüel, homoseksüel ya da biseksüel olarak, cinsel yönelimine ilişkin tanımlamasına “Cinsel yönelim kimliği” de denir (Özsungur, 2010: 164).

Bu cinsel yönelimlerin kendi özellikleri dışında başka özellikler de sergiledikleri görülebilir. Mesela, eşcinsel bir kişi heteroseksüel davranış sergileyebilir. Kişinin bu cinsel hareketi, cinsel yönelim olarak kabul edilmez. Çünkü cinsel yönelim anlık ve kesitsel değil, uzunlamasına bir inceleme sonucu ve davranış, haz, duygu ve romantiklik istikrarı sonucu kararlaştırılır (Başar, 2014: 249). Cinsel yönelim, cinsel davranış ile karıştırılmamalıdır. Cinsel davranış bireylerin meydana getirdiği hareketlerde, cinsel yönelimini ortaya koyabileceği gibi koymayabilir de. Genel olarak cinsel yönelim, bireylerin çoğunda herhangi bir tecrübe yaşamamış iken, cinsel arzu, istek ve ilginin çoğaldığı ön ergenlik ve ergenlik çağında ortaya çıkmaktadır (Kaos, 2017: 21).

Günümüz penceresinden toplumları incelediğimizde, en yaygın şekilde kabul edilen ve uygulanan cinsel yönelim tarzı, heteroseksüelliktir, daha açık bir ifadeyle kişinin karşı cinsten birisine yönelmesidir. (Ward vd., 2014: 3).

Günümüzde bir kısım da bu durumu cinsel sapkınlıklar başlığı altında incelemiştir. Günümüz seküler toplumunda cinsel sapkınlık kavramı çözümlenemeyen bir kelime kabul edilmiştir. Cinsel sapıklık veya sapkınlığın bir tanımının yapılması, kimin ondan bahsettiğinde nasıl bir perspektif içine koyduğuna bağlıdır. Bu kavramı cinsel sapkınlık başlığı altına alanlar ise, cinsel uyarma veya orgazmın kültürde alışılmadık

olduğu düşünölen imgeleme ve eylemlerle ilişkili olduğu durumlar olarak tanımlamaktadırlar. Örneğin (Rassool & Khan, 2023, ss. 69-70). İlk başlarda doktorların ve psikologların da eşcinselliği cinsel sapkılık olarak görüp lakin sonraki süreçlerde artık bunu patolojik olarak görmemeleri de damgalama ile ilgili sorunları önlemek ve çağdaş akademik ve klinik tartışmaların zeminini oluşturan perspektiften kaldırmak amaçlanmıştır (Rassool & Khan, 2023, ss. 69-70). Bazı kişiler ise bu yönelimi parafili olarak değerlendirmektedir.

Burada sayılanlar dışında transseksüellik de cinsel yönelim olmamakla beraber, cinsel yönelimler arasından olan eşcinsellik ile çoğunlukla karıştırılıp karşımıza çıkan bir kavramdır. Transseksüellik, bireyin kendine ait biyolojik cinsiyetine ısrarcı bir şekilde karşıt olan cinsiyetten bir şahıs olarak algılanma ve o cinsin yaşam şekline uygun şekilde yaşama isteğidir. Diğer bir ifade ile bireyin, kendine ait cinsel organlarından ve cinsiyetinden keyif almaması ve kendi cinsi dışındaki diğer cinsin genel özelliklerine sahip olmak için cinsiyet değiştirmesi olarak tanımlanır (Keskin vd., 2015: 438). Bir yandan da karşı cinsin kullanmakta olduğu kıyafetler, iç çamaşırları, makyaj hususundaki tavırları gibi birçok özelliğe bürünme olarak tanınır (*Travestilik nedir?*, t.y. [19.05.2023]). Bir travesti cinsel hazzı, karşı cinsin kıyafetlerini giyinerek veya ona benzeyerek almaktadır. Travestilerin arkasındaki motivasyon, karşı cinsinin cinsiyet rolüne yönelik bir çekim gücüdür. Bu sebepten dolayı eşinin eşyalarını veya iç eşyalarını giyen bir erkek ya da kocasının kıyafetlerini veya iç çamaşırlarını giyen veya giymek için istekli olan bir kadın travesti sınıfı olarak bilinmektedir (Rassool & Khan, 2023, ss. 70-72).

Hız. Muhammed, erkeklerin kadınları taklit etmesini, kadınların da erkekleri taklit etmelerini yasaklamıştır. İbn Abbas (ra), Resul-i Ekrem (sav) “Erkekleri taklit eden kadınları ve kadınları taklit eden erkekleri lanetledi” (Tirmizi, Cemeat, 5, 2784) demiştir. İbn Abbas (ra) “Allah'ın Elçisi (sav) kadını olan erkeklere ve erkekleri taklit eden kadınlara lanet etti” demiştir. Bir başka rivayet ise: Resulullah (sav) “kadınları taklit eden erkekleri ve erkekleri taklit eden kadınları lanetlemiştir.” (Buhari, Yasaklanan Eylemler, 1979, 1631) Daimî Komite Alimleri aşağıdakileri ifade etmiştir (Rassool & Khan, 2023, s. 72): “Kadın kıyafetleri giyen bir erkek de bu yasağa dâhildir. Dolayısıyla bu eylem gizlilik içinde yapılsa bile onu yasaklayan metnin genel anlamı nedeniyle yasaktır.”

Eşcinsellik ile karıştırılma sebebi ise, transseksüellerin zaman içinde biyolojik cinsiyetini değiştirirken eşcinsellerin translar gibi zaman içinde bir cinsiyet değiştirme yönelimi yoktur. Bu sebeple bu iki kategori arasında böyle bir benzerlik yoktur (Başar, 2014: 248). Karıştırılmaması gereken husus ise transseksüellik bir cinsel kimliktir, cinsel yönelim değildir. Çünkü bir transseksüel, farklı cinsel yönelimlere sahip olabilir, transseksüel bir birey, heteroseksüel, biseksüel ya da eşcinsel olabilir (Şah, 2011: 90).

2.2.1. Eşcinselliğin Tanımı

Geçmişten günümüze eşcinselliğin tanımı, toplumsal, kültürel ve dinsel tartışmalara konu olduğundan çokça farklılık ve çeşitlilik göstermiştir. Bu sebeple eşcinsellik kavramına herkesin kabul ettiği net bir tanım yapmak mümkün değildir. Tarih sahneleri incelendiğinde her çağda eşcinsellik hakkında farklı bir fikir, farklı bir bakış açısı görmek mümkündür. Bu sebepten bazı toplumlarda suç, günah, yapıldığında büyük yaptırımları olan bir şey olarak kabul edilirken bazı toplumlarda ise kendisine hoşgörü gösterilen ama her daim hakkında devamlı olarak yorum yapılan, araştırılan ve konuşulan bir müessese olduğundan her daim belirsizliğini korumuştur.

Eşcinsellik, Yunan dil biliminde benzer/aynı manasına gelen “homos” terimi ile Latin dil biliminde cinsiyet/eşey manasına gelen “sexus” terimlerinin birleşmesiyle oluşmuştur (Nişanyan, 2002: 184). İngilizce olan homosexuality kavramı Türkçe’ye “eşcinsellik” şeklinde çevrilirken homosexual kavramı ise “eşcinsel” şeklinde çevrilmekle beraber Türk toplumunda bu tanımlar kabul görüp yaygın bir şekilde kullanılmıştır (Tezel, 2009: 15). Eşcinsellik ve homoseksüel kavramları yakın tarihimizde kullanılmış olmaya başlamış olmasına rağmen bu yönelim insanlığın doğuşundan günümüze uzanan bir tarihe sahiptir.

Eşcinsellik (Homosexuality), cinsleri aynı olan iki birey arasında erotiksel, romantik ve/veya cinsel bağ olarak tanımlanır. Bu tanımlamayı tercih edenlerin başında Corraze (1991: 9) gelir. Bu tanımlamalara benzer olarak, Amerikan Psikologlar Derneği’de (APA) eşcinselliği, aynı cinsten bireylerin karşılıklı ilgi duyduğu olarak tanımlar (APA, 2022; TODAP, t.y. [20.12.2023]). Aynı cinsten olan bu bireyler erkek olduğunda “gey” kavramıyla isimlendirilirken, bu bireyler kadın olduğunda ise “lezbiyen” kavramıyla isimlendirilir (Kaos GL, 2017: 15). Ama homosexuality günümüzde daha çok erkek eşcinselleri ifade etmek için kullanılır (Erol, 2008: 23). Aynı cinsten olan

kişiler arasındaki bu ilişki, cinsel fantezilerden ve cinsel duygulardan öpüşmeye, karşılıklı mastürbasyona, örgensel, oral veya anal temasa kadar birçok şekilde değişkenlik gösterir.

Psikoloji literatüründe başlangıçta suç teşkil eden eşcinsellik, daha sonra suç kapsamından çıkarılarak tedavi edilmesi gereken bir hastalık olarak tanımlanmıştır. Ancak yakın zamanda eşcinsel hareketinin güçlenmesiyle ve politik bir güç olarak kendini hissettirmeye başlamasıyla birlikte eşcinsellik hastalık olmaktan da çıkarılmıştır (Budak, 2009). Günümüzde bu görüşün etkili olmasında en büyük paya sahip Kaos GL (2017) eşcinselliği, heteroseksüellik ve biseksüellik gibi hastalık ile hiçbir alakası olmayıp sadece bir yönelim çeşitliliği olduğunu iddia etmiştir. Bu düşünceler doğrultusunda günümüzde eşcinsellik, standart bir yaşam biçimi olarak kabul edilmeye başlanmıştır ve eşcinsellik, bir hastalık veya bir sapkınlık şeklinde değil aşırı bir eğilim olarak nitelendirilir (Kaos GL, 2009: 47).

2.2.2. Kadın ve Erkek Eşcinselliği

“Homoseksüel” sözcüğü erkek ve kadın tüm eşcinseller için ilk kez tıp tarafından bir hastalığı tanımlamak amacıyla kullanılmaktaydı. 1970 yılının başlarında Gay Liberation Movement (Gey Kurtuluş Hareketi), yaptığı çalışmalarla beraber homoseksüel tanımlamasından politik bir kopuş olarak “gay” kelimesi, aynı cinsteki bireylerin birbirlerine cinsel ve romantik yönelimlerini ve varoluşundan geleni tanımlamak için eşcinsel bireyler tarafından yeni bir kavram oluşturmuştur (Şahin, 2017: 10). “Gay” kelimesinin aslı Fransızca’daki “gai” kökünden gelmektedir. Kelimenin asıl manası, heyecanlı, renkli neşeli, mutlu ve zevk sahibi manalarına gelirken 1970’li yıllarla beraber eşcinsel toplulukların kendilerini ifade etmek ve tanımlamak için kullanılmaya başlanmıştır. Gey Kurtuluş Hareketi’nin çalışmaları ilerledikçe “gay” kelimesinin, neşeli, zevkli anlamları yok olmuş, tamamen eşcinselliği ifade eden bir kelime haline gelmiştir (Berk Yılmaz, 2019: 34; Stevens, 2011: 74).

Bireyin cinsel kimliğinden bağımsız kendi cinsinden olanlara, erotiksel, duygusal ve cinsel olarak ilgi duyması olarak tanımlanır. Ancak günümüzde daha çok erkek eşcinselleri (geyleri) tanımlamak için kullanılmıştır. İngilizce literatüründe kullanılan “Gay” kelimesi ise gündelik konuşmada erkek ve kadın cinsi için de aktif olarak

kullanılmaktadır (LGBTQIA+ Glossary of Terms for Health Care Teams LGBTQIA+ Health Education Center, 2020).

“Gey” kelimesi 1980’li yıllarda İngilizce’den Türkçe’ye bir değişikliğe uğramadan (gay şeklinde) alınmıştır. 1999 yılında düzenlenen “Türkiyeli Eşcinseller Buluşması” ile “gay” kelimesi Türkçe bir kimlik kazandırılmaya çalışılarak “gey” şeklinde okunmaya ve yazılmaya başlanmıştır. 2006 tarihinden sonra Türk Dil Kurumu online sözlüğünde “gey” olarak ifade edilmeye başlanmıştır (Kaos GL, 2009: 14; Kara, 2016: 14).

Eski Yunan ve Mısır gibi toplumlarda gey olmak suç değildi. Bu toplumlarda arzular konu olduğunda cinsel yöneliminde aktif ve özgür olan sınıfın, pasif romantik ve/veya cinsel eşin cinsinin ne olduğunun önemi hiç yoktu. Bu eylem, bu ve bu gibi bazı devletlerde yasal olarak kabul edilmesiyle beraber teşvik edildiği de olmuştur (A. K. Yılmaz, 1998: 197). Bu toplumlara yaygın olan bir davranışta yaşlı bir “erastes” (seven erkek) ile genç bir “eromenus”un (sevilen bir erkek) toplumun en kutsal davranışlarından kabul edilirmiş. Çünkü aşk, romantizm ve cinselliğin yanında yaşlılığın deneyimlerinin geçişi gibi bir olaya hizmet ettiğindedir. Yunan toplumunda kabul gören bu görüşe rağmen o toplumda yaşayan ahlak filozofları bu konudan sakınma namına hiçbir mekanizma geliştirmemişlerdir. Bunun yanında çok büyük bir suç olarak kabul eden toplumlarda vardır (Corraze, 1991: 16; Doğan, 2016: 80).

İslam bu olguyu hiçbir şekilde kabul etmemektedir. Kuran’da erkek bireyler arasındaki cinsel ilişki sonucu oluşan helak durumunu çokça ayette (Araf, 7/80; Şura, 26/165; Kamer, 46/33) anlatmıştır. Hz. Muhammed; “Lut kavminin meydana getirdiğinin aynısını meydana getiren lanetlidir.” “Ümmetim için korktuklarımdan Lut kavminin başına gelenden azaptan dolayı daha çok korktuğum hiçbir şey yoktur. (Tirmizi, 1457; İbn Mace, 2563)”

İbnü'l-Kayyim'e göre (Apaydın, 1999, ss. 115-118): “Hem zina hem de homoseksüellik, Allah'ın yaratma ve buyruğunun hikmetine aykırı olan ahlaksızlığı içermektedir çünkü eşcinsellik, sayısız kötülük ve zarar içermektedir.”

Abdullah İbn Abbas Hz. Muhammed’in: “Allah, anüs yoluyla başka bir erkekle veya bir kadınla cinsel ilişkiye giren hiçbir erkeğe [iyilikle] bakmaz. (Tirmizi, Cemaat, 12, 116)” dediğini anlatmıştır. Ebu Hureyre tarafından rivayet edilen hadiste, Hz. Muhammed: “Karısı ile anüsünden cinsel ilişkiye giren kişi lanetlidir. Ebu Davud,

Sünen, 2162)” demiştir. Ebu Hureyre, Peygamber Hz. Muhammed’in, “Regl dönemindeki bir kadınla cinsel ilişkiye giren veya bir kadınla anüsünden ilişkiye giren kimse Muhammed’e vahyedilene inanmaz. (Tirmizi, Cemeat, 135)” dediğini rivayet etmiştir. Zeyd ibn Sabit Hz. Muhammed’in “Allah doğruyu söyleyemeyecek kadar utangaç değildir, arka taraflarından kadınlarla cinsel ilişkiye girmeyin.” dediğini rivayet etmiştir. Bu hadisler ve diğer pek çok hadis, kişinin kendi karısıyla bile anal seksin yasaklandığına dair açık delilleridir. Bu, anal seksin aşırı acıya neden olmasına ve günümüzün gelişigüzel cinsellik yaşayan toplumunda yaygın olan birçok hastalığın kaynağı olmasına işarettir (Rassool & Khan, 2023, s. 73).

Günümüz Psikanaliz kuramının kurucusu Freud (1972), “Cinsiyet ve Psikanaliz” adlı kitabında geyler için şöyle bir açıklamada bulunmuştur, bir erkeğe yönelimi olan erkeğin yöneliminin şekli, erkeksiliğe değil kadınsılığadır. Bu erkek diğer bir erkekle ilişki içinde ise bu asli olarak yapılan bir davranış değil arızı bir olaydır (Yılmaz, 1998: 28).

Lezbiyenlik (Lesbian), eşcinsellik kavramının çatısı altında bir alt başlık olarak kullanılmaktadır. Bir kadının cinsel, romantik ve erotiksel yönelimini kendi cinsinden olan başka bireylere yöneltmesi olarak tanımlanır (LGBTQIA+ Glossary of Terms for Health Care Teams » LGBTQIA+ Health Education Center, 2020). Türk Dil Kurumu (TDK) “lezbiyenlik” kelimesini “sevicilik” şeklinde tanımlamıştır (TDK, 2022).

Lezbiyen kelimesinin kökü, M.Ö. 6. yüzyılda, Afrodit’e âşık olup eşcinsel olduğu düşünülen kadın şair Gairi Sappho’nun hayatını geçirdiği Ege Denizindeki “Lesbos” Adası’nın (şu an ki adıyla Midilli) isminden türemiştir. Bu ada, o dönemde kadınlar arasında açık şekilde aşk yaşanan bir ada olarak bilinmektedir (Kaos GL, 2017: 16; Mondimore, 1999: 34; Şahin, 2017: 11). Fiziksel görünüşleri ve biyolojik yapıları aynı olan bireylerin kendi aralarında yaşadıkları aşk, sevgi, arzu ve romantizm durumu 1960’lı yıllara kadar eşcinsel veya gay kavramlarıyla ifade edilirken ikili cinsiyet sisteminin² kadın bireylerin birbirlerine karşı yaşadıkları aşk ve arzu duygusunu lezbiyenlik adı altında sağlamlaştırmasına olanak sağlamıştır (Berk Yılmaz, 2019: 33).

² Bireyin cinsiyetinin sadece kadın veya sadece erkek olabileceğini ve bunun hiçbir olmadan doğasında böyle olduğunu, her insanın sadece erkek veya sadece kadın olduğunu iddia eder. İkili cinsiyet/kimlik sistemine göre kadın ve erkek biyolojik olarak kesin sınırlarla ayrılmış iki cinsiyettir.

Sigmund Freud, erkek eşcinselliğinden bahsederken bunun hastalık olduğu ve asli şekilde değil arazi olduğunu söylemişti. Lezbiyenlik için ise, kadındaki erkek organı eksikliği, kadında aşağı olma ve korku psikolojisi eşcinselliğe açık olmasını sağladığını söyler (Freud, 2021). Buna ek olarak Freud, kadının iki cinsel bölgesinin olması sebebiyle sadece lezbiyenlik değil biseksüelliğe de açık olduğunu söylemiştir. Psikanaliz kuramının diğer önemli temsilcilerinden Adler (2020) ise lezbiyenlik için, kadının penis eksikliğinden duyduğu aşağılanmayı ve korkuyu protesto edip açığa vurması olduğunu söyler. Kadınların kendi aralarında yaşadığı romantizm eşcinsellik değil sadece yanlış yönde etkilenme veya yetiştirilmenin bir göstergesi olduğunu söylemektedir (Adler, 2020; Doğan, 2016: 81).

Kadın eşcinselliği tarih sahnesine erkek eşcinselliğine göre daha geç çıkmıştır. Bunun sebebi, bir kadın bir erkekten hoşlanabilir veya bir erkek bir erkekten hoşlanabilir, lakin bir kadının kendi cinsinden başka bir kadın ile cinsel arzularını tatmin etmesi fikri mümkün olmayacağı düşünüldüğünden halk arsından, tıp literatüründe ve hukuk kaidelerinde lezbiyen cinselliği önemsenmemiştir. Bu sebeple de literatüre çok sonradan kabul edilmiştir (Kara, 2016: 15). Lezbiyenliğin görmezden gelinmesinin ikinci sebebi ise, kadınların her daim erkeklere benzeme çabasından ve erkeklere göre daha zayıf ve alt seviyede oldukları düşüncesindedir. Bu düşünce ‘penis yoksa seks de yok’ şeklinde ifade edilen fallus merkezli seks anlayışından kaynaklanmaktadır (Yüksek ve Yetkin, 2012: 39). Bu durumdan dolayı, cinselliği olmayan, sekssiz, hasta, biyolojik olarak eksiklikleri olan, şaşkın ve aşırı dürtülere sahip gibi kötü şekilde anılmıştır. Bu durum günümüzde bu kadar sert olmamakla beraber lezbiyenlik hala görmezden gelinse de bazı erkeler tarafından seyir konusundan hoş olarak karşılandığı görülmektedir (İ. T. Doğan, 2016: 82; Kara, 2016: 15; Yılmaz, 1998: 66).

Bu söylemlerin sonucu olarak lezbiyenler kadınlardan ayrı olarak kabul edilmişlerdir. Toplumlarda onlara, sosyal erkeler, erkek olmak isteyen veya penis kıskançlığı olan bireyler diye bakılıyordu. Oysa bunun yanında lezbiyenlerin kadınlardan hiçbir farkı olmadığını savunan bir tarafta vardır (Kaos, 2017; Yılmaz, 1998: 70). Bu gruplar, lezbiyenliği yapısal olarak kadın diye adlandırdığımız toplumsal gruba dahil ederler. Çünkü lezbiyenlerin, üreme potansiyelleri varsa, bu potansiyellerinin son derece bilincindedir. Bu sebepten dolayı kadın ile lezbiyene ayrı bir sınıflandırma yapılamayacağını savunurlar (Kaos GL, 2009; Yılmaz, 1998: 70).

İslam literatüründe iki kadının kendi arasındaki cinsel ilişkisine sevicilik denir (Yaşaroğlu, 2003). İbn Kudame, “iki kadın birbirine masturbasyon yaparsa, onlar lanetlenmiş zalimlerdir. (İbn Kudema, 1998)” demiştir.

Kuran’da ve hadislerde çokça yer verilmesinden de anlaşılacağı üzere İslam’da lezbiyenliğe yer yoktur. “İffetlerini korurlar. Sadece eşleriyle veya ellerinin altında olanlarla (cariyelerle) yetinirler, bundan dolayı da kınanacak değillerdir. Ama her kim bunun ötesine geçmek isterse işte haddi aşanlar onlardır.” (Mü’minün 23:5-7).

Babası yoluyla, Abdurrahman bin Ebu Said’e rivayet yoluyla gelen hadiste, Hz. Muhammed, “Erkek, erkeğin avretine kadın da kadının avretine bakmasın. Vücudunun bir kısmı çıplak iken erkek erkeğe, kadın kadına temas etmesin. (Tirmizi, Cemeat, 5, 41, 2793)” demiştir. Yani bazı kesimlerce kabul edilse de İslam Dini bu fiili tamamen reddetmektedir.

Bugün lezbiyenlik sınıfı, toplum içinde varlığını devam ettirirken; sosyal, geleneksel ve ideolojik lezbiyenlik olmak üzere üç birime ayrılmıştır. Ama kimlik olarak lezbiyenlik anlamına gelen sosyal lezbiyenlik bunlar arasında en önde gelenlerindedir (A. K. Yılmaz, 1998: 68-72)

2010 yıllarında yapılan bir çalışmada kadınların yaklaşık olarak %2-4’ünün (12 milyon) kendilerini eşcinsel kadın/lezbiyen olarak tanımladıklarını ve bu kendini lezbiyen olarak kabul eden kadınların da %10-11’inin bu zamanki yaşamına kadar en az bir kez kendi cinsindeki bir bireyle cinsel ilişki yaşadığını bildirmiştir (Yüksek ve Yetkin, 2012: 37).

2.2.3. Eşcinselliğin Etiolojisi

Geçmişten günümüze homoseksüelliğin ve heteroseksüelliğin sebepleri konusunda çokça iddia ortaya atılmıştır. Lakin cinsel yönelimin kaynağı hakkında yapılan çalışmaların çoğu bu konunun bir cevabının bulunamadığını söylemektedirler. Böyle bir boşluğun olduğu yerde etioloji teorileri, bu konulara bir açıklama üretmek ve eşcinselliğin doğası hakkında bir mantık oluşturma yoluna başvurmuşlardır (Drescher, 2002). Drescher (2002), yapılmış ve yapılacak tüm etiolojik teorilerin, kuramı oluşturan kişinin değerlerini ortaya koyacağından dolayı eşcinsellik hakkında kesin bir yargıda bulunmanın doğru sonuç veremeyeceğini söylemektedir. Mesela eşcinsellik patolojide, 19. yüzyılda sapmanın bir çeşidi olarak yorumlanırken bir yandan da üzerine farklı görüşler öne sürülerek farklı tedavi yolları izlenmeye çalışılmıştır

(Bardakçı Bayar, 2016: 16). Anlaşılacağı üzere etiolojik teorilerde iç ve dış faktörlerin yapılan teoriye katkısı çok fazladır (Kar, 2020: 14).

Eşcinselliğin genetik olduğunu savunan teorisyenler, tek yumurta ikizleri üzerinde çalışarak kardeşlerin birisi eşcinsel ise diğeri de eşcinsel olduğunu ve eşcinselliğin genetik olduğunu savunma yoluna gitmişlerdir. Bunun yanında Bandura (1969) ve Feldman (1967) gibi öğrenme ve sosyal öğrenme teorisyenleri ise yapılan tüm homoseksüel ve heteroseksüel tercihlerin öğrenilmiş davranışlar olduğunu savunmuşlardır (Kar, 2020: 15). Bu çalışma da Bandura'nın (1969) ortaya koydu teorisinin yolundan ilerlenmektedir.

Eşcinselliğin Etiolojisi ili ilgili birçok teori ortaya atılmıştır. Bu teorilerin en önde gelen üç teorisi; Gelişmemişlik Teorisi, Patoloji Teorisi ve Davranışçılık Teorisidir (Drescher, 2010; Kırac, 2013: 19).

2.2.3.1. Gelişmemişlik Teorisi

Gelişmemişlik Teorisi eşcinselliği, yetişkin heteroseksüelliğinin gelişim süreçleri arasında bir ara süreç olarak kabul eder. Bu nedenle teori, eşcinselliğin ârızı bir aşama olduğunu savunmaktadır (Drescher, 2010). Sigmund Freud (1905) "Cinsellik Teorisi Üzerine Üç Deneme" adlı kitabında, Psikanalize konu olan Gelişmemişlik Teorisinin temellerini atmıştır. Freud (1905) kitabında, gelişmemiş psikoseksüel evrelerden olan oral ve anal dönemin aşılması, cinselliğin olgun bir şekilde ifade edilmesi için çok önemli bir aşama olduğunu belirtmiştir. Freud (1905) eşcinsellik yönelimini, kişide görülen psikolojik bir gelişmemişliğin göstergesi, fiksasyon ya da gelişimde yaşanan bir tutukluk olarak tanımlamaktadır (Freud, 1905 Akt: Kırac, 2013: 21).

Cinselliği gelişmemiş bireylerin bir göstergesi de libidonal gerileme yaşanmasına sebep olan cinsel zevkin anal veya oral birleşme ile sağlanmasıdır. Freud (1905), cinsel yönelimlere bakmaksızın cinsel eylemlerin içinde genital olmadığı takdirde onu gelişmemiş kategorisine yerleştirmiştir. Bu sebeple eşcinselliğin penil-vajinal eyleme engel olması nedeniyle eşcinselliği cinselliğin gelişmemiş tarafı kategorisine yerleştirmiştir (Freud, 1905 Akt: Kırac, 2013: 22). Freud eşcinsellik ile ilgili savunulan diğer görüşlere karşı eşcinselliği psikonevrotik bir hastalık kategorisine koymadığını belirtmiştir (Drescher, 2002).

2.2.3.2. Patoloji Teorisi

Patoloji teorisi, yetişkinlerde görülen eşcinsel yönelimini, heteroseksüellerin gelişiminde görülen bir sapma ürünü veya anormal bir hastalık olarak kabul etmektedir. Bu yaklaşımın temellerini bazı ön kabuller oluşturmaktadır. İlk madde olarak, yetişkin heteroseksüellerin sağlıklı ve normal bir hale sahip olduklarıdır. İkinci madde, geçmişten bugüne gelen cinsiyet rollerinden farklı bir yol çizmenin eşcinsellik yöneliminin belirtisi olduğudur. Üçüncü madde ise, yetişkin bir heteroseksüeli, patojenik bir ajan veya dışarıdan gelen bir durum, gittiği yoldan alıkoyması ve onda tramvaya neden olmasıdır. Heteroseksüelliğe giden yolda karşılaşılan dışsal olaylar doğum öncesi (prenatal) ya da doğum sonrası (postnatal) dönemde meydana çıkmaktadır (Drescher, 2002; Kırac, 2013: 22).

Patolojik teoride, eşcinsellik hakkında teorisyenlerden pek çok farklı fikir çıkmıştır. Mesela Dörner (1986), anne karnında ihtiyaç olmayan hormonlara maruz kalmak eşcinselliğin tohumlarını attığını savunmuştur. Bunun yanında aşırı anne ve baba ilgisi ve bakımının veya çok fazla mastürbasyon yapmanın veya yetersiz baba ilgisinin kişide eşcinselliğe sebep olduğu belirtilmiştir. Daha açık bir ifadeyle aile bireylerinin tutumları patojenik ajanları oluşturabilir (Drescher, 2010). Bu düşüncelerin yanında Freud patolojik yaklaşımı tümüyle reddetmiştir (Drescher, 2002).

Aile fertleri, çocuklarını cinsel aktivitelerde yanlış yönlendirmeleri veya yasaklamaları çocukta, karşı cinsin organının bir korku hatırlatıcısı haline gelmesine sebep olmakla birlikte çocuğu eşcinselliğe sığınmaya mahkûm eder (Drescher, 2002).

Rodo (1969), eşcinsel eşleşmeler incelendiğinde kadın ve erkek bireylerin kendilerine eş olarak seçtikleri modellerde bir sapma görüldüğünü şöyle ifade eder (Rodo 1969, Akt: Kırac 2013):

İçimde tüm homoseksüellerin ve heteroseksüellerin ilişkide kadın-erkek desenini seçtiği düşüncesine beni iten delil nedir? Eğer bir erkek, kendi cinsi olan başka bir erkeğe cinsel veya romantik ilgi duyuyorsa, neden kadın desenine bürünmeye çalışan bir erkeği seçmektedir? Eğer bir kadın, kendi cinsi olan başka bir kadına cinsel veya romantik ilgi duyuyorsa, neden erkek desenine bürünen bir kadını tercih etmektedir? Eşcinsel bir birey tüm romantik eşleşmelerinde, erkek-kadın eşleşmesini taklit etmektedir. İki bireyin eşleşmesinde anatomi erkek kadın desenini dikta etmektedir.

Patolojik teori genel olarak, herkesin doğduğunda heteroseksüel olarak doğduğunu, daha sonra içinde doğduğu çevrenin ve kültürün özellikleri ile pekişip kuvvetlendiğini savunmaktadır. İki cins arasında tamamlayıcılık ve karşıtlık ilkesi olarak bilinen “evrensel çiftleşme kavramı” heteroseksüelliği destekler niteliktedir. Bunun yanında eşcinsellik yönelimi ise, çocuklukta yaşanmış korkuların herkes tarafından kabul edilen kadın-erkek kalıbını zedeleyerek ortaya çıkmakta ve bireylerin karşılıklı duyduğu orgazmın rahatlatıcılığını, bir erkeğin başka bir erkekle ya da bir kadının başka bir kadınla ilişkisi ile aynı sonuca varmaktadır (Drescher, 2002; Kıraç, 2013: 23).

2.2.3.3. Davranışçı Teori

Davranışçı teori, eşcinsel yönelimi olan bireyleri iyileştirmeyi, onların özlerinde olan heteroseksüelliğe döndürmeyi ya da onlara “onarım” tedavileri uygulamayı amaçlamıştır. Murphy (1992), bu konuda erkek eşcinsel bir bireye kendi cinsinden olan erkeklere duyduğu arzu ve romantizmden kurtulması için bisiklet sürmesi önermiştir. Davranışçı teorisyenler, erkek ve kadın eşcinsel bireyler üzerinde uzaklaştırma, tiksindirme gibi yollarla başvurarak bireyleri heteroseksüelliğe döndürme çalışmaları yapmışlardır. Başka bir örnekte ise erkek eşcinsel bireylere, birbirinden farklı çıplak erkek fotoğrafları gösterilip sonrasında kişi bu fotoğraflara karşı cinsel bir tepki verdiğinde bireye elektrik şoku verilerek eşcinsellik duygusu söndürülmeye çalışılmıştır (Drescher, 2002).

2.2.4. Eşcinselliğin Tarihsel Seyri

Geçmişten günümüze toplumlarda görülen inançlar, sahip oldukları bilgi birikimleri, gelenek ve görenekleri, siyasi düşünceleri, yaşamakta oldukları kültürleri ve sosyal yapıları gibi faktörler, bu toplumlardaki insanların yaşadıkları olayları, doğayı ve yaşanan durumları açıklama hususunda her daim farklılık göstermelerine sebep olmuştur. Bu değişimler olurken ne kadarda azami bir durum olsa da eşcinsellik de (homosexuality) bunlardan etkilenerek tarih boyu farklı bakış açılarıyla sürekli olarak fikirler üretilen, çoğunlukta olan bazı toplumlarca günah veya suç olarak damgalanırken bazı toplumlarda ise saygı ve hoşgörü ile karşılanan, üzerinde olumlu veya olumsuz eleştirinin hiç eksik olmadığı belirsizlikler içinde kalan bir alan olmuştur. Mesela Papua Yeni Gine gibi toplumlarda hâkim cinsel yönelim ve erkeklerin erkeklığe geçebilmesi için bir ritüel haline gelmiş iken Arabistan’ın

kuzeyinde yaşayan Rwala gibi toplumlarda ise bu yönelimler ölüm cezasıyla cezalandırılıyordu (Corraze, 1991: 19).

1970'lerde eşcinsellik durumu üzerine tutumları olduğu bilinen dünyadaki 42 topluluk üzerinde yapılan bir çalışmada; %67,1'i eşcinsellik durumuna karşı olumsuz duygular beslerken, %49,9'unun eşcinselliği suçlayan veya kınayan bir tavrı varken %21,4'ü ise toplumun normları hasebiyle eşcinselliği benimsediği sonuçlarına ulaşılmıştır (Corraze, 1991: 18-19).

Eşcinsellik sözcüğünün kavramsallaşması 1869 gibi yakın bir zamanda literatüre yerleşmişken, tarihi, her toplumda azınlıkta veya istisnai durumda olmakla beraber ilkel toplumlara kadar dayanmaktadır (Mondimore, 1999: 25). Literatürde yapılan tüm çalışmalar kontrol edildiğinde, tarihin her sahnesinde, her dönemi ve toplumunda, az da olsa erkek erkeğe veya kadın kadına romantik ve cinsel ilişkilerle karşılaşmak mümkündür. Ama kaynaklarda genel manada karşılaşılan ise büyük dinlerin ve kültürlerin tamamında kabul edilmeyen ve normal olmayan cinsel davranış olarak sınıflandırılmıştır (Kıraç, 2013: 6).

Her dönemde ve toplumda eşcinselliğe bakış ahlaksal bir kökene dayanmaktaydı. Lakin ahlak kavramının oluşmadığı ilkel toplumlar, Antik Yunan ve Roma toplumlarında bu durum ahlak kavramı karıştırılmadan olağan olarak karşılanmıştır. Hatta geleneklerin en üst basamaklarına yerleştirilmiştir (Kavas, 2014: 3-4). Sonrasında ikellikten büyük medeniyete geçiş ve çok tanrılı anlayıştan tek tanrılı anlayışa geçişler yeni bir ahlak anlayışının oluşmasına zemin hazırlamıştır. Bu zeminle beraber Tanrı inancının getirmiş olduğu eşcinselliğin yanlış olduğu düşüncesi bu toplumlara da etki etmiştir. Oluşan bu ahlak anlayışının günümüz anlayışı ile benzerlik gösterdiği ve reform hareketleri ile beraber 20.yüzyıla kadar aynı yön üzerinde şekil aldığı görülmektedir (Kavas, 2014: 10).

20. yüzyıla kadar tedavi edilmesi gereken cinsel bir hastalık olarak tanımlanırken Dünya Sağlık Örgütü tarafından 1990'da hastalık sınıflandırmasından çıkarılıp eşcinsellik için yeni bir tanımlama yapılmıştır (Yılmaz, 1998: 185). 2000 yılı ile beraber dünyada ve Türkiye'de "Eşcinsel Özgürlük Hareketleri" kendilerine yer bulmuşlardır. Bu alan hakkında çalışmalar ve etkinlikler oluşturanların en başında Kaos GL (2009) söylenebilir (Kaos, 2017; Kaos GL, 2009, 2017).

2.2.4.1. İlkel Toplumlarda Eşcinsellik

Literatürde ilkel toplumlardaki cinsel yönelimler incelendiğinde birbirinden farklı birçok sonuca ulaşılmaktadır. Bazı çalışmalar İlkel toplumlarda belirli bir ahlak yasasının oluşmamasından dolayı eşcinselliğin hoş görüldüğünü söylerken, bazı çalışmalar ise eşcinselliğin ilkel toplumlarda nefret unsuru olduğunu veya cinsel yetersizlikten dolayı tercih edilen bir yol olduğunu söylemektedir. İlkel toplumlar ayrıntılı olarak incelendiğinde en çok dört kategori ile karşılaşılmaktadır: Eşcinselliği hoş gören toplumlar, eşcinselliğe nefret duyan toplumlar, evlilik öncesi cinsel ilişki kurma yasağından dolayı hemcinsleriyle cinsel ilişki kurmayı öğrenme yoluyla eşcinselliği hayatlarının bir parçası haline getirmiş toplumlar ve erkek erkeğe olan cinsel birleşimin erkeklığe geçiş nişanesi veya yaşlı erkeğin bilgi birikiminin genç erkeğe aktarılması olarak gören toplumlar. İlkel toplumlarda eşcinselliğe yönelimde, kadına verilen değer eşcinselliğin ortaya çıkışıyla eşcinselliğin o toplumda bulunup bulunmaması arasında paralellik olduğu açık bir şekilde görülmektedir. Mesela Afrika’da bulunan kabilelerde kadının toplumsal sınıfta bir değeri olmadığından erkek erkeğe ilişkiler daha kutsal sayıldığı görülmektedir. Lakin eski Türk toplumları incelendiğinde kadının toplum içinde çok önemli bir konuma sahip olması ve mitolojik hikayelerde erkek Tanrı’nın yanında kadın Tanrıçanın da bulunması sonucunda eski Türk toplumlarında cinsel yönelim konusunda heteroseksüellikten başka yönelimlere yeltenilmediği görülmektedir (Corraze, 1991; Ögel, 1993 Akt: Tuna, 2004: 64). Bu da kadına verilen değer ilkel toplumlarda cinsel yönelimi etkilediğini kanıtlamaktadır. Buna ek olarak bireyin cinsel yaşamının baskı altına alınması bedensel olarak özgür yönelimi engellemekte ve bu da sapmalara neden olmaktadır. Bu sapmalar sonucunda eşcinsellik hastalığı ortaya çıkmaktadır. Bu sapmalar toplumda azınlık şeklinde olsa da farklılığı dikkat çekiciliğini arttırmıştır.

Malezyalı East Bay toplumunda ve Amazon yerlilerinde evlilik öncesi kadın ve erkeğin bir araya gelmeleri yasaklanmıştır. Bu toplumlarla genç bir erkeğe küçük yaşlarda, iki kadının birbiriyle oynaşması izletilmektedir. Bu durum genç erkeğin, kadın cinsine olan isteğini artırmanın yanında hemcinslerin kendi aralarındaki sevişme isteği düşüncesini genç erkekte uyarmaktadır. Bu da toplum içinde erkek genelevlerinin kurulmasında öncü olmuştur (Oksaçan, 2012: 50-51; Aron, 1999 Akt: Tuna, 2004). Buna benzer başka bir durum Yeni Gine’nin Kerski toplumunda evlilik öncesi kadın erkek ilişkisinin yasak olması sebebiyle evlenmeden önce genç erkler

cinsel ilişkiye alıştırma adı altında olgun erkeklerle ilişkiye yönlendiriliyorlardı. Hatta bu düşüncenin biraz daha aşırısı olarak Avusturalya’da aynı durumu yaşayan genç erkler, bekar yaşlı erkeklerle yaşlı erkek tekrardan evlenene kadar onunla evlendiriliyordu. Bu toplumlarda evlilik öncesi kadın erkek ilişkisinin yasak olmasının sebebi ise kadının doğurganlığını bozmamaktır. Hatta dul veya kısır kadınlar toplum tarafından dışlanır ve belirli paralar ödeyerek onlara genç kızlar evlenene kadar onlarla evlenebilme şansı tanınmıştır. Bu sebeple bir yandan da doğurganlığı olan kızları koruma altına almış oluyorlardı (Corraze, 1991; Aron, 1999 Akt: Tuna, 2004: 61) Bu toplumlarda eşcinselliğin ortaya çıkmasındaki sebep tümüyle toplumsal normlara dayanan bir durumdur. Biyolojik alt yapıdan gelen bir durum değil tamamıyla toplumdaki âdet haline gelmiş durumların uygulanmasıdır. Colarada’daki Kızılderili kabileleri, Malezya’daki Bazı kabileler, Ute’ler ve Aztekler gibi toplumlar eşcinselliği suç ve yasak olarak saymışlardır. Bu toplumlarda farklı cinsel yönelim gösterenler, ölümle cezalandırılıyor veya intihara sürükleniyordu (Mondimore, 1999: 39; Oksaçan, 2012: 51). Ahlak anlayışının çöktüğü bazı toplumlarda böyle bir sapkın düşünce ne kadar azınlıkta olursa olsun el üstünde tutulan, yön bulamamış toplumlarda yaşam biçimi haline getirilmeye çalışılan bir durum haline gelmiştir. Ama bu konuda ahlaki bir yaşam şekli yerleşmiş veya belirli bir tanrı anlayışı olanlar genel olarak bu durumu asla kabul etmemişlerdir.

Mondimore (1999), Yeni Gine’nin kabilelerinden olan Sanbiya topluluğunda savaş çok önemli bir yer tutmaktadır. Cephede savaşan erkekler olduğundan dolayı kadın, zayıf işe yaramaz, erkek doğurma aracı olarak görülürdü. Bu sebeple erkeklerin savaşlarda gösterdiği becerilerin devam edebilmesi için erkek erkeğe ilişki ile kuvvet, dayanıklılık ve benzeri özelliklerin aktarıldığı düşüncesi mevcuttu. Lakin bu bölgedeki diğer kabilelerde bu durum azınlıkta olan bir durumdu. Kadınlarla ne kadar ilişki kurulursa erkeğin o kadar eril özelliklerini kaybettiği düşünülüyordu. Bu sebepten dolayı savaşçı olgun erkekler genç erkeklerle ilişkiye giriyorlardı. Ve küçük erkek çocuğun fiziksel olgunluğa erişebilmesi için, olgun savaşçı bir erkeğin menisinin o çocuğun vücuduna girmesi sayesinde olabileceğine inanılmaktaydı (Mondimore, 1999: 40-43). Bu olaylar toplumdaki küçük erkek çocukların istismar edilerek cinsel ilişkiye zorlandığı da görülmektedir. Bu kabilede de görüldüğü üzere eşcinsellik, biyolojik bir alt yapısı olmayan, toplumun kadına bakış açısından oluşmuş bir cinsel yönelimdir.

Şamanizm içinde toplumlarda ise durum biraz daha farklıdır. Eşcinsel olarak doğan kişiler kutsal sayılıp şaman adayı olurlar. Lakin toplum içinden sonradan cinsel yönelimini erkeğe yönlendiren erkekler toplum tarafından dışlanmaktadır. Topluluğun en büyük din adamı olan Şaman Kadınsı kıyafetler giyer ve tümüyle kadın gibi davranarak bir erkekle ilişkiye girer ve o erkekle evlenir. Bu olayda şaman kendini, gökyüzü ile yeryüzü arasında erkek ile kadın arasında bir ara plan olduğunu iddia eder (Corraze, 1991: 19-23).

Eski Türk topluluklarının tarihine baktığımızda eşcinsellik ile ilgili bilgilere ulaşamamaktadır. Bunun sebebi Türk toplumlarında kadının yeri ve kadına verilen değer olabilir. Mesela Yakut ve Altay Türklerinde kadın, diğer toplumlara zıt olarak tanrıça konumun olması kadına verilen değeri göstermektedir. Kadının toplumdaki bu konumu eşcinselliğe yönelime meydan vermemiştir (Ögel, 1995 Akt: Tuna, 2004: 63-65).

Genel olarak bahsi geçen ilkel toplumlar incelendiğinde, kadına verilen değer, erkek ve kadın cinsi arasında yakınlaşmanın yasak olup olmaması ve toplumsal normlar ilkel toplumlarda eşcinselliğin oluşmasına veya oluşmamasına meydan oluşturan temel etmenlerdir.

2.2.4.2. Antik Yunan ve Eski Roma'da Eşcinsellik

Eski Yunan toplumunda azınlıkta olsa eşcinsellik, yaşamın bir parçası konumundaydı. Antik Yunan dönemi incelediğinde tiyatro eserlerinde, resim, vazo, süsleme ve çömlek gibi genel ismiyle sanatsal olan her şeyde erkek erkeğe cinselliği ve romantizmi tasvir eden süslemeler ve göndermeler olduğu görülmektedir (Oksaçan, 2012: 66). Eski Yunanda eşcinsellik kavramı, günümüzde anlaşıldığı gibi değildi. Eşcinsel erkek bireyler aynı zamanda bir karısı ve çocukları olan bireylerdi. Bu, Yunan toplumunda biseksüelliğin yoğun olduğunu gösterse de bu kavramda Antik Yunanda aynı cinsten olan bireylerin cinsel birlikteliğini tam olarak ifade eden bir kavram olmamaktadır (Mondimore, 1999: 29). Bu sebepten Antik Yunan incelenirken, hemcinslerin romantik ilişkisini, sanatta veya toplumdaki yansımaları günümüz eşcinsellik tanımıyla tanımlamak tam sonuç vermeyecektir.

Antik Yunan toplumunda, kadının sınıfsal olarak sadece bebek doğurma aracı olarak görülmesi ve kadının koşulsuz şekilde kendini toplumdaki soyutlayarak kocasına bağlaması gerekirken en pasif erkek bile kadından daha değerli olduğundan dolayı bu

yönelim toplumsal bir üstünlük göstergesi de sayılıyordu (Tuna, 2004: 65-67). O dönemdeki toplumlar incelendiğinde erkek erkeğe ilişkinin Yunan toplumunca kabul edildiği ve genel yaşayışta normal bir yaşam tarzı haline geldiği görülür. Hatta erkek hemcinsiyle olan ilişkisi toplum içinde yüce bir yere koyulan bir ilişkiydi (Mondimore, 1999: 29). Antik Yunan'da uygulanan "Özgür Şehir Devleti" yapısı toplumda bir düşünce özgürlüğü oluşturup bilim, sanat gibi ilimlerin çok gelişmesine olanak tanırken bir yandan da erkek erkeğe ilişkininde dallanıp budaklanmasına olanak sağlamıştır. Antik Yunan topluluğunu sahip olduğu bu özgürlük anlayışı/karakteri sebebiyle tarihte yok olmak yerine, edebiyat, sanat, politika ve benzeri ortaya koyulan kaynaklar sayesinde günümüze kadar ulaşmıştır (Kavas, 2014).

Antik Yunan'da bir erkek ile bir erkeğin arasındaki ilişkide ideal olan yaşlı aktif bir erkek (erastes) ile pasif genç bir erkektir (eromenos). Bu birleşmede yaşlının zevk alması pasif gencin ise zevk almaması beklenirdi. Böyle birleşmelerde kabul görmek için eşin cinsiyetine veya romantik bir aşka dayanıp dayanmadığına bakılmaksızın eşin yaşı ve toplumsal konumu belirleyici olan hususlardı. Bu ilişkilerde erkek bireyin evli olup olmaması veya eşini erkek ya da kadın olarak seçmesi dikkate değer bir konu değildi (Mondimore, 1999).

Genel Olarak İncelendiğinde Antik Yunan'da tanrıların eşcinsel olduğuna dair hikayeler, toplumdaki eşcinselliğin garipliği algısını eşcinselliğin kutsallığı algısına çevirmiştir. Lakin bu azınlıkta olan eşcinsellik olgusunun toplum tarafından benimsenmesinde de gayet etkili olmuştur. Eşcinsel davranışları bir temele oturtturmak isteyen Yunanlılar, tanrılarını örnek göstererek davranışlarını meşru bir temele oturtturmuşlardır. Dönemin filozofları da bu hususta övücü söz ve davranışlarıyla döneme örnek olmuşlardır. Bu filozoflar aşkın tanımını yaparken, iki erkek arasında meydana gelebileceğini ve erkeklerin güzel ve dayanılmaz olduğuna dair çokça söylemde bulunmuşlardır. Mesela Yunan mitolojisinde Olimpos tanrılarından en yücesi olan Apollon eşcinsel davranışlar sergileyen bir tanrı olarak anlatılır (Mondimore, 1999: 27-29; Tuna, 2004: 67).

Antik Yunan toplumunun eşcinselliğe bakışının bir benzeri de Eski Roma'da görülmektedir (Mondimore, 1999: 29-32). Aralarındaki fark, Antik Yunan'da pasif olan erkek özgür bir tercih sonucu oradayken eski Roma'da özgürlüğü elinden alınmış köle konumuna gelmiştir. Ülkeden zengin kimseler erkek çocuk haremeleri kurabilmekteydi. Halk arasında da erkek fahişeliği duyulmaya başlanmış, halka açık

yerlerde kendilerini sergilemişlerdir (Corraze, 1991: 24-26). Roma İmparatoru Sezar eşcinsel olduğuna dair bilgiler vardı ve bu konuda arzularına çok önem verir, hiçbir emek ve masraftan kaçınmazdı. Sezar kendini tüm erkeklerin kocası olarak nitelendirmekteydi. Kadınlarla da ilişkisi oluyordu ama zevk almanın sadece erkeklerle mümkün olabileceğini söylüyordu (Tuna, 2004: 70).

Mondimore (1999), Hz. İsa'nın doğumu ile beraber çok tanrılı anlayıştan tek tanrılı anlayışa dönüşün başlamasından 2-3 yüzyıl sonra yeni ahlak düşünce sistemi oluşturulmuş ve Roma'da eşcinsellik suç olarak kabul edilmeye başlanmıştır. ve toplum içinde azınlıkta olan eşcinsellik fiili din anlayışıyla silinmeye başlamıştır. Ne kadar azalır azalsın az kişiyle de olsa varlığını sürdürmeye devam etmiştir (Oksaçan, 2012: 98). Platon'un ve Stoacıların yazıları bu sürecin oluşmasında etkili olan diğer etkenlerdendir. O dönemde yaşayan Stoacılar, üreme amaçlı cinsellik dışında diğer tüm cinsel hazlara karşı çıkmışlardır. Hz. İsa'nın öğretilerinden ve Stoacıların cinselliğe bakışına dair yazdığı yazılardan etkilenen pek çok teolog eşcinselliği günah olarak sınıflandırmışlardır (Oksaçan, 2012: 110-114). Yerleşen bu ahlak anlayışıyla beraber Eski Ahitte soyları kurutulup ortadan kaldırılan Sodom ve Gomora isimlerinden esinlenerek kabul göremeyen ve günah sayılan cinsel davranışlar "sodomi" olarak isimlendirilmiştir (Corraze, 1991; Oksaçan, 2012: 109-115). Romanın eşcinselliğe bakışı "Hristiyanlığın Eşcinselliğe Bakışı" başlığında daha ayrıntılı incelenecektir.

Antik Yunan ve eski Roma'da kadınların bir sınıfa koyulmaması sonucu eşcinsellik varlık bulmuştur. Bu iki toplumda da kadınlar toplumun içinde yer bulamayıp kendi aralarında cinsel ilişkilere başlamışlardır. Eski Yunan ve Roma kaynakları incelendiğinde kadına çok yer verilmediğinden lezbiyenlik hususu, kaynak bakımından oldukça azdır.

2.2.5. Eşcinselliğe Yaklaşımlar

Cinsel yönelimlerin kökenleri bilim insanları tarafından henüz tam olarak ortaya çıkarılamamıştır. Geçmişten günümüze eşcinsellik birçok toplumda görünmüş ve her toplumda farklı şekillerde karşılanmıştır. Hatta bazı toplumlarda görülen bir yaklaşım zamanla o toplumda değişiklik göstermiştir. Bu sebepten dolayı eş cinsellik olgusu üzerine birçok yaklaşım da ortaya koyulmuştur. Bazı yaklaşımlar eşcinselliğin sadece biyolojik kaynaklı olduğunu söylerken bazıları bir hastalık olduğunu, bazıları tıbbi

kökenleri dayandığını bazıları ise toplumsal/sosyal olaylara dayandığını savunmuşlardır.

Bu bölümde eşcinselliği; tıbbi yaklaşımın, psikolojik yaklaşımın, sosyolojik yaklaşımın ve biyolojik yaklaşımın nasıl yorumladığına yer verilecektir.

2.2.5.1. Tıbbin Eşcinselliğe bakışı

XVIII. yüzyıldan itibaren eşcinsellik hastalık kategorisine alınmıştır. Bu tanı, XIX. ve XX. Yüzyılın ilk dönemine kadar kabul edilmeye devam etmiştir (Utaş Akhan, 2011: 21). Eşcinsellik üzerine birçok psikodinamik açıklama yapılmaya çalışılmıştır. Bu çalışmalarda eşcinselliğin nedenleri irdelenirken gelişimde bir duraklama olduğu, bilinçdışı çatışmalardan olduğu ve yanlış aile eğitiminden dolayı bireylerin eşcinsel olduğu iddia edilmiştir. 1869'da bazı gruplar eşcinselliğin doğuştan olduğunu savunsa da meşhur bir Alman psikiyatrist olan Richard von Krafft-Ebing, eşcinselliğin dejeneratif bir bozukluk olduğunu ve konjenital bir hastalık olduğunu iddia etmiştir (Ebing, 2014; Kar, 2020: 20). Krafft-Ebing (2014), "Cinselliğin Psikopatolojisi" isimli kitabında bu iddiasının nedenlerini ayrıntılı şekilde ortaya koymaktadır.

Psikanaliz'in kurucu Freud, çalışmalarına genel bir bakış atıldığında eşcinselliği dört başlıkta sınıflandırmıştır. Birinci teori, Oedipus kompleksinden daha açık bir ifadeyle anneden fazla ilgi gördükten sonra anneye erotik ve romantik olarak bağlanan erkek çocuk, gösterilen aşırı ilgiden dolayı organının önemi konusunda obsesif duruma gelmesinden eşcinsel olabileceğini savunmuştur. İkinci teori olarak, kendisi ve başkası arasında ayrımı fark edemeyen çocuk, annesinin vücuduyla kendisinininkini eş tutar. Lakin benmerkezci döneminden anneden uzaklaşır ve cinsel duygularının karmaşasında kalarak erkeklik organıyla obsesif kavgası başlaması sonucu eşcinsel olabileceğini savunmuştur. Üçüncü teori ise, erkek çocuk annesinde, kendisinde olan penisin olmadığını farkına varınca, anneye karşı olan sevgi nefret duygusuyla yer değiştirir ve artık hayatında erkek organına sahip bir kadın (efemine) olmasını ister. Son teorisi ise, Oedipus kompleksinin başka bir çeşidi olan, çocuğun fallik dönemde annesini babasından aşırı kıskanması sonucu babasına karşı oluşan aşırı nefret ve yok etme isteği, reaksiyon formasyon yöntemi ile eşcinsel aşka dönüşeceğini söylemiştir (Lewes, 1988 Akt: Çabuk, 2010: 10-13). Freud eşcinselliği, psikoanalitik olarak açıklamaya çalışmıştır. Freud, eşcinsellik yönelimini hastalık olarak tanımlamamıştır.

Eşcinsellik için Cinsel gelişimde yaşanan bir duraksama sebebiyle yaşanan cinsel bir varyasyon olarak değerlendirmiştir.

1800'lü yıllarda eşcinsel bireyleri tedavi etme amaçlı onarım ve dönüştürme tedavileri ortaya çıkmıştır. Eşcinsel yönelimi olan kişiyi meşgul etme, maruz bırakma ve benzeri yöntemlerle tedavi etmeye çalışmışlardır. Hatta ilk tedavi olarak erkek bir bireyi eşcinsel yöneliminden kurtulması için bisiklet sürmesi söylenmiştir (Murphy, 1992: 509-512). Onarım tedavilerinin amacı farklı cinsel yönelimi olan herkesi heteroseksüel hale dönüştürmektir. Bu çalışmaları yapan davranışçı okullarında gey ve biseksüel bireyleri heteroseksüel hale getirmek için birçok tiksindirme terapisi uygulamışlardır. Ve bu çalışmaları yapan birçok araştırmacı bu yöntemlerle eşcinselleri tedavi konusunda başarı sağladıklarını haber vermişlerdir (Çabuk, 2010: 12). Onarım terapileri ile çalışan Masters ve Johnson, tiksindirme konusunda 54 eşcinsel birey ile çalışmış ve beş yıl boyunca bireyler izlenmişlerdir. Beş yıl takibin sonunda %73 başarı ortaya koyduklarını iddia etmişlerdir (Schwartz ve Masters, 1984).

Eşcinsel yönelimi olan bireyleri tedavi için diğer bir yöntem ise "biyolojik" olmuştur. Steinach, eşcinselliği hermafrodizm (üçüncü cinsiyet) tanısının altına yerleştirmiştir. 1971'de Steinach tarafından ilk kez cerrahi bir müdahale olarak heteroseksüel bir erkeğin testis dokusunu eşcinsel erkeğe nakletmiştir. 11 tane eşcinsel bireye bu tedaviyi uygulamıştır. Ama bu çalışmalardan bir sonuç alamamıştır (Çabuk, 2010: 12).

Eşcinsel bireyleri heteroseksüel hale dönüştürmeyi amaçlayan çalışmalar devam ederlerken psikiyatrik hastalıklar konusunda bazı değişiklikler başlamıştır. Psikiyatri camiasında eşcinselliğin hastalık olma durumu çokça tartışma çıkmasına sebep olmuştur (Utaş Akhan, 2011: 22). 20. yüzyılda çoğunluk eşcinselliğin hastalık olmadığını düşünmeye başlamışken Amerikan psikanalizci Sandor Rado, bunlara kulak asmayarak eşcinselliğin tedavisini arayanların başı olmaya devam etmiştir. Rado, diğer psikanalizcilerin aksine eşcinsellik veya biseksüelliğin sonradan oluşacağını, doğuştan böyle bir şeyin olmadığını iddia etmiştir. Rado, normal cinsel yönelimin sadece heteroseksüellik olabileceğini söylemiştir (Çabuk, 2010: 14).

20. yüzyılda tıp doktorları eşcinselleri tedavi için çalışmalara devam ederken seksologlarda bu dönemde çalışmalarına ekstra bir yoğunluk vermişlerdir. Yapılan çalışmalarda, insan popülasyonu arasında eşcinsellik oranının arttığını gösterenler, homoseksüel bireylerin psikolojik sağlık durumları heteroseksüel bir kişiyle aynı

olduğunu gösteren çalışmalar ve bunun gibi birçok çalışma yapılmıştır (Kinsey vd., 2003). Amerikan psikiyatri Derneği (APA) eşcinselliğin hastalık olmadığına dair yapılan çalışmaları görmezden gelmiştir. DSM-1’de eşcinsellik; pedofili, seksüel sadizm ve benzeri cinsel sapıklıkların arasında sayılırken, DSM-2’de eşcinselliğin ruhsal hastalıklarda aranan iki durumun eşcinsellikte olmadığı tartışması eşcinselliği sınıflandırma konusunda yeni tartışma ortamları açmıştır. 1973 yılında APA tarafından eşcinsellik, hastalık kategorisinden çıkarılmıştır. Üçüncü basım olan DSM-3’te “ego distonik eşcinsellik” başlığının altına konulmuştur. Buna da çok itiraz gelince DSM-3-R’de “farklı isimlendirilmeyen cinsel bozukluklar” başlığı altına alınmıştır. Dördüncü baskı olan DSM 4’te ise hiçbir hastalık kategorisine koyulmamıştır (Çabuk, 2010: 14; Kar, 2020: 22; Utaş Akhan, 2011: 22).

Bilim dünyası eşcinselliğin hastalık olmadığını kabullenmiştir ama bazı tıbbi ve politik kurumlar tedavi için uğraşmaya devam etmektedir. Hatta Türkiye’de eşcinsellik tartışmaları ara ara gündeme gelip medyada bir hareketlilik oluşturmaktadır.

2.2.5.2. Psikolojinin Eşcinselliğe Bakışı

Psikoloji alanında cinsel yönelim başlığı her daim tartışma konusu olan konulardan birisi olmuştur. Heteroseksüel yönelim ve ilişki başlığı altına girmeyen eşcinsellik psikoloji alanı tarafından incelenmiş ve bir hastalık olduğu düşünülüp tedavi edilmeye çalışılmıştır. Sonrasında meydana gelen eşcinsel özgürlük hareketleriyle beraber psikologların ve psikiyatristlerin koyduğu bu tanı ortadan kaldırılmıştır (Köroğlu, 2020: 8). DSM’nin ve Psikanalizin kurucusu Freud’un eşcinselliğe karşı tavrı bir önceki bölümde anlatılmıştır.

Sigmund Freud eşcinselliği cinsel sapmalar başlığının altında işlemiştir. “Kıskançlık, Paranoya ve Eşcinsellikteki Bazı Nevrotik Mekanizmalar” adlı makalesinde, eşcinsel duygularla, paranoya arasında bir bağlantı olduğunu ileri sürmüştür (Bayraktar, 2022, ss. 51-52). Cinsellik üzerine kitabında şu şekilde tarif etmiştir(Freud, 2021, ss. 134-140);

Seksüel sapıklıklar, ya seksüel birleşme için belirlenmiş olan beden alanlarının ötesine anatomik bir genişleme ya da seksüel nesne ile normal olarak son seksüel hedefe giden yolda hızla geçilmeleri gereken ilişkilerde bir oyalanmadır. Cinsel sapıklığa yatkınlık, cinsel dürtünün genel-iksel bir eğilimidir. Ama bu ancak gelişmeler esnasında meydana gelen organik

değişiklikler ve psikolojik yasaklamalar ile normalleştirilir. Yani her cinsel sapma, gelişimsel yasaklamalar sonucunda ortaya çıkan bir çocuksuluk belirtisidir. Öyle ki, dönüklükler/sapıklıklar, kendilerini bu şekilde ya yasaklamalar sonucunda ya da normal bir gelişmeden ayrışma sonucunda gösterebilirler. Cinsel sapkınlık olarak tarif edilen eşcinsellik ile nevroz arasında da bazı benzerlikler vardır.

Carl Gustav Jung'da eşcinselliği sapmalar başlığında değerlendirerek şöyle açıklamıştır (Jung, 2016, ss. 58-62);

Eşcinsellik olgunlaşmamadır. Hatta bir tür çocuksuluktur. Yetişkin dünyasına adım atamamadır. Genç erkeğin yaşadığı anne ile ensest korkusu bu korkunun diğer kadınlara uzanması ve evlilik ve benzeri gibi yükümlülüklerle karşı duyulan çeşitli korkularda eşlik edebilir. Ama sonuç itibariyle eşcinsellik bireyin psikoseksüel açıdan olgunlaşmaması ve erişkin hayata adım atamamasıdır. Eşcinselliğin taşıdığı gerçek anlam, yetişkin erkek dünyasına adım atma işleminin yerine getirilememesidir. Eşcinselliğe doğru sapmanın en önemli örneği ergen eşcinselliğidir. Ergen eşcinselliği, normalde bir erkeğin rehberliğine duyulan ve gayet makul olan bu ihtiyacın sadece yanlış anlaşılmasıdır. Ayrıca anne kompleksine dayanan ensest korkusunun genel olarak kadınlara kadar uzandığı da söylenebilir. Yani eşcinsellerdeki bu korkunun asıl nedeni ensest korkusudur. Ancak henüz olgunlaşmamış bir erkeğin kadınlardan korkması son derece normaldir. Çünkü henüz olgunlaşmamış erkeklerin kadınlarla ilişkileri çoğunlukla başarısız olur. Ayrıca eşcinsellerdeki bu korku, yetişkin heteroseksüel yaşamın zorunlu kıldığı evlilik ve benzeri gibi muhtemel zorunluluklara gelen yeni ve bilinmeyen faktörlere karşı duyulan korkuları da içermektedir.

Alfred Adler'de eşcinselliği nevroz başlığı altında "Eşcinsellik Üzerine" adlı kitabında şu şekilde açıklamıştır (Adler, 2020, ss. 10-26);

Eşcinsellik -doğumsal değil- edinseldir. Eşcinselliğin kaynağı büyük ölçekli bir cesaret kaybıdır. Bu cesaret kaybindan kaynaklanan kadın korkusudur. Bu cesaret kaybı -korkaklık- da bireyin yaşamda oynayacak olduğu cinsellik rolüne yeterince hazırlanamamasından kaynaklanır. Kadına karşı cesareti kırılmış böyle bir bireyin toplumdaki diğer bireyler gibi eğitilmesi büyük bir

hatadır ve bu eşcinselliğe neden olur. Eşcinsellik, cesareti kırılmış kişilerin, seksüel alanda başarısızlık olasılığını yok etmek için çocukluktan beri başvurdukları bir antrenmandır. Bu kişiler sevgi sorununu normal yollarla çözmekten kaçarlar. Eşcinselliğin nedeni kadından duyulan korkudur. Eşcinsel birey, evleneceği kişiyle arasında korkulan kararı vermekten korktuğu için, kendisini esirgeyecek uzaklıkta tutar, bireysel olarak hazırladığı başka yollara sapar... Nasıl ki sudan korkan biri sudan, yükseklik korkusu olan biri de kendisini yüksek yerden uzak tutar, nevroza yatkın kişi de bir başarısızlıkla yüz yüze gelmekten korktuğu için kendisini başarısızlıktan koruyacak uzaklıkta tutar. Bu dolambaçlı yol ve davranış ise, toplumsal partnerle uzaklığı sağlayacak sapıklığı oluşturur... Dolayısıyla eşcinsellik tıpkı psikonevrozlar gibi norm dışı bir yoldur.

2.2.5.3. Biyolojik Açıdan Eşcinsellik

Diğer yaklaşımlarda olduğu gibi biyolojik açıdan incelendiğinde eşcinselliğin doğal kaynaklı olup olmadığı geçmişten günümüze araştırma ve tartışma konusu olmuştur. Eşcinselliğin insanın biyolojisinden kaynaklandığı veya sonradan oluştuğu sorusunun cevabını bulmaya çalışan bilim insanları birçok araştırma yapmışlardır. Bu araştırmalardan ilk akla gelen farklı tür hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalar olmuştur. Gözlemler sonucunda da bazı hayvanlarda da eşcinselliğin bulunduğu tespit edilmiştir. Bu veriye ulaşan bilim insanlarının bazıları eşcinselliği doğallığın bir kriteri olarak saymaya başlarken diğer bir kısmı ise bu bilginin bu kanaate varmak için yetersiz olduğunu söylemişlerdir (Tanaydın, 2017: 14-15).

Bancroft (1990), insandaki gelişim evrelerinde etki eden faktörlerin sonucu eşcinselliğin meydana geldiğini söylemektedir. Bu sebeple biyolojik faktörlerin de eşcinselliğin konusunda etki ettiğini ama insan dışındaki diğer canlılarda bu sebebin tamamıyla biyolojik faktörlere dayandırılır iken insanda en büyük etkinin sosyal öğrenme ve cognitive yoluyla gerçekleştiğini söylemektedir (Bancroft, 1990). Bancroft (1990), sosyal etkileşim ve sosyal öğrenmenin etkisiyle biyolojik faktörlerin cinsel yönelime dönüşümü insana hastır. Geçmiş toplumlardan günümüze kadar eşcinsellik, başlangıç sebeplerini incelediğimizde geleneklere bağlı bir eşcinsellik oluşumu çıkmaktadır. Bununla beraber, Bancroft, heteroseksüeller ve homoseksüeller üzerinde yapılan biyolojik çalışmalarda hormon miktarlarının farklı olmadığını ortaya koymuştur. Farklı olduğuna dair bir delilin olmadığını savunmuştur. Aynı şekilde

cinsel hormonlardaki hormon dengesizliğinden dolayı ortaya çıktığını savunanlara da karşı çıkmıştır.

Alkan (2014), cinsel yönelimi araştırma evresinde biyolojik yaklaşımın kullanmış olduğu kromozom çalışmaları sonucunda eşcinsellik olayının bazı kodlara bağlı olduğuna ulaşmıştır. Lakin bu kodların sadece insanın doğum öncesi, sinir sistemi gibi insanın sadece biyolojik yapısı ile değerlendirildiğinde tam olarak tanımlanmamış olacağını söylemiştir. Eşcinsellik sosyal çevre ile gelişen, anlam bulan biyoloji ile birleşip tam bir tanıma ulaşan bir yönelimdir (Danyeli Güzel, 2017: 11).

Geçmişten günümüze bu konuyla ilgili birçok sebep ortaya atılmıştır ama bireyin biyolojik faktörlerin etkisiyle doğuştan içten gelen bir arzuya sahip olarak değil cinsel yönelimin kişinin içinde yetiştiği kültür, toplum ve şartların bir araya gelmesiyle oluştuğu konusunda fikir birlikteliği vardır. Bu alanda çalışan bilim insanları, genetik etkenleri incelediklerinde eşcinsellik yönelimi konusunda genetiğin etkisinin çok küçük bir rolü varken sosyal, psikolojik ve toplumsal etkenlerin büyük paya sahip olduğu konusunda söz birliğine varmışlardır (Ummannel, 2003: 13).

Bazı Teorisyenler eşcinselliğin biyolojik olarak meydana geldiğini savunmuşlardır. Mesela Hofman (1995), erkeklerin eşcinsel olarak doğduğunu, bireyi anne karnındayken bebekte oluşan erkeklik hormonunun azlığı veya kız çocuklarında ise fazlalığı embriyonun eşcinsel olmasına sebep olduğunu savunmaktadır. Hayvanlar incelendiğinde bu teori doğru bir teoridir ama insanlar üzerinde çokça çalışma yapıldığında teoriyi kanıtlayacak net bir kanıt bulunamamıştır (Akcan, 2017: 19). Başka bir görüşte eşcinsel erkek bireylerin vücudunda testosteron hormonunun az bulunması kadın eşcinsel bireylerin vücudunda ise fazla bulunmasının eşcinselliğe sebep olduğunu iddia etmişlerdir. Yapılan araştırmalarda ise bu oranın az veya fazla olması vücuttaki arzuyu artırdığı veya azalttı fakat cinsel yönelimi değiştirmedigi tespit edilmiştir (Gartrell, 1982, Akt: Akcan, 2017).

Biyolojik yaklaşımın genel tanımlarını incelendiğinde cinselliği üreme merkezi olarak tanımlarken bu olaya doğal cinsellik dendiği ve sonucunda üreme olayının gerçekleştiğine dair tanımlandığı görülmektedir. Buradan yola çıkarak eşcinsellikte üreme olayın olmaması biyolojik yaklaşımdaki tanımlara göre eşcinselliğin “doğal olmayan” başlığının altında olduğu söylenebilir.

Biyolojik faktörlerin geneli incelendiğinde, eşcinselliğin doğuştan olmadığını, biyolojik altyapısının çok küçük bir payı olduğunu, doğan herkesin cinsel yönelim hususunda heteroseksüel olarak dünyaya geldiğini, dünyaya geldikten sonra aile etkisi ve sosyal çevre yönelimi hususunda belirleyici olduğu görülmektedir. Buradan bakıldığında eşcinselliğin biyolojik değil patolojik olduğu sonucuna varılabilir (Akcan, 2017: 19-20).

2.2.5.4. Sosyolojik Açıdan Eşcinsellik

Eşcinselliği ne psikolojik bakış ne biyolojik bakış ne psikanaliz ne de tıp tam olarak açıklayabilmiştir. Biyolojik yaklaşım doğuştan geldiğini, psikoloji ve psikanaliz yaklaşımları aile davranışlarından oluştuğunu, oedipus kompleksinden dolayı veya diyan kompleksinden dolayı eşcinselliğin meydana geldiğini söylemişlerdir (Mondimore, 1999: 120-124).

Eşcinselliğin gerçekten sebeplerini bulabilmek için biyolojik faktörlerin yanı sıra sosyolojik yaklaşımlara bakmak daha doğru olacaktır. Cinsel yönelim konusuna bir kesim, biyolojik şekilde olduğunu düşünse de pastanın büyük dilimine sosyolojik faktörler sahiptir. Mesela geçmiş toplumları incelediğimizde eşcinsellik toplumun günlük hayatta bir parçası bazen bir kuralı bazen de gurur duydukları bir mesele olurken o toplumlar içinde eşcinsellik diye bir kategorizasyon bulunmamaktadır. Aynı dönemdeki bazı toplumlara baktığımızda ise bu davranışların tam tersi olarak hukuk tarafından cezası olan, insanların toplumdaki dışladığı normal olmayan bir kategoriye konmuştur (Ertan, 2009; Ummanel, 2003).

Yapısalcı yaklaşım, cinselliğin sadece toplumsal olaylar sonucunda şekilleneceğini ve onu şekillendiren en büyük gücün toplum olduğunu söylemektedir. Sosyal psikolojik yaklaşımlar cinsel yönelimi, bireyde motivasyonel uyarıcıların uyarıldığı bir olay olarak görürler (Ummanel, 2003: 3-5). Bunların yanında etkileşimsel yaklaşımlar ise eşcinselliğin temelini araştırılırken sosyal ve toplumsal bağlamların incelenmesi gereken bir yönelim olduğunu savunurlar (Tanaydın, 2017: 15).

Eşcinsellik olgusunu geçmiş toplumlardan günümüze kadar incelediğimizde ortaya çıkmasına sebep olan birçok bulgu ile karşılaşırız. İlkel toplumlarda eşcinsellik konusunda en çok karşılaşılan kabileler, genelde karşı cinse karşı cinsel ilişkinin kısıtlandığı toplumlardır. Bu sınırlama sonucunda yaşanan eşcinsel ilişkiler toplumsal normların bir sonucudur. Bunun bir örneği de kontrol mekanizmasının çok yoğun

olduğu ve karşılıklı cinsel ilişkilerin sınırlandırıldığı; yatılı okullar, manastırlar, hapishaneler ve benzeri kurumlarında eşcinselliğe eğilimin oluşmasında büyük bir etkiye sahiptir (Tuna, 2004: 44). Bu tarz karşı cinslerin cinsel ilişki kurmasına sınır koyan toplumlardaki ergenlik çağına girmiş gençlerin karşı cins veya kendi cinslerine karşı cinsel tepki verme yetisi görülür. Bu tepki bir süre sonra yasak kalksa bile o gencin eşcinsel çizgiye kaymasına sebep olabilir (Mondimore, 1999: 266-268).

Bazı ilkel toplumlarda ise kadının sadece üreme aracı olarak görülmesinden dolayı toplumlarda erkek erkeğe ilişkilere sıkça rastlanmıştır. Bu da o toplumdaki genç erkeklerin, erkekliklerini kaybetmemek için onları hemcinsleriyle ilişkiye yönlendirmiştir. İlerleyen süreçte bu olayın etkisiyle eşcinselliğe kaymalar da görülmüştür. Geçmişten günümüze baktığımızda Antik Yunan'da, Eski Roma'da, Eski Çin'de, Hawaii'de ve benzeri birçok toplumda bu kaymalar görülmüştür (Corraze, 1991: 22-25). Bu kaynaklardan şu çıkarılabilir ki yetişen gençlerde eşcinsellik olgusunun oluşmasının sebebi toplumsal bir alt yapıya ve düşünce yapısına dayanmaktadır.

Bütün yaklaşımlar incelendiğinde eşcinselliği tek bir yaklaşımla açıklamanın yetersiz olduğu görülmektedir. Çünkü eşcinsellik çok yönü olan bir olgudur. İkel toplumlarda Yunan'da, Roma'da, Osmanlı'da ve çoğu doğu toplumlarında eşcinselliğin temeli kültürel bir altyapıya dayanmaktadır. Bu sebepten eşcinselliğe tamamen psikolojik veya tamamen biyolojik demek yanlış olacağı gibi tamamen sosyaldir demek de yanlıştır.

2.2.6. Semavi Dinlerin Eşcinselliğe Bakışı

Dinlerin hepsinde insan hayatını düzenleme hususunda belirli kurallar bulunmaktadır. Bu düzenlemelerden en çok ehemmiyet verilen aile müessesesi olmuştur. Allah, yaratılıştta insana birçok duygu vermiştir ve bu duygularının yönetimini ise insana bırakmıştır. Bu duyguların kontrolü hususunda en yoğun olanlarından birisi de şehvet duygusudur. Şehvet duygusu, insanda cinsel ihtiyaçlar meydana getirmiştir. Bu duygunun doğru bir şekilde kullanılabilmesi için Semavi dinler, bazı emir ve yasaklar oluşturmuşlardır. Bu bölümde Yahudilik ve Hristiyanlık dinlerinin, farklı cinsel yönelimlere karşı ahlak kaidelerindeki tutumu incelenecektir.

2.2.6.1. Yahudiliğin Eşcinselliğe Bakışı

Diğer dinlerde olduğu gibi Yahudilik'te de aile müessesesine karşı ve şehvet duygusunun kontrol edilmesine karşı belirli ahlak kaideleri bulunmaktadır. Tevrat'ın Yaratılış bölümünde insanoğlunun dişi ve erkek olmak suretiyle iki cinsten yaratıldığını ve bu cinslerin birleşerek çoğalması emredildiğinden bahsetmektedir (Kitabı Mukaddes, 2001, Tekvin 1/27,28). Yaratılış bölümünde Adem'in (as) kendisinden sonra yaratılan Havva ile yakınlaşp bağlanması gerektiği ve "Çoğalın" (Tekvin 2/24) emirlerinden yola çıkarak cinsiyetler arasındaki ilişkinin neslin devamı amaçlı olduğu anlaşılmaktadır. İnsanlık tarihindeki bu ilk evlilik, Tanrı'nın insan hususunda cinsel konudaki beklentisini gözler önüne sermektedir. Diğer insanlara nazaran kendilerini seçkin olarak gören Yahudiler'de ailenin yeri çok farklıdır. Tanrı ile olan anlaşmayı yürütebilmek için şehvet arzusunun meşru bir şekilde karşılanması gereklidir (Turan 2018: 78). Bu hususlar dikkate alınarak incelendiğinde Tanrı'nın heteroseksüel ilişkiyi kabul ettiğine dair birçok delil mevcutken Tevrat'ta homoseksüelliği destekleyen herhangi bir ayet bulunmamaktadır.

Eşcinsellik, İbranicede erkek ve yatmak kelimelerinin birleşimiyle oluşan "miskabzakur" kelimesiyle karşılık bulmaktadır ve zoofili ile beraber yasaklanan davranışlar arasında kabul edilmiştir (Kulakçioğlu, 2012: 25-27). Tevrat'ta şu bölümlerde eşcinsellik ile ilgili açık olarak gelen bahisler vardır (Kitabı Mukaddes, 2001);

İki melek akşamleyin Sodom'a vardılar. Lut kentin kapısında oturuyordu. Onları görür görmez karşılamak için ayağa kalktı. Yere kapanarak, "Efendilerim" dedi, "Kulunuzun evine buyurun. Ayaklarınızı yıkayın, geceyi bizde geçirin. Sonra erkenden kalkıp yolunuza devam edersiniz". Melekler, "Olmaz" dediler, "Geceyi kent meydanında geçireceğiz". Ama Lut çok diretti. Sonunda onunla birlikte evine gittiler. Lut onlara yemek hazırladı, mayasız ekmek pişirdi. Yediler. Onlar yatmadan, kentin erkekleri -Sodom'un her mahallesinden genç yaşlı bütün erkekler- evi sardı. Lut'a seslenerek, "Bu gece sana gelen adamlar nerede?" diye sordular, "Getir onları da yatalım. Lut dışarı çıktı, arkasından kapıyı kapadı. "Kardeşler, lütfen bu kötülüğü yapmayın" dedi, "Erkek yüzü görmemiş iki kızım var. Size onları getireyim, ne isterseniz yapın. Yeter ki, bu adamlara dokunmayın. Çünkü onlar konuğumdur, çatımın altına geldiler. Adamlar, "Çekil önümüzden!" diye

karşılık verdiler, “Adam buraya dışardan geldi, şimdi yargıçlık taşıyor! Sana daha beterini yaparız”. Lut’u ite kaka kapıyı kırmaya davrandılar. Ama içerdeki adamlar uzanıp Lut’u, kapıya dayanan adamları, büyük küçük hepsini kör ettiler. Öyle ki, adamlar kapıyı bulamaz oldu. İçerdeki iki adam Lut’a, “Senin burada başka kimin var?” diye sordular, “Oğullarını, kızlarını, damatlarını, kentte sana ait kim varsa hepsini dışarı çıkar. Çünkü burayı yok edeceğiz. RAB bu hakkında birçok kötü suçlama duydu, kenti yok etmek için bizi gönderdi (Yaratılış 19/1,13). Kadınla yatar gibi bir erkekle yatma. Bu iğrençtir (Levililer 18/22). Bir erkek başka bir erkekle cinsel ilişki kurarsa, ikisi de iğrençlik etmiş olur. Kesinlikle öldürülecekler. Ölümü hak etmişlerdir (Levililer 20/13).

Bu bölümler incelendiğinde Tevrat’ta Tanrı’nın homoseksüelliği yasakladığı sonucuna ve ceza gerektiren bir durum olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Bazı bölümlerde ise üstü kapalı olarak eşcinselliğin yasaklandığı görülmektedir. Mesela Nuh ve oğulları Sam, Ham Yafet arasında geçen bölümde (Tekvin 9/18,25) Ham’ın babası uykudayken babasıyla ilişkiye girmesi yorumu ve sonrasında Kenan halkının lanetlenmesi cinsel yönelim konusunda Tanrı’nın tepkisi üstü kapalı şekilde verilmiştir (Ölmez, 2021: 36-37).

Hâkimler, 19/1,29’da Levili bir gencin Giva’ya yolculu anlatılırken Lut’un yaşadığına benzer bir olayla da burada karşılaşılmaktadır. Levili genç, cariyesi ve yardımcısıyla geceyi Giva’da geçirmeye karar verirler. Yaşlı bir adamın evine misafir olmuşlar. “Onlar dinlenirken kentin serserileri evi kuşattı. Kapıya var güçleriyle vurarak yaşlı ev sahibine, “Evine gelen o adam dışarı çıkar, onunla yatalım” diye bağıldılar (Hâkimler 19/22)”. Bu hengamenin üzerine yaşlı adam misafir genci vermek yerine kendi kızını ve gencin cariyesini dışarıdakilere teklif etmiş. Dışarıdakiler bu teklifi kabul etmemişler. “Bunun üzerine Levili cariyesini zorla dışarı çıkarıp onlara teslim etti. Adamlar bütün gece, sabaha dek kadınla yattılar, onun ırzına geçtiler. Şafak sökerken onu salıverdiler (Hakimler 19/25)”. Levili kapısında kızın cesedini bulmuş ve sonrasında İsraililer o toplumdaki intikamını almıştır. Burada adam Lut’ta (as) olduğu gibi melek olmadığından dolayı bu olaya engel olamamıştır. Bu iki olayda Sodom ve Gomora kavimlerini ilahi bir güç yok ederken Giva kavmini ise İsrail askerleri yok etmiştir. İki olayda da aynı cinsel yönelim suçundan dolayı bir cezalandırma görülmektedir.

Aynı şekilde Tevrat yorumcularının bazılarına göre Yusuf'un (as) yakışıklı bir genç olduğundan dolayı Potifar tarafından cinsel ilişki amacıyla alındığı lakin Cebrail'in gelerek Potifar'ın cinsel yetilerinin elinden alındığını daha açık bir ifadeyle hadım ettiğini bunun sonucunda ise Potifar'ın cinsel arzusuna ulaşamadığını belirtmişlerdir (Kulakçioğlu, 2012: 25-29). Buradaki yorumun doğruluğu veya yanlışlığı konusunda çokça tartışma bulunsa da genel manada eşcinselliğin hoş karşılanmadığına dair bir yorum çıkmaktadır.

Levililer 18. bölümde, yasak ilişkiler bahsi ele alındıktan sonra, çocukları ilah Molek'e ateşte kurban etme, ensest, zina, eşcinsellik ve zoofili gibi bölümlerinin hepsi, iğrençlik olarak nitelendirilmiş. Levililer, 18/22'deki ayet incelendiğinde eşcinselliğin iğrençlik ve günah olduğu ve ölümlle cezalandırılması gerektiği söylenerek yasak bir ilişki olduğuna değinilmiştir. Bu ayet "Kadınla yatar gibi bir erkekle yatma. Bu iğrençliktir" Tevrat'ta eşcinselliğin yasaklandığının en açık delilidir. Torah'ta cinsel ilişki iki başlığa ayrılmıştır: vajinal ve anal. Anal olan daha açık bir ifadeyle erkek erkeğe olan ilişkiyi yasaklamıştır (Halakhah | Sefaria, t.y.). Yahudi kaynaklarının bazılarında ise erkek eşcinselliğinin bireysel cezanın yanında tabiatta bir bozulmaya sebebiyet verdiği görülmektedir. Örneğin depremlerin eşcinsel ilişkiler sonucu Tanrı'nın tabiat aracılığıyla insanlığa bir cezası olarak görülmüştür. Bunun yanında Talmud'da güneş tutulmasının sebeplerinden birisi de homoseksüellik olarak söylenmektedir (Turan, 2018: 83).

Yahudi hukuku incelendiğinde iki erkek ilişkiye girdiği takdirde toplumda dışlanıp öldürüleceklerini söylemektedir. Çünkü eşcinselliği, Tanrı'nın sevmediği, çok kötü bir suç olarak değerlendirirler (C. Şeker, 2015; Turan, 2018: 82). Bu eşcinsel birleşmede eğer pasif olan erkeğe tecavüz edilmiş ise o ölüm cezasından muaf tutulmaktadır. Yahudi hukukunda eşcinselliğin yasak olmasıyla beraber o atmosferi oluşturabilecek durumlarda engellenmeye çalışılmıştır (Turan, 2018: 80-84). Tevrat'ta, Torah'ta ve Yahudi hukukunda açık bir şekilde erkek erkeğe ilişki yasaklanmışken kadınlarla ilgili bir hüküm bulunmamaktadır. Kadınların kendi arasındaki eşcinsel ilişkide herhangi bir ceza ortaya koyulmamıştır. Bu konuda Yahudiler ceza olarak "Mısırlıların geleneklerini uygulama yasağı" adlı maddeyi kullanmışlardır. Bu maddede kadın kadına ve erkek erkeğe evliliğin yasaklığı hususuna değinilmiştir. Bu durumun evlilik dışı bir ilişki olması hasebiyle Musa bin Meymun lezbiyenliği, Torah'da bir karşılığı

olmasa da Tanrı'ya karşı bir isyan olarak nitelendirmiş ve cezasının mahkeme kararıyla kırbaçlama olabileceğini söylemiştir (Turan, 2018: 85).

Sonuç olarak Yahudiliğe ait kaynaklar incelendiğinde erkeğe ve kadına tahsis edilen cinsel duygunun amacı neslin devamı olmuştur. Bunun neticesinde erkek eşcinselliği ve ensest ilişkiler yasaklanan, kötü görülen ve cezaya tabi tutulan bir eylemler olarak görülmüştür. Kadın eşcinselliği erkek eşcinselliği ile aynı kategoriye konmasa da uygun olmayan davranış olarak kabul edilmiş ve belirli bir ceza statüsüne yerleştirilmemiştir. Yahudiliğin kutsal kitaplarında eşcinselliğe karşı olumsuz bir yaklaşım varken modernizmle beraber Yahudilik bazı gruplara bölünmüştür. Bunun neticesinde de yeni oluşan farklı gruplar tarafından da farklı yorumlamalar yapılmıştır. Mesela Ortodoks Yahudiler eski geleneğin devamı olarak eşcinselliği dışlamışlardır. Reformist ve Yeniden Yapılandırmacı Yahudiler ise gey ve lezbiyenlik müessesesi herhangi bir sorun teşkil etmemektedir (Kulakçioğlu, 2012: 24-30; Turan, 2018: 88-105). Hatta bu tarz evliliklerin nikahını hahamlar yapmaktadır. Muhafazakâr Yahudiler'de ise bu konu çözümlenememiş bir husus olarak devam etmektedir. Şöyle denebilir ki, Yahudilik tarihinde homoseksüelliğe bakış modernleşme ile beraber karmakarışık hale gelmiştir.

2.2.6.2. Hristiyanlığın Eşcinselliğe Bakışı

Hristiyanlık, Yahudiliğin devamı olarak gelmiş içerisinde Eski Yunan ve Roma kültürünün izlerini barındıran bir dindir. Hz. İsa Hristiyan olarak değil Yahudilerin beklemiş olduğu Mesih olarak gelmiştir (Turan, 2018: 117-118). İsa'nın (as) ölümünden sonra Pavlus'un yapmış olduğu yorumlarla Hristiyanlık dini oluşturulmuştur. Bu sebepten dolayı Tevrat'ı daha açık bir ifadeyle "Eski Ahid'i" kabul etmişler ama bunun yanında Hz. İsa'nın öğretilerini "Yeni Ahid" ismiyle Kitab'ı Mukaddes adı altında birleştirmişlerdir.

Yahudilikten gelen bazı anlayışlar değiştirilirken evlilik ve aile müessesine verilen önem aynı çizgide devam etmiştir. İsa (as) evlilik ve boşanma hususunda sorulan soruyu şöyle cevaplamıştır:

Kutsal yazıları okumadınız mı? Yaradan başlangıçtan 'İnsanları erkek ve dişi olarak yarattı' ve şöyle ekledi: 'Bu nedenle adam annesini babasını bırakıp karısına bağlanacak, ikisi tek beden olacak.' Şöyle ki, onlar artık iki beden

değil, tek bedendir. O halde Tanrı'nın birleştirdiğini insan ayırmasın (Matta, 19/4-6; Markos, 10/6-9).

Pasajdan anlaşılacağı üzere Yaratılıştaki Âdem (as) ve Havva (as) ayetlerindeki bölümle aynı anlayışa sahip olup kadın ve erkek cinsinin birlikte olması, aile olmak için bu ikisinin şart olduğu ve Tanrı'nın heteroseksüel bir birleşmeden hoşnut olacağı vurgulanmıştır. Bu pasajı destekler nitelikte olan, “Erkek karısına ve kadın da kocasına hakkını versin. Kadının bedeni kendisine değil kocasına aittir. Bunun gibi, erkeğin bedeni de kendisine değil, karısına aittir (I. Korintliler 7/1-4)”. Pasajı, aile kurumunun oluşması için ve Tanrı'nın hoşnut olması için erkek ve kadın birleşmesinin şart olduğu vurgulamaktadır.

İncil'de eşcinselliğe olumsuz bakılmasının sebebi, Hristiyanlığın doğduğu ve geliştiği toplumlarda bu ahlak dışı davranışın hat safhada olmasındandır. Mesela, Antik Yunan ve Eski Roma'da, oğlancılık, lezbiyenlik, zoofili ve benzeri yönelimler toplum içinde yaygın olan durumlardı (Kulakçioğlu, 2012: 34-36). Bu toplumlar içinde gelişen Hristiyanlık dini de bu durumlara karşı bir tavır sergilemek durumunda kalmış olduğu görülmektedir.

Kitab'ı Mukaddes'te üçü Eski Ahit'te üçü de Yeni Ahit'te olmak üzere eşcinselliğin açık bir şekilde yasak olduğunu belirten ayetler şu şekildedir, bunlardan (Yaratılış 19/1,13), (Levililer 18/22) ve (Levililer 20/13) ayetleri “Yahudilikte Eşcinsellik” başlığında verilmiştir. Yeni Ahit'teki üç ayet şu şekildedir (Kitabı Mukaddes, 2001);

İşte böylece Tanrı onları utanç verici tutkulara teslim etti. Kadınları bile doğal ilişki yerine doğal olmayanı yeğlediler. Aynı şekilde erkekler de kadınla doğal ilişkilerini bırakıp birbirleri için şehvetle yanıp tutuştular. Erkekler erkeklerle utanç verici ilişkilere girdiler ve kendi bedenlerinde sapıklıklarına yaraşan karşılığı aldılar (Romalılar 1/26-27). Günahkârların, Tanrı Egemenliğini miras almayacağını bilmiyor musunuz? Aldanmayın! Ne fuhuş yapanlar Tanrı'nın Egemenliğini miras alacaktır ne puta tapanlar, ne zina edenler, ne oğlanlar, ne oğlancılar, ne hırsızlar, ne açgözlüler, ne ayyaşlar, ne sövücüler, ne de soyguncular (1. Korintliler 6/9-10). Çünkü biliyoruz ki, Yasa doğrular için değil, yasa tanımayanlarla asiler, tanrısızlarla günahkârlar, kutsallıktan yoksunlarla kutsala karşı saygısız olanlar, anne ya da babasını öldürenler, katiller, fuhuş yapanlar, oğlancılar, köle tüccarları,

yalancılar, yalan yere ant içenler ve sağlam öğretiye karşıt olan başka ne varsa onlar için konmuştur (1. Timoteus 1/9-10).

Üç pasaj incelendiğinde oğlancılık daha açık bir ifadeyle erkek eşcinselliğinden bahsedildiği görülmektedir. Tevrat'ta bahsedilen Sodom halkının eşcinselliği sebebiyle yok olmasından sonra ismi kullanılmaya devam etmiştir. Hristiyanlıkta erkek erkeğe birleşmeye “sodomy” denilmektedir (Yüksek ve Yetkin, 2012: 7-9). Bu pasajlar dışında içeriği hakkında ve yazarı hakkında tartışmalar bulunsa da en klasik metinlerden olan Barnaba'nın mektuplarında, “Eşcinsel ilişki sürüngenler ve sırtlanların davranışlarıyla kıyaslanabilecek bir iğrençliktir” şeklinde geçmektedir (Barnaba'nın Mektubu, t.y.; Turan, 2018: 122).

Markos, Yuhanna, Luka ve Matta incillerin de eşcinsellik ile ilgili çok net veriler yok iken Pavlus'un mektuplarında eşcinselliğin kesin olarak yasaklandığına dair pasajlar bulunmaktadır. Bu sebepten dolayı Hristiyanlığın eşcinselliğe bakışı, Eski Ahit'ten gelen bilgilerle ve Pavlus'un mektuplarıyla şekillenmiştir. Pavlus'un Romalılara Mektubu'nda;

Ölümsüz Tanrı'nın yüceliği yerine ölümlü insana, kuşlara, dört ayaklılara, sürüngenlere benzeyen putları yeğlediler. Bu yüzden Tanrı, birbirlerinin bedenlerini aşağılasınlar diye, onları yüreklerinin tutkuları içinde ahlaksızlığa teslim etti. Tanrı'yla ilgili gerçeğin yerine yalanı(c) koydular. Yaradan'ın yerine yaratığa tapıp kulluk ettiler. Oysa Tanrı sonsuza dek övülmeye layıktır! Âmin. İşte böylece Tanrı onları utanç verici tutkulara teslim etti. Kadınları bile doğal ilişki yerine doğal olmayanı yeğlediler. Aynı şekilde erkekler de kadınla doğal ilişkilerini bırakıp birbirleri için şehvetle yanıp tutuştular. Erkekler erkeklerle utanç verici ilişkilere girdiler ve kendi bedenlerinde sapıklıklarına yaraşan karşılığı aldılar (Romalılar 1/23-27).

Pavlus eşcinselliği Tanrı'ya isyan pasajında (Romalılar 1/18-32) yer vermiştir. Pasajın geneline bakıldığında eşcinselliğin dinsizliğin bir sonucu meydana geldiğini ve putperestliğe kaynaklık ettiği sonucuna ulaşılmaktadır. Yahudiler İbranice'de eşcinsel anlamına gelen “Mişkabzakur” kelimesini kullanırken Pavlus, Yunanca'da yatmak manasında olan “Koite” ve erkek manasına gelen “Arsen” kelimelerini birleştirerek eşcinselliğe “Arsenokoites” ismini vermiştir ve bu kelimeyi ilk defa Pavlus kullanmıştır.

Hristiyanlığı Yahudilik ve İslam'dan ayıran bir özellikte kilise dini olmasıdır. Kilise, Hristiyanlar için "İsa'nın bedeni" sayılmakta ve kiliseye uymadan Hristiyanlık yaşamak isteyen bireyler Hristiyan sayılmamaktadır. Buna ek olarak kutsal kitabın yanında kilise babalarının yazıları da din için uyulması gereken zorunlu maddeler olarak sayılmaktadır. Bu sebepten dolayı o toplumda hâkim kilise olan Katolik Ortodoks veya Protestanlığın eşcinselliğe yaklaşımı o toplumun eşcinselliğe bakışını etkilemiştir (Turan, 2018: 119-123).

Roma Katolik Kilisesi'ne göre eşcinsellik, Tanrı'nın yasaklamış olduğu ve doğanın dengesini bozan yaşam kanunlarına aykırı olduğu için Eşcinsellik yasaklanmıştır (Demirezen, 2017: 7-8). Doğu Ortodoks Kiliseleri ise eşcinselliğe karşı muhafazakarlığını sürdürerek kendilerini bu konuya kapatmışlardır. Batı Ortodoks Kiliseleri ise biraz daha kendi aralarında eşcinselliği savunanlar ve savunmayanlar diye bölünmeler yaşamıştır. Protestan Kiliseleri eşcinselliği doğaya aykırı bir davranış olarak görse de üzerinde yaşadıkları hâkim kültür sebebiyle bu konuda en rahat Hristiyan topluluğu olarak görülmektedir. Son dönemde ortaya çıkan Hristiyan kökenli dinler olan Mormonlar, Yahova Şahitleri eşcinselliğe katı bir karşıtlığı bulunmaktadır (Kulakçioğlu, 2012; Turan, 2018: 126-135). Eşcinsel ilişkilere onay veren hatta evlilikleri kendi elleriyle yapan kiliseler vardır. Lakin dünyadaki çoğu Hristiyan kilise bu durumu kabullenmemiştir.

Sonuç olarak Hristiyanlıkta pasif veya aktif fark etmeden iki erkeğin cinsel ilişkiye girmesi sonucunda asla Tanrı'ya ulaşamayacakları vurgulanmaktadır. Lakin Hristiyan bir birey eşcinsel yönelimini terk eder ve tövbe ederse Tanrı tekrardan egemenliğine alacaktır (Kulakçioğlu, 2012: 40). Pavlus'un yazdığı mektuplar çokça incelenmiş ve birçok hüküm çıkarılmıştır. İncelenen hükümlerde eşcinselliğin Tanrı'ya karşı olmak, dinsizlik, günahkarlık ve ahlaksızlık olduğu çıkmaktadır. Pavlus cinsel yönelimin her türünü ilahi yasaya baş kaldırmak olarak tanımlamıştır (Turan, 2018: 131-135). Hristiyanlıkta eşcinselliğin sevilmeyen kötü bir yönelim olduğuna açıkça ulaşılmaktadır. Lakin eşcinselliği destekleyen bir anlatım bulmak isteyenler çok fazla zorlama yapmaları gerekmektedir. Bu da hangi dine mensup olunursa olunsun dini bir metni yorumlarken kendi isteğine göre değil en saf haliyle anlamaya çaba göstermelidir. Hristiyanlık içinde eşcinselliğe yönelim ise sadece yaşanan kültürden etkilenen kilisenin öğretileri sonucu ortaya çıkmıştır. Diğer türlü ana metinler incelendiğinde eşcinsellik kabul edilmeyen bir olgudur.

2.2.7. Sinemada Eşcinselliğin Ortaya Çıkışı

Toplum içinde erkeklik ve kadınlık kalıplarını istediği gibi şekillendirebilen sanat dallarının başında sinema gelir. İzleyicilere basit, kurmaca bir hayatın sahnelerini anlatıyor gibi gözükse de vermek istediği mesajı en kolay şekilde izleyiciye verebilir. Sinemanın bir diğer özelliği de içinde bulunduğu toplumun genel yapısından esinlenerek o toplumun kültürel, ekonomik, psikolojik ve benzeri diğer yapıları hakkında bilgi verir (Kuruoğlu ve Aydın, 2014: 238-240).

Sinema, bir taraftan izleyiciye bir konu hakkında bilgi veya bir olay örgüsü verirken bir taraftan bilinçaltına ulaşarak oraya vermek istediği mesajı verir. Toplumsal hayatta sadece hayallerde olabilecek, devlet tarafından yasaklanmış veya ulaşılması çok güç olan şeyleri gösterebilir. Bir yandan da sinema bilinçaltımıza; tüm zevkleri, günahları, yasakları, tabuları gerçekleştirmeden de zihnimizle bütünleştirmeyi daha açık bir ifadeyle gerçekten yaşamış hissini oluşturmayı söz verir. İçine girildiğinde tüm yapılamayacak şeyler yapılmakta, ulaşılamayacak şeylere ulaşılmaktadır (Dorsay, 2000; Duca, 1947).

Bilinçaltına yerleştirilen yasak olaylardan en çok ilgi çekenlerden birisi de eşcinselliktir. Sinemada cinsellik ile sinemada eşcinsellik olgusu arasında her zaman sıkı bir bağ vardır. Hays yasasının³ hâkim olduğu dönemde Amerikan sinemasında, cinsellik ile ilgili sahneler uzaktan-yakından yer verilmezken eşcinsellikte cinsel sinemanın özel bir alanı sayılarak o da yasaklanmış durumlardan birisi olmuştur. Sonraki dönemlerde eşcinselliğin toplum içinde yayıldığı mekanlarla sinema sahnelerine girmeye başlamıştır. Mesela erkek veya kadın hâşimaneleri, ordu, okul gibi hemcinslerin bir arada olup diğer cinsinden kimsenin bulunmadığı ortamların filmlere konu olması buna örnektir (SeeBlen ve Roloff, 1966).

Bu süreçten sonra sinema tarihinde eşcinselliği dünyaya normal bir olgu olarak dahil etmek için bilinçaltına bu tarz mesaj verecek filmler oluşturulmuştur. Filmlerin alt yapılarında eşcinsellerin dünyalarına onların gözünden bakabilme teması yapmaktadır. Amerikan sinemasında eşcinsellik zamanla tüm türlerde işlenen bir konu

³ Hollywood'da 1924-1966 arasında geçerli olan bir otosansür uygulaması. Her türlü sapıklık kategorisine girecek eylemin film veya diziden kaldırılması için düzenlenmiş 12 maddelik yönetmelik. Diğer ismi "Film Üretim Yasası" (Film Üretim Yasası, 2022).

olmaya başlamıştır. Polisiye film ve dizilerinde, bilim kurgu, savaş ve benzeri çoğu türde bazen açık bir şekilde bazen de kapalı bir şekilde işlenmiştir (İ. T. Doğan, 2016: 108-110). Bu sebeple sinema kurulduğu günden bu yana bilinçaltına mesaj verme ve bir şeyler yerleştirme hususunda her dönem oldukça başarılı olmuştur.

Son kırk senede Hollywood filmleri ve sonrasında internet platformları vasıtasıyla eşcinsellik, adım adım alt mesajlarla önce Amerikan toplumuna sonra da bütün dünyaya zararsız ve hatta övülecek, sevilecek bir serbest seçim, alternatif bir varoluş tarzı olarak kabul ettirilmiştir (SeeBlen ve Roloff, 1966: 165-168). Buna örnek olarak 1982 yılında “Tootsie” bir erkek kadın rolünde oynar ve filmin sonunda bir erkek niçin kadın olmasın alt mesajı verilmiştir. Sonrasında 1993 yılında çıkan “Philadelphia” filminde eşcinsel olan birisinin AIDS hastalığı sonucunda girdiği bir mahkemeden kendisini savunarak 5 milyon kazanıp sonrasında can vermesi ile eşcinselleri acındırmaya dayalı bir alt mesaj verilmiştir. 2005’te ise “Brokeback Mountain” filminde sert batı koyularını bu tarz eşcinsel ilişkiler yaşayabileceğini ve aşırı homofobik sahneler işletilerek eşcinsellere karşı bir savunma ve hoşnutluk alt mesajı barındırır (Merter, 2023, ss. 105-106).

Günümüzde eşcinselliği ortaya koyma işleme hususunda internet platformları daha aktif şekilde çalışmaktadır. Mesela Disney platformunda 2001 yılında yayınlanan “Proud Family” (Onurlu aile) 2005 yılına kadar gösterime sunulmuştur. Pandemiden sonra içinde bazı konular revize edilerek 2022 yılında Disney+’da “The Proud Family: Louder and Prouder” (Onurlu Aile: Daha yüksek sesli ve daha onurlu) ismiyle platformda sunulur.

Görsel 2.10: “Proud Family” Dizisinde Yer Alan Barry ve Randall Leibowitz-Jenkins, Yani “Gey Babalar” ile Evlat Edindikleri İkizler Francis ve Maya

Kaynak: Nast, [20.10.2023]

Dizide farklı ırktan eşcinsel babalar ve onların evlat edindikleri ikiz çocukları işlenmiştir. Bu içeriği desteklediği bir başka dizi, “The Owl House” (Baykuş Evi) 14 yaşında çift cinsiyetli bir cadı figürü işlemiştir. Bunun yanında “Thor: Love and Thunder” (Thor: Aşk Ve Gök Gürültüsü) filminde ise mitolojik tanrıların da eşcinsellik karakterlere bürünerek cesurluk ve normallik düşüncelerini yansıtmıştır (Merter, 2023, ss. 108-109).

Disney yönetici yapımcısı Latoya Raveneau, yaptığı röportajlarda eşcinselliği açıkça işlediklerini ve bunu işlemekten hiçbir şekilde çekinmediklerini şu şekilde dile getirmiştir: “Benim gey (eşcinsellik) gündemim artık bir sır değildir. Eskiden belki böyleydi ama bir şeylerin değişmesi lazımdı. Artık iki eşcinselin arka planda öpüşmesini sergilemekten korkmamam lazım. Olabilecek her yere queerness eklenmeli. Hiç kimse beni durduramaz, zaten durdurmadı da...”

Disney'in anaokulu kademesinden başlayıp her kademeye yönelik eşcinsel içerikli yapımları bulunmaktadır. Bu politikayla hangi politikaya aynı yolu güden Netflix platformunda bunlarda bir farkı yoktur (Merter, 2023, s. 111). Netflix platformunda her dizide bazen bir sahne, bazen birkaç bölüm, bazen de tüm bölümlerde bulunacak şekilde karakter, mekân veya kıyafet kullanımı olarak eşcinsellik yerleştirilmiştir. Bunun yanında 2022 yılında “LGBT Hikayeleri” kategorisi açılmıştır. İçeriği direkt

LGBT başlıklarını barındıran filmler bu kategoride yer almıştır. Kategorinin içinde 46 film bulunmaktadır (Çelik & Çelik, 2022, ss. 163-165). Burada saydığımız 2 platform ve bunun gibi pek çok platform bu fiili izleyicilere yansıtarak bir normalleştirme süreci gütmektedirler. O platformlarda herhangi bir sınırlama olmadığından dolayı toplumun yapısı, dini değerleri, önemsiz olmaksızın rahatlıkla toplumun ahlakına ters bu fiilleri sergilemektedirler.

2.2.7.1. Dünya Sinemasında Eşcinsellik

Sinemanın tarihinde cinsellik kavramının temellerini erotik filmlerde buluyoruz. 1900'li yılların başlarıyla beraber gerçek dışı sahnelerde cinsel objeler görülmeye başlanmıştır. Bu dönemde bu yerleştirmeler o kadar rahat yapılamıyorken 1915'li yıllarda sessiz sinemanın halk arasında çok revaçta oldu bu dönemde cinsel objeler serbestçe hayal ürünü sahnelerle halkı çok etkileyecek şekilde kullanılmıştır (SeeBlen ve Roloff, 1966: 19-21). Bu yıllarda eşcinsel sinemanın ilk inşacıları, bu sinema için ilk çalışmayı yapan Hirschfeld'dir. 1919'da Anders als die Andern (Ötekiler Gibi Farklı) adlı, içerisinde homoseksüel bir kemancının öyküsünü anlatan filmi vizyona girmiştir. Gala gecesinde Hirschfeld izleyicilere (Russell, 2006:46, Akt: Doğan, 2016: 110-115);

Bugün izleyeceğimiz filmin konusu çok önemli ve büyük zorlukları içeren bir konudur. Zor kelimesini kullanıyorum çünkü bu konuya karşı çevremizde korkunç bir önyargı ve bilgisizlik mevcuttur. Çok önemli bir konu çünkü dünyadaki kötü olarak sınıflandırılan kâfirler, ateistler, şeytanlar ve benzeri birçok şeye gösterilen tavır ile bu müesseseye gösterilen tavır aynıdır. Toplum bu kıyaslamadan ve hatadan kurtarmalıyız.

Diyerek sinema sektörüne cüretkâr bir adım atmıştır. Film yayınlandıktan bir süre sonra yayın yasağı gelmiştir.

Bu yerleştirmelerle beraber sinemada abartının getirdiği ilginçlik ve cinsel sahnelerin getirdiği çekicilik, cinselliğin dünya sinemasına yerleşmesini hızlandırmıştır. Bu tür sahnelere karşı sansür uygulamaları, tartışmalar ve yasaklamalar olsa da hızını hiç kesmeden gün geçtikçe artmaya devam etmiştir. 1930'larda Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler filminde bir kadının yedi erkekle aynı odada uyması veya başka filmlerde karı kocanın aynı yatakta uyuyor olarak gösterilmesi toplumda cinsel isteği hatırlatacağından ve o dönemde ülkede tecavüz olaylarının artmasından dolayı böyle sahnelere sansür getirilme kararı alınmıştır. 1941'le beraber sinemanın daha fazla

güçlenmesiyle içinde uzun bir öpüşme sahnesi barındıran “Artık Ordudasın” filmi sansürsüz şekilde izleyiciye sunulmuştur (SeeBlen ve Roloff, 1966: 165-168). II. Dünya savaşının yeni yaşandığı bu dönemlerde eşcinsel mesajlar da örtük şekilde, psikolojik açıdan hayata tutunamamış, zayıf karakterler tarafından verilmiştir. 60’ların sonuna kadar geylik ve lezbiyenlik konusuna korkulması gereken, acınması gereken ve her an intihar etmeye yönelimi olan karakterler olarak sahneye getirilmiştir (Davies, 2010; Doğan, 2016: 112). Burada bahsedilen mesajlar sinemada açık açık değil alt metinler veya imalar ile anlatılabilmektedir.

Bu dönemden sonra öpüşme sahneleri sıkça kullanılmaya başlanmıştır. 1950’yle beraber hamilelik sahneleri de sinemaya yerleştirilmeye başlanmıştır. 1965-70 senelerin göbeği açık kıyafetler kullanılmaya başlanmış ve Hays yasaının kanundan kaldırılmasıyla “Rosemary’in Bebe” adlı filmde Rosemary’in bir şeytan tarafından hamile bırakıldığı işlenmiştir. 1976’da “Snips” isimli dizide eşcinsel bir karakter oynatılmak istenmesine rağmen kabul edilmemiştir. 1979 yılında çıkan filmlerin çoğunda tecavüz sahneleri bulunmaya başlamıştır. 1982 yılında “Making Love” adlı filmde karısına eşcinsel olduğunu itiraf edip bir erkekle yatakta birlikte olduklarının sahnesi yayınlanmasıyla eşcinselliğin sinemadaki kapısı aşılmıştır. Bu tarihe kadar sadece hayal ürünü objelerle üstü kapalı şekilde verilirken bu dönemden itibaren sinemada özgür şekilde yayınlanmaya başlanmıştır (SeeBlen ve Roloff, 1966; Yavuz, 2020: 23-26). O dönemde sinemada eşcinsel karakterler bol bol kullanılmaya başlanmıştır. Sinema sektöründe artık bu rahatlığı kazanan eşcinsellik, ilk başlarda yan tema olarak gösterilmeye başlamışken bir süre sonra filmin ana teması olmuştur.

1990 yılına kadar sinemada sadece erkek eşcinselliğine açık bir şekilde yer verilirken 1991’de “Studs” filmi ile beraber üç bekar kadının aşk macerası anlatılarak lezbiyenlikte sinemaya yerleştirilmiştir. Bunun devamı çok hızlı şekilde gelmiştir. Bazı ülkelerden ve dini kurumlardan Hollywood’a uyarılar gelse de Hollywood eşcinsellik temasından kolay kolay vazgeçmek istememiştir. 2000’li yılların başıyla beraber artık cinsellik ve eşcinsellik sahneleri barındırmak ayıp değil ödül verilecek bir kategori haline gelmiştir. Hatta eşcinselliği çok fazla kullanan “Vis a Vis, Elite, Orange and Black, Vida, Work in Progress, Sex Education, Pose, Queer As Folk ve Veneno gibi pek çok dizi düzenlenen törenlerde ödüller almışlardır (Doğan, 2016: 125; SeeBlen ve Roloff, 1966). Bir kesim tarafından bu tür dizilerin eşcinselliği özendirmediği üzerine bir itirazda bulunsalar da bu itiraz bastırılmıştır.

Tarihsel olarak ele alacak olunursa, toplumun eşcinselliğe bakışı ile sinemada eşcinselliğin gelişim arasında paralel doğrultuda bir orantı vardır. Eşcinselliğin toplum gözünde hastalık kötü sayılabilecek bir konumdayken sinemada da bu paralellikte bir gösterim sergilenmiştir. Sinemadaki eşcinselliğe karşı olumlu imgeler ve gösterimler toplum nezdinde de eşcinselliğin bakışını yumuşatmış ve değiştirme yolunu açmıştır. Bu nebzedeki sinemanın rolü çok büyüktür. En büyük ilerleme bağımsız sinemanın yükselmesiyle meydana gelmiştir. Son dönemde Ang Lee'nin "Gay kovboy" filmi çok fazla ilgi görmüş, bu ilgi neticesinde çoğu senaristin ve stüdyonun eşcinsel hikayeli proje oluşturma yarışı içerisine girmiş oldukları görülmektedir (Doğan, 2016: 115-118).

2.2.7.2. Türk Sinemasında Eşcinsellik

Türkiye'de cinsel sinemanın tarihine baktığımızda 1917'de Sedat Simavi tarafından çekilen "Pençe" filmi akla gelmektedir. O dönemde Türkiye savaş durumunda olduğundan dolayı bu tarz filmler bir sansürleme ile karşılaşmamıştır. 1920 yıllarının başında Ahmet Fehim'in çekmiş olduğu "Mürebbiye" filmi, Türk sinemasının cinsel içerikten dolayı sansürlenmiş ilk filmi olarak yerini almıştır. Bu tarihten sonra Türk sinemasında cinsel içerikli sahneler ve tecavüz sahnelerine bolca yer verilmeye başlanmıştır. Bu sahneler için sinemada gayrimüslim olan kadınlar oynamaktaydı. Bu durumu da ilk defa "Masum Kızlar Sevişmez" filmindeki oyunculuğuyla Arzu Okay değiştirmiştir.

Türk sinemasında 1960'lı yıllara kadar açık bir şekilde gey veya lezbiyen bir karakter filmlerde veya dizilerde oynatılmamıştır. Lakin 1920'den itibaren küçük imgelerle ve mesajlarla eşcinsellik sinemada yerini almıştır. Bu dönemde devletin sinemaya sadece eşcinsellik değil heteroseksüellik dışındaki tüm cinsel yönelimlere otosansür uygulayarak sinemadan; lezbiyen, gey, trans, interseks ve biseksüel karakterlerini uzak tutmuştur (Yavuz, 2020: 23). 1960'lı yıllardan sonra gerçekleşen darbe gecesinde Türkiye'de eşcinsel sinemaya karşı bir yumuşama görülmüş ve sinemada trans bireyler, eşcinsel erkekler ve lezbiyen kadınlar olmak üzere üç kategori oluşmuştur (Dorsay, 1989).

Darbe sonrası Türkiye'de, içinde ilk defa eşcinsel kadın bir karakter bulunduran "Ver Eline İstanbul" adlı film ile sinemada eşcinselliğin kapıları açılmıştır. Devamında "İki Gemi Yan Yana" ve Bülent Ersoy'un başrol olarak görev yaptığı "Beddua" filmleriyle

sinemada eşcinsellik tamamıyla oturmuştur. Türkiye'nin muhafazakâr yapısına uymayan bu durumun yanında cinsel sinemada da erotik komedi dönemi başlamıştır (Dorsay, 2000). Yapılan bir araştırmaya göre 1979 senesinde çekilen komedi filmleri incelendiğinde 195 filmde 131 tanesinin erotik içerikli seks komedisi olduğu tespit edilmiştir (Davies, 2010:17-18). Bu dönemdeki cinsellik içeren filmlerin sadece içerik olarak değil isimleri de “*Öttür Kuşu Ömer, Çırılçıplak, Gecelerin Kadını, Öyle Bir Kadın ki*” ve benzeri isimler gibi şehvet içeren kelimelerden oluşmaktadır (Doğan, 2016; Scognamillo ve Demirhan, 2000; Yolcu, 2017).

O dönemlerde Türkiye’de cinsel sinema içerisinde eşcinselliğin işlendiği başlıca filmler şunlardır (Doğan, 2016; Yavuz, 2020; Yolcu, 2017);

- *Reddediyorum,*
- *Düş Gezginleri,*
- *Haremde Dört Kadın,*
- *İki Genç Kız,*
- *Teslimiyet,*
- *Şöhretin Sonu,*
- *Kraliçe Fabrika’da,*
- *Acılar Paylaşılmaz,*
- *Dul Bir Kadın,*
- *Lola + Bilidikid,*
- *Yazı Tura,*
- *Melodram,*
- *Bir Ömür Yetmez,*
- *Ağır Roman,*
- *İstanbul Kanatlarımın Altında,*
- *Zenne,*
- *Anlat İstanbul,*
- *Tuzdan Kaide,*

- *Benim Çocuğum,*
- *Dönersen Işık Çal,*
- *Köçek,*
- *Suçlu Gençlik,*
- *Çürüğüm,*
- *İhtiras Fırtınası,*
- *Şahane Misafir,*
- *Askerim,*
- *Robert'in Filmi,*
- *Hamam, Nar.*

Türk sinemasında yukarıda isim geçen filmlerin yazarı olan ve Filmlerin hepsinde erkek bir eşcinsel karakter kullanan “Ferzan Özpetek” eşcinsellik sinemasına çokça ürün üreten sinema yazarlarından birisidir. Bu alandan dolayı yurt dışında birçok ödül almıştır (Yavuz, 2020: 23-28).

Türkiye’deki cinsel sinemasına tarihsel bir şekilde baktığımızda Amerikan ve Alman cinsel sinemasının çizgisinden gittiği görülmektedir (Scognamillo ve Demirhan, 2000).

2.3. İslam’ın Eşcinselliğe Bakışı

İslam dini, diğer pek çok din gibi insanın ihtiyaçlarının makul yollarla giderilmesini tavsiye etmektedir. Bundan dolayı insanın faydasına ve zararına olacak her şeyi kendisine iletmiştir. Allah, haram olarak birçok şey bildirmiştir lakin bunların en başında zina gelmektedir. Zina, cinsellik adı verilen insanın temel ihtiyacının, meşru lakin dinen uygun olmayan bir yoldan karşılanması ve bunun yanında normal dışı bir şekilde tatmin edilmesinin adıdır (Esen, 2013, ss. 440-443). Allah, bu ihtiyacın meydana getirilmesi ve insan neslinin devamı için farklı cinsler yaratmıştır. Bu sebepten dolayı İslam dini ve bunun dışındaki tüm dinlerde kadın ve erkek arasında geçen cinsel ilişki konusunda normal bir yaklaşım olduğu ifade edilmektedir (Turan, 2018, ss. 145-147).

Zina ise heteroseksüel bir ilişki olmasına rağmen yani normal yolla yapılan bir ilişki olmasına rağmen dinen bir hukuksuzluğu barındırdığı için suç olarak kabul edilmiştir.

Eşcinsellik, biseksüellik ve benzeri başta olmak üzere bunun gibi tüm ilişkiler ise anormal kategorisine alınmasının yanında suç ve ahlaksızlık başlıkları da verilir. İslam diniyle beraber semavi dinlerin tümünde erkek ve kadın ilişkisinin devamına teşvik edilmiş ve toplumsal devamlılığı sağlamak için aile kurumunu devam ettirilmesi yolunda emirler vermiştir. Eşcinsellik anlayışı ise İslam nezdinde ciddi şekilde yerilmiş ve bu gibi sapkınlıklara karşı durabilmek adına çokça önlem alınmaya çalışılmıştır. Yani cinsel ihtiyaçların yerine getirilme gerçekleştirilmeye çalışırken temel değerlerin ayaklar altına alınması ve insan fitratına aykırı, sapkın tercihlerde bulunulması İslam dininin onay vereceği bir durum değildir (Okumuş, 2017, ss. 92-101).

Geçmişten günümüze Müslüman toplumlarda eşcinsellik eğiliminin zina kadar hatta ondan daha güçlü bir şekilde tepki almasının sebebi, eşcinselliğin hem sapkınlık hem anormallik hem de günah olarak kabul edilmesi sebebiyledir. Günümüz Müslüman aileleri, eşcinsellik olgusuna karşı yönelimde olan çocukları konusunda çokça kaygı duyarlar ve bunların toplum tarafından duyulması onlar adına zinadan daha beter bir utanç vesilesi sayıldığını düşünmektedirler (Yüzgün, 1986, ss. 107-110). Bu düşüncenin temelinde ise Kuran'ın nezdinde hiçbir toplum zinadan helak edilmezken Hz. Lut'un toplumu eşcinsellik eğiliminden dolayı helak edilmesi bu utancı daha da güçlendirmektedir. Taşçı (2003) günümüz zamanında yaygınlaşan bu kaygıyı şöyle dile getirmiştir (Taşçı, 2003, s. 100):

Eşcinsellik sözü bile ebeveynler için ürkütücüdür. Ne yazık ki günümüzde her geçen gün yaygınlık kazanın bu olgu, her kültür ve her gelir seviyesindeki toplumlarda görülebilmektedir. Ona göre cinsiyete uygun kimlik gelişimindeki aksama, gizli veya aşikâr eşcinsellikle sonuçlanabilir. Bazen birey, eşcinsel duygularından rahatsız olmaz. Bazen de bu duygular, kişinin benliğiyle çatışır ki bu hâl, ruhsal problemlere neden olur.

İslami literatürde eşcinselliğin adı "lutilik" tir. Bu isim ise eşcinsellik sebebiyle helaka uğramış kavmin peygamberi olan Hz. Lut'un ismine izafeten bu isim verilmiştir. İnsanlık adına bütünüyle utanç verici bir mesele olan bu davranış, aşağılık ismi verilecek bir durumda olması sebebiyle Kuran'da, eşcinsellik sıfatıyla dolanan toplumlar, yok olma sürecine girdiğini Kur'an bildirilmektedir (Atik vd., 1997, s. 460).

Hz. Lut, toplumdaki kadınlarla evlenmeleri teklifi üzerine bunu kabul etmeyen bu kabiledaki erkeklere ‘azgın kavim’ denilmiş ve bu fiilin daha önceki kavimlerde bu kadar aşırı şekilde meydana gelmemesi hasebiyle, Lut kavmi üzerinden tüm insanlık açıkça uyarılmaktadır. Hz. Lut ’un kavmi üzerinden gelen bu örnek olay, geçmişte atalarının yapıp ettiklerini, gelecekteki insanların meydana getirmemesi için bir ders niteliğindedir. Sonuç olarak Kuran, insanı vahyin makul sınırlarına çekerek, başta cinsellik olmakla beraber her zaman normal olanı tercih edilmesi noktasında ona yardımcı olmaktadır (Turan, 2018, ss. 148-149).

Müslüman kültüründe sıklıkla ele alınan eşcinsellik konusu kuran ve hadisler üzerinden değerlendirilerek haram kategorisine alınmış ve bu olgu üzerine verilecek cezalar konusunda farklı düşünceler ortaya atılmıştır. Bazılarına göre bu fiil zinadır yani zina ile aynı tutulup recm cezası ile cezalandırılması gerekir. Bazılarına göre ise bu suç zinadan daha üstün bir fiildir. Bazılarına göre ise bu suç zina kapsamında görmek doğru bir yaklaşım değildir, o yüzden eşcinselliği bir sapkınlık olarak görmek ve tazir cezasıyla cezalandırmak yeterlidir (Okumuş, 2017, ss. 100-105). Sonuç olarak eşcinsellik hususunda öngörülmuş birçok ceza sınıflarının olduğu kabul edilmektedir.

Ayetlerde bu fiili işleyenlerin helak edilmesinden ve bazı hadislerde (hadislerde eşcinsellik bölümünde yer verilecek) bu suçu işleyenlerin her ikisinin de öldürülmesi gerektiğine dair hükümlerin bulunması, bu fiilin bir ceza karşılığının bulunduğu bir delildir. Eşcinselliğin aile kavramını yıkıcı manada olmasından dolayı; dinsel literatürde günah, hukuki dilde suç, ahlaki alanda ise çirkin bir fiil olarak isimlendirilmektedir. Bu yönelim cinsellik tatmin noktasında hem günah bir davranıştır hem de anormal bir eylem kapsamındadır. Çünkü bu olgudan ortaya çıkan sonuçlar; aile yapısının bozulması, namus kavramının tahriki, cinsel sağlık sorunları ve benzeri gibi birçok büyük girdap oluşturması sebebiyle çokça üzerinde durulmuştur (Turan, 2018, s. 151).

Yapılan eylemin ahlaken bir etkisi olması sebebiyle Dinsel literatürde ‘fuhuş’ kavramıyla yani evlilik dışı cinsel ilişkiler ile din, fitrat ve ahlak ölçülerine uymayan her türlü aşırılığa kadar geniş bir yelpazeyi kapsayan bir tanıma dahil olmaktadır. Kur'an’da bu eylemin direkt eşcinsellik ismiyle geçmemesi, bu sapkınlığa değmediği anlamına gelmemektedir. Bu kavramın kastedildiği kelimeler yani; “fahişe, fahşa fuhuş” kelimeleri, bu kelimeyi de kapsayacak nitelikte olduğundan Kuran’da 24 yerde

geçmektedir. Kuran’da geçen fuhuş kavramı; zina, livata ve sevicilik gibi pek çok yüz kızartıcı suçu veya iffetsizliği kastetmektedir (Bozkurt, 1996, s. 221).

Kuran'da eşcinsellik kelimesi farklı kavramlar üzerinden verilmektedir. Bunların başında livata kelimesi gelmektedir. Livata kelimesi, Hz. Lut’un kavmine nispeten verilmiş bir isim olduğu görülmektedir. Kelimenin manası, sevdirdi, sevgisi kalbe yapıştırıldı, çamurla sıvandı, havuzu çamur ile sıvandı ve benzeri ile sıvamak suretiyle onarmak anlamlarına gelmektedir (Yaşaroğlu, 2003, s. 198). Bu kökten çıkarak, zamanla Lut kavminin yaptığı çirkin işi ifadesi yerine geçmiştir. Eşcinselliği tanımlayan livata fiilini de aktif olan tarafa; luti, lait ve mülavit; pasif tarafı ise mebun ve übne denilmektedir (Yaşaroğlu, 2003, s. 198).

Lutilik kavramı, Kuran’da daha çok erkekler arasındaki cinsel münasebeti tanımlamak için kullanılmaktadır. Okuyan (2013), ‘fuhuş’ kelimesinin çok anlama sahip bir terim olduğunu ve Kuran’da bazen zina bazen lezbiyenlik ve bazen de lutilik bazen de zulüm, kötülük ve cimrilik anlamlarında kullanıldığını ifade etmektedir (Okuyan, 2013, s. 487).

Bunun yanında Bayındır, Necim suresi 32 ayette geçen ‘fuhuş’ kelimesinden maksadın hem zinayı hem lutiliği hem de seviciliği ifade ettiğini belirtmektedir. Ve Kur'an’da geçen fuhuş kelimelerinin genel olarak üç tanımının bulunduğunu ve bunların; zina, lutilik ve sevicilik olduğunu belirtmiştir (Bayındır, 2012, s. 69).

İslam alimleri, bahsedilen bu fiili zina kavramı ile bir tutup tutulamayacağı hakkında pek çok görüşler belirtmişlerdir. Lakin hiçbiri günah olduğu dışında farklı bir görüş belirtmemiştir. Bunun sebebi, bu davranışın büyük günah olması, fitrata ters oluşu ve herkes tarafından bilinen açık seçik Kuran'a zıt bir gerçeklik olmasındandır. Öyle ki tarihte Lut kavmi gibi bir toplum bu gūnahtan dolayı yok edilmiştir (Gūnenç, 1983, s. 224). Bu meseleye Kuran’da eşcinsellik, hadislerde eşcinsellik ve İslam hukukunda eşcinsellik bölümlerinde daha ayrıntılı değinilecektir.

2.3.1. Kur’an-ı Kerim’in Eşcinselliğe Bakışı

Kuran'da anlatılan her olay, insanoğlu için mutlak surette bir ibret alma, bilgi elde etme, ahlaki değer kazanmak ve uyarıyı hayatının bir bölümüne yerleştirme özelliği bulunmaktadır. Müslüman bir kişi, Kur'an’da verilmek istenen emirler, tavsiyeler, kıssalar veya başka bir şey bunlara uymakla yükümlüdür. Çünkü Kur’an kendisini; “Ant olsun ki biz Kuran’ı öğüt ve ibret alınsın diye gayet açık ve kolay anlaşılır kıldık

hani var mı öğüt ve ibret alan?! (Kamer, 54/32-40)” Diyerek geçmiş topluluklardan hayatımızı şekillendirici dersler çıkarmamızı öğütlemektedir. Bu sebepten dolayı günümüzde eşcinsellik fiiline karşı olan toplumdaki hareketin Hz. Lut ve kavminin tutumları ve sonrasında Allah’ın onlara verdiği cezalar hususunda yeniden ele alarak değerlendirilmeye başlanmıştır (Okumuş, 2017, s. 109).

İslam dininin kutsal kitabı olan Kur’an-ı Kerim’deki pek çok ayette varlıkların dişi ve erkek şeklinde eril ve dişil özelliklere sahip iki çift olarak yaratıldıkları bildirilmektedir (Kur’an-ı Kerim Meâli, 2005: Ra’d 13/3; Taha 20/53; Hac 17/5). Kur’an-ı Kerim’de canlıların tümünün eril veya dişil olmak üzere iki cinsiyetten birine ait faktörlerle yaratıldığına şu ayeti kerimelerden ulaşılabilir;

“Ey insanlar! Doğrusu biz sizi bir erkekle bir dişiden yarattık (Hucurat 49/13).”

“Bütün çiftleri; erkek ve dişi olarak, yaratan O’dur (Necm 53/45).”

“Ondan erkek ve dişi iki cins yaratmıştır (Kıyame 73/39).”

“Ey insanlar, sizi bir tek nefisten yaratan ve ondan eşini yaratıp ikisinden birçok erkekler ve kadınlar üreten Rabbinizden korkun... (Nisa 4/1).”

“Allah sizi önce topraktan, sonra meniden yarattı. Sonra sizi çiftler kıldı (Fatır 35/11).”

“Toprağın bitirdiklerini, kendilerini ve daha bilmedikleri nice şeyleri çift çift yaratan Allah her türlü eksiklikten uzaktır (Yasin 36/36).”

“O yeri size beşik yapan ve ondan size yollar açan, gökten de su indirendir. Onunla biz çeşitli bitkilerden çiftler çıkardık. Yiyiniz; hayvanlarınızı otlatınız. Şüphesiz bunda akıl sahipleri için işaretler vardır (Taha 20/53-54).”

Burada geçen ayetler dışında bu konu üzerine pek çok ayet bulunmaktadır.

Bu ayetler Allah tarafından insanların öğüt alıp ders çıkarmaları için gönderilmiştir. Bunun yanında insanların çift olduğu hususuna vurgu yapılmıştır. Burada çift olma meselesi, tüm canlıların varlıklarını devam ettirmeleri için gerekli bir özelliktir. Bunun gibi elektriğin oluşması için pozitif ve negatif elektronların bir araya gelmesi ve çevremizde gördüğümüz her şeyin pozitif ve nefegatif denge içinde var olması kainattaki tüm dengenin pozitif ve negatif bir arada olmasıyla hayat bulacağını göstermektedir (Ölmez, 2021: 63).

Demircan (1985, 41-53), eş ile cinsel ilişki bahsini şöyle açıklamıştır:

İslamiyet'te, eş ile cinsel ilişkide bulunmak zorunlu görülümüş, eş ile cinsel ilişkide bulunmaktan kaçınmak günah olarak kabul edilmiştir. Eş ve cariyeleri ile cinsel ilişkide bulunurken, "sevişme" de zorunlu görülümüştür. Cinsel istek ön plana çıkmış, isteksizce ve karşı tarafa işkence derecesine zorlamak günah olarak ele alınmıştır. Yine, cinsel ilişkiyi "süslenme ve kokulanma" eylemi ile pekiştirmek ve çekici kılmak üzerinde durulmuş, makyaj desteklenmiştir. Erkeğin, cinsel ilişki sırasında kadın orgazmına önem vermesini ve bencil davranmamasını emretmiştir. İslâm dininde, cinsel ilişki sırasında güzel sözler söylemenin doğru olacağını belirtmekle birlikte, fazla konuşmanın zararlı olacağı ve günah varsayılacağı ortaya çıkmaktadır. Öte yandan vajina dışına boşalmanın (azil) ve kadınla oral yoldan (arkadan) ilişkide bulunmanın günah olarak kabul edildiği anlaşılmıştır (Demircan, 2014, ss. 41-53).

Allah Kur'an-ı Kerim'de bazı hususları yasaklamış bazı hususları da emretmiştir. Bunun sebebi ise insan fitratına uygun bir yaşama onları davet etmek içindir. Lakin insan nefsinin ve şehvetini dinler ya da onun söyledikleriyle hareket ederse bu fitri özelliklerini kaybederek ruhsal hastalıklarla karşı karşıya kalır. Allah insana cennette vereceği nimetlerin tatlarının küçük bir kısmını almak ve neslini devam ettirebilmesi için şehvet duygusunu vermiştir. Ve bu duyguyu doğru kullanması için birçok emirlerde bulunmuştur (Şahin, 2015: 513-514). İslam dini, insanın katından gelen şehvet duygusunu nasıl şekillendireceğini hayatının her aşamasında hangi şekilde kullanacağını öğretmektedir. İnsanda bulunan akıl ve irade sayesinde evrendeki diğer varlıklardan ayrılmaktadır. Bu sebepten dolayı hayvanlar alemindeki şehvet duygusunun kullanımının farklılığı insanlar için de aynı durumların doğru olduğu anlamına gelmez. Çünkü Allah, hayvanlara irade vermediğinden dolayı onları insan gibi sorumlu tutmamıştır. Şehvet duygusunun insana verilmesinin en büyük sebeplerinden birisi neslin devam ettirilmesini sağlamaktır. Şehvet duygusu bir erkek veya bir kadın hem cinsi ile bu duyguyu cinsel ilişkiye girmek için kullandığı takdirde bu dine uygun olmayan tatminden öteye geçmemektedir (Er Razi, 1991, s. 498). Bu bilgilerin yanında kadının rahmi, erkeğin menisinin tamamını çekecek bir çekim gücüne sahip olup tamamını boşaltır. Lakin bu meniye boşaltma işi hem cinsiyetle cinsel ilişkiye girerek veya el ile boşalma gibi başka şekilde bu işlemin gerçekleştirilmesi iki taraf için de hastalıkları doğurmaktadır. Bu hastalıkların başında HIV/AIDS gibi

hastalıklar gelir. İnsan bu cinsel ilişkiden sonra sayılan hastalıklar grubuna karşı savunmasız duruma gelmektedir (Yakit & Coşkun, 2016, s. 1401).

İnsan kendisine verilen bu şehvet duygusunu karşı cinsi ile meşru çerçevelerde tatmin etmelidir. Çünkü Allah’u Teâlâ,

“Kadınlar sizin ekeneğinizdir; ekeneğinize hangi taraftan isterseniz oradan varın. Kendiniz için de önceden hazırlık yapın. Allah’tan sakının ve bilin ki ona kavuşacaksınız (Bakara 2/223).”

Sana kadınların aybaşı halini soruyorlar. De ki: o rahatsızlıktır. Bu sebeple adet günlerinde kadınlardan ayrı durun, temizlenmedikçe onlarla cinsel ilişkide bulunmayın. İyice temizlendiklerinde onlara Allah’ın emrettiği şekilde yaklaşın. Allah çok tövbe edenleri sever ve içi dışı temiz olanları sever (Bakara 2/222).

“Allah size kendi nefislerinizden eşler yarattı ve size eşlerinizden de çocuklar ve torunlar yarattı ve sizi güzel şeylerden rızıklandırdı. Şimdi onlar batıla mı inanıyorlar ve Allah’ın nimetini inkâr mı ediyorlar? (Nahl 16/72).”

Ayetleri ile meşru olan ilişkinin kadın ve erkek arasında olan ilişki olduğu anlaşılmaktadır (Turan, 2018: 146-152). Bunun yanında adet döneminde kadına yaklaşmanın yasak olduğu ve anüsten yapılan cinsel ilişkisinde haram olduğu ayetlerden ortaya çıkmaktadır. Cinsellik üzere gelen tüm ayetlerin ortak mesajı neslin devamı amacıyla gerçekleştirilmesi üzerine olmuştur (Demircan, 2014: 426).

İslam kaynaklarında eşcinsellik, seyyie, fahişe ve habis kelimelerinin karşılığında kullanılmaktadır. Bu kelimeler; günah, kötü iş, kötü nesne ve benzeri anlamlarda bazen sıfat bazen de isim olan kelimelerdir (Çağrı, 2009, s. 78). Bu kelimelerin yanında fuhuş kelimesi de İslam terminolojisinde eşcinselliğe karşılık gelen kelimelerden birisidir. Anlamı şu şekildedir: “Aşırı derecede çirkin söz ve davranış, büyük günah, edep ve ahlaka aykırı olup dinen yasaklanan her türlü kötülük ve çirkinlik” anlamında kullanılmaktadır. Tümer (1996), meşru olmayan cinsel ilişkiler kategorisinde kadın kadına veya erkek erkeğe cinsel ilişkide bulunanların fuhuş kelimesinin altında yer aldığını söylemektedir (Tümer, 1996, s. 209). İslam dinindeki “Tayyip” kelimesi; fitrata, ahlaka, geleneğe uygun olan ve insanların vicdanında oluşan rahatlık manasına gelirken zıttı olan ve livata fiili olarak nitelendirilen “Habis” ise fitrata ahlaka ve

geleneğe ters davranışların insanların vicdanlarında oluşturduğu tikslenme anlamına gelmektedir (Duman, 1996, s. 379).

Bu hususların yanında Tümer (1996) bu hususta:

İslami literatürde eşcinsellikle ilgili konular, genellikle, evlilik dışı cinsel ilişkiler ile din ve ahlak ölçülerine uymayan her türlü aşırılıkları ifade eden fuhuş, erkekler arasındaki eşcinsel ilişkiyi ifade eden livata, kadınlar arasındaki eşcinsel ilişkiyi ifade eden sihak ve çift cinsiyetli veya cinsiyeti belirsiz kimseler için kullanılan hünsa kavramları etrafında oluşan bir literatür çerçevesinde ele alınmıştır. Öncelikle belirtmek gerekir ki, İslami literatürde 'fuhuş' kavramı genellikle, "bir kadının evlilik dışında meslek edinerek veya başta para olmak üzere herhangi bir karşılık gözeterek vücudunu bir erkeğin cinsi tatminine sunması" anlamına gelse de bu terimin çok daha geniş bir kullanım alanı bulunmaktadır ve "erkeğin erkekle ve kadının kadınla olan cinsi münasebetleri" de fuhuş kapsamına girmektedir.

Bu düşünceyle aynı minvalde Öztürk (1993), Nisa suresinin 15. ayetindeki 'fahişeh' kelimesini kadın kadına eşcinsellik olan lezbiyenle yine aynı surenin 16. ayetinde geçen 'fahişeh' kelimesini de erkekler arasında eş cinsellik ilişki ya da livataya vurgu olarak yorumlamıştır (Öztürk, 1993, s. 135).

Ey müminler! Kadınlarımızdan sevicilik yapanlar söz konusu olduğunda, bu çirkin fiili aranızda dört kişinin şahitliği ile ispat yoluna gidin. Eğer dört kişi şahitlik ederse o kadınlar ölünceye yahut Allah kendileri hakkında bir hüküm bildirinceye kadar onları evlerde göz hapsinde tutun (Nisa, 4/15) İçinizden livata ilişkide bulunan erkeklere gelince, onların her ikisini de (kınamak azarlamak ve hatta dövme suretiyle) cezalandırın. Ama eğer tövbe eder ve kendilerini ıslah ederlerse üzerlerine gitmeyin çünkü Allah samimi tövbeleri kabul buyurur çokça merhamet eder (Nisa, 4/16).

Bu noktadan hareketle denilebilir ki Kuran, eşcinsellik, livata, oğlancılık gibi erkek erkeğe sapkın ilişkiyi kapsadığı kadar sihak yani sevicilik ve lezbiyenlik gibi kadın kadına cinsel birlikteliği de kapsayan geniş bir kavramsal içeriğe sahiptir. Bunların hepsi, zina fiilini de kapsayan çatı kavram olan fuhuş terimiyle ifade edilmektedir (Okumuş, 2017, ss. 109-111).

Kur'an ı Kerim'de homoseksüelliği yaşam biçimi haline getiren toplumların nasıl helak olduğunu ve sapkın cinsel yönelimlerin, çirkin ve anormal ilişkilerin Allah katında kabul görmediğini Lut'un (as) kavmi üzerinden çeşitli surelerde bahsedilmiştir (Demircan, 2014: 425-427). Eşcinsellik konusu Kur'an-ı Kerim'de ve hadislerde çokça yer verilmiştir. İslam dinince kabul görmeyen bu yönelim, dokuz surede tekrarları ile beraber on kere ele alınmıştır ve toplam yetmiş dokuz ayette insanların bu sapkınlığını düzeltmek üzerine gelmiştir (Turan, 2018: 154).

Kur'an-ı Kerim'de çokça sapkınlığın görüldüğü Lut Kavmi üzerinden ve homoseksüellik ele alınmıştır. Kur'an-ı Kerim'de eşcinsellik ile ilgili bazı ayetler şunlardır (Kur'an-ı Kerim Meâli, 2005);

Lut'u (as) da peygamber gönderdik. Kavmine dedi ki: 'sizden önce insanlardan hiçbirinin yapmadığı fuhşu mu yapıyorsunuz? Çünkü siz, kadınları bırakıp da cinsel tatmin için erkeklere yanaşıyorsunuz. Doğrusu siz haddi aşan bir topluluksunuz. (Lût'un kınayıp uyarılarına karşı) Kavminin cevabı da şu tepkili sözler oldu: Lût'u (as) ve onunla beraber îman edenleri ülkenizden çıkarın. Çünkü onlar (arka organlardan kaçınarak) tertemiz kalmak isteyen insanlardır. Bunun üzerine biz de Lût'u ve karısı dışındaki ailesini kurtardık. Karısı geride kalarak azâba uğrayanlardan oldu. Biz onlar üzerine azab taşlarını öylesine bir yağdırdık ki, suçluların âkıbeti nasıl olurmuş bir bak". (Araf 7/80-84).

Lût'a gelince o, kavmine demişti ki: 'Siz, kesinlikle daha önce hiçbir milletten hiç kimsenin yapmadığı bir hayâsızlığı/iğrençliği yapıyorsunuz.' 'Siz hâlâ (kadınları bırakıp) erkeklere yaklaşacak, meşrû yolu kapatacak, toplantılarınızda ahlâk dışı işler yapacak mısınız?' Kavminin tek cevabı şu oldu: 'Hadi, doğru söyleyenlerden isen başımıza Allah'ın azabını getir de görelim!' Lut (as), 'Şu ahlâkı bozan topluluğa karşı bana yardım et rabbim!' diye dua etti. Elçilerimiz (melekler) İbrahim'e müjdeyi getirdiklerinde, 'Biz bu memleket halkını helak edeceğiz, çünkü oranın ahalisi zalim kimselerdir' dediler. İbrahim, 'Ama orada Lût var' dedi. Onlar, 'Orada kimin bulunduğunu biz daha iyi biliriz. Biz onu ve ailesini elbette kurtaracağız. Ancak karısı başka. O geri kalıp helak edilenlerden olacaktır.' Elçilerimiz Lût'a geldiklerinde, Lût, onlar yüzünden tasalandı, onlar hakkında çaresizlik içine düştü. Elçiler ona, 'Korkma, üzülme. Biz seni ve aileni kurtaracağız.

Ancak karın başka. O geride kalıp helak edilenlerden olacaktır. ' Şüphesiz biz, bu memleket halkı üzerine, fasıklık ettiklerinden dolayı gökten bir azap indireceğiz. 'Andolsun biz, aklını kullanacak bir kavim için o memleketten ibret alınacak apaçık bir delil bıraktık. (Ankebut 29/28-35).

Lût kavmi de peygamberleri yalanladı. Kardeşleri Lût onlara şu öğütte bulundu: Artık Allah'tan korkup günahlardan sakınmaz mısınız? Şüphesiz ben size gönderilmiş güvenilir bir peygamberim. O halde Allah'a karşı gelmekten sakının ve bana itaat edin. Ben tebliğime karşılık sizden bir ücret istemiyorum. Benim ücretimi verecek olan, ancak Âlemlerin Rabbi Allah'tır. İnsanlar içinde böyle göz göre göre erkeklere mi şehvetle yaklaşıyorsunuz? Rabbinizin sizin için yaratıp helâl kıldığı eşlerinizi bırakıyorsunuz. Gerçekten siz haddi aşan bir gürûhsunuz. Onlar: "Ey Lût!" dediler, "Eğer işimize karışmaktan vazgeçmezsen kesinlikle sen yurdumuzdan sürülüp çıkarılacaksın! Lût onlara: "Şüphesiz ben, yaptığınız bu işten nefret ediyorum" dedi. Ardından da: "Rabbim! Beni ve âilemi bunların yaptıklarından kurtar!" diye yalvardı. Biz de onu ve bütün ailesini kurtardık. Sadece Lût'un yaşlı karısı helâk olanlar arsında kaldı. Ardından, diğerlerini toptan imhâ ettik. Üzerlerine öyle müthiş bir taş yağmuru yağdırdık ki sorma! Uyarılıp da doğru yola gelmeyenlerin yağmuru, gerçekten ne fenâ bir yağmur oldu. (Şuara 26/160-174).

Elçilerimiz Lût'a geldiğinde, Lût onlardan dolayı huzursuz oldu, onlara karşı çaresizlik hissetti. "Zor bir gün!" dedi. Lût'un kavmi koşarak ona geldi. Daha önce de o çirkin işleri yapıyorlardı. Lût, "Ey kavmim! Şunlar kızlarım; sizin için en nezih olanı onlarla evlenmektir. Allah'tan korkun ve misafirlerimin önünde beni rezil etmeyin! İçinizde akli başında bir adam yok mu?" dedi. "Sen de biliyorsun ki bizim senin kızlarında gözümüz yok. Bizim ne istediğimizi pekâlâ biliyorsun" dediler. Lût, "Keşke benim size karşı koyacak bir gücüm olsaydı veya güçlü bir desteğe dayanabilseydim!" dedi. Elçiler "Ey Lût! Biz rabbinin elçileriyiz. Onlar sana asla dokunamayacaklar. Sen gecenin bir vaktinde ailenle birlikte yola çık. Eşin hariç, sizden hiç kimse geride kalmayın. Çünkü onların başına gelecek olan, şüphesiz onun başına da gelecektir. Onlar için belirlenen zaman, sabah vaktidir. Sabah da yakın, değil mi?" dediler. Emrimiz gelince oranın altını üstüne getirdik ve

üzerlerine sağanak halinde, rabbin katında işaretlenmiş taşlar yağdırdık. Böyle cezalar zalimlerin başından hiç eksik olmaz. (Hud 11/73-83).

Lt'u da hatırla! O kavmine, "Gz göre göre hâlâ o hayâsızlığı yapacak mısınız? Gerçekten siz kadınları bırakıp da şehvetle erkeklere mi yöneliyorsunuz? Doğrusu siz değerleri bilmeyen bir topluluksunuz." demişti. Fakat kavminin cevabı, "Lt ailesini ülkenizden çıkarın; kuşkusuz onlar (ahlka) temizlik taslayan kimselermiş!" demekten ibaret oldu. Bunun zerine onu ve karısı dışında kalan ailesini kurtardık. Karısının geride kalanlardan olmasını takdir ettik. Onların zerine müthiş bir yağmur indirdik; önceden uyarılmış olanların yağmuru ne korkunç oldu! (Neml, 27/54-58)

Lut kavmi hakkındaki benzeri ayetler Kur'an-ı Kerim'de bulunmaktadır.

Bu ayetlerden Hz. Lut'un (as) homoseksüel yönelimde olan bu topluma doğru yolu göstermek için gönderildiği lakin onlar azgınlıklarını devam ettirince Allah'ın o kavme büyük bir azap indirdiğinden bahsedilmektedir. şu an aynı cinslerin cinsel yönelimi manasına gelen "livata" veya "lutilik" kelimeleri adlarını bu kavimden almışlardır. Hz. Lut'un (as) toplumu, erkeklerin kadınlara yaklaşmayıp hem cinsleriyle şehvetini tatmin etmelerinden dolayı toplum yok oluşa sürüklenmiştir. Burada eşcinsellik hakkında açık bir hüküm olmasa da ayetlerden yola çıkarak anlaşılıyor ki eşcinsellik hangi bireyler arasında olursa olsun bulunduğu kavmi yok olmaya sürükleyen kabul edilemez, iğrenç fiiller arasında tarihten bugüne kadar gelmektedir (Kıraç, 2013: 60-80; lmez, 2021: 70).

Eliaçık (2008, ss. 429-431) Yaşayan Kur'an Türkçe Meal Tefsirinde;

Enbiya, 21/71. ayette, Hz. Lut peygamber, Hz. İbrahim peygamberle aynı dönemde yaşamıştır. Hz. Lut, Hz. İbrahim'e komşu kavimlerden birine elçi olarak gönderilmiştir. Bu kavim Kuran'da belirtildiğine göre, o güne kadar dünya üzerinde görülmemiş bir sapkınlığı yani eşcinselliği uyguluyordu. Hz. Lut onlara bu sapkınlıktan vazgeçmelerini söylediğinde ve onlara Allah'ın mesajını bildirdiğinde onu yalanladılar. Peygamberliğini kabul etmediler ve sapkınlıklarına devam ettiler. Bunun sonucunda da kavim korkunç bir felakete helak edildi. Hz. Lut'un yaşadığı bu şehrin eski ahit kaynaklarından elde edilen bilgilerle ismi Sodom'dur. Kızıldeniz'in kuzeyinde kurulmuş olan

bu kavmin, aynı Kuran'da yazılanlarla uygun bir şekilde yok edildiği anlaşılmıştır. Yapılan arkeolojik çalışmalardan çıkan sonuca göre şehir, İsrail-Ürdün sınırı boyunca uzanan tuz gölü'nün yakınlarında bulunmaktadır (Eliacık, 2008, ss. 429-431).

Kuranı kerim ve ondan çıkarılan yorumların çoğu livata eylemini, insanların uzak durması gereken, kötü, ahlaksız mide bulandırıcı ve çirkin bir cinsel yönelim olarak nitelendirmiştir. İslam'da sefih ve ahlaksız olarak nitelendirilen eşcinselliğin tüm insanlar için men edilmesi şu ayetlerde oldukça açıktır: "...Sizler için yarattığı eşlerinizi bırakıp da insanlar arasından erkeklerle mi beraber oluyorsunuz (Şuara, 26 /166,167)?" "...Gerçekten siz kadınları bırakıp da şehvetle erkeklere mi yöneliyorsunuz (Neml 27/54,55)?" "...Siz hala erkeklere yaklaşacak, meşru yolu kapatacak, toplantılarınızda ahlak dışı işler yapacak mısınız (Ankebut 29/29)?" "...Kadınları bırakıp da cinsel tatmin için erkeklere yanaşıyorsunuz (Araf 7/81)?" Mealindeki ayetler, erkeklerin cinsel amaçla kendi cinslerine yönelip kadınları bıraktığını ve Allah'ın bundan hoşnut olmadığını göstermektedir. Ankebut, 29/29 ayetinde "meşru yolu kapatacak" kelimeleriyle, eşcinselliğin evlilik için gayri meşru bir yol olduğu anlaşılmaktadır (Şahin, 2015: 516-518).

İslam'da erkek erkeğe ilişkinin yasak olmasının bir delili de Bakara, 2/223 ve bu ayeti destekler nitelikte olan hadisler, eşler ile yapılacak anal ilişkiyi yasaklanmasından yola çıkarak iki erkeğin birbirleri arasında anal ilişki kurmasının haram oldu sonucuna varılmıştır (Demircan, 2014: 426-427). Bu durumu (Davud, 2021; Tirmizi, 2019), "Hanımına dışkı yerinden yaklaşan kimse lanete uğramıştır (Ebû Dâvûd, "Nikâh", 45)". Ve "Erkeğe veya kadına arka yoldan yaklaşan kimseye Allah, rahmet bakışıyla bakmaz (Tirmizî, "Taharet", 102)". Hadisleri konuya açıklık getirmektedir. Bunun yanında Mü'minûn, 23/5-7 ayetlerinde, bir erkeğin eliyle veya nikaha aldıkları cariyeleri ile yapacağı ilişkiler dışında tüm ilişkiler haram kılınmıştır. Buradan da homoseksüelliğin haram olduğuna ulaşılmaktadır (Demircan, 2014: 426).

Kur'an ı kerim'de eşcinsellik hususunda yok edilen sodom halkının yok edilişi sosunda 3 durum vardır; rahatsız edici bir şey, yaşadıkları yerin altının üstüne getirilmesi ve toplumun üzerine balçıktan taşların yağmasıdır. Bu helak çeşitleri sonucunda Allah'ın emirlerine ve peygamberin yoluna inanmayan veya itaat etmeyen topluluk yok edilmiştir. Ve Allah Kuran'da düşünen ve aklını kullanan her bireye bunlardan ibret

almasını istemiştir. Bunun yanında Allah helak olan bu köyünden geriye bazı delilleri insanlara ibret olsun diye bıraktığını söylemektedir (Er Razi, 1991, s. 128).

Bu bilgiler ışığında Cavit Yalçın'ın "Kavimlerin Helakı" adlı eserindeki şu bilgilerde delil niteliğindedir (Yalçın, 1998, ss. 39-48);

Bu bölgede bir gün kendini göstermiş olan çok büyük bir çökmede patlamalar, yıldırımlar, yangınlar ve doğal gazlarla birlikte bir deprem olmuş ve Siddim vadisi ile birlikte Lut kavminin şehirler yerin derinliklerine gömülmüşlerdi. Bu deprem sırasında, yer kabuğunun çatlayıp çöküşü, kabuğun altında uyuyan volkanlara serbest yol vermiştir. Şeria'nın yukarı vadisinde bugün de sönmüş kraterlere rastlanmakta olup buralarda kireç katmanlar üzerinde geniş lav kütleleri ve bazalt katmanları yer almıştır.

Bu yorumlardan ortaya çıkıyor ki, bu ahlaksızlığı gerçekleştiren Lut kavmi Allah tarafından şiddetli şekilde cezalandırılmış ve ibret olsun diye de bazı izleri bırakılmıştır. Hatta Kur'an-ı Kerim'de şöyle bir ifade geçmektedir: "İşte o memleketten geriye, aklını kullananların yararlanabileceği açık bir ibret vesikası bıraktık (Ankebut, 29/35)", "Bakın, o harabeler bir yol üzerinde hala duruyor. Onda da inananlar için bir ders vardır (Hicr, 15/77). Allah, akıl sahibi herkesin bunlardan ibret almasını istemiştir. Hud (11/83), Ayetinde, "Böyle cezalar zalimlerin başından hiç eksik olmaz." Buyurarak hem cinsler arasındaki cinsel ilişkiye girenlerin ve bu durumu onaylayan onların başına gelebileceğini söylemektedir. Muhabbetlerden ve bu örgütlerden yola çıkarak Müslüman bireylerin bu fiillerden uzak durması gerekmektedir. İnsan iyilik yapmayı da kötülük yapmayı da seçebilir her şey kendi seçeneğindedir.

Kuran'da geçen ayetlerin bazıları bazı müfessirler tarafından eşcinselliğin yasaklı hususunda delil olarak alınmıştır. Ebu Müslim el-İsfehani, "İçinizden bu çirkin fiili işleyen ikilinin canlarını yakın. Eğer tövbe eder, durumlarını düzeltirlerse artık onlara eziyet etmekten vazgeçin; çünkü Allah tövbeleri çok kabul eden, çok esirgeyendir (Nisa, 4/15-16)." Ayetindeki, "...fuhuş işleyen her ikisini de..." ifadesinden birbirine cinsel ilişkiye giren erkekleri işaret ettiğini savunmaktadır (Cebeci, 2000, s. 509). Bu ayete delil olarak Er Razi (1991), "Erkek erkekle cinsi münasebet kurduğunda, onların her ikisi de zinakardırlar. Kadın kadınla münasebet kurarsa, onların da her ikisi de zinakardırlar." Hadisini öne sürmüştür.

2.3.2. Hadislerin Eşcinselliğe Bakışı

Eşcinsellik konusu sadece vahiyle tespit edilen bir konu değildir. Bunun yanında bu sapkınlık, Kuran'a paralel olarak rivayet kültüründe de açık bir şekilde ele alınmıştır. İslam alimleri, eşcinsellik fiiline karşı verilecek olan cezayı Kuran'dan çıkarma yoluna gitmişlerdir. Lakin sonuca tam manasıyla ulaşamadıklarında, İslam hukukunda livata konusundaki cezaların genellikle hadisler üzerinden tespit edildiği görülmektedir (Keskin, 2001, s. 306) Bazı İslam alimleri, Kur'an-ı Kerim üzerinden hüküm çıkarma konusunda ihtilafa düşerken hadisler bu konu ile ilgili zengin bir literatür sunmaktadır. Bu sebepten dolayı çok çeşitli direkt hükmü zorlaştıran çok hadis bulunması sebebiyle hükümler hususunda da çokça çeşitlilik arz ettiği görülmektedir. Bu konu hakkında kanaat sahibi olan kişilerce şöyle sıralanmıştır (Keskin, 2001, ss. 307-308);

- *İster bekar olsun ister evli olsun livata yapan rejim edilir diyenler; Hz. Ali, İbni Abbas, Cabir b. Zeyd, Said b. el Müseyyeb, Zühri, İmam Malik, İmam Şafii, İshak b. Rahuye, Ahmet b. Hanbel,*
- *Livata yapan kişinin cezası zina yapan kişinin cezası gibidir. Evli ise recmedilir, bekar ise 100 sopa vurulur. Hz. Osman, İbrahim Nehai, Hasan el Basri, Ata b. Ebi Rabah, Katade, Evzai, Sevri, Ebû Yusuf, İmam Muhammed,*
- *Livata zina değildir. O nedenle hat uygulanmaz sadece tazir cezası verilir. Ebû Hanife, Cassas,*
- *Hat olmaksızın sadece dövülür; İbnu't Tulla,*
- *Ceza gerekmez diyenler, bazı zahiriller.*

Hadis literatüründe, eşcinselliğin en korkunç suç olarak tanımlandığı görülmektedir. Diğer bir ifadeyle, livata olayı bazı hadislerde büyük bir günah olarak kabul edilmiştir. Bu sebepten dolayı bu denli büyük bir günaha verilecek ceza, İslam hukukunda büyük karşılıklar bulmuştur. Kuran ayetlerinden yola çıkarak da bu fiilin çoğaldığı toplumlarda ilahi rahmetten kesilmesine neden olacak derecede büyük bir günah olarak görülmektedir ((Okumuş, 2017, s. 124))

İnsan, cinselliğin tatmini noktasında normal yollar dışında anormal olarak livatalık ve hayvanlarla cinsel ilişki gibi lanetlenen fiilleri gerçekleştiren kişi İslam'da melun kapsamında değerlendirilmiştir. Bu sonuca şu hadisten yola çıkılmıştır; "Lut kavminin iğrenç fiilini işleyen melundur. (İbn Hanbel, Müsned, 1, 317; Canan, İbrahim, Hadis Ansiklopedisi/Kütub-i Sitte, 5, 203, 1604,1616)" Bazı rivayetlerde ise bu fiilin

normal bir şeymiş gibi hayatının bir parçası haline getirenlerin öldürüleceği hususunda rivayetler bulunmakla birlikte hem dünya hayatında hem de ahrette bu kişilerin yüce Allah tarafından şiddet ile cezalandırılacağını dile getiren rivayetlerde bulunmaktadır (Körükçü, 2000, s. 11). Hadislerden yola çıkarak bu eylemin hiçbir şekilde kabul edilemez olduğu konusunda fikir ayrılığı yoktur. İslam uleması arasında bu konuda bir birlik bulunmaktadır Hadislerin çeşitliliği ise sadece cezai hükümlerin boyutunu ve sınırlarını değiştirmekten ibarettir (Turan, 2018, s. 163). İslam alemindeki bazı şahsiyetler şu görüşlerde bulmuşlardır ((Körükçü, 2000, s. 11; Okumuş, 2017, ss. 124-126));

- Bakıyye b. Velid: “Süfelerin güzel ve parlak oğlanlara, delikanlılara bakmayı mekruh/yasak saydıklarını” söyler.
- Ata ise: “Kalpte arzu uyandıran her bakış haramdır” demiştir.
- Tabiinden biri “Tövbe eden, maneviyat yoluna giren gencin, parlak oğlanlarla oturmasından korktuğum kadar, yırtıcı hayvandan korkmam” demiştir.
- Tabiinden başka bir zat: “Lutilik üç çeşittir. Bir çeşidi, sadece bakar. Bir grubu, eliyle yoklar. Bir grubu da o çirkin fiili işler” der.
- Taberani'nin naklettiğine göre: “Kadının kadına yaklaşması/ ilişki kurması da zinadır.”
- Beyheki de “Erkeğin erkeğe, kadının kadına yaklaşması zinadır” demiştir.
- Deylemi ise: “Yüce Allah, kıyamet günü kadınlara dübüründen yaklaşıp rahmet nazarıyla bakmaz” (Bkz Deylemi, Müsnedü Firdevsi'l-Ahbar/el-Firdevsi bi Me'sûri'l-Hitab, Beyrut 1982, V. 133) ve “Ahir zamanda eşcinsel üç kısım olur: Bir kısmı, konuşmak ve yüze bakmakla, diğeri, kucaklaşmakla yetinir. Bir kısmı da bu işi bilfiil yapar. Allah'ın laneti üzerine olsun! Eğer ki tövbe ederlerse, tövbe edenin tövbesini Allah kabul eder.” Hadisini aktarmaktadır.
- Ahmed b. Hanbel de: “Lût kavminin amelini işleyen melundur” demiştir.
- Bazı eserlerde: “Kendi rızası ile üç defa livata yapan alışır, her zaman bu işi ister” denilmektedir.
- Hatib'e göre: “Erkek erkekle, kadın kadınla yetinmedikçe, kıyamet kopmaz.” Devamında ise: “Erkek erkekle, kadın kadınla yetinirse, ümmetim helâk olur” ifadesi kullanılmıştır.

- Abdurrezzak'ın aktardığına göre: “Erkek erkeğin, kadın kadının avret yerine bakamaz, helâl değildir.” Aynı şeyi Taberani de dile getirmektedir: “Erkeğin kadına, kadının da erkeğe şehvetle bakması haramdır.”
- Mevlâna ise: “Zina edenler, avret yerleri kokarak; içki içenler ise, ağızları kokarak dirilirler.” demiştir. (Bkz. Mesnevi, II, 108).
- Ata bin Meysere El-Horasanî'nin aktardığına göre: “Cehennemın en pis kokan yeri, zina yapanların bulunduğu kısımdır.”

Bazı hadislerde ise eşcinsellik şu şekilde ele alınmıştır;

“Lut kavminin fiili gibi fiilde bulunan kimseyi görürseniz hem faili (yapanı) hem de kendisiyle yapılanı (pasif durumda olanı) öldürünüz” (Ebû Dâvûd, Hudud, 28, 29; Tirmizî, Hudûd, 24, Nesâî, Hudûd, 24; İbn Mâce, Hudûd, 12; İbn Hanbel, Müsned, I, 217; Dârekutnî, Sünen, III, 124; Hâkim, Müstedrek, IV, 355; Beyhaki, Sünen, VIII, 231, 232; Rûdânî, Cem'u'l-Fevâid, İstanbul 2006, IV, 115. Hadisin Ebû Hüreyre'den gelen versiyonunda ise; “Resûlullah, Lût kavminin yaptığı fiil olan livâtayı yapan hakkında şöyle buyurdu: “Üsttekini ve alttakini recmediniz. Her ikisini de birlikte recmediniz.” (Bkz. İbn Mâce, Hudûd, 12). Allah Teâlâ hazretleri, erkeğe temas eden veya kadınla arka uzundan temas eden erkeğe kıyamet günü rahmet nazarıyla bakmaz. (Tirmizi, Rada 12; Canan, age, V. 203. Had. No: 1619). Hayızlı kadınlarla arka uzvundan/dübür cinsel temas kuranları da büyük günah işleyen kişiler kapsamında ele alan bazı hadisler bulunmaktadır. Bunlardan birisinde: “Hayızlı kadına arka uzvundan temas eden, kâhine giden. Muhammed'e ineni inkâr etmiştir.” buyurulmaktadır. (Canan, Kütüb-i Sitte, 5.203. Had, 1618). Lut kavminin fiilini işleyene Allah lanet etsin. (İbn Hanbel, Müsned, I, 309, 318).

Bu hadisler eşcinsellik fiiline en sert şekilde hüküm veren hadislerdir. Livata olayını hem zina hem de rahmetten kovulmuş çerçevesinde ele almaktadırlar.

Eşcinsellik fiili, Müslüman kültüründe sadece bireysel bir günah olmadığı yaşadığı bölgedeki toplum içinde büyük bir tehlike barındırdığı konusunda da bazı hadisler bulunmaktadır. Şu hadis halkın tamamı olmasa bile toplumun bazı kısımlarını yoldan çıkaracağım ve bulaştırıcı hususunda haber vermektedir; “Ümmetim için en korktuğum şeylerden birisi lut kavminin amelini işlemesidir. (İbn Mace, Hudûd, 12; Tirmizi, Hudûd, 24.)” Konuyla ilgili olan bir başka rivayette ise; “Zimmet ehline zulmedildiğinde devlet, düşman devleti olur. Zina çoğaldı mı esir almak da çoğalır.

Lütilik/homoseksüellik artınca, Yüce Allah, insanlardan elini çeker ve onların hangi vadede helak olduklarına aldırış etmez.” (Tabarani, el Mu’cemu’l Kebir 2. 184; (Körükçü, 2000, s. 13) Hadisten anlaşılacağı üzere bu fiili işleyenlerin Allah’a bakacak yüzleri olmadığından Allah o topluma ilahi yardımını nasip etmediği gibi kendi hallerine bırakacağı ortaya çıkmaktadır.

Diğer bazı hadislerde karşılaşılan uyarılar ise şu şekildedir:

- *Yüce Allah, erkekle cinsi temas kuran erkeğin yüzüne bakmaz/onu rahmetinden kovar (Tirmizi, Rada, 12).*
- *Lût kavminin iğrenç fiilini işleyen kimse lanetlenmiştir (Canan, Kütub-i Sitte, 5. 203, 1604).*
- *Üç kişinin la ilahe illallah sözü kabul edilmez. Livâtâ yapan ve yaptıran erkekler, birbiriyle ilişki kuran kadınlar, zalim devlet başkanı/zülmeden hükümdar (Taberani, el Mucemul Esved, had, 3128).*
- *Erkek erkeğe ilişki kuranların ikisi de zina etmiştir. Kadın kadına ilişki kurarsa ikisi de zina etmiştir (Canan, 8. 233).*
- *Livâtâ fiilini işleyene Yüce Allah rahmet nazarıyla bakmaz (Tirmizi, Rada, 12, 166).*
- *Livâtâ yapanlar lanetlenmiştir (İbn Hanbel, Müsned, 1, 317)*
- *Ümmetim hakkında en çok korktuğum şey, Lût kavminin davranışdır (Tirmizi, Hudud, 24, 1617).*
- *Livâtâ yaparken yakalanan bekâr/muhsan olmayan kişi de recmedilir (Tirmizi, Hudud, 24).*

Görüldüğü üzere hem cinsleri ile ilişki kuranlar hadis literatüründe zina yapan kişiler olarak karşılık görmüştür. Yapılan işlemin zina kapsamında görülmesi demek verilecek olan cezanın alt sınırında zina kapsamında olması manasına gelmektedir (Yaşaroğlu, 2003, s. 198). Buradaki suçun daha ağır basan yönü Allah’ın cinsel ilişki konusunda belirlemiş olduğu meşru yolu çiğneyip eşyanın hakikatine ters olan anormal yolu tercih etmektir. Bu sebepten dolayı İslam toplumunda tarih boyunca livaya verilmiş olan cezalar; taşlanarak öldürülmek veya cesedinin yakılması gibi bazen zinaya verilen cezanın üst sınırını da aşmış görülmektedir (Turan, 2018, s. 165).

Hadis literatüründe İslam alimleri tarafından cezai durumu konusunda herhangi bir tartışma yoktur. Tartışılan şey, bu sapkınlığın öngörülen cezanın hat kapsamında mı

yoksa tazir kapsamında mı olacağı hususundadır. Bu durumda İslam hukukunun eşcinselliğe bakışı başlarında incelenecektir.

2.3.3. İslam Hukukunun ve Mezheplerin Eşcinselliğe Bakışı

Eşcinselliğin hem dinsel metinlerde hem de hukuki düzenlemelerde hem günah hem de suç kapsamında ele alındığı görülmektedir(Turan, 2018, s. 166). Vahiyle hareket eden yani semavi dinlerin tümünde eşcinsel eğilimler cezasız kalmamaktadır. İslam fıkıhçıları, bu cinsel yönetimdeki anormalliği yani sapkınlığa Kuran ve sünnet üzerinden belirli cezalar öngörmektedir. Yani eşcinselliği zina kapsamında ya da zinanın dışında fuhuş kapsamında gören fıkıh alimleri; birinci olarak mutlak öldürülür, ikinci olarak zina cezası verilir, üçüncü olarak tazir cezası verilir gibi farklı seçenekler üzerinde fikirlerde bulunmuşlardır(Okumuş, 2017, s. 133).

Tazir cezası gerektiğinde yaparı öldürme şeklinde bile uygulanacağını söyleyenler de haklı olarak bu iğrenç fiilin zina gibi hatta ondan daha kötü bir şey olduğunu düşünmektedirler. Ancak bu fiilin önlenmesi ve halk arasında yaygınlaşmaması için bu kararlar hususunda hepsi hemfikirdir. Fiilin kötü olduğu konusunda aralarında herhangi bir görüş ayrılığı bulunmamaktadır. Bunu yapanlara herkes tarafından ibret alınacak bir cezanın verilerek, fuhşun ortadan kaldırılması otorite yetkisini kullanan herkesin özellikle de Müslüman devletin görevidir (Es-Sabuni, 1984, s. 83). Fıkıhçılar, bu fiile karşı; kitap, sünnet, icma ve kıyasın bu fiile benzer suç ile düzenlenmiş olan had ve tazir cezaları konusunda yıllardır farklı türde fikirler oluşturmaktadırlar. Bu fikir harmanında en çok kabul gören Allah'ın koymuş olduğu sınırları tahrip eden suç ve günah kapsamında ele alınmasının gerekliliği hususudur (Turan, 2018, s. 167). Buradaki fikir ayrılığı sadece bu sapkın eğilimin zina kapsamında mı yoksa fuhuş yani anormal cinsel eğilim kapsamında mı değerlendirileceği çatışmasıdır. Mezheplerde bu olayın suç veya günah olması konusunda herhangi bir tartışma içinde değillerdir. Bu mezhepler arasında asıl tartışılan şey, eşcinselliğin had cezasını gerektiren zina kapsamında mı değerlendirileceği yoksa tazir cezası gereken daha düşük yoğunluklu suçlar kapsamında mı değerlendirileceği meselesidir (Demircan, 2014, s. 165). Görüldüğü üzere fıkıh disiplinleri lutiliğe veya seviciliği insan onuruna yakışan cinsel tercihler kapsamı dışında sıraladığından bütünüyle haram ve yasak kapsamında işlenmiştir. Bazı mezhepler, lezbiyenleri bütünüyle zina fiili olarak görülmesini, bunun hat cezasıyla değil tazir cezasıyla cezalandırılmasını tercih etmiştir (Demircan, 2014, ss. 165-167).

İslam hukukunda, ceza düzenlenirken başvurulan temel kaynakların başında hadisler gelmektedir. Bir önceki bölümde bu konuyu destekleyen çeşitli rivayetlere işaret edildi. Hadislerde bahsedilen fiilin suç olduğu konusunda herhangi bir tereddüt olmadığı görülmektedir. Lakin bu ilişkide aktif olan ile pasif olanın durumu konusundaki cezalar hususunda bazı ihtilaflar görülmektedir. İslam geleneğinde bu suça uygun olarak taşlanarak öldürme, hapis, iğrenç yerde ikamet ettirme, toplumsal boykot (Hz. Ömer'in kendi devrinde ortaya çıkan bu suça karşı daha pasif bir ceza öngörerek o kişiyle birlikte oturulması gerektiğini söylediği rivayet edilir), yakılma, öldükten sonra yakılma (Hz. Ebubekir döneminde ortaya çıkan bu fiilin bu şekilde cezalandırılması,) üzerine duvar düşürme (Hz. Ali'nin livata eden çifti ateşte yaktığı, Hz. Ebubekir'in ise üzerlerine duvar yıktığı ifade edilir, Hz. Osman'ın ise Kureyş'ten bir oğlanla cinsel ilişkiye giren kişiye; “evli olsaydı recm ederdim ama evli olmadığı için kamçı cezası uygulayın” dediği söylenmektedir) yüksek binadan aşağıya atma (lutiler, Hz. Osman'a göre üzerine duvar yıkılarak öldürülür ibn. Abbas'a göre ise, o bölgedeki en yüksek binadan atılarak öldürülür ikisinin de ölünceye kadar pis kokulu bir yerde hapsedilerek cezalandırıldığı söyleyenler de bulunmaktadır) ve katledilme gibi farklı cezalar düzenlenmiştir (Abduh & Rıza, 2014, ss. 403-417).

Sahabe, bu fiile karşı oldukça titiz davranmıştır. Bu olaylar tamamen zina kapsamında olmasa da cinsel sapkınlık hükmünde olduğundan bu sapkınlıkla karşı oldukça sert uygulamalar olduğu görülmektedir. Bunlara örnek olarak Hz. Ali ve Hz. Ebubekir'in livata fiilini yakma cezası verdiği ve bu emiri örnek alan Zübeyir, Hz. Ebubekir'in uygulamasına esas alarak Mekke'de emir iken eşcinsellik suçunu işleyen kişiyi ateşe atıp yakmıştır. Sonraki dönemlerde Emevîlerden Hişam b. Velid'de aynı uygulamayı takip edip eşcinsellik fiili işlemiş olan bir bireyi yakarak cezalandırmıştır (C. Yıldırım, 1991, s. 2166).

O dönemlerde bu konunun hassas olması hasebiyle bu konu ile ilgili iftira atan kişiye şu hadisin bildirdiğine göre belli bir ceza verilmektedir. “Bir adam diğer bir adama: 'Ey kadınlaşmış kişi! dediği zaman ona yirmi sopa vurunuz. Bir adam diğer bir adama: Ey Lûti! dediği zaman ona da yirmi sopa vurunuz. (Turan, 2018, ss. 170-171)“ Hatta bu tür suçları kişileri suçlama ve hakaret aracı yaparak 'Ey kadın davranışlı!' denildiğinde bu durumda söyleyene ta'zir cezası verileceği konusunda Hanefilerin görüşü de bulunmaktadır (Turan, 2018, s. 170). Hz. Lut'un dönemine baktığımızda, kavminin işlediği suç onların taşlanarak öldürülmelerini gerektiren bir suçtu. Ancak

Hız. Lut'un onlara ceza verecek siyasi veya idari bir gücü olmadığından dolayı Allah onu aradan çıkarıp bu suçtu işleyenleri helak etti (Bayındır, 2012, s. 70).

İslam hukukçularının çoğunluğu gerek zina gerek de livata konusunda birbirine benzer yaklaşımlar içindedir. Onlar *'fuhşiyat'* kavramı içinde aldıkları zina ve livata olgusunu birlikte ele almış ve işlevlerinin benzetmesinden dolayı kıyas yoluyla sonuca ulaşmayı uygun bulmuşlardır. Sonuç olarak çoğunluk, eşcinselliğin de zina ile aynı veya benzer cezai hükümlere dayanabileceğini kabul etmişlerdir. Bu konuda düzenlenmiş oldukları cezaları genel olarak hat cezası şeklinde ifade etmişlerdir. Burada Hanefiler livataya hat yoktur, derken Şafiiler ise livata, zina haddi gibidir demelerine rağmen bahsedilen fiilin çok büyük bir ahlaksızlık olduğu konusunda bütünüyle ittifak içindedirler (Okumuş, 2017, ss. 134-137). Ebu Hanife bu konuya, livata haramdır lakin zina değildir. Çünkü fıkıh usulü, kadın erkek arasında gerçekleştirilen ve ön taraftan yapılan ilişkiyi zina, erkekler arasında arkadan yapılan ilişkiye ise livata olarak tanımlamaktadır. Burada bahsedilen olguların isimlerinin farklı oluşu mana ve özelliklerini de farklı olmasını gerektirir. Ebû Hanife'ye göre eğer zina, livata sayılacak olsaydı sahabe veya sonraki alimler arasında bu konu ihtilaf konusu olmazdı. Bu sebepten dolayı livatanın kendisi başlıca büyük bir günahdır ve İslam Devleti'nin koyacağı tazir cezası uygulanır. Bunun yanında Ebû Hanife, livata fiiline verilecek cezanın üst sınırı devletin elindedir. Devlet isterse livataya zinadan daha ağır bir ceza da verebilir. Bu onun hakkıdır. İsterse bu konuda artırabilir veya azaltabilir (Bayındır, 2012, ss. 70-73). Hanefi fıkhının diğer önemli isimlerinden olan Ebû Yusuf ve Muhammet eş Şeybani ye göre livata yapan kişi zina suçunda olduğu gibi had cezasına maruz kalır. Zinayı uygulayan evli ise recimedilir bekar ise 100 sopa ile cezalandırılır (Yaşaroğlu, 2003, s. 199)

Malikiler ve Hanbeli mezhebinin kurucusu olan Ahmet b. Habel'in görüşlerine göre, eşcinsellerle Hız. peygamberden gelen hadislere ve bazı sahabenin bu konudaki söz ve uygulamalarına göre rejim cezası verilmelidir. Yukarıdaki rivayetlere göre eşcinsellik konusunda yapılan uygulamalar üç şekilde cereyan etmiştir, bunlar Hız. peygambere göre öldürülür. Hız. Ali'ye göre recmedilir. Hız.Ebubekir'e göre ise yakıtılır (Turan, 2018, s. 173). Sahabe ve sonraki alimler, öldürülme şeklinde takılıp kalmışlardır. Bazı görüşlere göre eşcinsellik fiiline yönelen kişi, dininin açık bir uygulamasını inkâr edip çığnemek suretiyle dinden çıktığı ve bu sebeple de mürted olduğu ona göre hükmü uygulanması gerektiği söylenmiştir. Bazılarına göre taşlanarak bazılarına göre yüksek

bir yerden aşağıya atılarak bazılarının göre ise de üzerine duvar yıkılarak öldürülme cezası verilmelidir görüşleri ortaya çıkmıştır (Es-Sabuni, 1984, s. 84)

Maliki ve Hanbeli mezheplerinin eşcinsellik konusundaki temel derileri şu rivayetlerdir; “Lut kavminin işini yapan kimseyi bulursanız bu fiili işleyeni de işlenen de öldürülür üstte olanı da altta olanı da rejime ediniz (Ebu Davud, Hudud,24, 29; Tirmizi, Hudud, 24)” İmam Şafii lutilik yapan, kim olursa olsun öldürülmesi görüşündedir. Delil olarak ise bir önceki bölümde bahsettiğimiz hadisleri ve kıyas yoluyla zina suçunu göstermiştir. Bu sebepten dolayı Şafiilere göre eşcinselliğin cezası; evliyse recm, bekar ise 100 değnek ve sürgündür. Bu mezhebin içinde lutilik yapanların yakılarak öldürülür diyen bir grubu da vardır. Şafiilerin zina suçuna ekstra olarak sürgün cezasında verilmesinin amacı, eşcinsellikle anılan kişilerin toplumda gözle görülür olmaması istenmesinden dolayıdır. Bu sayede işledikleri kötü fiilleri dillerden ve gönüllerden en çok da gözlerden uzak tutmuş olacaklardır. (Şerbeci, 2015, s. 156).

İmameye ve zahiri mezhebine mensup hukukçular da tıpkı Ebû Hanife gibi livatayı zinadan ayrı bir suç olarak kabul etmişlerdir. Özellikle zahiriler livatayı, zina saymamakta ve bu suça karşılık olarak recim cezası değil tazir cezasını gerekli görmektedirler. Onlara göre livata, zina ile aynı içerikte bir suç değildir. O yüzden ki livata konusunda zinadan daha farklı bir hüküm oluşturmak gerekir demektedirler (Okumuş, 2017, ss. 142-149). Son dönem fıkıhçılardan olan Hayrettin Karaman, Nisa suresinin 15. ayeti seviciliği, 16 ayeti ise livatayı kastettiğinden dolayı bu 2 olguyu zina kapsamında ele almak doğru bir yaklaşım değildir yorumunda bulunuyor. Bunun yanında Kuran’da şura suresinin 160-164 ayetlerinde bu fiili yapanların meşru ölçüleri aşanlar, yani cinsel sapıklık yönelimi olanlar olarak değerlendirmektedir. Karaman'a göre, sevicilik fiilini işleyenlerin cezası kadınları evlerde hapsetmektir. Bundan kurtuluş ise, içinde buldukları hallerden kurtulup hayırlı heteroseksüel evlilikler yapmalarıdır. Livata suçuna ise bu fiili uygulayanlara söz ve fiili eziyet çektirmek onlara maddi ve manevi olarak acı vererek canlarını yakmaktır. Böylece bu iğrenç fiili işlemekten vazgeçmelerini sağlamaktır. Bu hususun ceza verirken ne yapılacağı ayette açıklanmamış. İçtihat ve uygulamaya bırakılmıştır. söyleminde bulunmuştur (Karaman, 2012, s. 79).

Hukuki bölümü genel olarak toparlayacak olursak, İslam hukukunda homoseksüel yönelimin cezası belirlenirken temel hadis kaynaklarından yararlanılmıştır (Şahin,

2015: 521). Halid b. Velid Şam'ı fethetmek için yolda iken iki erkeğin birbiriyle nikahlandığını görmesi üzerine Hz. Ebu Bekir'e bir mektup yazmış ve bu durumu bildirmiştir. Hz. Ebubekir, Bu konu hakkında istişare için sahabeleri çağırır. Sahabeler arasından Hz. Ali, Lut kavminin yaptıklarından ötürü verilen cezadan çıkarım yaparak, bu evliliğe yapan iki erkeğe sert davranıp yakılmasının uygun olacağını söyler. Sonrasında sahabeler homoseksüel yönelim içinde olan iki kişinin yakılmasında fikir birliğine varırlar ve Hz. Ebubekir'de Halid b. Velid'e bu şekilde mektup yazar (Beyhaki, VIII/23 Akt; Avcı, 2018: 22). Sahabe döneminde homoseksüel bireylerle karşılaşmıştır ve bu kişiler yakılarak öldürüldüğü (hat cezası öncesi mi sonrası mı bilinmemektedir) bilinmektedir. Bu yakılma işlemi zina haddinin uygulanması olduğunu söyleyen alimler mevcuttur (Turan, 2018: 168-169).

İslam alimleri livata konusunda görüş ayrılıklarına düşmüşlerdir. Ebu Hanife, livatayı zina olarak değerlendirmemiştir, büyük bir suç olduğunu ve devlet başkanın cezasını vereceğini söylemiştir. Hanefi fıkının diğer temsilcileri olan Ebu Yusuf ve İmam Muhammed, livatanın cezasının zina işleyen birisinin cezasıyla aynı olması gerektiğini ve kişi eğer evliyse taşlanarak öldürülmesi (recm) gerektiğini eğer bekar ise yüz sopa vurularak cezalandırılması gerektiğini söylemişlerdir. İmam Şafi'de Ebu Yusuf ve İmam Muhammed ile aynı görüştedir (Ölmez, 2021: 84-86). Malikiler ve Hanbeliler ise "Lut kavminin işini yapan kimseyi bulursanız, bu fiili işleyeni de işleneni de öldürünüz (Ebu Davud, 'Hudud',12)". "Üstte olanı da altta olanı da recmediniz (Ahmed b. Hanbel, 'Müsned',1)". Hadislerinden yola çıkarak evli veya bekar bakmaksızın taşlanarak öldürülmeleri gerektiğini söylemişlerdir (Turan, 2018: 173-174).

İslam'da lezbiyenliğe bakış ise tam bir cinsel yönelim sayılmadığından ve cinsel birleşme gerçekleşmediğinden dolayı livata ile aynı cezaya tabi tutulmamıştır. Kadınların birbirlerinin mahrem yerlerini görmesinin yasak olduğu hadislerden yola çıkarak lezbiyenlere tâzir cezası uygun görülmüştür (Şahin, 2015: 522-523).

Sonuç olarak Kur'an-ı Kerim'den, hadislerden ve mezhep imamlarının görüşlerinden yola çıkarak eşcinselliğin İslam'da hiçbir şekilde kabul edilecek bir yönü yoktur. Mezhep imamları farklı görüşler ortaya atmış olsalar da fikirlerde farklılaştıkları noktalar cezalandırma noktaları olmuştur. Ayetler ışığında Hz. Lut kıssasında livata fiilinin ahlaksız bir iş olduğu anlaşılmaktadır ve bu ayetleri destekler nitelikte olan Hz. Muhammed'in (sav) sözlerine bakıldığında livata eyleminin lanetlediğini, bu kişilerin

öldürülmesi veya reddedilmesi gerektiğinin ve kadınla veya erkekle anal ilişkinin lanetlediği görülmektedir (Kıraç, 2013: 58-68). Bazı farklı yorumlar olsa da Kur'an-ı Kerim kesin bir şekilde farklı cinsel yönelimleri yasaklamıştır. Müslüman bir erkek veya kadın Allah'ın yasak kıldığı bir işi yapmaya devam ediyorsa cezalandırılmaları şarttır.

Son dönemlerde Müslüman dünyasında eşcinsellik üzerine hâlâ farklı yaklaşımların olması bu konuda kafaların çokça karışık olduğu anlamına gelmektedir. Hatta günümüz seküler dünyası, 'bırakınız yapsınlar-bırakınız geçsinler' fikriyle toplumdaki yapıyı tahrip etme yoluna gitmektedir. Müslüman hukukçular modern, seküler ve laik topluma böyle bir cezanın verilebileceğini ilkesel olarak benimsemiş olsalar bile dünyanın geldiği noktada bu kelimeleri dile getirmek sadece kitaplarda kalan bir hüküm olmaya mahkûm olmuştur. Nitekim en hafif cezai uygulama olarak görülen Ebû Hanife'nin ta'zir cezası bile günümüz için çok ağır ve yüksek seviyededir

Okumuş bu meseleyle ilgili şunu söylemektedir (Okumuş, 2017, ss. 168-170);

Günümüz dünyasında Ebu Hanife'nin görüşünü aktifleştirerek homoseksüellik ve lezbiyenlik suçunu işleyenlere had cezası değil, ta'zir cezasının verilmesini söylemek, bu olayın hafife alınması değil, devletin duruma göre ta'zir cezasının alt ve üst sınırını belirleme yetkisine sahip olması anlamına gelmektedir. Bahsedilen sapıklık, toplumu tehdit edecek boyutlara geldiğinde siyasi otorite, bu cezayı en üst sınırdan verme yetkisine sahiptir. Kötülüğü önlem görevi kişilerde olsa bile esas olarak devletin uhdesine bırakılmış bir görevdir. Hem Kur'an, Nisa Sûresi'nin 15 ve 16. âyetlerinde bu suçlarla ilgili olarak hapsedme ve eziyet etme gibi önleyici cezaları düzenlemiştir. Fakat dediğimiz gibi, oldukça azınlık bir grubu istisna edecek olursak Müslüman gelenek, bütün disiplinleriyle birlikte bu âyetleri zina suçuna hamlederek, Kur'an'ın eşcinsellik konusundaki düzenlemelerin atlamış görünmektedir.

Demirci, devamında şöyle söylemektedir (Demirci, 2022, ss. 270-272) :

Kaldı ki, tarihte olduğu gibi günümüz toplumlarında da zaman zaman ortaya çıkan eşcinselliğin, evrensel bir kitap olan Kur'ân metni içerisinde yer almış olması, onun için bir noksanlık değil bilakis söz konusu kitabı yücelten bir unsur olarak görülmelidir. Buna kısaca denilebilir ki, Nisâ 4/15 âyette beyan

edilen “fuhuş yapan kadınlardan maksat” lezbiyen kadınlardır. Bunların cezası, evde göz hapsinde tutmak suretiyle onların bu tür gayr-i ahlâki davranışlarına engel olmaktır. Fuhuşu yapan iki erkekten kasıt da birbiriyle cinsel ilişkide bulunan homoseksüellerdir. Bunların cezası da daha önce ifade ettiğimiz gibi kınama ve ta'zirden tutunuz sürgün ve öldürmeye kadar gitmektedir. Çünkü toplum içinde dövülerek, hakaret edilerek ta'zir edilen veya sürgüne gönderilen yahut da işin ucunda ölüm olduğunu bilen kişiler, artık bir daha o çirkin işi yapmaya kolay kolay cesaret edemezler. Ayrıca bu türden cezalar, başkaları için de uyarıcı olabilir. Bu yüzden, bizim şahsi kanaatimize göre burada ele almış olduğumuz her iki ayet, karşı cinsler arasında söz konusu edilen zina anlamında değil, homoseksüellik anlamında evrensel birer hüküm ifade etmektedir.

Sonuç olarak İslam alimlerinin tümü bu fiilin ceza gerektiren bir eylem olduğu konusunda hemfikirdirler. Sadece cezanın hangi tarz ve hangi şekilde olacağı konusunda ihtilaflar bulunmaktadır.

2.4. Sosyal Öğrenme

2.4.1. Sosyal Öğrenme Kuramının Tarihsel Gelişimi ve Tanımı

Tarihin eski sahnelerine bakıldığında Aristo ve Platon, gözlem ve model alma yöntemlerinin eğitimde bir insana davranış kazandırma konusunda başarılı veriler sunacağını belirtmektedirler (Gürel, 2014: 102). Lakin modelle öğrenme konusunda ilk sistematik açıklama John Dewey tarafından ortaya atılmıştır. Dewey, öğrenmenin bilişsel bir süreç olduğu ve toplumsallaşmanın çevre tarafından öğrenilebileceğini ve toplum içinde yaşanan etkileşimlerin sonucunda davranış ve düşüncelerin oluşacağını öne sürmektedir (Gürel, 2014: 102). İlerleyen dönemlerde ise Vygotsky öğrenmenin ancak etkileşimli bir süreç sonucu oluşabileceğini ortaya atmıştır. Türk toplumunun düşünce yapısına bakıldığında da öğrenmenin pekiştirme yoluyla yapıldığını ve çoğu davranışın bu şekilde oluşturulmaya çalışıldığı görülmektedir. Mesela toplum, bir bireyin yanlış bir durumuyla karşılaştıklarında, “*Bunlardan birini sallandırıcaksın, bak bir daha yapıyorlar mı*” tarzında söylemde bulunurlar (V. A. Yıldız, 2011: 28-30). Bu söylem de gözlem yoluyla öğrenmenin etkili olacağı düşüncesinden doğmaktadır. Modelden ve taklit yoluyla öğrenme atasözlerimize de yansımıştır; “Atı atın yanına bağla ya huyundan ya suyundan”, “Bana arkadaşını söyle sana kim

olduğunu söyleyeyim” ya da “Körle yatan şaşı kalkar” gibi sözler aslında sosyal öğrenme kuramı gibi bir başlıklandırma yapılmamış olsa da içerik olarak uygulanan bir yöntem olduğunu göstermektedir.

Sosyal öğrenme teorisi (Social Learning Theory) bir kuramsallaştırma olarak ilk defa, Davranışçı kuramın insanın öğrenme sonucu davranışlarını açıklarken eksik kaldığı düşüncesiyle 1950’li yılın ortalarında Jullian Rotter tarafından ortaya konulmuştur. “Gözlem yoluyla öğrenme” olarak da bilinen sosyal öğrenme kuramı Albert Bandura, W. Mischel ve Richard Walters tarafından şekillendirilip geliştirilmiştir (Bandura, 1977). Günümüzde de sosyal öğrenme dendiğinde Bandura akıllara gelmektedir. Kuram, insan davranışlarının bireysel, davranışsal ve çevresel etmenlerin birleşiminin bir sentezi olarak tanımlanmaktadır. Bandura kuramına, bireydeki öğrenme işleminin temeline sosyal ortamı yerleştirmektedir. Ve öğrenmenin modelleme, taklit ve gözleme ile gerçekleştiğini vurgulamıştır (Senemoğlu, 1998: 220-223). Davranışçıların öğrenmeyi klasik ve edimsel koşullanma yöntemlerine sıkıştırması düşüncesine karşı çıkararak bireylerin öğrenmesindeki temel faktörün başka bireyleri gözlemlemesi olduğunu öne sürmüştür. Ve Bandura, bu düşünce üzerinden kuramı geliştirmiştir (McLeod, 2011). Kuram, gözlem yapma, model alma sonrasında öğrenme ve davranışa geçirme aşamalarını izler (Senemoğlu, 1998: 21).

Sosyal öğrenme kuramında bir şeyin öğrenildiğinin anlaşılması için onun davranışa geçirilmesi gerekmez. Çünkü bazı bireylerin öğrendiği davranışı sergileme yeteneği yoktur. Böyle durumlarda gözlemleyen bireyin, model aldığı kişiye uygulanan ceza veya olumlu pekiştireçlerin gözlemcinin öğrenmesine rağmen taklide yönelme konusundaki kararını etkiler. Öğrenmenin sadece gözlemlenen davranışlardan ibaret olduğunu düşünen davranışçı kuramdan ayrılan sosyal öğrenmeciler, öğrenme olayı ve performansının birbirinden ayrıldığı fikrini destelemişlerdir (Bandura, 1971).

Sosyal öğrenme kuramının temel düşüncesinde, toplum içindeki tüm bireyler her an doğrudan veya gözlem yoluyla diğer bireylerden bir şeyler öğrenirler. Bu öğrenmedeki etki bireyde, en fazla yakın ilişkiler ve medya tarafından oluşur. İş, yakın arkadaş gurubu ve televizyonlar bu sosyal gurupların en etkili olanlarıdır. Televizyonun da bir sosyal grup olarak sayılmasının sebebi ise pek çok grubun örneğini model olarak insanın bilinçaltına sunduğundandır (Kırhan, 2007: 36-37).

Albert Bandura, sosyal öğrenme kuramını geliştirirken ilk çalışmalarını çocuklar üzerinde yapmıştır. Bandura, çocukların davranışları ve değerleri edinmelerinde iki yol olduğunu söyler. Birincisi, çocuğa yaşantısındaki durumlar üzerinden ödül ve ceza yöntemi kullanılarak çocuğun şekillendirilmek istenen şekle sokularak doğrudan öğrenme yoluyla öğretilmesidir. İkincisi, çocuğun sosyalleşmesinin aile fertlerinin davranışlarını taklit ederek edinmesi olduğunu söylemektedir (Bandura, 1977). Bu teorisi üzerine yapmış olduğu “Bobo Doll Deneyi” ile çocukları taklit ve gözlem yoluyla yetişkinlerin rol ve davranışlarını nasıl öğrendiğini göstermektedir (Bobo Doll Deneyi nedir?, 2019). Bandura öğrenmenin her an meydana geldiğini lakin o bilgiye ihtiyaç olmadan davranış olarak görülemeyeceğini ancak bir ihtiyaç dahilinde gözlenebileceğini savunur (Bandura, 1985).

Görsel 2.11: Albert Bandura'nın Bobo Doll Deneyi

Kaynak: Bobo Doll Deneyi, [12.03.2023]

Bandura, insanı, kendi kendini örgütlemekle yetinen, sadece dışsal bazı faktörlerle şekillenen bir varlık olarak sınırlamayıp bunun yanında çevresini düşünme, planlama gibi zihinsel işlevlerle bilinçli olarak çevresini etkileyebilen bir organizma olduğunu söyler (Bandura, 1971 Akt; Şerbetçioğlu, 2019: 57-59).

Bandura, insanın sosyalleşme aşamasında deneme yanılma yoluyla bir yere kadar gidilebileceğini kişinin bu sürecin sosyal öğrenme ile olacağını söylemektedir (Bandura, 1977) Bireyin toplum içinde maruz kaldığı; gelenekler, kültür, uygulanan politikalar, aile yapısı, eğitim sistemi, sosyal yapı ve benzeri yapılar bireyi öğrenme sürecini oluşturan, onun sosyalleşme sürecini şekillendiren durumlardır. İnsanoğlu,

doğduğu andan itibaren kimlik oluşum süreci içine dahil olur. Öncelikle bebeğe bir isim verilerek kimlik oluşturma ve bebeği özelleştirme aşaması başlar. Bu süreçte saç sivilinden giyimine ve cinsiyetine uygun aşlamalar yapılır. Çocuğun bu kimlik oluşturma sürecinde aile fertlerinden, arkadaşlarından, çevresindeki yetişkin insanlardan ve en önemlisi olan görsel mecralarda sunulan modellerden etkilenecek çoklu modellemeye maruz kalmış olur. Çocukta buralardan aldığı modellemelerle; tutumların, değerlerin ve davranışların şekillenme süreci başlar. Bundan da anlaşılan değer ve tutumların şekillenmesin de sadece aile değil maruz kaldığı her yer etkilidir (Tatlıoğlu, 2021: 21-23).

Davranışçı ve bilişsel kuram arasında bir geçiş olan sosyal öğrenme kuramı, bir bireyin karşısındaki bireylerin uyguladığı davranış ve sonucunda karşılaştığı davranışı görerek öğrendiği, öğrenmenin her daim davranışa dökülmediği, iz bırakıp bırakmayan bir değişiklik getirmediği ve bilişsel bir sürece dahil olduğundan algının öğrenme için önemli bir yere sahip olduğu düşünceleri bu kuramın temel yaklaşımlarıdır (Bayrakcı, 2013: 199-200). Bu kuramın temel varsayımları (Bandura, 1977 Akt, Demirbaş ve Yağbasan, 2005: 364-366);

- İnsanlar başka insanları gözlemleyerek onların davranışından bir davranış öğrenebilirler. Şiddet, saldırganlık gibi olumsuz sayılabilecek pek çok davranışı da bu yolla öğrenebilirler.
- Öğrenme gerçekleşikten sonra davranışta bir değişiklik olmayabilir.
- Pekiştiriciler ve cezalar öğrenme sürecinin etkili olmasında yeri çok büyüktür. Bir birey, ödüllendirildiğinde çevresindekiler tarafından taklit edilme ihtimali artarken, aynı birey ceza uygulandığında taklit edilme ihtimali azalmaktadır. Bu sebepten dolayı şiddetin sorun çözücü ve terbiye edici olarak görülmesi şiddetin halen devam etmesine sebep olmaktadır.

Sosyal öğrenme kuramı, bireyin model alması hususunda üç sınıf oluşturmuştur; ilki, davranışı meydana getiren canlı bir bireydir buna “Canlı model” denilmektedir. İkincisi, kurgusal bir ortamda oluşturulan hayali karakterdir. Buna da “Sembolik model” denir. Üçüncüsü, sembolik bir obje sunmadan ve canlı bir model olmadan davranışa şekil vermek adına yapılan açıklamalardır. Bunlara “Sözlü direktifler” denilmektedir (Varol, 2019: 306-307). Bu sınıflamaların arasından en önemli olanı, tezimizin de üstünde durduğu “Medya yoluyla öğrenme” olan sembolik öğrenmedir.

Sosyal öğrenme kuramında, bireyin model aldığı karakterin yaş yakınlığı olması, kurgusal bir karakter olması, hayali bir boyutunun olması, bireyin kendine örnek almasını ve taklidini artıran durumlardandır (Yılmaz vd., 2014: 143-144). Bu durumların etkisinin en büyük olduğu mecralardan birisi televizyon olmakla beraber son dönemlerde internet televizyonları daha fazla önem kazanmışlardır (Şentürk ve Turğut, 2011: 65). Bu sebepten internet televizyonları taklit ve model alma yoluyla öğrenmenin çokça olduğu fazlasıyla önem taşıyan bir alandır. Yayınlanan dizi ve filmler göz önüne alındığında bireylerin davranışlarının şekillenmesinde, izledikleri internet platformlarındaki dizi ve filmlerin çok büyük etkisinin olduğu görülür (Büyükbaykal, 2012: 39-41; Zavalısız ve Soydaş Dağcı, 2019). Her film veya dizide örtük veya açık bir mesaj bulunmaktadır. Günümüzde internet platformundaki dizi ve filmler, insanların duygularına yönelik, bazen korkutma bazen güldürme bazen ağlatma ve benzeri duygulara yönelik hazırlanmaktadır. Bu durum da insanlara açık veya örtük verilmek istenen duygu ve davranışlar öğretilmektedir. Bu tez, internet televizyonlarındaki açık ve gizli eşcinsellik iletilerinin insanda nasıl öğrenmeye döndüğünü sosyal öğrenme kuramının aşamaları ile açıklayacaktır. İnternet platformlarındaki dizi ve filmlerden gözlem yoluyla yapılan öğrenmelere sosyal öğrenme denilmektedir (Oruç vd., 2011: 308-310).

Bu platformlardaki dizi ve filmleri izleyen insanların sempatik karakterlerde gösterilen eşcinsellik objesini örnek almaları veya sempati duymaları sebebiyle sosyal öğrenme kuramı, yapılacak çalışmanın amacı ile benzerlik göstermektedir. Çalışma, internet televizyonlarında çokça izlenen dizilerdeki eşcinsellik etkisini incelerken, kuram insanlara rol-modellik açısından çevresel etmenlerin davranış şekillenmesi üzerindeki etkiyi ölçmesinde destekler konumdadır. Dizilerde ve filmlerdeki verilmek istenen iletiler veya kazandırılmak istenen davranışlar, bireyin hoşuna gideceği şekilde, hoşuna giden oyuncularla verildiğinde bireye verilen iletiyi kabul etmesi veya davranışa dönüştürülmesi kolaylaşmaktadır. Sonuç olarak bireyin cinsel yönelimleri öğrenmesinde sosyal çevrenin etkisiyle beraber ona eşdeğer olan internet platformlarındaki dizi ve filmlerin etkisi de çok büyüktür (Dökmen, 2015). Dizilerdeki cinsel yönelimi olan karakterleri; samimi, duygusal gibi güzel duyguları barındıran karakterler gibi sunulması izleyen bireylerin bu karakterlere beğenilerini artırmakta ve bu karakterleri taklit etme aşamasını hızlandırmaktadır.

Sosyal öğrenme dediğimiz durum çevreden ve medyadan gelen etkileşim sonucu ortaya çıkan öğrenme sürecidir. İnternet platformlarının Toplumsal ortama etkili projelerle dahil olması yakın bir tarihe dayanmaktadır. Dizilerde ve filmlerdeki kurgulanmış ortam sosyal öğrenme kuramındaki bütün etkileşim alanlarını arkada bırakıp hızlı bir şekilde ilerlemektedir. Günümüzde pek çok duygunun öğretimi internet platformları aracılığıyla olmaktadır (Biricik, 2022: 11-113).

Sosyal öğrenme kuramında doğrudan öğrenmenin yanında çok aktif olan dolaylı yoldan öğrenme süreci de mevcuttur. Albert Bandura'ya göre öğrenmeye etki eden dolaylı yaşantılar şu şekildedir (Bakioğlu, 2018: 266-267; Senemoğlu, 1998: 224-225);

Dolaylı pekiştirme (Vicarious Reinforcement): Bireyin kendinin değil modelin meydana getirdiği davranışın ödüllendirilmesi, bireyin o davranışı taklit etme olasılığını artırır. Mesela, ders esnasında parmak kaldırarak konuşan öğrencileri ders sonunda öğretmenin ödüllendirmesi veya güzel sözlerle pekiştirmesi bu olaya şahit olanları parmak kaldırmayı öğrenmesinin yanında parmak kaldırma isteklerini de artırır.

Dolaylı ceza (Vicarious Punishment): Dolaylı pekiştirmede, yapılan olayın tersi uygulanarak modelin meydana getirdiği davranışın cezalandırılması ile şahit olan bireylerin o davranıştan uzak durma olasılıklarını artırılmasıdır. Mesela üç kardeşin olduğu bir sofrada babanın sol eliyle yemek yiyen çocuğuna sert bir ses tonuyla uyarıda bulunması diğer iki kardeşin bu davranışı yapmalarını engellemiş olur.

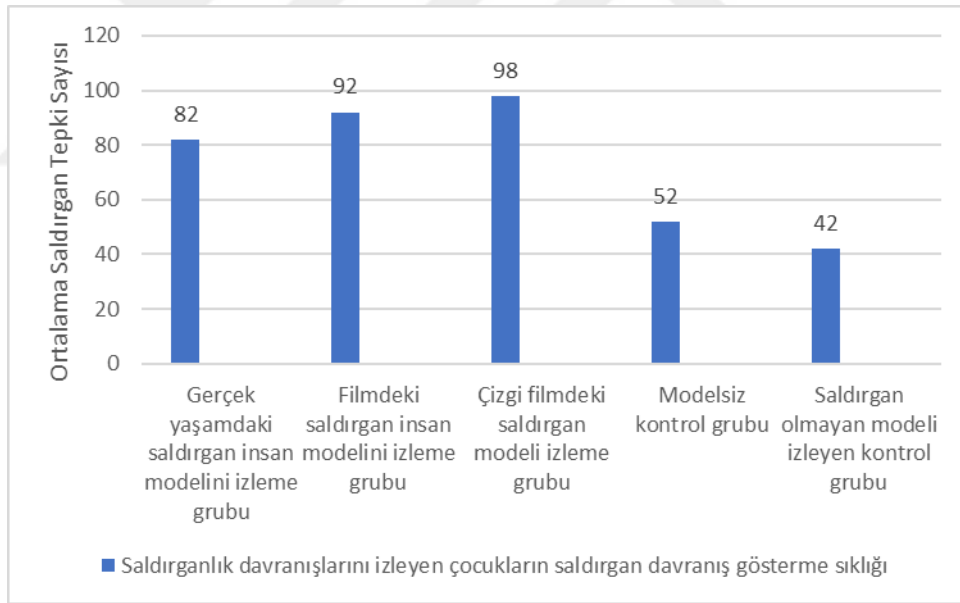
Dolaylı duygu (Vicarious Emotion): Bireyin o an yaşamadığı bir duyguyu bir modelden görmesi sonucu duyguyu yaşamaya başlamasıdır. Mesela, korku davranışı doğuştan gelen bir davranış değildir. Anne çocuklarına, akreple karşılaştıktan sonraki yaşadıklarını anlatırken ortamda bulunan tüm bireylerin (en çok da çocukların) akrebe karşı bir korku beslemeye başlamaları, örneğinde olduğu gibi bireyin, sevgi, öfke, endişe ve benzeri duyguları başkasından görmesi hasebiyle kendisinde bu duygular oluşabilmesine dolaylı duygu denilmektedir.

Dolaylı güdülenme (Vicarious Motivation) ise: Bireyin modele uygulanan davranış sonucunda bu konu hakkında bilgilenmekle kalmaz, aynı zamanda o davranışı elde etmek için güdülenir ve yapabileceğine inanır duruma gelmesidir. Mesela, Ahmet'in yapması gerek bir başarıyla yerine getirmesi ve sonucunda mutlu olması, onu gören

bireyleri de bu davranış üzerine güdüler. Bir bireyin, girdiği sınavda başarılı olması ve bu başarısından dolayı takdir toplaması o sınava girecek olan diğer bireylere de başarılı olmaya yöneltir.

Model Özellikleri: Bireyin gözlemlediği modelin aldığı ödül ve ceza değil, aynı zamanda modelin sahip olduğu özelliklerde bireyin taklit etmesini etkileyen faktörlerdendir. Birey kendi özelliklerine en yakın olan modelin tepkilerine benzer tepkiler gösterir. Daha açık bir ifadeyle gözlemciye, dolaylı şekilde öğrendiklerin sadece dolaylı öğrenmenin sonucu değil modelin karakteristik yapısından dolayıdır (Bakioğlu, 2018: 267-268).

Bandura ve bu kuram üzerine çalıştığı arkadaşları, türleri farklı olan modellerin çocuklar üzerindeki etkilerini gözlemlemiştir. Bir deney grubuna, canlı insanları, bir gruba filmlerdeki insanları, bir gruba çizgi film karakterlerini izletmişlerdir. Deneyin amacına ulaşması için tüm modeller oyuncak bir bebeğe karşı saldırgan davranışlarda bulunmuşlardır.

Grafik 2.2: Değişik türdeki modellerin saldırganlık davranışlarını izleyen çocukların saldırgan davranış gösterme sıklığı

Kaynak: Senemoğlu, 1998: 226

Deney sonrası saldırganlık davranışları ölçülen çocukların davranış sıklıkları grafik 1'deki gibidir. Çizgi filmler ve filmlerin etkisi çocukları en çok etkileyen kategoriler olmuşlardır. Buradan görülmektedir ki, çocukların davranışlarını hayali film veya dizi karakterleri gerçek insan modellerinden daha fazla etkilemektedir. Tezin genel

maksadı, internet dizilerindeki eşcinsellik etkisinin insanlara bu tabloda görüldüğü gibi çok büyük olduğunu göstermektedir.

2.4.2. Sosyal Öğrenme Kuramının Temel İlkeleri

Sosyal bilişsel öğrenme kuramının dayandığı temel ilkeler vardır (Güngör vd., 2007: 323).

2.4.2.1. Karşılıklı Belirleyicilik (Reciprocal Determinism)

Sosyal öğrenme kuramına göre kişinin öğrenmesinin gerçekleşmesinde davranış, kişisel faktörler ve çevresel faktörler olmak üzere üç değişken içermektedir. Bu üç değişkenin etkileşimiyle öğrenme meydana gelmektedir (Güngör vd., 2007). Bireyin düşünce sistemi ve sahip olduğu değerler sürekli sosyal çevre ile bağ halindedir. Kişi olumlu veya olumsuz hangi ruh halindeyse bulunduğu ortama ruh halini taşıyacaktır. Bireyin bu ruh hali ve karşısındaki arkadaşının ruh hali birbirini etkilemenin yanında buldukları ortamda olanları da etkileyecektir. Örnek verilecek olursa sınıf, eğitim alınan sosyal bir çevredir ve bu çevrenin kendine özgü yaşantısı vardır. Daha açık bir ifadeyle sınıf özel bir çevre olduğundan dolayı öğrencilerin davranışlarını etkiler, öğrenciler sınıfın dışında sergilediği davranışları bu özel çevrede sergilemezler. Bu sebepten dolayı tablo 2’de gösterildiği gibi kişisel faktörler, çevresel faktörler ve davranış her daim birbirini etkiler durumdadır. Bu, Bandura’nın üzerinde çokça durduğu karşılıklı üçlü nedenselliği ifade etmektedir. Bu üç faktör her daim etkileşim halinde olup insan davranışlarını belirlemektedir (Güngör vd., 2007: 323). Bu etkileme olayında sadece birey etkilenmez, bireyin davranışları sonucunda çevrede belirli değişimler olur ve bu da bireyin sonraki davranışlarında değişiklikler oluşturur. Sürekli sorun çıkararak bir kişi çıkardığı sorunlar neticesinde olumsuz bir sosyal çevre meydana getirmektedir (Senemoğlu, 1998: 226-227).

2.4.2.2. Sembolleştirme Kapasitesi (Symbolizing Capability)

Sosyal öğrenme kuramında insanlar kendi davranışlarını düzenleme gücüne sahiptirler (Bandura, 1977). İnsanlar, yaşamdan öğrendiklerini bilişsel kodlara dönüştürerek zihinlerinde semboller oluştururlar. Bu semboller insanların dünyada öğrendiklerinin zihindeki temsilcisidir (Senemoğlu, 1998: 228). İnsanlar, zihinlerindeki sembollerini kullanarak geçmiş konusunda belirli akıl yürütmeleri yaparak gelecek ile ilgili yeni tecrübe simgeleri oluştururlar. Bu şekilde hayatlarına yeni bir anlam kazandırmış olurlar. Oluşturulan sembollerini kullanan insanlar sorunlara

karşı alternatif çözümler üretebilirler ve belirli problemlerin sonuçlarına göre tahminlerde bulunup doğru sonuçlara ulaşmayı yönelik adımlarda bulunurlar (Bakioğlu, 2018: 269). Sembolleştirme kapasitesi, doğru kullanıldığında insanı doğru tercihler ve sürekli bir ilerlemeye sokarken, hatalı kullanıldığında büyük sıkıntılar ortaya çıkarmaktadır. Günümüz toplumunda sembolleştirme, çoğunlukla hatalı kullanılmaktadır. Hatalı kullanım sonucu insanlar, belirli şüphe ve kaygıların içinde hapsolüp gelecekleri konusunda başarısızlık ve sıkıntıdan başka bir yere gidememektedirler (Güngör vd., 2007: 326).

2.4.2.3. Öngörü Kapasitesi (Forethought Capability)

İnsanları ayıran önemli özelliklerden birisi öngörü yeteneğidir. İnsanlar geçmişlerinden gelen bilgilerle belirli dersler çıkarıp gelecekte olabilecek durumlara karşı tasarım ve kodlamalar yaparlar (Bakioğlu, 2018: 269). Gelecekte olabilecek olası olumsuz veya olumlu davranışlara karşı ön hazırlık yaparlar. Mesela geçmiş dönemde yaşadığı bir afetten aldığı öğrenmeleri ile şimdiki hayatında gelecekte olabilecek bir afet için planlar yapar. Kısaca ifade edilecek olursa, düşünme uygulamadan önce geldiğinden dolayı insanlar gelecek hakkında tasarımlarda bulunabilirler (Senemoğlu, 1998: 228).

2.4.2.4. Dolaylı Öğrenme Kapasitesi (Vicarious Capability)

İnsanlar kendi yaptığı davranışlarının sonuçlarına bakarak çokça şey öğrenebilir. Lakin öğrenme sadece bundan ibaret olsaydı çok sınırlı olurdu. İnsanlar doğrudan öğrenmenin yanında başka insanların davranışlarının sonuçlarını gözlemleyerek de çokça şey öğrenir. Dolaylı öğrenme kapasitesi, en çok çocuklar ve ergenlerde bulunmakta ve dolaylı öğrenme hususunda en etkili modelde medya olmaktadır. Kısacası başkalarının deneyimlerinden yararlanarak öğrenmenin oluşması, yararlanan bireyin öğrenme hızını ve kapasitesini yükseltir. Örneğin bir öğrenci, sınıfta ders esnasında yaptığı davranıştan dolayı ödüllendirilen veya cezalandırılan bir çocuğun durumunu gördükten sonra gördüğü durumlara göre davranış geliştirebilir (Senemoğlu, 1998: 228). Günlük yaşamımızı incelediğimizde model alarak öğrendiğimiz pek çok davranış mevcuttur.

2.4.2.5. Kendini Düzenleme Kapasitesi (Self Regulatory Capability)

İnsanlar, kendi davranışlarını kontrol altına alabilme gücüne sahiptirler. Bir birey ne kadar yemek yiyeceğini ne kadar içecek içeceğini ne kadar konuşması gerektiğini,

nerede nasıl davranması gerektiğini ve benzeri pek çok davranışı kendisi kontrol eder. Bu tercihlerini kendi içsel standartlarına ve kendi arzularına göre yapar. Çevre tarafından karşılaştığı tepkiler sonucu bu davranışlarına düzeltme getirebilir. Lakin bireylerin davranışlarının sorumluluğu kendilerine aittir (Güngör vd., 2007: 327; Senemoğlu, 1998: 229).

2.4.2.6. Öz Yargılama Kapasitesi (Self Reflective Capability)

Sosyal öğrenme kuramının en çok önem attığı ilkelerden birisidir. Yansıtma ismi ile de bilinen öz yargılama, bireylerin kendi davranışları hakkında yargılarda bulunabilme kapasitesine sahip oluşudur. Bireyler, meydana getirdiği davranışlarını kaydederler ve davranışlarının sonuçlarına göre yeterlilikleri konusunda fikirde bulunurlar. Bunun sonucunda öz yargılama yapan birey, o işte ne kadar yeterli ve yetenekli olacağına dair fikirler oluşturabilir. Bireyin kendi öz yeterliği hakkındaki çıkardığı sonuç her zaman gerçeği yansıtmayabilir. Lakin bu sonuç sayesinde davranışlarına belirli düzenlemeler getirebilir. Bunun sonucunda birey belirli seçimler yaparken ne kadar çaba harcayacağını, herhangi bir güçlkle karşılaştığında ne kadar sebat gösterebileceğini, bu kaygı ve güçlüklerden sonra oluşacak duyguların düzeyleri öz yargılama kapasitesiyle olumlu etkiler oluşturulabilir (Senemoğlu, 1998: 229).

2.4.2.7. Öz Yeterlilik (Self Efficacy)

Kişinin davranışlarını olması gereken seviyeye ulaştırmak için motivasyon düzeyine, göstereceği çabaya ve benzeri durumlara karşı olan inancıdır (Bayrakçı, 2013: 206-207). Diğer bir deyişle öz yeterlilik; birey, ilerleyen zamanlarda karşılaşılabileceği zor durumlar ile baş ettiğinde ne derece başarı gösterebileceğine ilişkin kendi hakkındaki inancıdır. Mesela, bir sınava girme, bir yarışmaya katılma, bir kurumda yöneticilik yapma, topluma hitap etme ve benzeri durumlar bireylerin gelecekte karşısına çıkacak sorunlar olabilir. Öz yeterlilik, Bireye ait olan becerilerin bir parçası değil, bu becerileri kullanarak yapmayı düşündüklerini algılayış biçimidir (Bayrak, 2019: 135). Bandura'ya göre, gözlem ve taklit yoluyla öğrenme gerçekleştiren kimse, davranışı gerçekleştirebilmek için kendi performansını kontrol etmeli ve değerlendirmelidir. Kendi öğrenmelerini değerlendirebilen bir birey, bu öğrenmesini davranışa dönüştürebilme konusunda gerekli yeterlilikte olup olmadığını tespit edebilir. Daha açık bir ifadeyle bireyin ilerleyen dönemlerinde karşılaşacağı zorluklarla nasıl baş edeceği ve ne derece o zorluktan başarıyla çıkabileceğine yönelik oluşturduğu

yargısıdır. Bu durum sadece zorluğu başarmayı değil o zorluğa karşı ne kadar ilerleyebileceğini ve azim gösterebileceğini de biçimlendirir (Güngör vd., 2007: 339-340). Mesela, bir sınıfta matematik konusunda kendini yeterli olarak algılayan bir öğrenci, zor bir konu ile karşılaştığında daha fazla çaba göstermektedir. Öz yeterlilik 4 tane kaynaktan beslenmektedir (Senemoğlu, 1998: 234-235);

- Bireyin doğrudan kendine ait gerçekleştirdiği başarılı veya başarısız eylemler sonucunda zihninde oluşan bilgiler.
- Dolaylı yaşantılarıyla daha açık bir ifadeyle, bireyin kendi kişiliğine uyumlu olarak seçtiği başka bireylerin başarılı veya başarısız eylemleri, bireyin aynı eylemleri kendisi için düşündüğünde başarılı veya başarısız olacağına dair yargılarını güçlendirir.
- Sözel ikna olarak da bilinen, bireyin başarılı olacağına veya olamayacağına dair yapılan öğütler, nasihatler ve benzeri durumlar bireydeki özyeterlilik algısını etkiler.
- Bireyin psikolojik durumu daha açık bir ifadeyle, bireyin herhangi bir vazifeye karşı zihninde oluşturduğu başarılı olma veya başarısız olma düşüncesi öz yeterlilik algısını etkiler.

Öz yeterlilik algısı yüksek olan bireyler özyeterlilik algısı düşük olan bireylere göre bir işte başarılı olma konusunda daha çok çaba harcarlar, o iş konusunda daha ısrarcı olurlar ve gerektiği zaman daha fazla risk alırlar. Öz yeterliliği yüksek bireyler, bir olayın üstesinden gelme konusunda çok sorun çekmez ve yeni şeylere karşı deneme konusunda korkusuzdur (Bakioğlu, 2018: 270).

2.4.3. Sosyal Öğrenme Kuramının Süreçleri

Sosyal öğrenmenin en işlevsel bölümü olan model alma ile öğrenme bölümü, birbirini tamamlayan dört aşamadan meydana gelmektedir (Demirbaş ve Yağbasan, 2005b: 368);

- Dikkat Etme Süreci (Attention)
- Hatırda Tutma Süreci (Retention)
- Davranışı Meydana Getirme Süreci (Motor Reproduction)
- GÜdülenme Süreci (Motivation)

Gözlem yoluyla öğrenmenin süreçleri tablo 3'te ayrıntılı şekilde özetlenmiştir.

Tablo 2.1: Gözlem Yoluyla Öğrenme Süreçleri

Kaynak: Güngör vd., 2007: 330

2.4.3.1. Dikkat Etme Süreci

Gözlemle öğrenmede ilk aşama dikkat etme aşamasıdır. Gözlemci, gözlemediği modeli dikkatli ve doğru bir şekilde algılayamazsa öğrenme meydana gelmez. Bu dikkat sürecinde, model alan bireyin, modelin ve gözlemi meydana getirme niteliklerinin etkili olması sonucunda dikkat etme süreci başarıyla gerçekleşir. Gözlem yapan bireyin dikkatini etkileyen birçok etken bulunmaktadır. Bazı etkenler gözlemciye ait iken bazıları ise modele aittir (Senemoğlu, 1998: 230).

Modelin özellikleri, gözlemcinin hiç dikkat etmemesini veya dikkatini toplamasını sağlar. Mesela, toplum içinde saygı gören veya etkileyici bir tipi olan veya çekici ve benzeri durumları olan modeller, gözlemci olan bireyin dikkat konusunda odaklanmasını sağlar. Bandura'da modelin özellikleri konusunda, "Kişi, modelin davranışının temel özelliklerini dikkate almazsa veya tanımazsa, gözlem yoluyla çok fazla şey öğrenemez (Bandura, 1971 Akt; Demirbaş ve Yağbasan, 2005: 365)". Diyerek modelin özelliklerinin dikkat etme sürecinde önemli bir aşama olduğunu göstermektedir. Gözlem yapan bireyi, bu süreçte yönlendiren etkenler şunlardır;

- İlk başta gözlem yapan bireyin duyu organları, algılama konusunda yeterli olması gereklidir. Örneğin, duyma engeli olan birisinin duyma sonucunda oluşacak öğrenmeleri dikkat edememesi veya görme engeli olan birisinin dikkatini, görme ile elde edilebilecek uyarıcılara verebilmesi mümkün değildir.
- Gözlenen etkinlikler, gözlemci bireyin amacını karşılaması ve gözlemcinin dikkatini çekmesi hususunda önemli bir yere sahiptir. Mesela

aynı anda 20 tane programın sergilendiği büyük bir salonda gözlemcinin dikkatini kendi amacına uygun olanlar çekecektir.

- Gözlemci birey, geçmişte çevresi tarafından aldığı ödül veya cezalar, bundan sonraki tercihlerini oluştururken dikkat sürecini etkileyecek önemli etkenlerdendir.
- Modelin meydana getirdiği eylemler, göz alıcı güce sahipse gözlemci bu konuda daha kolay şekilde dikkatini toplar. Daha açık bir ifadeyle etkileyici sonuçlara sahip modeller, gözlemci tarafından daha çok dikkat edilen modellerdir.
- Model alınan eylem ne kadar açık sade ve anlaşılır olursa gözlemcinin dikkat etmesi daha fazla artar.

Sonuç olarak, gözlemci bireyin ilgisini çeken, kendine benzeyen, amaçlarını karşılayan, önceki hayatında aldığı pekiştiricilerden ortaya çıkan, hayranlık duyduğu ve benzeri özellikler dikkat etme sürecinin etkili bir şekilde olmasını sağlayan maddelerdir (Güngör vd., 2007: 330-331; Senemoğlu, 1998: 230).

2.4.3.2. Hatırda Tutma Süreci

Öğrenme sürecinde bilgidan faydalanabilmek için, gözlem yapan bireyin modelden gördüğü davranışları hatırlaması gerekmektedir. Bu nedenle bireyin gözlediği bilgiler belirli semboller ve kodlarla zihinde depolanmalı, ilerleyen zamanda depolanan bu bilgi öğrenmenin gerçekleşmesi için hatırlanmalıdır (Ceyhan, 2020: 222). Bandura'ya göre bilgiyi zihinde sembolleştirmenin iki yolu vardır. Bunlardan ilki, bilginin zihinsel imgelere ve resimlere dönüştürülmesidir. İkincisi ise, bilginin sözel sembollere dönüştürülerek saklanmasıdır. Bandura ya göre bu iki yoldan, davranışa şekil veren bilişsel aşamaların çoğunluğu sözel olarak dönüştürülen semboller olduğunu söylemektedir (Bandura, 1977 Akt; Senemoğlu, 1998: 230-231). Lakin bireyin model aldığı davranışların çoğu, sözel ve görsel sembollerin her ikisini de içermektedir. Model alan bireyin sembolleştirme yetisi, ne kadar kuvvetliyse hatırda tutma süreci de o kadar sağlıklı ilerler (Güngör vd., 2007: 333-334).

2.4.3.3. Davranış Meydana Getirme Süreci

Meydana getirme süreci model almanın üçüncü aşaması olup modelden öğrenilenleri performansa dönüştürme sürecidir. Bireyin bu aşamayı gerçekleştirebilmesi için

davranış konusunda istekli, inançlı ve sağlam bir öz yeterlilik kapasitesine sahip olması gerekir (Senemoğlu, 1998: 231). Lakin burada birey, öğrenilen davranışların performansa dönüştürülebilmesi için, bireyin fiziksel zihinsel ve psiko-motor davranışlarının da öğrenmeye hazır olması gerekir. Burada birey meydana getireceği davranışın modelden gördüğü davranışla uygun hale gelmesi için davranışa dönüştürmeden önce zihninde tekrarlanmalı ve prova etmelidir. Bunun sonucunda davranışın daha profesyonel ve ustaca meydana gelmesi sağlanmış olur. Davranışı meydana getirmedeki en önemli etken “Öz yeterlilik” duygusudur (Bakioğlu, 2018: 273; Güngör vd., 2007: 333).

2.4.3.4. GÜDÜLENME SÜRECİ

Bireyin öğrendiği davranışı meydana getirebilmesi için bu davranış konusunda gerekli motivasyona sahip olması gereklidir. Bireyin yeni davranışlar öğrenmesi ve beceriler kazanması ancak bireyin güdülenmesi sonucunda olur. Bireyin yaşamından veya gördüklerinden öğrendikleri, onun hangi davranışları seçeceğini belirleyicisidirler. Mesela, modelden gözlemlenen davranış sonucunda olumlu dönüte şahit olduğunda bireyin o davranışı sergileme arzusu artarken olumsuz bir dönüt alındığını görmesi o davranış sergileme arzusu azaltmaktadır (Güngör vd., 2007: 336).

Albert Bandura ya göre pekiştirmenin iki işlevi mevcuttur; birincisi, bireyin modelde gördüğü pekiştirilme davranışı sonrasında kendisinin de pekiştirileceği beklentisine girmesidir. Daha açık bir ifadeyle gözlemci bireyde pekiştirilme beklentisi uyandırır. İkinci işlevi ise, öğrenmenin davranışa dönüştürme esnasında harekete geçirici olarak görev yapar. Daha açık bir ifadeyle bireyin öğrendiklerini kullanabilmesi için bireyi güdüler (Senemoğlu, 1998: 232).

2.4.4. Sosyal Öğrenme ve Sinema İlişkisi

Albert Bandura tarafından yapılan sosyal öğrenme deneyleri, insanların model alarak, taklit yoluyla, dolaylı deneyimlerle belirli duygu ve davranışları öğrenmesinde çok önemli olduğunu ortaya koymaktadır (Akhayeva, 2021).

İnsanlar üzerinde etki oluşturan bölümlerden birisi de sinemadır. Sinema, toplumun her kesimine hitap edebilen, her duyguyu barındıran içeriklere sahiptir. Çocuklar için çizgi filmler, bu platformlara en fazla rahavet gösteren gençler için gençlik dizi ve filmleri ve orta yaşa ve yaşlı kesime hitap eden dizi ve filmler mevcuttur. Bu sebepten dolayı dizi ve filmler tüm kesimleri etkilemektedir. Çetinkaya ve Karacoşkun'un

vurguladığı gibi, sinema insanlar üzerinde etkili olup en çok da gençler üzerinde etkili olmaktadır. Bu etki sadece bir görsel eğlence ve bilgi aktarımı değil aynı zamanda duygu, davranış ve kalıpların gizli veya açık bir mesaj olarak verildiği bir bölümdür (Erjem ve Çağlayandereli, 2006: 17-18). Son dönemde televizyon, yerini internet televizyonlarındaki platformlara devretmiştir.

Bir bireyin rahatsız olduğu veya nefret ettiği bir davranışı, dizi veya filmlerde sevilen bir oyuncu ile, aynı davranışların güzel bir şekilde olumlu olarak işlenmesi bireyin davranış biçimini etkileyebilir (Akhayeva, 2021: 27-29). Çünkü insanlar dizi veya film kahramanlarını örnek almaktadırlar. Mesela sosyal medyadaki veriler incelendiğinde, Türkiye’de “Kurtlar Vadisi, Çukur, Deli Yürek” ve benzeri popüler olan dizilerin yayımları sonrasında, çoğunluğunu gençlerin oluşturduğu bir kesimin bu dizilerdeki oyuncuların davranışlarını taklit edip olumlu-olumsuz davranışlar ortaya koyduğu gözlenmiştir (Erjem ve Çağlayandereli, 2006: 17-18).

We Are Social ve Hootsuite’nin ortak araştırmaları sonucu, dünya nüfusunun %59,5’i, daha açık bir ifadeyle 4,66 milyar kişinin internet kullanıcı olduğu tespit edilmiştir. Son beş yılın verileri incelendiğinde bu oranın 1,5 kat arttığı görülmektedir (Dijital İnternet Analizi, 2023). Bu verilerden yola çıkarak, günümüzde toplumların değişmesinde ve modernleşmesinde en önemli güçlerden birisinin medya olduğu görülmektedir. Medya’nın bölümlerinden en etkilisi sinemadır. Sinemanın, gözlem yaparak davranışsal etkiler oluşturduğu görülmektedir. Etkili bir sinema, davranışların şekillendirmesi ve model olacak mesajlar vermesi gibi konularda başarılı bir aktarıcıdır (Akhayeva, 2021: 28).

UrieBronbenferre televizyon ve dijital mecraların etkisini şu kelimelerle anlatmıştır (Ertürk ve Gül, 2006): “Eski zamanlardaki büyücüler gibi televizyon da büyü bozulana kadar, sihirli sözcükler, şaşırtıcı konuşmalar sunarak insanları sessiz heykellere dönüştürür. Sessiz heykel konumundaki insanlar –özellikle de çocuklar- eleştirme, sorgulama yapmaksızın anlatılanları benimser ve yaşamına da yansır.”

Sinema, insanlara birçok olumsuz yayını sunmakta ve bunu izleyen bireyleri sunduğu olumsuz etkiye maruz bırakmaktadır. Sinemanın temel olarak olumsuz etki bıraktığı içeriklerden birisi de cinselliktir. Boş kalan vakitlerinin çoğunu televizyon ve dijital mecra da geçiren insanlar, sinemanın onlara sunduğu olumsuz ve cinsel verilerle etkileşim içinde olmaktadır. Bu durum, en çok çocuklarda olmakla beraber

insanlarda belirli etkiler bırakmakta ve izleyen bireylerde izlediği davranışın temellerini atmaktadır. Sinema, bu konuda en başarılı mecralardan birisidir. Sağlıklı bir toplum oluşturma sürecinde, dizi ve filmlerin etkisiyle, duygularını ve davranışlarını sinemadan öğrenen sağlıklı bireyler yetişmektedir (Sâri ve Türker, 2021: 64-66; Tomczyk ve Waśniński, 2017: 306-307).

Medya araçlarından sinemanın özellikle de dijital platformlardaki dizi ve filmlerin içerisinde tüm yaş kesimlerine hitap edecek birçok yayın bulunmaktadır. Bu dizi veya filmlerin içerisinde yer alan karakterlerden dikkat çekici ve bireyin ilgisini en çok çeken karakterler izleyiciler tarafından benimsenip, sonrasında o karakteri bir model olarak görülmesi ve en son olarak da izleyen bireyin yaşantısını ve davranışlarını büyük oranda etkilemektedir. İnsanlar, dizi ve filmlerden gördüğü olaylar neticesinde pek çok olumsuz davranışı öğrenmekte ve sonrasında davranışa dönüştürmektedir. Son yıllardaki haberlerden yola çıkarak çeşitli cinsel yönelimlere karşı yönelimlerin artması, içinde bolca kurgu ve şiddet objeleri bulunan çizgi dizi veya filmlerini izleyen çocukların bazılarının uçmaya çalışarak balkondan atlaması, bazılarının çizgi filmdeki iksire karşılık dolaptaki şurupların hepsini içmesi, bir diziden etkilenip asılıp ölmeyen oyuncu gibi olacağını düşünerek kendisine asması ve benzeri birçok olay sinemadaki karakterler ile verilen mesajlar sonucu izleyen bireylerde olumsuz davranışlar meydana getirmektedir. Dünyanın pek çok yerinde sinemaya maruz kalan kişilerde bu davranışları görmek mümkündür (www.habervitrini.com), (www.porttakal.com), (forum.donanimhaber.com), (V. A. Yıldız, 2011: 30-34).

Sonuç olarak dizi ve filmler başta olmak üzere tüm medya araçları sosyal öğrenme kuramının en çok yer kaplayan araçlarıdır. Bireyler bu medya araçlarından aldıkları örnekler ve modeller sonucunda kendi hayatlarına bir yaşam tarzı ve kişilik yapısı oluştururlar. Olumlu veya olumsuz denilebilecek pek çok davranış medyanın insanlara sunduklarıyla öğrenilir. Dolayısıyla sosyal öğrenme kuramında etkisi en büyük olan bölümün medya olduğu söylenebilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Nitel araştırma deseniyle dizayn edilmiş bu çalışma iki aşamada gerçekleşmiştir. Birinci aşamada söylem analizi ve doküman analizi yöntemleri kullanılmıştır (Karasar, 2018, s. 94). Çalışmada, seçilen dizilerde tespit edilen iletileri belirlemede ve incelemekte en faydalı yöntemler bunlar olduğundan bu desenler seçilmiştir. Bunların yanında nitel veri analiz programı ismiyle tanınan MAXQDA 2024 paket programından yararlanılmıştır. MAXQDA, herhangi bir nitel veri üzerine çalışan araştırmacılara, tespit ettikleri verileri değerlendirme, sistemleştirme ve yorumlama imkânı sunar ve bunun yanında bu teorileri test etme ve geliştirmeye destek olur (Creswell, 2013: 203).

Söylem analizi tam olarak kullanılması 1950'lere dayanır. Günümüze kadar nitel ve yorumsamacı bir yöntem olmuştur (Gür, 2013: 186). Metinlerden ve kodlardan yola çıkarak belli çıkarımlar, yorumlar ve anlamlandırmalara ulaşılmaktadır. Bu ulaşılan anlamlandırmalardaki örtük söylemleri inceleme namına yapılan bu yolculuğa söylem analizi denir (A. Yıldırım & Şimşek, 2016, s. 60). Bu sebeple çalışmada eleştirel söylem analiziyle iletilerdeki anlama ulaşmak ve o anlam üzerinden yorumlandırmalar yapmaktır. Çalışmadaki dizilerde bulunan iletilerin söylemek istediklerini ortaya çıkarmaya çalışan eleştirel söylem analizi, yapılan çalışmanın birinci aşamasının yöntemini oluşturmaktadır. Eleştirel söylem analizi ile en büyük platformlardan olan Netflix platformunda en çok izlenen dizilerden La Casa De Papel ve 13 Reasons Why dizilerindeki eşcinsellik üzerine verilen iletilerin nasıl ortaya koyulduğunu açıklamaya çalışılmıştır.

İkinci aşamada nitel araştırma örneklerinden veri toplamak amacı ile gerçekleştirilen görüşme tekniği kullanılmıştır. Nitel veri içerik analizi ile çözümlenmiş, nitel

araştırma tekniklerinden biri olan fenomenolojik analiz kullanılmıştır (A. Yıldırım & Şimşek, 2016, s. 71). Çalışmanın tamamında nitel yöntemin kullanılmasının en büyük sebebi, bu yöntem ile birlikte araştırmaya katılan katılımcıların yaşamışlıklarının biricikliğini ve tüm boyutuyla sunabilmelerine imkan sağlamasıdır (Kümbetoğlu, 2012, s. 70). Bunun yanında nitel yöntem, araştırmacıya mülakata katılanların günlük yaşamlarında bazı konulara nasıl anlam yüklediklerine gözlemlemesine de izin vermektedir (A. Yıldırım & Şimşek, 2016, s. 71).

Bu araştırmanın genel amacı seçilen diziler üzerinden internet televizyonlardaki eş cinsellik verilerinin çokluğunun ortaya koyulup sonrasında bu dizileri izleyenlerin tecrübelerine dayanarak eşcinsellik verilerinin bireye, aileye ve topluma nasıl bir etki oluşturduğunu anlamaya çalışıp sonucunda çıkan verileri analiz edilen dizilerle beraber değerlendirmek amaçlanmıştır. Bu sebeple, tezde nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji (Olgubilim) deseninin tercih edilmiştir. Fenomenoloji deseni, Yıldırım ve Şimşek'e (2016, s. 69) göre; “farkında olduğumuz, ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır... Bize tümüyle yabancı olmayan aynı zamanda da tam anlamını kavrayamadığımız olguları araştırmayı amaçlayan çalışmalar için uygun bir araştırma zemini oluşturur.” Bu tezde de benzer şekilde, tam manasıyla uzak olmadığımız bir olguyu (eşcinsellik verisi barındıran dizilerin etkisi) daha ayrıntılı bir şekilde anlamlandırmaya amaçlayan bir araştırma olduğundan, fenomenoloji deseninin kullanılması uygun olduğu tespit edilmiştir.

Nitel araştırma yöntemlerinden derinlemesine görüşme tekniği, “açık-uçlu soruların sorulması, dinlenmesi, cevapların kaydedilmesi ve ilişkili ilave sorularla araştırma konusunun detaylı bir şekilde incelenmesini” sağlayan bir yöntem olarak literatürde yer bulmaktadır (Kümbetoğlu, 2012, s. 71). Bu teknik uygulanırken, yarı yapılandırılmış görüşme biçimi tercih edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşmeyi uygulama esnasında araştırmacı, araştırmanın konusu ile ilgili önceden oluşturulmuş sorular ile görüşmeyi yapar. Araştırmacı görüşmeler yapılırken soruları istediği sırada ve küçük değişiklikler yaparak sorma imkanına sahiptir. Onun yanında görüşmeye verilen cevaplara göre belirlenmiş sorulardan farklı biçimde olan yeni sorular ekleyebilir veya çıkarabilir (A. Yıldırım & Şimşek, 2016, s. 71). Yapılan bu görüşmeler katılımcıların onay vermesi sonrasında ses kayıtları alınmış ve bilgisayar

ortamında alınan ses kayıtları transkripsiyonu yapılmıştır. Katılan 20 katılımcının her birine ayrı bir dosya oluşturulmuştur.

Yapılan görüşmeler için öncelikle yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulmuştur. Form, 12 adet sosyal kimlik sorusundan (yaş, eğitim durumu, medeni durumu, mesleği, gelir düzeyi, memleketi, dini inancı, bildiği internet platformları, en çok duydukları ve en çok izlemeyi tercih ettiği internet platformları) ve dokuz (yarı yapılandırılmış mülakat soruları) görüşme sorusundan meydana gelmektedir. Oluşturulan bu sorular tezin tüm amaçları göz önünde bulundurularak, eşcinsellik dediklerinde bireye, aileye ve topluma etkilerini kapsayacak şekilde hazırlanmıştır. Görüşme formu, uzman akademisyenlerin görüşü alınarak tasarlanmış ve son şekli verilip saha çalışması için hazır hale getirilmiştir.

Yapılan saha çalışmasında katılımcıları belirlerken belirli sınırlamalar dikkate alınmıştır. Bu sebepten dolayı, “kota örnekleme” (quota sampling) yönteminin uygun olacağı düşünülmüştür. Kota örnekleme, “görüşme yapılacak kişilerin belirli kategorilere göre belirlenmesi” şeklinde tanımlanmaktadır (Kümbetoğlu, 2012, s. 100).

Araştırmada hedeflenen katılımcı sayısı on beş-yirmi olarak belirlenmiştir. Araştırmaya dahil edilecek katılımcıların İstanbul veya İstanbul’a ulaşım olarak yakın illerde yaşıyor olmasına önem verilmiştir. Katılımcıların çoğuyla yüz yüze görüşme yapılmıştır. Beklenmedik birkaç aksilikle karşılaşan katılımcılarımızın izni ile Whatsapp ve Zoom üzerinden görüşmeler yapılmıştır. Mülakat yapmak istenilen adayla öncelikle irtibat kurup çalışma için onay alınmıştır. Onay alındıktan sonra mülakat gerçekleştirilmiştir. Mülakat gerçekleştirilen katılımcıya çevresinde anket kriterlerine uyan tanıdığı olup olmadığı sorulup var ise araştırmamızın o kişiye duyurulması rica edilmiştir. Katılımcı sayımızı tamamlayana kadar bu şekilde devam edilmiştir. Çalışmaya dahil olan tüm katılımcılara, araştırmanın içeriği, kimliği gizli olacağı hakkındaki bilgiler, niteliği ve benzeri açıklamalar yapılmıştır. Katılımcılardan görüşme için onay alındıktan sonra görüşme için yer, zaman ve tarih belirlenmiştir. Bu belirleme tamamen katılımcıya bırakılmıştır. Çünkü katılımcı sorularımıza cevap verirken en rahat ve doğal hissedebileceği durumda olması istendiğinden dolayıdır. Katılımcıdan onay alınıp görüşmeler ses kaydına alınmıştır. Bazı katılımcılar onay vermemesi sonucunda sadece not tutulmuştur. Ses kayıtları ve alınan notlar aynı gün içinde düzenlenmiştir. Yapılan tüm mülakatlarda hazırlanmış olan yarı yapılandırılmış

soru formu katılımcının önüne koyulmuş, mülakat esnasında alınan notlar bu kâğıt üzerine alınmıştır. Ses kayıtları transkripsiyon edildikten sonra imha edilmiştir.

Soru formunda yer alan sorular, katılımcıların zihninde bir harita oluşturulmaması için daha önceden gözlemlenmeleri için sunulmamıştır. Sorular, mülakat esnasında verilmiştir. Elde edilen verilerin analiz edilmesi için “içerik analizi” yönteminden yararlanılmıştır. Bu yöntem, elde edilen verileri derinlemesine inceleyen ve örtük ve gizli boyutların meydana çıkmasına sağlayan bir yöntemdir (A. Yıldırım & Şimşek, 2016, s. 239). Veriler analiz edilirken ilk olarak görüşme yapılan tüm kişilerin belgeleri düzenlenmiş ve belirli kodlar oluşturulup bu kodlardan temalar meydana getirilmiştir. Ortaya çıkan temalar ve kodlar bir düzen içine sokulup MAXQDA 2024 nitel veri kodlama programından yararlanılarak belirlenen kodlardan ve temalardan tablolar oluşturulmuştur.

Birinci aşamadaki eleştirel söylem analizi yöntemiyle incelenen La Case De Papel ve 13 Reasons Why dizilerinden elde edilen sonuçlar ile ikinci aşamadaki görüşme tekniği sonucu elde edilen veriler ortak şekilde değerlendirilmiştir.

3.2. Katılımcılar

Araştırmaya dahil edilen katılımcıların gerekli özellikleri:

- En az üniversite mezunu olmak,
- Genç yetişkin olarak tabir ettiğimiz 21-39 yaş aralığında olmak,
- İnternet platformlarını aktif kullanıyor olmaktır.

Araştırmanın birinci aşamasında geçen La Case De Papel ve 13 Reasons Why dizilerini izlemiş olmak, araştırmaya katılma kriteri olarak belirlenmemiştir. Mülakata katılabilmesi için herhangi bir eşcinsellik iletisi veren dizileri veya filmleri izliyor olması yeterli görülmüştür.

Araştırma 10 kadın ve 10 erkek katılımcıdan oluşan toplamda yirmi kişi ile görüşme şeklinde yapılmıştır. Katılımcıların en küçüğünün yaşı 23 en büyüğünün yaşı ise 35'tir. Çalışmaya 1 doktora mezunu 9 yüksek lisans mezunu ve 10 lisans mezunu katılmıştır. Katılımcıların 12'si evli ve 8 tanesi ise bekardır. Katılımcıların %60'ı Netflix platformunu kullanırken, %75'i çevresinde en çok Netflix platformuyla karşılaştığını belirtmişlerdir. Bu çalışmaya katılan tüm katılımcılar eşcinsellik verisi barındıran dizi veya film izlediklerini teyit etmişlerdir. Çalışmamızın birinci aşamasını oluşturan

Netflix platformundaki La Casa De Papel ve 13 Reasons Why dizilerini Katılımcıların %75'i izlemiştir.

Katılımcılara ilk olarak demografik bilgilerini öğrenmek amacıyla aşağıda belirtilen 12 soru yöneltilmiştir;

- 1. Kaç yaşındasınız? (Yazınız)
- 2.Öğrenim durumunuz nedir? (Yazınız)
- 3.Medeni durumunuz nedir? (Yazınız)
- 4. Varsa çocuğunuz kaç tanedir? (Yazınız)
- 5. Mesleğiniz? (Yazınız)
- 6. Gelir düzeyiniz? (Düşük-Orta-Yüksek) (Yazınız)
- 7.Büyüdüğünüz yer neresidir? (Yazınız)
- 8. Dini İnancınız nedir? (Yazınız)
- 9.Çevrenizde en çok karşılaştığınız internet platformu hangisidir? (Yazınız)
- İnternet platformlarından herhangi birini kullanıyor musunuz? (Veya geçmişte kullandınız mı?) (Yazınız)
- 10. En çok izlemeyi tercih ettiğiniz internet platformu? (Yazınız)
- 11. Laca de Papel dizisini veya 13 Reasons Why dizilerini izlediniz mi?
 - Evet
 - Hayır
- 12. İçinde eşcinsellik söylem veya görseli barındıran bir dizi veya film izlediniz mi?
 - Evet
 - Hayır

Yukarıda yöneltilen sorulardan sonra katılımcılara aşağıdaki açık uçlu dokuz sorular yöneltilmiştir;

- Eşcinsel içerikli dizilerin sizce etkileri neler olabilir?
- Eşcinsel içerikli dizilerin sizi bireysel olarak nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz?
- Eşcinsel içerikli dizilerin toplumu nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz? (Toplumsal değerler, sosyal barış, birlikte yaşama kültürü ...)
- Eşcinsel içerikli dizilerin aileyi nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz?

- Eşcinsel içerikli dizilerin evlilik müessesesini nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz?
- Eşcinsel içerikli dizilerin çocukları ve gençleri nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz?
- Eşcinsel içerikli dizilerin çiftleri nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz?
- Eşcinsel içerikli dizilerin dini yaşantınızı nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz?
- Eşcinsel karakterler dizilerde hangi karakterlerde sunuluyor? Sunulan bu karakterlerin sunuldukları modele göre izleyenlerin bu olguyu rol model alma hususunda bir etki oluşturacağını düşünüyor musunuz?

Tablo 3.1. Demografik Bilgiler

Katılımcı	Yaş	Öğrenim Durumu	Medeni Hali	Dini İnanç	En Çok Takip Ettiği İnternet Platformu	Çevresinde En Çok Karşılaştığı İnternet Platformu	Çalışmadaki İki Diziyi İzledim	Eşcinsellik Verisi Bulunduran Dizi veya Film İzledim
Kadın K.1	28	Lisans	Evli	İslam	Puhu Tv	Netflix	Evet	Evet
Kadın K.2	25	Lisans	Evli	İslam	Netflix	Netflix	Evet	Evet
Kadın K.3	27	Y. Lisans	Bekar	İslam	Disney Plus	Youtube Premium	Evet	Evet
Kadın K.4	29	Y. Lisans	Bekar	İslam	Netflix	Netflix	Hayır	Evet
Kadın K.5	29	Lisans	Bekar	İslam	Netflix	Netflix	Evet	Evet
Kadın K.6	28	Y. Lisans	Evli	İslam	Blue Tv	Disney Plus	Hayır	Evet
Kadın K.7	23	Lisans	Evli	İslam	Blue Tv	Netflix	Evet	Evet
Kadın K.8	35	Y. Lisans	Bekar	İslam	Netflix	Disney Plus	Evet	Evet
Kadın K.9	29	Lisans	Evli	İslam	Exxen	Netflix	Hayır	Evet
Kadın K.10	34	Y. Lisans	Evli	İslam	Netflix	Netflix	Evet	Evet
Erkek K.1	26	Y. Lisans	Bekar	İslam	Blue Tv	Blue Tv	Hayır	Evet
Erkek K.2	25	Lisans	Evli	İslam	Netflix	Netflix	Evet	Evet
Erkek K.3	34	Lisans	Evli	İslam	Netflix	Netflix	Evet	Evet

Erkek K.4	28	Lisans	Bekar	İslam	Disney Plus	Netflix	Evet	Evet
Erkek K.5	31	Y. Lisans	Evli	İslam	Blue Tv	Disney Plus	Hayır	Evet
Erkek K.6	29	Y. Lisans	Evli	İslam	Netflix	Netflix	Evet	Evet
Erkek K.7	30	Doktora	Evli	İslam	Netflix	Netflix	Evet	Evet
Erkek K.8	27	Lisans	Bekar	İslam	Netflix	Netflix	Evet	Evet
Erkek K.9	27	Y. Lisans	Bekar	İslam	Netflix	Netflix	Evet	Evet
Erkek K.10	29	Lisans	Evli	İslam	Netflix	Netflix	Evet	Evet

Kaynak: Araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

3.3. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın ikinci aşaması olan yarı yapılandırılmış mülakat yöntemi ile verilerin nasıl toplandığı ve örnekleminin nasıl seçildiği, seçilirken hangi yöntemlerin kullanıldığı daha önceki araştırmanın yöntemi başlığında açıklanmıştır. Araştırmanın örneklemini, internet platformları üzerinden eşcinsellik verisi barındıran dizi veya filmleri izleyen en az lisans mezunu 21 39 yaş aralığındaki 10 erkek ve 10 kadın katılımcıdan oluşmuştur.

Araştırmanın birinci aşamasını oluşturan bölümde ise ana konusu internet televizyonlarında yayınlanan dizlerde eşcinsellik olgusunu barındıran sahneler yer veren, internet televizyonlarında yayınlanan tüm diziler çalışmanın evrenini oluştururken, Netflix platformunda çokça ödül alıp izlenmiş olan; La Casa De Papel ve 13 Reasons Why dizileri çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır. Çalışmada sadece dizide kendisi üzerinden gizli ve açık eşcinsellik üzerine iletiler verilen oyuncular incelenmiştir.

3.4. Veri Toplama Yöntemi ve Aracı

Çalışmada belirlenen yöntemleri kullanabilmek için öncelikle çalışmanın ana problemi tespit edilmiştir. Bu problemden yola çıkarak birinci aşamada, Netflix platformu üzerinden La Casa De Papel ve 13 Reasons Why dizilerinin tüm bölümlerine ulaşılmıştır ve sonrasında bu bölümler kaydedilip depolanmıştır. La Casa De Papel dizisinin 5 sezonu daha açık bir ifadeyle toplam 41 bölümü ve 13 Reasons Why dizisinin 4 sezonu daha açık bir ifadeyle 49 bölümü eleştirel söylem analizi yöntemi

kullanılarak değerlendirilmiştir. 2 dizinin de tüm bölümlerindeki verilmek istenen iletileri kaçırmamak için 3 kere izlenmiştir. Dizilerin tamamı izlenmesinden dolayı sadece bir kısmını içeren bir örneklem alma yoluna gidilmemiştir.

Dizi eşcinsellik; söylemleri, şakaları, sevgi barındıran sözcükleri, özendirici sözcükleri, giyim alışkanlıkları, mekân kullanımı, renkler ve diyaloglar açısından ele alınıp incelenmiştir. Buradan elde edilen veriler MASQDA programı ile kodlanmıştır.

İkinci aşamada ise Yarı yapılandırılmış mülakatlarımızı yapacağımız katılımcıların, kendilerini güvende hissetmeleri için görüşme yapacağımız mekanda araştırmacılardan başka herhangi bir bireyin olmayacağı bilgisi verilmiş ve sonrasında katılımcının uygun olduğu gün ve saatte randevu alınmıştır. Görüşmenin başından sonuna kadar ses kaydı alınmıştır. Burada araştırmanın gizliliği açısından ses kayıtları internet üzerinden bir programla değil internet bağlantısı olmayan bir alet ile alınmıştır. Ses kayıtları bilgisayara yüklenmiş ve deşifre edilmiştir. Kişilerin isimleri deşifre olmaması için katılımcı kadın 1 (K.K.1) veya katılımcı erkek 1 (E.K.1) gibi şifreleme sistemleri kullanılmıştır. Veriler deşifre edildikten sonra ses kayıtları imha edilmiştir.

Görüşme yaptığımız katılımcılara aralarında farklılık olmakla beraber 30 dakika ve 60 dakika arasında görüşülmüştür. Görüşme esnasında yarı yapılandırılmış mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Sorular katılımcıyı yönlendirecek veya bir tarafa çekecek şekilde dizayn edilmemiştir. Katılımcılara, görüşmenin başında demokratik sorular yöneltilmiştir. Bu sorulardan sonra açık uçtu sorulara geçilmiştir. Buradan elde edilen sonuçlar ile birinci aşamadaki dizilerin analizi aşamasındaki elde edilen sonuçlarla karşılaştırılıp değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

3.5. Veri Analizi

Bu çalışmanın birinci aşamasında, örnekleme La Case De Papel ve 13 Reasons Why dizilerinin yayınlandığı Netflix platformu üzerinden tüm bölümler ön izlemeye tâbi tutulmuştur. İzleme aşamasında karşılaşılan açık veya gizli mesajlar MAXQDA programı üzerinden kodlanmıştır. Ön izleme bittikten sonra dizilerdeki olaylar ve karakterler hakkında genel malumata sahip olunmuştur. Ve bunlar yapılırken dizinin genel işleyişinin planı çıkarılmıştır.

İkinci izlemede, dizilerin bölümleri tekrardan izlenmiştir. Kaçırılan ileti ve mesajlar MAXQDA programına eklenmiştir. Eşcinsellik iletisi barındıran tüm oyuncular

incelenmiştir. Bunun yanında eşcinsellik üzerine şaka, kelime grubu, sevgi sözcüğü, özendirici kelime grupları, açık bir şekilde eşcinsel olduğunu belirten kelimeler ve iletiler sınıflandırılmıştır. Dizideki görseller eşcinsel ortam, davranış ve giyiniş şeklinde sınıflandırılmıştır. İkinci izlemeden sonra yapılan diğer bir şey, karakterlerin kişilik özellikleri ile eşcinsellik iletilerini nasıl bağdaştırdıklarını tespit etmek olmuştur. Buradaki amaç kişilik özellikleri ile eşcinsellik arasında bir bağ kurulup kurulmadığını ortaya çıkarmaktır.

Üçüncü izleme sonucunda tüm bölümler tekrardan izlenmiştir. Bir önceki izlemede ortaya konulan iletiler MAXQDA programı ile tablollaştırılmış ve tablolar üzerinden söylem analizi yöntemiyle gizli ve açık tüm iletiler analiz edilmiştir. Bu izlemeler sonucunda 2 dizideki eşcinsellik üzerine verilen iletilerin tümü tablollaştırılıp analiz edilmiştir. Diziler üzerinden yapılan kodlamalar sonucunda, ne kadar eşcinsellik iletileri verildiği ortaya çıkartılmıştır.

Çalışmanın ikinci aşamasında ise yarı yapılandırılmış mülakat soruları sonucunda elde edilen veriler fenomenolojik analiziyle incelenmiştir. Çalışmada katılımcılar ile derinlemesine görüşüp fikirlerini geniş bir şekilde açıklayabilmeleri hedeflenmiştir. Yapılan görüşmeler sonucunda alınan ses kayıtları bilgisayar ortamında yazıya çevrilmiş, bu çeviriler esnasında katılımcıların jest ve mimiklerinde katılımcının sorulara verdiği yanıtların yanlarına eklenmiştir. Katılımcılardan alınan veriler MAXQDA 2023 programına yüklenip analiz edilmiştir. Verilerden çıkan sonuçlar grafiklere dönüştürülmüştür. Bu grafiklerle birinci aşamadaki dizilerden çıkan sonuçların grafikleri karşılaştırıp değerlendirilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

4.1. Diziler Üzerinden Elde Edilen Nitel Bulgular

Araştırmanın bu bölümü iki aşamadan oluşmaktadır. Birinci aşamada, La Casa De Papel ve 13 Reasons Why (Ölmek İçin On Üç Sebep) dizilerindeki eşcinsellik görsel ve söylemlerini, “MAXQDA” kodlama sistemiyle; dizide geçen eşcinsel davranışlar, eşcinsel giyinişler, eşcinsel ortamlar, eşcinsellik barındıran kelime grupları ve şakaları, bireylerin eşcinsel olduğunu belirten diyaloglar, eşcinselliği özendiren ve eşcinselliğe karşı sevgi sözcüğü barındıran diyaloglar ve eşcinsellikle ilgili tüm görsel ve sözlü sahneler kodlanmıştır. Dizilerde geçen karakterlerin ne kadar eşcinsel diyalog ve sahnede bulunduğu da kodlanmıştır. Bu kodlamalar sonucunda eşcinsellik üzerine verilen iletiler değerlendirilmiştir. Birinci aşamada sırasıyla dizinin künye bilgileri, sezonlarının kısa özeti ve konusu hakkında kısa bilgiler verilmiştir. Bu değerlendirmelerin yanında diziler makro ve mikro düzeyler açısından incelenmiştir. Makro ve mikro düzeyler şu alt başlıklarda incelenmiştir.

Tablo 4.1: Van Dijk’ın Eleştirel Söylem Teorisindeki Makro ve Mikro Düzeyleri

MAKRO DÜZEY	
Tematik boyut	Genel özellikleri, Dizinin adı, sloganı ya da tanıtım cümlesi
Şematik boyut	Dizinin içerik özellikleri, yapısal özellikleri, etkileşimsel ve sunum özellikleri
MİKRO DÜZEY	
Gramatik özellikler	Dizinin dilsel, dilbilgisel özellikleri
Değerlendirme	Dizinin değerlendirilmesi

Kaynak: Akhayeva, 2021: 75; Zor, 2017

Bu maddelere göre sırasıyla La Casa De Papel ve 13 Reasons Why (Ölmek İçin On Üç Sebep) dizileri makro ve mikro düzeylerde incelenmiştir. Makro düzeyde içerikte işlenen alt mesajlar ele alınacak ve bunun yanında etkileşimsel ve yapısal özelliklerin üzerinde durulacaktır. Bu özellikler ele alınırken bazı başlıklar üzerinden gidilecektir.

İçerik, yapısal ve etkileşimsel özellikleri; eşcinsel olduğunu açıkça dile getirebilenler, o ortamda bulunan kişilere göre eşcinselliğin uygun olup olmayışı, dizide eşcinsellik üzerine verilen mesajların organize edilişi, eşcinsel rolünde olan karakterlerin kişilik özellikleri ve bu olguya dizinin genel bakışı başlıkları incelenmiştir. Dizilerdeki alt mesajlar incelendiğinden makro düzeydeki sunum özellikleri değerlendirilmeye alınmamıştır.

Mikro düzeyde ise gramatik boyutla, eşcinsellik geçen diyalogları hangi amaç doğrultusunda kullandıkları, bu olgudan ön plana çıkardığı mesajlar üzerinde durup sonrasında değerlendirme yapılmıştır. İki dizide de aynı işlemler yapılmış ve sonrasında bu iki dizinin ortak bir kodlama haritası oluşturulup kısa bir değerlendirme yapıldıktan sonra birinci aşama sonlanmıştır.

İkinci aşamada, 10 kadın ve 10 erkek birey ile yapılmış olan yarı yapılandırılmış mülakatlar yerleştirilmiştir. Kendi içinde beş başlığa ayrılmıştır. İnternet platformlarındaki dizilerde geçen eşcinselliğin genel etkisi, internet platformlarındaki dizilerde geçen eşcinselliğin bireye etkisi, internet platformlarındaki dizilerde geçen eşcinselliğin aile kurumuna etkisi, internet platformlarındaki dizilerde geçen eşcinselliğin toplumsal yapıya etkisi ve internet platformlarındaki dizilerde geçen eşcinselliğin karakterlerin rol model alma hususundaki etkisi başlıklarına katılımcıların verdiği cevaplar doğrultusunda olumlu etki olumsuz etki şeklinde MAXQDA 2024 nitel veri kodlama programı ile cümleler kodlanmış ve sonuçta çıkan etki oranları tablolaştırılmıştır. Sonuç ve tartışma bölümünde dizilerden ortaya çıkardığımız veriler ile mülakatlardan ortaya çıkan veriler ortak şekilde değerlendirilecektir.

4.1.1. La Casa De Papel Dizisi

Görsel 4.1: La Casa De Papel Dizisinin Platform Üzerindeki Kapak Fotoğrafı

Kaynak: Netflix Browse, t.y. [10.06.2023]

4.1.1.1. Dizinin Künyesi

Üzerinde kodlama ve değerlendirme yapılan “La Casa De Papel” dizisinin künyesi şöyledir:

Dizinin Adı: La Casa De Papel

Yayınlandığı Kanal: Netflix

Bölüm sayısı: 41

Sezon: 5

Yapımcı: Vancouver Media

Yazar, Seri Yaratıcısı ve Yönetmen: Álex Pina

Tür: Dram-Gerilim-Soygun

Tema müziği ve bestecisi: Manel Santisteban “My Life is Going On”

Oyuncular: Úrsula Corberó (Tokyo), Álvaro Morte (Profesör), Itziar Ituño (Lizbon), Pedro Alonso (Berlin), Alba Flores (Nairobi), Miguel Herrán (Rio), Paco Tous (Moskova), Jaime Lorente (Denver), Esther Acebo (Stockholm), Ahikar Azcona (Pamplona), Kiti Mánver (Mariví Fuentes), Enrique Arce (Arturo Román), Darko Perić (Helsinki), Maria Pedraza (Alison Parker), Hovik Keuchkerian (Bogotá), Rodrigo de la Serna (Palermo), Najwa Nimri (Alicia), Luka Peroš (Marsilya), Belén Cuesta (Manila), Fran Morcillo (Pablo Ruiz), Clara Alvarado (Ariadna Cascales), Mario de la Rosa (Suárez), Miquel García Borda (Alberto Vicuña), Fernando Cayo (Luis Tamayo), Roberto Garcia Ruiz (Oslo), Fernando Soto (Ángel Rubio), Juan Fernández (Albay Prieto), Anna Gras (Mercedes Colmenar), Naia Guz (Paula Vicuña Murillo), José Manuel Poga (César Gandía), Antonio Romero (Benito Antoñanzas), Pep Munné (Mario Urbaneja) Olalla Hernández (Amanda), Mari Carmen Sánchez (Paquita), Carlos Suárez (Miguel Fernández), Ramón Agirre (Benjamín) ve Antonio García Ferreras.

Dizinin Çekildiği Mekân: Madrit

Dizi Yayınlandığı Dönem: 1. ve 2. sezonlar Antena 3 (2017), 3.,4. ve 5. Sezonlar Netflix (2019-2021)

4.1.1.2. Dizinin Konusu ve Özeti

4.1.1.2.1. Diziye Genel Bakış

La Case De Papel dizisi beş sezondan oluşmaktadır. İlk başlarda İspanya’da bir televizyon kanalı olan Antena 3’te 15 bölüm olacak şekilde planlanıp yayınlanan La Case De Papel dizisi, sonrasında bütün haklarını Netflix platformuna satmıştır. Platform diziyi 22 bölüme bölmüş ve sonrasında yayınlamıştır. İzleyiciler tarafından büyük ilgi gören dizi için Netflix platformu bütçesini artırarak 16 yeni bölüm siparişi vermiştir. 3. sezonda 8 ve 4. sezonda da 8 bölüm yayınlanmıştır. Son sezonda ise 5 bölümü ilk ve 5 bölümü de ikinci olmak üzere iki kısım şeklinde yayın yaparak diziye son verilmiştir. Dizi pek çok dalda ödüller almıştır. Bunların en büyüğü, 46. Uluslararası Emmy Ödülleri’nde En İyi Drama dizisi ödülüdür. İçerik yayınladıktan sonra Türkiye’nin de içlerinde olduğu 6 ülkede izlenme oranı olarak birinci sıraya yerleşmiştir.

4.1.1.2.2. Dizinin Konusu

Dizinin başrollerinden olan “Profesör”, babasının fikri olan Madrid’in en büyük soygununu planlıyor. Profesör, birbirinden farklı suçlara bulaşmış sekiz kişiyi İspanya Kraliyet Darphanesini soymak için beş ay bir eğitimden geçiriyor. Bu planlar yapılırken bütün detaylar, meydana gelebilecek aksilikler düşünülüp planlar kusursuz şekilde bütün ekip tarafından harfi harfine işleniyor. Sonucunda planların dışında bazı olaylar gerçekleşse de Profesör, dışarıdan soygunu yöneterek Darphanede basılan paranın kusursuz şekilde çıkmasını sağlıyor. İlk iki sezon İspanya Kraliyet Darphanesinin soygunu işleniyor. Üç, dört ve beşinci sezonda İspanya Merkez Bankası’nın soygunu işleniyor. Profesör, ekibe yeni suçlular ekleyerek ekibi eğitiyor. Amacı Rio’nun polis elinden kurtarılması olarak gösteren Profesör, asıl amacı abisi Berlin’in planladığı banka soygununu yapmaya ekibi ikna ediyor. Bankanın içinde yaşanan aksilikler bazı soyguncuların canına mâl olsa da İspanya Merkez Bankası’ndaki altın eritilip çıkartılıyor. Son sezonda Berlin’in oğlu Rafael bankadan çıkarılan altınları Profesörün elinden çalarak yeni bir karmaşa yaratıyor. Dizinin ilk başlarında profesörün düşmanı olan Alicia, son kısımlar da Profesörün yanında yer alarak Rafael’den altınları alıp soygunun kusursuzca bitmesini sağlıyor. Sonuç olarak dizide, Profesör önderliğindeki soyguncu ekibin Kraliyet Darphanesini ve İspanya Merkez Bankası’nı soymaları işlenmiştir.

4.1.1.2.3. Dizinin Özeti

A. 1-2. Sezon, Kraliyet Darphanesi Soygunu Özeti

La Case De Papelin suç hikayesi, başarısız bir soygun sonucu sevgilisini kaybeden Tokyo karakterinin annesinin evinde polisler tarafından tuzağa düşürülmek istenirken Profesör tarafından kurtarılmasıyla başlar. Polislerin pençesinden kurtardığı Tokyo'ya soygundan bahsederek çok ayrıntılı bir şekilde tasarlanmış soygun ekibine katılmasını ister. Tokyo, bu teklifi kabul ettikten sonra diğer ekibe katılır ve Toledo kırsalındaki büyük bir malikaneye giderler. Her soyguncu büyük bir şehrin adını alarak soygun planları işlenmeye başlamıştır. Soygun ekibi şu şekildedir:

Profesör: Soygunun beyni.

Berlin: Bir mücevher hırsız, soygunun içerideki yöneticisi ve profesörün kardeşi.

Tokyo: Duygularına yenik düşerek soygunda bazı planların değişmesine sebep olan deneyimli bir soyguncu.

Moskova: Eski bir madenci ve kazı uzmanı.

Denver: Moskova'nın oğlu.

Nairobi: Ortamda hızlı bir biçimde kaos çıkararak uzman bir kalpazan.

Rio: Takımın iletişim ağlarının kurucusu ve bir bilgisayar korsanı.

Helsinki: Her şeye karşı sadece emir almaya konumlanmış Sırp askeri.

Oslo: Savaşçı bir Sırp askeri ve Helsinki'nin kuzeni.

Profesörün babası tarafından oluşturulmuş İspanya Kraliyet Darphanesi soygunu profesör tarafından, içeriye girildikten sonra içeride olan 67 kişiyi rehin alarak, 8-10 gün civarında içeride kalıp, 2,4 milyon avroluk banknotun basılıp sorunsuz şekilde o parayı oradan çıkararak kaçmayı planlamıştır. İlk bölümden itibaren soygunun yapıldığı gün ile Toledo'da ders çalışmak ve planlama yapmak için harcanan birkaç ay zaman atlamalı bir şekilde izleyiciye sunulmuştur. Profesör, plana gelebilecek herhangi bir zarara karşı her ihtimali soygunculara ayrıntılı şekilde anlatıp tasarlamıştır. Soygun başlamadan önce darphane müdürü Arturo Román ve sekreteri, sevgilisi, ondan hamile kalmış kadın olan Monica Gaztambide ile tanıştırdık. Monika'nın hamilelik tartışması yapılırken bir yandan da bir grup öğrenci eğitim için darphaneye girmiştir. Bu rehinelere arasında İngiltere'nin İspanya büyükelçisinin kızı

Alison Parker'da bulunmaktaydı ve profesörde bunu çok iyi biliyordu. Soygun başladığında soyguncular kırmızı tulumlar ve Salvador Dali maskeleriyle 67 kişiyi rehin alıyorlar.

Soygundaki rehinelere kurtarılabilmesi için darphanenin önüne karar komuta çadırı kuruluyor ve göreve Raquel Murillo isimli karakter getiriliyor. Profesör özel çekilmiş bir kabloyla soygunu dışardan yönetirken içerideki 8 kişi darphanede para basımına başlıyor. Soygun ekibi her fırsatta zaman kazanacak yeni girişimlerde bulunurken profesör dışarıda Salva takma adını kullanarak karargâha yakın bir yerde Raquel ile tanışıyor.

Zaman kazanılmaya çalışırken bazı planlanmayan olaylar gerçekleşiyor. Denver'ın sorun çıkarması ile olaylar patlak verir. Bu sırada Arturo, Monica'ya yedek bir telefonun olduğunu ve ancak onu alırsa kurtulabileceklerini söyler. Ofisten telefonu alan Monica, kaçak telefonun sahibi olarak yakalanır ve Berlin, Denver'a onu öldürmesini emreder. Denver, Monica'yı öldürmek için görevlendirilir ama bu emri yerine getiremez. Bunun yerine, ikisi onun ölümünü tiyatrolaştırarak bir tertip kurarlar ve Denver, Monica'yı sadece onun açabildiği bir bodrum kasasına saklamadan önce ikna edici bir kan sıçraması oluşturmak için bacağından vurur. Alison Parker'ın Rio'nun bir anlık dalgınlığı ile telefonda canlı yayına bağlanmıştır. Bunu fark eden Rio, telefonu almaya çalışırken görüntüsü polisler tarafından fark edilip kimliği aşikâr olmuştur. Rio'nun yüzü her platformda aramalara koyulmuştur. Soygundan birkaç hafta önce Tokyo ile beraber o bankaya keşfe geldiklerinde kameralara gözüktüklerinden dolayı Rio ile Beraber Tokyo'nun da kimliği aşikâr olmuştur.

Denver bir grup rehine ile babasını çatıya çıkarır. Arturo'nun öfkelenmesi ve sonrasında rehinelere vurmaya çalışan soyguncu gibi gözükmeleriyle keskin nişancılar tarafından vurulur. Raquel, ameliyat ve casusluk için içeriye sağlık çalışanı gönderir. Beraberindeki iki hemşireden birinin yerine polis ortağı Ángel Rubio'yu yerleştirir. Profesör, böyle bir müdahale olabileceğinden şüphelenirken Ángel'i fark eder ve ekibindekilere haber verir. Ángel'in gözlüğüne bir cihazı yerleştirerek Profesör'ün eylem çadırının içine girmesi sağlanmıştır. Profesör bu süreçten sonra ses kayıt cihazı sayesinde her an polislerden bir adım öndeydi.

Raquel, rehinelere için bankaya girer ve aynı zamanda Rio'yu kandırmak için bir video verir. Ekibin en genç üyesi ve en zayıf üyesi olarak cazip bir düşüncedir, ancak

Profesör tarafından bu taktiğe hazırlanmıştır ve yapmamaya karar verir. Arturo, bir kaçış planı oluşturur ve rehine arkadaşlarından ikisine zeminde tutuldukları odaya aletler kaçırmaları talimatını verir. Tüm bunlar sonucunda, plan olumlu sonuç bulur ve bir rehine grubu serbest kalarak Oslo'yu kafasına ağır bir darbe indirerek etkisiz hale getirir ve kaçmayı başarırlar.

Bir süre sonra polis Toledo'daki evi bulur. İçindeki tüm deliller profesyonel şekilde yerleştirilmiş. Profesörden haber alamayan ekip kendi içinde bölünmelere girmeye başlamış ve Tokyo Berlin'e başkaldırmıştır. Sonrasında Berlin, Tokyo'yu bir el arabasına bağlar ve polislerin önüne atar. Raquel, Salva'nın ceketinde turuncu bir saç görür ve onun daha önceki başarısız olan eylem anında bulunan palyaçolardan birinin olduğunu hatırlar ve Salva'yı tutuklar.

Polislerin elinden kaçan Tokyo bankaya geri dönerken Moskova'nın vurulmasına sebep oluyor. Çok çabalamalarına rağmen, Moskova ölür. Darphanenin içinde artık işler zorlaşmış ve son aşamalara gelmiştir. Ekip, bastıkları parayı kaçış tünellerine götürmek için çabalarken, polis taarruz halindedir, ağır silahlarla binaya hücum eder. Beklentiden daha az bir rakam olmasına rağmen, oldukça saygın bir 984 milyon euro luk üretimleri vardır. Profesör, Raquel'i saklandığı yerin konumunu açıklamamaya ikna eder. Soyguncular, büyük bir kamyonun içindeki fiçılara paraları yerleştirerek oradan çıkarlar.

Monica, Denver'a ona karşı hislerinin Stockholm Sendromu'ndan değil, aslında dürüst bir aşktan kaynaklandığına dair güvence verdikten sonra ekibe katılmaya katılır. Berlin, polis ile mücadele için geride kalır ve sonunda öldürülür. Polis gelmeden önce sığınaktan ayrılırlar ve ardından kendi servetleriyle dünyanın dört bir yanına dağılırlar. Bir yıl sonra, Raquel, bir kartpostalda bıraktığı notları takip ettikten sonra Filipinler'de bir kasabada Profesör ile bir araya gelir.

B. İspanya Merkez Bankası soygunu (3-5. Sezonlar)

Soygundan iki yıl sonra küçük bir adada Rio ve Tokyo aşk yaşıyorlardı. Tokyo'nun ayrılmak istemesi üzerine Rio, Tokyo'ya bir telsiz verdi. Günler sonra tokyoyu çok özleyip telsizi kullanması sonucu polisler tarafından yeri tespit edilip yakalanmıştır. Telsizin diğer ucundaki Tokyo ise polislerden kıl payı kurtuluyor. Profesör, ayrılmadan önce, gruba, bir sıkıntı çıkarsa temasa geçecekleri kişiler belirlemiştir. Görevli, Tokyo'yu Profesör ile yeniden bir araya geldiği Tayland'a götürür ve ona

olanları anlatır. Profesör, eski ekibi ve üç yeni üyeyi, Palermo (Berlin'in erkek arkadaşı), Bogota ve Marsilya'yı Rio'yu serbest bırakmak ve ölen kardeşinin gerçekleştirmek istediği planı yerine getirmek için büyük bir soygun planlamaya çağırır. Bu defa ülkenin altın rezervi olan ve maksimum güvenli İspanya Merkez Bankası'dır.

Profesör, şehirdeki ekranlardan halka Rio'nun yasadışı bir şekilde tutsak olduğunu ve işkence gördüğünü söyler. Halkın büyük bir kısmını saflarına çekerek Madrid sokaklarında kargaşanın oluşmasını sağlar. Valinin inatçı güvenlik şefi César Gandía nedeniyle binanın kontrolünü ele geçirmek zor olmuştur. Ancak sonunda onu çevreleyip onu diğer rehinelere birlikte kelepçeliyorlar. Nairobi ve Bogota altınla dolu kasayı kırmaya başlar. Bu soygunun ilk soygun gibi ilerlemesine izin vermeyecek olan Albay Tamayo, orduyu bir saldırı için hazırlar.

Tamayo'nun emri ile proje gibi içeri girer ve basit şekilde profesörün eline düşerler. Profesör, 40 rehinenin sağ salim geri dönmesi karşılığında Rio'yu İspanya Bankası'na gelmesini sağlar. Sierra'nın emri üzerine polis, Rio'nun vücuduna bir dinleme cihazı yerleştirdi. Ancak Profesör, dinleneceğini tahmin etmiş ve ekibe böyle bir cihazın nasıl çıkarılacağı konusunda eğitim vermiştir.

Profesör ve Raquel 'in yerleri tespit edildi ve polis onların bulunduğu yere doğru yola çıktı. Bu kaçıştan Profesör gizlenebilirken Raquel eski polis arkadaşı tarafından yakalanır ve öldü süsü verilir. Diğer tarafta Sierra Nairobi'nin oğlunu getirterek dikkatini dağıtır ve onu vurdurur. Bu duruma çok sinir olan soygun ekibi ve yasa dışı olarak sevgilisi öldürülen Profesör, ekibe üst seviye güç kullanma yetkisi verir, bu da polisi şaşırtır ve durmalarına neden olur.

Nairobi'ye biraz daha iyileşme süresi sağlayan polisle 48 saatlik bir ateşkes ayarlar. Bankanın güvenlik şefi Gandía, Palermo sayesinde kelepçeden kurtulur ve rehine bölümünden kaçar. Bankada bulunan bir panik odasına saklanır. Bir telefon ile dışarıyla iletişime geçer, ancak ateşkes sebebiyle içeriden saldırı yapamaz.

Grubun tümü tarafından yakalanmaya çalışan Gandía, kaçarken Nairobi'nin odasına giderek onu rehin alır. Gandía, Nairobi'yi vurur. Profesör ayrıca, Raquel'in hala resmi olarak suçlanmadığı veya gözaltına alınmadığı İspanya Bankasına yakın olan polis karargahında alıkonulduğunu ilan eder. Bir nakliye aracı ile oradan taşınır. Ortakları, Raquel'in nakliye aracını durdurur ve onu bir helikoptere bindirir. Ekip, Gandía'yı

polislerden bir kurtarma aracı talep ettirir ve o da hızla bir tane sipariş eder, bu da Raquel'i taşıyan aracın onubankaya bırakmasına izin verir. Derin bir araştırma sonucunda Sierra Profesörü yakalıyor.

Profesörün yakalanmasıyla ekip yönetim kolunda beyinsiz kalmıştır. Tamayo, hükümet tarafında çokça baskı alınca işi polisten alıp dünyada çokça ağır savaşta bulunmuş sekiz kişilik bir orduya devrediyor. Bunun sonucunda savaş başlıyor. Soygun ekibi bu kargaşanın yanında başta Arturo Roman olmak üzere rehinelere ayaklanmasıyla işler biraz daha zorlaştı ve altın eritme işini durdurdular. Stockholm'un Arturo'yu vurmasıyla rehinelere bir korku saldı ve rehine ayaklanması bastırıldı. Bunun yanında ordu bankanın gizli bir bölümünden içeriye girdi.

Bu olaylar gerçekleşirken profesör, mahzeninde rehin olarak tutuluyordu. Lizbon bankanın içinde boş durmayıp Tamayo'nun ses kaydını alarak eline bir koz geçirdi. Sierra, Tamayo'nun kendisi hakkındaki yalan açıklamaları sonrası Alicia'nın, suyu gelmeye başladı. Daha açık bir ifadeyle doğumu başladı. Profesörün yardımı sonucunda çocuk sağlıklı bir şekilde doğdu. Soyguna devam eden Profesör Tamayo'yu arayarak Lizbon'un elindeki kozu dinletir. İçeride ordu ile soyguncular arasında diş diş kana kan bir çekişme geçiyor. Helsinki'nin yaralanması sonucu soyguncular ikiye bölünür ve bir kısmı mutfakta sıkışır. Sonrasında orada bulunan servis asansörü inden 2 soyguncu kaçarken Tokyo keskin nişancılar tarafından yaralandığı ondan dolayı orada kalmak zorunda kalır. 7 kişilik ordu tokyoyu alt ettiğini düşünürken Tokyo üzerindeki tüm el bombalarını patlatarak orduya büyük bir darbe verir.

Ordu komutanı bu hezimet sonrası gizli planla teslim oluyormuş gibi yapar. Bunun yanında Profesör altınları bankadan çıkarmayı başarır. Lakin planı bilen Berlin'in oğlu ve sevgilisi altınları profesörden çalar. Profesör, Alicia'ya altınları bulmasını ve yeğenine bir not iletmesini ister. Ordunun planı işe yarar ve Tamayo içeriye girer. Profesör yeni bir oyun kurarak teslim olur. Bu oyunu oynarken Sierra, altınları bulur. Sonrasında profesör devlet ile anlaşarak herkesin orada öldü olarak gösterilmesini sağlar. Ve altınları da almış şekilde oradan çıkarlar.

4.1.1.3. La Casa De Papel Dizisinin Karakterlerinin İncelenmesi

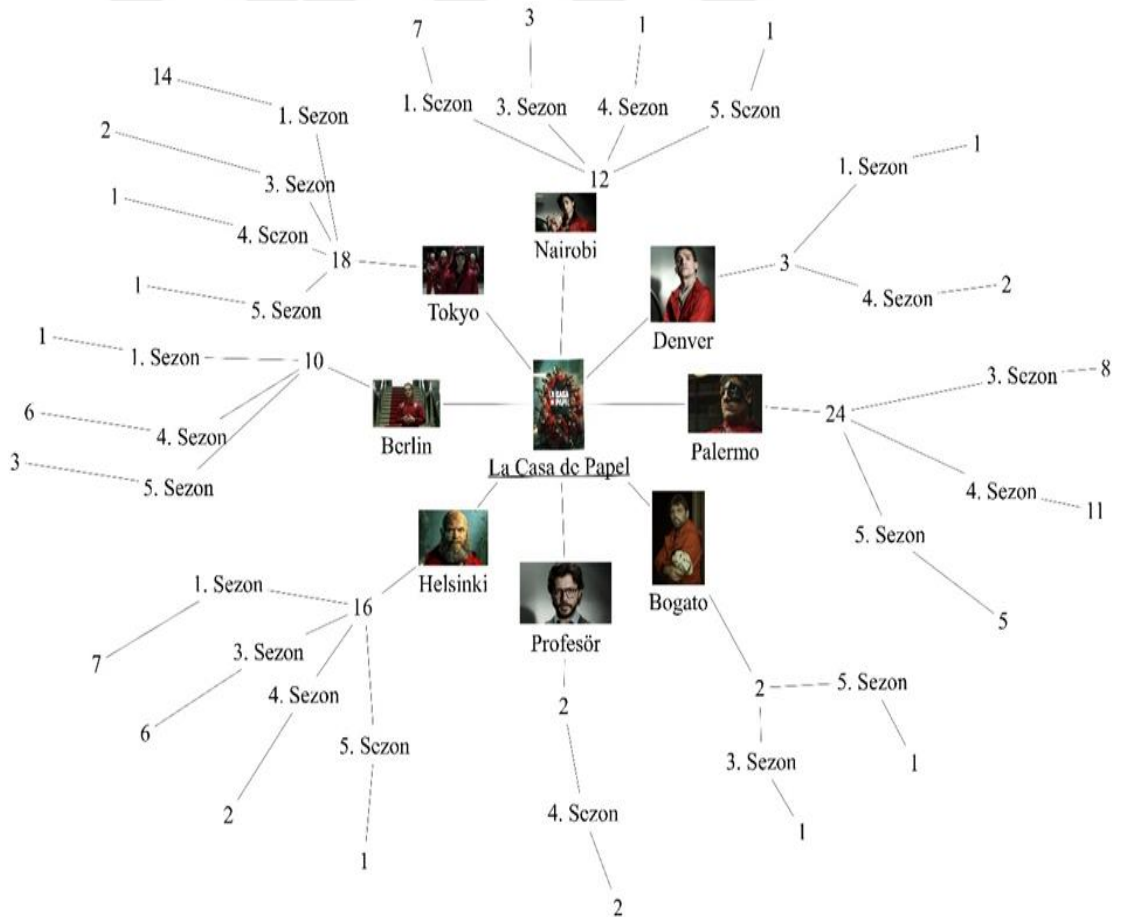
Bu başlıkta, La Case De Papel dizisinin tüm bölümlerinde, oyuncular üzerinden kaç tane ileti verildiği Maxqda programı ile tablolaştırılmıştır.

Tablo 4.2: Dizi karakterlerinin eşcinsellik üzerine verdiği ileti tablosu

Kod Sistemi	1. sezon	2. sezon	3. sezon	4. sezon	5. sezon	TOPLAM
☑ Kişiler						0
☑ La Case De Papel Oyuncuları						0
☑ Helsinki	7		15	2	1	25
☑ Berlin	1			9	3	13
☑ Tokyo	14		2	1	1	18
☑ Nairobi	7		3	1	1	12
☑ Palermo			25	16	5	46
☑ Denver	1			3		4
☑ Profesör				2		2
☑ Bogota			1		1	2
Σ TOPLAM	30	0	46	34	12	122

Kaynak: Araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 4.3: La Case De Papel dizi oyuncularını ileti sayılarını gösteren kavram haritası

Kaynak: Araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Yukarıdaki haritada, dizideki sekiz karakterin eşcinsellik verisi barındıran sahnelerde hangi sezonda ne kadar bulunduğu program ile tablolaştırılmıştır. Dizide Palermo ve

Helsinki karakterlerinin açıkça eşcinsel olduklarını belirten diyaloglar bulunurken diğer karakterin, kıyafet, ortam, sözsöz eylem, şaka bulunduran kelime grupları gibi eşcinsellik verileri bulunan sahnelerde bulunmaktadır. Tablo 4.4 de ise iki oyuncunun aynı anda bulunduğu sahneler üzerinden verilen ileti sayılarına yer verilmiştir. Mesela tabloda Palermo üzerinden ileti verilirken iletilerin 11 tanesi Helsinki ile beraber, 10 tanesi Berlin ile beraber, 3 tanesi Denver ile beraber, 2 tanesi profesör ile beraber ve 2 tanesi de Bogota ile beraber olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.4: Dizi karakterlerinin karşılıklı aynı iletide bulunduğu veri sayısını gösteren tablo

Kod Sistemi	Helsinki	Berlin	Tokyo	Nairobi	Palermo
Helsinki	0	0	0	0	11
Berlin	0	0	0	0	10
Tokyo	0	0	0	11	0
Nairobi	0	0	11	0	0
Palermo	11	10	0	0	0
Denver	0	0	0	0	3
Profesör	0	0	0	0	2
Bogota	0	0	0	0	2
TOPLAM	11	10	11	11	28

Kaynak: Araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Bu tablolar ışığında dizide eşcinsellik iletisi verilen baş ve yan karakterler üzerinden kısaca değerlendirme yapılacaktır. Karakterler arasında geçen sözlü veya sözsöz metinler, ortamlar veya davranışlar üzerinden eşcinsellik iletileri nasıl inşa edilmiş ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Dizideki karakterler tek tek değerlendirilecek olursa Tokyo karakteri, dizinin başkarakterlerinden biridir. Tokyo karakteri üzerinden dizide, toplam 18 eşcinsellik iletisi verilmektedir. Genel olarak verilerin çoğunluğu soyguna hazırlanırken Nairobi ile olan eğlence sahnelerinde verilirken bazıları da soyguncular arasında sohbetlerde kelime şakları ile verilmiştir. 1. Sezonda, soygun hazırlıklarından çok sıkılan iki kadının alkol alarak birbirlerine sevgili derecesinde davranışlarda bulunarak görsel ortam verisi ve kadın kadına sevişme verisi sunmaktadır. Sezonun 8. bölümünde ise Tokyo, sevgilisi Rio'yu rehineler arasından olan Alison Parker'dan kıskandığından dolayı Parker'ı dudağından öperek ve ona zorla tacizde bulunarak bize, kadın kadına zorla sevişme eşcinsellik verisi sunuyor. 2. Sezonda dizideki hiçbir karakterin eşcinsellik verisine rastlanmamıştır. 3. Sezonda, Tokyo yemek esnasında Palermo'nun erkek erkeğe ilişkinin çok daha güzel olduğunu söylemesi tezi üzerine kadın kadına

ilişkiyi özendirecek cümleler olan daha fazla orgazm olunabileceği, bir saat veya dakika sınırlaması olmadan saatlerce sürebileceği gibi homoseksüelliğe yönlendiren kelimelerle eşcinsellik iletisinde bulunmuştur. 4. ve 5. Sezonlarda ise Nairobi ile soyguna hazırlanırken ona dokunduğunda aldığı zevki gösteren görsel veriler bulunmaktadır.

Dizinin başrollerinden bir diğeri olan Nairobi üzerinden verilen iletiler Tablo 4.4 de görüldüğü üzere 11 tanesi Tokyo ile aynı sahneler üzerinden verilmiştir. 1. sezonda Tokyo ile sevişme sahneleri bulunurken 3. sezondaki yemekte Tokyo'nun kadın eşcinselliği hakkındaki yorumlarına destekte bulunmuştur. Tokyo ile aynı sahnede olmayan "ben şişko bir eşcinselle aşığım" cümlesi ile eşcinsellik verisi bulunan kelime kullanarak eşcinsellik verisi sunmuştur. Dizide bu iki karakter üzerinden kadın eşcinselliği üzerine 19 ileti sunulmuştur. Bundan sonra işlenecek karakterlerde erkek eşcinselliği verileri sunulmuştur.

Dizinin en kilit karakteri olan profesör, soygunun beyni rolündedir. İki tane eşcinsellik iletisi Profesör üzerinden verilmiştir. 4. sezonda Berlin'in düğünü sırasında Palermo'nun mutlu olup profesörü dudağından öpmesi ve profesöründe kısa bir süre ona eşlik etmesi sonucu dizide erkek erkeğe eşcinsellik üzerine görsel iletide bulunulmuştur. Aynı sezon içinde Profesör, Berlin ve Palermo soygun planını tartışırken Palermo Profesöre hiçbir erkek ile seviştiğini sorup kendisine teklif etmesi sonucu sözselsel bir ileti sunulmuştur. Diğer bir oyuncu olan Bogota dizinin 3. sezonundan katılarak ikinci soygunda aktif rol oynamıştır. Bogota üzerinden iki ileti verilmiştir. 3. Sezonda Palermo'nun Berlin'e âşık olduğunu duyunca niçin beklediğini ve ona söylemediğini söyleyerek erkek erkeğe olan ilişkinin uygunluğu ve desteklediği üzerine iletiler de bulunmuştur. 5. Sezonda bir sevinç durumu üzerine Palermo Bogota'yı öpüyor ve bu durumdan zevk alması durumu homoseksüellik üzerine görsel verisi iletisi olarak izleyiciye sunuluyor. Diğer bir karakter olan Denver, dizinin asi uslanmaz çocuğu rolündedir. Denver üzerinden üç tane eşcinsellik iletisi sunulmaktadır. 1. sezonda yemek sofrasında kelime şakası yaparak sözselsel ileti sunarken 4. sezonda ekip soyguna hazırlanırken bir futbol maçı yapıyorlar. Maç sırasında Denver, Palermo'nun pantolonunu indiriyor ve bir el şakası yapıyor. Burada bize bir görsel eşcinsellik iletisi sunarken sonrasında Palermo onun arkasına yapışarak bir harekette bulunuyor. Burada görsel veri ile beraber Denver'in hakeme hayalarını

elledi arkadan bana temas etti cümleleri ile hem görsel hem sözsöl veri üzerinden eşcinsellik iletisi sunmuş oluyor.

Dizinin bir yandan en savaşıçı bir yandan da en sempatik görölen oyuncusu Helsinki üzerinden tablo 4.3’de 16 ileti verildiğı görölmektedir. Tablo 4.4 de göre ise bunlardan 11 tanesi Palermo ile aynı sahnede gerçekleştiğı görölmektedir. Helsinki çok uzun savaş dönemleri yaşamış ve bu süreçler neticesinde sadece erkeklerden hoşlanan birisi haline gelmiştir. Bu sebeple dizinin en sempatik karakteri eşcinsel olarak karşımıza çıkarılmıştır. 1. sezonda, soygun sırasında rehinelere Arturo’yu eliyle severek ona karşı eşcinsel bir yaklaşım sergilemiştir. Burada görsel bir erkek erkeğe taciz görseli sunulmuştur. 7. bölümde Nairobi ile konuşurken erkeklerden hoşlandığını ve savaş zamanında bir sürü erkekle beraber olduğunu söyleyerek eşcinselliğı açıkça dile getiren sözsöl verilerde bulunmuştur. İlerleyen sahnelerde Arturo lavaboda iken tarak ile saçını tarar ve şöyle söyler “Bizim ölkemizde erkek erkeğe ilişkiye ne denir bilir misin?” der ve sonrasında “Taraklama” diyerek güler. Burada Helsinki Arturo’ya karşı bu söylem ve davranışları onunla cinsel ilişkiye girmek istediğı için verdiğı sözsöl mesajlardır. Buradan erkek eşcinselliğı ile alakalı sözel iletiler verilmiştir. 3. sezonda Palermo ile seviştiğı değil ama sevişme sonrası yatak odasındaki sahnesine yer verilmiştir. Burada erkek erkeğe bir ilişki görsel verilerle sunulmuştur. Sezonun 3. bölümünde Helsinki karnındaki ayı dövmesini göstermesi sonucunda Palermo değişik göz hareketleri yaparak “Ayını terbiye edeyim mi?” söyleminde bulunmuştur. Buradan da erkek erkeğe ilişkiye girilmek istediğı mesajı verilmektedir. Bu sezonda Helsinki Palermo’ya âşık oluyor. Lakin Palermo Berlin’e âşık olduğundan dolayı Helsinki ile sadece eğleniyor. Bir sevişme sonrası sahnede daha Palermo Helsinki’nin odasına gitmesini istedi ve Helsinki bu duruma çok kırıldı. Çünkü ona karşı gerçek hisler beslediğini söyledi. Burada heteroseksüellikte olduğu gibi erkek erkeğe bir aşk durumu söz konusudur. Hem görsel hem sözel iletiler sunulmuştur. Palermo’nun herkesin içinde Helsinki ile güm güm yaptık, artık yoldaşız gibi söylemleri çok fazla dile getiriyor. Bu da eşcinselliğın çok normal bir durummuş gibi algılanmasına ortam hazırlıyor. Bu sezonun sonlarında Nairobi Helsinki’ye âşık oluyor. Lakin bunu duyan Palermo, Nairobi’ye Helsinki’nin kendisine âşık olduğunu ancak onu seveceğini ve onunla asla arkadaştan öteye geçemeyeceğini dile getiriyor. 4. sezonda Palermo’yu kontrole giden Helsinki’ye “Çılgın prenses Prensine el sallamak için gelmiş.” diyerek erkek erkeğe sevgili olduklarını dile getiriyor. Bunun yanında bir öpüşme sahnesiyle

görsel bir homoseksüellik verisi sunuyor. Son sezonda Helsinki'nin bacağı bir kolonun altında kalıyor. Yanına gelen Palermo onu asla bırakmayacağını ve hep seveceğini daha nice ilişkide geçirecekleri yılları olduğunu söyleyerek birden fazla sözselsel ileti sunuyor.

Dizinin diğersel bir oyuncusu, Profesörün kardeşi Berlin'dir. Berlin üzerinden 10 tane eşcinsellik iletisi sunuluyor. Bunların hepsi tablo 4.3 de görüldüğü üzere iletileri hepsi Palermo ile aynı ortamda olan iletilerdir. Berlin eşcinselsel bir karakter olarak sunulmaz. Sadece Palermo gibi bir aşığı olduğu için eşcinselliğe maruz kalır. Ve bazen onu kırmamak için ona eşlik eder. Öpmesine engel olmaz. 1. sezonda sadece bir veri ile karşımıza çıkmaktadır. Denver'e sinirlenmesi sonucu eşcinselliğe dair kelime barındıran bir öfke cümlesi kurmuştur. Asıl görselsel veriler 4. sezonda meydana gelmiştir. Banka soygun planı tasarlanırken Palermo fırsattan istifade âşık olduğu Berlin'e sarılıp dudaklarından öptüğü sahnelere yer verilmiştir. Burada hem sözselsel hem de görselsel erkek eşcinselliği iletisi verilmiştir. Bunun yanında profesör Berlin'e bir eleştiride bulunurken Palermo'nun ona âşık olduğunu ve o sebepten dolayı plan hakkında objektif olmadığını söyleyerek açık bir şekilde erkek erkeğe bir aşkın olabileceği vurgusu yapılmıştır. İlerleyen bölümlerde artık Palermo Berlin'in bir kadınla evlenmesini istemediğini söylemesi üzerine Berlin "Aramızdaki şey sıra dışı eşsiz muhteşem bir şey ama ben seni sevmiyorum." diyerek aslında Palermo'nun ilgisi hoşuna gittiğini lakin âşık olmadığını belirterek sözselsel bir ileti bulunmaktadır. Son sezonda Palermo ile Berlin arasında bazı sarılma ve öpüşme sahneleri yer alırken bunun yanında Palermo, Berlin'in en çok ellerinde haz aldığını söyleyerek eşcinselsel görselsel ve sözselsel veriler sunmuştur.

Son olarak diziyeye sonradan katılan ve kendisini bir eşcinselsel olarak tanıtan Palermo'ya geldik. Palermo, erkek eşcinselliği ile ilgili en çok ileti veren karakterdir. Açıkça eşcinselsel olduğunu belirten karakterin çokça erkekle öpüşme ve sevişme üzerine verileri bulunmaktadır. Karakter üzerinden toplam 24 ileti sunulmuştur. Profesör, Denver, Bogota, Berlin ve Helsinki'de verilen iletilerin çoğunluğu Palermo üzerinden verilmiştir.

Genel olarak bakıldığında erkek eşcinselliği ve kadın eşcinselliği üzerine toplam 87 ileti sunulmuştur. Çoğunluk olarak erkek eşcinselliği üzerine iletiler barındıran dizinin genel değerlendirmesi tablolar ile değerlendirme bölümünde yapılacaktır. Albert Bandura'nın Bobo Doll Deneyinde çıkarılan sonuçta olduğu gibi bir kitleye bir

davranışı ne kadar gösterirseniz o davranış o kitle üzerinde davranışa geçişi o kadar kolay olur. Burada da farklı farklı karakterlerde açık veya örtük şekilde mesajlarla eşcinsellik iletisi farklı kişilikteki karakterlerle farklı şekillerde (şaka, davranış, görsel) sunulmuştur. Sonucunda izleyen bireylerde özendiği bir karakterin eşcinselliğe dair veriler sunması, izleyende eşcinselliğe karşı sosyal öğrenme süreçlerini başlatmış olur. İlk başta dikkatini çeken sahneler veya olay veya mesajlar sonradan hatırdan kalmaya başlar ve en son olarak da izleyici davranış oluşum sürecine girer.

4.1.1.4. Dizinin Değerlendirilmesi

Bu bölümde dizinin içinde geçen görsel ve sözel verilerin tümü genel olarak değerlendirilecektir. Bunun yanında makro ve mikro düzeyde incelenecektir. Dizinin makro düzeyinde içeriksel, yapısal ve etkileşimsel özellikler dikkate alınarak dizide eşcinsel olduğunu açıkça dile getirilenler, o ortamda bulunan kişilere göre eşcinselliğin uygun olup olmayışı, dizide eşcinsellik üzerine verilen mesajların organize edişi, eşcinsel rolünde olan karakterlerin kişilik özellikleri ve bu olguya dizinin genel bakışı soruları cevaplanacaktır.

İçeriksel özellikler bazından bakıldığında, kendisinin eşcinsel olduğunu dile getiren iki tane karakter vardır. Karakterlerin birisi, naif duyguları olan, dizinin sempatik karakteri Helsinki'dir. Diğeri ise diziyeye sonradan girmiş, aşk konusunda sadakatsiz bir karakter olan Palermo'dur. Helsinki, savaşlarda hep erkeklerin içine yaşadığından bu durumun onun yaşam şekli olduğunu dile getirirken diğeri eşcinsel karakter olan Palermo'nun tutarsız bir hayatı olduğunu görülmüyor.

Dizide verilen alt mesajlar ve açık mesajlar herkesin gözü önünde işlenirken bazen sadece odalarda yaşanan hadiselerle işlenmektedir. Dizide eşcinsellik iletilerinin verildiği sahnelerde şakalar, görsel ve sözel veriler genel olarak heteroseksüel yetişkin kişilerin yanında verilmiştir. Lakin Tokyo'nun Rio'yu kışkırdığı için liseli bir kıza zorla taciz etmesi kadın eşcinselliği üzerinden uygun olmayan bir ortam meydana geldiği görülmektedir. Yapısal özellikler açısından bakılacak olursa, dizinin tüm bölüm ve sahnelerinde yoğun bir eşcinsellik iletisi yoktur. İletiler genellikle belirli bölümlere birikmiştir. Bu sebepten eşcinsellik üzerine verilen iletilerin organize edilişi sistematik değildir. İkinci sezonda hiçbir ileti yokken üçüncü ve dördüncü sezonda toplam 70 tane ileti bulunmaktadır. Dizide sadakatsiz bir eşcinsellik aşk hikayesi yoktur.

Etkileşimsel özellikleri açısından bakılacak olursa, eşcinsellik üzerine verilen iletiler genel olarak eşcinsel karakterlerden değil heteroseksüel olup eşcinsellik üzerine çokça şaka yapan karakterler üzerinden gelmektedir. Dizideki eşcinsel karakterlerin özelliklerine bakıldığında Helsinki, savaşçı, nahif, sadık, duygusal ve erkek eşcinselliğinde kadın motifinde bir karakterdir. Palermo ise üçüncü sezonda diziyi giren, vurkaççı, ilişkilerine sadık olmayan, güvensiz ve erkek eşcinsel ilişkilerde erkek motifi olarak karşımıza çıkmaktadır. Son olarak dizinin eşcinselliğe karşı genel bakışı, eşcinselliği ön plana çıkarmadan, çok fazla eşcinsel karakter göstermeden, çok fazla sevişme ve öpüşme sahnesi göstermeden, alt mesajlar ile eşcinsellik düşüncesini 288 görsel ve sözsel iletiyle sunan bir yapıya sahiptir. Makro düzeyi açısından dizinin içeriği bu şekildedir.

Mikro düzeyde ise gramatik boyutla, eşcinsellik ile ilgili geçen diyalogların hangi amaç doğrultusunda kullandıkları, bu olgunun ön plana çıkarıldığı mesajlar üzerinde durulacaktır. Eşcinsellik üzerine verilen iletiler genel olarak bir kadınla bir kadının eğlenebileceği ve bir erkekle bir erkeğin eğlenebileceği düşüncesinin normalleştirilmesi üzerine kurulmuştur. Üçüncü sezonda, yemek sahnesinde erkeklerin erkek erkeğe eşcinselliğin çok rahat olduğunu savunmaları üzerine masadaki kadınların da “İstesek aynı anda 10 kere orgazm olabiliriz ve bir zaman sınırlaması olmadan devamlı yapabiliriz.” örnekleriyle kadın eşcinselliğini savunmaları, bu düşüncüyü yerleştirme hususunda bolca ileti bulundurduğunu göstermektedir.

Eşcinsellik olgusu, en fazla kelime grupları ve şakalar üzerinden vermektedir. Dizide Helsinki, Arturo üzerinden yaptığı şakalar. Mesela taraklama şakası, kendi aralarında futbol oynarken Denver Palermo'nun pantolonunu indirmesi ve sonrasında Palermo'nun Denver'in özel bölgesini sıkması gibi birçok diyaloglar ve sahneler üzerinden şaka ile karışık görsel ve sözsel veriler üstü kapalı şekilde eşcinsellik olgusunu ön plana çıkarmıştır. Mikro düzey açısından dizinin içeriği bu şekildedir.

Tablo 4.5 incelendiğinde lacazette papel dizisi üzerinden tüm sezonlarda toplamda 288 ileti verilmektedir.

Tablo 4.5: La Case De Papel dizisinde verilen tüm iletileri gösteren tablo

Kod Sistemi	1. sezon	2. sezon	3. sezon	4. sezon	5. sez...	TOPLAM
▼ Kişiler						0
▼ La Case De Papel Oyuncuları						0
Helsinki	7		15	2	1	25
Berlin	1			9	3	13
Tokyo	14		2	1	1	18
Nairobi	7		3	1	1	12
Palermo			25	16	5	46
Denver	1			3		4
Profesör				2		2
Bogota			1		1	2
Erkek eşcinsel sevişme sahneleri				1		1
Kadın eşcinsel sevişme sahneleri	1					1
▼ Kadın eşcinsel görsel veriler	12					12
Eşcinsel giyiniş	1			1		2
Eşcinsel ortam	3			1	1	5
Eşcinsel davranış	13		1	1	1	16
▼ Erkek eşcinselliği görsel veriler	3			1		4
Eşcinsel davranış	3		6	7	4	20
Eşcinsel ortam			4	3	1	8
Eşcinsel giyiniş			2		1	3
▼ Erkek ve kadın eşcinselliği üzerine kullanılan diyalog grupları	14				1	15
Eşcinsellik barındıran kelime şakaları ve kelime grupları	6		16	7	1	30
Eşcinsellere karşı sevgi sözcüğü barındıran diyaloglar	1		8	4		13
Bireylerin eşcinsel olduğunu belirten diyaloglar	3		13	4	1	21
Eşcinselliği özendiren diyaloglar	2		9	4		15
Σ TOPLAM	92	0	106	67	23	288

Kaynak: Araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Tabloda görülen dizi karakterlerinin analizi bir önceki bölümde yapılmıştır. Dizide sevişme sahnesi olarak Palermo ve Helsinki'nin dördüncü sezonda bir sahnesi bulunmaktadır. Kadın eşcinselliği üzerine sevişme sahnesi ise birinci sezonda Tokyo ve Nairobi arasında gerçekleşmiştir. Buradan anlaşılıyor ki diziyeye kadın ve erkek eşcinselliği üzerine birer tane ilişki sahnesi yerleştirilmiştir. Diziyi izleyen herhangi bir kişi iki tane homoseksüel sevişme sahnesiyle karşılaşacaktır. Buradan da iki erkeğin sevişebileceği ve iki kadının sevişebileceği iletileri ortaya çıkmaktadır.

Dizi görsel veriler üzerinden incelenecek olduğunda, tabloda 4.5'teki rakamlara bakarak, dizide kadın eşcinselliği üzerine görsel veri olarak 35 tane ileti verilirken erkek eşcinselliği üzerine görsel verilerden de 35 tane ileti verilmektedir. 2 kategoride de en az ileti eşcinsel giyiniş üzerinden verilmiştir. Çünkü verilen iletilerin çoğunluğu açık açık değil örtük bir şekilde; şakalarda, sinir sözcüklerinin arasında ve sevgi barındıran sözcüklerle verilmiştir. Eşcinsel giyiniş başlığını, kadınların çok erkeksi

giyinmesi, erkeklerin de çok kadınsı veya yumuşak giyinmesi olarak değerlendirilmiştir. Eşcinsel ortam başlığı ile bir erkeğin başka bir erkeğe veya bir kadının başka bir kadına randevu vermesi ve o ortamı süslemesi düşüncesiyle değerlendirilmiştir. Eşcinsel davranış ise aynı cins olan 2 kişinin birbirini öpmesi, birbirinin elini tutması, şehvet düşüncesiyle birbirine sarılması, birbirinin cinsel bölgelerine dokunmaması gibi eylemlere bakılarak değerlendirilmiştir. Dizinin 5. sezonunu izleyen bir kişi; öpüşme, sarılma, el ele tutuşma, cinsel bölgelerin ellenmesi ve benzeri görsel 70 tane veri ile karşılaşacaktır. Burada bazı sahneler anlık olurken bazı sahneler 15-20 saniye aralığında sürmektedir. Mesela Palermo'nun Helsinki'nin kalçasına bir tokat atıp geçmesi 2 saniyelik bir sahne iken aynı şekilde Palermo'nun profesörü öpmesi 17 saniyelik bir sahneye denk gelmektedir. Dizideki sözsözsel eylemler biraz daha örtük cümlelerle verilirken görsel eylemler direkt olarak açık şekilde eşcinsellik verisi sunmaktadır.

Erkek ve kadın eşcinselliği üzerine verilen sözsözsel iletilere gelindiğinde, Tablo 4.5'e bakıldığında 94 tane sözsözsel veri ile karşılaşılacaktır. Bunların bazıları açıktan eşcinsellik vurgusu yaparken bazıları ise örtük şekilde eşcinsellik iletisi vermektedir. Eşcinselliği barındıran kelime şakaları ve kelime grupları başlığı altında, bölümler için de geçen karakterlerin şaka olarak üstü kapalı şekilde yaptığı kelime oyunları, erkek eşcinselliğinin ismi olan "gay" kelimesi veya kadın eşcinselliğinin ismi olan "lezbiyen" kelimesinin sıkça kullanılması gibi verilerin toplanmasıyla oluşturulan bir başlıktır. Dizi izleyicilerine şaka maksadıyla sunulan diyalogların bazılarında eşcinsellik iletisi vermektedir. Bunun yanında bazı eşcinsellik iletisi verilen kavramları açık bir şekilde kullanmaktadır. Eşcinselliğe özendirilen ve eşcinselliğe karşı sevgi barındıran toplam 28 tane ileti bulunmaktadır. Bu iletiler, izleyicide eşcinselliğe karşı bir sempati oluşmasını sağlayabilecek cümle ve kelime yapılarıdır. Bazen kelime grupları ile bu iletiler verilirken bazen davranışlarla bu iletiler verilir. Mesela, eşcinsel olmayı tercih ettikleri için herkes tarafından çok sevilmesi, onaylanması, saygı görmesi, cesur kabul edilmesi, "Birbirinize çok yaklaşıyorsunuz" gibi övgüler sunulması gibi düşünce yapıları üzerinden eşcinselliğe özendirme iletileri sunulmaktadır. Dizinin 21 sahnesinde ise karakterler tarafından kendilerinin eşcinsel olduğunu tasdik eden cümleler kullanılmıştır. İzleyici 21 tane eşcinsel olduğunu söyleyen bireyin iletisiyle karşılaşacaktır.

Genel olarak bakıldığında sözsöz ve görsel olarak diziyi izleyen bir birey 288 ileti ile karşılaşacaktır. Dizi bilinçsizce izlendiğinde izleyici de fark etmeden sosyal öğrenmenin aşamalarından olan dikkat etme aşaması gerçekleşecektir. Bilinçsiz olarak izlemeye devam eden izleyici istemsiz olarak hatırd tutma aşaması olan ikinci aşamaya geçecektir. Bu aşamada izleyici birçok veriye maruz kaldığı için belli renk, kıyafet, ortam ile aklına eşcinsellik ile alakalı bir düşünce gelecektir. Eğer bilinçsiz olarak bu iletileri almaya devam ederse, üçüncü aşama olarak alışma ve saygı gösterme evresi meydana gelecektir. Bu evreden sonra eğer eşcinsellik ile alakalı bir sahne gördüğünde rahatsız olunan bir durum varsa bu durumlara karşı duygu durumu zayıflayacaktır. Yaşamında boşluklar yaşayan insanlar için bilinçsiz şekilde daha fazla iletiye maruz kalan bir kişi, kendisini bu yönelim şekline yaklaştırıp özümseme aşamasına geçecektir. Dizilerde veya filmlerdeki “eşcinsellik cesurluktur” iletisi üzerine fazlaca maruz kaldığında güdülenme aşamasına daha açık bir ifadeyle homoseksüelliğe doğru bir yönelim olma ihtimali yükselecektir.

4.1.2. 13 Reasons Why (Ölmek İçin On Üç Sebep) Dizisi

Görsel 4.2: 13 Reasons Why? Dizisinin Platform Üzerindeki Kapak Fotoğrafi

Kaynak: Netflix Browse, t.y. [24.07.2023]

4.1.2.1. Dizinin Künyesi

Üzerinde kodlama ve değerlendirme yapılan “13 Reasons Why” dizisinin künyesi şöyledir:

Dizinin Adı: Ölmek İçin On Üç Sebep

Yayımlandığı Kanal: Netflix

Bölüm Sayısı: 49

Sezon: 4

Gösterim Süresi: 49–70 dakika

Yapımcı: Joseph Incaprera

Uyarlama: Jay Asher

Geliştiren: Brian Yorkey

Kurgucu: Leo Trombetta

Tür: Gençlik draması-Gizem-Gerilim

Tema Müziği ve Bestecisi: “Oh in This World of Dread, Carry On”, Eskmo

Oyuncular: Dylan Minnette (Clay Jensen), Katherine Langford (Hannah Baker), Christian Navarro (Tony Padilla), Alisha Boe (Jessica Davis), Brandon Flynn (Justin Foley), Justin Prentice (Bryce Walker), Miles Heizer (Alex Standall), Ross Butler (Zach Dempsey), Devin Druid (Tyler Down), Grace Saif (Ani Achola), Timothy Granaderos (Montgomery de la Cruz), Amy Hargreaves (Lainie Jensen), Josh Hamilton (Matt Jensen), Derek Luke (Kevin Porter), Kate Walsh (Olivia Baker) ve Brian D’Arcy James (Andy Baker).

Dizinin Çekildiği Mekân: San Francisco’nun Körfez Bölgesi

Dizi Yayınlandığı Dönem: İlk sezon 31 Mart 2017, İkinci sezon Mayıs 2018, üçüncü sezon 23 Ağustos 2019 ve dördüncü sezon 5 Haziran 2020’de Netflix platformu üzerinden yayınlanmıştır.

4.1.2.2. Dizinin Konusu ve Özeti

4.1.2.2.1. Diziye Genel Bakış

13 Reasons Why dizisi dört sezondan oluşmaktadır. “Thirteen Reasons Why” romanından uyarlanan, Amerikan gençlik drama dizisi kategorisinde yayınlanmış bir internet televizyon dizisidir. Netflix platformunda 4 sezon, 49 bölüm olarak yayınlanmıştır. Dizi, çeşitli hikâye ve motiflerle modern gençliğin yaşadığı sıkıntıları incelemekte ve sonrasında olabilecekler konusunda bir tasvir oluşturarak izleyiciyi bilgilendirmektedir. Dizi, bazı ruh sağlığı uzmanları ve psikologlar tarafından eleştiriye konu olmuştur. Bunun üzerine Netflix platformu bir uyarı kartı yayınlayıp her sezonun başına, dizi izleyicilerine, dizinin temaları hakkında bir bilgilendirme

videosu yerleştirmiştir. Dizinin başrol oyuncusu Langford, Altın Küre dllerinde, Televizyon Dizi Drama dalında en iyi kadın oyuncu kategorisine aday gösterilmiştir. Bununla beraber; Imagen dllerinin En İyi Erkek Oyuncu - Televizyon kategorisinde Navarro, MTV Film ve TV dllerinde En İyi şov ve Bir şovda En İyi Performans kategorilerinde, İnsanların Seçim dllerinin, 2018'in Bingeworthy şovu, 2018'in Drama Gösterisi, 2018'in Drama TV Yıldızı, 2018 şovu kategorilerinde, Uydu dllerinin Bir Drama/Tr Dizisinde En İyi Kadın Oyuncu kategorisinde Katherine Langford ve En İyi Drama Dizisi kategorilerinde aday gösterilmiştir. Bunun yanında Guild of Music Supervisors dllerinin Bir Televizyon Draması'nda En İyi Müzik Denetimi kategorisinde, NAACP Görüntü dllerinin Bir Drama Dizisinde En İyi Yönetmenlik kategorisinde, Televizyon Akademisi Başarılarının Vicdanlı Televizyon kategorisinde ödül almıştır. Yayınlandıktan ilk 30 gün içinde Netflix platformunda en çok izlenen ikinci dizi olarak yerini almıştır. Sonrasında her haftasında izleyici oranında %18'lik bir artış görüldü ("13 Reasons Why", 2023). İkinci sezonun ilk bölümü, yayınlanmasıyla beraber  gün içinde ABD'de 6,08 milyon izleyiciyi buldu. Dizinin ikinci sezonu, 496,1 milyon saat izlenme ile Netflix platformu tarihinde en çok izlenen sekizinci internet dizisi oldu (13 Reasons Why viewers in the U.S. by demographic 2018, t.y.).

4.1.2.2.2. Dizinin Konusu

Clay Jensen okuldan eve dndgnde kapısının önünde kendisine gelen gizemli bir kutu bulması ve sonrasında sevdiği kız olan Hannah'ın intihar etmesinin 13 sebebini işler. Dizinin içeriği Hannah ve Clay'in ikili anlatıları aracılığıyla sunuluyor. Dizi zorbalık gören gençlerin yaşadığı duygusal ve psikolojik şiddet sonucu ne tepkiler sergilediğini işliyor. 1. sezonda, anlatı rolünü Hannah Baker stleniyor. Clay Jensen'in, 13 kasedi dinleme serüveni anlatılıyor. 2. sezonda Hannah davası yeniden açılıyor ve bir grup onun hakkını savunmaya çalışırken bir grupta bu işi örtbas etmek için pek çok komplo kurlmaları işleniyor. Hannah hakkında yeni veriler sunulan sezonda izleyicinin bakış açısını değiştiriliyor. Sezonun anlatıcılığını birçok kişi yapıyor. 3. sezonun anlatıcılığını, Ani Achola stleniyor. Tyler Down'ın silahlı eylemini örtbas etmekle geçen sezon, Bryce'ın ölümü ve suçun Monty'e atılması işlenmiştir. 4. Sezonun anlatıcılığını Clay Jensen yapmaktadır. Liberty Lisesi mezuniyete yaklaşırken Clay'in şphceciliği ve sonunda çok zorlanacağı seçimlerle yüzleşeceği bir sezondur. Dizinin genelinde lisede psikolojik şiddet ve tacize maruz

kalan veya dışlanan öğrencilerin nasıl tepkiler verdiğini farklı örnekler üzerinden işlenmiştir.

4.1.2.2.3. Dizinin Özeti

A. 1. Sezon – Hannah Baker’ın kasetleri

Sezon, Hannah Baker’ın intiharı sonucu onun yasını tutan Clay Jensen’in kapısının önünde birtakım kasetleri bulmasıyla başlar. Hannah ölmeden önce Tony Padilla’ya kasetleri verip dinleyen her kişi kendisinden sonra kaseti olan sıradakine göndermesi için sözleşmiştir. Kutuda arkalı önlü sarılmış yedi kaset bulunmaktadır. Clay kasetleri dinlemeye başladığında Hannah’ın ölmeden önce doldurduğunu anlar. Ölümünden sorumlu olan 13 kişiyi bu kasetlere doldurduğunu fark eder. 1. Kasetin ön yüzünde, Hannah’nın ilk öpücüğünü yaşadığı Justin Foley’i konu alıyor. Clay, en yakın arkadaşı Tony’nin bundan haberdar olduğunu öğrenince Tony’yi sıkıştırır ama Tony dinlemesi ve oradan öğrenmesi gerektiğini söyler. Justin’in, Hannah’nın müstehcen bir fotoğrafını çekmesi ve sonrasında arkadaşları tarafından okulda paylaşılmasının Hannah’da bıraktığı etki anlatılır. Bu sırada Hannah’nın ailesi de okula dava açmıştır.

1. kasetin arka yüzünde yakın arkadaşı Jessica Davis ve Alex Standall’a hitap ediyor. Çok yakın bir üçlü olarak takılan grup Jessica ve Alex’in sevgili olmasıyla darbe alır. Sonrasında Alex’in Hannah’nın arkasından iftira atması ve onun kalçası hakkında gezen yazıya destek olmasını konu alır. 2. kasetin ön kısmında, okulda gezen “ateşli liste “de Hannah’nın isminin geçmesi ve erkekler tarafından cinsen şaka ve tacizlere maruz kalmasını anlatılır. Clay kasetleri dinledikçe okuldakilere tepkileri artmaya başlar. Bunun üzerine kasetlerde ismi olan ekip Clay’i sıkıştırarak onu tehdit ederler. 2. kasetin arka yüzünde, onun fotoğraflarını gizlice çeken Tyler Down işlenmektedir. Tyler’in onun gizlice fotoğraflarını çektiğini yakalar ve silmesini ister. Tyler bu fırsatı değerlendirerek çıkma teklifi eder. Hannah reddedince fotoğrafları okula yayar ve Hannah tüm okul tarafından alay konusu olur. Courtney ile olan fotoğrafları sonucu lezbiyen olarak ismi çıkar. Kaseti dinleyen Clay, Tyler’in çıplak bir fotoğrafını çekip tüm okula yayar. 3. kasetin ön yüzünde, fotoğraflar yayıldıktan sonra Courtney’in ona attığı iftiraların Hannah’da oluşturduğu yalnızlığı anlatıyor. Kasetin arka yüzünde onu kolay lokma sanan ve yaptığı taciz sonucu Hannah’ın kendini korumaya çalışması sonucu onu küçük düşüren ve ona saldıran Marcus’tan bahsedilmektedir.

4. kasetin ön yüzünde, Zach Dempsey'den bahsedilmektedir. Hannah'ya yanaşmaya çalışması sonucu reddedilen Zach, Hannah'ya güç veren "iltifat çantasından" ona yazılan iltifatları alıp Hannah'nın daha yalnız hissetmesini sağlamıştır. Clay kasetleri dinlerken o kadar etkisinin içine girmiş ki Hannah'nın halüsinasyonlarını görmeye başlamıştır. 4. kasetin arka yüzünde, Hannah'nın özel düşüncelerinin olduğu bir yazıyı dergisinde yayınlayan ve bütün okulun dalga kaynağı haline gelmesine sebep olan Ryan Shaver'dan bahsetmektedir. Clay'in değişik halleri gruptakileri tedirgin eder. 5. kasetin ön yüzünden, parti esnasında Bryce'ın bir dolaba saklanırken bir partide Justin'in bilgisi dahilinde bilinçsiz olan Jessica'ya tecavüz ettiğine tanık olduğunu açıklar. Justin ve ekibi bu kaseti kabul etmese de Clay olayın peşini bırakmaz. 5. kasetin arka yüzünde, yolda dur işaretini düşürmesi sonucu bir kazaya sebep olan Sheri Holland'an bahsedilmiştir.

6. kasetin ön yüzünde, partide öpüşmeye başladığı ama aklına gelenlerden ötürü onun gitmesini isteyen Clay'dan bahseder. Clay, dinledikçe pişmanlığı daha da artar ve gitmeseydi intihar etmeyeceği düşüncelerine girer. Bu süreçte Justin, Jessica'ya Bryce'ın tecavüzünü anlatır ve ayrılırlar. 6. kasetin arka tarafında Hannah, Bryce'ın evindeki partide Bryce tarafından tecavüze uğradığını ve artık gücü kalmadığını açıklar. Bu durumundan sorumlu olduğunu düşündüğü kişilerin bir listesini çıkarır. Clay bunu dinledikten sonra Bryce'ın yanına giderek gizlice ses kaydını alır ve 7. kasetin arka kısmına ekler.

7. kasetin ön yüzünde, tecavüze uğradığını ve yalnızlığı sonucu intihara meyilli olduğunu belirttiği halde ona destek olmayan okul rehberlik öğretmeni Bay Porter'ı konu almaktadır. Sonrasında bu yaşadıklarını Justin'e gönderdi ve intihar etti. Tonny, Clay'in eklediği ses kaydını da ekleyerek ses kayıtlarını Hannah'nın ailesine verdi. Bunlar yaşanırken sezon sonunda Alex kendi canına kıymaya kalkıştı.

B. 2. Sezon Hannah Baker'ın Davası

5 ay sonra mahkemede dava tekrar aktifleşir ve öğrenciler tekrardan ifadelere çağrılırlar. İlk giden Tyler olur. Davanın yeniden başladığını duyan Clay, Hannah'nın halüsinasyonunu görmeye başlar. Bu olaya hiç karışmak istemez. Ama dolabına "Hannah ilk kişi değildi" şeklinde bir yazı ve fotoğraf atılınca tekrardan işin peşine düşer. Courtney, Hannah'ya karşı duygularının olduğunu ancak kendisine iftira attığını mahkemede açıklar. Skye, Clay'in bu davranışları sebebiyle uzaklaşır. İntihar girişimi

sonrası okula dönen Jessica ve Alex, konuşmamaları üzerine birçok tehdit alırlar. Jessica, etrafındakilere açıklamaya çalışsa da tecavüz edildiğini söyleyemez. Clay sokaklarda yaşayan Justin'i bulur ve kendi evine getirir. Marcus namını korumak için yalan tanıklıkta bulunarak tepkileri üzerine çeker. Jessica bu olayı atlatmak için bir grup terapisine katılır. Orada bu sezon yeni katılan Nina ile arkadaş olur. İlerleyen süreçte Zach, Hannah ile yazın gizli bir aşk yaşadıklarını söyler. Ve bu mesele herkesi şaşırtır.

Dolabında bulduğu polaroid fotoğraftan kendisine birkaç tane daha ulaştırılır. Ve Bryce'ın kız arkadaşı Chloe ile rızası olmadan seks yaptığını görülür. Bu süreçte Clay, kasetleri gizlice internetten yükler. Kasetler herkes tarafından dinlenince Bryce'a tepkiler büyür. Tanıklık sırası Bay Porter'a gelir. Bryce'ın Hannah'ya tecavüz ettiğini ve Hannah'yı kurtaramadığını söyler. Clay, kasetler ve yaptığı şeyler sebebiyle yüzü maskeli kişiler tarafından şiddet görür. Kulüp evini bulunca fotoğrafların gerine ulaşmak isterler. Zach, fotoğrafların yerini Clay ve Justice'e söyler. Clay orada, Chloe, Nina ve Hannah'nın resimlerini bulur. Bu sırada kutu Clay'in arabasından çalınır. Psikolojik durumu oldukça kötüye giden Clay, Bryce'sı öldürmeyi düşünür. Bryce mahkemede yalan söyler ve sonrasında Justin, tam tersini söyleyerek ifade verir. Jüri, okul bölgesinin Hannah'nın ölümünden sorumlu olmadığını tespit eder, ancak Bryce ve Justin, Jessica'nın tecavüzüne karıştıkları için tutuklanır ve Bay Porter kovulur.

Bir ay sonra belirli şartlarla Bryce ve Justin şartlı serbest kalır. Clay'in ailesi Justin'i evlat edinir. Tyler, Monty ve iki arkadaşı tarafından tecavüze uğrar. Sonrasında okul balosunu basmak için gelirken Clay ve Tony bu konuyu örtbas ederler.

C. 3. Sezon- Bryce'ın Öldürülmesi

Bryce ortadan kaybolur ve Alex'in babası soruşturmaya başlar. Clay silahları yok edince Tyler'ın yeni bir hamlesine karşı grubunu Tyler'ın peşine takar. Yeni öğrenci Ani Achola okula gelir ve Clay ile araları çok hızlı şekilde ısınır. Bunun yanında Bryce'ın kız arkadaşı Chloe, başka bir okula naklini ister. Sonradan hamile kaldığı ortaya çıkar. Bununla beraber Zach ona âşık olur ve ona destek çıkar. Bryce'ın cesedi bir nehirde bulunur. Okulda yeni öğrenci başkanı Jessica seçilir. Herkes Bryce'ın ölümünden birbirini suçlar. Bir sürü kişinin sebebi vardır. Lakin ilk akla gelen Tyler olur. Partideki silahlı hadiseden sonra Clay ondan şüphelenir. Jessica okuldaki taciz olaylarından korunma yeri olarak bir kulüp kurar. Tyler'da bu kulübe üye olur.

Clay ile Ani Alex'ten şüphelenirken öncesinde Bryce ile aralarında bir steroid alışverişi olduğu ortaya çıkar. Polis, Bryce'ı pek iyi tanımadığını söyleyen Tony'yi sorguya çeker. Bryce'ın babasının göçmenlik makamlarını Tony'nin ailesi hakkında aradığı ve bunun sonucunda Meksika'ya sınır dışı edilmeleriyle Tony'nin bir şüpheli olduğu ortaya çıkar. Ancak, Bryce'ın durumu telafi etmenin bir yolu olarak Tony'nin mustanginin değerinin iki katına satın aldığı ortaya çıktı. Polisin bulduğu bir delil üzerine sezonun masum kızı Ani ile Bryce arasında bir ilişki olduğu ortaya çıkar. Bu olayların yanında Tyler,'ın Monty'nin ona yaptıklarını anlatmasıyla Monti'ye karşı bakışlar değişir. Bu süreçte Jessica Justin'i affeder ve tekrardan bir çift olurlar. Son bölümlerde Bryce'ın Zach'e saldırıp dizini yerinden çıkardıktan sonra Zach'in nehir kenarında Bryce'a saldırdığı ve bu süreçte futbol kariyerine son verdiği ortaya çıktı. Sonrasında onu nehre atıp ölüme terk ettiği ortaya çıkar. Lakin Alex onu kurtarmaya çalışır. Zach'ten intikam almakla tehdit ettikten sonra Alex, Bryce'ı boğulduğu nehre doğru iter. Tyler, cinsel saldırısını polise bildirir ve polis daha sonra Monty'yi tutuklar. Sonuç olarak Monty hapisanede öldürüldü. Oğlunun suçunu örtbas etmek isteyen polis memuru Standall, şuçu Monty'nin üzerine atar. Sezon sonu bir balıkçı saklanan silahları denizin altından çıkarmasıyla biter.

D. 4. Sezon Mezuniyet

Bu kadar olayın sonrasında ekibin mezuniyet zamanı gelir. Okula yapılan bir eylem (zarar verme operasyonun) den sonra okuldaki balo iptal edilir. Öğrenciler bu sezonda dertlerini aileleri ile paylaşmaya başladılar. Clay okulu tahrip edenin kendisi olduğunu ailesine söyler. Bunun yanında Alex ailesine Charlie'nin erkek arkadaşı olduğunu söyler. Justin hastaneye kaldırılır ve burada doktorlar, neden olarak evsizken uyuşturucu kullanımı ve fuhuş yaptığını öne sürerek ona AIDS teşhisi koyar. Sonuç olarak, Justin zatürre ve menenjite yakalanır, ancak vefat etmeden önce arkadaşlarına veda eder ve Jessica ona aşkını bir kez daha itiraf eder. Bunu öğrenen Clay psikolojik olarak bir çöküşe girer. Bryce'ın öldüren davasını bırakmayan Winston, polise gitmek ister. Ancak Alex, Bryce'ın cinayetini itiraf ederek Winston'ı neden yaptığını ve yaptıklarından ne kadar pişman olduğunu açıklayarak şok eder. Winston, Alex'e hala âşık olduğu için gerçeği açıklamamayı seçer.

Liberty Lisesi son sınıf öğrencileri daha sonra okul başkanı Jessica ve diğer öğrenciler tarafından konuşmacı olarak seçilen Clay ile konuşmalar yaparak mezuniyetlerine katılırlar. Clay eve döndüğünde Justin'in daha iyi olduğunu öğrenir ve biraz daha

toparlar. Clay Brown Üniversitesi'ne kabul edilir. Jessica Berkeley Üniversitesi'ne kabul edilir. Mezuniyet sırasında uzun süredir birbirinden ayrı olan Tony ve kız kardeşi bir araya gelir. Nevada'daki bir kolejde boks bursu almaya karar verir. Tyler fotoğrafçılık okulunu kazanır. Zach, başlangıçta bir futbol koçu olarak Liberty Lisesi'ne dönmeye hazır olsa da mezuniyette müzik okuluna gitar ve şan okumak üzere kabul edildiği ortaya çıkar. Alex'in Berkeley Üniversitesi'ni ve Ani de Stanford'u kazanmıştır.

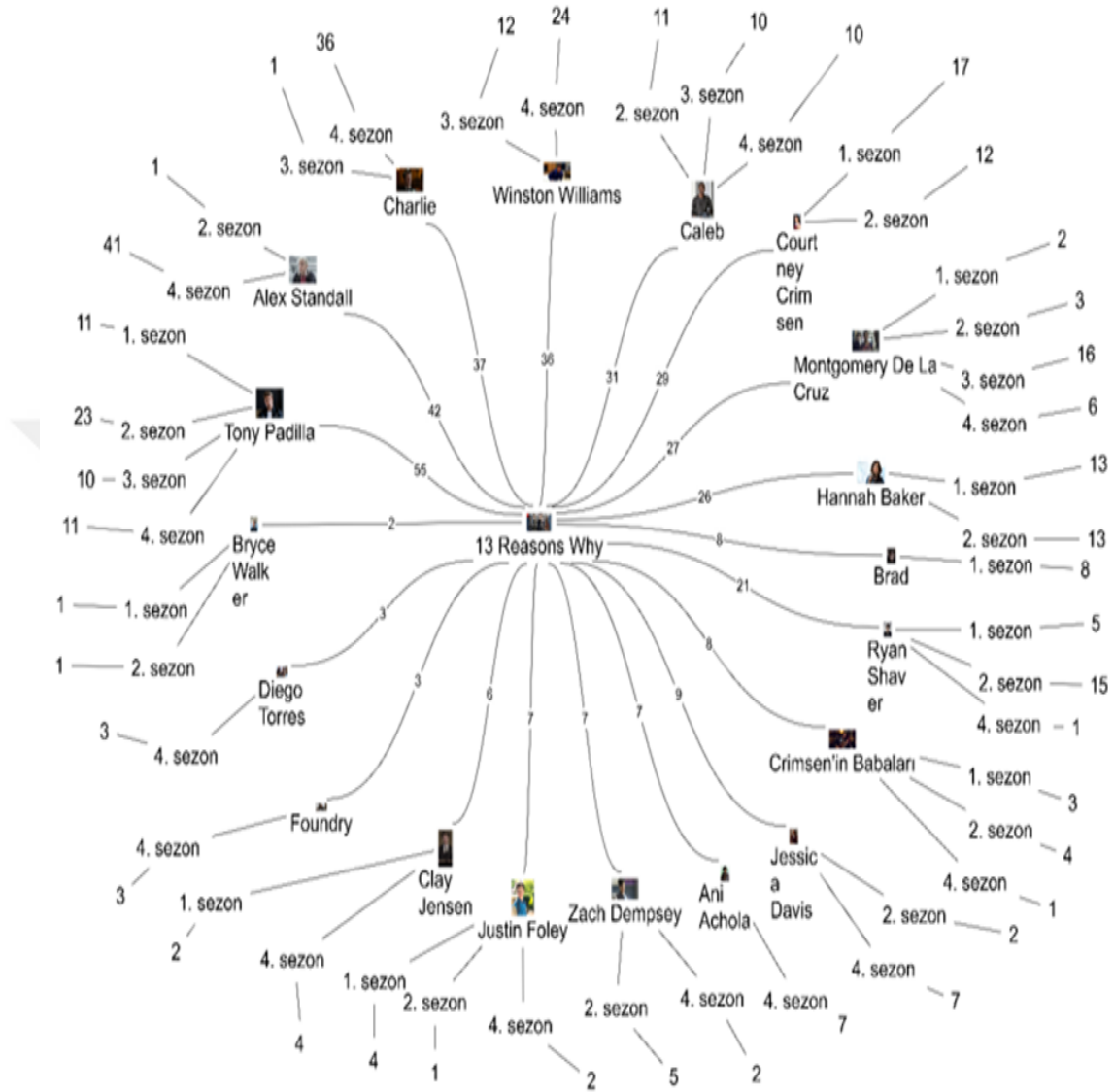
4.1.2.3. Ölmek İçin On Üç Sebep Dizisinin Karakterlerinin İncelenmesi

Tablo 4.6: 13 Reasons Why dizi karakterlerinin eşcinsellik üzerine verdiği ileti tablosu

Kod Sistemi	1. Sezon	2. Sezon	3. Sezon	4. Sezon	TOPLAM
✓ Kişiler					0
✓ 13 Reasons Why Oyuncuları					0
Foundry				3	3
Diego Torres				3	3
Ani Achola				7	7
Charlie			1	36	37
Winston Williams			12	24	36
Jessica Davis		2		7	9
Caleb		11	10	10	31
Zach Dempsey		5		2	7
Alex Standall		1		41	42
Brad	8				8
Tony Padilla	11	23	10	11	55
Ryan Shaver	5	15		1	21
Clay Jensen	2			4	6
Montgomery De La Cruz	2	3	16	6	27
Crimsen'in Babaları	3	4		1	8
Courtney Crimsen	17	12			29
Bryce Walker	1	1			2
Justin Foley	4	1		2	7
Hannah Baker	13	13			26
Σ TOPLAM	66	91	49	158	364

Kaynak: Araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

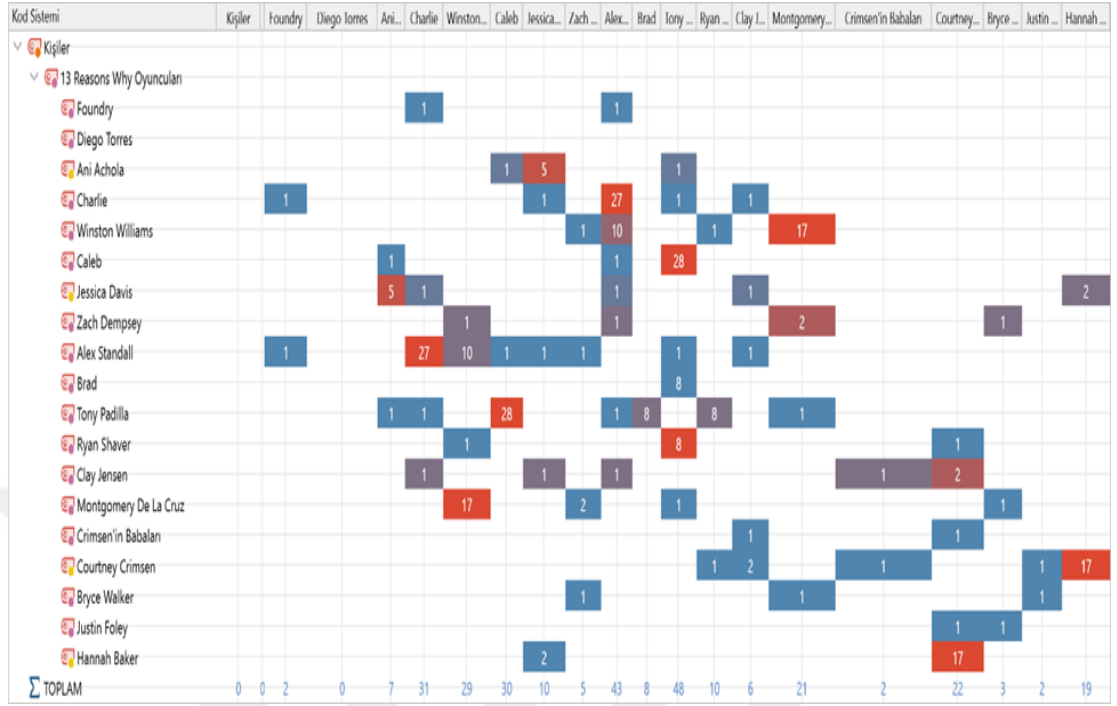
Tablo 4.7: 13 Reasons Why dizi oyuncularını ileti sayılarını gösteren kavram haritası

Kaynak: Araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Yukarıdaki haritada dizideki 18 karakterin eşcinsellik verisi barındıran sahnelerde hangi sezonda ne kadar bulunduğu program ile tablolaştırılmıştır. Dizide; Foundry, Charlie, Williams, Caleb, Alex, Brad, Tony, Ryan, Crimsen ve babalarının açıkça eşcinsel olduklarını belirten diyaloglar bulunurken diğer karakterlerin; kıyafet, ortam, sözsöz eylem, şaka bulunduran kelime grupları gibi eşcinsellik verileri bulunan sahnelerde bulunmaktadır. Tablo 4.8’de ise 2 oyuncunun aynı anda bulunduğu sahneler üzerinden verilen ileti sayılarına yer verilmiştir.

Tablo 4.8: Dizi karakterlerinin karşılıklı aynı iletide bulunduğu veri sayısını gösteren tablo

Kaynak: Araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Bu tablolar ışığında dizide, üzerinden eşcinsellik iletisi verilen baş ve yan karakterler incelenerek kısaca değerlendirme yapılacaktır. Karakterler arasında geçen sözlü veya sözsüz metinler veya ortamlar davranışlar üzerinden eşcinsellik iletilerinin nasıl inşa edilmiş olduğunu ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Dizideki karakterleri tek tek değerlendirecek olursak, dizinin ana karakterlerinden birisi olan Hannah Baker karakteri üzerinden dizide toplam 26 eşcinsellik iletisi bulunmaktadır. İletilerin çoğunluğu Courtney Crimsen ile beraber olduğu sahnelerde verilirken geri kalanları ise şaka ve arkadaşlık başlığı altında Jessica ve Tony ile bulunduğu sahnelerde verilmiştir. Dizi boyunca açıkça eşcinsel olduğuna dair bir veri ortaya konulmamıştır. İletiler genel olarak şakalaşmalardan ve ona karşı eşcinsel bir yaklaşımda bulunan Crimsen'e karşılık vermesinden oluşmuştur. Hannah üzerinden verilen iletiler dizinin ilk 2 sezonunda yer almaktadır. Birinci sezonda, Hannah, ölümünün sebebi olan 13 nedeni kasetlere doldurmuştur. İkinci kasetin arka bölümü Crimsen ile alakalıdır. 4. bölümde Crimsen ile bazı korkularını paylaşan Hannah, Kendisiyle bir plan kurarak evlerine giderler. Sohbetlerini derinleşmesiyle ve gecenin ilerlemesiyle beraber Crimsen Hannah'ya yaklaşarak öpmek ister. Hannah ilk olarak

kendini çekse de hemen sonrasında karşılık verir. Bu sahne ile karşımıza 2 kadının birbirine karşı gösterdiği sevgi derecesi, görsel ortam verisi ve kadın kadına sevişme verisi sunmaktadır. Crimsen'in kasetinde geçen Hannah'nın odasında yaşanan görsel veriler, bakışlar ve diyaloglar lezbiyenlik üzerine özendirici bir düşünce oluşturacak iletilerdir. Odada yaşananları sonrasında Tyler'ın fotoğraflayıp bütün okula yaymasıyla dizinin o bölümünde Crimsen ve Hannah'nın öpüşme sahneleri fotoğraf vasıtası ile çokça göz önüne getirilmiştir. Bu sebeple birinci sezon dördüncü bölümünde lezbiyenlik üzerine çokça diyalogsal ve görsel veri sunmaktadır. Dizinin ikinci sezonunda mahkeme tekrar başlar ve 2. bölümde Crimsen'in İfadesi sırasında Crimsen ve Hannah arasında yaşananlar gösterilir. Bunun yanında çokça Hannah'nın lezbiyen olduğu üzerinde söylemde bulunur. Davanın son kısmında Crimsen, lezbiyen olduğunu ve Hannah'dan hoşlandığını söyler. İkinci bölüm boyunca öpüşme fotoğrafları tekrar tekrar ekrana getirilir. Buradan Crimsen'in lezbiyen olduğunu ve bu durumun asil ve cesur bir davranış olduğunu iletisi verilir. Bunun yanında öpüşme sahnelerinin gösterilmesiyle bolca görsel ileti ve lezbiyen kelimesinin sıkça kullanılması ve Hannah Baker'a lezbiyen olduğu yöneltmesi bolca sözselsel ileti olduğunu gösterir. Ama burada da açıkça ifade edildiği üzerine Hannah'nın eşcinsel olmadığı, sadece karşısındakini kırmamak için öptüğü dile getirilir. Birinci sezonun dördüncü bölümü ve ikinci sezonun ikinci bölümü bu ikili arasında çokça görsel ve sözselsel ileti bulunmaktadır. Üçüncü bölümde ise Jessica ile arkadaşça öpüşmeleri görsel bir ileti sunmaktadır. Sonrasında Tony ile tırnaklarını boyamaları ve ona, bir erkek arkadaş bulacağını söylemesi eşcinselliği onaylayan ve güzel bir durum olarak ileten mesajlar bulundurduğunu göstermektedir.

Dizideki ana karakterlerden diğeri olan Crimsen, lezbiyen bir karakter olarak sunulmuştur. Üzerinden 29 tane ileti verilmiştir. Bu iletilerin 22 tanesi az önce bahsettiğimiz Hannah Baker ile olan sahnelerdir. O verilen iletiler az önce bahsedildiği için tekrardan bahsedilmeyecektir. Crimsen Hannah'ya âşık olduğundan dolayı buraya kadar bahsedilen iletiler bu aşktan doğan iletilerdir. Bunun dışındaki eşcinsellik iletileri şaka diyalogları üzerinedir. Dizide açık açık lezbiyen olduğunu söylemese de yakın arkadaşlarıyla olan diyaloglarında kendisine söylenen "Sen kızlardan hoşlanıyorsun." sözünü onaylaması ve kendi diliyle lezbiyen olduğunu söylemesi, eşcinsellik üzerine birçok sözselsel ileti oluşturmaktadır.

Dizideki diğerk bir eşcinsellik üzerine ileti veren karakter Jessica Davis'dir. Kendisi üzerinden toplam 9 iletin verilmiştir. Bunların ikisi Hannah bölümünde bahsettiğimiz arkadaşça öpüşme sahnesidir. Bu sahne ile 2 kadının, arasındaki sevgi, öpüşme, görsel ve sözselsel veri sunulmaktadır. Geri kalan 7 tane veri ise dördüncü sezonda erkek arkadaşlarından uzak olmalarından dolayı Ani ile beraber yaşadığı olaylardan verilen iletilerdir. Charlie'nin eşcinselsel olduğunu söyleyerek, Alex ile Charlie'nin evlendiğinde çok güzel çift olacağını belirterek eşcinsellik üzerine övücü sözler söylem iletisi vermektedir. Ani Achola, üzerinden 7 ileti verilmiştir. Bunların tamamı dördüncü sezonda Jessica ile geçen diyalog ve davranışlarından oluşmaktadır. Jessica'yı partneri olarak baloya davet etmesi ve Jessica ilk başlarda kabul etmeyince cinselsel içerik barındıran hareketlerle tekrardan davet edip zorla kabul ettirmesi verilen iletiler arasındadır. Dizide bu 4 karakter üzerinden kadın eşcinselliği üzerine toplam 71 tane ileti sunulmuştur. Sonraki işlenecek karakterlerde erkek eşcinselliği barındıran karakterlerin verileri sunulacaktır.

Dizide erkek eşcinselliği üzerine en çok iletinin verildiği karakter Tony Padilla'dır. 4 sezonda kendisi üzerinden 55 tane ileti verilmiştir. Erkekler arasında dizide açıkça eşcinselsel olduğunu belirten karakterlerdendir. Kendisi üzerinden olmasa bile başkalarını da eşcinselsel olmaya yüreklendiren bir karakterdir ve bununla ilgili iletiler vermektedir. Verilen iletiler Tony'nin farklı sezonlardaki sevgilileri ile ortaya çıkan görselsel ve sözselsel davranışlarından oluşmaktadır. 1. sezonda, sevgilisi olarak karşımıza Brad çıkıyor. Brad'e karşı söylediği duygusal söylemler, yakınlaşmalar, el ele tutuşmalar birinci sezonda sıkça rastlanan görselsel verilerdendir.

Sezonun çokça yerinde kendisinin gay olduğunu açıklamıştır. Hatta bir diyalogda Clay'e "Ben geyim biliyorsun değil mi?" Cümlesini kurarak kendisinin gay olduğunu tescillemiş ve bu konuda ileti vermiştir. Bu sezonda toplam 11 tane ileti vardır. Bunların 8 tanesi Brad ile öpüşme, kıskanma ve sarılma iletileridir. Geri kalan 3 tanesi ise kendisinin eşcinselsel olduğunu belirten açık diyalog üzerinden verilen iletilerdir. İkinci sezonda Tony üzerinden 23 tane ileti verilmiştir.

Sezonun ilk bölümlerinde Hannah ile geçirdikleri vakitte tırnaklarını ojeyle boyayarak bunun hoşuna gittiğine dair iletilerde bulunmuştur ve sonrasında Hannah'ya okulda hoşlandığı erkeğe açılıp açılmayacağı konusunda fikrine danışmıştır. Bu hususta erkek erkeğe ilişki iletileri vermiştir. Sonraki bölümlerde Ryan'a çıkma teklifi etmiş ve kendisiyle bir ilişkiye başlamıştır. Sezonun ortalarında Ryan ile bir buluşma yapıp

orada sevişme sahnesi ortaya koyarak görsel ve sözsözsel çokça ileti sunulmuştur. Sokaktan geçen birisinin kendilerine eşcinsel demesi sonrası sinirlenerek tepki göstermiştir.

Günümüz zamanında eşcinselliğin normal bir şey olduğu söylemlerinde bulunarak bunun normal bir şey olduğu iletileri verilmiştir. Sezonun 10 bölümünde Calep ile ilişkiye başlayarak birbirlerine âşık olmuşlardır. Ve burada erkek eşcinselliği üzerine 2 erkeğin aşkı iletileri verilmiştir. Ryan ile aynı sahnede 8 ileti bulundurmaktadır. Bundan sonraki bölümlerde ise sevgilisi olarak Calep olacaktır. Ve son bölüme kadar aynı sahnede öpüşme, sevişme veya duygusal söylem şeklinde 28 ileti barındırmaktadır. Kendisinin 14 yaşından beri eşcinsel olduğunu ve bunu ailesiyle paylaşmış cesurca hareket ettiğini söyleyerek bunun cesurluk olduğu iletileri verilmiştir. Sonrasında uzakta olan ailesine görüntülü olarak Calep'i tanıtırarak kendisinin evlenmek istediği erkek olduğunu belirtmiştir. Üçüncü sezonda 10 tane ileti verilmektedir. Bunların hepsi Calep ile aralarında geçen öpüşme sahneleri ve duygusal sahnelerden oluşmaktadır. Dördüncü sezonda Calep'in Tony'i dansa çağırmasıyla sevgililik üzerine birçok ileti verilmiştir. Sonrasında yaptığı bir boks maçı sonrası kazanmış sevincini Calep ile öpüşerek paylaşmıştır.

Buraya kadar Tony üzerinden 16 öpüşme sahnesi yerleştirerek Tony üzerinden bolca görsel ileti sunulmuştur. Sene sonu balosunda diğer sevgilileri kıskanarak Caleb'i dansa kaldırmış ve herkes için de birbirlerine sevgilisi olduğunu haykırmak eşcinselliğe övücü şekilde ileti vermiştir.

Brad karakteri birinci sezonda Tony'nin sevgilisi olarak karşımıza çıkar. Brad üzerinden 8 tane ileti verilmektedir. Bunların hepsi birinci sezonda Tony ile öpüşme, sarılma, kıskanma ve sevgi sözcüklerinden oluşmaktadır.

Ryan Shaver eşcinsel bir karakter olarak karşımıza çıkmaktadır. Birçok erkek sevgilisi olan karakter birinci sezonda Tony'den hoşlanıyor. Kendisi için şu tabiri kullanıyor, "ben şiir yazan sıksa bir eşcinselim" burada kendisinin eşcinsel olduğuna dair ve başka erkeklere kur yaptığına dair birçok sahne vardır ve bunlar üzerinden birçok ileti vardır. Tony'nin kendisine açılmasıyla bir buluşma sonrası öpüşme ve sarılma sahneleri vardır. Buradan eşcinsel 2 erkek üzerinden verilen iletiler mevcuttur. Ryan'ın bazı sahnelerinde telefonundan erkeklere bakıp oradan arkadaş olma sitelerinden arkadaş

olduğu da gösterilmiştir. Geneli incelendiğinde Ryan üzerinden çokça diyalogsal ve görsel veri sunulmuştur.

Clay Cansen 6 ileti ile karşımıza çıkmaktadır. Bunların 2 tanesi birinci sezonda, Crimsen'e lezbiyen olduğunu neden söylemediği hususundaki söylemleri sözselsel veri bulundurmaktadır. Geri kalan 4 tanesi dördüncü sezonda sevgili olan Alex ve Charlie ile beraber takılırken onların sevgililiklerini tasdikleyerek onların arasında onu görenler ona "siz üçünüz evlenmeli misiniz" kelime şakaları ile 6 tane diyalogsal ileti verilmiştir. Bryce Walker üzerinden toplam 2 ileti verilmiştir, bunlar kelime şakaları şeklinde olmuştur. Justen Foley üzerinden toplam 7 ileti verilmiştir. Bu iletiler erkek arkadaşlarına karşı kocanın yanına gitsene, gey misin, bazı erkeklerin kadın gibisin gibi söylemlerde bulunarak kelime şakaları içinde diyalogsal ileti vermiştir. Son sezonda para karşılığı erkeklerle yattığını söyleyerek erkek erkeğe ilişki konusunda iletiler vermiştir. Crimsen'in 2 babası da eşcinsellik iletisi veren diğer örneklerdendir. Bunlar üzerinden toplam 8 tane ileti verilmiştir. Bu iletiler genel olarak 2 erkeğin nasıl aile olunabileceğini gösteren portreler, kızlarının lezbiyen olduğunu öğrendiklerinde ona karşı 2 baba olarak nasıl davranmaları gerektiğini söyleyen diyaloglar eşcinsellik üzerine verilen aile iletilerindendir.

Winston Williams diziyeye üçüncü sezonda katılan eşcinsel karakterlerindendir. Kendisi üzerinden toplam 36 tane ileti verilmiştir. Bu iletilerin 17 tanesi âşık olduğu Monti ile 10 tanesi ise sonradan âşık olduğu Alex ile aynı sahnede verilmiştir. Üçüncü sezonda bir partide Monti ile tanışmasıyla beraber onunla öpüşüp cinsel ilişkiye girme sahnesi bulunmaktadır. Burada eşcinsel olduğunu belirtme, eşcinselliğe karşı sevgi, eşcinsellik üzerine görsel ve sözselsel çokça veri bulunmaktadır. Sezonun son bölümlerinde Monti öldürülmeden önce onunla aralarında tekrar bir cinsel ilişki görseli sunulmuştur. Buradan da birçok ileti verilmiştir. Dördüncü sezonda hayal olarak Monti ile sevişme, el ele tutuşma, sarılma ve öpüşme sahneleri, görsel olarak ara ara verilmiştir. Bu sezon da Alex ile sevgili olarak takılmaya başlamış, el ele tutuşma sahneleri, kendisinden hoşlandığını söyleme sahneleri ve bolca öpüşme sahnesiyle birçok görsel ileti sunmuşlardır. Sezonun son bölümlerinde Monti'nin hayaliyle sarılıp öpüşmesi ile son görsel iletilerini vermiştir.

Montgomery De La Cruz karşımızda 27 iletiyle çıkmaktadır. Bunlardan 17 tanesi az önce bahsettiğimiz Williams ile beraber olduğu sevişme, öpüşme ve yatak sahnelerinden verilen iletilerdir. Geri kalanı ise çokça yaptığı lezbiyen ve gey

şakalarından doğmaktadır. Zach'e devamlı Alex'in sevgilisi şakası yapması, futbol maçlarında takım arkadaşlarına birbirine sevişecek misiniz şakalarını yapması eşcinsellik üzerine şaka verisi iletisini sunmaktadır.

Alex Standall eşcinsel birisi olmayan ama sonradan kendisinin eşcinsel olduğunu fark eden bir karakter olarak karşımıza çıkmaktadır. Kendisi üzerinden 42 tane ileti verilmektedir. Bunların bir tanesi "benimle yatacağımı sanma" kelime şakası olarak ikinci sezonda, geriye kalan 41 tanesi dördüncü sezonda verilmiştir. Eşcinselliği kabullenme aşamaları adım adım Alex üzerinden ileti olarak verilmiştir. Sonrasında Zach ile vakit geçirirken anlık bir Zach'in dudaklarından öpmesi sonucu hoşuna gittiğini fark eder ve eşcinsel olduğunu anlar. Buradan sonra eşcinsel olduğunu kabul etme iletileri ve eşcinselliğin özgürce söylenebileceği iletisini sunar. Bunun neticesinde kendi ailesini erkek arkadaşı ile tanıştırmak bunun cesurca bir hareket olduğu iletisini verir. Bu tutuma karşı ailenin tavrı bu durumun normal bir davranış olduğu iletisi üzerindedir. Son sezonda ilk başta Williams ile el ele tutuşma, öpüşme sahneleri bulunmaktadır. Burada birçok görsel ileti sunulmuştur. Sonrasında Charlie ile sevgili olmasıyla beraber onunla bir aşk hayatı yaşamış ve o aşk hayatını çevresindeki herkesle paylaşmıştır. Burada aile ve cesurluk kavramları üzerinden eşcinsellik üzerine ileti verilmiştir. Sezon sonundaki baloda gecenin en iyi çifti seçilerek 2 erkeğin sevgili olması herkes tarafından sevilen, sayılan, saygı gösterilen bir konum halinde gösterilmiştir. Buradan eşcinselliğin üstünlüğü, eşcinselliğe karşı sevgi ve özenme diyalogları barındıran pek çok ileti verilmiştir. Bu durumu gören ve onları tebrik eden pek çok kişi olması bu durumun üstün bir durum olduğu iletisinin çokça verildiğini göstermektedir. Balo sonrası bu hareketten yola çıkarak okul disiplin sorumlusu Foundry, Alex ve Charlie'nin yanına gelerek kendi erkek sevgilisiyle tanıştırmak gurur duyduğunu söylemesiyle bu davranışın başkalarına da cesaret verdiğini göstermektedir. Bu da eşcinselliğin cesurluk ve sevilen bir durum olduğu iletisini bolca vermiştir. Jessica ya açılmak isteyen Torres üzerinden ise 3 ileti verilmiştir bunların hepsi Alex ile Charlie'nin balodaki eşcinsellik tavrı sonrası eşcinselliği onayladığını ve saygılı olduğuna dair kelime gruplarından verilen iletilerdir.

Zach Dempsey üzerinden verilen 7 ileti bulunmaktadır. Bunlar az önce bahsettiğimiz Alex'le vakit geçirirken Alex kendini tutamayarak Zach'i öpmesi ve Zach'in sonrasında eşcinsel olmadığını ama arkadaş olarak onu sevdiğini söylemesi sonucu oluşan iletilerdir. Alex dışında bir eşcinsellik iletisi verdiği sahnesi yoktur.

Son olarak Alex ile beraber Tony'den sonra en çok dizide ileti veren, dizinin eşcinsellik cesurluktur mesajı üzerine pek çok iletisi olan Charlie üzerinden 36 ileti verilmiştir. Herkes tarafından çok sevilen, okul takımının kaptanı olan Charlie Alex'e âşık olmuş, onun ailesiyle tanışmış ve sevgili olmuşlardır. Son sezonda Alex ile pek çok öpüşme, sarılma, aynı yatakta uyanma ve el ele tutuşma sahneleri gösterilerek birçok görsel ileti sunulmuştur. Alex'e çokça âşık olduğunu söylemesiyle de sözseldede birçok ileti sunmuştur. Okul balosuna Alex'i davet etmek için okulun her yerine 2 erkek aşık yazdırarak birçok görsel veriyle karşılaşılmasına sebep olmuştur. Okul balosunda, balonun en iyi erkek ve erkek çifti seçilerek görsel bir veri akışına sebep olmuştur. Charlie gibi en sevilen karakterlerden birisinin eşcinsel olarak seçilmesi dizinin eşcinsellik üzerine verdiği iletilerin daha kolay bir şekilde izleyiciye ulaşması içindir.

Genel olarak bakıldığında erkek eşcinselliği ve kadın eşcinselliği üzerine toplam 364 tane ileti sunulmuştur. Çoğunluk olarak erkek eşcinselliği üzerine iletiler barındıran dizinin genel değerlendirmesi tablolar ile değerlendirme bölümünde yapılacaktır. Dizide hem kadın hem de erkek eşcinsel karakterler verilerek, bu karakterler üzerinden pek çok iletiler sunma fırsatı oluşmuştur.

4.1.2.4. Dizin Değerlendirmesi

Bu dizide görsel ve sözseldede verilen tüm iletiler incelenecektir. Bunun yanında makro ve mikro düzeyde incelenecektir. Dizin makro düzeyinde içeriksel, yapısal ve etkileşimsel özellikler dikkate alınarak dizide eşcinsel olduğunu açıkça dile getirilenler, o ortamda bulunan kişilere göre eşcinselliğin uygun olup olmayışı, dizide eşcinsellik üzerine verilen mesajların organize edişi, eşcinsel rolünde olan karakterlerin kişilik özellikleri ve bu olguya dizinin genel bakışı soruları cevaplanacaktır.

İçeriksel özellikler bazından bakıldığında, dizide eşcinsel olduğunu dile getiren 13 karakter bulunmaktadır. Karakterlerin 12'si erkek eşcinsel bir tanesi kadın eşcinsel karakter rolündedir. Dizideki bazı karakterler küçük yaşlarda eşcinsel olduğunu fark edip şu an eşcinsel olduğunu açıkça söyleyen karakterlerdir. Bunlar Tony, Brad, Calep, Williams Crimsen'in babaları ve Ryan'dır. Bir yandan da eşcinsel olduğu halde toplum baskısından dolayı eşcinselliğini gizleyen karakterler bulunmaktadır. Bunlar da Crimsen ve Charlie'dir. Bir yandan da Eşcinsel olduğunun farkına olmayıp sonradan

erkeklerden hoşlandığını fark eden ama bunun toplum içinde yapmakta zorlanan karakterler bulunmaktadır. Bunlar da Alexa ve Monti'dir.

Burada sayılan isimlerden Monti hariç diğer 12 eşcinsel karakter dizide açıkça eşcinsel olduğunu belirtmiş ve buna uygun hareketler sergilemiştir. Dizide verilen alt mesajlar ve açık mesajlar bazen herkesin gözü önünde işlenirken bazen sadece sınıfta, odalarda veya kapalı mekanlarda işlenmektedir. Dizideki homoseksüel yaklaşımların çoğunluğu evlerde baş başayken, sınıfta baş başayken ve kendi özel ortamlarında baş başayken gerçekleşmektedir. Tony ve Tony'nin erkek arkadaşlarının sahneleri ise genel olarak toplumun içinde gerçekleşen öpüşme, sarılma sahnelerinden meydana gelmektedir. Burada dizinin senaryosunu tamamı lise öğrencileri bazında geçmesi sebebiyle öğrencilerin içinde homoseksüel sevişme ve öpüşme sahnelerinin ve Tony'nin kardeşinin balo gecesi birçok eşcinsel sahneye maruz kalması dizinin içerisinde eşcinselliğin uygun olmayan bir ortamda meydana geldiğini göstermektedir.

Yapısal özellikler açısından bakılacak olursa dizinin her sezonunda yoğun bir şekilde eşcinsellik iletisi bulunmaktadır. Genel olarak erkek eşcinselliği üzerinden iletiler verilmektedir. Bu da bir tane kadın eşcinsel 12 tane erkek eşcinsel karakter bulunmasından anlaşılabilir.

Dizide eşcinsellik üzerine verilen öpüşme sahneleri, sevgi sözcükleri, erkek erkeğe sevgili sahneleri tüm sezonlara ve bölümlere yayılmıştır. Bu sebepten eşcinsellik üzerine verilen iletiler organize edilişi sistematik bir şekilde yapılmıştır. Dizide birden fazla homoseksüel aşk hikayesi bulunmaktadır. Az bir şekilde örtük ama geri kalanı açık iletilerle sunulmaktadır. Sadece Tony karakteri üzerinden 14 tane öpüşme sahnesi sunulmaktadır. Etkileşimsel özellikleri açısından bakılacak olursa, genel olarak iletiler eşcinsel olan karakterler üzerinden verilmiştir. Eşcinsel olmayan karakterler üzerinden verilen iletiler genel olarak onları üzmemek, onlara saygı göstermek için yapılan davranışlar sonucu oluşmaktadır. Mesela Hannah eşcinsel olmamasına rağmen 26 tane ileti barındırmaktadır. Bunun sebebi ise kendisine âşık olan Cremsen'in gönlünü kırmamak arkadaşlığını bozmamak içindir. Bunun yanında Hannah'nın Jessica ile öpüşmesi gibi durumlardan eşcinsel olmayan karakterlerden ileti gelmektedir. Bir de okuldaki akran zorbalığı ile bazı öğrencilerin bazı öğrencilere gay, lezbiyen gibi dalga unsuru kelimeler kullanması ile eşcinsel ileti verisi oluşmaktadır. Bunun dışındaki tüm iletiler eşcinsel karakterler üzerinden verilmektedir.

Dizideki eşcinsel karakterlerin özelliklerine bakıldığında Fountriy, disiplinli sistematik bir yaşama sahip okul disiplini ile ilgilenen yöneticidir. Charlie, çevredeki herkes tarafından sevilen, okul takımının kaptanı, naif, saygılı, örnek bir karakter olarak karşımıza çıkmaktadır. Williams, ailesinin sözünü dinlemeyen, kafasına göre takılan, küçük takıntıların peşinden giden bir karakterdir. Calep, aşkına sahip çıkan, tutarlı, tam bir aile adamı denebilecek bir karakterdir. Alex, psikolojik sorunları olan, ne istediğini bilmeyen, en uçları yaşamış bir karakterdir. Brad, duygusal, alıngan, sadakatli bir karakterdir. Tony, agresif, kavgacı ama bunların yanında iyi bir arkadaş, güvenilir bir dost olarak karşımıza çıkmaktadır. Ryan, güvensiz, sadakatsiz, tutarsız bir kişi olarak karşımıza çıkmaktadır. Monti, kavgacı, şiddete meyilli, zorbalık yapan bir karakter olarak karşımıza çıkmıştır. Crimsen, yöneticilik ruhu olan ama özgüveni zayıf bir kişi olarak karşımıza çıkmıştır. Crimsen'in babaları ise güzel bir aile modeli, birbirini destekleyen ve koruyan bir portre çizmişlerdir. Burada özellikleri sayılan karakterler dizide eşcinsellik rolünde oynayan karakterlerdir. Karakterlere bakıldığında çoğunluğu herkesin seveceği, destekleyeceği, arkasında duracağı karakterler eşcinsel karakter olarak seçilmiştir. Son olarak dizinin eşcinselliğe karşı genel bakışı, ailelerin eşcinsel olduğunu söyleyen oğullarını desteklemesi ve normalden daha fazla sevinmeleri eşcinselliğe karşı küçük şakalarla bulunan kişilere tahammül edemeyen dizide birçok insanın bulunması ve dizinin sonundaki baloda en iyi çift olarak 2 erkeğin seçilmesi bu seçilme sonucunda da daha önceden açıklayamayan eşcinsel 2 ferdin olduğunu söyleyen birçok bireyin çıkması dizinin açık şekilde eşcinselliğe karşı bolca iletiler sunulduğunu göstermektedir. Makro düzeyi açısından dizinin içeriği bu şekildedir.

Mikro düzeyde ise gramatik boyutla eşcinsellik verisi geçen diyalogların hangi amaç doğrultusunda kullanıldıkları ve bu olgudan ön plana çıkardığı mesajlar üzerinde durulacaktır. Eşcinsellik üzerine verilen iletiler genel olarak bir kadınla bir kadının eğlenebileceği ve bir erkek ile bir erkeğin eğlenebileceği düşüncesinin normalleştirilmesi üzerine kurulmuştur. Dizide yetmiş yakın öpüşme sahnesinin bulunması bunun yanında çokça kişinin açıkça eşcinsel olduğunu belirtmesi ve çokça kelime şakası kullanılması, bu düşüncüyü yerleştirme konusundaki iletiler bolca bulunmaktadır. Eşcinsellik konusunda en fazla görsel sahneler üzerinden iletiler verilmektedir. Bunlar her sezonda farklı farklı kişiler tarafından bolca erkek erkeğe öpüşme sahnesi, dans sahnesi, el ele tutuşma sahnesi, bir erkeğin bir erkeğe çıkma

teklifi etme sahnesi, bir kızın başka bir kızı öperek onu sevdiğini söylemesi gibi birçok görsel veri sunulmuştur. Bunların yanında diyaloglar arasında şaka ile karışık veriler iletiler, açık ve üstü kapalı şekilde eşcinsellik olgusunu ön plana çıkaran pek çok ileti sunmaktadır. Mikro düzeyi açısından dizinin içeriği bu şekildedir.

Tabloya bakıldığında dizide görsel ve sözsel olarak 719 tane ileti verilmektedir.

Tablo 4.9: 13 Reasons Why dizisinde verilen tüm iletileri gösteren tablo

Kod Sistemi	1. Sezon	2. Sezon	3. Sezon	4. Sezon	TOPLAM
▼ Kişiler					0
▼ 13 Reasons Why Oyuncuları					0
Foundry				3	3
Diego Torres				3	3
Ani Achola				7	7
Charlie			1	36	37
Winston Williams			12	24	36
Caleb		11	10	10	31
Jessica Davis		2		7	9
Zach Dempsey		5		2	7
Alex Standall		1		41	42
Brad	8				8
Tony Padilla	11	23	10	11	55
Ryan Shaver	5	15		1	21
Clay Jensen	2			4	6
Montgomery De La Cruz	2	3	16	6	27
Crimsen'in Babaları	3	4		1	8
Courtney Crimsen	17	12			29
Bryce Walker	1	1			2
Justin Foley	4	1		2	7
Hannah Baker	13	13			26
Erkek eşcinsel sevişme sahneleri			2		2
Kadın eşcinsel sevişme sahneleri	1				1
▼ Kadın eşcinsel görsel veriler					0
Eşcinsel giyiniş	2				2
Eşcinsel ortam	3	5			8
Eşcinsel davranış	11	10		3	24
▼ Erkek eşcinselliği görsel veriler					0
Eşcinsel davranış	3	9	10	35	57
Eşcinsel ortam	1	10	10	14	35
Eşcinsel giyiniş		1		5	6
▼ Erkek ve kadın eşcinselliği üzerine kullanılan diyalog grupları	2				2
Eşcinsellik barındıran kelime şakaları ve kelime grupları	18	34	13	25	90
Eşcinsellere karşı sevgi sözcüğü barındıran diyaloglar	8	6	5	19	38
Bireylerin eşcinsel olduğunu belirten diyaloglar	14	25	11	10	60
Eşcinselliği özendiren diyaloglar	7	8	1	14	30
Σ TOPLAM	136	199	101	283	719

Kaynak: Araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Tabloda yer alan dizi karakterleri ile ilgili iletiler bir önceki bölümde verilmiştir. Dizide erkek eşcinselliği üzerine 2 tane sevişme sahnesi bulunmaktadır. Kadın eşcinselliği üzerineyse bir tane sevişme sahnesi bulunmaktadır. Buradan da anlaşılıyor

ki izleyici dizinin tüm bölümlerini izlediği takdirde 3 tane homoseksüel cinsel ilişki sahnesi ile karşılaşacaktır. Bu iletiler doğrultusunda izleyicide 2 erkeğin birbiriyle yatabileceği veya 2 kadının birbiriyle yatabileceği düşünce sistemi ile karşılaşacaktır.

Görsel veriler üzerinden incelenecek olduğunda tablo 4.9'daki rakamlara bakılarak dizide kadın eşcinselliği üzerine görsel veri olarak 34 tane ileti verilirken erkek eşcinselliği üzerine görsel verilerden 98 tane ileti verilmektedir. Görsel veri olarak en az eşcinsel giyiniş kategorisi ileti vermektedir. Dizide çokça eşcinsel karakter bulunsa da bunu kıyafete yansıtmayıp daha çok sözsel veya davranışsal olarak ileti vermektedir. Eşcinsel ortam kategorisinde toplam 43 ileti bulunmaktadır. Burada Tony'nin âşık olduğu erkek arkadaşlarını randevuya çağırdığı mekan, bunun yanında Cremsen'in 2 babasının bir aile ferdiymiş gibi sahneler sergilemesi eşcinsel ortam üzerine verilen iletilerdendir. Eşcinsel davranış üzerine toplam 81 tane ileti görülmektedir. İzleyici Tony ile Caleb'in öpüşme sahnelerine Alex ile Williams'ın el ele tutuşma sahnesine, William ile Monti'nin cinsel bölgeleri elleme sahnesiyle ve benzeri sahneleri toplamı 81 tane sahne ile karşılaşılacaktır. Bu sahnelerin bazıları 2 saniye sürerken bazıları 15-20 saniye aralığında sürmektedir.

Erkek ve kadın eşcinselliği üzerine verilen sözsel iletilere gelindiğinde tabloya bakıldığında dizi içerisinde 220 tane veri ile karşılaşılacaktır. Bu verilerden bazıları açıktan eşcinsellik vurgusu yaparken bazıları ise örtük şekilde eşcinsellik iletisi vermektedir. Mesela Zach'e arkadaşları tarafından başka bir yakın erkek arkadaşı ortama girdiğinde diğer arkadaşları "kadının geldi" gibi şakalarla üstü kapalı şekilde iletiler verilmektedir. Dizide kadın olarak eşcinsel olduğunu sözsel olarak belirten bir kişi varken erkek olarak 12 karakter bulunmaktadır. Bu karakterlerin bazıları naif, iyi, uyumlu, sevilen, karakterlerden seçilirken bazıları filmde sevilmeyen sert mizaçlı karakterlerden seçilmiştir. Bu da izleyicinin karşısına 13 tane farklı karakterde eşcinsel birey çıkaracaktır. Bu kadar fazla eşcinsel karakter bulunduğundan dolayı 90 tane eşcinsellik kelime şakası ve kelime grubu bulunduran sözsel ileti bulunmaktadır. Eşcinselliğe özendirilen ve eşcinselliğe karşı sevgi barındıran toplam 68 tane ileti bulunmaktadır. Burada izleyicinin eşcinsel karaktere acıması, onunla özdeşim kurması, empati kurması, ona homoseksüelliğe karşı sevgi beslemesi dizideki karakterin yaptığı davranışa karşı bir sempati beslemesinin altyapısını oluşturacaktır. Dizide çokça erkek erkeğe sevgili bulunduğundan dolayı eşcinselliğe karşı sevgi ve özendirme sahneleri hem görsel hem de sözsel olarak çokça ileti sunmaktadır. Dizide

çok sayıda eşcinsel karakter olduğundan dolayı eşcinsel olduğunu açıkça belirten 60 tane sahne ve bu sahneler üzerinden verilen iletiler bulunmaktadır. Mutlu kişilerdeki birçok bireyin eşcinsel olduğunu, o eşcinsel bir bireyin nasıl davranış sergilediğini örneklem üzerinden görülecektir. Ve bu karşılaşma olayı 60 sahne gerçekleşecektir.

Genel olarak diziye bakıldığında başından sonuna izleyiciyi 719 tane iletiyle karşılayacaktır. Bir insanın bilinçsiz bir şekilde görsel ve sözsöz eşcinsellik verisine maruz kalması, onun gözünde eşcinsellik kategorisinin normalleşmesi, sempati duyulması veya özümsemesi kolaylaşacaktır. Bir bireyin bu diziye izlemesi sonucunda 3 tane homoseksüel ilişki sahnesine, kırka yakın öpüşme sahnesine açık bir şekilde görsel veri olarak karşılayacaktır. Bunun yanında homoseksüel gay lezbiyen gibi eşcinsellik kavramlarıyla kırka yakın kelime yapısıyla karşılayacaktır.

4.1.3. La Casa De Papel ve 13 Reasons Why Dizilerinin Ortak Değerlendirmesi

Bu bölümde La Casa De Papel ve 13 Reasons Why dizilerinde verilen iletiler, ortak şekilde incelenip değerlendirilecektir. Çalışma için bu dizilerin seçilmesinin amacı, kendi alanlarında en çok izlenen, senaryosu ve oyuncularıyla çokça ödül almış veya aday gösterilmiş diziler olmalarından dolayıdır. 1963 yılında Bandura, insanın sadece ödül ceza üzerine mi bir davranışı gerçekleştireceğini yoksa maruz kaldığı davranışları da karakter olarak yaşayıp yaşamayacağını denemek için bir deney yapmıştır. “Bobo bebeği deneyleri” isimli çalışmalarında “bobo” isimli bir hacıyatmaz üzerinden çocuklar üzerinde bazı deneyler uygulanmıştır. Deneyler sonucunda ödül ve ceza gibi edimsel koşullamaların yanında görsel olarak maruz kaldıkları bir durumu yaşamlarına geçirmelerinin oranında çok büyük olduğunu tespit etmiştir. Bir grup öğrenciye normal bir şekilde bobo ile aynı odaya koyarken bir grup öğrenciye de boboya vurulduğunu, değişik şekillerde zarar verildiğini gösterilerek odanın bir köşesine deney uygulanan bireyi diğer köşesine ise boboyu yerleştirmiştir.

Sonuç olarak bobo ile ilgili hiçbir bilgisi olmayan kişi ona zarar vermeden odadan çıkmıştır. Boboya tekme atıldığını gören çocuk ise kendi odasındaki boboyu tekmelemenin yanında birçok çeşit aleti kullanarak da şiddet uygulamıştır. Bobo deneyi, farklı stillerde ve farklı şekillerde birçok kez yapılmıştır. Tezin sonuçları incelendiğinde, film ve dizi gibi görsel veri sunan araçların içeriklerinde çokça cinsellik, şiddet, agresiflik gibi davranışlar gösterildiğinde öğrenmenin çok hızlı gerçekleşeceği düşünülmektedir. Tezin kuramsal çerçeve kısmında da haberlerden ve

içerik olarak bazı tehlikeli çizgi filmlerden etkilenip kendisine zarar veren birçok çocuk örneğinden bahsedilmişti.

Bandura'nın ortaya koyduğu bu hipotezi diziler üzerinden verilen eşcinsellik iletileri üzerinde değerlendirecek olursak tablo 4.10'da görüldüğü üzere bu 2 dizi bir birey tarafından izlendiğinde izleyiciyi toplam 1007 tane iletiyle karşı karşıya getirecektir.

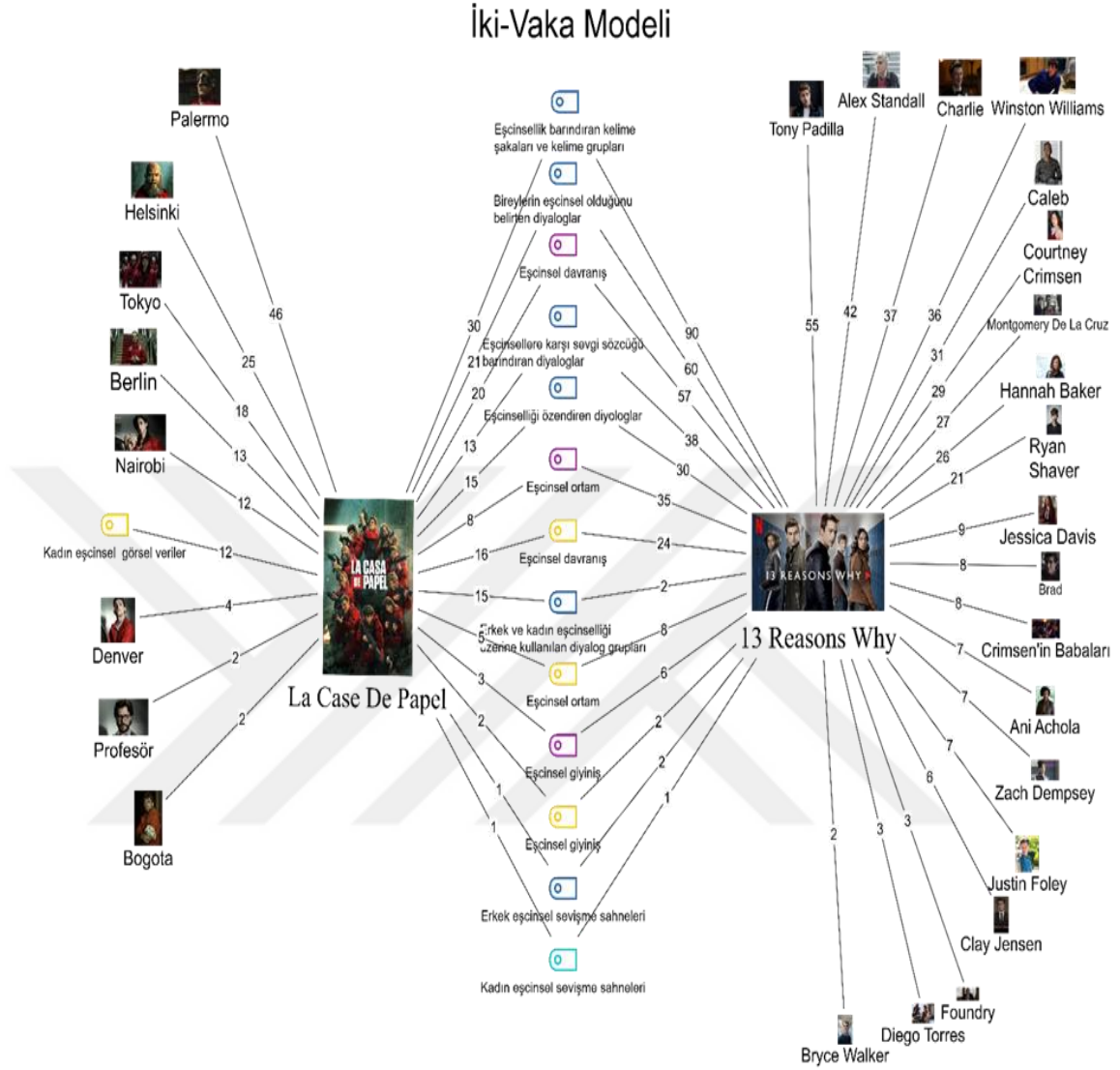

Tablo 4.10: İki dizi üzerinden verilen tüm iletiler

Kod Sistemi	La Case De Papel	13 Reasons Why	TOPLAM
❏ Kişiler			0
❏ 13 Reasons Why Oyuncuları			0
❏ Foundry		3	3
❏ Diego Torres		3	3
❏ Ani Achola		7	7
❏ Charlie		37	37
❏ Winston Williams		36	36
❏ Caleb		31	31
❏ Jessica Davis		9	9
❏ Zach Dempsey		7	7
❏ Alex Standall		42	42
❏ Brad		8	8
❏ Tony Padilla		55	55
❏ Ryan Shaver		21	21
❏ Clay Jensen		6	6
❏ Montgomery De La Cruz		27	27
❏ Crimsen'in Babaları		8	8
❏ Courtney Crimsen		29	29
❏ Bryce Walker		2	2
❏ Justin Foley		7	7
❏ Hannah Baker		26	26
❏ La Case De Papel Oyuncuları			0
❏ Helsinki	25		25
❏ Berlin	13		13
❏ Tokyo	18		18
❏ Nairobi	12		12
❏ Palermo	46		46
❏ Denver	4		4
❏ Profesör	2		2
❏ Bogota	2		2
❏ Erkek eşcinsel sevişme sahneleri	1	2	3
❏ Kadın eşcinsel sevişme sahneleri	1	1	2
❏ Kadın eşcinsel görsel veriler	12		12
❏ Eşcinsel giyiniş	2	2	4
❏ Eşcinsel ortam	5	8	13
❏ Eşcinsel davranış	16	24	40
❏ Erkek eşcinselliği görsel veriler	4		4
❏ Eşcinsel davranış	20	57	77
❏ Eşcinsel ortam	8	35	43
❏ Eşcinsel giyiniş	3	6	9
❏ Erkek ve kadın eşcinselliği üzerine kullanılan ifadeler	15	2	17
❏ Eşcinsellik barındıran kelime şakaları	30	90	120
❏ Eşcinsellere karşı sevgi sözcüğü barındıran ifadeler	13	38	51
❏ Bireylerin eşcinsel olduğunu belirten ifadeler	21	60	81
❏ Eşcinselliği özendiren diyologlar	15	30	45
Σ TOPLAM	288	719	1007

Kaynak: Araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

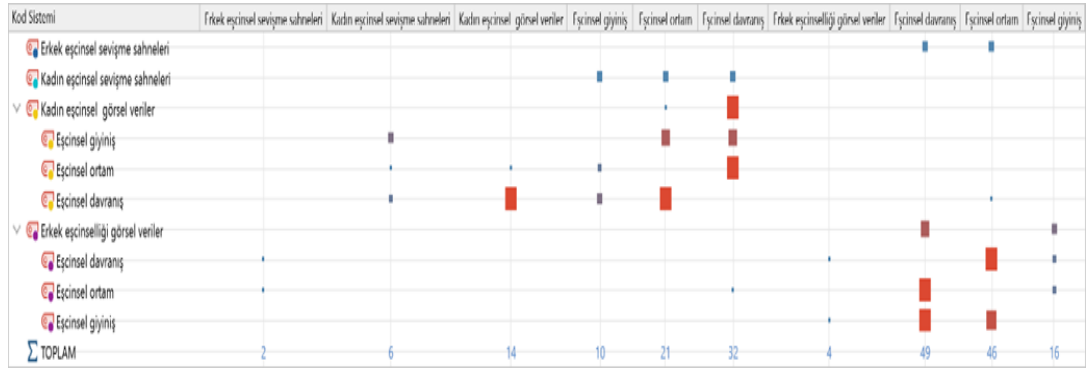
Tablo 4.11: İki dizideki tüm verilerin gösterildiği kavram haritası

Kaynak: Araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Tabloda verilen oyuncuların kişilikleri düşünüldüğünde izleyici, kendi karakteriyle bağdaşım kuracağı bir karakter seçecek olduğunda iki dizi üzerinden toplam 27 tane karakter eşcinsellik iletisi sunmaktadır. Bunlardan 15 tanesi ise eşcinsel karakter olarak karşımıza çıkmaktadır. Buradan yola çıkarak yukarıdaki hipotez düşünüldüğünde izleyici tarafından 15 tane farklı kişilikte ve karakterde eşcinsel olan kişilerin duyguları ile izleyici karşı karşıya bırakılacaktır. 2 dizide toplam seksene yakın erkek erkeğe veya kadın kadına öpüşme sahnesi bulunmaktadır. Bunun yanında toplamda 5 tane homoseksüel cinsel ilişki sahnesi bulunmaktadır.

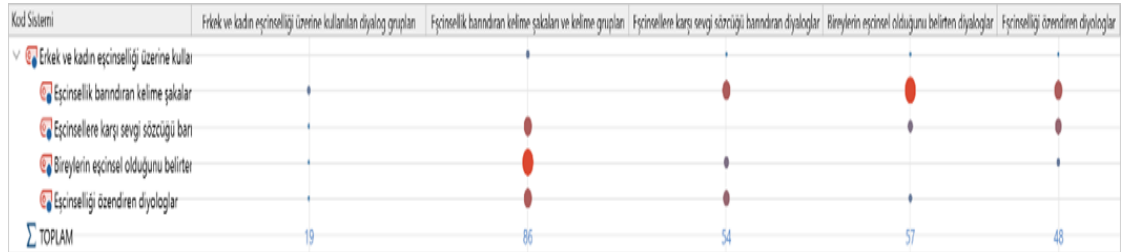
Tablo 4.12: İki dizide verilen görsel verilerin ortak olarak verildiği ileti tablosu

Kaynak: Araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 4.12’de görsel olarak sunulan, cinsel ilişki, öpüşme, sevişme, eşcinsellik barındıran ortam ve eşcinselliğe ait giyiniş şekilleri aynı anda hem ortamda bulunması hem de davranışın yaşandığını gösteren yoğunluk tablosu verilmiştir. Tablo geneli incelendiğinde en fazla kadın ve erkekte eşcinsel davranışın yanında eşcinsel bir ortam gözlemlenmiştir. Daha açık bir ifadeyle bir karakterin gerçekleştirdiği sevişme sahnesinden önce onu kendi evine davet etmesi veya ikisinin baş başa kalabilecekleri özel bir ortama davet etmesi iletilerinin aynı anda verildiği görülmektedir.

Tablo 4.13: İki dizide verilen sözsel verilerin ortak olarak verildiği ileti tablosu

Kaynak: Araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 4.13’te ise sözsel olarak sunulan iletilerin aynı anda olduğu karşılaştırmalı tablosu verilmiştir. Tablodaki sayısal verilere bakıldığında, diğer kategorilerle aynı anda en fazla ileti veren kategori, eşcinsellik üzerine verilen kelime şakaları ve kelime grupları iletileri olduğu görülmektedir.

Tablo 4.12 ve 4.13’ün gösterilme amacı, iletinin aynı anda başka bir ileti ile beraber verilmesi o iletiyi daha da kuvvetli yapacağı düşüncesinden yola çıkarak dizide pek çok ileti başka bir ileti ile beraber verildiği tablolardan gösterilmektedir. Bandura’nın bobo doll deneyleri sonrası çıkardığı hipotez ile görsel veri sunan araçların izleyicisi üzerinde sunduğu iletileri karşısındakine geçirme konusunda en etkili araçlar olduğu

düşünülmektedir. Şiddet, cinsellik, agresiflik ve benzeri olumsuz duygular konusunda verilen iletilerin çokça olması sonrasında izleyicide bu duyguların nüksetmesini sağlayabilir. İki dizi de ortalama 700'e yakın açıktan ileti verilirken 300'e yakın da örtük şaka ile karışık ileti verilmektedir. İzleyiciler bilinçsiz bir şekilde bu duyguları öğrenebileceklerini düşünmeden bu dizileri veya bunun gibi dizileri izlediklerinde kendilerinde sosyal öğrenmenin süreçleri meydana gelmeye başlayacaktır. İlk başlarda bu iletiler sonrasında birinci aşama olan dikkat etme aşaması yerleşecektir. Cinsellik ve saldırganlık üzerine verilen iletilerin bulunduğu sahnelerde yüz ifadesi olarak göz kapatma, sinir belirtisi gibi eylemler göstereceklerdir. Sonrasında bilinçsiz bir izleyicinin bu iletileri daha fazla maruz kalınması onda hatırdan tutma evresini başlatacaktır. Bu süreçten sonra gördüğü sahneler üzerine gösterdiği tepki duyarlılığı biraz daha azalacaktır. İletilerin biraz daha fazla maruz kalınması sonucunda son aşamalar olan eğer kişilik boşlukları yaşayan insanlar için davranış meydana getirme veya normalleşme evreleri gerçekleşirken ilk başta tepki gösterilen duygulara karşı duyarsızlaşma eylemleri izleyicide gerçekleşecektir. Daha fazla ileti görüp karakter olarak boşluklar yaşayan insanlar ise bundan sonraki aşama olan güdülenme, cesaret alma ve "niye ben de olmayayım ki" düşüncesini yerleşmesi aşamasıyla karşı karşıya kalacaklardır. Bandura'nın yaptığı deneyler ışığında gerçek hayatta şöyle de düşünülebilir. Etrafınızdaki herhangi bir objeye bir gün içinde görsel ve sözsöz olarak 1007 kere maruz kalınsa, sonucunda o kişi o objeye karşı farklı bir davranış sergileyip farklı bir bakış açısıyla bakmaya başlayacaktır. Buradaki farklı kelimesi ondan iğreniyorsa iğrenmeme davranışı başlayacak, onu çok seviyorsa onu o ilk baştaki kadar sevmemeye başlayacak gibi duyguların körelmesi durumu yaşanacaktır. Tezimizde de genel vurgu dizilerdeki verilen örtük ve açık şekildeki iletileri gözler önüne serip sosyal öğrenme kuramı ile bağdaştırılması ve sonucunda bu kadar veri ile bilinçsiz şekilde karşı karşıya kalındığında duygularınızın sevdiğiniz veya sevmediğiniz durumlara karşı köreleceği düşüncesini göstermektedir.

4.2. Yarı Yapılandırılmış Mülakat Yöntemi ile Elde Edilen Nitel Bulgular

4.2.1. Eşcinselliğin; Bireye, Aileye ve Topluma Etkisi

Çalışmanın konusu, internet platformlarında yayınlanan dizilerdeki eşcinsellik iletilerinin bireyde, ailede ve toplumda bıraktığı etkiyi ortaya koymaya yönelik bir araştırmadır. Bu amaca ulaşmak için iki yöntem izlenmiştir. Birinci yöntem, bu platformlar arasından en çok tercih edilen Netflix platformunun en çok izlenen

dizilerinin ikisi üzerinden eşcinsellik verileri analiz edilmiş sonrasında ise 10 erkek ve 10 kadından olmak üzere 20 kişiyi eşcinselliğin bireye, aileye, dini yaşantıya ve topluma etkisini barındıran 9 soru yöneltip bu ikisinin değerlendirmesi yapılmıştır. Bulguların ikinci kısmında katılımcılara yöneltilen 9 görüşme sorusuna ve verdikleri cevaplara yer verilmiş ve sonrasında bu cevaplardan çıkarılan bulgulara yer verilmiştir.

9 soru 6 ana başlık altında birleşmektedir. Eşcinsel içerikli dizilerin genel etkileri, eşcinsel içerikli dizilerin bireysel etkileri, eşcinsel içerikli dizilerin aile yapısına etkisi, eşcinsel içerikte dizilerin toplumsal yapıya etkisi, eşcinsel içerikte dizilerin dini yaşantıya etkisi ve eşcinsel içerikli dizilerin rol model almada etkileri başlıkları altında mülakat soruları değerlendirilmiştir.

4.2.1.1. Eşcinsel İçerikli Dizilerin Genel Etkileri

Katılımcılara “Eşcinsellik içerikli dizilerin sizce etkileri neler olabilir?” sorusu yöneltilmiş, alınan cevaplar aşağıda verilmiştir.

Kadın K.1, Öncelikle şunu söyleyebilirim ki çok büyük zararları olduğunu düşünüyorum. Toplumun ahlaki yapısını bozmak, özellikle gençlerin kafalarını karıştırmak ve insanların yaratılış gayelerini unutturmak olduğunu düşünüyorum. Dünya düzenini alt üst edip tamamen farklı bir dünya farklı bir yaşam farklı bir toplum oluşturmak istenildiği için böyle oyunlar oynanıyor insanlık üzerinde. Bende izliyorum ama bilinçli izlediğimi düşünüyorum. Lakin bilinçsiz izleyicilerde yıkıcı etkiler oluşturacağını düşünüyorum.

K. K.2, Bu tarz diziler çok fazla maalesef. Bu dizileri piyasaya sürenler, eşcinselliği diziler aracılığıyla sevimli ve hoş göstererek toplumun içine yerleştirmeye çalışmaktadır. Bu çaba günümüzde de başarılı olmuştur ve bu sebeple eşcinsellik ve böyle hissetmese dahi böyle olduğunu düşünen birçok kişi toplumun ahlaki normlarını hiçe sayarak toplumda yer edinmiştir. İzleyen her kesimde normalleştirici olumsuz bir etkisi vardır.

K. K.3, İnsanların belki başlarda izlerken fark ettiği belki en başlarda rahatsız olduğu bu tür içeriklerle karşılaşması ilerleyen süreçte bu durumun normal gibi algılanmasına belki de bunun toplum içerisinde yaygınlık kazanmasına sebebiyet verebilmektedir. Bu ve bu tür şeylerin insanın

zihninde sürekli bir çağrışım oluşturması ve toplum nezdinde yanlışların doğru algılanmasına neden olabilmektedir. Yapıcı bir etkinin olmasının yanında bence çok büyük yıkıcı bir etkisi bulunmaktadır. Bu tarz dizilerle, bir toplumda nasıl aile yapısını bozabiliriz sorusuna çok etkili bir cevap bulmuşlar ve üzerimizde başarılı şekilde uyguluyorlar. Ve bu çalışmanın sonunda onların olmasını istediği yozlaşmaya doğru gidiyoruz. Ben kendimde izliyorum lakin kendimdin bu davranışlara karşı malesef bakışımın normalleşmeye başladığı düşüncesindeyim.

K. K.4, Günümüz şartlarında dijital içeriklerin yaygınlaşması ile beraber toplum nazarında dizilere duyulan ilginin arttığı söylenebilir. Bununla birlikte dizi içerikleri oluşturan platformlar ciddi bir kitleye hitap ettiğinden dolayı izleyeceğimiz dizilerin içeriklerine dikkat etmek durumundayız aksi takdirde milli ve manevi değerlerimizi korumak noktasında problemler ile karşılaşabiliriz. Dizilerin içerisinde çoğu zaman fark edemeyeceğimiz şekilde yerleştirilen eşcinsel imgelerin bilinçaltımıza yerleşmesi ve ilerleyen süreçte alışma neticesinde toplum olarak bu tarz içeriklere tepki veremeyecek duruma gelmiş olacağız endişesi taşımaktayım. Tepki veremeyecek duruma geldiğimde ise üzerimizde düşünülen her türlü olumsuz emelin gerçekleştirileceğini düşünüyorum.

K. K.5, Eşcinsel diziler günümüzde oldukça yaygınlaştığı benim de gözüme takılan bir ayrıntıdır. Ancak bunun etkileri hususu konusu ayrıntılı bir açıklama gerektiriyor. Öncelikle bu dizilerin yoğunluğunun her platformda olmadığını söylemeliyim. Özellikle Netflix platformunda yoğunlaştığını fark ettiğimi belirtmeliyim. Maalesef son dönemde bu platformda yer alan sadece dizi değil filmlerin de ciddi bir kısmında eşcinselliğin “normal” bir olgu olduğunun aşılınmaya çalışıldığını izlerken ben de düşünüyorum. Bu durumun etkileri elbette toplumda yansıma oluşturmaktadır. Özellikle bazı dizilerdeki eşcinsel tiplerin Türk toplumunda da yaygınlaştığını fark etmemek mümkün değildir. En belirgin etkileri; erkeklerin daha yeni bir tabirle “unisex” giyim tarzına adapte olduğu, lise çağında gençlerin birbirleri arasında erkekler arası ilişki konusunda daha rahat espri yapabildiği ve ergenlik çağında kızların bu komuya olabildiğince normal bir bakış açısına sahip olduğudur. Bu etkiler hakkındaki tespitlerimi sokakta,

kafede ve özellikle kütüphane ortamındaki sohbet ve etkileşimlerden edinerek aktardığımı belirtmek isterim.

K. K.6, Eşcinsel içerikli diziler, insanların bilinç altında durumun normalleşmesine neden olmaktadır. Başlangıçta kabul edilemez ve savunulamaz olan bu konuyla alakalı toplumsal kabul noktasında kırılmalar meydana geldiği ve eskiye kıyasla insanların daha müsamahakar bir tutum sergilediği gözlemlenmektedir. Bu konuda dizilerin önemli bir rolü vardır. Her yaş grubu için ulaşılması kolay ve zaman değerlendirmede yaygın bir faaliyet olduğundan ilgili akımın büyük oranda insana ulaşmasına olanak sağlanmaktadır. Dizideki karakterlere duyulan ilgi ve hislerin onun bağdaştırıldığı değerlerle özdeşleştirilmesi eşcinselliğe karşı olumlu tutum geliştirilmesine ve yaygınlaşmasına neden olmaktadır. Bu sebepten dolayı bu durum çok sıkıntı bir hal alamaya başlamıştır.

K. K.7, Bu tarz dizilerin herhangi iyi bir etkisi olabileceğini düşünmüyorum. Zaten hali hazırda sosyal medya ve internetin bilgi ve ideoloji kirliliği arasında bunların da gençler için yanlış rol model, örnek ve eğilimler oluşturacağını düşünüyorum. Kendi öğrencilerimden gördüğüm kadarıyla bu tarz dizilerdeki kişileri taklit etme eğilimlerinin her geçen gün dahada arttığını görüyorum. Ve beni üzen ve bu konulara karşı korkumu arttıran ise çocukların dizilerdeki eşcinsel karakterlerin taklidini yapıp bunları gülebilecekleri eğlenebilecekleri bir konu haline getirmeleri. Sonuç olarak toplumu ifsat edecek bir projedir. Ve bence en çok da genç nüfusu hedef alıp onların beyinlerine bu zehirli düşüncüyü yerleştirmek istemektedirler.

K. K.8, Bu tarz dizilerin maalesef eşcinselliğin toplumda, özellikle gençler arasında daha fazla kabul görmesine, toplum nezdindeki sert bakış açılarının yumuşatılmasına ve merak unsurlarının devreye sokularak birtakım zihinsel sorgulamaların yapılmasına olanak sağladığını düşünüyorum.

K. K.9, Özellikle eşcinsellik hakkında bir bilgisi olmayan çocukların ve bir grup gencin üzerinde büyük, olumsuz etkileri olur. Çünkü bilgi sahibi olmayan bir zihne ilk verilen bilgiler asla unutulmaz ve derin etkiler bırakır. Bu sebepten ötürü eğer bir kişiye eşcinsellik hakkında doğru ve sağlıklı bilgiler verilmezse bu zihin karşısında gördüğü bilgileri zihin süzgecinden

geçirmeden direkt kabul edecek ve benimseyecektir. Günümüzde de maalesef aileler bu konu hakkında çok bilgilendirme yapmazken bu film ve dizi sektörleri çok hızlı şekilde çalışıyorlar. Sadece dizi değil oyun, reklam, belgesel ve benzeri çokça şeyin içine koyarak ailenin vermekten korktuğu o eğitimi bu mecralar profesyonelce veriyor ve beyinler yıkıyor.

K. K.10, Bu diziler kişinin eşcinselliğe bakış açısını etkileme olanağına sahiptir. Örneğin dizideki eşcinsel karakter masum, güzel veya yakışıklı olarak gösteriliyorsa izleyici de bilinçaltında eşcinselliği bu özelliklerle kodlama durumuna girecektir. Aynı zamanda eşcinsel içerikli dizilerin sayısı arttıkça toplumdaki eşcinsel bireylerin daha ön plana çıkarak kendilerini toplumda kabul ettirmeye meyilli hale geleceklerini düşünüyorum. Bu konuda eşcinsel içerikli diziler bu bireylerin sosyal medyada daha aktif olması ve eylemlerde bulunmasına sebep olmaktadır. Sonuç olarak şöyle söylemek istiyorum ki eşcinseller toplumumuzda daha aktif ve yaygın hale gelirse toplum olarak ahlaki yıkılmada bir adım daha ilerlemiş olacağız.

Erkek K.1, Eşcinsel içerikli diziler küçük yaşta çocuklardan yetişkinlere kadar maruz kalan kişileri az ya da çok etkilemektedir. Toplumdaki dini ve kültürel değerlere olan bağlılığın azalması, maruz kalan kişilerin yozlaşması ve bu değerlerin yerine küresel anlamda kazandırılmak ve benimsenmesi istenen yeni değerlerin propagandasının yapılması eşcinsel diziler vasıtasıyla olmaktadır. Özellikle ergenlik dönemindeki gençlerin etkilenmeye açık zihinleri ve algıları onların izleyeceği, onlara hitap edecek şekilde yapılmış olan dizi ve filmlerle manipülasyona uğramaktadır. Böylece genç kitleler eşcinselliği dini ve kültürel değerleri arasında olmamasına rağmen normal bir durum gibi benimsemelerine yol açacaktır. Yetişkinleri ise bu gibi dizi ve filmlerle eşcinselliği kendi yakınları açısından kabul etmeseler bile toplumda normal bir şekilde karşılanmasına yol açması noktasında etkileyebilir.

E.K.2, Toplumda yaygın olan anlayışın, inançların, değerlerin aksine yansıtılan her içeriğin etkisi ilk etapta küçük olsa da bu içeriklerin yaygınlaşması eşcinsellik örneğinde olduğu gibi zamanla normalleşme problemini getirmektedir. Öz değerlerden uzaklaştıran bu normalleşme

durumu özellikle gençler için büyük tehlike barındırmaktadır. Şu an herhangi bir okula gidildiğinde bu tarz vakaların veya özenmelerin olduğunu görebilirsiniz. Sizi temin ediyorum ki kendi okulunda 5. Sınıf öğrencilerinden bir öğrencinin bu tarz bir eğilimin belirtilerini göstermesi bendeki endişeyi arttırmakla beraber bu tarz film dizi sektörlerinin ne kadar etkili olduğunu gösterdi. Bu yıkıcı ve zararlı etkiye karşı bir önlem almazsak toplumsal bozulma çok uzağımızda değil.

E.K.3, Bu tip içerikleri olan diziler ve yaygın kullanıldığı platformları düşündüğüm de daha ziyade toplumsal anlamda bir öğretim veya bizde varız anlamında kimlik hareketi olduklarını düşünüyorum. Ve benim için olumsuz manalar içeren eşcinsel içeriklerin bu olumsuzluğunun diziler vasıtası ile topluma içselleştirilmeye dolayısıyla bir sosyal değişim aracı olarak kullanıldığını düşünüyorum.

E.K.4, Gerçek anlamda bilinçli bir izleyicinin pek etkileneceğini düşünmüyorum. Fakat zaten bilinçli biri böyle içeriği olan dizi ve filmleri izlemez. Eşcinsel içerikli yapımları izleyen bilinçsiz seyirciler ise kolayca bundan etkilenebilir. Daha kendini tanımayıp kendi bedeninin farkında olmayan ve dizi veya filmleri gerçek hayattan ayıramayan kişiler bu yapımları izlediklerinde bunlardan olumsuz etkilenecekleri kanısı içerisindeyim. Ama ilk başta dediğim gibi bu konu hakkında bilinç sahibi bir birey bu verileri görse de etkisinin olmayacağı olursa da minimum düzeyde olacağını düşünüyorum.

E.K.5, Bireylerin mahremiyet anlayışlarında menfi manada değişim, toplumun değer yargılarına aykırı bir ahlak anlayışının peyda olması, aile mefhumunu tahfif eden görüşleri savunma ve bunların tamamını özgürlük adı altında normalleştirme çabaları ve tüm bunların bir sonucu olarak da toplumda bozulan bir ahlak anlayışı meydana gelmektedir. Bu anlayışların meydana gelmesi toplumda olumsuz bir değişim, nesiller arasında yaşayış farklılığı ve eşcinsel hakları savunuculuğu gibi yeni bir davranış silsilesi ortaya çıkarabilir.

E.K.6, Eşcinsel içerikli dizilerin olumsuz etkileri vardır. Çünkü gençler ve çocuklarımızın büyüme evresinde olduğundan onlar üzerinde tehlike

oluşturabilecek kendi cinsel kimliklerinin olduğu bu dönemde olumsuz örnek oluşturabilecek kişilik tipleri vardır, örneğin bir erkeğin anne rolünde gösterilmesi ya da zengin istediğinde cinsiyetini beğenmeyip özgür bir şekilde değiştirme kararının olabileceğini çok rahat bizlere sunulabilmektedir. Bu durum toplumumuzu ve geleceğimizi tehdit etmektedir. Bu tehditleri de en çok gençlerin ulaşabildiği mecralar üzerinden bizlere sunmaktalar.

E.K.7, Bireyin içindeki benliği keşfetmesine yardımcı olabilir. Bu tarz dizler herkesin söylediğinin aksine toplumun bunu öğrenmesini ve ona karşı nasıl davranması gerektiğini öğretiyor. Kendimden örnek vermem gerekirse eşcinsel kişilerin nasıl davranabileceğini, nasıl giyinebileceğini ve benzeri pek çok şey öğrendim. Bu sayede toplumda tespitim ve değerlendirme gücüm yükseldi. Ve bu dizleri izleyip birisinin bir anda eşcinsel oldum ben diyeceğini düşünmüyorum.

E.K.8, En başta kişilerin psikolojik yönden etkilenmesine sebep olur. Hatta çok da bilinçli olmayan veya küçük yaştaki kişilerin cinsel kimlikler hakkında karmaşa yaşamalarına sebebiyet verebilir. Kişilerin etkilenmesiyle aile yapısı oradan da toplum etkilenir. Hatta bu durum ilerleyen zamanlarda insanlık için bile önüne geçilemeyecek bir tehlike unsuru olabilir.

E.K.9, İnsanların izleyerek ya da dinleyerek maruz kaldıkları içeriklerin düşüncelerine dolayısıyla da yaşantılarına etki ettiğini düşünüyorum. Müslüman bireyler olarak haram ya da yasak olarak değerlendirdiğimiz birçok durum görsel dünyada işlenmeye başladığında zamanla bizlerde zamanla durumu normalleştirmeye başlıyoruz. Ve şu an durum gayet normalleşmiş bir durumda. Herkes izliyor, herkes maruz kalıyor ama haramlığı hakkında konuşan azaldı maalesef.

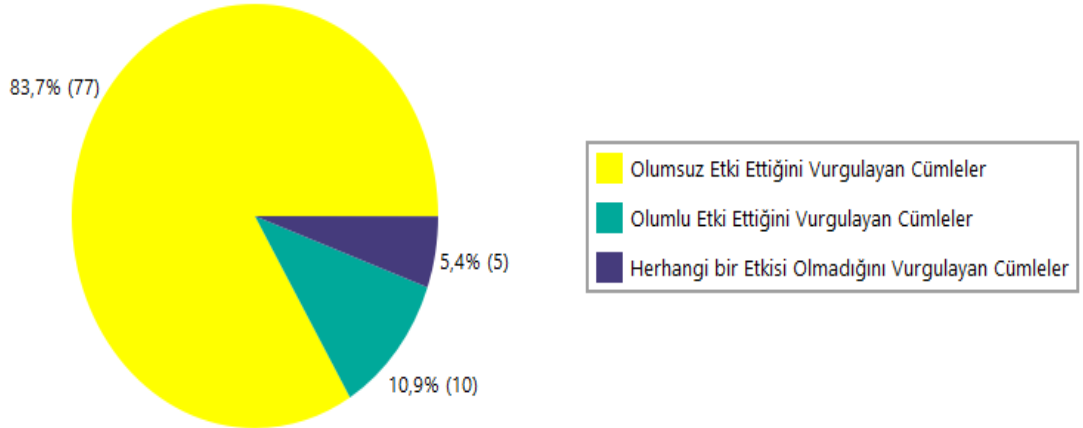
E.K.10, değerlendirme yapmadan şunu söyleyerek başlayayım. Eşcinsellik bir hastalıktır. Bu dizlerde çok abartılıyor olabilir ama bence herhangi bir şey rahatça sahnelenebiliyorsa bu fiilde sahnelenebilmeli. Ben herkes eşcinsel olsun demiyorum. Ama dizi platformlarında yayınlanması dert konusu haline gelmemeli. Ben kendimde bolca dizi izliyorum. Lakin eşcinsel olmadım o sebepten başkalarının da olacağını düşünmüyorum. Hatta bu konu hakkında

fikri olmayanlar için bir fikir oluşturur. Belki de bu sayede daha saygılı bir toplum yapısı oluşur.

Yukarıdaki bilgilere göre eşcinsel içerikli dizilerin, tüm yaş kesimlerinde bir normalleşme aracı ve sosyal değişim aracı olduğu düşüncesi göze çarpmaktadır. Katılımcıların çoğu olumsuz bir etki oluşturduğunu, en çok da gençler ve çocuklar üzerinde bir etki oluşturacağını vurgulamışlardır. Ayrıca farklı bir aile yapısı, toplumdaki din ve örf anlayışına aykırı bir yaşayış olduğundan dolayı belki şu anki nesilde değil ama gelecek nesilde bir bozulma olacağı düşüncesi çokça katılımcı tarafından vurgulanmıştır. Dikkat çeken bir diğer husus ise katılımcıların bazıları bu tarz içeriklerin bilgi kazanmamız ve tedbir almamız için olumlu etkiler oluşturacağı hususunda görüşlerde bulunmuştur. Bir kısım ise akıllı, bilinçli ve sağlıklı bir bireyin bunlardan etkilenmeyeceğini öne sürmüşlerdir.

Katılımcılara “Eşcinsellik içerikli dizilerin sizce etkileri neler olabilir?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların bu soruya vermiş olduğu cevaplar üzerinden olumlu etki, olumsuz etki ve herhangi bir etkisi olmayan şekilde cevaplar MAXQDA 2024 Programı ile frekanslar haline getirilip tablo 4.14’te sunulmuştur.

Tablo 4.14: Eşcinsel İçerikli Dizilerin Genel Etkilerine Yönelik Bulguların Grafiği

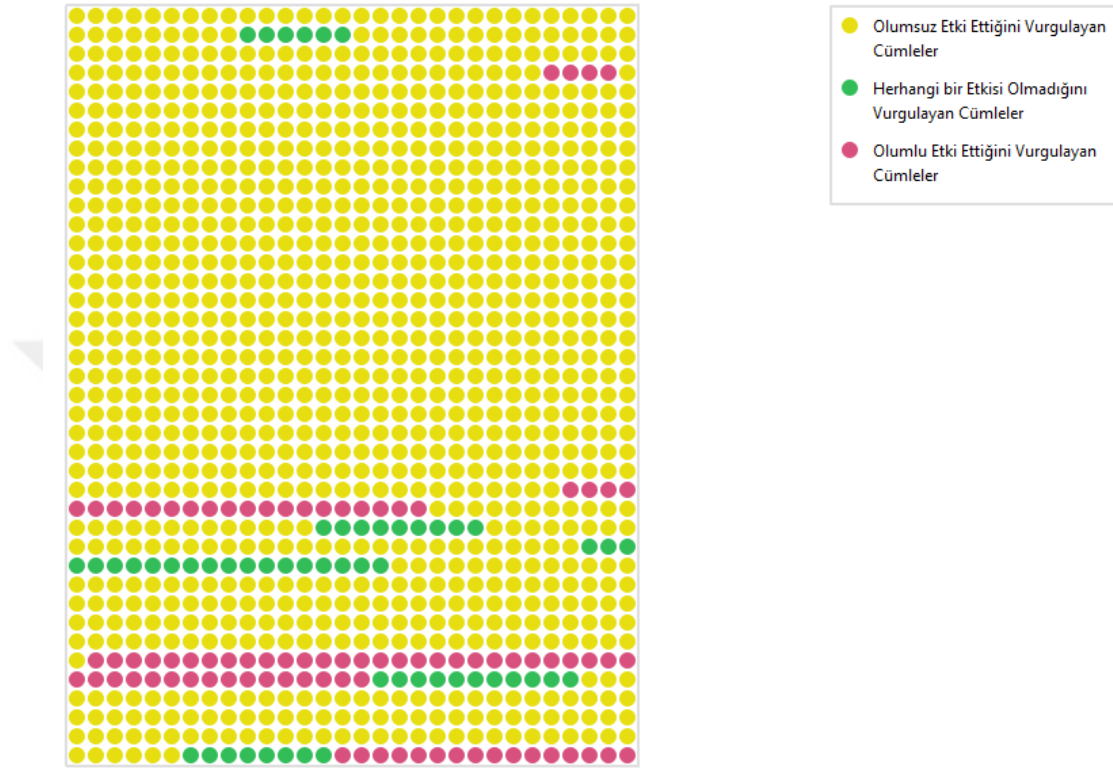

Kaynak: Araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Araştırmada katılımcıların cevapları incelendiğinde içerikte olumsuz etki ettiğini vurgulayan 77 adet cümle (%83,7), olumlu etki ettiğini vurgulayan 10 adet cümle (%10,9) ve bu dizilerin herhangi bir etkisinin olmadığını vurgulayan 5 adet cümle (%5,4) tespit edilmiştir.

Bunun yanında katılımcıların verdikleri cevaplar K.K-1'den E.K-10'a kadar olumlu, olumsuz ve etkisiz olduğuna dair Metin portresi tablo 4.15'de verilmiştir.

Tablo 4.15: Eşcinsel İçerikli Dizilerin Genel Etkisi Sorusuna Yönelik Verilen Cevapların Metin Portresi

Kaynak: Araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcılardan K.K-1, E.K-4, E.K-7 ve E.K-10, “bu konu hakkında bilinç sahibi bir birey bu verileri görse de etkisinin olmayacağını düşünüyorum”, “gerçek anlamda bilinçli bir izleyicinin pek etkilenmeyeceğini düşünüyorum” ve “bu dizileri izleyip birisinin bir anda ben eşcinsel oldum diyeceğini düşünmüyorum” gibi cevaplarla bulunarak eşcinsellik iletisi bulunan dizilerin veya filmlerin bilinçli bir şekilde izlendiği takdirde bir etkisi olmayacağı kanaatindedir.

Katılımcılardan K.K-3 ve E.K-3, “bilinçli insanlar için yapıcı etkisi olabilir” ve bu tip içerikli olan diziler ve yaygın kullanıldığı platformları düşündüğümde daha ziyade toplumsal anlamda bir öğretme ve biz de varız anlamında kimlik hareketi olduklarını düşünüyorum” gibi olumlu etkilerinin olacağını söylerken olumsuz etkilerinin olduğunu da söylemişlerdir. Bunun yanında E.K-7 ve E.K-10 katılımcıları “bireyin içindeki benliği keşfetmesine yardımcı olabilir”, “eşcinsel bireylere karşı nasıl

davranılması gerektiğini öğretir”, “kendimden örnek vermek gerekirse, eşcinsel kişilerin nasıl davranabileceğini, nasıl giyebileceğini ve benzeri pek çok şeyi öğrendim”, “bu veriler sayesinde toplumda tespit ve değerlendirme gücüm yükseldi”, “bu veriler sayesinde bir empati duygusu gelişecek ve bu sayede saygılı bir toplum yapısı oluşma ihtimali var” gibi söylemlerle eşcinsel içeriği barındıran dizi veya filmlerin olumlu etkilerinin olacağı veya herhangi bir etkisinin olmayacağını belirtmişlerdir.

Katılımcıların çoğunluğu ise zararının çok büyük olduğunu, toplumdaki ahlak yapısının çökertmeye çalıştığını, en çok da genç ve çocukların zihinlerini yıkamak için tasarlanmış olduğunu, insanların yaratılış gayelerini unutturmak amaçlandığını, izleyen her kesimde bir normalleştirme etkisinin olduğunu, toplum nezdinde yanlışların doğru algılanmasına neden olabildiğine, eğer uzun süre bu dizilere maruz kaldığımızda milli ve manevi değerlerimizi koruma noktasında problemler yaşayacağımıza, K.K-3 “insanların belki başlarda izlerken fark ettiği belki en başlarda rahatsız olduğu bu tür içeriklerle karşılaşması ilerleyen süreçte bu durumun normal gibi algılanmasına belki de bunun toplum içinde yaygınlık kazanmasına sebebiyet verebilmektedir.” K.K-5’te, maalesef son dönemde bu platformlarda yer alan sadece dizi değil filmlerinde ciddi bir kısmında eşcinselliğin normal bir olgu olduğunun aşılana çalışıldığını izlerken ben de düşünüyorum. Bu durumun etkileri elbette toplumda yansıma oluşturmaktadır. Özellikle bazı dizilerdeki eşcinsel tiplerin Türk toplumunda da yaygınlaştığını fark etmemek mümkün değildir en belirgin etkileri erkeklerin daha yeni bir tabirle “unisex” giyim tarzına adapte olduğu ve lise çağındaki gençlerin birbirlerine eşcinsel içerikli şakaları bolca yapabilmeleri bunun göstergesidir. ve benzeri birçok cümle eşcinsellik içerikli dizilerin olumsuz etkilediğini belirtmiştir.

Katılımcılardan K.K-3, K.K-4, E.K-1, E.K-3, E.K-8 ve E.K-9 eşcinsellik içerikli dizilerin toplumun her kademesinde bir normalleştirme başlattığı ve bu normalleştirmenin kendi üzerlerinde de sirayet ettiğini belirtmektedirler. Bunun yanında K.K-7, E.K-2 ve E.K-6 katılımcıları da bu diziler üzerinden en büyük saldırının çocuk ve gençler üzerinde olduğunu vurgulamış ve okullarda gençler üzerinde bu tarz şaka ve benzeri eylemlerin çoğaldığını belirtmişlerdir.

Sonuç olarak E.K-7 ve E.K-10 katılımcıları dışında diğer katılımcıların çoğu eşcinsellik içerikli dizilerin veya filmlerin öncelikle toplumumuzdaki din, örf ve

adetlerimizi yıkmayı hedeflediğini, aile yapısını çökertmeye çalıştığını ve eşcinsellik olgusuna karşı büyük bir normalleştirme propagandası oluşturduğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların çoğunun verdiği cevaplar neticesinde bu tarz dizilere karşı öncelikle çocuk ve genç nesli koruma altına almamız gerekmektedir. Eğer bir neslin çocuk ve gençlerin bu veriler ile zehirlenir ise, gelecekteki toplum ve aile yapısı zehirlemek isteyenlerin zehirlemek istediği şekilde şekillenir. Her yaş grubu üzerinde normalleştirme etkisi olan bu dizilerin bilinçli insanlarda da geç olsa da etkisi olacağı sonucuna ulaşılmıştır. Yani, eşcinsellik içerikli dizi veya filmler varsayılan tüm normları sarsacak, değiştirecek ve yıkacak bir etkiye sahiptir.

4.2.1.2. Eşcinsel İçerikli Dizilerin Bireye Etkileri

Katılımcılara “Eşcinsel içerikli dizilerin sizi bireysel olarak nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilmiş, alınan cevaplar aşağıda verilmiştir.

Kadın. K.1, İzlediği şey insana tesir eder. Bende bu tarz dizileri izliyorum ve benim duygu dünyamda normalleşme olduğunu fark ediyorum. Bu tarz dizilerde de eşcinselliğe dair yapılan güzellmeler ya da daha çok mağdur durumda olmaları onlara karşı bazen az da olsa merhamet duymama sebep olduğunu fark ettim. Bu aralar bu sebepten dolayı içerisinde fazla karşılaştığım dizileri yarıda bıraktığım olmaya başladı.

K. K.2, Rahatsız edici buluyorum. İnsanın hem cinsi ile münasebeti dostluktan öteye gitmemelidir. Sevgi ile müstehcenlik karıştırılmamalı arkadaşımıza dostumuza olan muhabbetimizin de sınırları olmalıdır. Bu tarz dizilerde bu görüntüleri çok fazla görüyorum ve bence olmamalı.

K. K.3, Bireysel olarak eşcinsel bireyler ile nasıl konuşulacağını ve onlara nasıl yaklaşılacağı konusunda herhangi bir fikrim yok diyebilirim. Bana göre bu tarz sapkın yaşam stili ilerleyen günlerde toplumsal anlamda ciddi infiallere neden olacağını düşünüyorum. Eşcinsel içerikli dizilerin varlığı dahi önlemler almamız için yeterli diye düşünüyorum. Çünkü kendimde herhangi bir şey olmadı ama eşcinsellikten nefret eden arkadaşlarımı artık bu konuya karşı daha duyarsız olduklarını görüyorum. Bununda bu tarz diziler neticesinde olduğunu tahmin ediyorum. En yakınımızdakiler dahi böyle etkilenebiliyorsa korkmamız gereken bir durum bu.

K. K.4, İnsan kendindeki etki-tepki durumlarının sonuçlarını konularla doğrudan temas ettiğinde fark eder diye düşünüyorum. Bu bağlamda doğrudan böyle bir etkileşimim olmadığı için ben de bir etki doğurduğunu söylemem mümkün değildir. Ancak negatif etki doğurduğunu şöyle belirtebilirim: dizi ve filmlerde böyle sahneler tarafımda iğrenç karşılandığı için ya seyretmeyi tamamen bırakmama sebep oluyor ya da o sahneleri atlayarak ilerleyerek tamamlıyorum. Olumsuz etkileri olduğunu söylemem mümkündür.

K. K.5, Eşcinsel içerikli bir diziye denk geldiğimde destek vermemek adına bazen izlenmemeyi tercih ediyorum. Lakin az da olsa izliyorum. Ve duygularımda bir törpülenme olmadı ama olması konusunda da korkularım mevcut. İlgili karakterlere karşı iğrenme duygusunu baskın olarak hissediyorum. Ama çevremdeki öğrencilerden duyarsızlaşma emareleri gördüm bu da olumsuz demek için gayet yeterli bir durum.

K. K.6, Bireysel olarak etkilenmiyorum fakat bu tür içerikler artık çok zorlama olduğu için ve sevdiğim eserlerin baştan yapımlarında karakterleri yok yere lgbt bireyler olarak gösterdikleri için sinirlenip pas geçiyorum. Ama bence etkileyeceğini düşünmüyorum.

K. K.7, Ben açıkçası bu tarz dizileri izlememeye özen gösteriyorum. İzlediğim dizilerde buna yönelik sahneler çıktığında ise, ki bu sahneler genellikle zorla diziye yerleştirilmiş izlenimi veriyor, sıkılıyor ve bir an önce asıl konuya dönmek için ileriye sarıyorum. Belirttiğim gibi dizilerde bu tarz imâların ya da âleni sahne ve senaryoların olması çoğu zaman beni kızgınlık, hayal kırıklığı ve kandırılmışlık gibi hislere saldırdığı için yaptığı çağrışımlar itibariyle olumsuz etkilere yol açtığını söyleyebilirim.

K. K.8, Beni bireysel olarak pek etkilememektedir. Lakin son zamanlarda şöyle bir metot izlenmektedir; dizinin veya filmin ilk başlarında bu eşcinsellik ile ilişkili bir info verilmez. Dizi, insanı etkisi altına aldığı anda bir eşcinsel ilişki karşına çıkar. Bu da çok sevebileceğin bir diziyi izlemene engel olur. Bu da bir pazarlama stratejisidir. Beni en çok etkileyen budur. Ama olumlu veya olumsuz bir etki oluşturacağını düşünmüyorum.

K. K.9, Çoğunlukla yabancı dizi izleyen birisi olarak izlediğim birçok dizide mutlaka eşcinsel bir karakter olduğunu fark ettim. Bu karakterlerin kimisi dizide akıllı, üstün olarak kimisi ise yakışıklı, intihara meyilli, komik olarak yansıtılmıştı. İnancım ve hayata bakış açım gereği tasvip etmediğim bir durum olmasına rağmen dizi izlediğim sırada rahatsızlık duymamaya başladım. Çünkü bu karakterlerle karşılaştıkça eşcinselliği bilinçaltımda normalleştirmeye başladığımı düşünüyorum. Bu durumdan hoşnut değilim.

K. K.10, Lut kavminin olumsuz bir örneği olan eşcinsellik bende günaha gark olmuş bir zümreyi ifade ediyor. Ayrıca tiksinti oluşturuyor. Dizileri de izlerken çok iğreniyordum. Hemen bu eylemin bulunduğu sahneleri geçiyordum lakin son zamanlarda ilk bakışındaki sertlikle şu ankinin aynı şiddette olmadığını görüyorum. Siz bu soruyu yöneltince düşünme fırsatım oldu ve evet bu bende normalleştirdiğini gösterir.

Erkek K.1, Öncelikle artık dizi ve film izleyen bir insanın eşcinsel karakter görmemesi mümkün değil gibi gözükmektedir. Özellikle doğrudan eşcinsellik için yapılmış olmasa bile dizi ve filmlerde en azında bir karakter eşcinsel olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla bu karakterlere maruz kalmaktayız. Kendi açımdan yetişmiş olduğum ortam ailemde ve üniversitede almış olduğum eğitim eşcinselliği normalleştirmeme engel olmaktadır. Ancak bu gibi dizilere maruz kalmam eşcinsellik konusunda farkındalığının artmasına ailemde, çevremde bu gibi durumlardan etkilenebilecek küçük yaştakiler için nasıl önlemler alınacağı nelere dikkat edilmesi gerektiği neler izleyip nelerin izlenmemesi gerektiği hususunda dikkatli olmaya sevk etmiştir.

E.K.2, İlk gençlik yıllarında var olan benlik arayışı aşamasını geçtiğimiz için kalıcı değişken etkilerinin olduğunu söyleyemem. Bu tür içeriklere bakışım daha çok eşcinsel olduğunu iddia eden bireylerin yaşantısını çözümlenmeye, anlamaya yönelik.

E.K.3, Aslında burada benim için bir ayırım söz konusu: Erkek eşcinselliği ve kadın eşcinselliği. Kadın eşcinselliği dizilerde beni o kadarda rahatsız etmezken erkek eşcinselliği çok rahatsız edici ve norm dışı geliyor. Daha çok benim izleme seyrime mâni olan rahatsız edici bir durum. Yine de ister istemez karşılaştığım bu durum başka dizileri izlerken fark etmeden bir

kabullenme olmasa da “he alıştığ yine eşcinsellik” gibi bir tepki vermeme neden oluyor.

E.K.4, Toplumda ayıp, ahlak dışı, terbiyesiz olarak nitelendirdiğimiz Şeylerin medya aracılığıyla yaygınlaştırılıp normalleştirilmesi, ũstelik dizilerde bu Şekilde bir cinsel yönelimi bulunan bireyleri bilhassa sempatik rollerle topluma sevdirme gayeleri, Őahsımda bu duruma karşı daha anlayışlı ve merhametli bir yaklaşım meydana getirmektedir. Kendi Őahsım içinde bunu söyleyebilirim. Bu durumlara bakışımın anlayışlı yöne doğru evrildiğini görüyorum.

E.K.5, Böyle kötü ruhlu düşüncelerin rahatça sergilenmesi beni sinirlendirir. Bunlar her kesim insanı ahlaken bozulmaya sokar. Ben kendimin bu konuda etkilendiğimi düşünmüyorum. Lakin ğrencilerimde çok fazla karşılaştığım o sebepten ahlak dışı bir sapkınlıktır.

E.K.6, Eşcinsel içerikli dizilerin bireysel olarak beni etkileyen tarağı ilk defa eşcinsel içerikli diziyi izlediğimde olumsuz karakterler ile karşı karşıya kaldığımda, kadın bireyin baba rolünde olması beni izlerken rahatsız ediyor toplum ve dini yaşantı olarak alışmadığım bir aile yapısını normalmiş gibi görmek kendi dini değerlerim açısından olumsuz etkiliyor. Dizi ve film izleyeceğim zaman ilk tercihim eşcinsel içerikli diziler olmuyor ama dizinin içinde böyle bir sahne geçtiğinde ilk verdiğim tepki ile bir iki izlemeden sonra verdiğim tepki ile aynı olmadığı, normal bir durummuş gibi de bakmıyorum ama bizim ũzerimizde tesir bırakıp bu durumu bize normalmiş gibi mesajlarla vererek bizim bilinçaltımızı etkilemeye alıştığklarını düşünüyorum.

E.K.7, Dizilerde eşcinsel karakter bulunması bence çok abartılıyor. İnsanlar hiç görmedikleri bir yaşantı hakkında bilgi sahibi oluyorlar. Bence bireysel olarak olumlu bir etkisi vardır. Kendim böyle bireylere saygı duyuyorum. Böyle dizileri izledikçe onların yaşadıkları hayat tarzıyla empati kurma Őansımnda oluyor.

E.K.8, Dizilerde sıklıkla olmasa da bir iki kişi ũzerinde bile olsa eşcinsel, trans, lezbiyen, biseksüel gibi kişilerin işlenmesi bu kavramların istemesem de gndemime girmesine sebebiyet veriyor. Olay sadece dizlerde ya da

filmlerde kalmıyor maalesef. Sosyal yaşantıda girdiğim bir ortamda bi zaman sonra toplumda bu bireylerin varlığı ve de yaptıkları konuşulmaya başlanıyor. Mesleki olarak bulunduğum ortam gereği 15-18 yaş arası gençlerle bir aradayım. Maalesef sosyal medya kullanımı dolayısıyla bu durum onların da gündemlerine girmiş durumda. Özellikle eşcinsel bireylerin yaşantılarını özgürlük kavramı özel hayat gibi argümanlarla savunuyor olmaları genç beyinleri etkileme ve kafa karıştırma konusunda daha etkili olabiliyor.

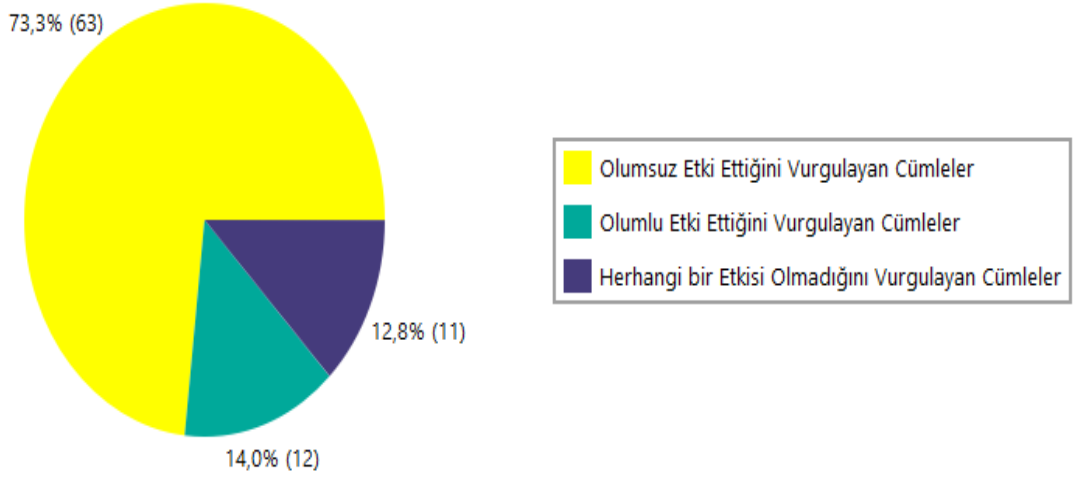
E.K.9, Cinsiyet kavramı konusunda beni endişelendiriyor. Çünkü yaşça küçük kişilerin ya da cinsel kimlikleri oturmamış kişilerin böyle dizileri izleyebileceğini düşününce kafasında karışıklık oluşturacağını düşünüyorum. Açıkçası öncelikle ailem daha sonra toplum açısından endişeleniyorum. Eşcinsellik içerikli durumları kişisel olarak algılamak yanlış olur diye düşünüyorum. Bence tamamen toplum yapısı hatta insanlık tarihini bozmak için planlanmış bir olay olduğunu düşünüyorum. Dizilerle yavaşça fertleri aileyi oradan da toplumu bozmayı planlanmışlar diye düşünüyorum.

E.K.10, Herhangi bir etkisinden söz edemeyiz. Saygı duyarak izliyorum. Bu tarz karakterler bende farklı bakış açılarının kapılarını açıyor. Eşcinsel karakterin dizilere bir renk farklı bir hava kattığını düşünüyorum.

Yukarıdaki bilgilere göre eşcinsel içerikli dizilerin, bireysel olarak çokça etkisinin olduğu görülmektedir. Katılımcıların çoğu kendilerinde olumsuz bir etki oluşturacağını vurgulamışlardır. Ayrıca çokça kişi kendisinde bir etki oluşturmadığını lakin çevresindekilerde bu etkiyi gördüğünü vurgulanmıştır. Katılımcıların bazıları ise bireysel olarak olumlu etkilerinin olduğunu kendilerine eşcinsellik ile ilgili birçok verinin öğretildiğini belirtmiştir.

Katılımcılara “Eşcinsellik içerikli dizilerin bireysel etkileri neler olabilir?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların bu soruya vermiş olduğu cevaplar üzerinden olumlu etki, olumsuz etki ve herhangi bir etkisi olmayan şekilde cevaplar MAXQDA 2024 Programı ile frekanslar haline getirilip tablo 4.16’te sunulmuştur.

Tablo 4.16: Eşçinsel İçerikli Dizilerin Bireysel Etkilerine Yönelik Bulguların Grafiği

Kaynak: Araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Araştırmada katılımcıların cevapları incelendiğinde içerikte olumsuz etki ettiğini vurgulayan 63 adet cümle (%73,3), olumlu etki ettiğini vurgulayan 12 adet cümle (%14,0) ve bu dizilerin herhangi bir etkisinin olmadığını vurgulayan 11 adet cümle (%12,8) tespit edilmiştir. Dizilerin genel etkisine verilen cevaplara nazaran bireysel etkisi grafiğinde olumsuz etkinin düşüp herhangi bir etkinin olmadığını vurgulayan cümle kategorisinin artmasının sebebi, katılımcıların kendilerinde herhangi bir etki bırakmadığını, bilinçli olan herhangi birinde de etki bırakmayacağını vurgulayıp bunun yanında bazı kişilerde en çok da genç grubunu oluşturan öğrenciler de bu etkilerin görüldüğünü söylemişlerdir. Bu sebepten dolayı kendilerinde bu etkinin görülmediğini vurgulamaları, herhangi bir etki olmadığını vurgulayan cümleler bölümünün oranını arttırmıştır. Birinci soruya nazaran aynı şekilde burada, kendisine etkisinin olmadığını hatta bazı durumlarda faydasının olduğunu, o konu hakkında bilgi sahibi olup bilinçlendiğini vurgulayan cümlelerde de bulunmuşlardır. Bu sebepten dolayı bireysel etkiler bölümündeki grafikte olumsuz etki cümlesinin oranının düşmüş, herhangi bir etkisinin olmadığını vurgulayan cümlelerin oranı artmıştır. Olumlu etkinin olduğu cümlelerde de bir değişme olmamıştır.

Bunun yanında katılımcıların verdikleri cevaplar K.K-1'den E.K-10'a kadar olumlu, olumsuz ve etkisiz olduğuna dair Metin portresi tablo 4.17'de verilmiştir.

Tablo 4.17: Eşcinsel İçerikli Dizilerin Bireysel Etkileri Sorusuna Yönelik Verilen Cevapların Metin Portresi

Kaynak: Araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcılardan, E.K-1 ve E.K-2 “Ancak bu gibi dizilere maruz kalmam eşcinsellik konusunda farkındalığının artmasına ailemde, çevremde bu gibi durumlardan etkilenebilecek küçük yaştakiler için nasıl önlemler alınacağı nelere dikkat edilmesi gerektiği neler izleyip nelerin izlenmemesi gerektiği hususunda dikkatli olmaya sevk etmiştir.”, “Bu tür içeriklere bakışım daha çok eşcinsel olduğunu iddia eden bireylerin yaşantısını çözümlemeye, anlamaya yönelik katkı sağlamıştır.” Gibi söylemlerle kendilerini olumlu etkileyen yanlarının olduğunu söylerken olumsuz etkileyen yanlarının da olduğunu belirtmişlerdir. Bunun yanında katılımcılardan E.K-7 ve E.K-10 “Dizilerde eşcinsel karakter bulunması bence çok abartılıyor. İnsanlar hiç görmedikleri bir yaşantı hakkında bilgi sahibi oluyorlar. Bence bireysel olarak olumlu bir etkisi vardır. Kendim böyle bireylere saygı duyuyorum. Böyle dizileri izledikçe onların yaşadıkları hayat tarzıyla empati kurma şansımda oluyor.”, “Saygı duyarak izliyorum. Bu tarz karakterler bende farklı bakış açılarının kapılarını açıyor. Eşcinsel karakterin dizilere bir renk farklı bir hava kattığını düşünüyorum.” Açıklamalarında bulunarak eşcinsellik içerikli dizilerin olumlu yönde etkilerinin olacağını ve olumsuz

hiçbir etkisinin olmadığını belirtmişlerdir. Olumlu etkilediğini vurgulayan cümlelerde, bunlardan ders çıkarıp bu eğilimlere karşı önlem almak için veya eşcinsellik yönelimini daha iyi anlayabilmek kelimeleri kullanılmıştır. Aslında kelimeler dolaylı olarak olumsuz olan eşcinsellik olgusundan kendi ve gelecek neslini korumak için bu dizilerin faydalı olduğunu belirtmektedir. Buradan da şunu çıkarabiliriz ki bize olumlu etkisinin olduğunu söyleyenlerinde gençleri eşcinsellikten korumaya fayda sağlayacak bir yöntem olarak düşünüldüğünden olumlu etki olarak görülmektedir.

Katılımcılardan, K.K-2, K.K-5, K.K-6, K.K-8, E.K-2 ve E.K-5; herhangi bir etkisinden söz edemeyiz, ben kendimi bu konuda etkilendiğimi düşünmüyorum, ilk gençlik yıllarında var olan benlik arayışı aşamasını geçtiğimiz için kalıcı değişken etkilerinin olduğunu söyleyemem, kendi açımdan yetişmiş olduğum ortam ailemde ve üniversitede almış olduğum eğitim eşcinselliğin bende etki oluşturmasını engel olmaktadır, olumlu veya olumsuz bir etki oluşturacağını düşünmüyorum, beni bireysel olarak pek etkilememektedir, benim duygularımda bir törpüleme olmadı, doğrudan böyle bir etkileşimin olmadığı için bende bir etki doğurduğunu söylemem mümkün değildir. Açıklamalarında bulunarak eşcinselliğin herhangi bir etkisinin olmayacağını vurgulamışlardır. Bu söylemlerde dikkat çeken husus, duygularımda bir törpüleme yok, beni etkilemedi, bireysel olarak etkilemedi ve benzeri kelime kalıplarının çok fazla kullanıldığı görülmektedir. Ve bireysel olarak etkilenmediğini söyledikten sonra genel olarak gençlerin ve çocukların bu hususta etkilenebileceği konusunda da açıklamalarda bulunmuşlardır. Buradan anlaşılıyor ki kendilerinde böyle bir etkiyi görmedikleri veya fark etmediklerinden dolayı kendilerinde bir etki olmadığını vurgulayıp başkalarında etki oluşturabileceği ihtimalinde söylemektedirler. Sonuç olarak, internet televizyonları çok büyük bir sosyal değişim aracı olması nedeniyle izleyen her kesimde küçük büyük mutlaka bir etki bırakır. Katılımcıların verdikleri cevaplarda genel olarak kendilerinde etki bırakmadığını söyleseler de başkalarında etki oluşturduğunu gözlemlediklerini belirtmişlerdir. Bu da ortaya koyuyor ki katılımcıların çevresinde bu etkinin görülmesi küçük büyük herkeste olabileceği düşüncesini de kuvvetlendirmektedir.

Katılımcılardan K.K-1 ve E.K-4 “Bu tarz dizilerde de eşcinselliğe dair yapılan güzellmeler ya da daha çok mağdur durumda olmaları onlara karşı bazen az da olsa merhamet duymama sebep olduğunu fark etti” söylemleriyle eşcinsellik barındıran dizileri izlemenin kendilerinde bu olguya karşı bir sempati oluşturduğunu ve oluşan

bu sempatinin merhamete dönüşmeye başladığını bundan da rahatsız olduklarını belirtmişlerdir. Hatta bunun geri dönüşü olarak bazen dizileri yarıda bırakmalarına veya üzüntü duymalarına sebebiyet oluşturmuştur. Yukarıda kendilerini de herhangi bir etki olmadığını söyleyen katılımcılara nazaran bazı katılımcılarda kendi üzerlerinde etkisinin olduğunu gözlemlediklerini belirtmişlerdir.

E.K-2, E.K-7 ve E.K-10 katılımcıları dışında diğer tüm katılımcılar olumsuz bir etkisinin olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların bazıları hiçbir etkisi olmadığını belirten cümleler kullansa da başkalarında veya çocuk veya gençlerde etkisinin olduğunu söylemişlerdir. Bunun yanında olumlu etkileri olurken olumsuz etkileri olduğunu söyleyenler de olmuştur. Geri kalan katılımcılar ise sadece olumsuz etkisinin olduğunu belirtmişlerdir. Mesela; bu tarz diziler maalesef bilinçaltıma tesir ediyor normalleşmesini sağlıyor, her gördüğümde beni rahatsız ediyor, insanın hemcinsi ile münasebeti dostluktan öteye gitmemeli ama bu dizilerde öyle değil, zihnimizdeki sevgiyle müstehcenlik karıştırmaya çalışılıyor, çevremdekilere etkisinin olmaya başladığını gördüm en yakınımızdakileri bile böyle etkileyebiliyorsa korkmamız gereken bir durum, böyle sahneleri gördüm mü dizileri rahat izleyemiyorum bazen bırakmama sebep oluyor, çevremdeki öğrencilerde duyarsızlaşma emareleri gördüm bu da olumsuz demek için gayet yeterli, bu tarz sahneler bana hayal kırıklığı ve kızgınlık veriyor, çokça kafa bulandırıcı içeriğe sahip, açıkçası öncelikle ailem daha sonra toplum açısından endişeleniyorum, dizilerle yavaşça fertleri aileyi oradan da toplumu bozmayı planlamışlar diye düşünüyorum, bunun yanında K.K-3 “Bana göre bu tarz sapkın yaşam stili ilerleyen günlerde toplumsal anlamda ciddi infiallere neden olacağını düşünüyorum. Eşcinsel içerikli dizilerin varlığı dahi önlemler almamız için yeterli diye düşünüyorum.” ve E.K-3; “Yine de ister istemez karşılaştığım bu durum başka dizileri izlerken fark etmeden bir kabullenme olmasa da “he alıştık yine eşcinsellik” gibi bir tepki vermeme neden oluyor.” Gibi olumsuz olduğuna dair yanıtlarda bulunmuşlardır. Burada en çok dikkat çeken şeylerden birisi ‘maalesef ki oluyor, maalesef ki oldu’ kelimelerinin sıkça kullanılmış olmasıdır. Eşcinsel içerikli dizilerin katılımcılar da tikslenme, iğrenme, huzursuz olma, kızgınlık, hayal kırıklığı, kafa bulanması ve benzeri birçok duyguyu oluşturduğunu belirtmişlerdir. Buradan anlaşılıyor ki bu tarz içerikli diziler insanların gündelik hayatında olumsuz olarak nitelendirdiği duyguları insanlara yaşatmaktadır. Bunun yanında pek çok kişi çevresinde bu tarz dizilerin olumsuz etkilerinin izlerini gördüğünü belirtmiştir. Ve bu

belirtilerin en çok da lise kademesindeki öğrencilerde görüldüğünü söylemişlerdir. Sonuç olarak eşcinsellik içerikli diziler insanların gündelik hayatında pek çok olumsuz izler bırakmaktadır. Bazı insanlar da etkisi hemen veya çok hızlı şekilde görülmesine de herkesim insana farklı hızlarda sirayet etmekte ve onların hayatında olumsuz bir çerçeve oluşturmaktadır. Bu olumsuzlukların başında ve insanları korkutan bir neden olarak kabul edilen normalleşme gelmektedir. Katılımcılardan E.K-6 “dizinin içinde böyle bir sahne geçtiğinde ilk verdiğim tepki ile bir iki izlemeden sonra verdiğim tepki ile aynı olmadığı, normal bir durummuş gibi de bakmıyorum ama bizim üzerimizde tesir bırakıp bu durumu bize normalmiş gibi mesajlarla vererek bizim bilinçaltımızı etkilemeye çalıştıklarını düşünüyorum.” Bu cevabıyla normalleşmenin izleyicilerde başladığına ve birçok bilinçaltını etkilemeye çalıştığını vurgulamıştır. K.K-3, K.K-4, E.K-1, E.K-3, E.K-8 ve E.K-9’da bu duruma karşı kendi yaşamlarında normalleşmenin başladığını ve bundan mustarip olduklarını dile getirmişlerdir. Sonuç olarak eşcinsellik içerikli diziler bireysel olarak ilk başta çocuk ve gençleri olmakla beraber tüm bireylerde bir normalleştirme yani etki oluşturmaktadır. Oluşan bu etkiden çoğunlukta rahatsızdır.

4.2.1.3. Eşcinsel İçerikli Dizilerin Topluma Etkileri

Katılımcılara “Eşcinsel içerikli dizilerin toplumu nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz? (Toplumsal değerler, sosyal barış, birlikte yaşama kültürü ...)” sorusu yöneltilmiş, alınan cevaplar aşağıda verilmiştir.

Kadın. K.1, Tamamen toplumun değerlerini bitirme endeksli olduğunu insanları bireyselleştirme toplumdaki uzaklaştırarak farklı yapılar oluşturulmaya çalışıldığını düşünüyorum. Değerlerimizi yok ettiğini, insanlar arasındaki mesafeleri kopardığını ve dini ve kültürel yazımızı yıktığını söyleyebilirim.

K. K.2, Eşcinsel içerikli dizilerin toplumun ahlaki bütünlüğünü bozduğunu düşünüyorum. Bir toplumun içinde en çok ne konuşulursa o büyür, çoğalır. Eşcinsel içerikli diziler de topluma dayattığı “saygı duyma” hususuyla kendine yer edinmiştir. Bu da Allah’ın ayette lanetlediği bir şeyin nasıl toplumda refah içinde yaşayabileceği sorusunu akla getiriyor ki günümüzde de gördüğümüz üzere böyle bir şey toplum hayatında hiçbir zaman mümkün olmamıştır. Günümüze kadar toplum ne kadar hoşgörüyle de yaklaşırsa

tamamen bir türlü kabul edememiş ve eşcinsellik her zaman toplumu zarara ve fesata sürüklemiştir.

K. K.3, Esasında toplum içerisinde hormonal bozuklukları olan insanlar olabilmektedir. Ancak bu durum onların ne olduğu gerçeğini değiştirmemektedir. Bir elmayı insanlara bu nedir diye sorsak nasıl ki elma cevabını alırız. Hormonal bozukluğu dahi olsa bir erkeği ya da kadını insanlara sorduğumuzda bir erkek ya da bir kadın demekten kendini alamayacaktır. Tıpkı bunun gibi bu durum insanların ayırtırmak değil onu tanımlamakla alakalıdır. Aksi halde bir erkek topluluğu ayaklanıp da biz erkeğiz diye sloganlar atarak mitingler düzenlenmemektedir. Bu durum yapılmış olsaydı ayrışma söz konusu olabilirdi. Bazı feminist gruplar haricinde kadınlar da bu tür eğilimler gösterdiği pek görülmemiştir. Ancak eşcinsel olarak kendilerini tanımlayanlar bunu yapmakta ve bunun üzerinden toplantılar ve mitingler düzenlemeye çalışmaktadır. Bu da bu dizilerin toplumsal bölünmeye neden olduğunu bize gösterir.

K. K.4, Dizilerle ilgili az önce söylediklerime ek olarak parantez içerisindeki durumları değerlendirsek de toplumun değerleriyle örtüşmeyen hatta tarihten bu zamana kadar gelmiş azgın toplulukların eğilimleri olarak görülmüş gerek dinler gerekse de toplumlar açısından hastalıklı bir durum olarak görülmüştür. Ayrıca bu tarz davranışı sergileyenler kendi yaşamları ile ilgili olduğu kanaatinden öteye giderek bunun topluma yayılması gerek siyasi kanallar gerekse de başka yollar aracılığıyla toplum arasında yaygınlaştırılmaya çalışılmaktadır. Ve bu diziler insanların içindeki ateşi daha da büyütüp insanları bölecektir.

K. K.5, Eşcinsel Konu içerikli dizilerin toplumun dinamiklerini olumsuz etkiledikleri kanaatindeyim. Özellikle ergenlik dönemi çocukları için özendirici, teşvik edici, merak uyandırıcı etki bırakıyor. Çocuk kendini öyle hissetmese bile role bürünerek farklı görünmek arzusunu tatmin ediyor. Bu da çocuk yaş gurubunu bu dizilerle ele geçirdiklerini gösterir. Gençlerin ele gerilmesi toplumun yıkılması, ahlakın çökmesi anlamına gelmektedir.

K. K.6, Toplumu olumsuz yönde etkilemektedir. Bu konu düşünceme göre kesindir. Çünkü dizinin her türlü etkisi toplumsal yozlaşmayı tetiklemekte

olup normal düzen içerisinde ikili ilişkilerin temellerinde yer alan kaos ve karmaşıklık artırmaktadır. Çünkü bu tür konuları işleyen dizi ve filmler de bu konuların gelişigüzel işlenmediğinden eminim. Son dönemde “toplum mühendisliği” olarak adlandırılan kavramın içerikleri arasında bu konuyu da ekleyebiliriz zannımca.

K. K.7, Toplumsal ahlakı ve aile yapısını ciddi anlamda tehdit eden bu düşünceyi yaymak ve hakkında mevcut olumsuz düşünceleri kırabilmek adına sempati kazandırılan karakterlere verilen bu rolle amaçlarına ulaşabildiklerini bilhassa gençlerin konuyla ilgili yaklaşımlarının önceki nesillere kıyasla önemli oranda yumuşamış olmasından anlayabiliyoruz. Toplumun en önemli yapısını oluşturan aile kavramının çökmesine neden olan cinsiyetsizlik toplumsal rollerin de karışmasına neden olmaktadır. Cinsiyetsizliğin artması kadın ve erkekler için ayrı kullanılan mahrem alanlarda da büyük sıkıntı teşkil etmektedir. Arkadaşlık ilişkileri kurarken karşı tarafın sapkın bir yöneliminin olabilmesi endişesi güvensizlik duygusunu tetiklemektedir.

K. K.8, Bu içeriklerin etkilerini kısa vadede belki anlamayabiliriz ama uzun vadede yavaş yavaş bazı şeylerin içini boşalttığını ve değiştirdiğini düşünüyorum. İleride eşcinselliğin daha normalleştiği bir ortam görebiliriz. Bu da hiç alışık olmadığımız aile yapıları ve sosyal dinamikler ortaya çıkaracaktır. Bu tarz diziler, insanların günah veya ahlaksızlık olarak baktıkları ya da en azından şüpheyle yaklaştıkları bazı kavram ya da davranış kalıplarına; özgürlük, cesaret, onurlu duruş gibi kisveler altında olumlu anlamlar yükleme misyonunu sırtlanmış gibiler. Bu da internet dizilerinin genel izleyici kitlesi olan gençler başta olmak üzere toplumun değişik kesimlerinde farklı sorunlara yol açmakta. Kuşak çatışması, aile içi anlaşmazlıklar, aile birliğinin bozulması, toplumsal değerlerin yozlaşması gibi problemler üzücü bir biçimde internet dizilerinin de içinde bulunduğu kanallardan toplumun kılcal damarlarına nüfuz etmekte.

K. K.9, Eşcinsel bireyleri genelde radikal ve topluma karşı öfkeli bir şekilde göstermelerinde ötürü toplum içerisinde de bu olumsuz bir etki bırakmaktadır. Toplumsal değerleri direkt hedef aldığını düşündüğüm bu

dizilerin toplum üzerinde bıraktığı yıkım şu an belli olmasa bile ilerleyen süreçte görülecektir diye düşünüyorum.

K. K.10, Her toplumun kendisini ayakta tutabilecek temel değerleri bulunmaktadır. Ve hiçbirinde eşcinsel olmak temel bir değer değildir. Tam tersine aile kurumu, ahlaki ve etik davranışlar temel değerler olarak görülmektedir. Bu nedenle eşcinselliğin toplumumuzdaki aile yapısının selametini bozduğunu düşünüyorum. Aynı zamanda sosyal medyada eşcinselliğin zenginlikle ön plana çıkarılmasıyla birlikte toplumda bir kimlik kaybı yaşanmaya başladığını düşünüyorum.

Erkek K.1, Eşcinsel içerikli diziler toplumun önemli değerlerini olumsuz yönde etkilemektedir. Toplumumuzda iki cinsiyet dışında başka bir cinsiyet tanımı kabul edilmemektedir. Bu diziler küçük yaştan itibaren insanların toplumda kabul edilen ve biyolojik olarak ta başka bir durum söz konusu olmayan iki cinsiyet gerçeğini farklı manipülasyonlarla etkilemektedir. Bu durum toplumdaki huzuru beraberce yaşama kültürünü olumsuz yönde etkilemekte toplumda dini ve kültürel değerleri yıkan bu algılar toplumda gerginlikleri de beraberinde getirmektedir. Sonuç olarak bu tarz diziler, toplumda cinsiyetsizleştirmeyi hedeflediğini böylece daha az nüfus amaçladıklarını düşünüyorum.

E.K.2, Toplumumuzun temel dinamikleri, değer anlayışlarının tam aksi, yeri olmayan bir durum eşcinsellik. Birlikte yaşama kültürü adına bu tür diziler eşcinselliğin varlığını normalleştirmek için büyük etken gibi sunulsa da kanaatimce büyük bir sosyal çatışmayı da beraberinde getirmektedir. Özellikle aile içi problemlerin arttığını gözlemlemek mümkündür. Bu diziler aile kurumunu yıkmak için bir araçtır. Bir toplumda aile yıkılırsa kültür yıkılır kültür yıkılırsa devlet yıkılır. O sebepten bu diziler insanlığı toplumsal bir yıkılmaya götürecektir.

E.K.3, Önceki sorularda da belirttiğim gibi benim için eşcinsellik bir ara sokak köpekleri için medya üzerinden nasıl bir anda yaygara çıkardığı ise eşcinsellikte son yıllarda toplumun sosyal değişimi için kullanılan ve bunu birtakım mühendislerin en çok izlenen platformlarda kullandığı bit araç. Toplum daha açık, farklılıkları kabullenen, geniş meşrep diyebileceğimiz bir

havaya genel paradigma çerçevesinde sorulmaya çalışılıyor. Eşcinsellikte burada küresel ısınma, virüs vs. gibi kullanılan araçlardan biri sadece.

E.K.4, Günden güne yayılıp yaygınlaşan eşcinsel bireylerle bir arada yaşama düşüncesi, toplumu ikiye ayıran bir yapı oluşturmuştur. Bir kısım bunu gerek İslam adı altında gerekse ahlak-dışılık olarak değerlendirip reddederken bir kısım da bunu insanî bir hak olarak değerlendirmektedir. Bu fikre sahip bireyler, kadınlık ve erkeklik gibi eşcinselliğin de resmî bir cinsel kimlik statüsü taşıması gerektiğini savunmaktadır. Fakat İslam mantalitesine göre bu insanların toplumdan ötekileştirilip bir nevî köleliğe itilmesi fikri yasaklanırken eşcinsel bireylerin istihdam edilmeleri noktasında ve her insanda olduğu gibi yaşam haklarının verilmeleri noktasında eşcinsellik hoşgörüsüyle karşılanabilir. Yalnız bu durum doğuştan getirilen hormonal ve tedavisi mümkün olmayan bir durum için geçerlidir. Aksi takdirde eşcinselliğe özenme, farklılık veya aykırılık ortaya koyma, dinin yasakladığı birtakım işlerle geçim sağlama gayeleri bu durumun dışında değerlendirilmelidir. Toplumda bu iki husus birbirine karıştırıldığı için ciddi bir fikir ayrılığı söz konusu olmaktadır. Bu durumda yapılması gereken asıl şey, eşcinselliği asla normalleştirmek ya da yaygınlaştırmak değil fakat bu cinsel yönelimle dünyaya gelmiş bireyleri dinin öngördüğü bakış açısıyla değerlendirmektir. Yâni ötekileştirmek değil fakat savunmak da değil. Durum böyleyken dizilerde ortaya konmak istenen şey, bu durumun yaygınlaştırılıp savunulması, aile mefhumunu zarara uğratacak bir fikrî yapıyı savunma gibi hiç de masum olmayan bir amacın güdülmesidir. Dolayısıyla toplumda meydana gelen bu bölünme gerek sosyal medya platformlarında gerekse medya kurum ve kuruluşlarında eşcinselliğe karşı hoşgörü oluşturma çabasına karşı birtakım bireylerin bunu reddetmesi ve eşcinselliği insanın temel hak ve hürriyeti olarak değerlendiren bireylerin de bu platformlarda verilmek istenen mesajı desteklemeleri toplumda ciddi bir fikir ayrılığına sebebiyet vermektedir.

E.K.5, Her toplumun kendine has yapısı vardır. Her toplum gibi Türk toplumunun da belli başlı kuralları vardır. Eşcinsel içerikli dizilerdeki senaryoların pek de bizim toplumumuza uygun olduğunu düşünmüyorum. İki

erkeğin ya da iki kadının birbirine cinsel yönden ilgi duyması bizim toplumumuz açısından çok da hoş karşılanmaz. Bir erkeğin ya da kadının toplumda farklı görevleri vardır. Eşcinsellikle bu görevler birbirine karıştırır karmaşa oluşturur. Bu da toplum yapısına ters bir durumdur. Bu dizilerden acilen bu tarz sahnelerin çıkartılması gerekir.

E.K.6, Toplumsal değerler çoğunlukla dini kaynaklı metinlerden beslenirler. Müslüman bir toplumun tabiki temel mihenk taşlarını da din belirler. Bunun en başına da ahlaki öğretileri koyabiliriz. Toplumda kadın ve erkek figürü birçok sahayı da kişilere özgü kılmaktadır. Fakat bahsi edilen eşcinsellik durumu özellikle ortaya çıktığı toplumlarda var olan toplumsal normlara aykırı olduğu için tepkiyle karşılanmakta. Şu an bir ötekinin yaşantısına saygı duyma adına dayatılan eşcinsel bireysel yaşam hakları birçok toplumsal normu tehdit altına almaktadır. Toplumun en küçük birimi aile en temelde tehdit altında.

E.K.7, Toplumun bireylere karşı olan kabullenişini etkiler. Farklılıklar topluma zenginlik katar. Biz bu diziler sayesinde başka toplumlarda bu bireylere nasıl bakıldığını görmüş oluyoruz. Toplum yapısını düzünler. Çünkü insanlar bu duruma ılımlı bakmayı öğrendi mi toplumsal barış olur. Toplumsal barış olursa huzur meydana gelir.

E.K.8, Bu tarz dizilerin topluma çokça zararının olacağını düşünüyorum. Bunları şu beş başlıkta anlatayım. 1. Toplumsal Normların Sarsılması: Bazı kişiler için eşcinsel ilişkilerin ve LGBTQ+ yaşam tarzının toplumsal normlara meydan okuyabileceği düşüncesi, toplum içinde endişe ve tartışmalara yol açabilir. 2. Ayrımcılık ve Önyargı: Eşcinsel içerikli dizilerin yaygınlaşması, ayrımcılık ve homofobi gibi olumsuz davranışların artmasına veya daha gözle görülür hale gelmesine neden olabilir. 3. Toplumsal Bölünmeler: Eşcinsel içerikli diziler, bazı toplum kesimlerinde bölünmelere veya ayrılıklara neden olabilir. Toplum içinde farklı görüşlere sahip bireyler arasında gerginlikler artabilir. 4. Kültürel Değişimler: Bazı kişiler, eşcinsel içerikli dizilerin toplumda kültürel değişimlere yol açabileceğini düşünerek endişe duyabilirler. Bu değişimler, bazı bireyler için rahatsız edici veya tehdit edici olabilir. 5. Aile Dinamikleri: Eşcinsel içerikli dizilerin aile yapısı ve

ilişkileri hakkındaki algıları değiştirebileceği endişesi vardır. Bu, bazı ailelerde veya toplumlarda gerginliklere ve anlaşmazlıklara neden olabilir.

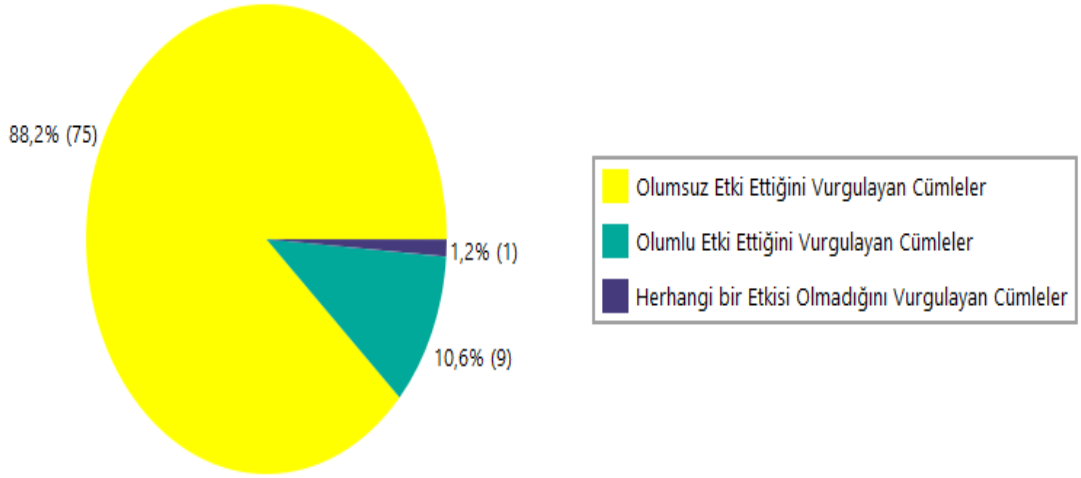
E.K.9, Eşcinsel içerikli dizilerin toplumumuzu olumsuz etkilediğini düşünüyorum. Çünkü yapılan dizilerin dini değerlerimize ters bir yapıda olmaları yeni kurulacak aile düzenini olumsuz etkileyecekler. Gençlerin yanlış rol model olarak zamanla onları da bu hayatın içine doğru çekmeleri toplumumuz açısından büyük bir tehdit oluşturduğunu düşünüyorum.

E.K.10, Bence insanlar çok aşırı etkilemeyeceğinden toplumsal olarak da büyük bir etkilenmenin olacağını çok düşünmüyorum. Ayrıca etki olsa da etkinin olumsuz olacağını düşünmüyorum. Empati duygunun geliştiği yerde barış olur, sevgi olur. Bizde dizilerden öğrendiğimiz kadarıyla değişik zorluklar çeken eşcinselleri anlamış ve aradaki uçurumu kaldırmış oluruz.

Yukarıdaki bilgilere göre eşcinsel içerikli dizilerin, toplumu ifsat etme, genç ve çocuk nüfusun düşünce algısını değiştirme ve nüfusu azaltma gibi düşüncelerin yoğunlukta olduğu görülmektedir. Katılımcıların çoğu olumsuz bir etki oluşturduğunu, en çok da gençler ve çocuklar üzerinde bir etki oluşturacağını vurgulamışlardır. Ayrıca farklı bir aile yapısı, toplumdaki din ve örf anlayışına aykırı bir yaşayış olduğundan dolayı belki şu anki nesilde değil ama gelecek nesilde bir bozulma olacağı düşüncesi çokça katılımcı tarafından vurgulanmıştır. Dikkat çeken husus, diğer bölümlerde etkisinin olmadığını söyleyen katılımcılar toplumsal etki bölümünde daha derinlemesine tanımlar yapmışlardır. Ve sonucunda etkisinin olmayacağını söyleyen katılımcı çok az konumda kalmıştır. Katılımcıların küçük bir kısmı ise toplumsal saygıya ve huzura katkı sağlayacağı hususunda olumlu etkiler oluşturacağını belirtmişlerdir.

Katılımcılara “Eşcinsel içerikli dizilerin toplumu nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz? (Toplumsal değerler, sosyal barış, birlikte yaşama kültürü ...)?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların bu soruya vermiş olduğu cevaplar üzerinden olumlu etki, olumsuz etki ve herhangi bir etkisi olmayan şekilde cevaplar MAXQDA 2024 Programı ile frekanslar haline getirilip tablo 4.18’te sunulmuştur.

Tablo 4.18: Eşcinsel İçerikli Dizilerin Toplumsal Yapıya Etkilerine Yönelik Bulguların Grafiği

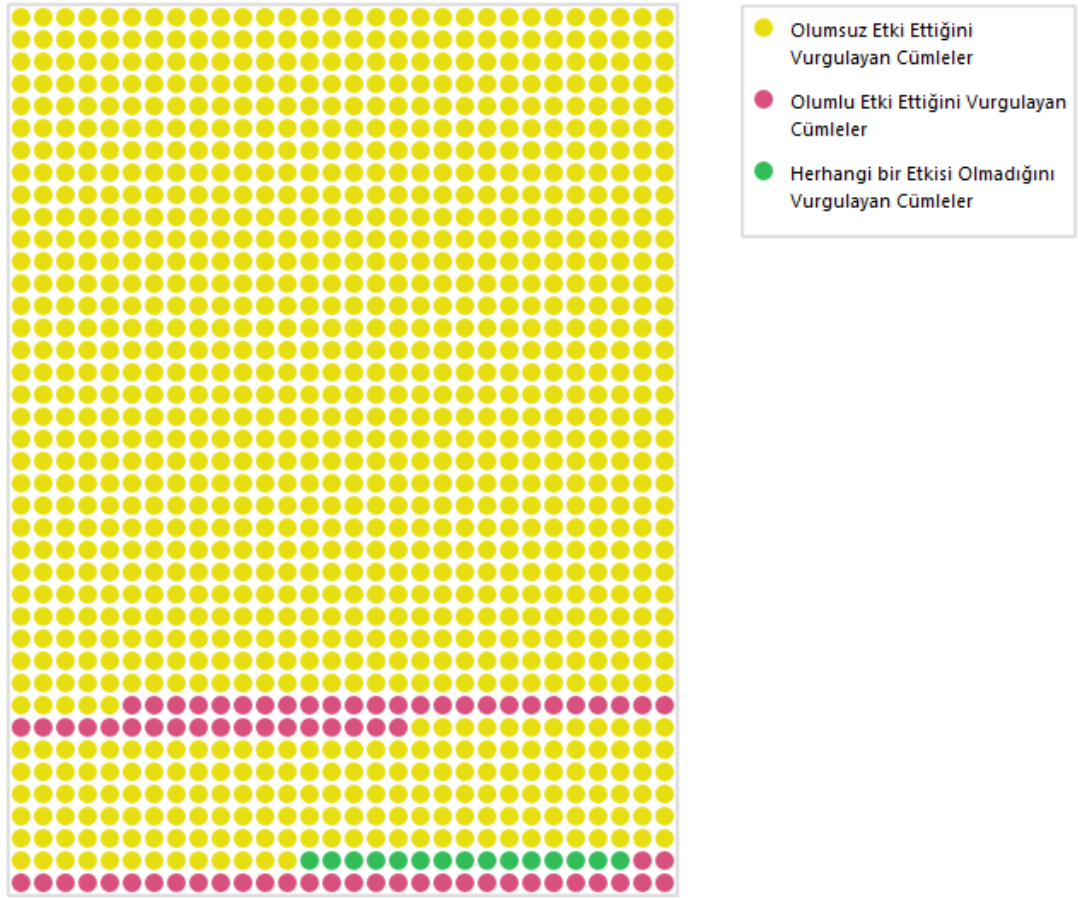

Kaynak: Araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Araştırmada katılımcıların cevapları incelendiğinde içerikte olumsuz etki ettiğini vurgulayan 75 adet cümle (%88,2), olumlu etki ettiğini vurgulayan 9 adet cümle (%10,6) ve bu dizilerin herhangi bir etkisinin olmadığını vurgulayan 1 adet cümle (%1,2) tespit edilmiştir. Eşcinsel içerikli dizi ve filmlerin genel etkisini ve bireysel etkisine verilen cevaplara nazaran herhangi bir etkisi olmadığını vurgulayan cümle kategorisinin azalıp azalan bu oranın olumsuz etki ettiğini vurgulayan cümle kategorisine gittiği görülmektedir. Toplumsal yapıya etki kategorisinde olumsuz etki ettiğini vurgulayan cümle oranının artmasının sebebi, katılımcıların toplumsal yapı, yetiştikleri örf, adetler ve gelenekler, içinde buldukları din anlayışı bazında cevap vermişler ve bu anlayışlarla eşcinselliği bağdaştıramadıklarından olumsuz etki edeceği konusunda yorumlara kaymışlardır. Diğer bölümlere nazaran olumlu etkinin olduğu cümlelerin oranında ortalama olarak bir değişme olmamıştır.

Bunun yanında katılımcıların verdikleri cevaplar K.K-1'den E.K-10'a kadar olumlu, olumsuz ve etkisiz olduğuna dair Metin portresi tablo 4.19'de verilmiştir. Bu portrede görüleceği üzere, bu dizilerin olumlu etki oluşturacağı ve herhangi bir etki oluşturmayacağı kategorisi birkaç kişinin görüşlerinde toplanmıştır. Geri kalan diğer kişiler toplumsal yapıyı etkileme hususundaki görüşlerinin, olumsuz etkileyeceği hususunda olduğu görülmektedir.

Tablo 4.19: Eşcinsel İçerikli Dizilerin Toplumsal Yapıya Etkileri Sorusuna Yönelik Verilen Cevapların Metin Portresi

Kaynak: Araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcılardan E.K-10, “Bence insanlar çok aşırı etkilemeyeceğinden toplumsal olarak da büyük bir etkilenmenin olacağını çok düşünmüyorum.” Diyerek bir etkisinin olmayacağını belirtmiştir. Kelimelerinin devamında ise bir etkisi olaksa da olumlu etkilerinin olacağını ve bunların neler olacağını sıralamıştır.

Bunun yanında katılımcılardan, E.K-7 ve E.K-10; Toplumun bireylere karşı olan kabullenişini etkiler. Farklılıklar topluma zenginlik katar. Biz bu dizler sayesinde başka toplumlarda bu bireylere nasıl bakıldığını görmüş oluyoruz. Toplum yapısını düzünler. Çünkü insanlar bu duruma ılımlı bakmayı öğrendi mi toplumsal barış olur. Toplumsal barış olursa huzur meydana gelir. Ayrıca etki olsa da etkinin olumsuz olacağını düşünmüyorum. Empati duygunun geliştiği yerde barış olur, sevgi olur. Bizde dizilerden öğrendiğimiz kadarıyla değişik zorluklar çeken eşcinselleri anlamış ve aradaki uçurumu kaldırmış oluruz. Sözleriyle, eşcinsel içerikler diziler sayesinde empati duygusunu geliştireceği, toplumsal barışın sağlanacağı ve toplum arasında bir

sevgi ortamının oluşacağı çıkarımları yapılmıştır. Bu 2 kişinin yorumu tüm katılımcıların yanında zıt kutupta kalmıştır.

E.K-7 ve E.K-10 katılımcıları dışında diğer katılımcılar toplumsal olarak şu şekilde etkileyeceğini belirtmişlerdir; eşcinsellik iletisi barındıran internet dizi veya filmlerinin toplumsal değerleri bitirme endeksli olduğu, insanları bireyselleştirmeye yönelttiği, yeni bir toplum yapısı oluşturmaya çalıştığı, ahlaki bütünlüğü parçalamaya çalıştığı, Allah'ın lanetlediği bir davranış olup toplumu fesada sürüklediği, toplumsal bölünmeye neden olacağı, insanların içindeki ateşi daha da büyütüp insanları bölüneceği, toplumun dinamiklerini olumsuz etkileyeceği, ergenlik döneminde olan çocukların zihninde yeni bir dünya oluşturacağı, çocukların farklı görünme arzusunu kullanarak bu görsellerle onları tatmin etme gayretinde olduğu, aile kavramını yıkacak olan cinsiyetsizlik toplumsal rollerinde karışmasına neden olacağını, arkadaşlık ilişkilerini sapkın bir yöne doğru çekeceklerini, hiç alışık olmadığımız aile yapılarının ortaya çıkarmaya çalışıldığı, kuşak çatışması aile içi anlaşmazlık ve birliğin bozulmasının çalışıldığına, toplumda beraberce yaşama kültürünü olumsuz yönde etkileyeceği, söylemlerine ek olarak K.K-8 katılımcısı, Bu da hiç alışık olmadığımız aile yapıları ve sosyal dinamikler ortaya çıkaracaktır. Bu tarz diziler, insanların günah veya ahlaksızlık olarak baktıkları ya da en azından şüpheyle yaklaştıkları bazı kavram ya da davranış kalıplarına; özgürlük, cesaret, onurlu duruş gibi kisveler altında olumlu anlamlar yüklemeye misyonunu sırtlanmış gibiler. Bu da internet dizilerinin genel izleyici kitlesi olan gençler başta olmak üzere toplumun değişik kesimlerinde farklı sorunlara yol açmakta. Kuşak çatışması, aile içi anlaşmazlıklar, aile birliğinin bozulması, toplumsal değerlerin yozlaşması gibi problemler üzücü bir biçimde internet dizilerinin de içinde bulunduğu kanallardan toplumun kılcal damarlarına nüfuz etmekte. Sözleriyle aslında diğer katılımcıların tamamının ortak bir değerlendirmesini yapmış konumda bulunmaktadır. Genel olarak katılımcıların olumsuz olduğuna dair değerlendirmeleri gençlere verilen mesajlar neticesinde değişimin başlaması ve ileride yaşanacak kuşak çatışması kaygısından doğmaktadır. Bunun yanında ortaya çıkacak yeni aile yapılarıyla neslin devamı hususundaki ortaya çıkan kaygılardan doğmaktadır.

E.K-2 “Toplumumuzun temel dinamikleri, değer anlayışlarının tam aksi, yeri olmayan bir durum eşcinsellik. Birlikte yaşama kültürü adına bu tür diziler eşcinselliğin varlığını normalleştirmek için büyük etken gibi sunulsa da kanaatimce büyük bir sosyal çatışmayı da beraberinde getirmektedir.” Birçok kişinin değindiği normalleşme

ve sonrasında oluşacak toplumsal çatışmanın ve toplumsal yozlaşmanın tehlikesinden dolayı olumsuz etkileyeceğini vurgulamışlardır. Sonuç olarak katılımcıların çoğunun da ortak olarak kabul ettiği görüşe göre, eşcinsel içerikli diziler etkili bir sosyal değişim aracı olması hasebiyle var olan dini, kültürel ve toplumsal aile yapısını bozma yolunda ilerlemektedir. Bunun yanında gençleri ve çocukları hedef alarak onlar üzerinde özendirici çalışmalarla yeni nesli bireyselleşme yolunda adımlar atılmaktadır. Sonuç olarak eşcinsel içerikli diziler toplumu bölme parçalama veya zarar verme hususlarında çokça olumsuz etkisi vardır. Bu etkiler en küçüğünden en büyük yaş grubuna kadar her kesime etki etmektedir. Lakin bu diziler hedef grup olarak çocuk ve gençleri aldığından dolayı bu zamanda etkileri çok açık şekilde görülmesi de yeni neslin oluşturacağı dünyada etkileri acı ve kötü bir şekilde görüleceği tahmin edilmektedir.

4.2.1.4. Eşcinsel İçerikli Dizilerin Aile Kurumuna Etkileri

Katılımcılara “1- Eşcinsel içerikli dizilerin aileyi nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz?, 2- Eşcinsel içerikli dizilerin evlilik müessesesini nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz?, 3- Eşcinsel içerikli dizilerin çocukları ve gençleri nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz? ve 4- Eşcinsel içerikli dizilerin çiftleri nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz?” soruları yöneltilmiş, alınan cevaplar aşağıda verilmiştir.

Kadın. K.1,

1- Aile, toplumu oluşturan en sağlam yapı taşıdır. Aile kuvvetli sağlam bir zeminde büyürse toplum güçlenir fakat aile içten bozulup zayıflarsa toplum bozulur. İşte ailenin bu gücünü de büyük oran da ahlak sağlamaktadır. Ahlak yeryüzündeki çoğu şeyde görmemiz gereken bir değer olmakla beraber ailenin de mihenk taşlarından biridir. Nitekim tamamen gayri ahlaki bir oluşum olan eşcinsellik günümüzde aileyi de etkilemektedir. Neyi izlersek, neyle meşgul olursak ona dönüşürüz bu sebeple ailede de bu şekilde bozulma meydana gelir ve bir sonraki kuşak aile kavramını yok sayıp eşcinsel eğilimlere ya da taraftarlığına bürünür.

2- Eşcinsellik her şeyden önce gayrimeşrudur. Evlilik ihtimali olunmayan ve insanların kendilerine ayak bağı olacağını düşündüğü bir şeyden de uzaktır. Bu tarz içerikli diziler hayatın evlenmeden çok daha eğlenceli olduğunu eşcinsel birlikteliklerle özendirmeye çalışmaktadır. Özellikle kişi zaten aile

hayatında iyi bir evlilik görmemişse ve evliliğe karşı önyargılıysa bu tarz dizilerle iyice kendini istediği şeyin bu olduğuna ikna etmeye başlar ve böyle böyle evlilik müessesesi etkinliğini yitirir.

3- Eşcinsel içerikli dizilerin çocukları ve gençleri olumsuz etkilediğini düşünüyorum. Onlara sevimli gösterilen bu dizi karakterleri henüz duygularının baskın olduğu dönemleri yaşayan çocuk ve gençleri eşcinsel karakterlere acıma, merhamet duyma, üzülmeye duygularına itip onları savunma psikolojisine girmelerine sebep oluyor.

4- Olumsuz yönde etkilediğini düşünüyorum. Çünkü bir ailenin kadın ve erkek yerine kadın ve kadında veya erkek ve erketen olabileceği alt mesajını paylaşıyor. Bu filmlerle büyüyen neslin anne baba algısını değiştirecektir.

K. K.2,

1- Aile yapısını en temelinden sarsıyor. Daha doğrusu aile diye bir kavramı ortadan kaldırıyor. Şöyle düşünelim eşcinsellik üzerine kurulmuş bir aile var ve ortada evlat edinilmiş bir çocuk var diyelim annesi kim babası kim bu çocukta psikolojik olarak bir sıkıntı oluşturur. Karşısında rol model alacağı bir anne baba profili olmadan o çocuğun da sağlıklı bir psikolojisi olacağını düşünmüyorum.

2- Aslında evlilik müessesesinin bir amacı da neslin devamını sağlamaktır. Evet insan mutlu olduğu kişiyle beraber olmak ister bir yuva kurmak huzurlu mutlu olmak ister. Bunun en uygun yolu da evlenmektir. Bunun yanında da sözlerimizin devamı için de evlilik yaparız. Eşcinsel dizilerde bunun pek de mümkün olmadığını görüyoruz. Çarpışık aile yapıları yüzünden ya da değişik yönelimler sebebiyle insanlar artık evlenmekten yuva kurmaktan uzak durur oldular. Bu dizilerde aşılana düşünce herkes eşit kadın yok erkek yok. Kadınlar ve erkekler farklı fitratta yaratılmıştır. Bunu yok sayamayız. Ya da eşit göremeyiz. Evliliğin içinde de kadının ve erkeğin rolleri ayrıdır. Kişini birbirine karıştırmayı ya da eşitlemeyi çok doğru bir düşünce yapısı olarak görmüyorum.

3- Bu dizilerin en çok da çocuklar ve gençler üzerinde olumsuz etkisi olduğunu düşünüyorum. Çünkü yaşları ve gelişimleri itibari ile tam da kendilerine cinsel kimlik oluşturacak kişiler bu dizileri izleyince illaki bir

bocalar. Ya da akıllarına farklı fikirler gelebilir. Bu fikirlerin fitratına ve kendi iç yapısına uygun olmadığını anlayınca da bir boşluk oluşur. Deneyimlemek isteyebilirler bu da geri dönüşü olmayan hatalar yapmalarına sebep verebilir. Gelecekleri için kötü bir iz bırakabilir. Hatta daha ileriye giden gençler hormon tedavisi alarak ya da operasyonlar geçirerek aslında kendi olmadıkları alakası bile olmayan bir hale bürünebilirler. Bunun farkına vardıklarında ise her şey için çok geç olabilir.

4- Çiftler üzerindeki etkisi de yine aile üzerindeki etkisiyle aynı sayabiliriz. Evlilik yoluna doğru girmeye çalışan gençlerin ya da çiftlerin üzerinde olumsuz etki bırakır.

K. K.3,

1- Bir önceki soruda bahsettiğim gibi toplumu bir araya getiren ailedir. Aileyi de bir arada tutan bireyler. Eşcinsellik en temelden bireysel tercihlerin farklılığına saygıyı bekleyerek var olan aile yapısına zarar vermekte. Televizyon ya bilgisayarda bu içeriklere maruz kalmak özellikle gençlerin zihinlerinde acabaları arttırmakta. Bunun doğuştan gelen bir yönelim mi yoksa kişisel tercih mi olduğu tartışılmakta. Ve sonunda hepsini boşluğa düşürmekte. Şu an günümüzde aile sisteminin bozulması için en etkili silahlardan birisidir.

2- Ülkemizde eşcinsel aile tanımı yok maalesef. En temelde bu insanlar hayatlarını resmi zemine oturtamıyorlar. Dolayısıyla bu birçok konuda toplumda farklı yaşam biçimlerini görmemize sebebiyet veriyor. Evlilik gerçekten yapılması gerekli bir anlaşmamı bunu tartışıldığı sosyal mecralar ortaya çıkmış durumda. Bu evlilik anlayışı bizim toplumuma diziler yoluyla yerleşmekte ve yanlış bir evlilik anlayışı toplumumuza yerleşmektedir. Ve ülkemiz buna karşı bir önlem almıyor. Üzülerek söylemeliyim ki şimdilik kulağa bile rahatsız edici olarak gelen bu evlilikler maalesef ilerleyen dönemlerde çoğalacak.

3- Kesinlikle olumsuz olarak çok etkiliyor. Zamanla zihinlerdeki normaller değişiyor. 3. bir seçeneğin varlığının konuşuluyor olması, gündemde olması insanın var olan fitri gerçekliğini sorgulatmaya varacak kadar vahim sonuçlar doğurabilmekte.

4- Bununla ilgili çok bir yorum yapmayacağım ama bireyi etkileyen her durumun hayatını paylaşacağı partnerini de olumsuz etkileyebileceğini düşünüyorum. Ve kafalara çivt anne veya çivt baba düşüncesinin sokulmaya çalışılması iğrenç geliyor. Kendim evli olmadığım için sadece bu kadar tahmin edebiliyorum.

K. K.4,

1- Eşcinsel içerikli dizilerin bizim kültür ve aile yapımıza olumsuz etkileri olduğunu düşünüyorum. Akşamları herkesin evde olduğu saatte beraber film dizi gibi aktiviteler ile ailecek vakit geçirilir. Ailecek geçirilen bu sürede izlenecek dizinin aile bireylerinin yaşlarına uygun olarak seçilmesi gerekir ve genel olarak da ona göre dizi veya film izlenir. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte küçük yaş çocukların da elinde bulunan dijital platformlar (dizi, film ve sosyal medya) kontrolsüz geçirilen zamanın artması ve çocukların, gençlerin ailelerinden öğrenmesi gereken bu kritik dönem eğitimlerini dijital platformlardan yanlış olarak öğrenmeleri sonucunda kendi cinsel kimliğini beğenmeme, istediğinde istediği kimliğe bürünebileceğini ve bu şekilde yaşamın gayet normal olması gereken bir davranış haline getirmesi. Sosyal mecralardan öğrendiği ve geleceğimizin anne baba adaylarının bu şekilde büyümeleri gençlerimiz açısından büyük tehditlerin oluştuğunu ve yanlış yola doğru girdiklerini görmek beni üzüyor ve İslam'ın Türk yapı ve kültürüne zıt bireylerin yetişmesi aile yapılarımızı olumsuz etkiliyor.

2- Eşcinsel içerikli dizilerin evlilik müessesini kötü ve olumsuz etkilediğini düşünüyorum. Çünkü Allah Teala insanları kadın ve erkek iki cins olarak yaratmış. Bu dizilerden gözlemlediğim yaratılışımıza ters örneklerin cazip bir şekilde toplumumuza sunulması evlilik müessesini de kötü olarak etkileyen faktörlerdendir. Bir kadın ve diğer kadın (ya da erkek ve erkek) aynı evde evliymiş gibi yaşam sürmeleri çirkin ve kötü bir davranış olup gençlere olumsuz örnek teşkil olmaktadır. Geleceğimizi oluşturan genç nesiller şimdi tam olarak etkilenmese bile gün geçtikçe bu şirketlerin daha büyük fonlar ile gençleri yanlış evlilik ve yaşantılara düşürebileceğinden dolayı evlilik müessesesini olumsuz olarak etkileyecektir.

3- Diğer sorularda da bahsettiğim üzere gençler ve çocuklar üzerinde çok fazla olumsuz etkileri olduğunu vurguladım ama biraz daha ekleyecek olursam yapılan dizilerin çizgi filmlerin çocuklar ve gençler üstünde daha özenli bir şekilde çalışıldığı ve gençlerin, çocukların dijital platformlara olan ilgilerini kullanarak verilen bu alt mesajların tehlikeli olduğunu düşünüyorum. Bu düşünceye beni iten sebebin genç ve çocukların dijital platformlar da geçirdikleri süreler. Bir de gösterilen karakterlerin genç ve çocukların kendilerine idol olarak seçecek tarzda yapmaları ilgi ve odakları kendi üzerlerine çekip toplumumuzun geleceğini tehdit altına almaktadır.

4- Eşcinsel içerikli dizileri dizilerin çiftlerin yarısından fazlasını olumsuz etkilediğini düşünüyorum. Hayatlarını sürekli sosyal mecralarda geçiren insanların evliliklerini (sevgililiklerini) olumsuz etkileyecek faktörlerin karşısına çıkması ilişkilerini zedeleyebilir. Gençlik döneminde yaşadığı geçiş dönemini iyi atlatamamış ve cinsel kimlik karmaşası yaşayan bir bireyin karşı cinsle olan sallantılı ilişkisi bu tarz dizilerin izlenmesi ile yanlış yollara gidileceği ve yaşanan ilişkiye büyük oranda zarar vereceğini düşünüyorum.

K. K.5,

Dizilerdeki eşcinselliği şu başlıklarla açıklayayım. Aile İçinde Tartışmalar: Eşcinsel içerikli diziler, aile içinde farklı görüşlere sahip bireyler arasında tartışmalara neden olabilir. Aile üyeleri, bu tür içeriklere ilişkin farklı düşüncelere sahip olabilir ve bu da aile içinde gerginliklere yol açabilir. Değerlerle Çatışma: Bazı ailelerde, eşcinsel ilişkilere veya LGBTQ+ yaşam tarzına dair pozitif bir bakış açısına sahip olmak, ailenin değerleriyle çatışabilir. Bu çatışma, aile içinde anlaşmazlıklara ve gerilimlere neden olabilir. Aile İçinde Dışlanma veya Baskı: Aile üyelerinden biri eşcinsel olduğunu açıkladığında veya eşcinsel içerikli diziler izlediğinde, aile içinde dışlanma veya baskıyla karşılaşabilir. Bu da aile içinde iletişim sorunlarına ve duygusal zorluklara yol açabilir. Toplumsal Normlara Tepki: Bazı aileler, eşcinsel içerikli dizilerin toplumsal normlara meydan okuduğunu düşünebilir ve bu da aile içinde endişe ve rahatsızlık yaratabilir.

2- Dizilerin evlilik müessesesini nasıl etkilediğini şu başlıklarla açıklayayım. Geleneksel Evlilik Anlayışına Karşı Çıkma: eşcinsel evliliklerin geleneksel

evlilik anlayışına meydan okuduğunu ve bu durumun evlilik kurumunu zayıflattığını düşünebiliriz. Eşcinsel içerikli dizilerin evlilik kavramını değiştirerek toplumdaki evlilik normlarını sarsabileceğini düşünüyorum. *Dinî ve Kültürel Değerlerle Çatışma:* Bazı toplumlarda dinî ve kültürel değerler, eşcinsel evlilikleri desteklememektedir. Bu tür içerikler, bu değerlerle çatışabilir ve toplum içinde ayrılıklara neden olabilir. *Aile Yapısının Zayıflaması:* Eşcinsel içerikli dizilerin evlilik kavramını genişletmesi, bana göre aile yapısını zayıflatabilir. *Geleneksel aile yapısının korunması gerektiğini savunarak, bu tür içeriklerin aile kurumunu zayıflattığını düşünebilirim.* *Toplumsal Kutuplaşma:* Eşcinsel içerikli dizilerin evlilik konusundaki tartışmaları körükleyerek toplumda kutuplaşmalara yol açabileceği düşünülebilir. Bu durum, toplum içinde gerginliklere ve ayrılıklara neden olabilir.

3- Aslında yukarıda saydığım tüm başlıklar çocukları ve gençleri işaret etmektedir. Bu sistemde en çok çocuk ve gençleri olumsuz etkiliyor. Kısaca özetleyecek olursam; *Cinsel Kimlik Karmaşası, Aile Değerlerine Ters Düşme, Toplumsal Baskı ve Dışlanma Korkusu, Cinsel İstismar Riski, Bilinçsiz Taklit* gibi konular başlığı altında olumsuz yönde etkilediğini düşünüyorum.

4-Çiftler açısından baktığımızda şu başlıklarda inceleyebiliriz. *İlişki Beklentileri:* Bazı eşcinsel içerikli diziler, gerçekçi olmayan ilişki beklentileri yaratabilir. Bu, izleyicilerin gerçek hayatta ilişkilerinde karşılaşılabilecekleri zorluklarla başa çıkmalarını zorlaştırabilir. *Stereotipler ve Genelleştirmeler:* Bazı diziler, eşcinsel çiftleri stereotip ve genelleştirilmiş bir şekilde gösterebilir. Bu, izleyicilerin gerçek hayatta eşcinsel çiftler hakkında yanlış izlenimler edinmelerine neden olabilir. *Aile ve Toplum Baskısı:* Eşcinsel çiftleri konu alan diziler, karakterlerin aile ve toplum baskısıyla başa çıkma mücadelelerini gösterebilir. Bu, izleyicilerin kendi ilişkilerinde benzer zorluklarla karşılaşılabileceklerine dair endişelere neden olabilir. *Eşitsiz temsil:* Bazı eşcinsel içerikli diziler, belirli bir türdeki ilişkilere odaklanırken, diğer türlerdeki ilişkileri göz ardı edebilir. Bu, izleyicilerin çeşitliliği ve farklı ilişki türlerini tanıma ve kabul etme konusundaki görüşlerini sınırlayabilir. *Kültürel ve Dini Çatışmalar:* Eşcinsellik, bazı kültürlerde veya dinlerde kabul

edilmeyen bir konu olabilir. Bu tür diziler, izleyiciler arasında kültürel veya dini çatışmalara neden olabilir veya bu konularda derinleşmiş tartışmalara yol açabilir.

K. K.6,

1- Açıkçası buna sadece dizi bazında bakmıyorum. Eşcinsellik fikrinin toplumu temelinden dinamitlediğini düşünüyorum. Çünkü aile kurumunun korunması ve bu kurumun devamlılığının sağlanması açısından eşcinsellik gibi sapkın fikirlerin dizi ya da film olarak çekilip sahnelenmesini doğru bulmuyorum. Toplum var eden ailedir ve neslin devamını da aile sağlar. Bundan dolayı bu içerikle alakalı çekilen her şey ahlaki yozlaşmalara sebebiyet vermektedir. Bu da aile kurumunu yıkmak için darbeler vurmak manasına da gelebilir. En çok çocuk ve gençler olmak üzere ailenin tüm fertlerini bu tarz diziler olumsuz etkiler.

2- Evlilik ve aile kurumunun korunması için eşcinsellik kavramını toplumun fikrinden çıkartmamız gerek. Bu fikirlerin propagandalarla, yürüyüşlerle, şarkılarla, dizi ve filmlerle empoze edilmeye çalışılması sadece evlilik kurumunu değil toplumdaki her kurumu olumsuz olarak etkilemektedir. Ama gelecek neslin evlilik anlayışını bozacağını tahmin ediyorum. Her şeyi deniyorlar ve olumsuz olarak başarılı olduklarını da gözlemliyorum. Bu şekilde empozeler ilerlerse ileride maalesef hencins evlilikleri ile karşılaşacağız.

3- Bu fikirle atılan her adımın gençleri ve çocukları kötü anlamda etkilediğini düşünüyorum. Çünkü çocuklar daha kendilerinin farkında olmadan eşcinsellik kavramıyla karşılaşınca kendilerine daha öyle hissetmeden acaba "Ben de öyle miyim?" fikrine kapılabiliyor. Zaten günümüzde eşcinsel olduğunu iddia eden kişilerin çoğu özenmeyle ortaya çıkıyor. Ve çok üzücü bir şekilde bu sayı giderek artmakta. Çünkü bu olumsuz etkiyi en hızlı bu kesime ulaştırıyorlar. Çizgi film ve filmler de bu olumsuz etkinin en kuvvetli aracı.

4- Çiftler bilinçliyse pek etkilenmezler diye düşünüyorum. Ama bu konuya bir meyilleri varsa etkilenebilirler. Böyle dizileri izleyen bir çiftin olması fikrinin bile ürkütücü olduğunu düşünüyorum. Çünkü bu durum ahlaksızlıktan başka

bir şey değil. Ahlaksızlığın karşısında durmak gerekli bu durumu meşru gösterecek her şeyden kaçınmalıyız.

K. K.7,

1- Bu tür dizilerin sayısı son on yıldır arttı. Bu süreçte toplumun sabit anlayışlarının dışında eylemler ön plana çıkarıldığı için ailelerin çocuklarıyla iletişiminde değer anlatımları ve aktarımlarında çatışmalar arttı. Ergenlik çağında ve ilk gençlik yıllarında olan gençlerin eğitimi için olumsuz yansımaları fazla oldu görüşümdedir. Bunu çevremdeki gençlerde ve aile ilişkilerindeki değişimden dolayı söylüyorum. Bu eğilimlerin dizilerde çokça izlemiş kişiler. Maalesef bu durumla karşılaştığım her gencin ailesinde huzursuzluklar ve tartışmaların arttığını görmekteyim. Bu diziler toplumun aile yapısını bir yıkılmaya doğru götürdüğünü düşünüyorum.

2- Eşcinsel içerikli dizilerde insan ilişkileri yalnızca hemcinslere karşı duyulan ilgi üzerinden değil aynı zamanda bireyciliğin ön plana çıkarılmasıyla da işlenmektedir. Bu durum ortak değerler üzerine karşılıklı anlayış ve empatiyle inşa edilmesi gereken evliliği arka plana itip çirkin gösterilmesine yol açmakta. Böylece evlilik karşıtlığını “Tek taşıma kendim aldım tek başıma kendim taktım...” başkaldırısını perçinlemeyle sonuçlanmakta. Yani yıkılmaya çalışılan bir evlilik müessesesi görmekteyiz.

3- Çocukluk ve ilk gençlik yılları temel değerlerin inşa edildiği dönemlerdir. Toplumsal uyum ve benlik algısının yerleşmesi de bu dönemde olur. Eşcinsellik Türkiye toplumu için normal ve kabul edilmiş anlayışlar içerisinde değildir. Hâkim olan inanç kültüründe de hiç yeri yoktur. Gençlerin eşcinsel içerikli dizilerde şahit oldukları sahneler gerçek dünyalarında karşılık görmeyen sahnelerdir. Aile içi ve toplumsal anlayışa aykırı bu diziler onlar için temel benlik ve aitlik hislerini zedeleyip derin kültür çatışmaları ve ötekileştirmeye sebep olmaktadır.

4- Duygusal ilişkiler ortak değerler ve olgunlaşmış fikirler üzerine inşa edilmelidir. Bu şekilde oluşan ilişkiler üzerinde bu tür içeriklerin büyük ölçüde etkisi olduğunu düşünmüyorum. Bu veriler aile anlayışını yıkmak üzere açılmış bir savaş tabiri bunu en iyi açıklar.

K. K.8,

1- Toplumda ve ailede cinsiyetlerin ve bireylerin belli rolleri vardır. Eşcinsel içerikli diziler bu rolleri olumsuz yönde etkileyebilir ve bireylerin kendi fitratına uygunsuz şekilde davranmalarına yol açabilir. Örneğin çift babalı veya çift anneli bir çocuk bir baba ve bir anneden alacağı dengeli özellikleri bu tür bir ortamda alamaz ve gerektiği gibi gelişemez. Buda bozuk bir nesle tekabül eder. Bu düşünce sistemini aşılamaaya çalışan diziler ve filmler dini ve toplumsal aile yapısını yıkmak için kurulmuş tuzaklardır.

2-Evlilik dediğimiz olay bir erkek ve bir kadın arasında gerçekleşir ve bu iki tarafın da kendine has karakteristik özellikleri ve görevleri vardır. Eşcinsel içerikler denge halinde olan bu dinamiği cinsiyetsiz eşleştirerek ya da farklı cinsiyetlere büründürerek bozabilir. Yada kadına veya erkeğe rolünü unutturup evlilik müessesesine yıkıcı bir darbe vurur.

3- Eşcinsel içerikli diziler en çok çocuklar ve gençler üzerinde yıkıcı etkilere yol açıyor. Çocuk ve genç kitle, meraklı ve arayış içinde olmaları hasebiyle bu tür popüler diyebileceğimiz yapımlara daha toleranslı yaklaşabiliyorlar. Yapım şirketlerinin de senaryoları zaten bu hedef kitleye yönelik olarak tasarladıkları bir sır değil. Bilinçli bir biçimde gençlerin ve çocukların cinsiyet algularıyla oynamayı görev edinmiş durumdadır. Onları zehirleyerek kendi kültürlerinden koparmak istiyorlar. Düşünce sistemlerine zehirli bir virüs gibi sızıp yıkıcı etkiler bırakmak istiyorlar.

4- Aynı evlilikte olduğu gibi rol dengelerinin bozulmaya uğramasına neden olabilir ama yine de görüşleri ve gelişimi sağlam olan çoğu kişi ya da bizim coğrafyamızın gelenek görenekleri ile büyümüş insanları etkileyebileceğini düşünmüyorum.

K. K.9,

1- Aile, anne-baba ve çocuklardan müteşekkil toplumsal bir yapı. Bu doğal yapıya, eklentiler ve yakıştırmalarla sonradan ilave edilmeye çalışılan her türlü yapay kimlik; aile kurumuna zarar vermekte ve gelecek nesiller adına tamiri mümkün olmayan ağır psikolojik ve sosyolojik sonuçlar doğurmaktadır. Eşcinsel içerikli internet dizilerinin verdiği mesajları yorumlamakta zorlanan taze dimağlar, anormal durumları zihinlerinde

normalleştirme hatasına düşerek aile kurumunun kutsallığına yaraşmayan farklı anlamları benimseyebilmektedirler. Ve bu durum bu yapıyı yıkar.

2- Evlilik müessesesini olumsuz etkilediği görüşündeyim. Zira kadın-erkek gibi belirli, değiştirilemez karakterlerin oluşturduğu, oluşturması gerektiği evlilik müessesesine, insan doğasına aykırı cinsiyet rolleri affetmek ya da en azından böyle bir anlayışı zihinlere yerleştirmeye çalışmak noktasında bu tarz dizilerin, özellikle gençler üzerinde evlenme, yuva kurma gibi girişimleri zayıflattığını düşünüyorum.

3-Özendirici ve merak uyandırıcı olarak olumsuz bir etki yapabilir. Toplum açısından normalleşme, sıradan bir durum algısı oluşturabilir. Maalesef ülkemizde bu durum önceye nazaran bildiğim kadarıyla artış göstermektedir bu da özellikle gelişme çağındaki gençlerimiz arasında gündem olmakta ve konuşulmaktadır. Bu şu demek ki her gün bu dizileri izleyen bir çocuk, bir genç zehirlenmeye devam etmektedir.

4- Çiftler arasındaki rol dağılımına olumsuz yansımalarının olabileceği kanaatindeyim. Erkeklik ve kadınlık rollerinin sınırlarının muğlaklaşması, birbirlerinin alanlarına müdahale etme isteğiyle birlikte dizilerdeki sahte cinsiyet kimliklerinin görece duyarlı, hassas, düşünceli hallerinin gerçek olarak algılanmasıyla ortaya çıkan karşı tarafı yargılama ve suçlama davranışlarının çiftler arasındaki ilişkiyi yıpratabileceğini düşünüyorum. Diğer yaş gruplarına nazaran veya gençlere ve çocuklara oranla biraz daha etkisinin az olduğunu düşünüyorum. Ama ne kadarda olsa olumsuz bir etkisi olduğu asla yadsınamaz.

K. K.10,

1- Ailedeki anne baba rollerini olumsuz etkilediğini söyleyebilirim. Çünkü eşcinsel içerikli dizilerde iğrenç olan eşcinsel ebeveynlerinde yansıtıldığı olmuştur. Böylelikle toplum içerisinde normal anne baba rolleri dışında eşcinsel anneler ve babalar normal gösterilmeye çalışılmıştır. Bu durumda dünyada var olan eşcinsellerin çocuk sahibi olma isteklerini ortaya çıkartmakta ve bu konu hakkında ülkelerinin anayasalarında resmi şekilde evliliklere ve ebeveynliklere izin vermesini istemektedirler. Söylerken bile bunların hepsi iğrenç davranışlardır. Ülkedeki aile anayasalarını bozma,

zihinlerdeki aile anlayışını bozma ve aile kurumunu yıkmak bu dizilerin baş hedeflerinden olabilir.

2- Evlilik müessesesinde kadın ve erkeğin rolü önemlidir. Eşcinsel içerikli dizilerin yayılması veya bu durumun normal gibi görünmesi hem kadınlarda hem de erkeklerde davranış kalıbını olumsuz etkilemiş olabilir. Yani sürekli izlenen eşcinsel bir karakterden dolayı kişi kendi cinsiyetinin rollerini yadırgayacak hale gelme olasılığına sahiptir. Bu durumda evlilikte eşlerin arasında anlaşmazlıklara sebebiyet verebilir. Ve aile kurumunun temeli olan kadın ve erkek arasındaki düzeni bozarak sistemin başından sisteme çomak sokmaya çalışmaktadırlar.

3-Eğitimci biri olarak özellikle 7 senedir lise çağındaki çocuklarla çalışmaktayım. Buradan hareketle söyleyebilirim ki eşcinsellik bu yaş grubu öğrenciler arasında maalesef gittikçe yayılmakta. Bu olumsuz yayılımın sebepleri arasında ise eşcinsel içerikli diziler bulunmaktadır. Çünkü dizilerde gösterilen eşcinsel bireyler topluma göre farklı sayıldığı ve dizilerde hiçbir şekilde kötü gösterilmediği için ergenlik çağındaki bir çocuk bunu değişik bir durum olarak algılayıp hayatına aksettirmeye ve farklı olarak ilgi çekmeye çalışabiliyor. Bu da karşımıza eşcinselliği savunan eşcinselliğe sempati duyan bir genç kitlesi çıkarıyor. Bunun yanında çocukların olumsuz etkilenmesi ha keza. Son zamanlarda eşcinsellik verisi bulunan çizgi filmlerin çıkartılması tamamen çocuklarımızın zihnini yok etmek üzere kurulmuş bir plandır.

4- Dizilerde yansıtılan çok fazla topluma aykırı ilişki türleri bulunuyor. Eşcinsel içerikli dizilerde de genelde eşcinsel partnerliği mutlu ve olumlu bir şekilde yansıtılmakta. Bundan dolayı eşcinsel bireyler cesaret alarak kendilerini fark ettirerek partnerlik kurmaktalar. Gençler arasında da eşcinsel birliktelikler yayılmış durumda. Fakat toplumumuzda bunun normal karşılamayanların sayısı çoğunlukta tabi. Lakin bu diziler bu oranları değiştirecek gibi duruyor. Çünkü yeni nesil evliliği yanlış tanıyor. Ve kadın ve erkek rollerinin artık birbiriyle hep kavga edecek hep birini aldatacak roller olduğunu kafasına yazıyor. Dizilerdeki eşcinsel kadın erkek aile motifleri ise mutlu huzurlu olduğundan bu yanlış dinen aykırı ve toplumsal olarak aykırı bir aile yapısını sunuyor.

Erkek K.1,

1- Her ne kadar bilinçli olursa olsun insan zihni gördüğü ve öğrendiği şeyleri normalleştirmeye eğilimli çalışmaktadır. Korkunç bir şeyi ilk görüşte verdiği tepki ile sonraki zamanlarda verdiği tepki bir olamayacağı gibi benzer şekilde bu tür içerikler de buna karşı dahi olsa insanın zihninde yer edecektir. Bu yüzden bu tür içeriklere dikkat edilmelidir. Diziler üzerinden verilen bu olumsuz içerikler maalesef izleyen tüm aile fertleri üzerinde olumsuz normalleşmelere sebep olacaktır. Bu normalleşme sonucunda ailedeki her fert için korkunç bir düşünce sistemi meydana gelecektir.

2- Evlilik müessesesi bilindiği üzere bir erkek ve bir kadın arasında yapılmaktadır. Ancak bu tür içerikli filmlerde bu durumun aksi de görülmektedir. Ayrıca insan zihninde oturması muhtemel olan bir erkeğin kadın ya da bir kadının erkek harici bir tercih yapabilme ihtimali bunu olumsuz yönden etkilemektedir. Ve bu gösterimlerin çok fazla olması gelecekte evlenecek olanların kafasındaki aile fikrini bozacaktır.

3- Genler arasında artık normalmiş gibi kabul görebilen bu durum çocukların algısında olması muhtemel bir durum hatta kendisinin de öyle olduğu kanaatini doğurabilmektedir. Ne yazık ki toplum nezdinde ne kadar bu tür içerikler yaygınlaşırsa o kadar normal olarak algılanması artacaktır. Çünkü şu an çocuklara sunulan çizgi filmler üzerinden çok fazla bu olumsuz mesajlar verilmeye başlandı. Dizilerde devamlı doğuştan gelen bir algı kabul etmemiz sevmemiz gereken bir durummuş gibi gösterilse de öyle bir durum değil. Ama bu düşünce gençlerimizin ve çocuklarımızın bilinçaltına yanlış öğretiler sunmaktadır.

4- Kendi aralarında olan bağların kopabilmeleri ya da aksi halde daha çok bağlanmalarına da sebep olabilir. Ya da aksi halde çocuk sahibi iseler daha korumacı bir tavır sergileyebilecekleri gibi çocuk sahibi değillerse böyle günde sahip bir dünyaya çocuk getirmekten de çekinebilirler. Bunu normal gören bir çift içinse bu durum daha başka sonuçlar doğurabilir. Sonuç itibariyle bunu normal gören insanlar bunun haricinde gelen yasak ya da yanlış olan şeyleri yanlış olarak algılamadığı için her türlü hatayı yapma ihtimali vardır.

E.K.2,

1-Aile yapısına göre etkileri de farklı oluyor. Geleneksel yapı özellikleri taşıyan ailelerde reddetme, Karşı çıkma, engelleme tutumları sergilenebiliyor. Bu tutum bireyi dıştan bakıldığında uzak tutucu etki yaptığı da görülebilir veya gizlice merak da uyandırabilir. Ailede bu tarz bireyler mevcut ise gayet normal bir durum gibi de etki bırakabilir. Ama bu durumun moderne ve ya gelenekseli yok bu diziler üzerinden verilen mesajlar aile arasındaki kavgaları fazlalaştırır, çocuklar ve anne baba arasındaki düşünce uçurumunu fazlalaştırır ve bunun gibi pek çok olumsuz davranış ile aile kurumunu yıkacak veriler sunar.

2- Her bireydeki etkileme durumu farklı olur. Anne baba rolleri sağlıklı bireylerden oluşuyor ise etki daha az olur. Bu tarz kişilik yapısına mensup insanlara olan bakış açısına göre aileyi etkileyecektir. Örneğin Resim Öğretmeni bayan arkadaşımızın oğlunda kız davranışlarının gözlemlenmesi aileyi çatışma haline sokmuştur. Aile bu tür filmleri yasaklamaya da gitse çocuğunda daha fazla ilginin arttığı gözlemlenmiştir. Karı koca kavgalarının ve birbirini suçlayıcı tavırlar içinde oldukları görülmüştür. Evlilik müessesini de olumsuz etkiler. Nasıl... İnsanlar evlilik müessesini dahil olmadan bu tür durumlarda göz önünde bulundurma, daha fazla araştırma yapmaya da gidebilir. Diye düşünüyorum.

3- Olumsuz yönde etkilemektedir. Çünkü giyim tarzları, karşılıklı etkileşimleri ve ilişki beklentileri konusunda farklılıklar ve aşırılıklar hatta tutarsızlıklar olduğunu gözlemlemek mümkündür. Günümüzde artık sosyal medyanın etkileri araştırmaların yakalayabileceğinin ötesine geçmiştir. Bu kapsamda 8-12 yaş, 12-18 yaş, 18-25 yaş, 25-33 yaş ve önceki nesilleri kıyasladığımızda kuşaklar arası bu konular hakkında tutarsız duyarsızlık veya aşırılık ölçütleri üzerinden değerlendirmelerin yapılabileceği birçok yorum yapılabilir. Net bir araştırma yapmadan sadece vatandaş olarak olumsuz yönde etki bıraktığını ve kuşaklar arası çatışmayı ve tutarsızlıkları derinleştirdiğini söylemem mümkündür.

4-Kadını hassas yapısı itibariyle erkeğe nazaran biraz daha geri planda tutarken erkeğe ise korumacı ve sorumluluk yükleyen bir konuma doğru

çekmiştir. Çiftlerin izleme durumuna göre etki eder. Eğer bu tür diziler eğer özellikle tercih edilerek izleniyorsa eğilim ve sıradanlaşma gelişir. Fakat aile yapısına kesinlikle ters tutumu varsa bir etkisi olmaz. İlgi alanı dışında kalır. Eşlerden birinin ilgisi bu tür dizileri izleme yönünde olursa eşler arasında çatışma kaçınılmaz olacaktır. Genel olarak kelimelerimi şöyle toparlayayım. Orayı koca arasında izlendiği takdirde farklı düşünce akımlarının normalleştiren şeyinden dolayı bu aile yapısına hatta çiftlerin arasındaki yapıya zarar vereceğini düşünüyorum.

E.K.3,

1- Bu konu hakkında vatandaş olarak fikrim; olumsuz etkilemektedir. Çünkü eşcinsel eğilimleri olmayan ancak olabilecek bireylerin uyarılması gibi tehlikeli bir eylem oluşturmaktadır. Bu tarz durumlarda ailedeki karşılıklı ilişkilerde “sebebi açıklanamayan” problemler ortaya çıkabilmektedir. Bu konuyu sebebi açıklanamayan problemlerin içerisinde ciddi bir yer oluşturuyor olabilir. Bu sebepten dolayı bu tarz diziler önce çocuk sonra gençler ve sonra ailenin ana har terini oluşturan anne ve babaya zarar vermektedir. Aile kurumuna çok büyük yıkıcı etkileri vardır.

2- Bu noktada nicel çalışmaların önemi ortaya çıkıyor. Çünkü çalışmanıza yararı olması açısından akademik olarak fikrim; aile danışmanları ve evlilik sonrası psikolog taleplerinin içerikleri hakkında veri toplanabilir. Kişisel gizliliği ihlal edebilir belki ancak sebebi açıklanamayan aile sorunlarının içerisindeki yerinin ne olduğu hususunda size somut bilgiler verebilir. Ama şöyle genel olarak değerlendirirsem, dizilerdeki bu mesajlar yanlış bir evlilik portresi sunmaktadır. Bu da gelecek nesillerde bu portreleri sempati duyan gençlerin önce saygı duymalarına sonra da özenmelerine sebep olacaktır. Anne anne veya baba baba şeklindeki aile kurumlarının çoğalmasına sebep olacak etmenlerden birinin de bu diziler olacağını düşünüyorum.

3- Çocuklar ve gençlerin kolayca ulaşabileceği platformlarda yayınlanıyor olması ahlaki ve toplumsal değerleri şekillenmemiş bu grupta yanlış kabullere ve merak nedeniyle yanlış meyillere neden olabileceğinden büyük tehlike teşkil etmektedir. En çok çocuklara olumsuz şekilde etkiler. Çünkü çocuklar belirli bir yaşa kadar alıcı konumdadır ve gördükleri her şeyi

alırlar. Bu dizilerde de verilmek istenen şey kitlesi ölçülüp biçilip çok başarılı şekilde veriliyor. Çocukların bu olumsuz veriyi en iyi şekilde algılayabileceği ve kabullenemeyeceği şekilde sunmaktadırlar.

4- Elbette milenyum kuşağı çiftlerinin algularına yönelik karmaşık duygular yarattığını fark etmek mümkündür. Çünkü eskisi gibi bir erkek veya kadının duyguları değil ekonomik özgürlüğün getirdiği fırsatlara erişimin ön planda olduğu bir dönem yaşamaktayız. Bu durumda çiftler dizi ve filmlerden etkilenerek bu olgunun bir eğlence olduğunu düşünebilmektedir. Bu durum çiftler arasında karşılıklı her türlü ilişkisinin zedelenmesine yol açabilirken aynı zamanda “sapkın-yozlaşmış” bir eğlence anlayışı kazanmalarına da sebep olabilir. Bu durumun örneklerini sosyal medya yorumlarında dahi rastlamak günümüzde mümkündür.

E.K.4,

1- Yukarıdaki sorularda genel hatlarıyla cevap vermiş olmakla, aile tüm dünya genelinde anne baba ve çocuk çekirdeğiyle gelişip çoğalmaktadır. Eşcinsel bireylerin çoğalması aile kurumunun ve soyun devamının tehlikeye girmesine neden olmaktadır. Maalesef bu dizilerle eşcinsel bireyler çoğalacak ve aile kurumu tehlikeye girecektir. Nüfusun dengeli burası güzel bir durum lakin engellenirken bozulması bu endişe verici bir durum. Bu diziler aile sistemini bozup nüfusu dengelemeyi amaçlıyorlar ama bir yandan da toplumun ahlakını bozup aile sistemini yıkmaya da çalışıyorlar.

2- Bireyler arasında sadakat karşı cins için bile kırılğan olabilirken sapkın bir meraka kapılıp denemeye sevk edebilir. Eşler arasında güven duygusunu temelden sarsabilir. Eşlerin sosyal ilişkileri, arkadaşlıkları her yönden sorgulama ve şüphe konusu haline gelebilir.

3- Gençler, özellikle de hâlâ kendini bulamamış ve karakteri oturmamış olanlar etkilenmeye çok müsait olduklarından kendilerine normalde hiç seçmeyecekleri tarzda rolleri bu dizilerden görüp üzerlerine alabilirler. Açıkçası şu an liselerde çok fazla görüyoruz bu olumsuz verilerin etkisini. Gençler parkta olan şeylerin taklidini yapmayı daha çok tercih ediyor. Maalesef eşcinsellik konusunda da gençler arasında taklit, şaka unsuru haline getirme ve benzeri şeyler çoğaldı. Bu sebepten dolayı bu dizilere çok

maruz kalan gençler düşünce sistemlerini bu diziler neticesinde kendi elleriyle bozmaktadırlar.

4- Çiftlerin sapkın merak ve yönelimlere kapılabilmesine neden olabilir. Bu durum güven ve sadakate gölge düşürebilir. Rollerin karışmasına ve fıtrattaki dengenin altüst olmasıyla psikolojik ve sosyolojik hastalıklara neden olabilir. Bunun dışında söyleyeceklerimi de yukarıda söyledim zaten.

E.K.5,

1- Eşcinsel içerikli diziler toplumumuzda ailenin temel değerlerini değiştirmeyi özellikle çocuklar ve gençler üzerinden manipülasyonlarla bunu yapmayı hedeflemektedir. Eşcinsel içerikli dizi ve filmleri izleyen gençler bundan etkilenmekte ve toplumumuzda ailenin temel yaşam biçimlerinden farklı düşünebilmekte ve bazen bu akıma daha fazla kapılarak yaşam biçimlerini değiştirmektedir. Bu durum Türk ve Müslüman aile değerlerine aykırı olduğu için ailede huzursuzluklar ve aile içi çatışmalar olabilmektedir.

2- Eşcinsel içerikli diziler ve filmler evlilik müessesesini de olumsuz manada etkilemektedir. Toplumumuzca kabul edilen sadece iki cinsiyet vardır. Eşcinsel içerikli dizi ve filmler aynı cinsiyette olanların ilişki yaşadığı ve evlenebildiği durumları çokça göstererek ve bu durumu normalleştirerek toplumun değerlerini olumsuz manada etkilemektedir. Klasik aile yapısı bu şekilde değiştirilmeye çalışılmaktadır. Şimdiye kadar eşcinsel evlilikler ülkemizde yaşanmamıştır. Ama diziler bu tarz aile yapısını özendirilmektedir.

3- Eşcinsel içerikli dizi ve filmlerin en büyük etkisi dışarıdan manipülasyonlara daha açık olan çocuk ve gençler üzerinde çok fazla etkisini gösterebilir. Çünkü bu yaştakiler ileri yaştakilere kıyasla farklı yaşam biçimlerini ve olumsuz fikirleri daha çabuk benimseme durumunda kalabilmektedir. Onların bu şekilde manipülasyona uğraması toplumun ve ailenin dini ve kültürel değerlerinden, algılarından uzaklaşmasına sebep olmaktadır. Bu da özellikle aile içinde eşcinsel içerikli fikirlere kapılmış kendisi benimsemese bile bu durumu normalleştirmiş gençlerle ebeveynleri arasında çatışmalara, huzursuzluklara yol açmaktadır. Böylelikle gençler aileden uzaklaşarak eşcinselliği benimseyen kişi ve gruplara yaklaşıma başlamaktadırlar.

4- Eşcinsel içerikli dizi ve filmlerin aileyi ve evlilik müessesesini nasıl etkilediği hususunda yukarıda beyanda bulunmuştuk. Eşcinsel çiftlerin resmi olarak evlilikleri olmasa bile toplumda görünür hale gelmesi aileyi ve özellikle kendilerini toplumdaki farklı gören veya dışlanmış gençlerin fikirlerini etkileyebilmektedir. Bunun dışında bu tarz çiftlerin durumuna dair pek fazla yorum olamayacaktır.

E.K.6,

1- Eşcinselliği ciddi mânada savunan ve bunu yaygınlaştırmak için çaba sarf eden ideolojilerin olumsuz etkisiyle eşcinsellik toplumda eskiye kıyasla daha normal karşılanmaya başlandı. Hâl böyleyken eğitim seviyesi düşük, ekonomik anlamda refah seviyesi düşük, toplumda kabul görmemiş bireyler, bu ideolojiler sayesinde yaygınlaştırılan eşcinsel yönelime karşı sempati beslemekte ve belki de merak duyup bunu bir kurtuluş olarak görmektedir. Bu gibi bireyler eşcinsel yönelime özenmek ve hatta (gerçekte olmadığı hâlde) eşcinsel olma yoluna gitmektedir. Bunun bir sonucu olarak da aile mefhumu toplumumuzda başka bir yöne evrilmekte ve dolayısıyla özelde aile, genelde de toplum yapısı bozulmaktadır.

2- Toplumda yapılan propagandalarla eşcinselliğin yaygınlaştırılması, toplumun aile yapısında ciddi kırılmalar meydana getirmiştir. Eşcinsel bireyler arasında oyuncak olan evlilik müessesesi toplumda da kabul görmeye başlamıştır. İnsanın biyolojisi ve fizyolojik yapısı gereği en temel ihtiyacı olan üremenin bu evliliklerle ortadan kaldırılıp belki de evlat edinme durumunda kargaşaların da ortaya çıkmasına sebebiyet vermektedir. Dolayısıyla eşcinselliği savunan diziler hem evliliğe hem aileye hem de toplumsal yapıya geri dönüşü olmayan zararlar vermektedir.

3- Bireyler üzerinde olumsuz etki bırakan eşcinsel içerikli diziler, çocuklarda ve genç bireylerde daha büyük tahribatlar meydana getirmektedir. Bu dizilerin çocuklar üzerinde gerek merak uyandırması gerekse eşcinselliğe özendirme çabaları çocuk ve gençlerde daha etkili olmakta, kendi ağlarına çok daha kolay düşürmelerine sebep olmaktadır. Nitekim toplumu bozmaya çocuklardan başlamaları da tesadüf değil. Plan hep aynı, onların zihninde aile yapısını toplumdaki ahlak yapısını kırmaya

çalışıyorlar bu diziler ile. Ve gelecek nesli tamamen bizim aile ahlakımız ve toplum ahlakımızı yıkmış bir nesil ortaya çıkarmak için bir plan içindeler.

4- Kadın-erkek ilişkilerinin sarsılmasını sağlayacak veriler sunmaktadır. Bir erkek veya bir kadın bu dizilerdeki bu veriler neticesinde aile hayatındaki bozulmalar eşine karşı saygı veya çocuklarına karşı davranışlar veya bu yaşadığı aile ahlakını kendi çocuklarına aktarma gibi birçok davranışta bozulma meydana gelecektir. Bununla ilgili açıklamalarımız zaten evlilik müessesesi sorusunda açıklamıştım.

E.K.7,

1-Açıkçası benim ailemde eşcinsellik yöneliminde olan kimse yok. Lakin bu dizilerden etkilenip de kimse eşcinsel olacağını düşünmüyorum. Ama bence daha önceki sorunlarınızda da belirttiğim gibi burada gördüğümüz eşcinsel aile yapıları bizim ailemize herhangi bir zarar vermez. Hem çocuklarımızda böyle bir hastalık varsa bunu da fark etmemizi veya ortaya koymamıza yardımcı olur. Hasılı kelam bence olumsuz etkisinden daha fazla olumlu etkisi vardır.

2-Evliliklere bir etkisi olmaz. Çünkü kadın ve erkek belirli yaşa gelmiş kendini bilen insanlardır ve bu sayede evlilik yapan bilmişlerdir. Dizilerde izledikleri veriler sayesinde bence birbirlerine karşı olan sevgi bağları artar çünkü bu aralar görüyorum ki genel kadın erkek nezdinde olan ilişkiler zayıflamış ama dizilerde eşcinsel aile de olsa birbirlerine karşı saygı gösterilerek gösterilmesi bizim toplumumuzdaki karı koca arasındaki ilişkiyi düzeltilebileceğini düşünüyorum.

3-çocuklar üzerinde olumsuz etkisi olabilir. Çünkü gördüğü şeyleri çok çabuk özelliklerinden dolayı bence onlara izletilmemeli zaten. Ama gençler her şeyi anlayıp algılayabiliyor var o sebepten dolayı hem kişiliklerini oluştururken bu tarz kişiliklere karşı saygılı olmayı öğrenirler sonra kendi içlerinde böyle bir yönelim varsa bunu da fark etmiş olurlar diye düşünüyorum.

4- Evlilik müessesesi sorusunda verdiğim cevap gibi kadın koca arasında bir olumsuz etki oluşturacağını düşünmüyorum.

E.K.8,

1- Çocuk ve sağlıklı düşünemeyen kişileri etkisi altına alıp aile içi huzuru bozabileceğini düşünüyorum, ayrıca kendisini ailesine kabul ettiremeyen eşcinsel özentisi kişiler için evden kaçma - aileden uzaklaşma gibi yollara özendirilebilir. Bunun yanında bu tarz dizileri izleyen ailelerde pek çok soru işareti bırakıyor. Çocukların aklına kalan soru işaretleri ile oluşan bilgi kirliliğinin had safhaya ulaştığı bir araştırma havuzunda kaybolacaktır. Ailenin yapısına zarar vermektedirler. Böyle bir düşüncesi olmayan gençlerin aklına bile bu fikirleri sokmaktadır. Yani öncelikle aile kurumunda genç ve çocuklara saldırıyor, sonrasında işe iç düzeni bozup yıkıcı hale gelmektedir.

2- Bunun pek etkilediğini düşünmüyorum. Sonuçta kararları net bir ilişkinin dışarıdan bu tip etkenlerle bozulacağını düşünmüyorum. Lakin ahlaki anlamda yozlaşmaya yol açabileceğini ve kişilerin ahlaki değerlerinin zayıflatabileceğini de inkâr etmiyorum. Bu yozlaşma sonucunda şimdi değil ama gelecek nesli olumsuz etkileyecektir. Evlilik müessesesini olumsuz etkilemektedir. Çünkü kadın kadın ya da erkek erkek ilişkilerinden nesil devam edemeyecektir.

3-En büyük risk bana göre burada yatıyor. Çocuklar ve gençlerin merak hisleri çok uyanık oluyor, böyle diziler onların ahlaki yapılarında olumsuzluk oluşturacağını, farklı mecralara yönelip gelecekleri için tehdit uyandıracağını düşünüyorum. Bir hevese kapılıp sonra da çok pişman olacakları tamamen onlar için tehditten ibaret olduğunu düşünüyorum.

4- Evlilik müessesesi hakkında düşündüklerimin aynısını bu başlık altında da ifade ettiğimin bilinmesini istiyorum. Yani tek kelimeyle olumsuz etkiler, yıkıcı özellikleri vardır ve evlilik müessesesini bozar. Bunun yanında ahlaki dağılmaya iter.

E.K.9,

1- Aile de böyle diziler izlenirse bireylerde özgür takılmak isteği kafa karışıklıkları meydana gelir aile birliktelik demektir. Eşcinsellik hareketleri tamamen aile yapısını bozmaya endekslidir. Ahlaki yapıyı bozmak toplumun en değerli temel taşı olan aileyi yıkmak için yapılan komplodur. Amaç, dini, toplumsal ve ahlaki aile yapısını bozup yerine eşcinsel sistemin oluşturduğu

aile yapısını koymaktır. Bu sistem gerçekleştirilmeye çalışırken ailenin en zayıf halkası çocuk ve gençler hedef alınmıştır.

2- Evlilik oralarının azalması gibi duyular ve eşcinsellik ilişki genellikle kuruluyor. Ancak bir müessese olarak evlilik kurumu için bir tehlike olduğunu düşünmüyorum. Hatta evlilik bağlarını güçlendiren yani evlilik karşında bir karşı kuvvet olarak mevzilenmesini ve kuvvetlenmesini sağlıyor. Ülkemizde resmen evlenip aile kurup çocuk evlat edinemeseler de bunların yaşandığı bölgelerde normal ailelerin kurulmasında azalma ve böylece nüfus artışının azalmasına sebep olacağını düşünüyorum.

3- Kendi çocukluğum çerçevesinde düşününce eşcinsellik gibi bir olgu söz konusu değildi. Bir şeyin söz konusu olması en çok belki de onun hakkında espri yapılması ile anlaşılabilir. Örneğin ben hiç küçükken bir durum karşısında “sen gay mısın” gibi bir espri duymadım. Ancak şu an erkekler arasında kadınsı bir eylem “kardeşim sen gay mısın” gibi bit tepki alabiliyor. Mizah olsa bile eşcinselliğin içimize sindiğiniz ve çocuk ve gençlikten itibaren kabullenilen bir olguya dönüşmesine neden olabilir. Genelde bu gibi içerikleri izleyerek eşcinsellik gibi yanlış bir düşünceye maruz kalınması o düşünceye alışılmasını beraberinde getiriyor, böyle içerikleri takip eden gençlerin eşcinsellik fikrine alışıp saygı duyabileceğini düşünüyorum. Bu da baştan beri bahsettiğim toplumsal yıkılmaya bizi iten en büyük gerçeklerdendir.

4- Aklı başında çiftleri etkileyebileceğini düşünmüyorum. Lakin gençlikten itibaren bunlara maruz kalmış kişiler kendi rol modeli olan anne baba veya çevresindekiler değil dizilerde kişileri rol model alıp eşcinsel aile motiflerini çıkarabileceğini düşünüyorum karşımıza. Çünkü insanların ahlakı belirli bir yaşa geldiğinde artık onlardan bir şey değişmez sadece normalleşme gerçekleşir.

E.K.10,

1-Ailemle beraber bu tarz filmleri izlerim. Ve birçok aile yaşamının nelerle karşı karşıya olduğunu görürüz ve nasıl zorluklar yaşadığını görürüz. Ancak toplumda söylenenlerden farklı olarak aile içi ilişkiler için bu dizilerin çok problem tescil ediyor gibi gelmiyor. Belki de aileleri bu ve bunun gibi

içeriklere karşı daha birbirine yakın, daha temkinli hale getirdiği bile söylenebilir. Eşimin bu tarz şeyleri izlediğinde daha fazla araştırmacı ve temkinli olduğunu görüyorum. Aslında bu tarz diziler kendi çocuklarımıza karşı bizim özdenetimimizi artırıyor.

2-Aile başlığında da bahsettiğim gibi karı koca arasındaki ilişkiyi zayıflatmak yerine topluma karşı daha güçlü bir ilişki sunacağını düşünüyorum. Çünkü çocuk yetiştirmede önlem tedbir alma hususunda özdenetim kazandırıyor. Ve daha önceki sorularda söylediğim gibi bu insanlar da toplumda yaşayan insanlar. Onlarla karşı karşıya geldiğimizde nasıl davranmamız gerektiğini öğretiyor aslında. O sebepten dolayı çiftlere daha çok anlayış kazandıracağını düşünüyorum.

3-Aslında gençler değil ama çocukları olumsuz etkileyebilir. Gençler belirli bir yaşa gelmiş düşünce kapasitesine sahip kendi kararlarını verebilecek yaşıdadırlar. O sebepten dolayı onlar bundan etkilenmek yerine bunu doğru şekilde analiz edip hayatlarına geçirirler. Ama çocuklar için aynısı değil çocuklar gördüklerini aldıkları için kişilik gelişimleri için bu ve birçok dizi onlar için zararlıdır.

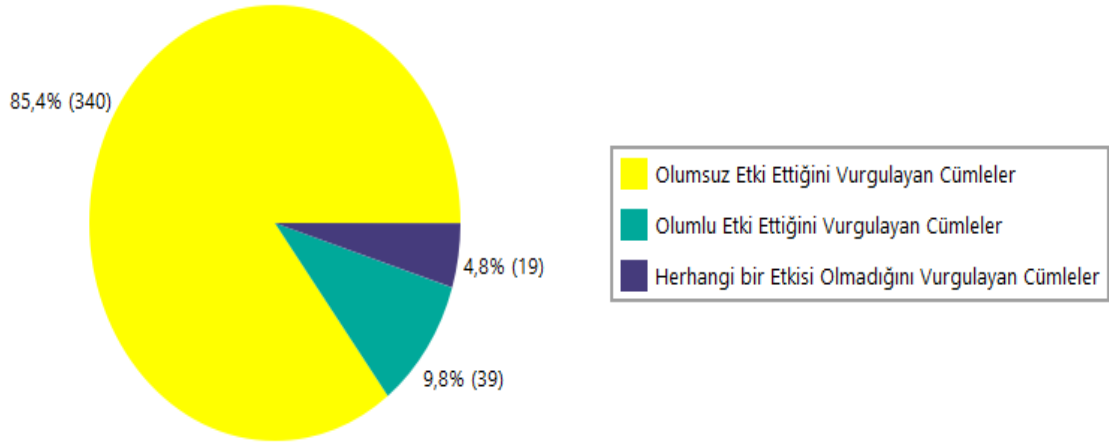
4-Başta da söylediğim gibi evlilik müessesesine olumsuz değil olumlu bir etkisi vardır. Bu sorunuzu evlilik müessesesine verdiğiniz sorunun aynısı olarak değerlendirebiliriz.

Bu bölü diğer bölümlerden farklı olarak aynı kategoride katılımcılara birden fazla soru yöneltilmiştir. Aileye genel etkisini, ailenin ana karakterlerini oluşturan çiftlere etkisini, ailenin en önemli yapı taşlarından birisini oluşturan çocuk ve gençlere etkisini ve bir ailenin oluşabilmesi için yapılan evlilik müessesesine etkisini ölçebilmek için bu dört kategorik soru yöneltilmiştir. Yukarıdaki bilgilere göre, çoğunluk aile kurumuna zarar vereceğini, eşler arasındaki rol karmaşasını büyüteceğini, çocuk ve gençleri manipüle edebileceğini ve yeni bir evlilik anlayışının temelini atacağını vurgulamışlardır. Bir kesim ise evlilik müessesesinin ciddi kararlar alınarak kurulduğunu bu sebepten dolayı evlilik müessesesini etkilemeyeceğini söylemişlerdir. Küçük bir kesim ise bu tarz verileri aile kurumunu daha da kuvvetlendirecek bir ders çıkarmak için yardımcı olacağını ve bireyler arasında saygıyı çoğaltmayacağını

savunmuştur. Verilen cevaplar arasında ortak olarak tek kabul edilen cevap çocukları olumsuz etkileyeceği ve çocukların bunlardan uzak tutulması gerektiği olmuştur.

Katılımcılara “1- Eşcinsel içerikli dizilerin aileyi nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz?, 2- Eşcinsel içerikli dizilerin evlilik müessesesini nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz?, 3- Eşcinsel içerikli dizilerin çocukları ve gençleri nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz? ve 4- Eşcinsel içerikli dizilerin çiftleri nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz?” sorularını yöneltilmiştir. Katılımcıların bu soruya vermiş olduğu cevaplar üzerinden olumlu etki, olumsuz etki ve herhangi bir etkisi olmayan şekilde cevaplar MAXQDA 2024 Programı ile frekanslar haline getirilip tablo 4.20’te sunulmuştur.

Tablo 4.20: Eşcinsel İçerikli Dizilerin Aile Yapısına Etkilerine Yönelik Bulguların Grafiği

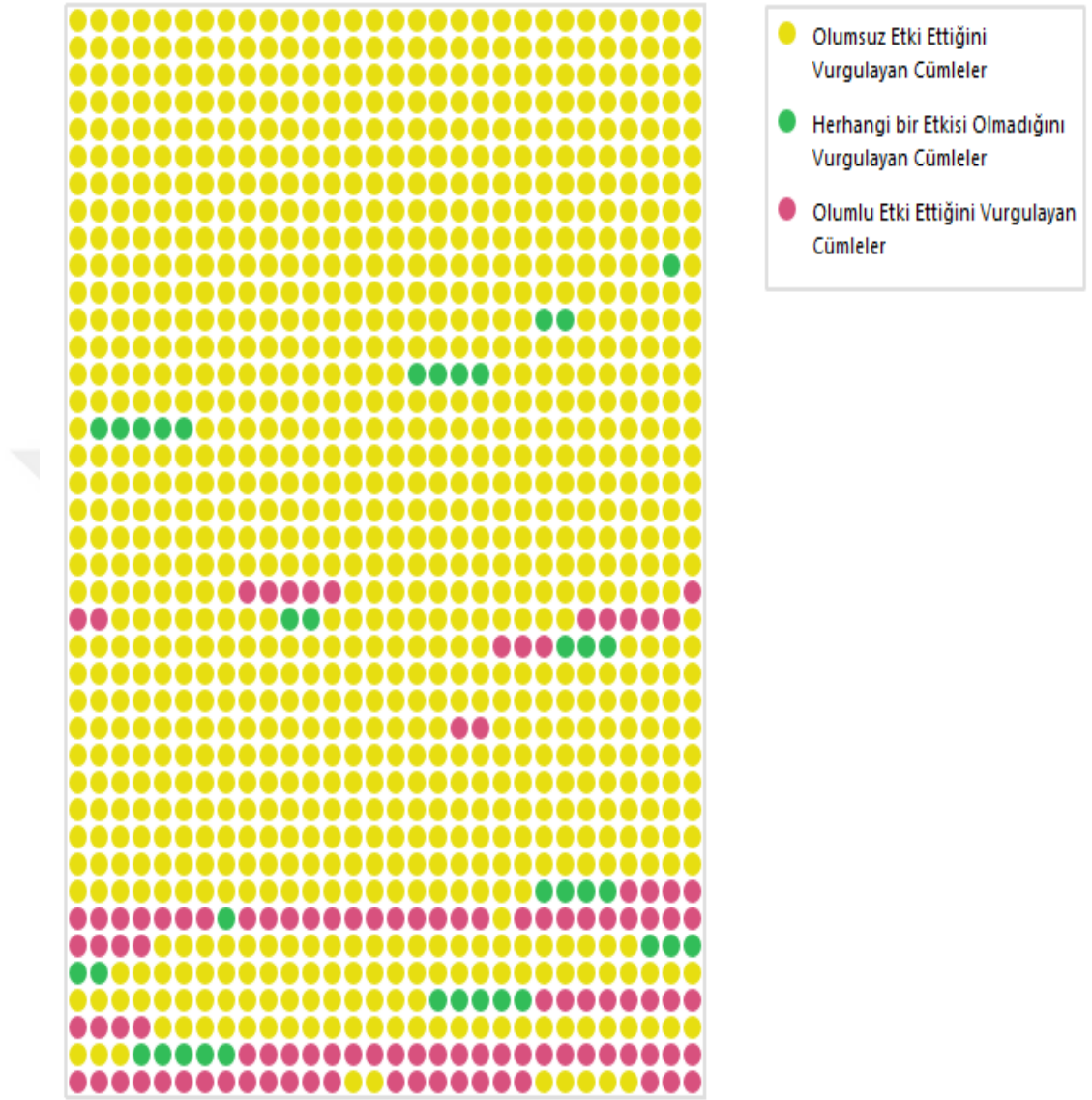

Kaynak: Araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Araştırmada katılımcıların cevapları incelendiğinde içerikte olumsuz etki ettiğini vurgulayan 340 adet cümle (%85,4), olumlu etki ettiğini vurgulayan 39 adet cümle (%9,8) ve bu dizilerin herhangi bir etkisinin olmadığını vurgulayan 19 adet cümle (%4,8) tespit edilmiştir. Diğer bölümlere göre soru sayısı fazla olsa dahi oransal olarak diğer bölümlerle benzerlik göstermektedir.

Bunun yanında katılımcıların verdikleri cevaplar K.K-1’den E.K-10’a kadar olumlu, olumsuz ve etkisiz olduğuna dair Metin portresi tablo 4.21’de verilmiştir.

Tablo 4.21: Eşcinsel İçerikli Dizilerin Aile Yapısına Etkileri Sorusuna Yönelik Verilen Cevapların Metin Portresi

Kaynak: Araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcılardan K.K-6 ve E.K-7, aile yapısını etkileme hususunda olan soruya “Açıkçası benim ailemde eşcinsellik yöneliminde olan kimse yok. Lakin bu dizilerden etkilenip de kimse eşcinsel olacağını düşünmüyorum.” Bu dizilerin aile yapısı hususunda bir etki oluşturmayacağını belirtmişlerdir. Lakin bu etkinin oluşmaması için bilinçli konmanın gerektiğinde kendilerinin de bilinçli olduğunu vurgulamışlardır. K.K-6 bu savunu sonrasında olumsuz etkilerinin de olabileceğini söylerken, E.K-7 bu etkinin dışında çokça olumlu etkisinin de olacağını belirtmiştir. Bunun yanında katılımcılardan K.K-6, K.K-7, K.K-8, E.K-2, E.K-8, E.K-9 ikinci ve dördüncü soru

olan çiftlere ve evlilik müessesesine etkisi sorusunu cevaplarken olumsuz veya olumlu etkisi olmayacağı hususunda açıklamalarda bulunmuşlardır. Ve şu şekilde yorumlarda bulunmuşlardır; çiftler bilinçli ise pek etkilenmezler diye düşünüyorum, karı koca arasındaki ilişki üzerinde bu tarz içeriklerin çok etkisi olduğunu düşünmüyorum, görüşleri ve gelişimi sağlam olan çoğu kişi ya da bizim coğrafyamızın gelenek göreneklere ile büyümüş insanları etkileyebileceğini düşünmüyorum, anne baba rolleri sağlıklı bireylerden oluşuyor ise etki neredeyse olmaz, evliliklere bir etkisi olmaz, bu tarz dizi filmlerin etkisi olacağını düşünmüyorum, sonuçta kararların net bir ilişkinin dışarıda bu tip etkenlerle bozulacağını düşünmüyorum, evlilik oranlarının azalması gibi duyular ve eşcinsellik ilişki genellikle kuruluyor ancak bir müessese olarak evlilik kurumu için bir tehlike olduğunu düşünmüyorum, aklı başında çiftleri etkileyebileceğini düşünmüyorum, çünkü insanların ahlakı belirli bir yaşa geldiğinde artık onlardan bir şey değişmez sadece normalleşme gerçekleşir. Gibi cevaplar vererek eşcinsellik içeriği barındıran dizi veya filmlerin çiftlere ve evlilik müessesesine bir etkisinin olmayacağını savunmuşlardır. Verilen cevaplar ve genel metinlerine bakıldığında evliliğin bir karar alınarak, bir şeyler kabul edilerek, bir arzu peşinde ve benzeri pek çok şartının olması ve bu müesseseyi bilinçli, aklı başında insanların kurması sonucunda bu kadar etkenin bir aradayken bu mesajların basit kalacağı düşüncesinden dolayı böyle bir yorumlama yapılmıştır. Yani kısaca akılla kurulan bir yapı basit iletilerle yıkılmaz veya bozulamaz denilmektedir. Lakin burada da diğer bazı sorularda karşılaşılan durumla karşılaşılmaktadır. Gençleri veya çocukları veya bilinçsiz insanları olumsuz etkileyeceğini söylerken bazıları bireysel olarak etkilemeyeceğini vurgulamışlardır lakin çevresinde bu etkinin görüldüğünde belirtmişlerdi. Buradaki durum daha önceki yanıtlarda belirttiğimiz durumla aynı yolda bulunmaktadır. Kişiler ne kadar bilinçli olursa olsun, bu müessese sağlam temeller üzerine kurulu olursa olsun sosyal değişim aracının en büyük silahlarından olan televizyon iletiler karşıya aktarılacak küçük veya büyük normalleşmeler illaki olacaktır. Burada bunun kanıtı kendilerinde görmeseler de başkalarında gördüğünü ve bundan endişelendiklerini belirtmelidir.

Katılımcılardan E.K-1, E.K-2, E.K-4, E.K-7, E.K-9 ve E.K-10 nüfusu engelleyebileceğini, eşler arasında daha çok bağlanmayı, çocuklara karşı daha çok dikkate artıracığını ve korumacı olacağı gibi birçok yorum öne sürülerek eşcinsellik iletişim barındıran dizi veya filmlerin olumlu etki oluşturacağını belirtmişlerdir.

Bahsedilen cevaplardan bazıları şunlardır; eşler arasında daha çok bağlanmaya sebep olabilir, çocuk sahibi iseler korumacı tavırlarında kuvvetlenme olur, Daha fazla bilgi sahibi olmak daha tedbirli ve bilgi olmayı sağlar, nüfusu dengeli kılar da güzel bir durum, çevrimleri ya çocuklarımızda böyle bir sorun varsa fark etmemize ve ortaya koymamıza yardımcı olur, kişiler arasında birbirine karşı olan sevgi bağları artar, gençler her şeyi anlayıp algılayan biliyorlar o sebepten dolayı hem kişiliklerini oluştururken bu tarz kişilere karşı saygılı olmayı öğrenirler, aile bireyleri daha birbirine bağlı daha temkinli hale gelebilirler, çocuklarımıza karşı bizim öz denetimimiz artırıyor. Gibi cevaplar vermişlerdir. E.K-9 “Ülkemizde resmen evlenip aile kurup çocuk evlat edinemeseler de bunların yaşandığı bölgelerde normal ailelerin kurulmasında azalma ve böylece nüfus artışının azalmasına sebep olacağını düşünüyorum.” Cevaplarıyla katılımcılardan bir kısmını nüfusun dengelenmesi konusunda olumlu etkiler oluşturacağını düşünmesinin yanında pek çok olumsuz etkisinin olacağını da dile getirmişlerdir. Olumlu etki kategorisinde dikkat çeken bir hususta E.K-7 ve E.K-10 katılımcılara aile başlığı altındaki tüm kelimelerinde olumlu etki yapacağını söylerken sadece çocuk ve genç kategorisinde gençlerin de etkilenmeyeceğini hatta olumlu etkileneceğini söyleyip çocukları bu çemberin dışında bırakmışlardır. Diğer katılımcılarla ortak olarak çocukların olumsuz etkileneceğini o sebepten dolayı çocukları bu tarz dizi veya filmlerden uzak tutmamız gerektiğini vurgulamışlardır. Anlaşılan odur ki olumlu etki bırakacağını söyleyenlerin bir kısmı gene eşcinselliğin çocuklarına bırakacağı etkiye karşı alacakları tedbir olarak gördüklerinden olumlu yanıtını vermişlerdir. Bir kısmı ise bu tarz evliliklerle beraber nüfusun daha da azalıp dengeleneceği görüşünde olduğundan olumlu etkilediğini söylemişlerdir. Ama hiçbir katılımcı çocuklara karşı olumlu bir etkisi olacağına karşı bir veri sunmamıştır. Sonuç olarak olumlu olduğunu söyleyen katılımcıların çoğunluğu doğrudan bu iletilere olumlu dese de dolaylı yönden gelen zararlarını bertaraf yönünde fayda sağlayabileceğini düşündüklerinden dolayı olumlu olduğunu söylemişlerdir. Buradan da şunu çıkarabiliriz ki eşcinsellik verisi bulunduran dizi veya filmlerin hepsi aile kurumuna olumsuz bir etki oluşturmaktadır. Olumlu etki edebileceğini düşünenler de olumsuz etkilerinden çekiciliklerinden dolayı ondan bir korunma mekanizması üretmeye çalışmaktadırlar.

Katılımcıların çoğunluğu bu verilerin aile kurumuna, evlilik müessesesine, ailenin yapı taşını oluşturan çocuk ve gençlere ve karı koca ilişkisine olumsuz yönde bir etki

oluşturacağını belirtmişlerdir. Diğer sorularda da belirttikleri gibi ahlakı yok edip aile kurumunun yok edilmeye çalışıldığı bir proje olduğu çokça kişi tarafından tekrarlanmıştır. Bunu destekleyecek şu cümleleri kullanmışlardır; gayri ahlaki bir oluşum meydana getirmeye çalışıyorlar, izlettiklerine bizi dönüştürmeye çalışıyorlar, kuşaklar arasındaki bağı koparmaya çalışıyorlar, evlenmemeye özendirmeye çalışıyorlar, neslin anne baba algısını değiştirecektir, çocukta psikolojik olarak bir sıkıntı temeli oluşturur, evlenme veya yuva kurma düşüncesinden uzaklaştıracaktır, gayrimeşru bir evlilik anlayışı yerleştirecek, çocukların zihninde normalleştirme sağlayıp fitri gerçekleri sorguluyor, zihinlere çift anne ve çift baba anlayışını yerleştiriyor, kültüre zıp bireyler yetiştiriyor, aile içinde tartışmalara sebep olup rol karmaşasını ortaya çıkaracak, cinsel istismar olayını ortaya çıkaracak, geleneksel evlilik anlayışını yıkmaya çalışıyorlar, benzeri pek çok söylemde bulunarak eşcinsel içerikli dizi veya filmlerin aile yapısını ve alt başlıklarını olumsuz etkileyeceğini belirtmişlerdir. Bunun yanında tüm katılımcıların üstüne basarak vurguladığı çocuk ve gençlerle ilgili söylenenlerin tümünün özeti mahiyetinde katılımcılardan K.K-1 şunları söylemiştir; Onlara sevimli gösterilen bu dizi karakterleri henüz duygularının baskın olduğu dönemleri yaşayan çocuk ve gençleri eşcinsel karakterlere acıma, merhamet duyma, üzülme duygularına itip onları savunma psikolojisine girmelerine sebep oluyor. Gençlerin en çok da çocukların etki konusunda geniş bir yelpazeleri olduğundan dolayı bu sektörlerin ilk hedeflerinin bu kitle olduğunu ve bu kitleyi avuç içine alarak gelecek nesli tamamen avucunun içinde görerek hayal ettiklerini vurgulamışlardır. Evlilik müessesesini etkileme hususunda katılımcılardan K.K-7'nin şu sözleri özet mahiyetindedir; Eşcinsel içerikli dizilerde insan ilişkileri yalnızca hemcinslere karşı duyulan ilgi üzerinden değil aynı zamanda bireyciliğin ön plana çıkarılmasıyla da işlenmektedir. Bu durum ortak değerler üzerine karşılıklı anlayış ve empatiyle inşa edilmesi gereken evliliği arka plana itip çirkin gösterilmesine yol açmakta. Böylece evlilik karşıtlığını “Tek taşımı kendim aldım tek başıma kendim taktım...” başkaldırısını perçinlemeyle sonuçlanmakta. Söylemleriyle baştan beri birçok kişinin vurguladığı bireyselleştirmede ki etkisinin evlilik müessesesinde çok büyük etkisinin olacağını vurgulamıştır. Sonuç olarak birinci soruda sorulan aile yapısına etkisi sorusuna verilen cevaplarda, bu yapının bozulmaya doğru gittiğine ve okullarda, sokaklarda, parklarda ve bahçelerde bu tarz emarelerin çok fazla görülmeye başladığı vurgulanmıştır. Bu katılımcıların da vurguladığı gibi insanoğlunun değişime gittiğini ve korkması gereken bir durum olduğunu göstermektedir. İkinci

soru ve dördüncü soruda çiftler arasındaki ve evlilik müessesesindeki etkisi sorusuna verilen cevaplarda, bireyselleşme ile beraber topluma yeni bir model olarak anne anne veya baba baba aile yapılarının sokulmaya çalışıldığını ve bunun yanında dine aykırı bir yapı oluşturmaya çalışıldığı çokça katılımcının söylemiyle vurgulanmıştır. Bu cevaplara genel olarak baktığımızda bu dizi veya filmler üzerinden verilen iletiler her kademeyi etkileyeceğinden bir bozulmanın önünü açacaktır. Bu yolu açmak için de en büyük hedefleri aile kurumunu yıkmak olduğu görülmektedir.

4.2.1.5. Eşcinsel İçerikli Dizilerin Dini Yaşantıya Etkisi

Katılımcılara “Eşcinsel içerikli dizilerin dini yaşantınızı nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilmiş, alınan cevaplar aşağıda verilmiştir.

Kadın. K.1, Bu tarz dizileri izlerken insanın yavaş yavaş eşcinselliği normalleştirmeye başlaması ya da eskisi kadar etkili bir yanlış olma duygusunu hissedememesi kişiyi vicdanen rahatsız ediyor ve Allah’la arasındaki bağı zayıflatıyor. Çünkü Rabbinin buyruğu olan bir yasağı hoş görmeye başlaması kişinin dinen zayıflamasına sebep olup, Allah’la arasındaki bağı zayıflatır.

K. K.2, Dini yaşantıma bir etkisi olduğunu pek düşünmüyorum ek olarak dualarımızda bundan Allah'a sığınmak ve geleceğimizde çocuklarımızın bunlardan muhafaza olması adına dualar ediyoruz. Öğrendiğim din birkaç dizideki mesajla değişebilecek düzeyde az değil.

K. K.3, Dini yaşantımı bireysel olarak etkilememektedir. Çünkü dini yaşantının ne demek olduğunu bilen insan dünyanın önceden neler sunduğunu ve şimdi neler sunması gerektiğini idrak edebilir. Bu bağlamda eşcinselliğin dini yaşantısında yaratacağı tek olumsuz etki, bu hususu istemeden fark etmesinden ötürü yorumlamak zorunda kalmasıdır. Ancak diğer maddelerde bahsettiğim gibi insan insandır. Bu dizi ve filmlerde subliminal olarak verildiğini düşündüğüm eşcinsellik olgusu herkeste farkında bile olmadan etki bırakabilir. Bu konuda insan ancak kendi fark edebilir etkisini. Örnek vermek gerekirse, bir erkeğin cinsel hayatında eşine yönelik ilgisinin sıklık süreçlerinin azalması bile bu konuya yorulabilir.

K. K.4, Bu tür içeriklerin çoğalması ve toplumda normalleştirilmesi toplumun milli ve manevi değerlerinden kopmasına neden olmaktadır. Böyle bir

toplumda dini değerlere sarılma mecburiyeti hissetmekle bilinçaltında alışmak ve duyarsızlaşmak durumuna evrilmesi tedirgin hissettirmektedir.

K. K.5, Dini açıdan beni daha muhafazakâr, değerlerine bağlılık noktasında hassas ve özellikle de bende manevi hayatım, aile hayatım sanki bir saldırı altındaymış hissine yol açtığı için de daha korumacı bir yapıya sürüklediğini söyleyebilirim. İnanan bir insanın araştırmalarla bu gibi durumlardan çok etkilenmediğini düşünüyorum

K. K.6, Benim dini yaşantımı hiç etkilememektedir. Çünkü dinim gereği ya hoşgörü ya da karşı durmam gereken bir durumdur. Eğer bir hastalık yaşamış birey ise hoşgörü ile ona sabrı tavsiye etmeliyim. Eğer bunu bir savunma şekli ve ideoloji olarak benimsemiş ise ona karşı mesafeli durmalıyım. Bunun bilincinde olan bir dindarın yaşantısını etkilemez.

K. K.7, Eşcinsellik içeren dizilerde izleyici olarak inancımınla bağdaşmayan bir durumla karşılaştığımdan önce rahatsızlık duyuyorum. Sonrasında ise konunun ve dizinin akışıyla birlikte eşcinsel karakter bilinçaltımda normalleşmeye başlıyor. Buna rağmen eşcinselliğin normal olmadığı fikrini ve bunun farklı sebeplerden dolayı meydana geldiğini kendime hatırlatmaya çalışıyorum. Lakin ben bilincinde olarak düzeltme yapıyorum bilinçsizce izlendiğinde dinin sapkınlık olarak nitelendirdiği boyuta doğru evrilme olabilir.

K. K.8, Eşcinsel içerikli dizi ve filmlerin bazıları dini yargıların insan özgürlüğüne ket vurduğunu vurgulamakla birlikte bazıları ise eşcinsel fertlerin toplumda kabul edilebilir olduğu dinin bu duruma doğrudan karşı çıkmadığı gibi yorumlara çıkacak tarzda vurgular yapabilmektedir. Dolayısıyla eşcinsellik durumunu dini açıdan meşrulaştırmaya çalışan bir kesim olduğunu da söyleyebiliriz. Bu gibi durumlar bizlerin eşcinsellikle ilgili manipölasyonları öğrenip gençlerin bu manipölasyonlara kapılmamaları için din ile ilişkilerini daha sıkı tutmalarını sağlayacak şeyler yapmamız gerektiği hususunda farkındalığımızı arttırabilmektedir

K. K.9, Dinen yasaklı bir eylem olarak eşcinsellik ile ekran karşısında sürekli karşı karşıya kalmak bazen bir iman sorgulaması yaptırabiliyor. Dizi izlerken

artık evet yine bu deyip rahatsızlık duymayınca “acaba imanım mı zayıfladı” sorusunu sormamak neden oluyor diyebilirim.

K. K.10, Eşcinsel içerikli dizileri takip etmemekle beraber maruz kaldığım diziler ve medya aracılığıyla bilinçaltımda bu durumun normalleştirilerek maneviyatımı olumsuz etkilediğine inanıyorum.

Erkek K.1, Bir din görevlisi olarak yapılan özgürleştirme ve halkı etki altına alma çabasına karşı etkili bir faaliyet ve bilgilendirme çabası yürütmemek vicdani olarak rahatsız ediyor, bununla beraber halkı bilinçlendirmedikten sonra yaptığım kulluğun hakkını veremediğimi düşünüyorum

E.K.2, Elhamdülillah Müslümanım diyerek bu cümleme başlıyorum aslında bizi etkilemiyor gibi düşünsek de ben bu tarz dizileri izlemiyorum desem de dizilerin içerisinde yapılan saldırılar bize. Ben elimden geldiğince bu tarz dizileri izlemeye çalışıyorum ama yavaş yavaş hayatımızın her yerine girmeleriyle birlikte benim ve bizim de dini yaşantımızı dolaylı olarak olumsuz etkiliyor.

E.K.3, Değerlerle Çatışma: Dini inancım eşcinsel ilişkileri veya LGBTQ+ yaşam tarzını desteklemeyebilir. Bu nedenle, bu tür içeriklerin izlenmesi, kişinin dini değerleriyle çatışabilir ve rahatsızlık veya içsel çelişki yaratabilir. Dinî Öğretilere Ters Düşme: Bazı dinlerin kutsal metinlerinde eşcinselliğe dair belirli hükümler bulunabilir. Bu nedenle, bu tür içeriklerin izlenmesi, kişinin dinî öğretilere aykırı olabileceği için rahatsızlık yaratabilir. İçsel Çatışma ve Kafa Karışıklığı: Eşcinsel içerikli dizilerin izlenmesi, dinî inançlarla ve dini yaşantıyla uyum sağlamakta zorlanan kişilerde içsel çatışma ve kafa karışıklığı yaratabilir.

E.K.4, Dini öğretiler hayatımızda eyleme geçirdiğimiz ölçüde başarıya ulaşır. sürekli bu duygu durum bozukluğuna sebebiyet verecek yayınları izlemek zamanla dini hassasiyetlerimizi de yok edecektir.

E.K.5, Diziler üzerinden aktarılan bu zehir çok çok zararlıdır. Bu durum zaten dinin karşı çıktığı bir konudur. Zaten dini gerçek anlamda yaşanan kimse eşcinsel içerikli dizi veya filmleri izlemez izlerse de bu duruma karşı dikkatli olur sahneleri geçer gibi. Fakat bu sahneleri de izleyen insanlar için dini yaşantısındaki maneviyatına zarar verebileceğini düşünüyorum.

Çünkü Allah'ın karşı çıkmış olduğu bir günahın meşrulaştırılmaya çalışılması din açısından doğru bir şey değildir.

E.K.6, Dini yaşantıyı olumsuz etkiliyor zaten inançlı bir insanın tasvip etmeyeceği bir durumda değildir. Lakin dizilerde çok karşılaşmamız direk bizi bireysel olarak etkilemese de aşamalı olarak alıştırır. Bu da maneviyatımıza olumsuz etki sunar.

E.K.7, olumlu veya olumsuz bir etki oluşturacağını düşünmüyorum. Elhamdülillah Müslümanım. Dizilerde bir görseli gördüm diye bende ona doğru evrileceğim söylenemez.

E.K.8, Eşcinselliğin inancımda yeri yok. Bununla beraber varlığını inkar etmemiz mümkün değil. Fikirlerinin varlığı inancımda olumlu ya da olumsuz hiçbir etki bırakmıyor.

E.K.9, Dini açıdan ya da ahlaki açıdan böyle dizilerin izlenmesini uygun bulmuyorum. Çünkü Müslüman olan bir birey Allah'ın kullarını en güzel ve doğru şekilde yarattığını bilir. Eşcinsellik sebebiyle helak olan kavimleri bilir. Eğer bunların haklı bir yanı olsaydı Allah neden helak etsin. Bir çok kez uyarılmalarına rağmen hala karmaşık ilişkilerine devam eden kavimlerin sonu kaçınılmaz helak olmuştur. Eşcinselliğin doğuştan geldiğini söyleyenler olsa da bunu kesin olarak bir delili yoktur. Çevrenin etkisiyle oluşan bir durumdur. Çok nadiren de olsa çift cinsiyetli olarak dünyaya gelen insanları bu durumdan ayrı tutuyorum çünkü ellerinden gelen bir durum değildir. Bu diziler de dinimizde yasak olan eşcinsellik olayını yaygınlaştırıp normalleştiriyor.

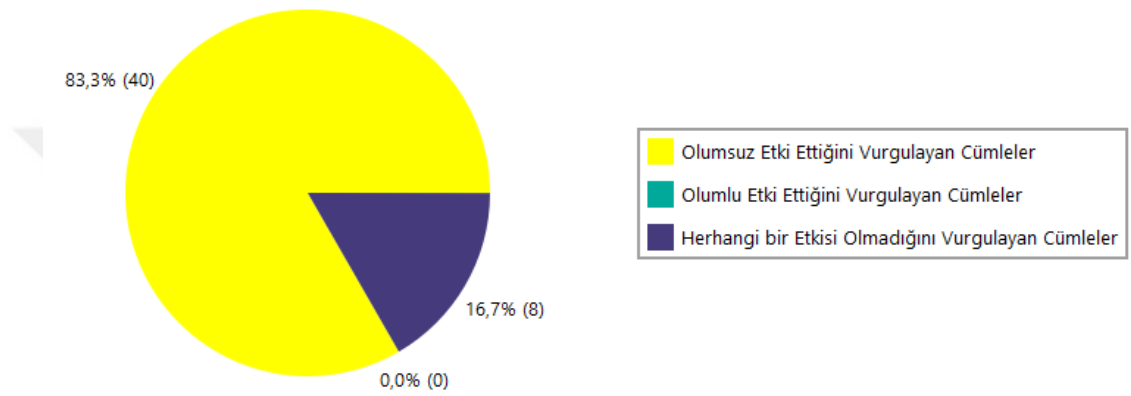
E.K.10, Olumlu veya olumsuz herhangi bir etkisinin olacağını düşünmüyorum.

Yukarıdaki bilgilere göre eşcinsel içerikli dizilerin, dini yaşantı mesele oldu mu herhangi bir olumlu etki sunacağı konusunda bir veriye ulaşamamıştır. Katılımcıların bir kısmı kendi öğretilerinden dolayı dini yaşantılarının etkilenmeyeceğini ama çocuk genç ve manevi anlamda zayıf kişilerin dini yaşantılarının zarar göreceğini belirtmişlerdir. Çoğunluğu oluşturan bir kısmı ise bu dizilerin manipülasyonla başlayıp önce yaşayışa küçük normalleştirmeler oluşturduğunu ve sonrasında

maneviyatı zayıflatarak dini yaşantının temellerine küçük dinamitler yerleştirdiğini vurgulamışlardır.

Katılımcılara “Eşcinsellik içerikli dizlerin sizce dini yaşantıya etkileri neler olabilir?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların bu soruya vermiş olduğu cevaplar üzerinden olumlu etki, olumsuz etki ve herhangi bir etkisi olmayan şekilde cevaplar MAXQDA 2024 Programı ile frekanslar haline getirilip tablo 4.22’te sunulmuştur.

Tablo 4.22: Eşcinsel İçerikli Dizlerin Dini Yaşantıya Etkilerine Yönelik Bulguların Grafiği

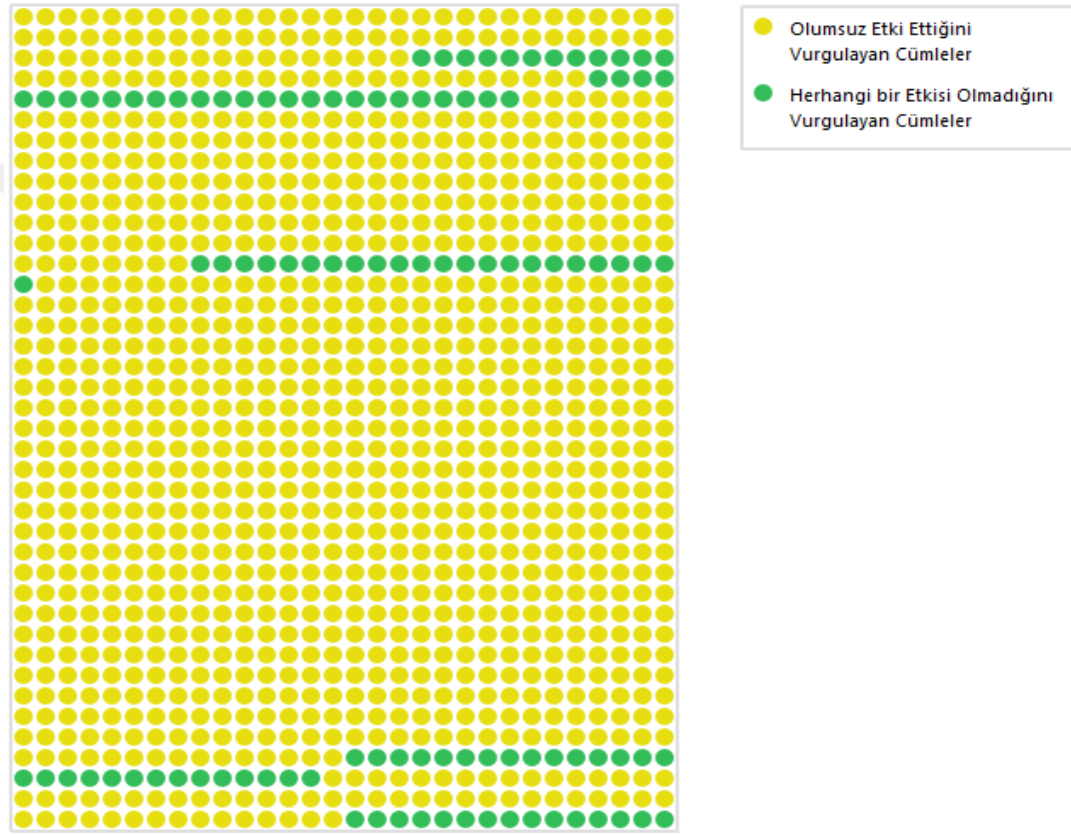
Kaynak: Araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Araştırmada katılımcıların cevapları incelendiğinde içerikte olumsuz etki ettiğini vurgulayan 40 adet cümle (%83,3), olumlu etki ettiğini vurgulayan 0 adet cümle (%0,0) ve bu dizilerin herhangi bir etkisinin olmadığını vurgulayan 8 adet cümle (%16,7) tespit edilmiştir. Bundan önceki yöneltilen sorularda, genel etkisi, bireysel toplumsal ve aile yapısına etkileri sorularında olumlu etkilerin de olabileceğine dair yorumlamalar ve açıklamalar görülmekteydi. Lakin dini yaşantıya etkisi sorusu sorulduğunda olumlu bir etki edebileceğine dair herhangi bir yorum veya açıklamada bulunulmamıştır. Herhangi bir etkisinin olmayacağını vurgulayan cümleler kullanan katılımcılara bakıldığında ise kendi maneviyatının kuvvetli olduğunu ve dini yaşantılarının sağlam olduğunu söyleyerek kendilerini etkilemeyeceğini lakin zayıf kişiliğe sahip, çocuk, genç, Allah inancı konusunda küçük soru işaretleri olan kişilerin rahatça etki altına gireceğini belirtmişlerdir. Herhangi bir etkisi olmayacağını vurgulayanlardan küçük bir kısmı hiç kimseye etkisi olmayacağını söylemişlerdir. Bu bölümde dini yaşantısını etkilemeyeceğini düşünenler ile bireysel olarak etkileyeceğini düşünenler benzer katılımcılardır. Buradan anlaşılıyor ki kendilerine güvenen bilinçli olduğunu düşünen kişiler kendi kişiliklerinin bu tarz dizilere veya

filmlere maruz kalsalar dahi etkilenmeyeceği konusunda gayet eminler. Lakin daha önceki bölümlerde yaşantısını etkilemeyeceğini söyleyen bir grupta dini yaşantı sorusunda maneviyatlarını etkileyici hususunda olumsuz yorumlarda bulunmuşlardır.

Bunun yanında katılımcıların verdikleri cevaplar K.K-1'den E.K-10'a kadar olumlu, olumsuz ve etkisiz olduğuna dair Metin portresi tablo 4.23'de verilmiştir.

Tablo 4.23: Eşcinsel İçerikli Dizilerin Dini Yaşantıya Etkileri Sorusuna Yönelik Verilen Cevapların Metin Portresi

Kaynak: Araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcılardan K.K-2, K.K-3, K.K-6, E.K-7 ve E.K-10 dini yaşantıyı hiçbir şekilde etkilemeyeceğini veya kendi dini yaşantısının kuvvetli olduğundan dolayı kendi dinini yaşantısına herhangi bir etkisi olmayacağı söylemleri şu şekildedir; dini yaşantıma bir etkisi olduğunu pek düşünmüyorum, öğrendiğim din birkaç dizideki mesajla değişebilecek düzeyde basit ve kolay değil, dini yaşantımı bireysel olarak etkilememektedir, benim dini yaşantımı hiç etkilemedi, bunun bilincinde olan bir dindarın yaşantısını etkilemez, olumlu veya olumsuz herhangi bir etkisi olacağını düşünmüyorum, dizide bir görsel gördüm veya söz duydum diye dini yaşantım etkilenecek kadar basit değil. Gibi cümleler kullanarak kendi dini yaşantılarının bu

kadar basit etkilenmeye açık olmadığını belirtmişlerdir. Katılımcılardan E.K-7 ve E.K-10 hiçbir kimseyi olumlu veya olumsuz etki etmeyeceğini herhangi bir etkisi olmayacağını vurgulamışlardır. Bu katılımcı dışındaki hiçbir etkisi olmayacağı konusunda yorum yapan diğer katılımcıların tümü dini yaşantı hususunda bilinçli, maneviyatı kuvvetli ve Allah inancında bir şüphesi olmayanların etkilenmeyeceğini ama diğer kesimin bu dizi veya filmlerden küçük veya büyük olumsuz etkiler olacağını belirtmişlerdir. Anlaşıyor ki kendine güvenen, bilinçli olduğunu ve dini yaşantısının kuvvetli olduğunu düşünenler, diğer sorulara verdiği cevaplarla beraber değerlendirildiğinde günlük hayatında şakalarına ve benzeri durumlara şikâyet ederken dini yaşantıyı dışarıda tutarak ona herhangi bir şekilde sirayet etmeyeceğini vurgulamışlardır. Bu da şu yorumu çıkarır, hayatımın herhangi bir alanında normalleşmesi bir sıkıntı oluşturmayabilir belki ama dini yaşantımda küçük bir normalleştirme beni günahkârlığa doğru itebilir düşüncesi kendilerine etki etmediğini vurgulamaları için kuvvetli bir alt mesajdır.

Katılımların çoğunun bu dizi ve filmlerin normalleştiğini vicdanen rahatsız ettiğini, nesillerinin dini yaşayışlarını tehlikeye soktuğunu, imanı zayıflattığını, duygu durumunu bozacak veya yanıtacak veriler sunduğunu ve benzeri ortak söylemlerde bulunmuşlardır. Bu söylemlerden bazıları şu şekildedir; bu dizilerin izlerken yavaş yavaş normalleştiğini ve normalleşmeyi fark ettikçe vicdanen rahatsız ettiğini görüyorum, Allah'la insan arasındaki bağı zayıflatıyor, bu dizi ve filmler subliminal olarak verdiğini düşündüğüm eşcinsellik olgusu herkeste farkında bile olmadan bir çok olumsuz etki bırakıyor, bu dizileri izlerken inancımınla bağdaşmayan pek çok durumla karşılaştığımda rahatsızlık duyuyorum, dinimizdeki algıyı zayıflatarak yavaş yavaş bizi dini bir sapkınlığın içine çekiyor olabilir, bu diziler eşcinsellik durumun dini açıdan meşrulaştırmaya çalıştıran bir grubun işidir maalesef, dizilerde bu görsel veya söylemlerle karşı karşıya kalmak bazen bir iman sorgulaması yaptırabiliyor, bilinçaltımızı normalleştirdiğine ve maneviyatımızı olumsuz etkilediğine inanıyorum, bu tür içeriklerin izlenmesi kişinin dini değerleriyle çatışabilir ve rahatsızlık veya içsel çelişki yaratabilir, bu durum dinin karşı çıktığı zararlı bir konudur, inançlı birinin tasvip edeceği bir durum değildir görsellerde görülenler, dizilerde çok karşılaşmamız direkt bizi bireysel olarak etkilemese de aşamalı olarak alıştırır, gibi söylemlerle olumsuz etkilediğini vurgulamışlardır. Bunun yanında K.K-5; Dini açıdan beni daha muhafazakâr, değerlerine bağlılık noktasında hassas ve özellikle de bende manevi

hayatım, aile hayatım sanki bir saldırı altındaymış hissine yol açtığı için de daha korumacı bir yapıya sürüklediğini söyleyebilirim. ve K.K-9 “Dizi izlerken artık evet yine bu deyip rahatsızlık duymayınca “acaba imanım mı zayıfladı” sorusunu sormamak neden oluyor diyebilirim.” Gibi söylemlerle herkeste bir normalleştirme oluşturduğunu, bu normalleşmenin direkt açık şekilde değil yavaş yavaş aşamalı şekilde meydana geldiğini ve sadece dini değil maneviyatı, yaşayışı da yavaş yavaş etkisi altına aldığını verilen cevaplardan anlamaktayız. İnsanların bu dizilerde gördüğü görsellerle kendilerini tehlike altında hissetmeleri, ailesinin saldırı altında olduğunu hissetmesi gibi korku ortamı da oluşturmaktadır. Normalleştirmenin olmasıyla beraber insanlarda acaba dinim mi zayıfladı, Allah’la bağımı mı zayıfladı gibi birtakım korkuları da ortaya çıkararak insanları bilinç altlarında bir düşünce boşluğuna sürüklediği görülmektedir. 20 katılımcıdan 15’inin korkusu normalleşme olacağı ve bu normalleşme ile beraber neslin din anlayışının ifsat olacağı korkusudur. Çünkü etkinin en büyük hedefinin çocuk ve gençler olması ve onların ilgisini çekecek şekilde tasarlanması ve bu içeriklerin dinimize ters maddeler barındırması bu düşünceyi körüklemektedir. Sonuç olarak dini yaşantıyı etkisi sorusu diğer sorulara nazaran insanların daha hassas olduğu, yanıt verirken daha tedirginleştiği bir soru olmuştur. Bunun yanında hiç kimsenin olumlu bir etki bırakacağı konusunda yorum yapmadığı tek soru olmuştur. Bir kısmı bu tarz dizileri veya filmleri izlese de kendisine yakıştırmadığından ve dini inancına güvenliğinden normalleşmediğini ve etki etmediğini iddia etse bile başkalarına etki edeceğini vurgulaması kendisinin de bu etkiye açık olduğunu gösterir. Genel olarak tüm cevapları yorumlayacak olursak, bu dizi veya filmler üzerinden verilen mesajlar, neslimizi yok etmek için, din anlayışımıza zeval getirmek için, aile yapımızı yıkmak için çok büyük silahlardır sonucuna ulaşabiliriz.

4.2.1.6. Eşcinsel İçerikli Dizilerin Rol Model Almada Etkileri

Katılımcılara “Eşcinsel karakterler dizilerde hangi karakterlerde sunuluyor? Sunulan bu karakterlerin sunuldukları modele göre izleyenlerin bu olguyu rol model alma hususunda bir etki oluşturacağını düşünüyor musunuz?” sorusu yöneltilmiş, alınan cevaplar aşağıda verilmiştir.

Kadın. K.1, Bu karakterler genelde dizinin en sevilen en tatlı karakterleri olup aynı zamanda “hoşgörüsüz ve sevgisiz” insanlar tarafından zorbalığa uğrayan bir konumdadırlar. Bu sebeple başta dizidekiler sonra diziyi

izleyenler tarafından bir nevi dokunulmazlıkları vardır. İşte bu tarz diziler toplumun algısıyla bu şekilde oynayarak gerçek hayatta ve hatta kendilerinde de böyle bir şeyin olabileceğini ve bunun hoşgörüsüyle karşılanmak zorunda olduğu etkisini oluştururlar.

K. K.2, *Tabi ki düşünüyorum. Yaşadığımız çağ bir dijital içerikleri çağı. Bununla beraber çocukların ve ergenlerin buldukları yaş itibarıyla çevrelerine özenmeleri ve güncel olanı taklit etmeye çalışmaları açısından eşcinsel karakterlerin rol-model olmaları engellenmelidir. Kendi gözlemlediğim kadarıyla eşcinsel karakterler daha çok kadın rolünde karşımıza çıkıyor. Kendi öz yaşamından uzaklaşan ve bize ait olmayan bir yaşantıya maruz kalan birey daha sonraki süreçte kendini tanıyamayacak hale gelebilir. Bu tarz rol-model oluşturacak içeriklerin varlığından dolayı endişeliyim.*

K. K.3, *Etki oluşturacağını düşünüyorum. Çünkü özellikle toplum içerisinde halihazırda dikkat çekecek düzeyde yakışıklı ve hatta kadın güzelliğine yakın erkekleri tercih etmektedirler. Böyle yapmalarının en önemli sebebi Patrick Deneen'in Liberalizm Neden Çöktü? kitabında detaylıca bahsettiği gibi liberalizmin temel hedeflerinden birisi tek cinsiyettir. Bu odağı yakalamak sadece giysi ürünlerinde bile üretilen ürünlerin tek tip olması kapitalin tabanında likiditeyi artıracaktır. Yani kadın ve erkek için ayrı ürünler üretmek yerine tek tip makinelerle tek cinsiyete odaklı ürünler üretililebilecektir. Bu durum liberalizm öncül alınarak siyasi altyapıyla da çalışılabilir. Çalışmamızda başarılar dilerim.*

K. K.4, *Bu karakterler denk geldiğim içeriklerde sempatik ve duygusal karakterler oluyor ve kişilerin kendilerine duyduğu olumlu his ve düşünceler o kişi tarafından temsil edilen değerlere de yansıtılabiliyor. Böylelikle rol model alma noktasında ilgili yaklaşım açısından olumlu bir etkiye neden olabiliyor.*

K. K.5, *Bunlar genelde ön planda olan ya da yapımların orijinalinde aslında eşcinsel olmayıp hayranlarının sevdiği karakterlerle sunuluyor ve bu da genelde negatif bir tepki ile karşılanıyor. Eşcinsel topluluğun ise hoşuna gidiyor. Bu olgunun bu karakterler ile model alınması tamamen kişinin*

eşcinsel olup olmamasına, hatta eşcinsel olsa bile orijinal yapımlara veya karakterlere olan bağlılığına ve saygısına göre değişir.

K. K.6, Eşcinsel karakterler, toplumun ilk bakışta yadırgamayacağı, çevresi tarafından sevilen, iş hayatında saygın, düzenli, temiz, bakımlı bir karakter olarak sunuluyor. Çoğu zaman içinde bulunduğu durumu kimseyle paylaşamamaktan kaynaklanan çevresi tarafından anlaşılama ve yalnızlık hisleriyle örülü bir dünyanın mağduru ve mağlubu olarak lanse ediliyor. Kabuğunu kırma çabası da zamanla bir cesaret hikayesine dönüşerek; özgürleşme, kalıpların dışına çıkma, güçlenme ve özgüven gibi kavram ve davranışlarla tarif edilerek kafası karışık izleyiciye “istersen sen de başarabilirsin; korkacak bir şey yok” gibi gizli ya da açık birçok mesaj veriliyor.

K. K.7, Karakterler genelde öfke dolu olmakla beraber bir süre sonra insanların onu anlaması ile sakinleşen ve hareketleri ile sempatik gözükmeye çalışmaktadır. İnsanlar ise bu dizilerde bu öfke dolu ve sözde sürekli haksızlığa uğrayan karaktere karşı bir merhamet beslemektedir. Sempatik görülen bu karakter bazı kişiler tarafından benimsenerek kendi hayatlarına katmışlardır.

K. K.8, Örneğin Brooklyn nine nine dizisinde eşcinsel iki karakter gösterilmekte ve bu karakterler güçlü, mantıklı, zeki olarak gösterilmekte. Öte yandan Güney Kore dizilerinde de son yıllarda eşcinsel karakterler gösterilmekte. Buradaki dizilerde eşcinseller yakışıklı, zengin, çocuksu veya masum olarak gösterilmekte. Sunulan modellere göre özellikle çocuklar izledikleri karakterleri rol model alma olasılığına sahip diyebiliriz.

K. K.9, Dizi ve filmlerde eşcinsel farklı farklı karakterlerde sunulabiliyor. Kimi zaman ebeveyn rolünde kimi zaman gençler rolünde. Kimi zaman mağdur durumdaki insan eşcinsel olabiliyor kimi zaman toplumdaki dışlanmış kişiler eşcinsel olarak karşımıza çıkıyor. Kimi zaman çok aktif ve sevilen bir karakter olarak kimi zaman ise bu durumundan utanan toplumun kabul etmeyeceği düşüncesine sahip ama bunu açıkladığında ise toplum tarafından kabullenilmiş karakterler olarak karşımıza çıkmaktadır. Kimi zamanda dindar bir insan olarak karşımıza çıkmaktadır. Böylelikle bu dizi

ve filmlerin vurgusu Şu olmakta toplumda hangi durum ve kesimde olursanız olun eşcinsel olabilirsiniz bu normal bir durumdur ve oyle ya da boyle bu kabullenilebilecek bir durumdur algısı ortaya konulmaktadır.

K. K.10, Genelde sanatsal yönü güçlü olan kişiliklerin ön plana çıkarıldığını gördüm. Bu tür kişiler genelde anlayış derinliği yüksek ve bireyin kendinde özel olduğunu düşünen bireyler oluyor. Çevresi tarafından kişisel özellikleri ya da tercihleri sorgulanan gençler bu tür yaklaşımlardan etkilenecektir. Özel olduğunu, biricik olduğunu, en değerli olanın kendisi olduğunu hassas bir dille duymak “onlar” gibi olma isteği doğuracaktır. Çocuklar ve gençler üzerinde etkili olduğunu düşünüyorum.

Erkek K.1, İzlediğim birkaç diziyi düşününce daha ziyade göz önünde olan favori veya başrol diye ifade edebileceğim karakterlerden sunulan bir durum. Başroller veya dizi izlerken kazanmasını veya başarısını istediğimiz tarafta böyle bir durumun varlığı belki sempati oluşturabilir. Kısa vadede olmasa bile uzun vade için bu durum eşcinselliğin olumlanmasına kadar ulaşabilme ihtimali taşıyor.

E.K.2, Daha çok böyle karakterler mazlum yani suçsuz rolünde sunuluyor. Ya da sevilen karakterler rolünde oluyorlar. Bunun sebebi de bu modelde olan kişiler toplum tarafından daha çabuk kabul görülmeleridir. Savunmaya çalıştıkları ideolojilerini insanlara kabul ettirmeyi kolaylaştırmak için ellerinden geleni yapıyorlar. Ahlaki dini ve toplum yapısını bozuyorlar.

E.K.3, Özellikle rast geldiğim birkaç yayında eşcinsel rolü üstlenen oyuncular gurubun en ılımlı, mantıklı kişisi. Ya da toplumda hak etmediği halde mağdur edilen hakkı yenen kişisi. Bunların özellikle bu şekilde lanse edildiğini düşünüyorum. Bunu bu şekilde yaparak aslında bu insanların düşünüldüğü gibi zararsız olmadıkları insanlara gösterilmeye çalışılıyor.

E.K.4, EŞcinsel içerikli diziler bizlere sundukları karakterleri genel olarak başrol ve göze çarpan güzel yakışıklı zeki her şeyi en iyi bilen yapan mükemmel bir karakter olarak bizlere sunuyorlar onların bu kadar kusursuz olmaları insanların dikkatini çekiyor ve cezbettiriyor. Bu şekilde özendirmeler tabiki de insanların rol model olarak el almalarına sebep oluyor ve zaman geçtikçe alınan bu rol modeller hayata yavaş yavaş

geçirilmeye başlanıyor ve bazen hızlı bir şekilde o role bürünülebiliyor. Anne baba sevgisini az görmüş ya da ilgisiz büyümüş gençlerde rol model almanın daha fazla olacağını düşünüyorum.

E.K.5, Eşcinsel karakterler dizilerde genel olarak ahlakî değerleri yüksek, daha hümanist, daha hayvansever ve yardımsever bireyler olarak sunulmakta ve dolayısıyla da bu dizilerde bireylerin sempatisini kazanma çabası güdülmektedir. Bu durum da bazı bireylerin dizilerdeki eşcinsel karakterleri rol model almalarına sebebiyet vermektedir.

E.K.6, Bazı dizilerde başrol olup izleyicilere bir rol model sunulma gayreti olduğu gibi yerine göre güçlü ve özenilen yerine göre de aciz ve korunmaya muhtaç bir tabiatla gösterilerek sahiplenilmesi ve kabul edilmesi gerekliliği insanlara algılatılmaya çalışılıyor.

E.K.7, Erkekler yakışıklı kadınlar güzel olarak seçilmeye çalışılıyor. Bence kimse izlediğinden bu kadar basit etkilenmez baştan beri savunduğum üzere bu etki olsa da olumlu bir etki olacaktır

E.K.8, Eşcinsel karakterlerin stereotipik veya yüzeysel bir şekilde sunulması, izleyicilerde ayrımcılığı teşvik edebilir. Bu da rol model alma hususunda zayıf bilinçsiz insanların rol model almasını hızlandırır.

E.K.9, Şu an direk şu karakter bu karakter diye söyleyemem. Ama tabii ki de gençleri, çocukları, düşünceleri oturmamış, kendini tanımayan kişileri etkileyebilir. Karakterin tavır ve hareketlerini benimseyip onun gibi yaşamak, onun gibi giyinmek, konuşmak isteyebilir.

E.K.10, Bu karakterler cesur veya tam tersi toplumdan dışlanmış insanlar olarak sunuluyor. Bence rol model alma hususunda bir etki oluşturmaz. Sadece onlarla empati yapma duygusu kazandırır.

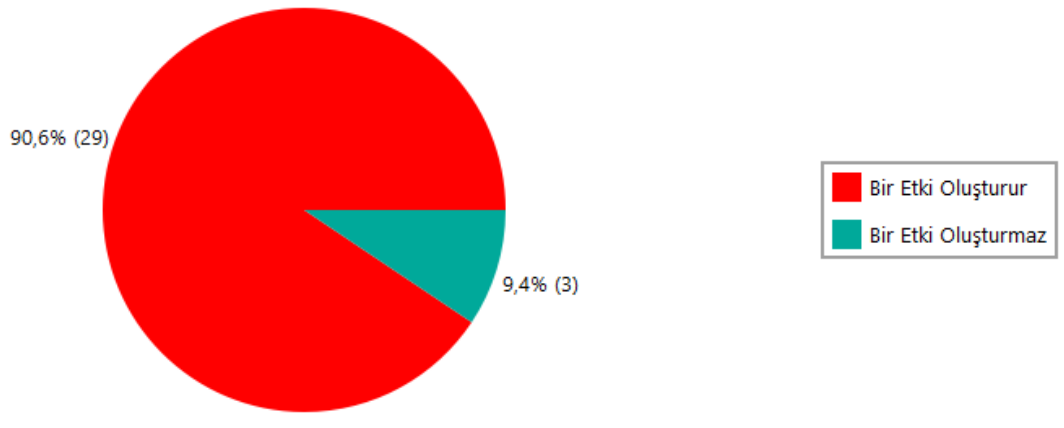
Buradan önceki beş başlık, eşcinselliğin genel olarak, bireysel olarak, aile yapısına, topluma ve dini yaşantıya etkilerinin olumlu olumsuz sonuçları irdelenmiştir. Bu soru ise tezimin başlığında da bulunan sosyal öğrenme kuramına televizyon çok büyük bir sosyal değişim aracıdır tezinden yola çıkarak insanların bu dizilerdeki karakterlere çok fazla rol model alabileceği ve bu rol modeller insanların ilgisini çekeceği şekilde sunulduğu gerçeğini gözler önüne sermek için katılımcılara böyle bir soru

yöneltmiştir. Katılımcıların çoğunluğu ilk bölümdeki dizilerden çıkardığımız sonuçlar ile benzer veriler ileri sürmüşlerdir.

Tezin bulgularının ilk aşamasında dizilerde sunulan eşcinsel rolündeki oyuncuların insanların sevdiği, takip ettiği, örnek aldığı, lider, sevecen, hoşgörülü gibi özellikler barındıran kişilerden seçildiği tespit edilmişti. Burada da katılımcıların genel yorumu bu karakterleri oynatırken, eşcinsel olarak en ünlü kişileri, yukarıdaki özellikleri barındıran kişileri veya insanları mağdur psikolojisine sokmak için en çok zulüm gören ve zarar gören kişiler konumda gösterilerek acıma duygusunu oluşturulmaya çalışıldığı katılımcıların çoğu tarafından ortak şekilde söylenmiştir.

Katılımcılara “Eşcinsel karakterler dizilerde hangi karakterlerde sunuluyor? Sunulan bu karakterlerin sunuldukları modele göre izleyenlerin bu olguyu rol model alma hususunda bir etki oluşturacağını düşünüyor musunuz?” sorusu yöneltmiştir. Katılımcıların bu soruya vermiş olduğu cevaplar üzerinden bir etki oluşturur veya bir etki oluşturmaz şeklinde cevaplar MAXQDA 2024 Programı ile frekanslar haline getirilip tablo 4.24’te sunulmuştur.

Tablo 4.24: Eşcinsel İçerikli Dizilerin Rol Model Alma Hususundaki Etkilerine Yönelik Bulguların Grafiği

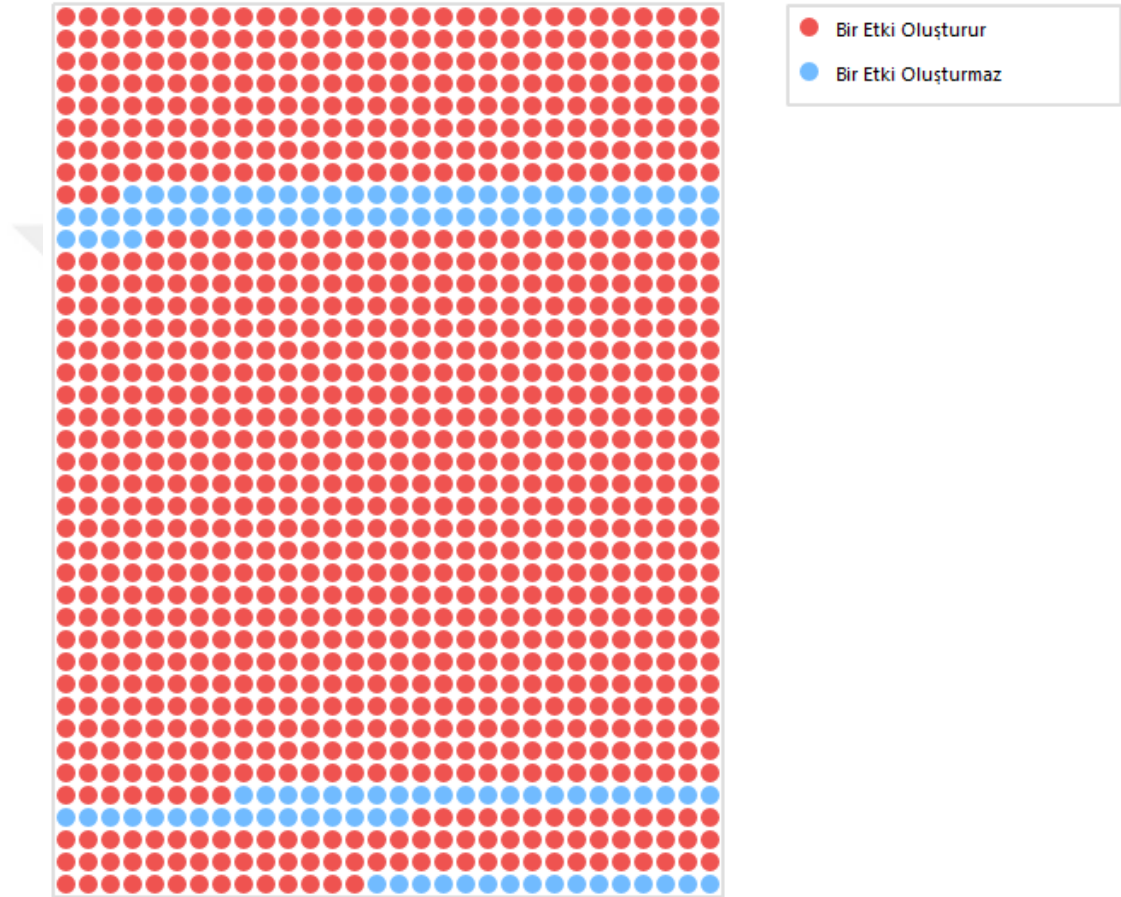
Kaynak: Araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Araştırmada katılımcıların cevapları incelendiğinde içerikte Bir etki oluşturduğunu vurgulayan 29 adet cümle (%90,6), bir etki oluşturmadığını vurgulayan 3 adet cümle (%9,4) tespit edilmiştir. Burada birkaç katılımcı dışında katılımcıların çoğunluğu bir etki oluşturacağını ve bu etkinin hangi karakterler kullanılarak oluşturacağını da belirtmişlerdir. Burada en çok göze çarpan durumlardan birisi dizilerde eşcinsel karakterler için seçilen roller ve oyuncular konusundaki ortak görüşlerdir. Bu da bizi

ilk bölümde analiz ettiğimiz 2 diziden çıkardığımız karakter analizlerinin doğru ve tutarlı olduğunu gösteren bir delil olmuştur.

Bunun yanında katılımcıların verdikleri cevaplar K.K-1'den E.K-10'a kadar etki oluşturur ve etki oluşturmaz şeklinde metin portresi tablo 4.25'de verilmiştir.

Tablo 4.25: Eşcinsel İçerikli Dizilerin Rol Model Alma Hususundaki Etkileri Sorusuna Yönelik Verilen Cevapların Metin Portresi

Kaynak: Araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcılardan K.K-5, E.K-7 ve E.K-10, bu dizilerin herhangi bir etki bırakmayacağını rol model alma hususunda zihinlere giremeyeceğini vurgulayan cümleler kullanmışlardır. Karakterlerin nasıl sunulduğu konusunda ise cesurla veya mağdur şeklinde yorumlarını yaparak diğer katılımcılarla ortak bir cevap vermişlerdi. Verdikleri cevaplardan bazıları şunlardır; burada rol model almak için sadece eşcinsel olmak gerekir hatta eşcinsel olsa bile orijinal yapımlara veya karakterlere olan bağlılığına ve saygısına göre değişir, bence kimse izlediğinden bu kadar basit etkilenmez baştan beri savunduğum üzere bu etki olsa da olumlu bir etki olacaktır,

bence rol model alma hususunda hiçbir etki oluşturacak kadar gücü yoktur dizi veya filmlerin, şeklinde cevaplarla zihinlere bir etki oluşturmayacağını ve bilinçaltını bu verilerin bozmayacağını, kişi eşcinsel olsa dahi etkisinde bir yükselme göstermeyeceği konusunda keskin fikirler öne sürülmüştür.

Katılımcıların çoğunluğu bir etki oluşturacağını belirtmişlerdir. Verilmek istenen mesajların daha rahat ve etkili bir şekilde verilebilmesi için ilk yöntem, zorbalığa uğramış, zorluk çeken kadın, mazlum ve benzeri karakterler sunularak izleyicinin sempati duymasına, acımasına ve gizliden gizliye savunma duygusunun temellerini içinde atmaya yönelik bir yöntem kullanılmıştır. İkinci yöntem olarak eşcinsel karakterler dizi veya filmlerde, cesur, örnek, lider, herkes tarafından sevilen, ahlaklı ve benzeri değerleri taşıyan karakterler seçilerek toplumdaki insanların bu tarz olumlu davranışları daha hızlı öğrenmesine ve rol model almasını kolaylaştıracak karakterler sunarak insanların eşcinselliği özdeşleştirmelerini hızlandıracak bir yöntemdir. Üçüncü yöntem olarak, eşcinsel karakterlerin yerine seçilen oyuncular, günlük hayatta çokça takipçisi olan, dizilerde bir nam yapmış ve çoğu insanın normal hayatta rol model aldığı kişiler seçilerek insanların dikkatini daha fazla çekmek ve bu ünlü kişileri takip edenlerin de zihinlerine kolayca yerleşebilmek için, katılımcıların verdiği cevaplardan bu tarz yöntemlerin kullanıldığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Katılımcılar ortaya koyulan karakterlerle ilgili şu yanıtları vermişlerdir; “bu tarz diziler toplumun algısıyla bu şekilde oynayarak gerçek hayatta ve hatta kendilerinde de böyle bir şeyin olabileceğini ve bunun hoşgörülle karşılanmak zorunda olduğu etkisini oluştururlar” cevabıyla bu karakterlerin bir dayatma olduğunu ve insanlarda bir süre sonra bende de olabilir mi acaba sorusunu ortaya çıkarabileceğini vurgulamıştır. Bu karakterler genellikle sempatik ve duygusal karakterler oluyor ve kişilerin kendilerine duyduğu olumlu his ve düşünceler o kişi tarafından temsil edilen değerlerde yansıtabiliyor, sempatik ve sürekli haksızlığa uğrayan tarzda karakterler sunularak insanların içindeki merhamet duygusunu çıkarmaya çalışmaktadırlar, sunulan karakterler özellikle gençlerin ve çocukların rol model alma olasılığının yüksek olduğu karakterlerde sunulduğunu düşünüyorum, belki kişiliğini tamamlamış bilinçli insanlar tarafından değil ama çocuk ve gençler üzerinde etkili olduğunu düşünüyorum, başroller veya dizi izlerken kazanmasını veya başarısını istediğiniz tarafta böyle bir durumun varlığı belki sempati oluşturabilir, cesur ve ahlaklı kişilerle karışımıza sunulduğunu görüyoruz, kısa vadede olmasa bile uzun vadede bu durum

eşcinselliğin olumlanmasına kadar ulaşabilme ihtimali taşıyor, savunmaya çalıştıkları ideolojilerini insanlara kabul ettirmeyi kolaylaştırmak için ellerinden geleni yapıyorlar ahlaki dini ve toplum yapısını bozuyorlar, bunu bu şekilde yaparak aslında bu insanların zararsız olduklarını göstermeye çalışıyorlar, cevaplarını vererek eşcinsel içerikli dizi veya filmlerin ilk hedefinin çocuklar ve gençler olduğunu çünkü onların rol model alma hususunda etkiye en açık olan kuşak olduklarını vurgulamışlardır. Bunun yanında normalleştirme ve normalleştirme ile beraber bu olguya karşı bir sempati oluşturma çabasının olduğunu da vurgulamışlardır. Mesela K.K-9 “bu dizi ve filmlerin vurgusu şu olmakta toplumda hangi durum ve kesimde olursanız olun eşcinsel olabilirsiniz bu normal bir durumdur ve öyle ya da böyle bu kabullenecek bir durumdur algısı ortaya koymaktadır.” Sözleriyle aslında genel katılımcıların çoğunun söylediği söylemi kısaca özetlemiştir. Bu durum normal bir durumdur siz ne yaparsanız yapın hayatınızın bir parçası haline gelecektir mesajları sıkça verilerek insanların hayatının bir parçası haline getirilmeye çalışılmaktadır. Bunun yanında K.K-6; Çoğu zaman içinde bulunduğu durumu kimseyle paylaşamamaktan kaynaklanan çevresi tarafından anlaşılama ve yalnızlık hisleriyle örülü bir dünyanın mağduru ve mağlubu olarak lanse ediliyor. Kabuğunu kırma çabası da zamanla bir cesaret hikayesine dönüşerek; özgürleşme, kalıpların dışına çıkma, güçlenme ve özgüven gibi kavram ve davranışlarla tarif edilerek kafası karışık izleyiciye, istersen sen de başarabilirsin; korkacak bir şey yok gibi gizli ya da açık birçok mesaj veriliyor. Cevabıyla eşcinsel içerikli dizilerin toplumda eşcinselliği normal bir durum haline getirmenin yanında kişilik boşluğu yaşayanların, kişiliği tam manası ile oluşmamış olanların ve fikir karmaşasında olanların zihinlerine alt mesajlar vererek korkmana gerek yok sen de eşcinsel olabilirsin mesajını vermektedir. Bu da günümüzde eşcinsellik yürüyüşlerinde savunmalarında bulunup orada ne için bulunduğunu bilmeyen bir sürü çocuğun gencin veya kafası karışık insanların orada bulunma sebeplerini açıklar niteliktedir.

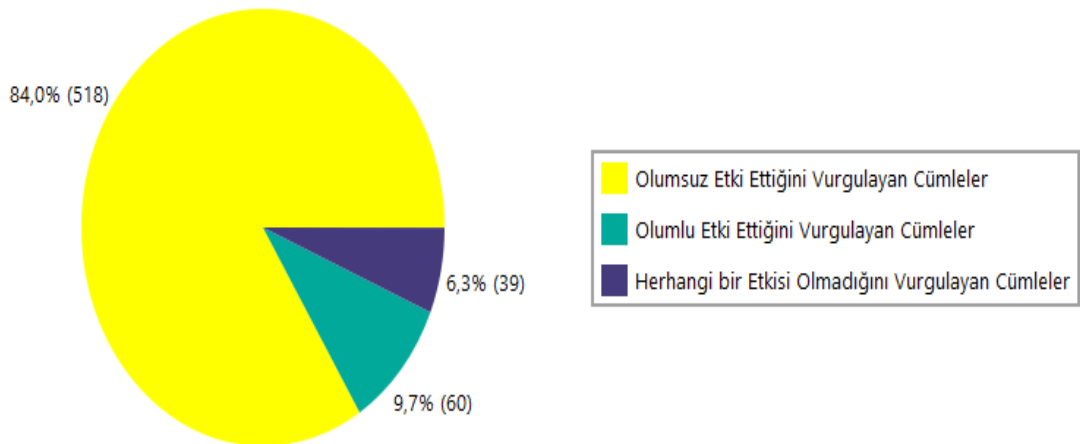
Sonuç olarak tezin birinci aşamasındaki dizilerden yaptığımız analizlerde internet platformlarında pek çok dizi veya filmin içine binlerce açık ve örtük mesajların yerleştirildiğini ve bu mesajların pek çok amacının olduğu ortaya koyulmuştu. Bunun yanında bu mesajlar verilirken oynatılan karakterler, gösterilen roller, eşcinsel karakterlerin uygulamış olduğu davranışlar gibi birçok etkene bakılarak eşcinsellik üzerine verilen mesajların nasıl hangi şekilde ve hangi başlık altında verildiği

yazılmıştı. Buradaki soru da bu platformlardaki film veya dizileri izleyen başka kişilerin gözünden bu karakterlerin nasıl verildiğini öğrenmek amaçlanmıştı. Sonucunda ilk bölümle beraber karşılaştırmalı olarak bakacak olursak, katılımcıların çoğunluğu tezin ilk aşamasında savunduğumuz eşcinsel rolündeki kişilerin cesaret simgesi olarak gösterilmesi sonucuyla aynı sonucu vermektedir. Bu dizilerde genel olarak eşcinsellik cesurluktur, bu davranışı yapabiliyorsanız hayatta sevinirsiniz sayılırsınız, insanların ne dediğini dinlemeden bu davranışlarla güçlü olabilirsiniz gibi çokça cesurluk alt mesajı kapsamında bu iletilerin sunulduğuna hem analiz ettiğimiz dizilerde hem de yaptığımız yarı yapılandırılmış mülakatlara verilen cevaplarda aynı sonuca ulaştık. Yani internet platformları üzerinde yayınlanan dizi veya filmlerdeki verilen eşcinsellik iletileri ince planlarla dizayn edilmiş, kitlesini tespit ederek ona göre hazırlanmış, rol model alma hususunda en etkileyici taktikleri uygulanmış şekilde sunularak yeni bir düşünce sistemi, yeni bir toplum yapısı, yeni bir aile yapısı, yeni bir yaşayış gibi bir yapı oluşturma gayesindedir.

4.2.2. Genel Değerlendirme

Bu bölümde, eşcinsel içerikli dizi veya filmlerin genel etkisi, bireysel etkisi, aile yapısına etkisi, toplumsal ilgisi ve dini yaşantıya etkisi başlıklarında verilen cevaplar üzerinden genel bir değerlendirme yapılacaktır. Altıncı bölüm olan rol model alma tezin ilk aşamasındaki dizileri atıf olarak sorulan bir soru olduğundan dolayı burada değerlendirilmeyecektir.

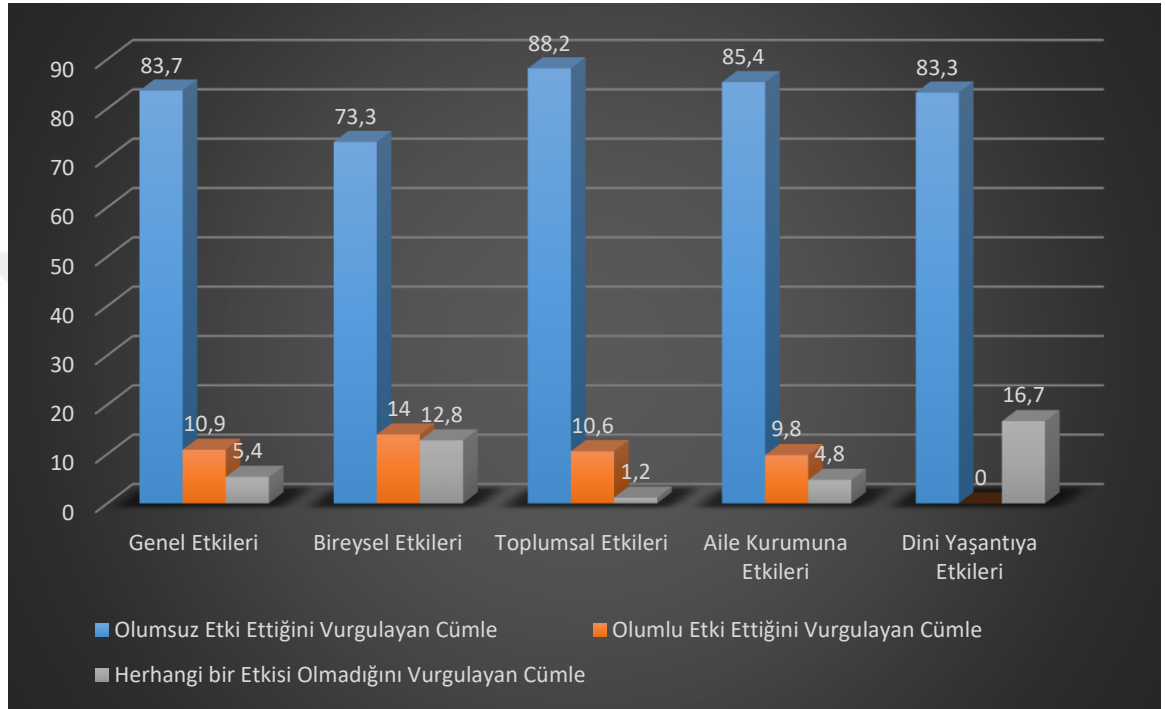
Tablo 4.26: Eşcinsel İçerikli Diziler Bazında Tüm Bölümlerdeki Verilere Yönelik Bulguların Grafiği

Kaynak: Araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Yukarıdaki grafiğe bakıldığında sorulara karşı verilen yanıtlarda olumsuz etki ettiğini vurgulayan 518 tane cümle (84.0), Olumlu etki ettiğini vurgulayan 60 tane cümle (9.7) Ve herhangi bir etkisi olmadığını vurgulayan 39 tane cümle (6.3) ile karşılaşmıştır ve her bölümde değerlendirmeleri yapılmıştır.

Tablo 4.27: Eşcinsel İçerikli Diziler Bazında Tüm Bölümlerdeki Verilere Yönelik Bulguların Sütun Grafiği

Kaynak: Araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Olumsuz bir etkisi olduğunu savunanların ve bununla ilgili cümleler kuranların genel grafiklerine baktığımızda bireysel olarak etki hususunda düşüş gösterdiğini buradaki düşüşün ise insanların kendilerinde böyle bir etki bırakmadığını savunmaları sebebiyle ortaya çıkmıştır. Lakin bu görüşü bildirenler genel olarak çevresindeki başka insanlarda etki bıraktığını gördüğünü de belirtmişlerdir. Olumlu bir etki bıraktığını vurgulayan cümle kullananlarda ise dikkat çeken husus dini yaşantıya etkisi bölümünde hiç kimsenin olumlu bir etki bıraktığına dair cümle kullanmaması olmuştur. Bu da insanların içsel dünyasında ‘acaba böyle bir şeyin olumlu etki bıraktığını söylesem günahkâr 22 olur muyum’ korkusundan bilinçli ve sağlam karakterli olanların dininde herhangi bir etki oluşturmayacağını söylemişler geri kalan kısım ise olumsuz etkilediğini söylemiştir. Herhangi bir etki bırakmayacağını vurgulayan cümleler kullananlar ile ilgili genel grafiğe baktığımızda dini yaşantıya

etkileri hususunda yüksek bir oran gösterirken diğer bölümlerde ortalama bir oran göstermiştir. Bireysel etkileri ve dini yaşantıya etkileri bölümlerinde yüksek olmasının sebebi, normalde olumsuz etkilediğini savunanlar kendi öz benliklerine yönelince bu sorular karşısında kendilerinde bir etki olmadığını, bırakmayacağını ve dini yaşantılarını da kuvvetli olduğunu gene aynı şekilde etki bırakmayacağını savunduklarından dolayı oran yükselmiştir. Oransal olarak en büyük düşüşü toplumsal etkileri bölümünde görmüştür. Çünkü diğer bölümlerde hiçbir etkisi olmayacağını vurgulayanlar toplumsal etki bölümünde küçük de olsa etkilerinin olacağını vurgulamışlardır.

Genel olarak olumsuz etki edeceğine dair cümleler kuranlar bir korku ve endişe duygusu üzerinden cümlelerini ilerletmişlerdir. Buradaki korku ve endişe, aile yapısının bozulmakta olduğu, toplumsal düzende değişmelerin başladığı, insanların bakışının gün geçtikçe normalleşmekte olduğu ve maneviyatı zayıflattığı başlıklarıyla sınıflandırabiliriz. Bir çok birey kendisinde bu olayın gerçekleştiğini gözlemlese de görev yaptığı okullarda veya kurumlarda gençler üzerinde normalleşmenin çok açık şekilde meydana geldiğini gözlemlediklerinden bu korkularını dile getirmişlerdir. İlkokul, ortaokul ve liselerde eşcinsellik kavramları olarak kabul edilen gay, lezbiyen, oğlancı, homoseksüel ve benzeri kavramlar şaka unsuru olarak çokça çocuk ve gencin ağzında sakız haline gelmiştir. Katılımcıların genel olarak ortak olan korkusu, genç neslin bu verilerle manipüle olup gelecekte oluşturacakları toplumu, aile yapısını zihinlerindeki verilere göre oluşturacakları korkusudur. Bu da günümüz toplum yapısını, din anlayışını ve aile kurumunu tamamıyla değiştirecek bir durumdur. Bazı insanlara görünmez küçük adımlarla ilerlerken çocuk veya genç gibi kesimlere ise normalleşme etkisi çok hızlı ve büyük şekilde ilerlemektedir. Bu durumda gelecek neslin oluşturacağı aile yapıları arasında anne anne veya baba baba şeklinde aile yapılarını gözlemlemek mümkün olacağı düşünülmektedir. Sadece eğlence için veya vakit geçirmek için izlenen dizilerin alt mesajındaki LGBT üzerine verilen mesajlar insanların bilinçaltını fethetmektedirler. Katılımcıların verdiği cevapların geneline göre gelecekte bizi, kültürümüzden ve dinimizden uzak bir toplum yapısı ve aile yapısı beklemektedir.

Olumlu etkisi olacağını söyleyenlerin çoğunluğu eşcinselliğin olumsuz etkilerinden kendi nesillerini nasıl koruyacaklarına dair veri toplayabilecek ileri bir alan olarak gördüklerinden olumlu etki edeceğini vurgulamışlardır. Bu da cümleler olumlu olsa

dahi dolaylı olarak olumsuz etkilerinden korunma bazlı bir yaklaşım olduğundan olumsuz etkilediğini savunduklarını gösterir. Çünkü katılımcılardan birisi “buradaki veriler sayesinde çocuklarımıza karşı daha çok korumacı olabiliyoruz” gibi buna benzer söylemler kullanmaları aslında bu olgudan korktuklarını ve bu olguya karşı savaşabilmek için veri topladıkları bir alan olarak gördükleri için olumlu etkilediğini söyledikleri görülmektedir. Hiçbir etki etmediğini vurgulayanların çoğunluğu ise ya kendilerinde bir etki oluşturmadığını vurgulayıp başkalarında olabileceğini söyleyenler, ya da bilinçli ve sağlıklı insanların bir dizi veya film tarafından etkilenmeyeceğini söyleyenler tarafından oluşmaktadır.

Sonuç olarak 20 katılımcının genel söylemlerine baktığımızda% 50 oranla yarısının kendisini normalleştirdiğini vurgularken diğer yarısı kendilerinde bir etki olmadığını ama toplumda bu etkileri gözlemlediklerini vurgulamışlardır. 2 kesimin de ortak olarak savunduğu şey bu tarz verilerin insanlar üzerinde etki oluşturabileceğidir. Katılımcıların söylemlerinden yola çıkarsak, eğer bu tarz veriler ve saldırılar kuvvetli şekilde devam ederse, gelecekte eşcinsel aile yapılarının çoğaldığı, dizi veya filmlerimizde eşcinselliğin veya bununla ilgili herhangi bir sahnenin RTÜK tarafından engellenemeyecek bir konuma geldiği, bu tarz eylemlere itiraz edenlerin hukuki olarak tepki göreceği bir dönem geleceği tahmin edilmektedir. Buradaki yapılabilecek en önemli şey insanların bu konularda bilinçli hale gelip, çocuklarını bu verilere karşı bilinçli hale getirmektir. Aksi halde rol model anne baba olmazsa veya çevresindeki ahlaklı güzel davranışlı insanlar olmazsa çocukların ve gençlerin ilk yöneleceği şey bu tarz dizi veya filmdeki kişiler ve karakterler olacaktır. Bu da toplumun tamamını büyük bir girdabın içine atacak ve önce geleneksel aile ve toplum yapısını yıkıp yerine oluşturulmak istenen aile ve toplum yapısını koyacaktır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmanın amacı internet televizyonlarından en çok ivmeyi yakalamış olan Netflix platformunda yayınlanan, saat olarak izlenmesi çok yüksek olan dizilerden La Case De Papel ve 13 Reasons Why dizileri üzerinden sosyal öğrenme bağlamında verilen eşcinsellik iletileri ele alınmıştır. Bu iletiler Söylem Analizi yöntemi kullanılarak görsel ve sözselsel olarak irdelenmiştir. Bunun yanında 20 katılımcıdan oluşan 10 erkek ve 10 kadın bireye eşcinsellik barındıran dizi veya filmlerin genel, bireye, topluma, aile yapısına ve dini yaşantıya etkileri sorulup bu tarz iletilerin olumlu veya olumsuz etkiler sunduğu ortaya koyulmuştur. Bunun yanında dizilerdeki rol model alma konusundaki etkinin ve buradaki eşcinsel bireylerin hangi karakterler üzerinden sunulduğu sorusu da sorularak tezi bulgularının ilk aşamasındaki dizilerden çıkarılan sonuçlarla beraber değerlendirilmiştir.

Tezimizin başında, internet platformlarındaki dizilerde karşılaşılan eşcinsellik üzerine verilen iletilerin insanda etki oluşturabileceği söylenmiştir. Sosyal öğrenme bağlamında bakıldığında seçilen dizilerde ne kadar veri ile karşılaşılabileceği incelenmiştir. Sosyal öğrenme kuramı bağlamında internet televizyonlarında yayınlanan dizilerde eşcinsellik üzerinden verilen iletilerin değerlendirildiği bu araştırmada, çokça görsel ve sözselsel ileti sunulduğu görülmüştür. Verilen iletiler bu olguya olumsuz bir tavır ile yaklaşanlar için özendirici ve olumsuz mesajlar ortaya koyduğu görülmektedir. İzleyicinin iki dizide toplam 15 tane eşcinsel karakterle karşılaştığı gözlemlenmiştir. Bu durum izleyicinin eşcinsellik rolünde 15 farklı kişilikle karşı karşıya getirildiği sonucunu doğurur. Tezimizde de bu kadar veri ve kişilikle karşı karşıya bırakılan bireylerde etki oluşturabileceği düşüncesi sunulmuştur. Yarı yapılandırılmış mülakat yaptığımız katılımcılardan aldığımız sonuçlar ışığında çokça katılımcının kendisinde etki bıraktığını veya öğretmenlik yaptığı kurumdaki

öğrencilerin çoğunda etki bıraktığını vurgulamışlardır. Katılımcılar bu tarz verilerle karşı karşıya kala kala dışarıda rahatsız olduklarını daha sonra ise rahatsızlık tepkilerinin azalmaya başladığını fark etmişlerdir. Bu da gösteriyor ki analiz ettiğimiz 2 dizideki verilerin insanlara aktarılması sonucunda büyük bir normalleşme ve sempati duygusunun altyapısına atılacağı düşüncesini kanıtlamaktadır.

Bu değerlendirmeye benzer bir yöntem ile bakan Eren (2017), bir gruba liderlik üzerine verdiği görsel iletiler sonrasında o grup içinden bazı bireylerin liderlik özelliğinin ön plana çıktığı gözlemlenmiştir. Aynı mantıkla bu tezde ortaya koyulan iletiler izleyicilerin bazılarında kendi hayatıyla özdeşleştirme durumunun gerçekleştirecekleri geri kalan çoğu insanda normalleşme üzerine bir etki oluşturacağı düşüncesindedir. Tezimizde de insanların yüksek bir oranla izlediği 2 dizinin verileri analiz edilmiş ve bu tarz dizi veya filmleri izleyenler ile mülakat yapılmıştır ve sonucunda Eren (2017)'nin sonuçlarına benzer bir sonuca ulaşılmıştır. Katılımcıların çoğunluğu bu verileri gördükten sonra kendi hayatlarında normalleşmelerin olduğu, bu duruma karşı bakışlarında tiksinti ve iğrenme duygularının azaldığı, rahatsızlık derecelerinin düştüğü gibi ve benzeri söylemlere çok çok kullanarak kendi üzerlerinde normalleşmelerin gözlemlendiğini vurgulamışlardır. Bazı katılımcılarda öğretmenlik yaptığı okullarda gözlemlendiği öğrencilerde bu normalleşmenin açık bir şekilde meydana geldiğini vurgulayarak bu veriyi destekleyen nitelikte veriler sunmuşlardır.

İncelenen dizilerde eşcinsellik gösteren karakterlerin davranışlarına karşı arkadaş çevreleri, aile ortamları, her daim destekleyicilik hususunda davranışlarını gösteren karakterler bu durumu yüceltici iletiler vermişlerdir. Dizi içeriklerinden oluşan değerlendirmeler sonucu homoseksüel ve heteroseksüel bir ilişki karşılaştırıldığında genel olarak dizilerde homoseksüelliğe karşı fazladan saygı ve destek gösterildiğine ulaşılmıştır. Şiddet, kaos, cinsellik gibi birçok olumsuz iletinin verilmesinin yanında arkadaşlık dostluk ve güvenilirlik gibi çokça olumlu ileti de verilmektedir. Bunun yanında dizilerde genelde homoseksüeller aile yapıları düzenli, uzun ömürlü, toplum tarafından beğenilen şekillerde sunulması ve heteroseksüel aile yapılarının ise devamlı kavga olan, kısa sürede ayrılıklar gözlemlenen şekillerde sunulması izleyici kitlesine yeni bir aile yapısı özendirmeye çalıştığı gözlemlenmiştir. Bu verilere katılımcıların cevapları nezdinde baktığımızda, şu an böyle bir şeyin gözlenmediğini ama çocukların rahat bir şekilde bu tarz aile yapılarının şakalarını yapabildiği ve bu konuda çokça endişeli olduklarını vurgulamışlardır. Bu da az önce bahsedilen aile yapılarıyla ilgili

verilmek istenen mesajların küçük de olsa etkili olmaya başladığını ve bunun da bir korku ortamı oluşturduğu görülmektedir. Tedbirli ve bilinçli nesil yetiştirilemediği takdirde ileride bu tarz aile yapılarıyla çokça karşılaşacağımızı da katılımcıların birçoğu belirtmiştir. Yani biz gençlere ve çocuklara, örnek rol model bir aile yapısı sunmadığımız takdirde bu tarz dizi veya filmlerin içeriğindeki veriler bir anne baba veya öğretmen yerine geçip rol model konumunu alacaktır.

Ekici (2015)'nin yapmış olduğu çalışmada filmler ve çizgi filmler üzerinden verilen olumsuz davranış biçimleri, bireylerde güvensizlik problemi ve benzeri olumsuz davranış biçimlerine sebep olduğunu tespit etmiştir. Aynı mantık ile teze bakıldığında iki dizide toplam eşcinsellik üzerine verilen görsel ve sözsözsel 1007 ileti sonrası bireyde belirli etkiler bırakacağı tahmin edilmektedir. Katılımcıların verdiği cevapla aynı sonucu bize göstermektedir. Bu iletiler neticesinde eşler arasında sorunların gözlemlendiği, rol karmaşasının yaşanmaya başladığı, çocuklar arasında bu tarz soruların fazlalaştığı ve aile arasında huzursuzluk oluşturduğu gibi pek çok veriye ulaşılmıştır. Bu da analiz ettiğimiz dizilerdeki verilerin insanlara verildiğinde pek çok sonucunun olacağını göstermektedir. Bu sonuçların çoğunun şu an kabul edilen toplum yapısı aile yapısı ve dini yapıya ters olacağı görülmektedir.

Dizilerdeki önemli sonuçlardan birisi de eşcinsel karakter olarak seçilen oyuncuların genel olarak özelliklerinin izleyiciler tarafından rol model alınabilecek kişilikte ahlaklı, naif, saygılı ve örnek kişilikler arasından seçilmesi, bu etkinin karşı tarafta ulaşmasını hızlandıracak etmenlerin başında gelir. Crimsen'in iki babasında olduğu gibi veya Tony ve Calep'in aynı evde yaşamaya başladığında oluşturdukları aile portresi bize bir erkekle bir erkeğin veya bir kadınla bir kadının aile olduğunda çok güzel bir resim ortaya çıkabileceği iletisini sunmaktadır. Bu iletiler seçilen dizilerde çokça sunulduğundan izleyenlerde etki oluşturacağı düşünülmektedir. Mülakatlarda da bu aile yapılarının kendi aile yapılarını etkilemediğini lakin çocukları için korktuklarını belirtmişlerdir. Rol model alma konusundaki sorumuza verilen cevaplarda ise, dizilerdeki eşcinsel karakterler ile sunulan kişilik özelliklerini insanlarda rol model almayı arttırdığını belirten veriler sunmuşlardır. Katılımcılarımızın öğretmen olanların tümü çalıştığı okullarda bu tarz verileri gözlemlediklerini belirtmişlerdir. Ve çokça kişi bu tarz güçlü duygu ve davranışlarla sunulan karakterlerin çoğu insanda az çok etki bırakacağını belirtmiştir. Bu tarz davranışların en çok da çocuk ve genç kitlesini etkileyeceğini ve çocukların zihnindeki

rol model alacak hedef kitlenin bu tarz karakterler olmasının çalışıldığını vurgulamışlardır. Yani dizilerde sunulan örnek alınacak eşcinsel aile motifleri, toplum tarafından sevilen sayılan eşcinsel bir karakter, herkes yalan söylerken ahlak timsali olan bir eşcinsel karakter ve benzeri şekiller insanların kendini özdeşleştirdiği, rol model alacağı, geleneksel aile, toplum ve din yapısına ters bir yapının oluşturacağı bir nesli ortaya çıkaracaktır.

Akhayeva (2021)'nin Kazakistan'daki gençlik dizileri üzerinden verilen mesajların sosyal bir değişim oluşturmanın adımlarını attığı ve modern aile yapısını şekillendirdiği sonucuna ulaşmıştır. Buradaki etken gençlerin karşısına çıkarılan aile motifleri ve izleyicilerin bu motifleri örnek alması sonucu doğan bir oluşumdur. Bu çıkarım sonucunda tezimizi baktığımızda 2 dizide toplam 1007 tane eşcinsel bireyle karşılaşan bir birey kendi zihninde önce normalleşme sonra sempati veya bunun gibi farklı duygu oluşumları meydana geleceği düşünülmektedir. Mülakatlarımda genel olarak televizyonda gösterilen eşcinsel aile motiflerinin, gelecekte yeni bir aile sistemi oluşturma, geleneksel aile yapısını bozma, çiftler arasında rol karmaşası yaşatma, gençlerin normal olan değil kendi oluşturdukları normallerinde bir aile yapısını oluşturmalarının temellerini atma, evlilik müessesesinin tanımını değiştirme gibi yorumlarda bulunarak dizi veya filmler üzerinden verilen eşcinsellik aile motiflerinin yıkıcı, bozucu ve parçalayıcı bir etkisinin olacağı çokça vurgulanmıştır. Yukarıda bahsedilen gençlik dizilerinin etkisi mantığıyla, buradaki eşcinsellik iletisi barındıran dizilerin etkisi mantığı aynı sonuca ulaşmaktadır. Katılımcıların çoğunluğu da bu sonucu doğrulamaktadır.

La Case De Papel dizisi soygun ve savaş içerikli olduğundan dolayı daha az eşcinsel karakter bulundurulup mesajlar, açıkça değil örtük şekilde verilmiştir. 13 Reasons Why dizisi ise bir lise dizisi olduğundan dolayı ne kadar bilinçlendirme üzerine olsa da karakterler lisede yaşanabilecek uç noktaları canlandırdığından dizide liselisinden yaşlısına birçok eşcinsel karakter bulundurmuştur ve verilen mesajlar genel olarak açık şekilde verilmiştir. Karakterler tek tek analiz edildiği bölüme bakıldığında Helsinki'nin, Charlie'nin, Clab'in Bred'in çevresi tarafından sevilen, saygı gören naif karakterli kişiler olduğu görülmektedir. Herhangi bir birey bu dizileri izlediğinde kendi yaşayışı ile bağdaştırdığı veya özelliklerinden etkilendiği karakteri istemsiz olarak bilinçaltı rol model alma yoluna doğru gider. Bu karakterler de kişiler üzerinde rol model olabilecek karakterler olmasının yanında eşcinsellik özellikleri koyulmuştur.

Mülakatta da çocuk ve gençlerle ilgili sorduğumuz soru da lisedeki pek çok çocuğun bu tarz dizilerdeki karakterlerin şakalarını yaptıklarını onlar gibi davranmaya çalıştıklarını gözlemlediklerini söylemişlerdir. Sosyal öğrenme kuramı bağlamında bireyler sosyal ve ahlaki kuralları bunun yanında davranışsal karakterleri hayatta karşılaştıkları ilişkiler sonucunda öğrenirler (Seçer ve Sarı, 2006). Bu açıdan bakıldığında dizilerdeki verilen eşcinsellik iletileri, izleyici de bu davranışı kazandıracak veya bu davranışa yaklaştıracaktır. İleti alışverişinin izleyiciyle en çok olduğu dönemin çocukluk dönemi olması sebebiyle bu çalışmaların çoğunluğu çocukluk dönemi ile ilgili olmuştur. Katılımcılar bazıları bu verilerin birçok yerde olumlu etkileyeceğini söylese de tüm katılımcılar ortak olarak çocukların ve bilinçsiz insanların uzak tutulması gerektiğini çünkü bu tarz dizilerin direk onları hedef aldığını ve onlarda bir değişim meydana getirmeye çalıştıklarını vurgulamışlardır. Buradan da anlaşılıyor ki bu tarz dizi veya filmlerde verilen mesajlarla hedef kitle çocuk ve gençler olmakla beraber tüm insanlığın sürdürdüğü, inanmış oldu dini, toplumsal ve ahlaki yapıya karşı bir müdahale olduğunu ve bu yapıyı değiştirme konusunda birtakım çabalarının olduğu sonucuna ulaşıyoruz. Buradaki hedeflerine ulaştıkları takdirde geleneksel aile ve toplumsal yapımıza bir darbe vurup yerleştirmek istedikleri yapıyı yerleştirecekleri düşünülmektedir.

Kaşka (2020)'nın çizgi filmlerde arkadaşlık iletileri üzerine verilen olumlu veya olumsuz iletileri analiz ederken bazı çizgi filmlerde dostluk sevgi barış gibi iletilerin fazla olduğunu ve bunların çocukları bu duygulara daha çabuk öğrenme ve kabullenme duygusunda kuvvetlendirirken bazı çizgi filmlerde ise aldatma, arkadan oyun kurma, güvensizlik gibi alt mesajların çokça verildiğini de çocuklara bu duyguların kazanımı konusunda olumsuz bir etki oluşturacağı sonucuna ulaşmıştır. Çalışmamız gözünden baktığımızda, dizilerde verilen çokça eşcinsellik iletileri insan zihninde bir yer edinecektir. Yukarıdaki çalışmada çocuklar olumlu ileti aldıklarında olumlu etkilenmeleri ve olumsuz ileti aldıklarını da olumsuz etkilenmeleri gerçekleşiyor ise dizi veya filmlerden eşcinsellik iletilerine maruz kalan insanların da çokça olumsuz eşcinsellik iletileriyle karşı karşıya kalacağı düşünülmektedir. Mülakatlarda olumlu, olumsuz ve herhangi bir etkisi yok kategorilerinde farklı cevaplar ortaya çıkarken çocuklarla ilgili değerlendirme kısmında, çocuklara etkisi ne olur diye sorduğumuzda, tüm katılımcılar ortak olarak bu tarz içeriklerin çocuklara izletilmemesi gerektiğini veya maruz kalma ihtimaline karşı bilinçlendirilmesi gerektiğini vurgulamışlardır.

Çünkü çocukların manipülasyon, rol model alma, çabuk etkilenme gibi ve benzeri durumlara açık olduklarını bu sebepten dolayı çocuk kesiminin uzak tutulması gerektiğini ortak bir ağızla söylemişlerdir. Bazı olumlu etkisi olacağını savunanlar, çocuklarını böyle bir etkiden uzak tutmak için bu filmlerden dersler çıkardıklarını, o sebepten dolayı faydalı olduğunu söylemişlerdir. Diğer katılımcıların tümü, bu tarz dizi veya filmlerin ilk hedef kitlesinin çocuklar ve gençler olduğunu ve gelecekte yeni bir aile, yeni bir toplum yapısı oluşturulmaya çalışıldığını söylemişlerdir. Tabii ki de kişilikleri oluşmuş belirli kabullenmeleri olan kişilerde değil ilk saldırgan kesimin çocuklar olduğunu söylemişlerdir. Bu kesime dizi veya filmler dışında ilk olarak ilgi alanları olan animasyonlara eşcinsellik verileri yerleştirmektedirler. Kaska (2020)'nin çalışmasında çizgi filmlerdeki olumsuz etkilerin çocuklarda olumsuz etki oluşturduğu sonucuna ulaşması yolundan çıkarak bu tarz eşcinsellik iletisi barındıran çizgi filmlerin ve animasyonların çocuklarda zehirli ve olumsuz birçok etki bırakacaktır. Tezimizin ilk kısmında bahsettiğimiz Disney+'da "The Proud Family: Louder and Prouder" (Onurlu Aile: Daha yüksek sesli ve daha onurlu) çizgi dizisinde yer alan Barry ve Randall Leibowitz-Jenkins, yani "Gey Babalar" ile evlat edindikleri ikizler Francis ve Maya'dan bahsetmektedir. Burada çizgi diziler ile çocuklara, nasıl güzel, eğlenceli özgür bir aile ortaya koyduğunu ve bu tarz aile yapılarının çocuklar için çok güzel bir ortam oluşturacağı mesajını sunulmaktadır. Buradaki risk bu tarz çıkarılan çizgi dizi veya animasyonlarla çocukların zihnindeki aile yapısını, toplum yapısını, düşünce yapısını tamamen farklı bir yere evrilmesidir. Ve bu konudaki çalışmalarını hızlı, düzenli ve başarılı şekilde devam ettirmektedir. Çocuklar bu tarz aile yapıları ve mutluluğu bir arada gördüğünde, kendi aileleri içinde yaşanan küçük tartışmalar bile bu tarz ailelerin daha güzel bir yaşayış oluşturacağı düşüncesinin temellerini atmaya müsait hale geleceklerinin göstergesidir.

Çizgi filmler üzerinden arkadaşlık ilişkileri, çizgi filmler üzerinden liderlik üzerine verilen iletiler, medya üzerinden sunulan iletilerin çocuklardaki etkileri gibi birçok çalışma çocuk yaştaki bireylere etki üzerine yapılmıştır. Çünkü verilen iletiler hangi yaş grubunda olursa olsun karşısındakini etkileyeceği gibi en çok ve en hızlı çocuk yaş grubundaki kişileri etkileyeceğinden bu yaş grubu üzerinde yoğunlaşmıştır. Günümüzde internet ve televizyonun önemli sonuçlarından birisi de medya bağımlılığıdır. Çocuklar, oyunlar ve çizgi filmler karşısında, büyük insanlar ise film ve diziler karşısında yerlerinden kalkamayacak duruma gelip zaman mefhumunu

kaldırıp sınırsız şekilde kendilerini o platforma bağladıkları görülür. Bunun neticesinde çocukların çokça öfke, saldırganlık gibi oyunlardan kazandığı duygular görülürken genç ve yetişkinlerde ise dizi karakterlerine özenme, onların yaşayışlarını kendi yaşamlarıyla özdeşleştirme ve zihninde oluşturdukları bu talepleri gerçekleştiremeyecek umutsuzluğa düşüp kendilerini boşlukta bulma gibi birçok etki oluşmaktadır.

Analiz ettiğimiz dizilerdeki verilerin insanlarla buluşması neticesinde ilk başta küçük küçük adımlarla normalleştirme evreleri başlayacaktır. Bazı insanlarda en çok da çocuk ve gençlerde bu normalleşme çok hızlı şekilde olurken bilinçli ve kendisini bilen insanlarda daha yavaş ve uzun sürede olacaktır. Çünkü mülakatlarda bununla ilgili yorum yapan katılımcıların bazıları kendilerinde bir normalleşme unsurunu fark etmediklerini lakin çevresindeki zayıf karakterli insanlar veya çocuk ve gençlerde görülmeye başladığını belirtmişlerdir. Bazı katılımcılar ise uzun süren bir süreçte yavaş yavaş kendilerinde bir tepkisizleşme oluşmaya başladığını fark ettiklerini belirtmişlerdir. Sonrasında normalleşme ile beraber toplumsal yapının ana bölümünü oluşturan aile kurumu zayıflatılacaktır. Mülakatta bununla ilgili çiftler arasında rol model karmaşasına ve kadınla erkek arasındaki ilişki sorunlarına, isteksizliğe gibi birçok sonucu doğurmaya başladığını gördüklerini belirtmişlerdir. Bir yandan da aile kurumuna yıkmak için günümüzdeki kabul ettiğimiz dini aile yapısını olumsuz verilerle çokça göstererek genç ve çocuklara kendi oluşturdukları aile yapısına yöneltmeye yönelik bir politika güldüğünde çokça kişi belirtmişim. Buradan anlıyoruz ki katılımcıların cevaplarına ve diziden aldığımız veriler ile günümüzde izlediğimiz dizilerde çokça görsel ve sözsözsel veri sunulmaktadır. Bunu da analiz ettiğimiz dizilerden görebiliriz. Bu veriler sonucunda toplumsal olarak bir normalleşmeye doğru gitmekteyiz. Bu normalleşme bir sonraki nesilde değişmiş bir aile yapısı, değişmiş bir toplum yapısı ve değişmiş bir dini yapı karşımıza koyma ihtimali kuvvetle muhtemeldir. Katılımcıların çoğu da bu endişeyi barındırmaktadır. Hatta bazı katılımcılar olumlu etki sunacağına dair cümle kullanırken dolaylı olarak eşcinselliğin olumsuz etkilerinden korunmak için iyi bir analiz verisi olduğu için olumlu etki verisi olduğunu söylemişlerdir. Bu da gösteriyor ki şu an toplumdaki herkesin zihninde bir korku oluşturmayı başarmışlar. Bu korku kendilerinin değişme ihtimalinin olabileceğinden değil, kendi çocuklarının ve neslinin kendi yollarından değil bu tarz dizilerin yollarından gidebileceği korkusudur.

Sonuç olarak sosyal öğrenme açısından dizilerdeki eşcinsellik iletilerini ve bu ilişkilerin insanların nasıl etkilediğini ele alan araştırmada verilen iletilerin tüm insanlık için olumsuz nitelik taşıdığı görülmektedir. Verilen iletiler izleyiciyi çokça eşcinsel görsel ve sözel veri ile karşılaştıracığı tespit edilmiştir. İzleyicilerin sadece cinsellik üzerine değil film de geçen yaşanmışlıklar ve hayatlar üzerinden bir örneklem hayat düzeni kurması ve sonrasında gerçek hayata geçtiğinde toparlanması konusunda o bireyi olumsuz etkileyecek mesajlar vermektedir. Mülakata katılan katılımcılar da bu verilen iletilerden çokça olumsuz etkilendiklerini veya nesillerinin olumsuz etkileneceğini ve etkileyeceğini belirtmişlerdir. Yapılan araştırmalar, medyanın her daim izleyiciyi en çok etki bırakan bölümlerden birisi olduğunu tespit etmiştir. Bu sebeple bizim çalışmamızda değindiğimiz eşcinsellik konusu da medyanın alt dalı olan televizyon üzerinden açık veya örtük şekilde çokça ileti ve mesaj verildiğini göstermek ve bu iletilerin bireyi aileyi toplumu ve dini yaşantıyı nasıl etkilediğini ortaya koymak üzeredir. Bununla beraber televizyonda seyredilen filmlerde verilen mesajların insanın fark etmeden bilinçaltına işlemesi nedeniyle filmlerde verilen öfke, cinsellik ve benzeri kavramlar üzerinden verilen iletilerin bireyleri olumsuz yönde etkileyecektir. Yapılan mülakatlarda katılımcıların bazıları kendilerinde değil ama çevresinde cinsellik ve bazı duygular bakımından bu tarz dizilerin zayıflattığını belirtmiştir.

Ayrıca incelenen dizilerde çoğunlukla eşcinselliğin cesurluk olduğu, eşcinsel bireylere saygı gösterilmesi gerektiği üzerinden iletilerin verildiği görülmüştür. Katılımcılardan K.K-6 cesaretlendirme kavramı ile ilgili şunları söylemiştir; Çoğu zaman içinde bulunduğu durumu kimseyle paylaşamamaktan kaynaklanan çevresi tarafından anlaşılama ve yalnızlık hisleriyle örülü bir dünyanın mağduru ve mağlubu olarak lanse ediliyor. Kabuğunu kırma çabası da zamanla bir cesaret hikayesine dönüşerek; özgürleşme, kalıpların dışına çıkma, güçlenme ve özgüven gibi kavram ve davranışlarla tarif edilerek kafası karışık izleyiciye “istersen sen de başarabilirsin; korkacak bir şey yok” gibi gizli ya da açık birçok mesaj veriliyor. Şeklinde soru ve cevabıyla katılımcıların çoğunun söylemek istediğini özetlemiştir. Sosyal öğrenme kuramına göre La Case De Papel ve 13 Reasons Why dizilerinde oyuncular izleyiciler karşısında sembolik model konumunda olmakta ve izleyicilerde dolaylı yolla karakterlerdeki davranışların pekiştirilmesi sağlanmaktadır. Ve liselerde gençler tarafından bu tarz karakterlerin özelliklerini şaka konuları yaptıkları ve beğendiklerini belirttikleri katılımcılar tarafından belirtilmiştir.

Genel olarak La Case De Papel ve 13 Reasons Why dizileri örneklerinde, günümüz toplumunda toplum yapısından farklı bir aile yapısı ve düşünce yapısı içermektedir. Bu sebepten dolayı çalışmanın bulgular bölümünde verilen görsel ve sözsözsel iletiler üzerinde izleyicinin bilinçlenmesi ve farkındalığı artması için bolca durulmuştur. Bunun yanında bulgular bölümünün ikinci kısmında yapılan mülakat değerlendirmelerinde bunların verdiği cevaplar sonucunda, bu tarz verilerin toplam aile ve dini yapıyı yıkmak adına pek çok olumsuz etkisinin olacağı da ortaya koyulmuştur. Bu çalışma bundan sonra yapılacak sinema üzerinden verilen iletileri incelenmesine olanak sağlaması bakımından literatüre faydalı manada katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

5.2. Öneriler

Toplum üzerinde büyük bir etki oluşturan bu konu üzerine daha fazla akademik çalışma yapılabilir. Çocuk grubundan yaşlı grubuna kadar tüm yaş gruplarının eğitim durumları ve ailesinden gördüğü uygulamalar saptanarak medya okuryazarlığı üzerine bilinçlendirme eğitimleri yapılması önerilir. Medyanın en büyük etki araçlarından birisi olduğunu ve bu araçlar ile en çok çocuklar olmak üzere tüm yaş gruplarında öğrenmelerin gerçekleştiğini, bu alanın uzmanları aracılığı ile illerde ve ilçelerde seminerler düzenlenerek anlatılması önerilir. Çocuklar için aileleri, gençler, orta yaşlılar ve yaşlılar içinde ilgili bakanlıklar aracılığı ile bilgilendirme etiketleri, broşürleri ve bunun gibi şeyler hazırlanıp tüm kitlelerin bilinçlendirilmesi sağlanmalıdır. Kişiliği konusunda boşluklar yaşayan insanların bu alanda uzman kişiler tarafından danışmanlık sağlanarak bilinçlendirip doğru şekilde yönlendirilmelidir.

Her yaş grubu kendi yaşına uygun şekilde bilinçlendirilmeli, sonrasında dizilerin veya filmlerin içinde karşılaştığı eşcinsellik verileri ile karşı karşıya geldiğinde o iletilere karşı bilinçli olmalıdır. Bu çemberin en zayıf halkası çocuklar olduğundan dolayı sadece çocuklara değil çocukların ailelerine de medya okuryazarlığı konusunda eğitimler verilmelidir. Çocuklar için ebeveynleri, diğer yaş grupları için ise kendileri izleyecekleri filmler ve diziler konusunda öz düzenleme yaparak dizi tercih listelerini oluşturmalıdırlar. Çünkü içerikte bulunan şiddet, cinsellik, öfke gibi duygular bazı insanların kaldırabileceği seviyede olsa da bazı insanların çabuk etkilenip kapılacağı duygulardır. Bu sebepten dolayı çabuk etki altına girebilecek kişiler kendilerini tanıyarak ona göre bir izleme listesi ayarlamalıdırlar.

İnternet televizyonları hususunda dizilerin kapaklarına veya kapaklarının alt tarafına dizi içeriğindeki cinsellik, korku, şiddet hakkında ayrıntılı bilgi vermelidirler. Gençlik ve sonrasındaki yaş grubundaki bireyler kendilerini sınırlayıp düzenleyebilirken çocuk yaştakiler için güvenli internet gibi uygulamalar kullanılmalıdır. Dizilerin genel olarak hepsinde az çok şiddet, cinsellik ve benzeri birçok davranış şekliyle ilgili iletiler bulunmaktadır. Bu sebepten dolayı izleyiciler internet televizyonu karşısında günlük maruz kaldığı saatleri sınırlandırmalı veya planlı bir şekilde izlemelidir.

Medya okuryazarlığı bu iletileri tamamen ortadan kaldırmak yerine izleyiciyi bilinçlendirip verilen olumlu veya olumsuz iletilerin çoğunu algılamasına ve bunlar arasından seçim yapabilme kabiliyetini oluşturacaktır. Bunu yapılabilmesi için medya okuryazarlığı eğitiminin yaygınlaştırılması gerekmektedir. Bunu yapabilecek olanlar da ilk başta işin temelinde olan öğretmenlerdir. Günümüzde teknoloji bağımlılığının 3 yaşına kadar düştüğü görülmektedir. Bu sebepten ailede küçük çaplı başlasa bile okula gittiği ilk andan itibaren bu eğitim alınmaya başlanmalıdır. Öğretmenlere zorunlu bir eğitim olarak bunun verilmesi ve sonrasında öğrencilere medya okuryazarlığının birinci sınıftan itibaren anlatılmaya başlanması gerekmektedir. Çocuklar için şu an gördüğüm karakter ne anlatıyor olabilir, izlediğin çizgi filmde hangi duygular mevcut gibi sorular üzerinden gidilirken büyükler için ise bu diziye başlamadan önce eşcinsel bir iletiye karşı tavrın neydi. Şu an aynı duruma gösterdiğin tavrın ne durumda gibi ve benzeri sorulabilir. Bu eğitim tüm yaş gruplarına uygun formatlarda sunulacak şekilde teknoloji ve televizyon karşısında insanların bilinçlenmesi sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- 13 Reasons Why. İçinde *Wikipedia*.
https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=13_Reasons_Why&oldid=1153882393#Episodes [24.07.2023]
- 13 Reasons Why viewers in the U.S. by demographic* (t.y.). Statista. Geliş tarihi 28 Mayıs 2023, gönderen <https://www.statista.com/statistics/867862/13-reasons-why-viewers-demographic/> [24.07.2023]
- Abduh, M., & Rıza, M. R. (2014). *Menar Tefsiri Tefsiru'l Kur'ani'l Hakim* (Kolektif, Çev.). Ekin Yayınları.
- About Netflix—Ana Sayfa*. (t.y.). About Netflix., gönderen <https://about.netflix.com/tr> [26.06.2023]
- Adler, A. (2020). *Eşcinsellik Üzerine* (K. Şipal, Çev.). Say Yayınları.
- Akbaş, C. (2021). *Erişkinlerde Eşcinselliğe Bakışın Cinsiyet, Homofobi Ve Empati Düzeyi Açısından Değerlendirilmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Türkiye Cumhuriyeti Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi.
- Akcan, G. (2017). *Erkek Eşcinsellerde Benlik Kavramının Netliği ve Mutlak Gerçek İhtiyacı Değişkenleri ile Problem Çözme ve Stres Belirtileri Değişkenleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* [Doktora Tezi]. İstanbul Arel Üniversitesi.
- Akhayeva, K. (2021). *Kazakistan'da Gençlik Dizilerinin Sosyal Öğrenme Bağlamında Analizi* [Yüksek Lisans Tezi]. Kocaeli Üniversitesi.
- Aksel, S. C. Y. (2011). Yerli Dizi Serüveninde 37.sezon. *Beyaz Camın Yerlileri: Dokunaklı Öyküler-Dokunulmaz Gerçeklikler*. Kocaeli: Umuttepe Yayınları, 20, 9-52.
- Akyol, O. (2006). *İnternet Üzerinden Televizyon Yayıncılığı ve Türkiye Uygulamaları Üzerine Bir İnceleme* [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Albert Bandura | Psikolog | Sosyal Psikoloji | Stanford Üniversitesi | Kaliforniya*. (t.y.). Geliş tarihi 15 Ocak 2023, gönderen <https://albertbandura.com/index.html>
- Allan, J. (2017). *An Analysis of Albert Bandura's Aggression: A Social Learning Analysis*. CRC Press.

- Amazon Luna – Cloud Gaming Service.* (t.y.). Amazon Luna – Cloud Gaming Service. Geliş tarihi 01 Mart 2023, gönderen https://amazon.com/luna/landing-page?ref=ln_social
- Amazon Prime Video. İçinde *Vikipedi.* https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Amazon_Prime_Video&oldid=1142187692 [14.07.2023]
- Amazon.com: Amazon Prime.* (t.y.). Geliş, gönderen <https://www.amazon.com/amazonprime> 14.07.2023]
- Anbarlı, Z. Ö. (2019). Dijital Televizyon Dizilerinde Hegemonik Erkeklik. *Erciyes İletişim Dergisi, 1*, Article 1. <https://doi.org/10.17680/erciyesiletisim.485373>
- APA. *APA Search Results.* <https://www.apa.org>. <https://www.apa.org/search> [07.03.2023]
- Apaydın, H. Y. (1999). İbn Kayyim El-Cevziyye. İçinde *TDV İslam Ansiklopedisi.* TDV Yayınları.
- Asif, İftikhar. (2011). *Lesbianism and Islam.*
- Ateşalp, S. T., & Başlar, G. (2020). İnternette Dizi İzleme Pratiklerinin Dönüşümü: Aşırı İzleme (Binge- watching) Üzerine Bir Araştırma. *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi, 32*, Article 32. <https://doi.org/10.16878/gsuilet.560832>
- Atik, M. K., Bardakoğlu, A., & Kırca, C. (1997). *İslâmî Kavramlar.* Sema Yazar Gençlik Vakfı Yayınları.
- Atila, M. Y. (2018). *Televizyon Dizilerine Karşı Alternatif Medya Kullanımı Olarak İnternet Dizileri Üzerine Bir Çalışma: “Abzüğürt” Dizisi Örneğinde* [Yüksek Lisans Tezi]. Fırat Üniversitesi.
- Avcı, M. (2018). Osmanlı Hukukunda Livatanın Cezası. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 26(2)*, Article 2. <https://doi.org/10.15337/suhfd.447248>
- Aziz, A. (2013). *Televizyon ve Radyo Yayıncılığı (Giriş)* (2. bs). Hiperlink Yayınları.
- Baird, V. (2017). *Cinsel Çeşitlilik Yönelimler Politikalar Haklar ve İhlaller* (H. Doğan, Çev.; 2. bs). Metis Yayınları.
- Bakioğlu, A. (Ed.). (2018). *Eğitim Psikolojisi* (2. bs). Nobel Akademik Yayıncılık.

- Bancroft, J. (1990). *Commentary: Biological contributions to sexual orientation* (s. 111). Oxford University Press.
- Bandura, A. (1977). *Social Learning Theory*. Prentice Hall.
- Bandura, A. (1985). *Social Foundations of Thought and Action: A Social Cognitive Theory*.
- Bandura, A. (1997). *Self-Efficacy: The Exercise of Control*. Worth Publishers.
- Bardakçı Bayar, E. (2016). *Öğretmenlerin Eşcinsel Bireylere Yönelik Tutumlarının İncelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Mersin Üniversitesi.
- BARNABA (Barnaba'ya Atfedilen Mektup) (II. yüzyılın sonu) – Azizantuan.* (t.y.). Aziz Antuan Yansımaları., gönderen <https://azizantuan.org/kilise-babalarinin-yazilari/1-apostolik-babalar/barnaba-barnabaya-atfedilen-mektup-ii-yuzyilin-sonu/> [06.01.2023]
- Başar, K. (2014). Farklı Yönleri ile Cinsel Kimlik: Bedensel Cinsiyet, Cinsiyet Kimliği, Cinsiyet Rolü Ve Cinsel Yönelim. *Toplum ve Hekim*, 29(4), Article 4.
- Bayındır, A. (2012). *İslami Açıdan Toplumsal Cinsiyet*. Ensar Yayınları.
- Bayrak, C. (Ed.). (2019). *Eğitim Psikolojisi*. Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Bayrakçı, M. (2013). Sosyal Öğrenme Kuramı ve Eğitimde Uygulanması. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14, Article 14.
- Bayraktar, Z. (2022). *İnterseks- Hermafrodit ve Eşcinsel Norm ve Norm Dışı Cinsellik Farkları, Nedenler, Öneriler*. Motto.
- Berk Yılmaz, A. (2019). *Kimlik Belası: Dikotomik Cinsiyet Kiskacında Eşcinsel ve Transların Heteroseksüellere Bakışı* [Yüksek Lisans Tezi]. Sakarya Üniversitesi.
- Binark, M. (Ed.). (2007). *Yeni Medya Çalışmaları* (1. bs). Dipnot Yayınları.
- Biricik, Z. (2022). Yeni İletişim Teknolojileri ile Değişen Çocukluk Kültürü: Dijital Çocukluk. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 12(Dijitalleşme), Article Dijitalleşme. <https://doi.org/10.30783/nevsosbilen.1125228>

- BluTV - Türkiye'nin İnternet Televizyonu.* (t.y.). gönderen <https://www.blutv.com/>
[19.10.2023]
- BluTV Hakkında – Yardım Merkezi.* (t.y.). gönderen
[https://destek.blutv.com/hc/tr/sections/115000514005-BluTV-
Hakk%C4%B1nda](https://destek.blutv.com/hc/tr/sections/115000514005-BluTV-Hakk%C4%B1nda) [19.10.2023]
- BluTV üyeliği için ne kadar ödemeliyim?.* Yardım Merkezi.
[https://destek.blutv.com/hc/tr/articles/360019618840-BluTV-
%C3%BCyeli%C4%9Fi-i-%C3%A7in-ne-kadar-%C3%B6demeliyim-](https://destek.blutv.com/hc/tr/articles/360019618840-BluTV-%C3%BCyeli%C4%9Fi-i-%C3%A7in-ne-kadar-%C3%B6demeliyim-)
[06.12.2023]
- BluTV—Türkiye'nin İnternet Televizyonu.* (t.y.). gönderen <https://www.blutv.com/>
[06.12.2023]
- Bobo Doll Deneyi..* Psikonot. <https://www.pskonot.com/bobo-doll-deneyi/>
[20.02.2023]
- Bouhdiba, A. (1998). *Sexuality in Islam*. Saqi Books.
- Bozkurt, N. (1996). Fuhuş. İçinde *TDV İslam Ansiklopedisi*. TDV Yayınları.
- Budak, S. (2009). Psikoloji Sözlüğü. İçinde *Eşcinsellik* (4. bs, C. 1, s. 975). Bilim ve Sanat Yayınları.
- Büyükbaykal, G. (2012). Televizyonun Çocuklar Üzerindeki Etkileri. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi | Istanbul University Faculty of Communication Journal*, 28, Article 28. <https://doi.org/10.17064/iüifhd.84032>
- Casey, J. (2015). *Parafili* (A. Ege, Çev.). Olimpos Yayınları.
- Cebeci, L. (2000). İSFAHANI. İçinde *TDV İslam Ansiklopedisi*. TDV Yayınları.
- Ceyhan, Ş. (2020). Sosyal Öğrenme Kuramı ile Flüt Derslerinin Niteliği Artırılabilir mi? *Sahne ve Müzik*, 11, Article 11.
- Cohen, R. (2022a). *Çocuğum Eşcinsel mi? Eşcinsel Bireylere Anne Baba Olmak* (E. T. Sofi, Çev.; 1. bs). Ayık Kitap.
- Cohen, R. (2022b). *Eşcinsel Bireylere ve Yakınlarına Yardım Sunanlara Yönelik Psikolojik Danışman Eğitim Programı Rehberi* (M. Saraylı, Çev.; 1. bs). Ayık Kitap.
- Corraze, J. (1991). *Eşcinsellik* (İ. Yakupoğlu, Çev.; 1. bs). İletişim Yayınevi.

- Çabuk, F. D. (2010). *Tıp Öğrencileri ve Hekimlerin Eşcinsellik Hakkındaki Tutumları ve Gey ve Lezbiyenlerin Sağlık Hizmeti Deneyimleri* [Tıpta Uzmanlık Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Çağıl, F., & Kara, F. M. (2019a). Dijital Dönüşüm Bağlamında Türkiye’de Dizi Sektörü ve Geleceği. *Artuklu sanat ve beşeri bilimler dergisi*, undefined(1), Article 1.
- Çağıl, F., & Kara, F. M. (2019b). Dijital Dönüşüm Bağlamında Türkiye’de Dizi Sektörü ve Geleceği. *ARTS: Artuklu Sanat ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 1, Article 1.
- Çağrı, M. (2009). Seyyie. İçinde *Temel İslam Ansiklopedisi*. TDV Yayınları.
- Çaycı, B. (2013). Aşırı İzlemeyle Değişen Dizi İzleme Biçimlerinin İzleyiciler Üzerindeki Etkileri. *Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 11(2), Article 2.
- Çelik, T. N., & Çelik, Y. (2022). Uludağ Sözlük Üzerinden Yeni Normalin Toplumsal İnşasını Yaratmada Netflix’te Lgbtq Hikayeleri Kategorisi. *Sosyologca*, 0(23), Article 23.
- Çınar, A. H. (2021). *Din ve Terör: Netflix Dijital Platformundaki İçerikler Üzerinde Bir Din Sosyolojisi Arştırması* [Yüksek Lisans Tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Danyeli Güzel, Ö. (2017). *Lezbiyen, Gey, Biseksüel ve Transseksüellerin Sosyal Dışlanma Deneyimleri* [Yüksek Lisans Tezi]. Başkent Üniversitesi.
- Davies, S. P. (2010). *Eşcinsel Sineması Tarihi Sinemada Görünür Olmak* (A. Toprak, Çev.). Kalkedon Yayınları.
- Davud, İ. E. (2021). *Sünen* (1-4). Ocak Yayıncılık.
- Demirbaş, M., & Yağbasan, R. (2005a). Sosyal Öğrenme Teorisine Dayalı Öğretim Etkinliklerinin, Öğrencilerin Bilimsel Tutumlarının Kalıcılığına Olan Etkisinin İncelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 363-382.
- Demirbaş, M., & Yağbasan, R. (2005b). Sosyal Öğrenme Teorisine Dayalı Öğretim Etkinliklerinin, Öğrencilerin Bilimsel Tutumlarının Kalıcılığına Olan Etkisinin İncelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), Article 2.

- Demircan, A. R. (2014). *İslam'a Göre Cinsel Hayat* (2. bs). Ensar Neşriyat.
- Demirci, M. (2022). *Kur'an Tefsirinde Farklı Yorumlar*. M.ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları.
- Demirezen, İ. (2017). Amerikalı Katoliklerin Değişimi. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), Article 1. <https://doi.org/10.20493/birtop.364700>
- Demirkıran, C. (2010). Geleneksel Televizyonun Sanal Modeli Olarak Web Tv ve Livestream Portalında Tv Yönetimi. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 14, Article 14.
- Dijital 2021 Raporunda Türkiye ve Dünyada İnternet ve Sosyal Medya Kullanımı Karşılaştırması.* <https://tr.linkedin.com/pulse/dijital-2021-raporunda-t%C3%BCrkiye-ve-d%C3%BCnyada-internet-sosyal-taylan-genc> [03.03.2023]
- Dijital platformlara iyice yüklendik!* (t.y.). Ekonomist. gönderen <https://www.ekonomist.com.tr/makale/dijital-platformlara-iyice-yuklendik-10624> [07.03.2023]
- Dikkol, S. (2020). Türkiye'de Blu Tv Deneyimini Ekonomik ve Sembolik Sermaye Bağlamında Okumak. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 8(1), Article 1. <https://doi.org/10.19145/e-gifder.671271>
- Disney+. İçinde *Vikipedi.* <https://tr.wikipedia.org/w/index.php?title=Disney%2B&oldid=29317831#Tarih%C3%A7e> [26.12.2023]
- Disney+. İçinde *Vikipedi.* <https://tr.wikipedia.org/w/index.php?title=Disney%2B&oldid=29317831> [26.12.2023]
- Disney+ | Orijinal içerikleri, filmleri ve dizileri izle.* (t.y.). gönderen <https://www.disneyplus.com/tr-tr> [26.12.2023]
- Disney+ Review.* (t.y.). PCMAG. gönderen <https://www.pcmag.com/reviews/disney-plus> [29.12.2023]

- Doğan, C. (2019). *Seyahat Acentasında Çalışan İşgörenlerin Homofobi Düzeyleri ve Eşcinsel Bireylerle Birlikte Çalışma Niyetleri İlişkisi* [Yüksek Lisans Tezi]. Mersin Üniversitesi.
- Doğan, İ. T. (2016). *Toplumsal Cinsiyet Rollerini Bakımından 1990 Sonrası Türk Sinemasında Eşcinsellik* [Yüksek Lisans Tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- D'onfro, J. (2013). *We Grilled Nine Teens About Their Digital Lives—And They All Groaned When Facebook Came Up*. Business Insider. <https://www.businessinsider.in/we-grilled-nine-teens-about-their-digital-lives-160and-they-all-groaned-when-facebook-came-up/articleshow/25609555.cms>
- Dorsay, A. (1989). *Sinemamızın Umut Yılları* (1. bs). İnkılap Kitabevi.
- Dorsay, A. (2000). *Sinema ve Kadın*. Remzi Kitabevi.
- Doyle, C. (2022). *Psikoterapi Savaşı Cinsel Politika Cinsiyet İdeolojisi ve Ruh Sağlığı Karşı Karşıya* (1. bs). Ayık Kitap.
- Dökmen, Z. Y. (2015). *Toplumsal Cinsiyet Sosyal Psikolojik Açıklamalar*. Remzi Kitabevi.
- Drescher, J. (2002). Causes and becauses: On etiological theories of homosexuality. *The Annual of Psychoanalysis*, 30, 57-68.
- Drescher, J. (2010). Queer Diagnoses: Parallels and Contrasts in the History of Homosexuality, Gender Variance, and the Diagnostic and Statistical Manual. *Archives of Sexual Behavior*, 39(2), 427-460. <https://doi.org/10.1007/s10508-009-9531-5>
- Duca, L. (1947). *Sinema Tarihi* (N. Saridoğan, Çev.; 1. bs). Remzi Kitabevi.
- Duman, M. Z. (1996). Habis. İçinde *TDV İslam Ansiklopedisi*. TDV Yayınları.
- Dürüst, Ç., & Çağlar, M. (2015). Lgbtq Bireylerin Sosyal ve Bireysel Yaşam Algılarının Değerlendirilmesi. *Turkish International Journal of Special Education and Guidance & Counselling ISSN: 1300-7432*, 4(2), Article 2.
- Ebing, R. V. K. (2014). *Cinselliğin Psikopatolojisi I* (E. Kapkın, Çev.). Payel Yayınları.

- Efe, R. (2019). *Üniversite Öğrencilerinin Eşcinselliğe İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Kafkas Üniversitesi.
- Efendi, V. M. (2020). *Araisü'l-Kur'an Kur'an'ın Gelinleri* (D. Yıldız, Ed.; D. A. Batur, Çev.). Selenge Yayınları.
- Ekici, G. (Ed.). (2016). *Öğrenme—Öğretme Kuramları ve Uygulamadaki Yansımaları* (1. bs). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Eliaçık, R. İ. (2008). *Yaşayan Kur'an Türkçe Meal Tefsir Metinsiz*. İnşa Yayınları.
- Er Razi, F. (1991). *Tefsir-i Kebir Mefatihul-Gayb* (S. Yıldırım, Çev.). Akçağ Yayınları.
- Erdem, N. (2021). “Cesur Yeni Medya” Teknolojiler ve Hayran Kültürü. *Uluslararası Medya ve İletişim Araştırmaları Hakemli Dergisi*, 4(2), Article 2.
- Erdem, S. G. (2019). *İnternet Televizyonlarında Toplumsal Cinsiyet Temsilleri: Netflix'in İlk Türk Dizisi “Hakan: Muhafız” Üzerine Bir Araştırma* [Yüksek Lisans Tezi]. Eskişehir Üniversitesi.
- Eren, C. (2022). *Türk Polisiye Dramalarında Polis İmgesi: Geleneksel Televizyon ve İnternet Televizyonu Yayınlarında İdeolojik Karşılaştırma* [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Ergüney, M. (2017). Türkiye’de İnternet Dizilerinin Gelişmesine Zemin Hazırlayan Tarihsel ve Teknolojik Süreç. *Artuklu İnsan ve Toplum Bilim Dergisi*, 2(1), Article 1.
- Erjem, Y., & Çağlayandereli, M. (2006). Televizyon ve Gençlik: Yerli Dizilerin Gençlerin Model Alma Davranışı Üzerindeki Etkisi. *Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 30(1), 15-30.
- Erol, A. (2008). *Türkiye’de Eşcinsel Olmak*. Kaos GL Yayınları.
- Ertürk, Y. D., & Gül, A. A. (2006). *Çocuğunuzu Televizyona Teslim Etmeyin*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Esed, M. (2017). *Kur'an Mesajı / Meal-Tefsir* (C. Koytak, Çev.). İşaret Yayınları.
- Esen, H. (2013). Zina. İçinde *TDV İslam Ansiklopedisi* (C. 44). TDV Yayınları.
- Es-Sabuni, M. A. (1984). *Ahkam Tefsiri* (M. Taşkesenlioğlu, Çev.). Şamil Yayınları İstanbul.

- Esslin, M. (2019). *Televizyon Çağı* (M. Çiftkaya, Çev.). Pınar Yayınları.
- Evans, R. I., & Bandura, A. (1989). *Albert Bandura, the Man and His Ideas—A Dialogue*. Praeger.
- Exxen. (t.y.). gönderen <https://www.exxen.com/tr> [17.10.2023]
- Exxen. İçinde *Vikipedi*.
<https://tr.wikipedia.org/w/index.php?title=Exxen&oldid=29350577>
[17.10.2023]
- Exxen nedir?* (t.y.). Exxen Yardım Merkezi. gönderen <https://yardim-exxen.ortusdesk.com/exxen-nedir/> [17.10.2023]
- Exxen uygulamasını nereden indirebilirim?* Exxen Yardım Merkezi. <https://yardim-exxen.ortusdesk.com/exxen-uygulamasini-indirme/> [17.10.2023]
- Exxen'de hangi tip üyelikler var?* (t.y.). Exxen Yardım Merkezi. gönderen <https://yardim-exxen.ortusdesk.com/planlar-ve-ucretler/> [17.10.2023]
- Film Üretim Yasası*. *wikipedia.org*.
https://tr.wikipedia.org/w/index.php?title=Film_%C3%9Cretim_Yasas%C4%B1&oldid=28181499 [10.10.2023]
- Foucault, M. (2007). *Cinselliğin Tarihi* (H. U. Tanrıöver, Çev.; 2. bs). Ayrıntı Yayınları.
- Freud, S. (2021). *Cinsellik Üzerine* (A. A. Öneş, Çev.). Say Yayınları.
- GAİN. (t.y.). GAİN. gönderen <https://www.gain.tv/Error/Index?statusCode=404>
[18.11.2023]
- GAİN. (2023). İçinde *Vikipedi*.
<https://tr.wikipedia.org/w/index.php?title=GA%C4%B0N&oldid=29161425>
[18.11.2023]
- GAİN | Abonelik Seçenekleri*. (t.y.). GAİN. gönderen <https://www.gain.tv/abonelik-secenekleri?uyelik=ok> [18.11.2023]
- GAİN | Yeni Nesil İçerik Platformu*. (t.y.). GAİN. gönderen <https://www.gain.tv/>
[18.11.2023]
- Geray, H. (2003). *İletişim ve Teknoloji Uluslararası Birlik Düzeninde Yeni Medya Politikaları*. Ütopya Yayınevi.

Gezgin, S. (2018). Televizyon 4.0. *TRT Akademi*, 3(6), Article 6.

Goldstein, J. (2013). Television binge watching: If it sounds so bad why does it feel so good? *Washington Post*.
https://www.washingtonpost.com/lifestyle/style/television-binge-watching-if-it-sounds-so-bad-why-does-it-feel-so-good/2013/06/06/fd658ec0-c198-11e2-ab60-67bba7be7813_story.html

Güncellendi: Disney+ 'ın toplam abone sayısı 165 milyona yaklaştı.
<https://www.donanimhaber.com/disney-plus-in-toplam-abone-sayisi-guncellendi-iste-guncel-sayi--155611> [10.02.2023]

Günenç, H. (1983). *Günümüz Meselelerine Fetvalar*. İlim Yayınları.

Güngör, A. A., Akyol, A. K., Subaşı, G., Ünver, G., & Koç, G. E. (2007). *Eğitim Psikolojisi* (A. Ulusoy, Ed.; 5. bs). Anı Yayıncılık.

Gürel, R. (2014). Sosyal Pekiştireçlerin ve Model Davranışlarının, Çocukların Ahlaki Yargılarının Şekillenmesindeki Etkisi (Bandura Örneği). *Değerler Eğitimi Dergisi*, 12(28), Article 28.

Halakhah | Sefaria. (t.y.). gönderen <https://www.sefaria.org/texts/Halakhah> [10.08.2023]

Hamilton, J. H., & Henry, P. J. (2022). *Eşcinsellik Tedavi Rehberi* (E. T. Sofi, Çev.; 1. bs). Ayık Kitap.

Hulu. İçinde *Vikipedi*.
<https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Hulu&oldid=1141480591> [09.09.2023]

Institute of Medicine (U.S.) (Ed.). (2011). *The health of lesbian, gay, bisexual, and transgender people: Building a foundation for better understanding*. National Academies Press.

İçeriklerin çevrimdışı izlenmek üzere indirilmesi. (t.y.-a). Yardım Merkezi. gönderen <https://help.netflix.com/tr/node/54816> [10.05.2023]

Jenkins, H. (2016). *Cesur Yeni Medya Teknolojiler ve Hayran Kültürü* (Ö. N. Yeğengil, Çev.; 1. bs). İletişim Yayınları.

- Jenner, M. (2016). Is this TVIV? On Netflix, TVIII and binge-watching. *New Media & Society*, 18(2), 257-273. <https://doi.org/10.1177/1461444814541523>
- Jung, C. G. (2016). *Maskülen Erilliğin Farklı Yüzleri* (D. G. Erdinç, Çev.). Pinhan Yayıncılık.
- Kahraman, N. (2020, Ocak 13). The Mandalorian dizisinin dudak uçuklatan bebek Yoda maliyeti. *Teknoloji haberleri - LOG*. <https://www.log.com.tr/the-mandalorian-dizisinin-dudak-ucuklatan-bebek-yoda-maliyeti/>
- Kalelioğlu, E. (2023, Ocak 7). *YouTube Premium'un Abone Sayısı Zamlara Rağmen Nasıl Artıyor*. Webtekno. <https://www.webtekno.com/youtube-premium-abone-sayisi-zam-h131224.html>
- Kanbur, B. N. (2020). Görsel Medyanın ve Subliminal Mesajların Çocuk Sağlığı Üzerine Etkileri. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10, Article 10. <https://doi.org/10.38079/igusabder.665516>
- Kaos, G. (2017). *Sıkça Sorulan Sorular* (4. bs). KAOS GL Derneği.
- Kaos GL. (2009). *Anti-Homofobi Kitabı Uluslararası Homofobi Karşıtı Buluşma*. Kaos GL Yayınları.
- Kaos GL. (2009). *LGBTT Bireylerin İnsan Hakları Raporu—2008* (1. bs). LGBTT Hakları Platformu.
- Kaos GL. (2017). *Psikologlar İçin LGBTT'lerle (Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Trans, İnterseks) Çalışma Kılavuzu*. Toplumsal Dayanışma İçin Psikologlar Derneği (TODAP).
- Kar, M. (2020). *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin ve Araştırma Görevlilerinin Eşcinsel Bireyler Hakkındaki Tutumlarının ve Homofobi Düzeylerinin Değerlendirilmesi* [Tıpta Uzmanlık Tezi]. Ondokuz Mayıs Üniversitesi.
- Kara, A. (2016). *Hegemonik Erkeklik ve Eşcinselliğe Yönelik Tutumlar (Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma)* [Yüksek Lisans Tezi]. Süleyman Demirel Üniversitesi.

- Kara, A. (2016b). *Hegemonik Erkeklik ve Eşcinselliğe Yönelik Tutumlar (Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma)* [Yüksek Lisans Tezi]. Süleyman Demirel Üniversitesi.
- Karabağ, M. (2021). *Dijital Televizyon Platformlarında Yayınlanan Bilim Kurgu Dizilerinde Yapay Zeka Olgusu: Netflix Örneği* [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Karaduman, S., & Çetinkaya, E. (2020). “Atiye” Dizisi Bağlamında İnternet Dizi İzleyicisi Alımlama Analizi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13(73), 956-969.
- Karakaya, M. (2023, Ocak 14). *YouTube Premium Fiyat—2023*. Teknoloji.org. <https://teknoloji.org/youtube-premium-fiyat/>
- Karaman, H. (2012). *Kuran Yolu Meali*. TDV Yayınları.
- Karasar, N. (2018). *Bilimsel Araştırma Yöntemi Kavramlar İlkeler Teknikler* (33. bs). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kavas, A. (2014). *Eşcinsel İmgenin İnşası* [Yüksek Lisans Tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Kavi, A. N., & Akyol, O. (2020). Televizyonda Yayınlanan İnternet Seriyalleri Üzerine Bir İnceleme: Fi Örneği. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(1), Article 1.
- Keskin, N., Yapça, G., & Tamam, L. (2015). Transseksüalizm: Klinik Özellikleri ve Yasal Konular. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 7(4), Article 4. <https://doi.org/10.5455/cap.20150208051330>
- Keskin, Y. Z. (2001). *Recm Cezası Ayet ve Hadis Tahlilleri*. Beyan Yayınları.
- Keye, M. D., & Pidgeon, A. M. (2013). Investigation of the Relationship between Resilience, Mindfulness, and Academic Self-Efficacy. *Open Journal of Social Sciences*, 01(06), 1-4. <https://doi.org/10.4236/jss.2013.16001>
- Kıraç, F. (2013). *Eşcinsellikle İlgili Dini-Psikolojik Algılar ve Maneviyat (Erkek Eşcinsel Örneklem)* [Doktora Tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Kırhan, A. (2007). *Üniversite Öğrencilerinin Tematik Televizyon Kanal Tercihleri Kullanımlar Ve Doyumlar Kuramı – Sosyal Öğrenme Kuramı Çerçevesinde*

Maltepe Üniversitesi'nde Bir Çalışma [Yüksek Lisans Tezi]. Maltepe Üniversitesi.

Kinsey, A. C., Pomeroy, W. R., & Martin, C. E. (2003). Sexual behavior in the human male. 1948. *American Journal of Public Health*, 93(6), 894-898. <https://doi.org/10.2105/ajph.93.6.894>

Kolektif. (2016). *Öğrenme—Öğretme Kuramları ve Uygulamadaki Yansımaları* (G. Ekici, Ed.). Pegem Akademi Yayıncılık.

Kolektif. (2022a). *Biyolojik Açıdan Eşcinsellik* (1. bs). Ayık Kitap.

Kolektif. (2022b). *Eşcinsellikte Terapötik Uygulamalar ve Değişim* (1. bs). Ayık Kitap.

Kolektif. (2022c). *Politik Bilim Kısacasında Eşcinsellik* (1. bs). Ayık Kitap.

Kolodziej, L. (2015). *Model-directed Learning. Albert Bandura's Social Cognitive Learning Theory and its Social-psychological Significance for School and Instruction*. GRIN Verlag.

Köroğlu, H. (2020a). *Psikoloji Alanında Eğitim Gören Öğrencilerde Eşcinselliğe Yönelik Tutumların ve İlişkili Kavramlara Dair Bilgi Düzeyinin İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi].* Üsküdar Üniversitesi.

Köroğlu, H. (2020b). *Psikoloji Alanında Eğitim Gören Öğrencilerde Eşcinselliğe Yönelik Tutumların ve İlişkili Kavramlara Dair Bilgi Düzeyinin İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi].* Üsküdar Üniversitesi.

Körükçü, M. (2000). *Livata Olayının Haramlığına Ayet ve Hadislerle Açıklanması*. Damla Yayınevi.

Kulakçioğlu, İ. (2012). *Eşcinsellik ve Kutsal Kitap Öğretisi*. Yay.

Kur'an-ı Kerim meâli. (2005). Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.

Kuruoğlu, H., & Aydın, B. (Ed.). (2014). *Toplumsal Cinsiyet ve Medya*. Detay Yayıncılık.

Kutsal kitap: Eski ve Yeni Antlaşma (Tevrat, Zebur, İncil). (2001). Kitabı Mukaddes Şirketi.

Kümbetoğlu, B. (2012). *Sosyolojide ve Antropolojide Niteliksel Yöntem ve Araştırma* (3. bs). Bağlam Yayınları.

- Learning, G., Cengage. (2015). *A Study Guide for Psychologists and Their Theories for Students: ALBERT BANDURA*. Gale, Cengage Learning.
- Lewes, K. (1988). *The Psychoanalytic Theory of Male Homosexuality*.
- LGBTQIA+ Glossary of Terms for Health Care Teams » LGBTQIA+ Health Education Center. İçinde Fenway Institute. <http://www.lgbthealtheducation.org/wp-content/uploads/2018/03/Glossary-2018-English-update-1.pdf>. [03.03.2023]
- Littleton, C. (2018, Ağustos 21). How Hollywood Is Racing to Catch Up With Netflix. *Variety*. <https://variety.com/2018/digital/features/media-streaming-services-netflix-disney-comcast-att-1202910463/>
- Maden, A. (2020). *Postmodern Bağlamda Netflix'te LGBTIQ+ Söylemleri* [Yüksek Lisans Tezi]. İbni Haldun Üniversitesi.
- Mcleod, S. (2011). *Albert Bandura's Social Learning Theory*. <https://www.simplypsychology.org/bandura.html>
- Merter, M. (2012). *Dini ve Toplumsal Boyutlarıyla Cinsiyet 2*. İSAV.
- Merter, M. (2023). *Hekaton'la Son Tango*. Ketebe Yayınevi.
- Mondimore, F. M. (1999). *Eşcinselliğin Doğal Tarihi* (B. Kılınçer, Çev.; 1. bs). Sarmal Yayınları.
- Mothia, J., Noumi, E., & Nditafon, G. (2015). Developing Thinking Skills among Third Grade (Class 4) Pupils in Some Elementary Practising Schools in Edéa, Cameroon Using Lessons on the Human Skeleton. *OALib*, 02(11), 1-15. <https://doi.org/10.4236/oalib.1102071>
- Murphy, T. F. (1992). Redirecting sexual orientation: Techniques and justifications. *The Journal of Sex Research*, 29(4), 501-523. <https://doi.org/10.1080/00224499209551664>
- Mutlu, E. (1991). *Televizyonu Anlamak*. Ayraç Yayınları.
- Mutlu, E. (2005). *Globalleşme Popüler Kültür ve Medya*. Ütopya Yayınevi.
- Nast, C. (2023, Şubat 15). *The 'Proud Family' Revival Put a Spotlight on White Fragility—And Pissed Off Conservatives. Them.*

<https://www.them.us/story/the-proud-family-louder-and-prouder-juneteenth-episode>

Nedim Bal, P., & Gök, N. K. (2022). LGBTİ+ Ve Heteroseksüel Bireylerde Kaygı Duyarlılığı İle Madde Kullanımına Eğilim Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Social Mentality and Researcher Thinkers Journal (smart Journal)*, 8(55), Article 55. <https://doi.org/10.31576/smryj.1095>

Netflix. İçinde *Vikipedi*.
<https://tr.wikipedia.org/w/index.php?title=Netflix&oldid=29256753>
[20.05.2023]

Netflix | Founders, History, Shows, & Facts | Britannica. Britannica.
<https://www.britannica.com/topic/Netflix-Inc> [10.04.2023]

Netflix Revenue and Usage Statistics (2023). (t.y.). Business of Apps. gönderen
<https://www.businessofapps.com/data/netflix-statistics/> [20.05.2023]

Netflix Türkiye—TV Programlarını Çevrimiçi İzleyin, Filmleri Çevrimiçi İzleyin. (t.y.). gönderen <https://www.netflix.com/tr/> [20.05.2023]

Netflix—Homepage. (t.y.). About Netflix. gönderen <https://about.netflix.com/en>
[20.05.2023]

Nicolosi, J. (2022). *Eşcinselliğin Tedavisi: Onarım Terapisi Vaka Öyküleri* (Ü. Yavuz, Çev.; 1. bs). Ayık Kitap.

Nişanyan, S. (2002). *Sözlerin Soyağacı Çağdaş Türkçenin Etimolojik Sözlüğü* (1. bs). Adam Yayınları.

Oksaçan, H. E. (2012). *Eşcinselliğin Toplumsal Tarihi* (1. bs). Tekin Yayınevi.

Oksal, A. (2007a). Turkish Family Members' Attitudes Toward Lesbians and Gay Men. *Sex Roles*, 58, 514-525. <https://doi.org/10.1007/s11199-007-9370-6>

Oksal, A. (2007b). Turkish Family Members' Attitudes Toward Lesbians and Gay Men. *Sex Roles*, 58, 514-525. <https://doi.org/10.1007/s11199-007-9370-6>

Okumuş, N. K. (2017). *Sağlam Kulpa Tutunamayanlar*. Araştırma Yayınları.

Okuyan, M. (2013). *Kur'an-ı Kerim'de Çok Anlamlılık*. Düşün Yayıncılık.

- Oruç, C., Tecim, E., & Özyürek, H. (2011). Okul Öncesi Dönem Çocuğunun Kişilik Gelişiminde Rol Modellik ve Çizgi Filmler. *Ekev Akademi Dergisi*, 15, 281-297.
- Ölmez, K. (2021). *Kitab-ı Mukaddes ve Kur'an-ı Kerim 'de Eşcinsellik* [Yüksek Lisans Tezi]. Uludağ Üniversitesi.
- Özsungur, B. (2010). Cinsel Kimlik Gelişimi ve Cinsel Kimlik Bozukluğunda Psikososyal Değişkenler: Gözden Geçirme. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 17(3), 139-147.
- Öztürk, M. (1993). *Kur'an-ı Kerim Meali Anlam ve Yorum Merkezli Çeviri*. Yeni Boyut Yayınları.
- Perrin, E. C. (Ed.). (2002). Developmental Considerations. İçinde *Sexual Orientation in Child and Adolescent Health Care* (ss. 43-69). Springer US. https://doi.org/10.1007/0-306-47643-6_3
- Phelan, J. E. (2022). *Eşcinsellikten İyileşmek Erkekler İçin Uygulamalı Alıştırmalar* (1. bs). Ayık Kitap.
- Polat, H. (2020). Halkla İlişkiler Alanındaki Doktora Tezlerinde Yeni Medya Olgusu: Nitel Bir Veri Analizi. *Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(4), Article 4. <https://doi.org/10.47525/ulasbid.823915>
- Puhutv | Sen Nasıl İzlersen.* (t.y.). gönderen <https://puhutv.com/yarim-merkezi> [14.09.2023]
- Puhutv -Sen Nasıl İzlersen.* (t.y.). puhutv. gönderen <https://puhutv.com/puhutv-orijinal> [14.09.2023]
- Quignard, P. (2001). *Cinsellik ve Korku* (A. Derman, Çev.). Can Yayınları.
- Rado, S. (1969). *Adaptational Psychodynamics; Motivation and Control*. New York, Science House. <http://archive.org/details/adaptationalpsyc0000rado>
- Randolph, M. (2020). *Netflix: Bu İş Asla Tutmaz* (M. Yılmaz, Çev.; 1. bs). Konu Kitap.
- Rassool, G. H., & Khan, M. A. (2023). *İslami Açıdan Cinsellik Eğitimi* (M. iyisan, Çev.). Cıss Kitap.

- Roberts, T. (2022). A Theological Extension of Self-Efficacy: Academic Implications. *Open Journal of Philosophy*, 12(04), 616-623. <https://doi.org/10.4236/ojpp.2022.124042>
- Sari, Ü., & Türker, H. (2021). Dijital Platform Kullanıcılarının İzleme Alışkanlıklarına Yönelik Bir Araştırma: Netflix Örneği. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(1), Article 1. <https://doi.org/10.18037/ausbd.902558>
- Savage, T. A., & Harley, D. A. (2009). A Place at the Blackboard: LGBTIQ. *Multicultural Education*, 1-9.
- Schwartz, M. F., & Masters, W. H. (1984). The Masters and Johnson Treatment Program for Dissatisfied Homosexual Men. *The American Journal of Psychiatry*, 141(2), 173-181. <https://doi.org/10.1176/ajp.141.2.173>
- Scognamillo, G., & Demirhan, M. (2000). *Eotik Türk Sineması*. Kabalcu Yayınları.
- SeeBlen, G., & Roloff, B. (1966). *Erotik Sinema Cinsellik Sinemasının Tarihi ve Mitolojisi* (Z. Atayman, Ed.; V. Atayman, Çev.; 1. bs). Alan Yayıncılık.
- Senemoğlu, N. (1998). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim: Kuramdan Uygulamaya* (26. bs). Özsen Matbaası.
- Spencer, C. (1996). *Homosexuality in History*. A History.
- Stevens, H. (2011). *Gey ve Lezbiyen Yazını* (K. Tanrıyar, Çev.; 1. bs). Sel Yayıncılık.
- Stream TV and Movies Live and Online*. (t.y.). Hulu. gönderen <https://www.hulu.com> [01.03.2023]
- Stream TV and Movies Live and Online*. (t.y.). Hulu. gönderen <https://www.hulu.com> [01.03.2023]
- Şah, U. (2011). Türkiye'deki Gençlerin Cinsel Yönelimlere İlişkin Sosyal Temsilleri. *Türk Psikoloji Yazıları*, 14, 88-99.
- Şahin, N. Z. (2015). İslam Hukuku ve İnsan Hakları Bağlamında Eşcinsellik Sorunu. *EKEV Akademi Dergisi*, XIX(62), Article 62.
- Şahin, N. Z. (2015). İslam Hukuku ve İnsan Hakları Bağlamında Eşcinsellik Sorunu. *EKEV Akademi Dergisi*, 62, Article 62.
- Şahin, S. (2017). *Sağlık Bakanlığı İçin Lgbt Hakları El Kitabı* (M. Köylü, Ed.; 2. bs). Kaos Gey ve Lezbiyen Kültürel Araştırmalar ve Dayanışma Derneği.

- Şeker, C. (2015a). Yahudilikte Evlilik ve Cinsellik Anlayışı / Ahlakı. *İlahiyat Tetkikleri Dergisi*, 44, Article 44. <https://doi.org/10.29288/ilted.308482>
- Şeker, C. (2015b). Yahudilikte Evlilik ve Cinsellik Anlayışı / Ahlakı. *İlahiyat Tetkikleri Dergisi*, 44, Article 44. <https://doi.org/10.29288/ilted.308482>
- Şentürk, M., & Turğut, M. (2011). Televizyon Programları, Reklamlar ve Çocuklar. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 27(27), Article 27. <https://doi.org/10.21560/spcd.86593>
- Şerbeci, A. (2015). *Büyük Şafii İlmehali*. Gonca Yayınevi.
- Şerbetçioğlu, C. (2019). *Kişilerarası İletişimde Normal Dışı Davranışların Sosyal Öğrenme Kuramı Bağlamında İncelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Tadayon Nabavi, R. (2012). *Bandura's Social Learning Theory & Social Cognitive Learning Theory*.
- Tanaydın, Y. E. (2017). *Lezbiyen, Gey ve Biseksüel Örneklemde İçselleştirilmiş Homofobi ve Cinsiyet Rollerini Arasındaki İlişki* [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Arel Üniversitesi.
- Tarhan, P. D. N. (t.y.). *Rujlu lezbiyenler, erkeksi eşcinseller*. Nevzattarhan.Com. Geliş tarihi 01 Mart 2024, gönderen <https://www.nevzattarhan.com/rujlu-lezbiyenler-erkeksi-escinseller.html>
- Taşçı, A. İ. (2003). *Cinsel Eğitim* (3. bs). İz Yayıncılık.
- Taşkın, C. (2017). *IPTV, OTT ve Televizyonun Geleceği*. LinkedIn. <https://tr.linkedin.com/pulse/iptv-ott-ve-televizyonun-gelece%C4%9Ficebrail-ta%C5%9Fk%C4%B1n-phd-amba>
- Tatlıoğlu, S. S. (2021). Öğrenmeye Sosyal- Bilişsel Bir Bakış: Albert Bandura. *Sosyoloji Notları*, 5(1), Article 1.
- TDK. [https://sozluk.gov.tr/]. TDK. <https://sozluk.gov.tr/> [20.01.2023]
- Tezel, T. (2009). *Türkiye Sinemasında Eşcinsel Cinsel ve/veya Duygusal Yönelime Sahip Birey ya da Bireylerin Temsili* [Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi.

- Thomas, R. J. M. A. T. H. E. W. S. (2018). Pastoral Counselling to LGBTQ (Sexual Minorities). *Union Biblical Seminary Bibviewadi, Pune*, 1-13.
- Tirmizi, İ. (2019). *Sünen 'üt-Tirmizi*. Kitap Dünyası.
- TODAP. (t.y.). *Toplumsal Dayanışma İçin Psikoloğlar Derneği*.
<https://todap.org/default.aspx> gönderen
https://todap.org/bolum_detay.aspx?link=3&yaziId=1502 [07.01.2023]
- Tomczyk, Ł., & Wařinski, A. (2017). Çocuk ve Gençlerin Aile Ortamı İçinde Yeni Medya Kullanımı Alanında Ailelerin Eğitim Sürecindeki Etkisi. *Eđitim Ve Bilim*, 42(190). <https://doi.org/10.15390/EB.2017.4674>
- Tuna, S. (2004). *Eşcinselliğe Sosyolojik Bir Yaklaşım* [Yüksek Lisans Tezi]. Cumhuriyet Üniversitesi.
- Tuncer, H. (2018). *“İnternet Dizileri ve Televizyon Dizilerinin Sosyal Medya Kullanımı Açısından Karşılaştırılması”* [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Turan, S. (Ed.). (2018). *Sınırlarda Dolaşmak Dinlerin Eşcinselliğe Bakışı* (1. bs). Okur Akademi.
- Tümer, G. (1996). Fuhuş. İçinde *TDV İslam Ansiklopedisi*. TDV Yayınları.
- Türkcan, C. (2020). *Sosyal Öğrenme Teorisi Bağlamında Sosyal Ticaret Teknolojilerinin Tüketicinin Satın Alma Niyetine Etkisi: Instagram Örneği* [Yüksek Lisans Tezi]. Akdeniz Üniversitesi.
- Türkiye ve dünya genelinde en çok abonesi olan dijital yayın platformları! - Haberler*.
(t.y.). Box Office Türkiye. gönderen
<https://boxofficeturkiye.com/haber/turkiye-ve-dunya-genelinde-en-cok-abonesi-olan-dijital-yayin-platformlari--3084> [01.05.2023]
- Uluçay, D. M., Zararsız, G., & Aytekin, U. C. (2021). Bir Pazarlama İletişimi Aracı Olarak Talebe Yönelik Video (Video On Demand) Platformlarının Twitter Kullanımı: Netflix Türkiye'nin Covid-19 Öncesi ve Sonrası Kullanımları Özelinde Bir İnceleme. *Erciyes İletişim Dergisi*, 8(2), Article 2. <https://doi.org/10.17680/erciyesiletisim.890011>

- Ummak, E. (2012). *Mersin Üniversitesi Öğrencilerinin Eşcinsellere Yönelik Tutumlarının İncelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Mersin Üniversitesi.
- Ummanel, A. (2003). *Amerikan Tiyatrosunda Eşcinsellik ve Bir Örnek Olarak Lanford Wilson'in "Bayan Bright'in Deliliği" Oyununun İncelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Utaş Akhan, L. (2011). *Sağlık Alanında Çalışmalar ve Homoseksüel, Biseksüel, Bireylerde eşcinsellere Yönelik Tutumların İncelenmesi* [Doktora Tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Ültanır, Y. G. (1997). *Öğrenme Kuramları Y. Gülcan Ültanır* (2. bs). Hatiboğlu Yayıncılık. <https://www.seckin.com.tr/kitap/518596441>
- Ünal, S. S. (2020). *İnternet Dizilerinde Ürün Yerleştirmenin Satın Alma Niyeti Üzerindeki Rolü* [Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Ünlü, A. (2020). *Televizyon ve İnternet Dizilerinin Ekonomi Politik Açıdan İncelenmesi: Mucize Doktor ve Fi Örneği* [Yüksek Lisans Tezi]. Süleyman Demirel Üniversitesi.
- Ünlüer, A. O. (1999). Dünyada ve Türkiye’de Televizyon Yayıncılığının Gelişimi: Geleceğe İlişkin Düşünceler. *Kurgu*, 16(1), Article 1.
- Ünür, E. (2015). *Yerli Dizilerdeki Kimlik Kalıpları*. Eğitim Yayınevi.
- Varol, S. F. (2019). Medyada Yer Alan Temsillerin Kimlik Edinme Sürecindeki Rolü. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 8(26), Article 26. <https://doi.org/10.9761/JASSS2398>
- Vasi, D. (2019). *Aile İçi Şiddetin Sosyal Öğrenme Kuramı Perspektifinden Değerlendirilmesi: Kahramanmaraş Kadın Konukevi Örneği* [Yüksek Lisans Tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Walter, O., Shenaar-Golan, V., & Greenberg, Z. (2015). Effect of Short-Term Intervention Program on Academic Self-Efficacy in Higher Education. *Psychology*, 06(10), 1199-1215. <https://doi.org/10.4236/psych.2015.610118>
- Ward, B. W., Dahlhamer, J. M., Galinsky, A. M., & Joestl, S. S. (2014). Sexual orientation and health among U.S. adults: National health interview survey, 2013. *National Health Statistics Reports*, 77, 1-10.

- Welcome to Prime Video. (t.y.). gönderen <https://www.primevideo.com/> [20.10.2023]
- Whitehead, N., & Whitehead, B. (2022). *Genlerim Yüzünden Eşcinsellik ve Bilimsel Kanıtlar* (M. Saraylı, Çev.; 1. bs). Ayık Kitap.
- Yadak, S. M. A. (2017). The Impact of the Perceived Self-Efficacy on the Academic Adjustment among Qassim University Undergraduates. *Open Journal of Social Sciences*, 05(01), 157-174. <https://doi.org/10.4236/jss.2017.51012>
- Yakit, E., & Coşkun, A. M. (2016). LGBT Bireylere Yönelik HIV İle İlgili Güvenli Olmayan Cinsel Davranışların Belirlenmesi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(5), Article 5. <https://doi.org/10.15869/itobiad.53947>
- Yalçın, C. (1998). *Kavimlerin Helakı ve Dinlerin Dejenereasyonu*. Vural Yayıncılık.
- Yalçınoğlu, N., & Önal, A. (2014). Eşcinsel ve Biseksüel Erkeklerin İçselleştirilmiş Homofobi Düzeyi ve Sağlık Üzerine Etkileri. *Turkish Journal of Public Health*, 12(2), Article 2. <https://doi.org/10.20518/thsd.51979>
- Yaşaroğlu, K. (2003). Livata. İçinde *TDV İslam Ansiklopedisi*. TDV Yayınları.
- Yavuz, C. İ. (2020). *Türk Sinemasında Kadın Eşcinselliğinin Temsili* [Yüksek Lisans Tezi]. Maltepe Üniversitesi.
- Yengin, D., & Kinay, O. (2016). Transformation of Leisure Time in New Media: Binge Watch. *Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 6(4). <https://doi.org/10.7456/10604100/001>
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ali Yıldırım, Hasan Şimşek—Kitap (10. bs). Seçkin Yayınevi. <https://www.seckin.com.tr/kitap/176755156>
- Yıldırım, C. (1991). *İlmin Işığında Asrın Kur'an Tefsiri*. Miraç Yayınları.
- Yıldız, V. A. (2011). *Bir Sosyal Öğrenme Aracı Olarak Medya Ve Ahlaki Gelişim Kuramları Açısından Medya Okuryazarlığına Eleştirel Bir Bakış* [Yüksek Lisans Tezi]. Atatürk Üniversitesi.
- Yılmaz, A. K. (1998). *Eşcinsellik / Erkek ve Kadında* (1. bs). Özgür Yayınları.
- Yılmaz, H., Hamarta, E., & Arslan, C. (2014). *Eğitim Psikolojisi* (3. bs). Çizgi Kitabevi.

Yılmaz, T. (2019). Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabının (DSM) Son İki Baskısı Arasındaki Değişikliklerin İncelenmesi. İçinde T. Yılmaz (Ed.), *Psikoloji, Sosyoloji Ve Coğrafya Bakış Açısından Sağlık* (1. bs). Berikan Yayınevi.

Yolcu, A. Ş. (2017a). *Türk Sinemasında Ana Konusu Erkek Eşcinselliği Olan Filmlerde Eşcinselliğin Temsili* [Yüksek Lisans Tezi]. Fırat Üniversitesi.

Yolcu, A. Ş. (2017b). *Türk Sinemasında Ana Konusu Erkek Eşcinselliği Olan Filmlerde Eşcinselliğin Temsili* [Yüksek Lisans Tezi]. Fırat Üniversitesi.

YouTube. İçinde *Vikipedi*.
<https://tr.wikipedia.org/w/index.php?title=YouTube&oldid=29267964>
[04.11.2023]

YouTube *Originals—YouTube.* (t.y.). gönderen
https://www.youtube.com/channel/UCqVDpXKLMKeBU_yyt_QkItQ
[04.11.2023]

YouTube *Premium.* İçinde *Vikipedi*.
https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=YouTube_Premium&oldid=1139888123 [04.11.2023]

Yüksek, Ş., & Yetkin, N. (Ed.). (2012). *“Eşcinsellik” Bilgilendirme Dosyası—10*. Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği.

Yüzgün, A. (1986). *Türkiye’de Eşcinsellik (Dün, Bugün)*. Hüryüz Yayınları.

Zavalsız, Y. S., & Soydaş Dağcı, Y. (2019). Televizyon Dizilerinin Toplum Üzerindeki Etkisi (Karabük Örneği). *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (ÇÜİFD)*, 19(1), Article 1. <https://doi.org/10.30627/cuilah.549553>

Zor, L. (2017). Van Dijk’in Eleştirel Söylem Analizinin Sinema Filmlerine Uygulanması ve Kazakistan Sinemasından Örnek Bir Film Çözümlemesi: Staline Hediye. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, 61.

ÖZGEÇMİŞ

Halil İbrahim DİZMAN

A. EĞİTİM

Yüksek Lisans: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü, 2023, İstanbul

Lisans: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, 2020, İstanbul

B. YAYINLARI

Kitap – İslam Düşünce Tarihine Psikolojik Bir Bakış – Editör Halil İbrahim Dizman
Liman Yayınları

Kongre- İzu Sosyal Lisansüstü Öğrenci Kongresi “Tevrat’ta zikredilen Kral Saul, Kral Davud ve Kral Süleyman’ın, Jung’un Kişilik Tipoloji Kuramına Göre İncelenmesi”

Kongre- İzu Sosyal Lisansüstü Öğrenci Kongresi “Fârâbî’nin Biyo-Psiko-Sosyo ve Spiritüel Varlık Olarak İnsan Tanımı ve Modern Psikoloji ile Bağdaşımı”